

Α.5.1 Μελέτη αξιολόγησης της φέρουσας ικανότητας της ευρύτερης περιοχής του Καταφυγίου της Αρκούδας του Νυμφαίου και του Δήμου Αμυνταίου

Η παρούσα μελέτη πραγματοποιείται στο πλαίσιο της Δράσης Α5 “Study on the management of visitors to the Bear Sanctuary of Nymfaion and proliferation-diffusion of socio-economic benefits in the wider area of the Municipality of Amyntaio” του έργου LIFE AMYBEAR

Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και από ιδίους πόρους στο πλαίσιο του Προγράμματος Επιχορηγήσεων LIFE «Φύση και Βιοποικιλότητα»

Lever
Σύμβουλοι Ανάπτυξης

26^{ος} Οκτωβρίου 43, “LIMANI CENTER”,
τ.κ. 54627, Θεσσαλονίκη
τηλ: 2310552113, φάξ: 2310552114
Email: info@lever.gr, www.lever.gr

Δράση A5 - Μελέτη σχετικά με τη διαχείριση επισκεπτών στο Καταφύγιο της Αρκούδας στο Νυμφαίο και τον πολλαπλασιασμό - διάχυση των κοινωνικοοικονομικών ωφελειών στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Αμυνταίου

Ακρωνύμιο έργου: LIFE AMYBEAR

Πλήρης τίτλος: Improving Human-Bear Coexistence Conditions in Municipality of Amyntaio

Κωδικός έργου: LIFE15 NAT/GR/001108

Ημερομηνία έναρξης του έργου: 1^η Οκτωβρίου 2016

Διάρκεια του έργου: 62 μήνες

Ιστότοπος: www.lifeamybear.eu

Ιστότοπος: www.lifeamybear.eu Δράση	A5
Συμμετέχοντες δικαιούχοι	LEVER
Τύπος* (R, DEM, DEC, OTHER)	R
Επίπεδο διανομής** (PU, CO, CI)	CO
Ημερομηνία παραδοτέου σύμφωνα με τη Συμφωνία Επιχορήγησης (Grant Agreement)	30/9/2021
Ημερομηνία υλοποίησης	30/11/2021
Σχετικές δράσεις ή υπο-δράσεις	A5.1

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
EXECUTIVE SUMMARY	3
ΜΕΡΟΣ Α' - Παρουσίαση και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής του Δήμου Αμυνταίου	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
1. Αναγνώριση της περιοχής μελέτης	8
2. Περιγραφή και Αξιολόγηση κατάστασης φυσικού περιβάλλοντος και περιοχών περιβαλλοντικής προστασίας	10
2.1. Φυσιογνωμία Φυσικού Περιβάλλοντος – Κλίμα.....	10
2.2. Οικοσυστήματα – Περιοχές Φυσικού Κάλλους.....	13
2.3. Οικότοποι.....	26
2.4. Δίκτυο Natura 2000.....	38
2.5. Στοιχεία χλωρίδας και πανίδας	47
2.6. Ευρωπαϊκό και Εθνικό Θεσμικό Πλαίσιο για την περιβαλλοντική προστασία της περιοχής 65	
3. Αποτύπωση και Αξιολόγηση Υφιστάμενης Κατάστασης Ανθρωπογενούς Περιβάλλοντος	74
3.1. Δημογραφικά Στοιχεία σε επίπεδο Νομού.....	74
3.2. Δημογραφικά Στοιχεία σε επίπεδο περιοχής μελέτης.....	80
3.3. Παραγωγική δομή και κλαδική διάρθρωση της περιοχής μελέτης	94
3.4. Χρήσεις γης – Συγκρούσεις Χρήσεων Γης	116
3.5. Οικιστικό Δίκτυο	120
3.6. Δίκτυα Τεχνικής Υποδομής.....	122
3.7. Υποδομές Υγείας	126
3.8. Υποδομές Εκπαίδευσης	126
3.9. Κοινωνικές Υποδομές	127
3.10. Φορείς Οργανωμένης Κοινωνίας Πολιτών	127
3.11. Ιστορικά δεδομένα	129
3.12. Μνημειακός πλούτος και Πολιτιστικό απόθεμα.....	130
3.13. Τοπικά Προϊόντα.....	134
4. Ανασκόπηση προηγούμενων παρεμβάσεων	136
5. Ανάλυση SWOT	142
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	147
ΜΕΡΟΣ Β' - Υπολογισμός Φέρουσας Ικανότητας και Εξειδίκευση Αναπτυξιακής Στρατηγικής	148
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	148
1. Εκτίμηση της Τουριστικής Φέρουσας Ικανότητας	151
1.1. Η προσέγγιση της Τουριστικής Φέρουσας Ικανότητας.....	151
1.2. Περιοχή μελέτης: χαρακτηριστικά.....	153
1.3. Στόχοι τουριστικής ανάπτυξης.....	160
2. Εναλλακτικά σενάρια για την ανάπτυξη του τουρισμού, με έμφαση στην ανάπτυξη ειδικών μορφών (αγροτουρισμός, οινοτουρισμός κλπ)	164
2.1. Εισαγωγή.....	164
2.2. Περιγραφή σεναρίων	164
2.3. Αναζήτηση Εναλλακτικών Χωρικών Κατανομών.....	168
2.4. Επιλογή Σεναρίου, προσδιορισμός περιορισμών, απειλών / κινδύνων για την τουριστική ανάπτυξη	174
2.5. Περιγραφή υφιστάμενης και μελλοντικής κατάστασης για κάθε μία από τις επιλεγμένες περιοχές S1 και S2.....	175
2.6. Τυπολογία Περιοχών S1 – S2	183
2.7. Κριτήρια για την εκτίμηση της Τουριστικής Φέρουσας Ικανότητας.....	184
2.8. Υπολογισμός Δεικτών για κάθε περιοχή.....	186

3. Εκτίμηση της Φέρουσας Ικανότητας	193
3.1. Μεθοδολογίες Εκτίμησης της Φέρουσας Ικανότητας από τη διεθνή Βιβλιογραφία	193
3.2. Εκτίμηση της Φέρουσας Ικανότητας της περιοχής μελέτης.....	198
3.3. Ενέργειες για την Εφαρμογή της Φέρουσας Ικανότητας	225
4. Εξειδίκευση της Αναπτυξιακής Στρατηγικής του Δήμου στον τομέα του τουρισμού	226
4.1. Καθορισμός ενδεικτικών κατηγοριών Δράσεων για τις υπό-περιοχές.....	227
4.2. Αξιολόγηση των Δράσεων	233
4.3. Παρουσίαση των κριτηρίων αξιολόγησης	234
4.4. Αντιστοίχιση υπό-περιοχών και προτεινόμενων Δράσεων.....	239
4.5. Εξειδίκευση του τρόπου βαθμολόγησης-ποσοτικοποίησης των κριτηρίων...	243
4.6. Ιεράρχηση των Δράσεων και καθορισμός Προτεραιοτήτων στις υπό-περιοχές S1-S2	262
4.7. Προϋποθέσεις Εφαρμογής Δράσεων	279
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	284
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	285
Αξιολόγηση και Βαθμολόγηση Κριτηρίων για κάθε Δράση στις υπό-περιοχές S1,S2 ...	285
ΜΕΡΟΣ Γ' - Σχέδιο Διαχείρισης Επισκεπτών	314
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	314
1. Περιεχόμενο Σχεδίου Διαχείρισης	317
1.1. Καθορισμός των Φάσεων του προτεινόμενου Σχεδίου	317
1.2. Επιλογή των σκοπών της διαχείρισης	319
2. Επιλογή των μέτρων που είναι απαραίτητα για την επίτευξη των σκοπών διαχείρισης	322
2.1. Καθορισμός ομάδων – στόχων επισκεπτών	322
2.2. Καθορισμός Δικτύου Διαδρομών	325
2.3. Πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας για την εφαρμογή του σχεδίου	333
2.4. Προδιαγραφές υλικού ενημέρωσης – πληροφόρησης των επισκεπτών	338
3. Σύστημα Παρακολούθησης της Τουριστικής Δραστηριότητας και της Φέρουσας Ικανότητας.....	343
3.1. Δομή και πλαίσιο οργάνωσης ενός Μηχανισμού/Συστήματος Παρακολούθησης	343
3.2. Λειτουργία Μηχανισμού/Συστήματος Παρακολούθησης	347
4. Προγραμματισμός εργασιών	351
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	355
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	358
Ερωτηματολόγιο προς συμπλήρωση από τους επισκέπτες της περιοχής	358

Περιεχόμενα Πινάκων

ΜΕΡΟΣ Α

Πίνακας 1: Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους στην περιοχή μελέτης	16
Πίνακας 2: Περιοχές Δήμου Αμυνταίου ενταγμένες στο δίκτυο NATURA 2000	38
Πίνακας 3: Ζωοπανίδα της περιοχής μελέτης	47
Πίνακας 4: Ορνιθοπανίδα της περιοχής μελέτης	58
Πίνακας 5: Ερπετοπανίδα της περιοχής μελέτης.....	62
Πίνακας 6: Πληθυσμός στην Π.Ε. Φλώρινας κατά φύλο και ομάδες ηλικιών	74
Πίνακας 7: Μόνιμος πληθυσμός στην Π.Ε. Φλώρινας.....	75
Πίνακας 8: Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός, απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας.....	76
Πίνακας 9: Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός ανά φύλο και Διοικητική μονάδα	77
Πίνακας 10: Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός ανά ηλικιακή ομάδα	78
Πίνακας 11: Απασχολούμενοι ανά ηλικιακή ομάδα και επάγγελμα	78
Πίνακας 12: Απασχολούμενοι στην Π.Ε. Φλώρινας ανά φύλο και θέση στο επάγγελμα	80
Πίνακας 13: Μόνιμος πληθυσμός και ποσοστιαία μεταβολή το 2011 ανά Διοικητική Ενότητα	81
Πίνακας 14: Πληθυσμιακή πυκνότητα το 2011	84
Πίνακας 15: Ηλικιακή Κατανομή πληθυσμού το 2011	86
Πίνακας 16: Καταγραφή εκτάσεων και παραγωγής ετήσιων καλλιεργειών (Στοιχεία 2014)	97
Πίνακας 17: Καταγραφή εκτάσεων δενδρωδών καλλιεργειών (Στοιχεία 2014)	97
Πίνακας 18: Καταγραφή ζωικού δυναμικού αιγοπροβάτων (στοιχεία 2014)	101
Πίνακας 19: Καταγραφή ζωικού δυναμικού βοοειδών (στοιχεία 2014)	101
Πίνακας 20: Δυναμικότητα καταλυμάτων ξενοδοχειακού τύπου ανά κατηγορία στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (2016)	110
Πίνακας 21: Δυναμικότητα καταλυμάτων ξενοδοχειακού τύπου στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (2016).....	111
Πίνακας 22: Αφίξεις στα Καταλύματα Ξενοδοχειακού Τύπου (πλην κάμπινγκ).....	114
Πίνακας 23: Διανυκτερεύσεις στα Καταλύματα Ξενοδοχειακού Τύπου (πλην κάμπινγκ)	114
Πίνακας 24: Πληρότητα στα Καταλύματα Ξενοδοχειακού Τύπου (πλην κάμπινγκ) της Π.Ε. Φλώρινας	115
Πίνακας 25: Καταγραφή πανηγύρεων στο Δήμο Αμυνταίου	131
Πίνακας 26: Ενταγμένα έργα στην προγραμματική περίοδο 2007-2013	139
Πίνακας 27: Ενταγμένα έργα στην Προγραμματική Περίοδο 2014-2020	141

ΜΕΡΟΣ Β

Πίνακας 1: Συγκεντρωτικά στοιχεία για τις υπό-περιοχές S1 S2 της περιοχής μελέτης	182
Πίνακας 2: Ποιοτικοί και Ποσοτικοί Δείκτες για τις υπό-περιοχές S1 S2 της περιοχής μελέτης	186
Πίνακας 3: Εκτίμηση της RCC ανά υπό-περιοχή και δραστηριότητα	207

Πίνακας 4: Συγκεντρωτικός Πίνακας αποτελεσμάτων Φέρουσας Ικανότητας για το σύνολο των υπό-περιοχών	221
Πίνακας 5: Περιβαλλοντικά Κριτήρια.....	236
Πίνακας 6: Κοινωνικά Κριτήρια.....	237
Πίνακας 7: Οικονομικά Κριτήρια	238
Πίνακας 8: Παράδειγμα αξιολόγησης κριτηρίων	240
Πίνακας 9: Βαθμολόγηση κριτηρίου A3.....	245
Πίνακας 10: Βαθμολόγηση κριτηρίου A4.....	246
Πίνακας 11: Βαθμολόγηση κριτηρίου A5.....	246
Πίνακας 12: Βαθμολόγηση κριτηρίου A7.....	248
Πίνακας 13: Βαθμολόγηση κριτηρίου A8.....	249
Πίνακας 14: Βαθμολόγηση κριτηρίου A9.....	249
Πίνακας 15: Βαθμολόγηση κριτηρίου A11	251
Πίνακας 16: Βαθμολόγηση κριτηρίου A12	251
Πίνακας 17: Βαθμολόγηση κριτηρίου A13	252
Πίνακας 18: Βαθμολόγηση κριτηρίου B1.....	253
Πίνακας 19: Βαθμολόγηση κριτηρίου B2.....	253
Πίνακας 20: Βαθμολόγηση κριτηρίου B3.....	254
Πίνακας 21: Βαθμολόγηση κριτηρίου B4.....	254
Πίνακας 22: Βαθμολόγηση κριτηρίου B5.....	255
Πίνακας 23: Βαθμολόγηση κριτηρίου B6.....	256
Πίνακας 24: Βαθμολόγηση κριτηρίου Γ1	257
Πίνακας 25: Βαθμολόγηση κριτηρίου Γ2.....	258
Πίνακας 26: Βαθμολόγηση κριτηρίου Γ3.....	259
Πίνακας 27: Βαθμολόγηση κριτηρίου Γ4	259
Πίνακας 28: Βαθμολόγηση κριτηρίου Γ5.....	260
Πίνακας 29: Βαθμολογία Δράσεων υπό-περιοχής S1	263
Πίνακας 30: Ιεράρχηση Δράσεων υπό-περιοχής S1.....	263
Πίνακας 31: Βαθμολογία Δράσεων υπό-περιοχής S2	270
Πίνακας 32: Ιεράρχηση Δράσεων υπό-περιοχής S2.....	271
Πίνακας 33: Αξιολόγηση Δράσης 1	285
Πίνακας 34: Αξιολόγηση Δράσης 2	287
Πίνακας 35: Αξιολόγηση Δράσης 3	289
Πίνακας 36: Αξιολόγηση Δράσης 4	291
Πίνακας 37: Αξιολόγηση Δράσης 5	293
Πίνακας 38: Αξιολόγηση Δράσης 6	295
Πίνακας 39: Αξιολόγηση Δράσης 7	297
Πίνακας 40: Αξιολόγηση Δράσης 1	299
Πίνακας 41: Αξιολόγηση Δράσης 2	301
Πίνακας 42: Αξιολόγηση Δράσης 3	303
Πίνακας 43: Αξιολόγηση Δράσης 4	305
Πίνακας 44: Αξιολόγηση Δράσης 5	307
Πίνακας 45: Αξιολόγηση Δράσης 6	309
Πίνακας 46: Αξιολόγηση Δράσης 7	311

Περιεχόμενα Γραφημάτων

Γράφημα 1: Ποσοστιαία μεταβολή πληθυσμού 2011-2001 στο Δήμο Αμυνταίου	83
Γράφημα 2: Σύνολο ηλικιακών ομάδων ανά Δημοτική Ενότητα του Δήμου Αμυνταίου το 2011	87
Γράφημα 3: Δείκτης γήρανσης τα έτη 2001-2011	89
Γράφημα 4: Δείκτης εξάρτησης κατά τα έτη 2001-2011	91
Γράφημα 5: Δείκτης αντικατάστασης κατά τα έτη 2001-2011	93
Γράφημα 6: Ποσοστιαία κατανομή εκτάσεων αμπελών για κρασί στην Π.Ε. Φλώρινας.....	100
Γράφημα 7: Ποσοστιαία κατανομή εκτάσεων αμπελών για κρασί στο Δήμο Αμυνταίου ...	100
Γράφημα 8: Σύνολο αλιευμένων ψαριών	103
Γράφημα 9: Ποσοστιαία κατανομή της έκτασης του Δήμου Αμυνταίου	118
Γράφημα 10: Ποσοστιαία κατανομή έκτασης της Π.Ε. Φλώρινας.....	119

Περιεχόμενα Εικόνων

ΜΕΡΟΣ Α

Εικόνα 1: Όρια αρμοδιότητας του Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Δυτικής Μακεδονίας.....	9
Εικόνα 2: Ζώνη Βόρα Βεγορίτιδας	20
Εικόνα 3: Ζώνη Βιτσιού - Χειμαδίτιδας	23
Εικόνα 4: Ζώνη Ιδιαίτερα Υποβαθμισμένου Τοπίου - Ευρεία ζώνη εξόρυξης λιγνίτη	25
Εικόνα 5: Άποψη του όρους Βόρας.....	39
Εικόνα 6: Άποψη της Λίμνης Πετρών.....	42
Εικόνα 7: Άποψη της λίμνης Χειμαδίτιδας	43
Εικόνα 8: Άποψη της λίμνης Ζάζαρης	44
Εικόνα 9: Άποψη της λίμνης Βεγορίτιδας	45
Εικόνα 10: Άποψη του όρους Βέρνον	46
Εικόνα 11: Η καφέ αρκούδα.....	48
Εικόνα 12: Ο γκρίζος λύκος	51
Εικόνα 13: Το αγριόγιδο.....	53
Εικόνα 14: Η βίδα	55
Εικόνα 15: Το τσακάλι.....	57
Εικόνα 16: Διοικητική διάρθρωση Καλλικρατικού Δήμου Αμυνταίου	122

ΜΕΡΟΣ Β

Εικόνα 1: Παράδειγμα Συνδυασμού Δράσεων και υπό-περιοχών.....	241
---	-----

ΜΕΡΟΣ Γ

Εικόνα 1: Χαρακτηριστικά παραδείγματα από κίосκια που έχουν κατασκευαστεί σε περιοχές θέασης και δασικές περιοχές στην Ελλάδα.....	354
--	-----

Περιεχόμενα Χαρτών

ΜΕΡΟΣ Α

Χάρτης 1: Φυσικό περιβάλλον Δήμου Αμυνταίου	14
Χάρτης 2: Πληθυσμιακή μεταβολή στο Δήμο Αμυνταίου	84
Χάρτης 3: Φυσικό και Πολιτιστικό Περιβάλλον - Τοπίο του Δήμου Αμυνταίου.....	107
Χάρτης 4: Τουριστική υποδομή Δήμου Αμυνταίου	109

ΜΕΡΟΣ Β

Χάρτης 1: Υπό-περιοχές S1, S2 της περιοχής μελέτης	170
Χάρτης 2: Χωρικές κατανομές και συνδέσεις των υπό-περιοχών	173

ΜΕΡΟΣ Γ

Χάρτης 1: Υφιστάμενες και προτεινόμενες δραστηριότητες, θεματικές διαδρομές και μονοπάτια στην περιοχή μελέτης	333
--	-----

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης αποτελεί η λεπτομερής αξιολόγηση της Φέρουσας Ικανότητας των δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα στην περιοχή του Δήμου Αμυνταίου, καθώς και η εξειδίκευση των δράσεων που θα προκύψουν με βάση τα αποτελέσματα της Φέρουσας Ικανότητας, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην εξειδίκευση της αναπτυξιακής στρατηγικής του Δήμου σε τουριστικό επίπεδο. Η μελέτη χωρίζεται σε τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος πραγματοποιείται ανάλυση και αξιολόγηση της υφιστάμενης κοινωνικό-οικονομικής και περιβαλλοντικής κατάστασης της περιοχής μελέτης. Μέσα από την ανάλυση προκύπτουν οι κύριοι πόλοι ανάπτυξης του τουρισμού και διαμορφώνονται τα εναλλακτικά εκείνα σενάρια που στοχεύουν σε μια ολοκληρωμένη και ισόρροπη τουριστική ανάπτυξη.

Στο δεύτερο, πραγματοποιείται εκτίμηση του μέγιστου αριθμού επισκεπτών που μπορεί να δεχτεί μια περιοχή και αναπτύσσεται η Αναπτυξιακή Στρατηγική με την οποία επιδιώκεται η διάχυση των κοινωνικό – οικονομικών ωφελειών. Έπειτα προσδιορίστηκαν οι στόχοι τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής, όπως έχουν διαμορφωθεί με διαδικασίες εσωτερικής διαβούλευσης με στελέχη του Δήμου και αναζητήθηκαν εναλλακτικά σενάρια για την ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή μελέτης, στηριζόμενα στην κατανόηση των χαρακτηριστικών και των ιδιαιτεροτήτων της περιοχής καθώς και των στόχων και προτεραιοτήτων της περιφέρειας και της ευρύτερης περιοχής της Π.Ε. Φλώρινας. Στη συνέχεια, καταγράφηκαν αντίστοιχοι δείκτες

(με κριτήρια περιβαλλοντικά, κοινωνικο-οικονομικά, τουριστικών και τεχνικών υποδομών, πολιτικά, κα), οι οποίοι θα συμβάλλουν στη διαμόρφωση της τυπολογίας αυτών των περιοχών, ώστε να διευκολυνθεί η στρατηγική που θα ακολουθηθεί μέσω της εκτίμησης της Φέρουσας Ικανότητας.

Η εκτίμηση της Φέρουσας Ικανότητας υπολογίζεται βάσει των δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται σε κάθε υποπεριοχή και στην ουσία αποτελούν και τους χώρους εκείνους που μπορούν να δεχτούν επισκέπτες. Η κύρια μεθοδολογία που θα χρησιμοποιηθεί είναι εκείνη που προτάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και εκδόθηκε από τη ΔΓ Περιβάλλοντος με τον τίτλο: “Defining, Measuring and Evaluating Carrying Capacity In European Tourism Destinations” (B4-3040 /2000 /294577 /MAR/D2). Με την παραπάνω μεθοδολογία, υπολογίζεται τόσο ο μέγιστος αριθμός ατόμων που μπορεί να φιλοξενήσει μια περιοχή, αλλά ταυτόχρονα προσδιορίζεται και το μοντέλο ανάπτυξης της περιοχής, προτείνοντας διάφορες υποδομές διαχείρισης.

Τέλος, στο τρίτο μέρος, αναπτύσσεται το Σχέδιο Διαχείρισης επισκεπτών, με στόχο τη διάχυση των επισκεπτών στο σύνολο της περιοχής μελέτης, και την αποφυγή φαινομένων κορεσμού στο Νυμφαίο και το Καταφύγιο της Αρκούδας. Η εκπόνηση του σχεδίου θα στηριχθεί στα συμπεράσματα της μελέτης της φέρουσας ικανότητας και συναντήσεις με στελέχη του Δήμου Αμυνταίου, προσωπική συνέντευξη από υπεύθυνο εταιρείας οικοτουριστικών δραστηριοτήτων και έρευνα στην περιοχή.

EXECUTIVE SUMMARY

The study aims to examine and assess in detail the Carrying Capacity of the activities taking place in the area of the Municipality of Amyntaio. The results of the Carrying Capacity calculation will constitute input for the specialization of the Municipality's development strategy on a tourism context. The study is divided into three parts. The first part analyzes and evaluates the existing socio-economic and environmental situation of the study area. Through the analysis of the current situation, the main ecotourism development aspects emerge and scenarios for an integrated and balanced tourism development in the area are developed.

In the second part, the maximum number of visitors that the area of Amyntaio can accommodate is estimated and a Development Strategy is developed with the aim to disseminate the socio-economic benefits of the development of ecotourism. The objectives for the Municipality's tourism development strategy are presented, as they have been concluded through meetings with the Municipality's members. Scenarios for the development of tourism are developed, based on the characteristics and assets of the area and the objectives and priorities of

the Region of Western Macedonia. Indicators (environmental, socio-economic, tourist and technical infrastructure, etc.) were identified to facilitate the methodology followed for the assessment of the carrying capacity.

The assessment of the carrying capacity is calculated on the basis of the activities developed in each sub-area identified and can accommodate visitors. The main methodology used was the one suggested by the European Commission and adopted by the Environment Committee titled "Defining, Measuring and Evaluating Carrying Capacity in European Tourism Destinations" (B4-3040 / 2000/294577 / MAR / D2) . With this methodology, both the maximum number of individuals that an area can accommodate is calculated and the development model of the area, proposing different management infrastructures is determined.

Finally, in the third part, the Visitors Management Plan is being developed, aiming at the diffusion of the visitors throughout the study area, encouraging visits beyond the area of Nymphaio and the Bear Shelter. The Plan was based on the results of the Carrying Capacity study and on input given by the main ecotourism business in the Amyntaio area, as well as on in-situ study.

ΜΕΡΟΣ Α' - Παρουσίαση και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής του Δήμου Αμυνταίου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης αποτελεί η **διαχείριση των επισκεπτών στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Αμυνταίου και ο πολλαπλασιασμός - διάχυση των κοινωνικο - οικονομικών οφελειών στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου**. Η δράση αυτή (Α5) αποσκοπεί σε μια λεπτομερή αξιολόγηση της Φέρουσας Ικανότητας των δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα στην περιοχή του έργου. Επιπλέον θα παρέχει μία λεπτομερή μεθοδολογία για τον ορισμό της αναπτυξιακής στρατηγικής, που είναι κατάλληλη για την περιοχή. Η μελέτη αφορά στην καταγραφή μόνο της περιοχής του Δήμου Αμυνταίου και επομένως, τα αποτελέσματα επικεντρώνονται μόνο στο τμήμα του Δήμου που ταυτίζεται με την περιοχή μελέτης του έργου LIFE με το ακρωνύμιο **LIFE AMYBEAR** και με κωδικό αναφοράς LIFE15 NAT/GR/001108 με τίτλο **«Βελτίωση των συνθηκών συνύπαρξης του ανθρώπου και της αρκούδας στο Δήμο Αμυνταίου»**. Η παρούσα μελέτη μπορεί να αποτελέσει τον κορμό πάνω στον οποίο θα γίνει ο συνολικός σχεδιασμός του οικοτόπου της αρκούδας, έτσι ώστε να αποτελέσει πόλο κοινωνικο – οικονομικής ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας αλλά και ολόκληρης της Βόρειας Ελλάδας.

Στόχοι της έρευνας αποτελούν η εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας της περιοχής μελέτης, η εκτίμηση της επίδρασης που έχει η κάθε δράση στην περιοχή, ο καθορισμός πιθανόν «πυρήνων» τουριστικής ανάπτυξης, ενδεχόμενων φαινόμενων κορεσμού αλλά και κοινοτήτων σε μαρασμό που παρουσιάζουν σοβαρές αδυναμίες και ανικανότητα τουριστικής ανάπτυξης.

Σύμφωνα με τις προδιαγραφές, στο πλαίσιο της μελέτης θα υλοποιηθούν οι εξής ενότητες:

1. Διεξαγωγή πρωτογενούς και δευτερογενούς έρευνας για τη συλλογή στοιχείων που αφορούν σε:
 - α) Κοινωνικά και δημογραφικά στοιχεία
 - β) Φυσικό περιβάλλον
 - γ) Πολιτικο-οικονομικά.
2. Καθορισμός υπο-περιοχών για την εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας. Η περιοχή μελέτης θα διαχωριστεί σε έναν αριθμό υπο-περιοχών με κοινά

χαρακτηριστικά που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας. Τα στοιχεία που θα συλλεχθούν στο πλαίσιο της 1^{ης} ενότητας θα αναλυθούν με τη χρήση GIS, όπου κρίνεται απαραίτητο.

3. Εκτίμηση της Φέρουσας Ικανότητας της περιοχής, των κρίσιμων παραγόντων και δεικτών. Η κύρια μεθοδολογία που θα χρησιμοποιηθεί είναι εκείνη που προτάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και εκδόθηκε από τη ΔΓ Περιβάλλοντος με τον τίτλο: “Defining, Measuring and Evaluating Carrying Capacity In European Tourism Destinations” (B4-3040/2000/294577/MAR/D2).
4. Ανάπτυξη ενός Σχεδίου Διαχείρισης Επισκεπτών (ΣΔΕ). Η εκπόνηση του σχεδίου θα στηριχθεί στα συμπεράσματα της μελέτης της φέρουσας ικανότητας.

Τα χαρακτηριστικά και η ταυτότητα της Μελέτης πρέπει να βασιστούν στα ακόλουθα ενδεικτικά σημεία:

- Σεβασμός και διατήρηση της ταυτότητας της περιοχής
- Σχεδιασμός βιώσιμων περιβαλλοντικά λειτουργικών υποδομών για τις επιμέρους χωρικές ενότητες
- Ανάπτυξη ανοικτών συστημάτων που δεν αποκλείουν τη συνέχεια με την ευρύτερη περιοχή και δεν αποκλείουν την πρόσβαση των πολιτών από δημόσια αγαθά (πχ δασικές εκτάσεις).

Για την υλοποίηση της μελέτης ακολουθήθηκε η παρακάτω διαδικασία:

- Συλλογή παλαιότερων μελετών που είχαν πραγματοποιηθεί για την περιοχή
- Πρωτογενής Έρευνα με Τοπικούς Φορείς (συνεντεύξεις – ερωτηματολόγια)
- Έρευνα στο Διαδίκτυο για συλλογή των απαραίτητων στοιχείων και δεδομένων για την υλοποίηση της μελέτης
- Μελέτη του θεσμικού πλαισίου που διέπει την περιοχή μελέτης
- Συγκέντρωση όλων των απαραίτητων στατιστικών στοιχείων
- Χαρτογραφική αποτύπωση της περιοχής.

Αναλυτικότερα, η Μελέτη αποτελείται από ένα Εισαγωγικό Κεφάλαιο και στη συνέχεια χωρίζεται σε τρία μέρη. Στο Πρώτο Μέρος γίνεται η ανάλυση του υφιστάμενου ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος, βάσει των οποίων πραγματοποιείται στο δεύτερο μέρος η εκτίμηση της Φέρουσας Ικανότητας της Περιοχής και βάσει των αποτελεσμάτων ακολουθεί το τρίτο μέρος που είναι το Σχέδιο Διαχείρισης Επισκεπτών.

Στα πλαίσια του παρόντος Τεύχους, θα πραγματοποιηθεί η αποτύπωση και η Αξιολόγηση της Υφιστάμενης Κατάστασης, τόσο της περιοχής μελέτης όσο και της ευρύτερης περιοχής. Η ανάλυση της ευρύτερης περιοχής γίνεται για στοιχεία και παράγοντες που έχουν είτε άμεση είτε έμμεση επιρροή στην περιοχή μελέτης που ουσιαστικά είναι ο Δήμος Αμυνταίου.

Η Ομάδα Έργου της Μελέτης (ομάδα μελέτης) αποτελείται από τους:

- Αυγερινό Νικόλαο, Κοινωνιολόγο
- Μαργαριτίδου Άρτεμις, Χωροτάκτη Πολεοδόμο, MA
- Στάμο Αλέξανδρο, Χωροτάκτη Πολεοδόμο
- Τσολακίδη Παναγιώτη, Δασολόγο, MSc, MBA

Ευχαριστούμε τους παρακάτω για την πολύτιμη βοήθειά τους στην εκπόνηση της μελέτης:

- Ακριτίδης Ευάγγελος, Αντιδήμαρχος Δήμου Αμυνταίου
- Αλληλόμη Αναστασία, Πολιτικός Μηχανικός, MSc, Διευθύντρια Τεχνικών Υπηρεσιών, Περιβάλλοντος, Πολεοδομίας & Τοπικής Οικονομικής Ανάπτυξης Δήμου Αμυνταίου
- Βογλίδης Νικόλαος, Ξεναγός Κέντρου Περιβαλλοντικών Περιηγήσεων και Υπαίθριων Δραστηριοτήτων «Άρτεμις»
- Γλούφτση Σοφία, Δασολόγος, MSc, Προϊσταμένη Διεύθυνσης Δασών Φλώρινας
- Γραμμενόπουλος Νικόλαος, Υπεύθυνος Περιβαλλοντικού Κέντρου Αρκτούρου στο Νυμφαίο Φλώρινας
- Κιάνας Στέργιος, Προϊστάμενος Τμήματος Τοπικής Οικονομικής Ανάπτυξης Τεχνικής Υπηρεσίας Δήμου Αμυνταίου

- Καρκαβίτσας Πολύκαρπος, Χωροτάκτης Πολεοδόμος, MSc Συγκοινωνιολόγος
- Κράβαρης Παύλος, Χωροτάκτης Πολεοδόμος, MSc
- Κυριάκου Αλκιβιάδης, Χημικός Μηχανικός, Project Manager έργου LIFE AMYBEAR
- Δρ. Μερτζάνης Γεώργιος, Βιολόγος, Επιστημονικός Υπεύθυνος ΚΑΛΛΙΣΤΩ
- Σαμαρά Θάλεια, Δασολόγος, MSc
- Τζώρτζης Χρήστος, Προϊστάμενος Τμήματος Υποδομών Τεχνικής Υπηρεσίας Δήμου Αμυνταίου
- Ψαρούδας Σπυρίδων, Γενικός Συντονιστής – Διευθυντής ΚΑΛΛΙΣΤΩ

1. Αναγνώριση της περιοχής μελέτης

Η περιοχή της παρούσας μελέτης αποτελείται ουσιαστικά από την περιοχή που καταλαμβάνει ο Δήμος Αμυνταίου. Ο Δήμος Αμυνταίου αποτελεί Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού και διοικητικά υπάγεται στην Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Στην περιοχή μελέτης χωροθετούνται σημαντικοί φυσικοί οικότοποι και οικότοποι ειδών οι οποίοι συμπεριλαμβάνονται στο δίκτυο περιοχών NATURA 2000 και από τις 20 Φεβρουαρίου 2018, σύμφωνα με το Νόμο υπ' αριθμ. 4519, οι περιοχές αυτές θα περιλαμβάνονται στη περιοχή αρμοδιότητα του συνιστώμενου Φορέας Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Δυτικής Μακεδονίας με προσωρινή έδρα στη Καστοριά. Ειδικότερα, περιλαμβάνονται δύο κατηγορίες περιοχών: Οι «Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)» (Special Protection Areas-SPA) για την Ορνιθοπανίδα, όπως ορίζονται στην Οδηγία 79/409/ΕΚ, και «Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)» (Site of Community Importance-SCI), όπως ορίζονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Ειδικότερα, οι περιοχές προστασίας είναι οι εξής:

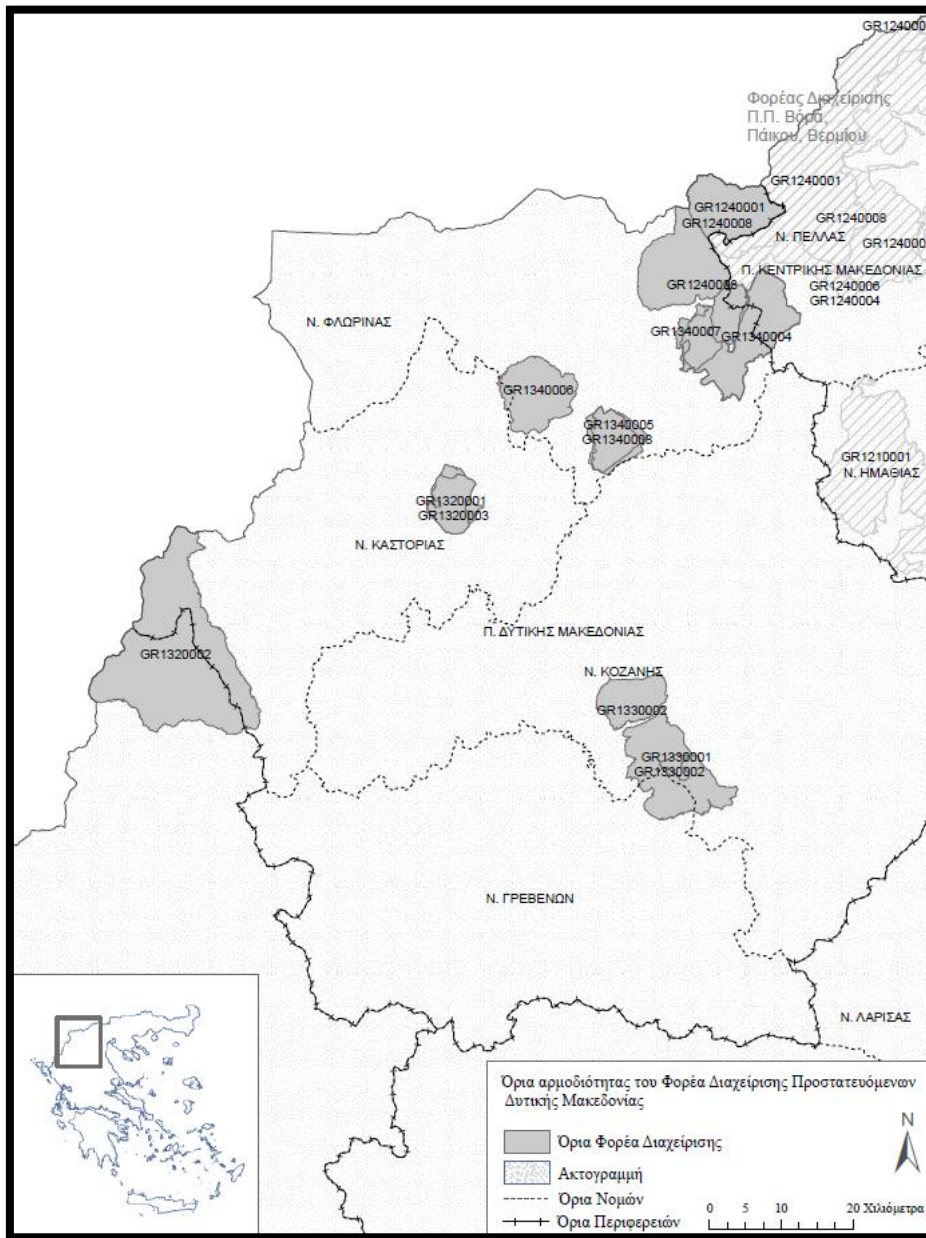
Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ):

1. «**Όρος Βόρας**» με κωδικό GR 1240008 και συνολική έκταση 794,53 χλμ²
2. «**Λίμνη Πετρών**» με κωδικό GR 1340007 και συνολική έκταση 66,96 χλμ²
3. «**Λίμνες Χειμαδίτιδα – Ζάζαρη**» με κωδικό GR 1340008 και συνολική έκταση 51,93 χλμ²

Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ):

1. «**Λίμνες Βεγορίτιδα – Πετρών**» με κωδικό GR 1340004 και συνολική έκταση 82,02 χλμ²
2. «**Λίμνες Χειμαδίτιδα-Ζάζαρη**» με κωδικό GR 1340005 και συνολική έκταση 40,64 χλμ²
3. «**Όρος Βέρνον-Κορυφή Βίτσι**» με κωδικό GR 1340006 και συνολική έκταση 125,69 χλμ²

Εικόνα 1: Όρια αρμοδιότητας του Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Δυτικής Μακεδονίας

Πηγή: Ν. 4519/18 «Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών και άλλες διατάξεις», ίδια επεξεργασία

2. Περιγραφή και Αξιολόγηση κατάστασης φυσικού περιβάλλοντος και περιοχών περιβαλλοντικής προστασίας

2.1. Φυσιογνωμία Φυσικού Περιβάλλοντος – Κλίμα

Ο Δήμος Αμυνταίου χωροθετείται στο βορειοδυτικό τμήμα της χώρας και διοικητικά υπάγεται στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και ειδικότερα στην Περιφερειακή Ενότητα (Π.Ε.) Φλώρινας. Το φυσικό περιβάλλον της **Δυτικής Μακεδονίας** χαρακτηρίζεται από οικοσυστήματα διεθνούς ενδιαφέροντος που εντάσσονται σε Ευρωπαϊκά δίκτυα προστασίας και ευρείες ζώνες οικοσυστημάτων και τα οποία καθορίζονται θεσμικά ως Εθνικοί Δρυμοί και Εθνικά Πάρκα. Επιπλέον, μεμονωμένα στοιχεία ή πολύ μικρές περιοχές που συνιστούν τόπους και τοπία με αξιόλογο φυσικό - πολιτιστικό χαρακτήρα, αλλά και προοπτική, εντοπίζονται σε χαρακτηρισμένους τόπους, σε προστατευόμενους φυσικούς πυρήνες, σε γεώτοπους και σε λιμναίες - παραλίμνιες περιοχές. Ο οικολογικός πλούτος της περιφέρειας είναι χωρικά συγκεντρωμένος σε τρεις (3) κύριες ζώνες:

1. Την οροσειρά της Πίνδου στο δυτικό άκρο,
2. Τον κεντρικό άξονα Πρέσπες – Βίτσι – Σινιάτσικο και Βούρινος και
3. Τη νοτιοδυτική λωρίδα Πιέρια – λίμνη Πολυφύτου

Η **Π.Ε. Φλώρινας** καταλαμβάνει το βόρειο - βορειοδυτικό τμήμα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και συνορεύει βόρεια με την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και δυτικά με την Αλβανία, ενώ ανατολικά συνορεύει με την Π.Ε. Πέλλας, νοτιοανατολικά με την Π.Ε. Κοζάνης και νοτιοδυτικά με την Π.Ε. Καστοριάς. Διακρίνεται για το ιδιαίτερο γεωμορφολογικό της ανάγλυφο, το οποίο περιλαμβάνει εκτός από πεδινά και ημιορεινά τμήματα, τρεις συμπαγείς ορεινές μάζες (όρος Βόρας ή Καϊμακτσάλαν, όρος Βέρνον ή Βίτσι και την οροσειρά του Βαρνούντα) και έξι λίμνες (Μικρή και Μεγάλη Πρέσπα, Βεγορίτιδα, Πετρών, Χειμαδίτιδα και Ζάζαρη). Τα φυσιογραφικά αυτά χαρακτηριστικά έχουν ως αποτέλεσμα τη σύνθεση ενός τοπίου, που χαρακτηρίζεται για τη πρωτόγνωρη οπτική ποικιλομορφία, η οποία είναι σίγουρα μοναδική από περιβαλλοντικής απόψεως. Εξαιτίας της ιδιαιτερότητας του φυσικού περιβάλλοντος, σε μια μεγάλη έκταση της Π.Ε. Φλώρινας το περιβάλλον προστατεύεται από την εθνική νομοθεσία, το ευρωπαϊκό και διεθνές δίκαιο.

Ειδικότερα, η περιοχή που καταλαμβάνει ο **Δήμος Αμυνταίου** στο νοτιοανατολικό τμήμα της Π.Ε. Φλώρινας, χαρακτηρίζεται από έντονες γεωμορφολογικές διαφοροποιήσεις, με τις πεδινές εκτάσεις να βρίσκονται στα ανατολικά και νότια, και τις ορεινές/ημιορεινές εκτάσεις με έντονες κλίσεις στα δυτικά και βόρεια. Συνολικά η

έκταση του δήμου είναι 589.370 στρέμματα (30,6% της συνολικής έκτασης της Π.Ε. Φλώρινας και 6,24% της έκτασης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας). Η γεωμορφολογική ποικιλομορφία αποτυπώνεται και στον χαρακτηρισμό των περιοχών, εκ των οποίων το 27,80% θεωρείται ως πεδινό, το 27,58% ως ημιορεινό και το 44,62% ως ορεινό.

Οι χρήσεις γης του Δήμου διαρθρώνονται από 98,70 χλμ² δασών (16,7%), 188,50 χλμ² βοσκοτόπων (32%) και από 217,70 χλμ² γεωργικών εκτάσεων (36,9%). Στις μεσαίες υψομετρικά ζώνες κυρίαρχα απαντώνται τα συστήματα χαμηλών και υψηλών θαμνώνων, όπως για παράδειγμα αείφυλλοι σκληρόφυλοι σχηματισμοί, θαμνώνες φυλλοβόλων και μικτοί θαμνώνες αείφυλλων και φυλλοβόλων πλατύφυλλων. Συνολικά τα δασικά οικοσυστήματα της περιοχής κατατάσσονται στα βιοκλιματικά καθοριζόμενα, καθώς η ισορροπία τους εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εξέλιξη του εδάφους, της βλάστησης και της πανίδας υπό την επίδραση του βιοκλίματος. Η βλάστηση αντίστοιχων οικοσυστημάτων ονομάζεται ζωνική καθώς συνδέεται με συγκεκριμένες κλιματικές ζώνες. Ωστόσο, εντοπίζονται θύλακες συστημάτων τα οποία μπορούν να καταταχθούν στα εδαφικά εξαρτώμενα διότι υπόκεινται σε καθορισμό λόγω μορφολογικής ιδιαιτερότητας του εδάφους (πχ σημεία συγκέντρωσης ή ροής νερού). Επιπλέον, εντοπίζονται αρκετά μεταβατικά συστήματα. Πρόκειται για αγρούς που εγκαταλείφθηκαν και σήμερα βρίσκονται σε φάση επανάκαμψης της φυσικής βλάστησης. Τέτοιες εκτάσεις εντοπίζονται συνήθως σε ημιορεινούς και ορεινούς οικισμούς, ως απόρροια της εγκατάλειψης του ορεινού χώρου και άρα των παραδοσιακών καλλιεργητικών πρακτικών με αποτέλεσμα τη σταδιακή επανάκαμψη της φυσικής βλάστησης.

Οι ορεινοί όγκοι που διατρέχουν την περιοχή μελέτης, περικλείοντας το λεκανοπέδιο του Αμυνταίου, σε συνδυασμό με το σύμπλεγμα των λιμνών συντελούν στη σύνθεση ενός μοναδικού τοπίου. Το όρος Βέρνο (μεγαλύτερη κορυφή το Βίτσι στα 2.128 μέτρα) στα δυτικά των λιμνών Ζάζαρης και Χειμαδίτιδας, το Λελέκι βορείως της λίμνης των Πετρών, οι πρόποδες του Βόρα βορείως της Βεγορίτιδας, αλλά και τα μικρότερα βουνά της περιοχής, εκτός από τους εντυπωσιακούς τους σχηματισμούς και τα δάση, αποτελούν χώρους διαβίωσης πολλών σπάνιων πτηνών και θηλαστικών.

Στο Βέρνο συναντά κανείς, πολλά βοσκοτόπια, εγκαταλειμμένα χωριά, αλπικά λιβάδια, διαπλάσεις δρυός, εκτεταμένα δάση οξιάς, λειμώνες, αλκαλικούς τυρφώνες κ.ά. Στους χείμαρρους της περιοχής ζει η άγρια πέστροφα. Με βάση την οδηγία για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) συγκαταλέγεται στο ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000. Το φυσικό περιβάλλον της περιοχής είναι ιδιαίτερα

σημαντικό για αρκετά είδη πανίδας όπως ο Σφηκιάρης (*Pernis apinivorus*), το Κιρκινέζι (*Falco naumani*) ο Λιβαδόκιρκος (*Circus pygagrus*) και ειδικότερα η Καφέ Αρκούδα, στην οποία αναφέρεται και το παρόν έργο.

Ο Βόρας (Καΐμακτσαλάν) είναι το τρίτο ψηλότερο βουνό της Ελλάδας, μετά τον Όλυμπο και το Σμόλικα, με την κορυφή του να φθάνει τα 2.524 μέτρα. Αποτελεί το φυσικό σύνορο των νομών Φλώρινας και Πέλλας, ενώ οι χαμηλές νοτιοδυτικές του πλαγιές διαχωρίζουν τη λεκάνη της Φλώρινας από αυτή του Αμυνταίου. Το σύνολο του βουνού παρουσιάζει πολύ μεγάλη ποικιλία οικοτόπων, με εκτεταμένες περιοχές από συνεχόμενα δάση με μεγάλη ποικιλία δένδρων (βελανιδιές, οξιές, καστανιές, έλατα, πεύκα), βαθιές κοιλάδες, χαράδρες και βοσκότοπους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την παρουσία πάρα πολλών σημαντικών ειδών, τόσο χλωρίδας, με πάνω από εκατόν πενήντα ομάδες φυτών, όσο και πανίδας. Με βάση την οδηγία για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) συγκαταλέγεται στο ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000.

Στο δήμο εντοπίζονται σημαντικές πεδινές εκτάσεις, οι οποίες περιλαμβάνονται στην πεδιάδα του οροπεδίου του Αμυνταίου, που αποτελεί και τη φυσική λεκάνη στην οποία βρίσκονται και οι λίμνες Ζάζαρη, Χειμαδίτιδα και Πετρών, και στην πεδιάδα του Φιλώτα που αποτελεί τμήμα της λεκάνης Βεγορίτιδας – Πτολεμαΐδας. Οι πεδινές εκτάσεις συνολικά του Δήμου καλύπτουν επιφάνεια 163,24 χλμ² και περιλαμβάνουν την περιοχή Αμυνταίου-Αετού και την περιοχή Φιλώτα, με ποσοστό κάλυψης 64% και 36% αντίστοιχα (σύμφωνα και με τα στοιχεία του Επιχειρησιακού Προγράμματος Δήμου Αμυνταίου 2015-2019).

Η ευρύτερη περιοχή μελέτης, καθώς και η Π.Ε. Φλώρινας στο σύνολό της, έχει πλούσιο υδροφόρο ορίζοντα και διαθέτει λίμνες, χείμαρρους και μικρότερα ποτάμια. Βασικό ρόλο στη διαμόρφωση του υδρολογικού δικτύου της ευρύτερης περιοχής έχουν διαδραματίσει η γεωλογική σύσταση των σχηματισμών και η τεκτονική. Συνολικά, η περιοχή διαρρέεται από ένα σχετικά πυκνό δίκτυο εποχιακών υδρορεμάτων, μικρής παροχής, τα οποία έχουν ως τελικούς αποδέκτες τις τέσσερις λίμνες. Οι λίμνες **Ζάζαρη** και **Χειμαδίτιδα** στα νοτιοδυτικά του δήμου, καταλαμβάνουν συνολικά έκταση 1,9 και 9,5 χλμ² αντίστοιχα και προσφέρουν ένα ποικίλο τοπίο με δάση και καλλιεργήσιμη γη. Η Χειμαδίτιδα παρουσιάζει εκτεταμένα έλη με καλάμια και μικρή έκταση ελεύθερου νερού. Από το νοτιοανατολικό τμήμα της πηγάζει το ρέμα Αμύντα, σε υψόμετρο 700 μέτρων περίπου, το οποίο εκβάλλει στη λίμνη Πετρών μετά από διαδρομή 19 χλμ.

Η λίμνη **Πετρών** με επιφάνεια 12,4 χλμ² και μέγιστο βάθος 3,5 μέτρα, καθώς και το τμήμα της λίμνης **Βεγορίτιδας**, συγκαταλέγονται στους υδατικούς πόρους του Δήμου. Οι δύο αυτές λίμνες έχουν δημιουργηθεί στα όρια των νοτιοδυτικών απολήξεων του Βόρα με τα χαμηλότερα βορειοανατολικά σημεία της λεκάνης του Αμυνταίου, ως συνέχεια της υδρολογικής λεκάνης της Εορδαίας. Η λίμνη Βεγορίτιδα είναι η δεύτερη σε μέγεθος λίμνη της Ελλάδος, μετά την Πρέσπα και διοικητικά ανήκει στις δύο Π.Ε. Φλώρινας και Πέλλας. Η λίμνη Βεγορίτιδα είναι δύσκολο να περιγραφεί ως προς τα τυπικά της χαρακτηριστικά, αφού το μέγεθός της μεταβάλλεται συνέχεια, με τα νερά της να υποχωρούν έως το 2005 αλλά να επανακάμπτουν την τελευταία δεκαετία.

Τα τοπογραφικά χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης, όπως το υψόμετρο της, η μεγάλη απόστασή της από τη θάλασσα, η γειτνίαση της με την ηπειρωτική ενδοχώρα και η έλλειψη προστατευτικών ορεινών όγκων από βορρά, συντελούν στη διαμόρφωση κλίματος ηπειρωτικού χαρακτήρα, το οποίο πλησιάζει προς τον μεσευρωπαϊκό τύπο. Χαρακτηρίζεται από ψυχρούς χειμώνες, πολλές βροχοπτώσεις και χιόνια και μέση ετήσια θερμοκρασία 11,5°C. Η παρουσία των λιμνών επιδρά θετικά στο μικροκλίμα των περιοχών πλησίον τους, εξασφαλίζοντας ηπιότερες συνθήκες κατά τη διάρκεια του χειμώνα.

2.2. Οικοσυστήματα – Περιοχές Φυσικού Κάλους

Η περιοχή μελέτης εντάσσεται στον κεντρικό άξονα Πρέσπες – Περιστέρι – Βίτσι – Σινιάτικο – Πετρών και στην περιοχή των λιμνών Ζάζαρης – Χειμαδίτιδας – Πετρών – Βεγορίτιδας. Η αξία αυτών των περιοχών τεκμηριώνεται από το πολυεπίπεδο θεσμικό πλαίσιο προστατευτικών ρυθμίσεων. Πρόκειται για περιοχές με σημαντική οικολογική αξία, με αναγνωρισμένη αισθητική και τοπιολογική αξία και ιδιαιτερότητα. Κάθε περιοχή μεμονωμένα αλλά και ως σύνολο, διακρίνεται για τη μοναδικότητα και ευαισθησία των οικοσυστημάτων, την ποικιλομορφία των αβιοτικών χαρακτηριστικών και για το σημαντικό μορφολογικό κάλλος. Το πλούσιο φυσικό απόθεμα των περιοχών αποτελεί πόλο έλξης για ένα μεγάλο εύρος δραστηριοτήτων, κυρίως επιστημονικού και οικοτουριστικού ενδιαφέροντος.

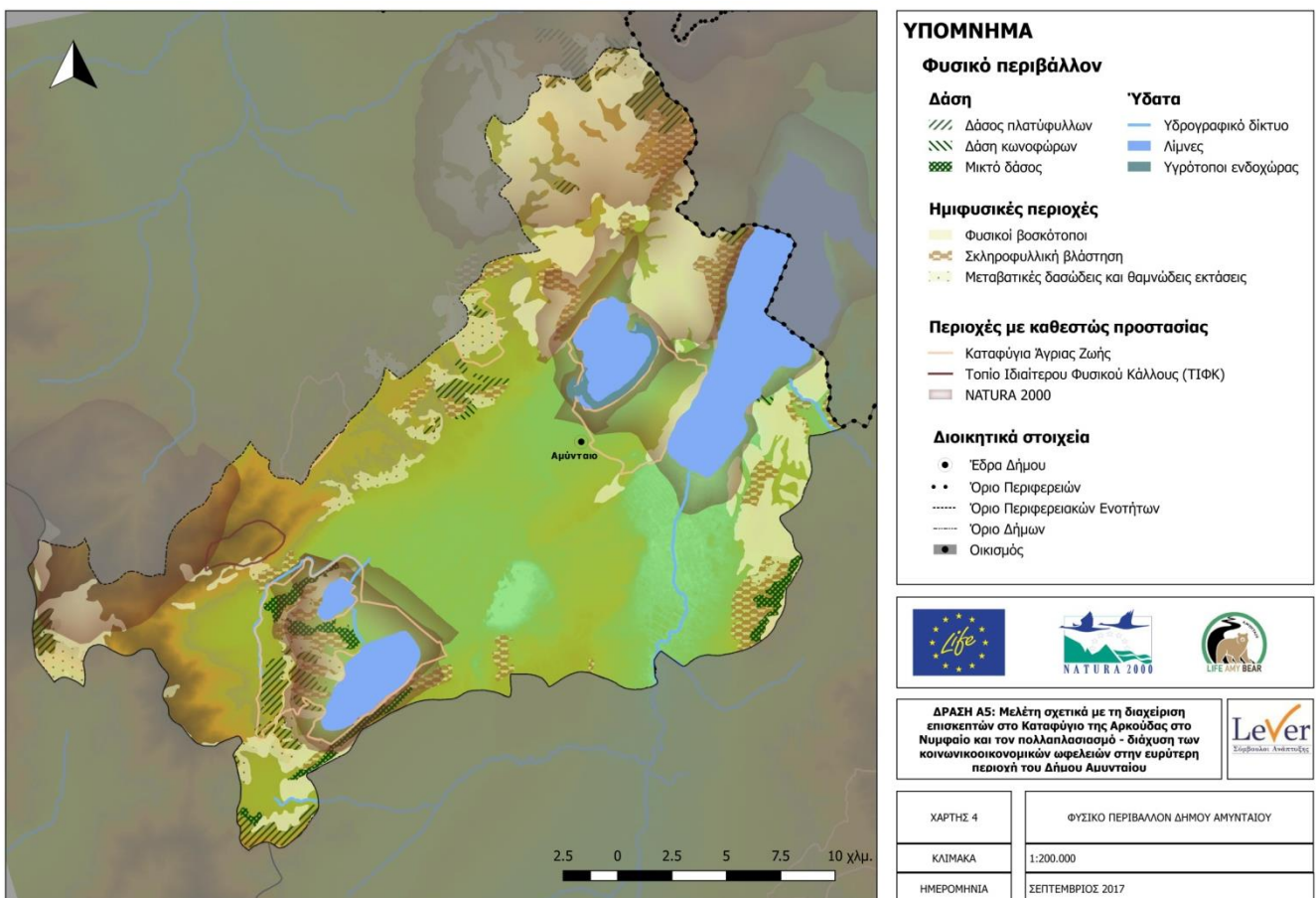
Δάση και δασικά οικοσυστήματα

Εκτεταμένα δάση και δασικές εκτάσεις υπάρχουν στο δυτικό φυσικό ορεινό άξονα της Δυτικής Μακεδονίας από τις Πρέσπες και το Γράμμο μέχρι και την Πίνδο και τα Χάσια, αλλά και στους ορεινούς όγκους της Φλώρινας και του Νυμφαίου. Η γενική διαβάθμιση της δασικής βλάστησης περιλαμβάνει την κατώτερη δασική ζώνη όπου αναπτύσσονται κυρίως δάση δρυός, τα οποία συνεχίζουν με τα δάση οξιάς μέχρι την ανωδασική ζώνη και το επίπεδο έναρξης των αλπικών λιβαδιών. Σε τοπικές όμως εξάρσεις

παρουσιάζονται και άλλες διαπλάσεις δασικών ειδών όπως η Μαύρη Πεύκη (*Pinus nigra*) στο Γράμμο, την Πίνδο και τα Χάσια, το Έλατο (*Abies borissii regis*) στην Πίνδο και στο Δυτικό Βαρνούντα, η Μακεδονική Πεύκη στο Βόρα (*Pinus peuce*), η σημύδα (*Betula pendula*) στο Δυτικό Βαρνούντα.

Αυτές οι περιοχές χαρακτηρίζονται σημαντικές για τη Βιοποικιλότητα της χλωρίδας και τη σπανιότητα -μοναδικότητα των φυτικών ειδών. Μάλιστα, το πλήθος των οικοτόπων που αναγνωρίζονται και οριοθετούνται υποστηρίζει μεγάλη ποικιλία πανιδικών ειδών, από μεγάλα θηλαστικά (αρκούδα, λύκος, αγριόγιδο κλπ.) μέχρι σπάνια και απειλούμενα ερπετά και αμφίβια.

Χάρτης 1: Φυσικό περιβάλλον Δήμου Αμυνταίου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Αγροτικά οικοσυστήματα

Καταλαμβάνουν τις χαμηλότερες υψομετρικά ζώνες της περιοχής μελέτης και αφορούν σε εκτάσεις ετησίων και δενδρωδών καλλιεργειών, αρδευόμενων ή μη. Οι εκτάσεις αυτές, σε συνδυασμό με τα ακαλλιέργητα τμήματα, τις χέρσες περιοχές και τα δίκτυα

των μικρών και μεγάλων χειμάρρων, συγκροτούν τα αγροτικά οικοσυστήματα, στα οποία καθοριστικό χαρακτήρα δίνουν οι ανθρώπινες δραστηριότητες, κυρίως η γεωργία και η κτηνοτροφία. Η συχνή εναλλαγή πεδινών και ημιορεινών περιοχών, καθώς και μικρών υψωμάτων και λόφων, οδηγεί εκ των πραγμάτων σε μία ποικιλία καλλιεργειών, αλλά και σε εναλλαγή μικροενδιαιτημάτων με αποτέλεσμα την αύξηση της Βιοποικιλότητας στα οικοσυστήματα αυτού του τύπου. Επιπρόσθετα, ζωτικό ρόλο στη λειτουργία τους παίζουν τα διάφορα ποτάμια συστήματα, οι ρεματιές, οι φυσικοί φυτοφράκτες καθώς και τα δίκτυα άρδευσης και αποστράγγισης.

Πρόκειται για συστήματα ελεγχόμενης δυναμικής που καθορίζονται από τους ετήσιους κύκλους των ανθρώπινων δραστηριοτήτων (κυρίως γεωργία). Η πρωτογενής παραγωγικότητα των χλωριδικών ειδών είναι συνυφασμένη με τον κύκλο ζωής των καλλιεργειών. Το πανιδικό απόθεμα έχει προσαρμοστεί στη λειτουργία του συστήματος, αποτελούμενο κυρίως από αμφίβια, ερπετά, πουλιά και θηλαστικά από κοινά είδη, μέχρι τα μεγάλα και προστατευόμενα θηλαστικά όπως η αρκούδα.

Ιδιαίτερη αξία έχει η παρουσία σημαντικών ειδών πουλιών τόσο στρουθιόμορφων, όσο και αρπακτικών, όπως το παγκόσμια απειλούμενο κερκινέζι (*Falconaumanii*) και ο λιβαδόκιρκος (*Circus pygargus*) ο οποίος, φωλιάζει σε μικρούς αριθμούς στη Βόρεια Ελλάδα και ειδικότερα στη Δυτική Μακεδονία, ο δε πληθυσμός του είναι απομονωμένος από αυτούς των γειτονικών χωρών. Η αξία αυτών των συστημάτων απορρέει και από το ρόλο τους στη διαμόρφωση τοπίων με δεδομένη πλέον αισθητική αξία. Επίσης, στις ζώνες μετάβασης του οικοτόπου, μεταξύ των περιοχών των καλλιεργειών ως ανθρωπογενή οικοσυστήματα και των φυσικών βιοτόπων, τα αγροτικά οικοσυστήματα συμβάλουν στην υποστήριξη της άγριας ζωής λόγω των πολλαπλών ευκαιριών τροφοληψίας που προσφέρουν.

Υδάτινα οικοσυστήματα

Περιλαμβάνουν το σύνολο των επιφανειακών υδάτων της περιοχής μελέτης καθώς και τις παρόχθιες ζώνες των υδάτινων σωμάτων. Τα επιφανειακά ύδατα αφορούν τόσο στα ρέοντα (ποτάμια, χείμαρροι κλπ.) όσο και στα σημεία συλλογής ύδατος (λίμνες, υδατοδεξαμενές κλπ.). Υψομετρικά, τέτοια συστήματα εντοπίζονται σε όλο το εύρος της περιοχής και γειτνιάζουν είτε με δασικά, είτε με αγροτικά οικοσυστήματα. Στο Δήμο αμυνταίου αξιοσημείωτα οικοσυστήματα τέτοιου είδους είναι ο Λίμνες Πετρών – Βεγορίτιδα και Χειμαδίτιδα – Ζάζαρη.

Τα υδάτινα συστήματα της Περιφέρειας χαρακτηρίζονται για την ποικιλότητα της ιχθυοπανίδας και την ιδιαιτερότητα των αμφίβιων. Στις όχθες των υδατορευμάτων και

των λιμνών αναπτύσσονται παρόχθια οικοσυστήματα. Αυτά συνίστανται σε μια λεπτή δενδρώδη μάζα υδρόβιων φυτών και καλαμιώνων που φύονται κατά μήκος των οχθών και προσφέρουν καταφύγιο στην πανίδα (κυρίως ορνιθοπανίδα) αλλά και προστασία των εδαφών από την διάβρωση. Τυπικές χλωριδικές διαπλάσεις είναι αυτές της ιτιάς, του πλατάνου, της λεύκης και του σκλήθρου οι οποίες διαμορφώνουν σημαντικούς Τύπους Οικοτόπων και φιλοξενούν σημαντικά είδη οργανισμών όπως οι караβίδες. Επίσης, σε μικρές φυσικές λίμνες του ορεινού χώρου καταγράφεται πληθώρα ερπετών και αμφιβίων, όπως για παράδειγμα ο σπάνιος αλπικός τρίτωνας (*Mesotritonalpestris*).

Περιοχές Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους

Η **Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου** (European Landscape Convention - ELC) θεωρεί το τοπίο ως «σημαντικό μέρος της ποιότητας ζωής των ανθρώπων παντού, στις αστικές περιοχές και στην ύπαιθρο, στις υποβαθμισμένες περιοχές αλλά και στις περιοχές υψηλής ποιότητας» και το αναγνωρίζει ως «ένα σημείο κλειδί για την ατομική και κοινωνική ευημερία» (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2000). Το Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ) είναι ένας τύπος που διακρίνεται για την αισθητική του αξία και παραμένει σε αξιόλογο βαθμό φυσικός, αν και συχνά είναι δομημένος. Το μέγεθός του έχει οριστεί με ανθρώπινα μέτρα και δεν υπερβαίνει τη δυνατότητα πεζοπορίας μιας μέρας, εκτός ειδικών εξαιρέσεων. Συχνά τα ΤΙΦΚ περιλαμβάνουν παραδοσιακούς οικισμούς, αρχαιολογικούς ή ιστορικούς χώρους.

Με την υλοποίηση του προγράμματος «Οριοθέτηση και Καθορισμός Μέτρων Προστασίας Τοπίων Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους» του ΥΠΕΧΩΔΕ (1996-1999) ορίστηκαν 449 Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ), με συνολική έκταση 6270 χλμ² ή 4,8% της χερσαίας έκτασης της χώρας. Βάσει στοιχείων της τράπεζας δεδομένων ΦΙΛΟΤΗΣ του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, αναγνωρίστηκαν 500 τοπία, τα οποία είτε είναι, είτε προτείνεται να χαρακτηριστούν ως ΤΙΦΚ. Στην περιοχή μελέτης εντοπίζονται τέσσερις (4) περιοχές χαρακτηρισμένες ως ΤΙΦΚ:

Πίνακας 1: Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους στην περιοχή μελέτης

Όνομασία	Κωδικός	Δημοτική Ενότητα
Νυμφαίο	ΑΤ4011024	Νυμφαίου
Λέχοβο, Κλεισούρα, Βαρικό	ΑΤ4011023	Λεχόβου, Βαρικού, Αετού
Λίμνες Ζάζαρη και Χειμαδίτιδα	ΑΤ4011031	Λεχόβου, Βαρικού, Αετού
Λίμνη Πετρών	ΑΤ4011029	Αμυνταίου

Πηγή: «ΦΙΛΟΤΗΣ» Βάση δεδομένων για την Ελληνική Φύση (διαθέσιμο ηλεκτρονικά στο <https://filotis.itia.ntua.gr>), Ιδία επεξεργασία

1. «Νυμφαίο»:

Σύμφωνα με τα στοιχεία της τράπεζας δεδομένων ΦΙΛΟΤΗΣ, το Νυμφαίο αποτελεί φημισμένο παραδοσιακό οικισμό σε μεγάλο υψόμετρο (1400 μ.) που περιβάλλεται από εκτεταμένα δάση φυλλοβόλων πλατυφύλλων και ορεινά λιβάδια. Η περιοχή συνδέεται με τα ιστορικά γεγονότα του Μακεδονικού Αγώνα. Διατηρεί τον παλιό οικιστικό ιστό και την ιδιόρρυθμη αρχιτεκτονική του (λιθόδημητα σπίτια, καλντερίμια). Οι συντηρήσεις όμως γίνονται με νέα παράταιρα υλικά. Σήμερα είναι θέρετρο των ντόπιων κυρίως κατοίκων αλλά προσελκύει και τουρίστες που επισκέπτονται το χωριό και το περιφραγμένο "καταφύγιο" της οργάνωσης Αρκτούρος για να δουν τις αρκούδες που ζουν εκεί. Τονίζεται ότι σώζονται παλιά κτίσματα εντός του οικισμού σε καλή κατάσταση και σήμερα. Ωστόσο, τα νέα δομικά υλικά και ο εξηλεκτρισμός υποβάθμισαν σημαντικά την παλιά αυθεντική εικόνα του (λαμαρίνες στις σκεπές, τσιμέντο). Παρόλα αυτά, ο φυσικός περίγυρος παραμένει σχεδόν αναλλοίωτος, ενώ η διαδρομή προς το Νυμφαίο προσφέρει πανοραμική θέα στην περιοχή που εκτείνεται νότια (Λέχοβο, Κλεισούρα, Λίμνες Ζάζαρη και Χειμαδίτιδα).

2. «Λέχοβο, Κλεισούρα, Βαρικό»:

Πρόκειται για μια ορεινή κοιλάδα με τρεις οικισμούς (Λέχοβο, Κλεισούρα, Βαρικό) στα σύνορα των Π.Ε. Καστοριάς και Φλωρίνης. Την περιοχή χαρακτηρίζουν εκτεταμένα δάση φυλλοβόλων (δρυός, οξυάς και άλλων πλατυφύλλων) στα μεγαλύτερα υψόμετρα κι ο περικλειόμενος τύπος τοπίου (οριοθετείται από δασωμένες αποστραγγυλωμένες κορυφογραμμές). Η Κλεισούρα και το Λέχοβο είναι παλιοί ιστορικοί οικισμοί που ακόμα διατηρούν στοιχεία της παλιάς τους αρχιτεκτονικής και τον συνεκτικό τους ιστό. Το Βαρικό είναι νεώτερος οικισμός, στο χαμηλότερο σημείο της περιοχής, κτισμένος στην παρυφή ενός παλιού αποστραγγισμένου έλους (εξ ου και Βαρικό). Στη μικρή υγρή πεδιάδα του Βαρικού, ανάμεσα σε εύφορα χωράφια, φυτρώνουν ορθόκλαδες λεύκες (καβάκια). Η επίπεδη περιοχή του Βαρικού με τις λεύκες είναι ένας τόπος ηρεμίας μέσα στο ευρύ ορεινό και δασικό περιβάλλον. Αποτελεί μία αξιοπρόσεκτη εικόνα καθώς διασχίζει κανείς την περιοχή από Κλεισούρα προς Λέχοβο. Η εκκλησία του Λεχόβου, η Αστική Σχολή, το Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο, το μοναστήρι της Παναγίας ανάμεσα στο Βαρικό και την Κλεισούρα, η εκκλησία της Κλεισούρας, αρκετά παλιά σπίτια και λιθόστρωτοι δρόμοι, δίνουν έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα στα χωριά αυτά, που είναι επίσης συνδεδεμένα με ιστορικά γεγονότα της περιόδου του Μακεδονικού Αγώνα. Ωστόσο, οι αποψιλωτικές υλοτομίες των δρυοδασών που καταγράφονται, υποβαθμίζουν την αισθητική αξία της περιοχής και την παραγωγικότητα του

οικοσυστήματος. Τα νέα οικοδομικά υλικά και οι νέες τεχνικές στην οικοδομή ισοπεδώνουν τον χαρακτήρα της περιοχής.

3. «Λίμνες Ζάζαρη και Χειμαδίτιδα»:

Η περιοχή περιλαμβάνει γραφικές λίμνες σε μια ηπειρωτική περιοχή (στο δυτικό τμήμα του οροπεδίου Πτολεμαΐδας, Αμυνταίου). Αποτελεί σημαντικό βιότοπο για τα πουλιά και ένα γαλήνιο τοπίο με ορεινό δασικό τοπίο από τη δυτική πλευρά, έλη, καλαμιώνες και γόνιμη πεδιάδα από τα ανατολικά. Το Λιμνοχώρι, προσφυγικό χωριό, είναι κτισμένο πάνω σε μία χαμηλή ράχη που χωρίζει τις δύο λίμνες. Τα προηγούμενα χρόνια, οι λίμνες είχαν μεγαλύτερη επιφάνεια. Ωστόσο, η στάθμη τους έπεσε πολύ εξαιτίας των διάφορων αποστραγγιστικών έργων που έγιναν και οδήγησαν το νερό στη λίμνη των Πετρών. Παρά τη σημαντική παραγωγή ψαριών που καταγράφονταν στις λίμνες, οι δράσεις εμπλουτισμού τους με ξενικά είδη συντέλεσαν στη μείωση του πληθυσμού τους. Επιπλέον, η θήρα και τα φυτοφάρμακα αποτελούν τους κυριότερους παράγοντες διαταραχής του τοπικού οικοσυστήματος, με άμεσες επιπτώσεις φαινόμενα μείωσης της πανίδας και ευτροφισμού των υδάτων.

4. «Λίμνη Πετρών»:

Το συγκεκριμένο τοπίο περιλαμβάνει τη Λίμνη Πετρών. Πρόκειται για μια αβαθής λίμνη σε ασβεστολιθική περιοχή η οποία περιβάλλεται από γυμνούς ασβεστολιθικούς λόφους με χορτολιβαδική βλάστηση από τη βόρεια πλευρά. Ένα γραφικό παραλίμνιο χωριό αποτελούν οι Πέτρες στα δυτικά της λίμνης με αρκετά παλιά λιθόκτιστα σπίτια. Επιπλέον, δυτικά του οικισμού των Πετρών έχει ανασκαφθεί ένας αξιόλογος αρχαιολογικός χώρος (Μεγάλα Λιθάρια βυθισμένα στο έδαφος-αποθήκες κρασιού). Δυτικά, χωροθετείται ο κάμπος του Αμυνταίου, υγρά λιβάδια και καλαμιώνες. Η λίμνη τροφοδοτείται κυρίως από το ρέμα Αμύντας (αποστραγγιστικό κανάλι). Το βάθος της περιορίσθηκε από τα 4 μ. που ήταν παλιότερα στο 1.5 μ. σήμερα, μετά την κατασκευή καναλιού που διοχετεύει νερά προς τη Βεγορίτιδα (ανατολικά) και σε καρστική καταβόθρα κοντά στην τοποθεσία Αγ. Σωτήρα. Η λίμνη θεωρείται ως σημαντικός βιότοπος για υδρόβια πτηνά όπως ποταμογλάρνο, λαγγόνα, ασπροπάρη, καλαμόκιρκο.

Επιπλέον, Ζώνες Τοπίου αναγνωρίστηκαν και από το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης. Σύμφωνα με το υπ' αριθμ. 2548/17.1.2014 έγγραφο της Επιτροπής Συντονισμού των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΠΠΧΣΑΑ), στην «Ειδική Ενότητα για το Τοπίο» που συντάσσεται στο πλαίσιο της Αξιολόγησης, Αναθεώρησης και

Εξειδίκευσης των Πλαισίων, γίνεται ιεράρχηση των τοπίων σε Διεθνούς, Εθνικής και Περιφερειακής Αξίας λαμβάνοντας υπόψη τα εξής κριτήρια:

- Αισθητικό και φυσικό κάλλος
- Αντιπροσωπευτικότητα
- Αναγνωρισιμότητα
- Αναλλοίωτος χαρακτήρας-Αξιόλογη ποιότητα
- Ήδη αναγνωρισμένα προστατευόμενα στοιχεία
- Μοναδικότητα-Σπανιότητα
- Η αξία του τοπίου ως φυσικού πόρου

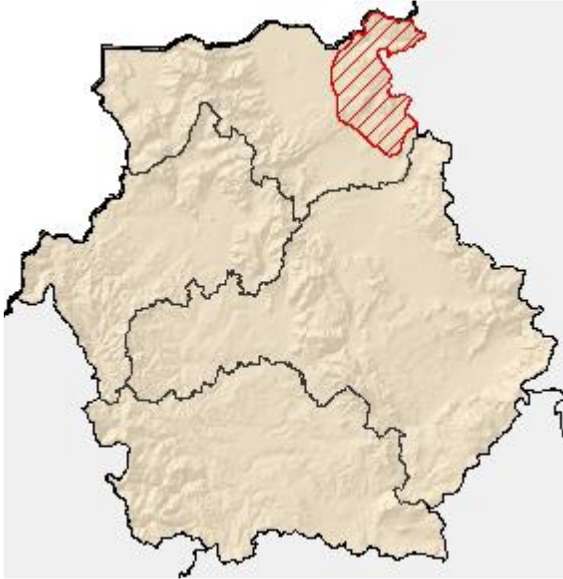
Με βάση αυτά τα κριτήρια καθορίστηκαν οι ακόλουθες περιοχές για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση του ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας, Β'1 Φάση, Ειδική Ενότητα για το Τοπίο, 2015):

1. Ζώνες Τοπίου Διεθνούς Αξίας
2. Ζώνες Τοπίου Εθνικής Αξίας
3. Ζώνες Τοπίου Περιφερειακής Αξίας
4. Ζώνες Ιδιαίτερα Υποβαθμισμένων Τοπίων

Στον Δήμο Αμυνταίου εντοπίζονται δύο (2) Ζώνες Τοπίων Εθνικής Αξίας: α) Ζώνη Βόρα – Βεγορίτιδας και β) η Ζώνη Βιτσίου – Χειμαδίτιδας, και μια (1) Ζώνη Ιδιαίτερα Υποβαθμισμένου Τοπίου που χαρακτηρίζεται ως «Ευρεία ζώνη εξόρυξης λιγνίτη».

A. Ζώνη Βόρα – Βεγορίτιδας

Η Ζώνη Τοπίου Εθνικής Αξίας «Βόρα – Βεγορίτιδας» περιλαμβάνει γεωγραφικά τις δυτικές πλαγιές και υπώρειες του Όρους Βόρας καθώς και τα λιμναία συστήματα Βεγορίτιδας και Πετρών στην Π.Ε. Φλώρινας. Μορφολογικά, διακρίνεται για τις σημαντικές μεταβολές του αναγλύφου και του υψομέτρου και περιλαμβάνει δασικά, υδάτινα και αγροτικά οικοσυστήματα, καθώς και την άνω λεκάνη του ρέματος Παλαιού, παραπόταμο του Λύγκου.

Εικόνα 2: Ζώνη Βόρα Βεγορίτιδας
(Πηγή: Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση του ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας, Β'1 Φάση, Ειδική Ενότητα για το Τοπίο, 2015)

Συγκεκριμένα, ο ορεινός όγκος του Βόρα διακρίνεται για τη μεγάλη ποικιλία οικοτόπων, με εκτεταμένες περιοχές από συνεχόμενα δάση δρυός, οξιάς, καστανιάς, έλατης και πεύκου. Το τοπίο συμπληρώνεται μορφολογικά από βαθιές κοιλάδες, χαράδρες και βοσκότοπους. Καταγράφονται πολλά είδη της χλωρίδας, πάνω από 150, όσο και της πανίδας. Χαρακτηριστικό της περιοχής είναι τα απομεινάρια δάσους του πεύκου *Pinus peuce*, όπως και της βελανιδιάς *Quercus trojana*. Αξιοσημείωτα είδη πανίδας είναι το ενδημικό είδος της χελώνας

Testudo graeca. Έχουν καταγραφεί σημαντικά είδη ορνιθοπανίδας όπως ο βασιλαετός (*Aquila heliaca*), ο γυπαετός (*Gypaetus barbatus*) και ο χιονόστρουθος (*Montifringilla nivalis*). Ιδιαίτερη σημασία έχει η περιοχή για τα αρπακτικά, καθώς έχουν παρατηρηθεί 23 είδη από τα οποία 13 φωλιάζουν και για τους δρυοκολάπτες, που αντιπροσωπεύονται εδώ με 9 είδη. Αν και οι λίμνες Βεγορίτιδας και Πετρών θεωρούνται υπό πίεση υποβάθμισης, παρουσιάζουν μία σημαντική ποικιλία οργανισμών και ιδιαίτερα πτηνών. Στη λίμνη Πετρών έχουν παρατηρηθεί περισσότερα από 90 είδη πουλιών, ενώ στο σύμπλεγμα των δύο λιμνών, περισσότερα από 130, πολλά από τα οποία είναι απειλούμενα. Μάλιστα, στη λίμνη των Πετρών αναπαράγονται σπάνια είδη, όπως η λαγγόνα (*Phalacrocorax pygmaeus*), η οποία έχει δημιουργήσει στην περιοχή μία δεύτερη αποικία, μετά από αυτή των Πρεσπών. Από τα θηλαστικά εξέχουσα σημασία έχει η παρουσία της βίδρας (*Lutra lutra*), ενώ εξέχουσα θεωρείται η παρουσία ενός ψαριού στη Βεγορίτιδα, του κορήγωνου (*Coregonus lavaretus*).

Οι τύποι τοπίων που εντοπίζονται στη Ζώνη αφορούν σε α) λιμναία και παραλίμνια συστήματα, β) αγροτικές ζώνες παραλίμνιων περιοχών, γ) δασικά συστήματα μεσαίων και μεγαλύτερων υψομέτρων, δ) περιοχές εξόρυξης, ε) δίκτυα οικισμών παραλίμνιας ζώνης, από τους οποίους ο Άγιος Παντελεήμονας θεωρείται αξιόλογος και στ) αρχαιολογικούς χώρους-μνημεία.

Αναφορικά με το καθεστώς προστασίας, στο Δήμο Αμυνταίου και εντός της Ζώνης Βόρα – Βεγορίτιδας, εντοπίζονται οι εξής περιοχές:

- Natura 2000, SPA, GR1240008, Όρος Βόρας με συνολική έκταση 79.454 Ha στην ορεινή ζώνη βόρεια των λιμνών Βεγορίτιδας και Πετρών.
- Natura 2000, SCI, GR1240001, Κορυφές Όρους Βόρα με συνολική έκταση 40.435 Ha στα υψηλότερα υψόμετρα του όρους.
- Natura 2000, SCI, GR1340004, Λίμνες Βεγορίτιδα - Πετρών συνολικής έκτασης 12.569 Ha.
- Natura 2000, SPA, GR1340007, Λίμνη Πετρών συνολικής έκτασης 6.696 Ha.
- Καταφύγιο Άγριας Ζωής (θηραμάτων) Σκοπού (ΦΕΚ 540B/1990, συνολική έκταση 5.256 Ha). Εκτείνεται στην άνω λεκάνη του Ρέματος Παλαιού.
- Καταφύγιο Άγριας Ζωής (θηραμάτων) Καρά Ντουρού Δήμου Αμυνταίου (ΦΕΚ 425B/11.4.2003, συνολική έκταση 736 Ha). Εκτείνεται νότια του οικισμού της Βεύης.
- Καταφύγιο Άγριας Ζωής (θηραμάτων) Αμπέλια Δήμου Αμυνταίου (ΦΕΚ 540B/1990, συνολική έκταση 3.231 Ha). Εκτείνεται μεταξύ των οικισμών Αμυνταίου και Αγ. Παντελεήμονα.
- Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους Λίμνης Πετρών.
- Αξιόλογος τόπος-τοπίο (προτεινόμενο) η τεχνητή Λίμνη Παπαδιάς.

Επίσης, από την περιοχή διέρχεται το Ευρωπαϊκό μονοπάτι E6 με κατεύθυνση ανατολικά προς τον Προμαχώνα και δυτικά προς τις Πρέσπες. Αξιόλογες - γραφικές διαδρομές εντοπίζονται στο δρόμο Σκοπός - Άγιος Αθανάσιος – Χιονοδρομικό Κέντρο Βόρα, στο δρόμο Σκοπός – Κέλλη και διάφορες άλλες διαδρομές σε προσβάσεις και περιμετρικούς δρόμους των λιμνών.

Σε κοντινή απόσταση και εκτός οριοθετημένης ζώνης εντοπίζονται τα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους του Νυμφαίου Φλώρινας και των Λιμνών Ζάζαρη και Χειμαδίτιδας στην Π.Ε. Φλώρινας.

Η Ζώνη Βόρα – Βεγορίτιδας αντιμετωπίζει κίνδυνους υποβάθμισης που αφορούν στα εξής:

- Στη διατάραξη της υδρολογικής ισορροπίας των λιμνών Βεγορίτιδας και Πετρών διότι τα νερά τους εκτρέπονται σε άλλη υδρολογική λεκάνη.
- Στην πτώση στάθμης των λιμνών λόγω υπεράντλησης των υδροφόρων της περιοχής για την κάλυψη αγροτικών αναγκών.
- Στην ποιοτική επιβάρυνση των νερών των λιμνών από τις απορροές της γεωργοκτηνοτροφίας.
- Στην ποιοτική επιβάρυνση της Βεγορίτιδας από τα βιομηχανικά απόβλητα του ρέματος Σουλού.
- Στη διατάραξη των δασικών συστημάτων από την τουριστική ανάπτυξη της ευρύτερης ορεινής ζώνης ως χειμερινού προορισμού.
- Στην τροποποίηση των υδάτινων σωμάτων (ρέμα Παλαιό) με φράγματα και λιμνοδεξαμενές.
- Απειλές που αφορούν τους αξιόλογους-παραδοσιακούς οικισμούς και τους αρχαιολογικούς χώρους-μνημεία (π.χ. κίνδυνοι από εγκατάλειψη και αδιαφορία, από φθορές από τις καιρικές συνθήκες και τα φυσικά φαινόμενα, από ανθρώπινες φθορές-βανδαλισμούς, από ελλιπή προστασία και συντήρηση, από ελλιπή οργάνωση και συντονισμό και από ελλειπείς χρηματοδοτήσεις).

β) Ζώνη Βιτσιού – Χειμαδίτιδας

Η Ζώνη Βιτσιού – Χειμαδίτιδας πρόκειται για μια χωρική ζώνη με σημαντική υψομετρική κλιμάκωση όπου εντοπίζονται δασικά, αγροτικά και υδάτινα οικοσυστήματα. Χαρακτηριστικά στοιχεία του περιβάλλοντος της περιοχής είναι οι λίμνες Χειμαδίτιδας και Ζάζαρης, ο οικισμός του Νυμφαίου καθώς και ο όγκος του Όρους Βέρνου.

Στο Όρος Βέρνον, με την κορυφή του Βίτσι, εντοπίζονται αρκετά εγκαταλελειμμένα χωριά και βοσκότοποι που δημιουργούν κατάλληλο βιότοπο για την αρκούδα. Η σημασία της περιοχής οφείλεται στο μικρό πληθυσμό αρκούδας που υπάρχει. Επειδή

Εικόνα 3: Ζώνη Βιτσίου - Χειμαδίτιδας
(*Πηγή: Αξιολογήση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση του ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας, Β'1 Φάση, Ειδική Ενότητα για το Τοπίο, 2015*)

η περιοχή είναι στρατιωτική (υπάρχουν πολλά ναρκοπέδια), εντοπίζεται μικρή δραστηριότητα στα υπαλπικά λιβάδια, έτσι ώστε να διατηρούνται ανεπηρέαστα, η βλάστηση και η άγρια ζωή. Το δάσος οξιάς που υπάρχει στην περιοχή συμβάλλει στην κατακράτηση μέρους των αερίων ρύπων, αποφορτίζοντας το ήδη υποβαθμισμένο περιβάλλον της πεδιάδας του Αμυνταίου. Στα ρέοντα ύδατα της περιοχής υπάρχουν αξιόλογοι πληθυσμοί της άγριας πέστροφας *Salmo macrostigma*.

Σε κοντινή απόσταση στα νοτιοανατολικά εντοπίζεται το σύστημα λιμνών Χειμαδίτιδας - Ζάζαρης. Οι καλαμιώνες που κυριαρχούν αποτελούν σημαντικό βιότοπο για τα πουλιά ενώ στο βυθό τους ριζοβολεί υφυδατική και επιπλέουσα εφυδατική βλάστηση. Κυρίαρχοι τύποι οικοτόπων είναι αυτοί των σκληρών ολιγο-μεσοτροφικών υδάτων με βενθική βλάστηση χαροειδών, ευτροφικές φυσικές λίμνες, μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες και βούρλα, μικτά δάση δρυός, φτελιάς και φράξου κατά μήκος των υδάτινων επιφανειών. Ο υγρότοπος συντηρεί ποικίλη орνιθοπανίδα και χρησιμεύει ως περιοχή φωλεοποίησης, διατροφής και ανάπαυσης για μεγάλο αριθμό πτηνών. Είναι επίσης πολύ σημαντικός για τα αρπακτικά πτηνά. Επιπλέον, στην περιοχή υπάρχει πλούσια ερπετοπανίδα.

Οι οικισμοί της περιοχής και ειδικότερα το Νυμφαίο χαρακτηρίζονται για την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική τους. Το Νυμφαίο, μάλιστα, διατηρεί σχεδόν αναλλοίωτη την επιβλητική εικόνα που είχε κατά το μεσοπόλεμο. Στην περιοχή συγκεντρώνεται, επίσης, σημαντικός αριθμός αρχαιολογικών χώρων-μνημείων.

Οι τύποι τοπίων που εντοπίζονται στη Ζώνη αφορούν σε α) λιμναία και παραλίμνια συστήματα, β) αγροτικές ζώνες παραλίμνιων περιοχών, γ) δασικά συστήματα μεσαίων

και μεγαλύτερων υψομέτρων, δ) αγροδασικές ζώνες και ζώνες μετάβασης από αγροτική σε ημιφυσική/φυσική βλάστηση, ε) δίκτυο αξιολογων-παραδοσιακών οικισμών, με κυριότερο τον οικισμό του Νυμφαίου που αποτελεί κηρυγμένο παραδοσιακό οικισμό και ιστορικό τόπο και στ) αρχαιολογικούς χώρους-μνημεία.

Αναφορικά με το καθεστώς προστασίας, στο Δήμο Αμυνταίου και εντός της Ζώνης Βιτσίου – Χειμαδίτιδας, εντοπίζονται οι εξής περιοχές:

- Natura 2000, SCI, GR1340006, Όρος Βέρνον - Κορυφή Βίτσι συνολικής έκτασης 8.202 Ha.
- Natura 2000, SCI, GR1340005, Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη συνολικής έκτασης 4.064 Ha.
- Natura 2000, SPA, GR1340008, Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη συνολικής έκτασης 5.193 Ha.
- Καταφύγιο Άγριας Ζωής (θηραμάτων) Χίντσκο και Χειμαδίτιδα (ΦΕΚ 540B/1990, συνολική έκταση 4.404 Ha).
- Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους Νυμφαίου Φλώρινας.
- Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους Λιμνών Ζάζαρης και Χειμαδίτιδας.
- Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους Λεχόβου – Κλεισούρας – Βαρικού.
- Ο Παραδοσιακός οικισμός του Νυμφαίου (ΦΕΚ 594Δ/13.11.1978).

Επιπλέον, από την περιοχή διέρχεται το Ευρωπαϊκό μονοπάτι E4 με κατεύθυνση βορειοδυτικά προς τις Πρέσπες και νοτιοανατολικά προς τα Πιέρια. Αξιόλογες - γραφικές διαδρομές εντοπίζονται από το Νυμφαίο προς το Χιονοδρομικό Κέντρο Βιτσίου μέσω Δροσοπηγής, από το Χιονοδρομικό Κέντρο Βιτσίου προς το Χιονοδρομικό Κέντρο Πισοδερίου, στο δρόμο από το Λιμνοχώρι προς το Βαρικό (διαδρομή μεταξύ των λιμνών), καθώς επίσης εντοπίζονται ενδιαφέρουσες διαδρομές σε προσβάσεις και περιμετρικούς δρόμους των λιμνών.

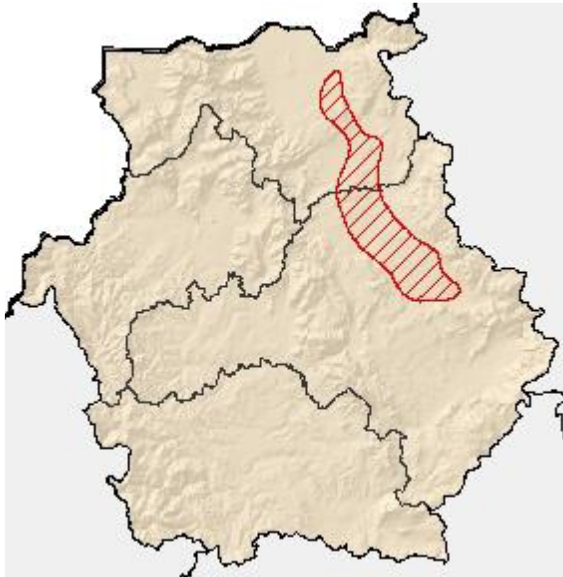
Η Ζώνη Βιτσίου - Χειμαδίτιδας αντιμετωπίζει κίνδυνους υποβάθμισης που αφορούν στα εξής:

- Στην πτώση στάθμης των λιμνών λόγω υπεράντλησης των υδροφόρων της περιοχής για την κάλυψη αγροτικών αναγκών.

- Στην ποιοτική επιβάρυνση των νερών των λιμνών από τις απορροές της γεωργοκτηνοτροφίας.
- Στην επιδείνωση του ευτροφικού τους χαρακτήρα.
- Στη λαθροϋλοτομία, λαθροθηρία και αγροδασικές πυρκαγιές, καθώς και στην ύπαρξη ναρκοπεδίων (ορεινός χώρος Βιτίσιου).
- Απειλές που αφορούν τους αξιόλογους-παραδοσιακούς οικισμούς όπως εγκατάλειψη και ερήμωση των οικισμών με αποτέλεσμα τη φυσική φορά των κτιρίων, σύγχρονες επεμβάσεις και μεταβολές στα κτίσματα που αλλοιώνουν τον παραδοσιακό χαρακτήρα των οικισμών, ανεξέλεγκτη δόμηση και πιέσεις από την άναρχη τουριστική ανάπτυξη.
- Απειλές που αφορούν τους αρχαιολογικούς χώρους-μνημεία (π.χ. κίνδυνοι από εγκατάλειψη και αδιαφορία, από φθορές από τις καιρικές συνθήκες και τα φυσικά φαινόμενα, από ανθρώπινες φθορές-βανδαλισμούς, από ελλιπή προστασία και συντήρηση, από ελλιπή οργάνωση και συντονισμό και από ελλειπίες χρηματοδοτήσεις)

Ζώνη Ιδιαίτερα Υποβαθμισμένου Τοπίου - Ευρεία ζώνη εξόρυξης λιγνίτη

Στον άξονα Αμυνταίου - Πτολεμαΐδας - Κοζάνης εντοπίζονται εκτεταμένες αλλά και

Εικόνα 4: Ζώνη Ιδιαίτερα Υποβαθμισμένου Τοπίου - Ευρεία ζώνη εξόρυξης λιγνίτη
(Πηγή: Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση του ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας, Β'1 Φάση, Ειδική Ενότητα για το Τοπίο, 2015)

μεμονωμένες αλλοιώσεις του ανάγλυφου και του τοπίου λόγω των σημαντικών εξορύξεων λιγνίτη για τη λειτουργία των ατμοηλεκτρικών σταθμών (ΑΗΣ) της ΔΕΗ. Οι θέσεις εξόρυξης εντοπίζονται σε μια γραμμική ανάπτυξη κατά μήκος αυτού του άξονα και επεκτείνονται συνεχώς, καθώς η απόληψη του λιγνίτη είναι διαρκής. Στη ζώνη παράγεται μεγάλο μέρος του ηλεκτρισμού της Χώρας, γεγονός που την εντάσσει σε μια συγκεκριμένη θεώρηση "αποκατάστασης", η οποία δεν

μπορεί να σχετιστεί με την παύση των εξορυκτικών δραστηριοτήτων.

Οι τύποι τοπίου που εντοπίζονται στη Ζώνη αφορούν σε α) περιοχές εξόρυξης, β) βιομηχανικές ζώνες, γ) δίκτυα οικισμών, μεταφορών και λοιπών υποδομών και σε δ) αγροτικές ζώνες και χορτολιβαδικές εκτάσεις.

Το μορφολογικό αποτέλεσμα συνίσταται στη δημιουργία μιας ενιαίας τοπιολογικής εικόνας, η οποία είναι χαρακτηριστικά διαφορετική από την περιβάλλουσα και εκλαμβάνεται ως υποβαθμισμένη. Οι ιδιαιτερότητες αυτού του τεχνητού τοπίου αφορούν σε εκτεταμένες αλλοιώσεις του ανάγλυφου, σε αποθέσεις στείρων, στην ύπαρξη μεγάλων βιομηχανικών εγκαταστάσεων (ΑΗΣ) και στη λειτουργία - κίνηση βαρέων οχημάτων. Ορισμένες μεγάλες εγκαταστάσεις είναι εγκαταλελειμμένες με πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία βιομηχανικής κληρονομιάς, όπως το μεγάλο βιομηχανικό συγκρότημα της πρώην βιομηχανίας λιπασμάτων Α.Ε.Β.Α.Λ.

Τα στοιχεία της υποβάθμισης αφορούν: α) στην αισθητική έκπτωση του χώρου, β) στην οικολογική του διατάραξη, γ) στην αυξημένη χρήση των φυσικών πόρων (εδαφών και νερών), δ) στη μεταβολή του ρυθμού ανανέωσής τους ε) στην ποιοτική αλλοίωση αυτών λόγω ρύπανσης και στ) στην εγκατάλειψη παλιών βιομηχανικών εγκαταστάσεων.

2.3. Οικότοποι

Τα στοιχεία που παρουσιάζονται προέρχονται από δεδομένα του Διαδικτυακού τόπου για τη Φύση και τη Βιοποικιλότητα της Ελλάδας (<http://www.biodiversity-info.gr/>) του Ελληνικού Κέντρου Βιοτόπων-Υγροτόπων (ΕΚΒΥ) και παρέχουν λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τα είδη των οικοτόπων που βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή μελέτης του Δ=Δήμου αμυνταίου.

3140 Σκληρά, oligo-μεσοτροφικά ύδατα με βενθική βλάστηση χαροειδών σχηματισμών με *Chara spp*

Λίμνες και λιμνούλες με νερά πάρα πολύ πλούσια σε διαλυμένες βάσεις (pH συχνά 6-7) (22.12) ή τις περισσότερες φορές πολύ καθαρά νερά γαλαζωπά έως πρασινωπά φτωχά (έως μέτρια) σε θρεπτικά, πλούσια σε βάσεις (pH συχνά >7.5). Ο πυθμένας αυτών των μη ρυπασμένων υδάτων καλύπτεται με χαρόφυτα, *Chara* και *Nitella*, και τάπητες φυκών.

Οικολογικές συνθήκες Απαντούν συνήθως σε καρστικές λίμνες πλούσιες σε ανθρακικά με είδη του γένους *Chara*. Ο οικότοπος απαντά σε σημαντική έκταση στα ρηχά νερά όπου το βάθος δεν είναι μεγαλύτερο από 1 μέτρο. Εκτός από τα

επικρατούντα είδη του Chara εμφανίζονται ως συνοδά τα Phragmites australis και Ranunculus rionii.

Σημαντικά στοιχεία-Μοναδικότητα-Σπανιότητα Οι οικοτόποι των γλυκών νερών θεωρούνται εν γένει απειλούμενοι σε επίπεδο Ευρώπης. Στο Αιγαίο, ο τύπος αυτός βλάστησης περιορίζεται σε λίγες θέσεις και είναι γενικά σπανιότερος απ' ό τι στην υπόλοιπη Ελλάδα. Οι παρούσες κοινότητες έχουν μικρή έκταση αλλά είναι σημαντικές για τη βιοποικιλότητα των οικοτόπων στους οποίους αναπτύσσονται, καθώς τα χαρακτηριστικά τους είδη ενδέχεται να μην βρίσκονται σε άλλες θέσεις της ευρύτερης περιοχής. Αναπτύσσονται συνήθως σε μικρού μεγέθους αβαθείς υδατοσυλλογές με εποχιακή διακύμανση της στάθμης του νερού. Τα λιμνία αυτά παρουσιάζουν ενδιαφέρον γιατί φιλοξενούν αξιόλογα από φυτογεωγραφική άποψη είδη που αναπτύσσονται όχι μόνον μέσα στο νερό, αλλά και στα υγρά εδάφη στις όχθες.

3150 Ευτροφικές φυσικές λίμνες με βλάστηση τύπου Magnopotamion ή Hydrochaition

Λίμνες και λιμνούλες κυρίως με βρώμικα νερά με χρώμα από γκρι ως κυανοπράσινο, λιγότερο ή περισσότερο θολά ιδιαίτερα πλούσια σε διαλυμένες βάσεις (pH συνήθως >7) με ελεύθερα επιπλέουσες στην επιφάνεια κοινότητες της Hydrocharition ή σε βαθειά ανοιχτά νερά με κοινότητες των μεγάλων αγριόχορτων των λιμνών (Magnopotamion). Στα ρηχά κατά κανόνα νερά όπου εμφανίζεται (< 3 m), το υπόστρωμα είναι ιλυώδες έως αμμοπηλώδες, που σχηματίστηκε από αλλουβιακές ποτάμιες ή λιμναίες αποθέσεις.

Οικολογικές συνθήκες Σε προφυλαγμένες θέσεις, συνήθως της μεσαίας υποπαράλιας ζώνης, όπου τα νερά έχουν βάθος από 1 έως 3 μέτρα, αναπτύσσονται οι κοινότητες των νυμφαιόμορφων φυτών με ευμεγέθη επιπλέοντα φύλλα και εντυπωσιακά άνθη, συνθέτοντας τοπία μοναδικής ομορφιάς. Πρόκειται για φτωχές σε είδη κοινότητες. Εύτροφα στάσιμα νερά εξασφαλίζουν κατάλληλο ενδιαίτημα για τα υδρόβια μακρόφυτα της μορφής ανάπτυξης των νυμφαιόμορφων. Σε αντίθεση με πολλά υφυδατικά υδρόφυτα, τα νυμφαιόμορφα είναι ανθεκτικά σε διακυμάνσεις του επιπέδου του νερού χάρη στην ικανότητα επιμήκυνσης των κυττάρων των μίσχων των επιπλεόντων φύλλων. Έχουν την ικανότητα να διατηρούνται για αρκετό διάστημα σε υγρό έδαφος, ακόμη και όταν δεν υπάρχει καθόλου νερό, αναπτύσσοντας τα λεγόμενα αέρια φύλλα με τα οποία εξασφαλίζουν την απαραίτητη υγρασία από το ριζικό τους σύστημα. Τα φύλλα έχουν μικρούς μίσχους κατά τη διάρκεια της ξηρασίας, που επιμηκύνονται όταν η στάθμη του νερού επανέρχεται σε κανονικά επίπεδα.

Σημαντικά στοιχεία-Μοναδικότητα-Σπανιότητα Η βυθισμένη στο νερό υδρόβια βλάστηση αποτελεί τμήμα των υγροτοπικών οικοσυστημάτων και των οικολογικών διεργασιών που συντελούνται σε αυτά και η παρουσία της αποτελεί ένδειξη της καλής λειτουργίας τους.

5210 Δενδροειδή Matorrals με Juniperus spp.

Μεσογειακοί και υπομεσογειακοί αείφυλλοι σκληρόφυλλοι θάμνοι γύρω από δενδρώδη είδη Juniperus. Μεικτή κυριαρχία μπορεί να χαρακτηριστεί με συνδυασμό κωδικών.

Οικολογικές συνθήκες Το υπόστρωμα ποικίλει και μπορεί να είναι ασβεστόλιθος, σχιστόλιθοι, φλύσχος, μάρμαρα, όξινα γρανιτικά ή βασικά οφιολιθικά. Το υψόμετρο κυμαίνεται μεταξύ 100-1500 m, οι κλίσεις 0-60% ενώ η έκθεση είναι ποικίλη. Όλοι οι σχηματισμοί με αρκεύθους αποτελούν υποβαθμισμένη βαθμίδα οπισθοδρομικής διαδοχής ή εδαφικά εξαρτώμενα οικοσυστήματα. Παίζουν σημαντικό ρόλο στην προστασία του εδάφους από περαιτέρω διάβρωση και υποβάθμιση. Αποτελούν ενδιαιτήματα διαφόρων ζώων και σπάνιων φυτών.

6220 Ψευδοστέπα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά από Thero-Brachypodietea

Μέσο - και θερμό - Μεσογειακοί ξηρόφιλοι, ως επί το πλείστον αραιοί (ανοικτοί) λειμώνες χαμηλών γράστων και ετήσιων φυτών πλούσιοι σε θερόφυτα: Θεροφυτικές φυτοκοινωνίες ολιγοτροφικών εδαφών πλούσια σε βάσεις, συχνά ασβεστολιθικά υποστρώματα. Πολυετείς φυτοκοινωνίες - Thero Brachypodietea, Thero - Brachypodietalia: Thero - Brachypodion. Poetea bulbosae: Astragalo - Poion bulbosae (Βασίφιλο), Trifolio - Periballion (Πυριτικό υπόστρωμα). Ετήσιες φυτοκοινωνίες: Tuberarietea guttatae, Trachynietalia distashyae, Trachynion distachyae (ασβεστόφιλες), Sedo - Stenopsion (γυψόφιλες) Omphalodion commutatae (δολομικές και πυριτιο - βασίφιλες).

Οικολογικές συνθήκες Το υπόστρωμα στις μεν ορεινές περιοχές είναι ανθρακικό (ασβεστόλιθος, μάρμαρα) στις δε χαμηλές παράκτιες αμμώδεις. Φυτικά είδη που επικρατούν είναι τα: Centaurea grisebachii, Convolvulus cantabrica, Tuberaria guttata, Dichanthium ischaemum, Stipa capillata, Stipa capensis, Chrysopogon gryllus, Hypericum olympicum, Jurinea mollis, Silene galinyi, κ.ά.

Σημαντικά στοιχεία-Μοναδικότητα-Σπανιότητα Πρόκειται για ποώδη βλάστηση με κυριαρχία ετήσιων φυτών (θερόφυτα) και αγρωστωδών και έχει ευρεία εξάπλωση στο Αιγαίο και μεγάλη ποικιλία κοινοτήτων, εν μέρει οφειλόμενα στις διαφορετικές οικολογικές θέσεις που καταλαμβάνει. Συνήθως η βλάστηση αυτού του τύπου έχει πυκνή κάλυψη και αναπτύσσεται σε μικρές επιφάνειες. Συχνά σχηματίζει μωσαϊκά με

άλλους τύπους βλάστησης όπως τα φρύγανα και οι θαμνώνες ή αναπτύσσεται σε διάκενα θαμνώνων και δασών. Επίσης αναπτύσσεται ως στάδιο διαδοχής των εγκαταλελειμμένων αρόσιμων αγρών και σε άλλες διαταραγμένες θέσεις όπως τα πρηνή των δρόμων, παλαιοί αρχαιολογικοί χώροι, τοποθεσίες οι οποίες διατηρούνται ανοιχτές εξαιτίας της ποδοπάτησης και της βόσκησης και τοποθεσίες που έχουν υποστεί καύση είτε διαχειριστική είτε από πυρκαγιά (π.χ., καμμένα πευκοδάση). Μερικές φορές, όπως αντανακλάται στο συνδυασμό των ειδών, οι οικολογικές συνθήκες στις οποίες αναπτύσσεται είναι πολύ κοντά σε εκείνες των εαρινών μικρών λιμνών ή αναπτύσσονται κοινότητες των λιμνίων ανάμεσα στα λιβάδια. Από άποψη βιοποικιλότητας, τα θεροφυτικά λιβάδια είναι πλούσια σε είδη (ενίοτε αποτελούν τον τύπο βλάστησης με την υψηλότερη άλφα-ποικιλότητα) τα οποία είναι ως επί το πλείστον κοινά αλλά ορισμένα από αυτά δεν απαντούν σε άλλους οικοτόπους και έτσι οι κοινότητες αυτές προσθέτουν σημαντικά στην ποικιλότητα των ειδών των περιοχών. Επίσης οι κοινότητες αυτές έχουν ιδιαίτερη αξία για τη διατήρηση της μωσαϊκότητας του τοπίου αλλά και ως συστατικό στοιχείο των οικοσυστημάτων εξαιτίας και της πλούσιας χλωρίδας τους που ταυτόχρονα συμμετέχει και στη σύνθεση γειτονικών φυτοκοινοτήτων. Επιπλέον, τα λιβάδια εποικίζονται διαταραγμένες θέσεις μεταξύ αυτών και καμένες εκτάσεις (π.χ., παλιά πευκοδάση) και αποτελούν την έσχατη προστασία από τη διάβρωση του εδάφους υποβοηθώντας έτσι την επανεγκατάσταση της βλάστησης σε αυτές.

6230 Χλωώδεις διαπλάσεις με *Nardus*, ποικίλλων ειδών, σε πυριτιούχα υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των υποορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)

Πυκνοί, ξηροφυτικοί ή μεσοφυτικοί, πολυετείς λειμώνες με *Nardus*, που καταλαμβάνουν πυριτικά εδάφη στην Ατλαντική και Μέσο - Ατλαντική χαμηλή περιοχή, λοφώδη και ορεινή περιοχή της Μεσευρώπης και της Δυτικής Ιβηρικής Χερσονήσου. *Nardetalia*: 35.1-Violo-Nardion (*Nardo-Galion saxatilis*, *Violion caninae*), 36.31-Nardion. Βλάστηση μεγάλης ποικιλότητας αλλά η ποικιλότητα χαρακτηρίζεται από συνέχεια. Ως πλούσιες σε είδη περιοχές αντιλαμβανόμαστε περιοχές με μεγάλο αριθμό ειδών. Γενικά οι οικοτόποι οι οποίοι έχουν υποβαθμιστεί ανεπανόρθωτα λόγω βοσκής πρέπει να αποκλείονται. α) Για τη Ελλάδα συμπεριλαμβάνεται και ο κωδικός 36.35

Οικολογικές συνθήκες: Εμφανίζεται σε υψόμετρα μεγαλύτερα των 1600 μ., σε κοιλάματα που φέρουν εδαφικό υλικό, συνήθως αργιλικό. Κατά κύριο λόγο απαντώνται σε επίπεδες ή με ελαφρή κλίση τοποθεσίες, όπου μπορεί και συσσωρεύεται σημαντική ποσότητα εδάφους. Οι κλίσεις που παρατηρήθηκαν είναι γενικά πολύ

μικρές (5-10%), ενώ οι εκθέσεις ποικίλουν. Η βλάστηση αυτής της μορφής αποτελείται κυρίως από ποώδη χαμηλά είδη, ενώ παρατηρούνται μεγάλες φυτοκαλύψεις που τις περισσότερες φορές φτάνουν το 90-100%. Τα λιβάδια αυτά είναι συνήθως μικρά και έχουν τη μορφή λείου και πυκνού χλοοτάπητα. Λόγω των μικρών κλίσεων και της συγκράτησης εδάφους μπορούν και διατηρούν σημαντική ποσότητα υγρασίας για μεγάλο μέρος της καλοκαιρινής περιόδου. Εξάλλου, σε αυτές τις περιοχές το χιόνι διατηρείται μέχρι τα μέσα του καλοκαιριού περίπου. Σε μεγάλα υψόμετρα, σε περιοχές όπου υπάρχει νερό πχ σε ρυάκια, πηγές, αναπτύσσονται και κάποιες ομάδες υδρόφιλων ειδών, όπως *Nardus stricta*, *Luzula spicata*, *Plantago lanceolata*. Οι εκτάσεις αυτές αποτελούν εξαιρετικούς βοσκότοπους, ιδιαίτερα κατά την περίοδο του καλοκαιριού. Η υπερβόσκηση μπορεί να αλλοιώσει τη χλωριδική σύνθεση αυτών των μονάδων, γι αυτό και αποτελεί τη μεγαλύτερη απειλή για αυτό τον οικότοπο.

6420 Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες από *Molinio Holoschoenion*

Μεσογειακοί υγροί λειμώνες υψηλών χόρτων και βούρλων, με ευρεία εξάπλωση σε όλη τη λεκάνη της Μεσογείου, εκτεινόμενοι και κατά μήκος των ακτών της Μαύρης Θάλασσας, συγκεκριμένα στα αμμοθινικά συστήματα, βόρεια από τη *Dodrogea* και το δέλτα του Δούναβη, στις κοιλάδες της Βαλκανικής χερσονήσου βόρεια του Banat.

Οικολογικές συνθήκες Κατά μήκος των παραθαλάσσιων ακτών, όπου υπάρχουν καλά αναπτυγμένα αμμοθινικά συστήματα με ενδιάμεσες κοιλότητες γλυκού νερού, παρατηρείται η ανάπτυξη μιας βλάστησης που χαρακτηρίζεται από την παρουσία ενός μεγάλου αγρωστώδους, του *Erianthus ravennae*. Αυτός ο τύπος βλάστησης βρίσκεται σε άμεση γεινίαση με τους ελοφυτικούς σχηματισμούς του *Phragmites australis* προς τη μεριά της χέρσου καθώς και με κοινότητες της *Imperata cylindrica* προς τη μεριά της ακτής. Υπόστρωμα που σχηματίστηκε από αλλουβιακές κυρίως ποτάμιες αλλά και λιμναίες αποθέσεις, με πηλώδες ή αμμοπηλώδες έδαφος. Κατά κανόνα το ανάγλυφο είναι επίπεδο, μέχρι 1800 m υψόμετρο, με κλίσεις < 15% και ποικίλη έκθεση.

Σημαντικά στοιχεία-Μοναδικότητα-Σπανιότητα Τα υγρά και ύφυγρα λιβάδια των *Molinio-Arrhenatheretea* που αναπτύσσονται σε πλούσια σε θρεπτικά γλυκά και υφάλμυρα νερά είναι λόγω οικολογικών απαιτήσεων (μόνιμη ή μακρόχρονη παρουσία νερού) σπάνια στο Αιγαίο. Η οικολογική του σημασία σχετίζεται με διατήρηση της ισορροπίας και της βιοποικιλότητας των υγροτοπικών συστημάτων όπου αναπτύσσεται και με τις γνωστές για τους υγροτόπους λειτουργίες και τα ανάλογα λειτουργικά οφέλη, μεταξύ αυτών η προσφορά ενδιαιτήματος σε είδη της ορνιθοπανίδας και της πανίδας των αμφιβίων. Ειδικά στο Αιγαίο η συνεισφορά του στην ποικιλότητα των νησιωτικών συστημάτων είναι μεγάλη καθώς συχνά αποτελεί το

μοναδικό ενδιαίτημα ορισμένων ειδών σε ένα νησί και μάλιστα μερικές φορές υγρόφιλων ειδών σπάνιων στο Αιγαίο, στην Ελλάδα ή στη Μεσόγειο. Λόγω της σπανιότητας του οικοτόπου στα νησιά και της μεγάλης μείωσης της έκτασης και γενικά της υποβάθμισης ανάλογων βιοτόπων τόσο στην Ελλάδα όσο και σε επίπεδο Ευρώπης η διατήρησή του αποτελεί προτεραιότητα. Σημειώνεται ότι μεταξύ των ειδών που συμμετέχουν στη χλωριδική σύνθεση είναι προστατευόμενα ορχεοειδή σπάνια στη Μεσόγειο ή σε υποχώρηση λόγω απώλειας ενδιαιτήματος, όπως η *Orchis laxiflora* και η *Listera ovata*.

7210 Ασβεστούχοι βάλτοι με *Cladium mariscus* και είδη του *Caricion davallianae*

Λειμώνες του *Cladium mariscus* της ζώνης των αναδυόμενων μακροφύτων των λιμνών (ζώνη των καλαμώνων), χέρσων εδαφών ή σταδίων διαδοχής εκτατικά καλλιεργούμενων υγρολίβαδων που βρίσκονται σε επαφή με τη βλάστηση του *Caricion davallianae* ή άλλα είδη του *Phragmition (Cladietum marisci)*.

Οικολογικές συνθήκες Το *Cladium mariscus* έχει μεγάλη οικολογική ευρύτητα που του επιτρέπει να εγκαθίσταται σε πολύ διαφορετικά εδάφη (αργιλλικά χουμώδη, αμμοπηλώδη, αργιλλικά τυρφώδη). Οι μεγαλύτερες πληθοκαλύψεις παρατηρούνται σε αμμοπηλώδη εδάφη επιφανειακά πλούσια σε οργανική ουσία. Όσον αφορά τις υδρολογικές συνθήκες το *Cladium mariscus* φύεται σε γλυκά νερά εύτροφα ή μεσότροφα (π.χ. έλος Καλοδίκι) έως υφάλμυρα (π.χ. Λιμνοθάλασσα Κορισσίων). Μπορεί να φύεται κοντά στις όχθες αβαθών λιμνών και διαδέχεται φυτοκοινωνίες υδροφύτων όπως είναι το *Nymphaea alba*. Ακόμη το συναντούμε σε εδάφη δροσερά που δεν ξηραίνονται τελείως τους θερινούς μήνες. Σε ορισμένες περιπτώσεις εποικίζει τα πρηνή καναλιών σε αμμώδη ή χαλικώδη εδάφη. Το υπόστρωμα είναι τυρφώδης άργιλλος, που σχηματίστηκε σε παραλίμνιες περιοχές από φυτικό υλικό και βρίσκεται σε επίπεδες επιφάνειες, τα παλαιότερα πιθανόν να καλύπτονταν από νερά.

7230 Αλκαλικοί χαμηλοί τυρφώνες

Υγρότοποι καταλαμβανόμενοι ως επί το πλείστον από κοινωνίες χαμηλών κυπεροειδών (*Scirpus*) και βρύων οι οποίες σχηματίζουν τύρφεις, ή τύρφεις αναπτυσσόμενες σε διαρκώς κορεσμένα με νερό εδάφη, με ένα πλούσιο σε βάσεις αλλά φτωχό σε θρεπτικά στοιχεία, συχνά ασβεστούχο, υδάτινο απόθεμα και με τη στάθμη του υπόγειου ύδατος στην επιφάνεια του εδάφους ή λίγο κάτω ή πάνω από αυτήν. Δημιουργία τύρφης, όταν συμβαίνει, είναι ενδο - υδατική. Ασβεστόφιλα μικρού ύψους sedges (βούρλα *Cyperaceae*) συνήθως κυριαρχούν σε κοινωνίες ελών, οι οποίες ανήκουν στο *Caricion davallianae* χαρακτηριζόμενες από έναν συνήθως

τάπητα από καφετιά βρύα (Brown moss) σχηματιζόμενο από τα *Campylium stellatum*, *Drepanocladus intermedius*, *D. revolveus*, *Cratoneuron commutatum*, *Acrocladium cuspidatum*, *Ctenidium molluscum*, *Fissidens adienthoides*, *Bryum pseudotriquetrum*, και άλλα αγροστοειδή του *Schoenus nigricans*, *S. ferrugineum*, *Eriophorum latifolium*, *Carex davalliana*, *C. flava*, *C. lepidocarpa*, *C. hostiana*, *C. panicea*, *Juncus subnodulosus*, *Scirpus cespitosus*, *Eleocharis quinqueflora*, και μια πολύ πλούσια πτώδη χλωρίδα η οποία περικλείει τα *Tofieldia calyculata*, *Dactylorhiza incarnata*, *D. traunsteineri*, *D. traunsteinerioides*, *D. russowii*, *D. majalis* ssp. *Brevifolia*, *D. cruenta*, *Liparis loeselii*, *Herminium monordis*, *Epipactis palustris*, *Pinguicula vulgaris*, *Pedicularis sceptrum - carolinum*, *Primula farinosa*, *Swertia perennis*. Υγροί λειμώνες (*Molinietalia caerulea*, 37), υψηλά κυπεροειδή (sedge) (*Magnocaricion* 53.2) καλαμιώνες (*Phragmites*, 53.1), πυθμένες ελών με κυπεροειδή (sedges) (*Cladietum mariscae*) και αμφίβια ή υδρόφιλη βλάστηση (22.3, 22.4) ή εαρινές κοινότητες (54.1) αναπτυσσόμενες σε κοιλάτη. Οι παρακάτω υποενότητες οι οποίες μπορούν μόνες τους ή σε συνδυασμό και μαζί με κωδικούς επιλεγόμενους από τις ήδη αναφερθείσες κατηγορίες, καθορίζουν τη σύνθεση των ελών, περικλείουν τις φυτοκοινωνίες των ελών *sensu stricto* (υπό την αυστηρή έννοια) (*Caricion davallianae*), η μετάβαση τους προς το *Molinion* το οποίο συναθροίζουν, καίτοι μπορεί να είναι φυτοκοινωνιολογικά ανάλογο προς τις αλκαλικές *Molinion* φυτοκοινωνίες, περικλείουν μία ευρεία αντιπροσώπευση ειδών του *Caricion davallianae* και συμπεριλαμβάνονται στο σύστημα των ελών.

Οικολογικές συνθήκες Ο συγκεκριμένος οικότοπος χαρακτηρίζεται απ' την παρουσία ελοφύτων όπως είναι τα *Cladium mariscus* και *Phragmites australis*. Αποικίζει περιοχές με υψηλή περιεκτικότητα υγρασίας, όπως είναι τα υφάλμυρα εδάφη λιμνοθαλασσών. Αυτό είναι δυνατό καθώς το *Cladium mariscus* είναι ένα ευρύοικο είδος που μπορεί να εγκαθίσταται σε πολύ διαφορετικά εδάφη και ανέχεται ποικίλες υδρολογικές συνθήκες (από γλυκά έως υφάλμυρα νερά). Το υπόστρωμα στις παραλίμνιες περιοχές είναι αλλουβιακές αποθέσεις, ενώ σε τέλματα των υψηλών βουνών είναι ιλυώδες, πάνω σε σχιστόλιθους ή οφιόλιθους σε υψόμετρα από 850 - 2100 m με ποικίλη έκθεση και 0-15% κλίσεις.

Σημαντικά στοιχεία-Μοναδικότητα-Σπανιότητα Πρόκειται για υγροτοπικό τύπο βλάστησης απειλούμενο σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Στην Ελλάδα είναι

8210 Ασβεστολιθικά βραχώδη πρανή με χασμοφυτική βλάστηση

Χασμοφυτική βλάστηση ασβεστολιθικών κρημνών, στη Μεσογειακή περιοχή και στην Ευρω – Σιβηρική πεδινή περιοχή μέχρι το αλπικό επίπεδο, η οποία ανήκει κυρίως στις

τάξεις *Potentilletalia caulescentis* και *Asplenietalia glandulosi*. Εδώ μπορούν να αναγνωρισθούν δύο επίπεδα. α) θερμο – μεσο μεσογειακό επίπεδο (*Onosmetalia frutescentis*, με *Campanula versicolor*, *C. rupestris*, *Inula attica*, *I. Mixta*, *Odontites luskitii*, β) Ορεινο – ορομεσογειακό επίπεδο (*Potentilletalia speciosae* περιλαμβανομένων των *Silenion articulatae*, *Galion degenii* και *Ramondion nathaliae*). Αυτοί οι τύποι οικοτόπων παρουσιάζουν μία μεγάλη τυπική ποικιλότητα με πολλά ενδημικά είδη.

Οικολογικές συνθήκες: Απαντάται σε απόκρημνους βράχους με κλίσεις 65-100%. Υψομετρικά εξαπλώνεται από την επιφάνεια της θάλασσας μέχρι τα 2500 μέτρα περίπου. Σε περιοχές που η ηπειρωτικότητά τους κυμαίνεται ως τις ακραίες τιμές, μπορεί να είναι παραθαλάσσιοι βράχοι υψομέτρου 10 μέτρα μέχρι και κορυφές υψηλών βουνών της κεντρικής Ελλάδας. Πρόκειται για κοινότητες που συγκροτούνται από χασμόφυτα είδη τα οποία έχουν τις προσαρμογές που απαιτούνται για να φυτρώσουν και να αναπτυχθούν μέσα στις σχισμές των βράχων, ακόμη και σε ελάχιστο έδαφος.

8220 Πυριτικά βραχώδη πρανή με χασμοφυτική βλάστηση

Βλάστηση σε σχισμές των ηπειρωτικών πυριτικών πρανών με παρουσία πολλών τοπικών υποκατηγοριών που περιγράφονται στα φυτά.

Οικολογικές συνθήκες Το υπόστρωμα είναι πυριγενές κατά κανόνα πέτρωμα (πορφυρίτης, σχιστόλιθοι, γνεύσιοι, γρανίτες, αμφιβολίτες) με έκθεση ποικίλη σε πλαγιές με μικρή ή μεγάλη κλίση και σε υψόμετρα 80 - 2200 m.

Σημαντικά στοιχεία-Μοναδικότητα-Σπανιότητα Ο οικοτόπος της χασμοφυτικής βλάστησης πυριτικών βράχων δεν είναι συχνός στο Αιγαίο, πιθανότατα λόγω της μικρότερης συχνότητας του υποστρώματος σε σχέση με τους ασβεστόλιθους. Πρόκειται για αραιές κοινότητες ορισμένες από τις οποίες παρουσιάζουν απαιτήσεις ως προς την έκθεση, τη σκίαση και την υγρασία. Η χλωριδική τους σύνθεση χαρακτηρίζεται από μικρό αριθμό ειδών με χασμοφυτικές προσαρμογές και συχνά αλλά όχι πάντα με εξειδίκευση ως προς το υπόστρωμα. Η αξία του οικοτόπου για τη βιοποικιλότητα είναι μεγάλη καθώς είναι ένας από τους πιο σημαντικούς από την άποψη της παρουσίας τοπικών ενδημικών και άλλων σημαντικών ειδών που περιορίζονται σε αυτόν. Τέτοιο είδος είναι η ενδημική *Campanula sartori* (Άνδρος). Στις περιοχές μελέτη αξιόλογες κοινότητες παρατηρήθηκαν στα νησιά Ικαρία (Αθήρας), Άνδρος και Κρήτη (Έλος-Τοπόλια).

9110 Δάση οξυάς από *Luzulo-Fagetum*

Οξύφιλα δάση οξιάς της ορεινής ζώνης τα οποία εδράζονται κυρίως σε πυριτικά πετρώματα όπως γνεύσιοι μαρμαρυγικοί σχιστόλιθοι, γρανίτες, γρανοδιορίτες, αργιλικόι σχιστόλιθοι και ψαμμίτες. Τα εδάφη είναι ελαφρώς εκπλυόμενα ορεινά δασικά εδάφη, όξινα, με εκτο-ενδο-χούμο (Moder). Εμφανίζονται κυρίως σε Β, ΒΔ, ΒΑ, Α και Δ πλαγιές από ένα υψόμετρο 1.000 – 1.800 μέτρων σε μικρότερες ή μεγαλύτερες νησίδες. Χαρακτηριστικά είδη είναι οξύφιλα είδη *Luzula sylvatica*, *Luzula luzuloides*, *Luzula luzulina*, *Luzula pilosa*, *Vaccinium myrtillus*, *Deschampsia flexuosa*, *Orthilia secunda*, *Prenanthes purpurea*, *Polygonatum verticillatum* κ.α. Στον όροφο των δένδρων εκτός από τα είδη οξιάς *Fagus sylvatica* και *Fagus moesiaca* εμφανίζονται τα *Abies borisii regii*, *Acer pseudoplatanum*, *Acer platanoides* και *Acer hyrcanum*.

Οικολογικές συνθήκες: Τα δάση οξιάς αυτού του τύπου δημιουργούν αρκετά παραγωγικά και σταθερά οικοσυστήματα μεγάλης οικολογικής και οικονομικής σημασίας και αισθητικής αξίας. Η δομή των συστάδων της εμφανίζεται συνήθως ακανόνιστη με υψηλό ξυλαπόθεμα μέτριας σύνθεσης λόγω της έλλειψης έγκαιρων καλλιεργητικών επεμβάσεων. Η φυσική αναγέννηση, με κατάλληλους χειρισμούς, είναι εύκολη και άφθονη. Η διαχείριση των δασών αυτών γίνεται με τους κανόνες της αειφορικής Δασοπονίας και η κατάσταση διατήρησής τους είναι πολύ καλή.

9130 Δάση οξυάς με *Asperulo-Fagetum*

Πρόκειται για δάση οξιάς τα οποία εμφανίζονται σε ελαφρώς όξινα έως σχεδόν ουδέτερα εδάφη. Στη Μεσευρώπη ο τύπος αυτός εμφανίζεται σχεδόν αποκλειστικά σε ασβεστολιθικά πετρώματα ή σε Löss (αιολικές αποθέσεις). Στη χώρα μας εμφανίζεται σχεδόν αποκλειστικά σε πυριτικά πετρώματα όπως γρανίτες, γρανοδιορίτες, γνεύσιους, μαρμαρυγικούς σχιστόλιθους, αργιλικούς σχιστόλιθους και ψαμμίτες (φλύσχη). Αυτό δε σημαίνει ότι τα δάση αυτά στην Ευρώπη είναι ασβεστόφιλα και στη χώρα μας ασβεστόφυγα. Η διαφορά οφείλεται σε καθαρά οικολογικές συνθήκες και στις συνθήκες υγρασίας και θερμοκρασίας. Η οξιά είναι ωκεανικό είδος και απαιτεί εξισορροπημένες συνθήκες υγρασίας και θερμοκρασίας. Στη Μέση και Κεντρική Ευρώπη η υγρασία είναι εξασφαλισμένη για αυτό προτιμά ασβεστολιθικά εδάφη τα οποία θερμαίνονται περισσότερο. Στη χώρα μας η θερμοκρασία είναι εξασφαλισμένη για αυτό προτιμά πυριτικά πετρώματα τα οποία είναι ψυχρότερα και της εξασφαλίζουν περισσότερη υγρασία. Αξιοσημείωτη είναι η συγγενεία της χλωριδικής σύνθεσης των δασών αυτών με τα αντίστοιχα δάση οξιάς της Μεσοευρώπης. Χαρακτηριστικό επίσης των δασών αυτών είναι η ποιότητα του χούμου. Κυριαρχεί ο σκουληκογενής, λεπτομερισμένος ενδοχούμος (Mull) ή Mull με μετάβαση προς τον Moder. Τα εδάφη

είναι καθαρά ορφνά δασικά εδάφη πολύ λίγο ή ελαφρώς εκπλυνόμενα. Όπως όλα τα δάση της οξιάς στη χώρα μας εμφανίζονται 'ασυνεχώς' στις Β, ΒΑ, ΒΔ, Δ και Α πλαγιές. Χαρακτηριστικά είδη εκτός από το *Galium odonatum* είναι το *Lamium galeobdolon*, *Dentaria bulbifera*, *Allium ursinum*, *Pulmonaria punctata*, *Anemone nemorosa*, *Calamintha grandiflora*, *Paris quadrifolia*, *Stachys silvatica*, *Melica uniflora*, *Rubus idaeus*, *Daphne laureola*, *Lathyrus venetus*, *Lathyrus vernus* (σπάνια) κ.α. Επίσης εμφανίζονται οι ευγενείς πτέριδες *Athyrium filix femina* και *Dryopteris filix mas*. Επίσης *Festuca drymeja*, *Prenanthes purpurea*, *Polygonatum officinalis*, *Polygonatum verticillatum* κ.α. Τα δάση της οξιάς της χώρας μας παρά τη σχετικά μικρή έκταση που καταλαμβάνουν (9% της συνολικής έκτασης των δασών της) εκτείνονται σε μια σχετικά μεγάλη περιοχή με νοτιότερο άκρο το όρος οξιάς της Οίτης, δημιουργώντας διάφορους τύπους βλάστησης. Τα περισσότερα δάση ανήκουν στην κατηγορία αυτού του οικοτόπου με διάφορες παραλλαγές. Οι Bergmeier και Δημόπουλος επιχειρούν μια ταξινόμηση των δασών οξιάς της χώρας μας, η οποία αποτελεί μια σημαντική συμβολή στο θέμα αυτό χρειάζεται όμως πολύ δουλειά ακόμη για να αποσαφηνισθεί η ιεραρχική κατάταξη των δασών της οξιάς. Για αυτό και η παρακάτω κατάταξη δίνεται με κάθε επιφύλλαξη κυρίως σε ότι αφορά στους συνδέσμους (Alliance).

91E0 Αλλουβιακά δάση με *Alnus glutinosa* και *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

Μικτά αλλουβιακά δάση φράξου - σκλήθρου της εύκρατης και βόρειας Ευρώπης (Alno - Padion, Alnion incanae, Salicion albae). Παρόχθια δάση από *Fraxinus excelsior* και *Alnus glutinosa* των πεδιάδων της βόρειας και εύκρατης Ευρώπης και των πηγών σε λόφους (44.3 Alno – Padion), παραποτάμια δάση του *Alnus incaena*, των ορεινών και υπο-ορεινών των Άλπεων και των Βορείων Απεννίνων (44.2 Alnion incanae), γαλαρίες δενδρωειδών θάμνων από *Salix alba*, *S. fragilis* και *Populus nigra* κατά μήκος των ποταμών των πεδιάδων της Μεσευρώπης, των λόφων ή και των υπο-ορεινών. Όλοι οι τύποι απαντώνται σε βαριά εδάφη (γενικά πλούσια σε αλλουβιακές αποθέσεις) περιοδικά κατακλυζόμενα από την ετησίως ανερχόμενη στάθμη των ποταμών, αλλά κατά τα άλλα καλώς στραγγιζόμενων και αεριζόμενων κατά τη διάρκεια των χαμηλών υδάτων. Ο όροφος των ποιών και γράστων (παραδαφιαίας βλάστησης), αμετάβλητος, περιλαμβάνει αρκετά ευμεγέθη είδη (*Filipendula ulmaria*, *Angelica sylvestris*, *Cardamine* spp., *Rumex sanguineus*, *Carex* spp., *Cirsium oleraceum*) και μπορεί να εμφανίζονται πολλά εαρινά γεώφυτα όπως *Ranunculus ficaria*, *Anemone nemorosa*, *A. ranunculoides*, *Corydalis solida*.

Οικολογικές συνθήκες Το υπόστρωμα στις μεν κοιλάδες των ορεινών όγκων είναι γνεύσιοι, σχιστόλιθοι, αμφιβολίτες, βασάλτες, οπότε και οι κλίσεις είναι σημαντικές, στις δε πεδινές εκτάσεις είναι αλλουβιακές αποθέσεις κατά μήκος των ποταμών ή στις όχθες λιμνών. Το υψόμετρο κυμαίνεται από 2 - 1400 m. Πρόκειται για υγρόφιλα οικοσυστήματα η υπόσταση των οποίων εξαρτάται άμεσα από τη διαίτα του νερού.

9250 Δάση δρυός με *Quercus trojana*

Υπερ-Μεσογειακά και σε ορισμένες περιπτώσεις μεσο-Μεσογειακά δάση στα οποία κυριαρχεί η ημι-φυλλοβόλος δρυς *Quercus trojana* ή οι ενώσεις της (*Quercetum trojanae*).

Οικολογικές συνθήκες Το μητρικό πέτρωμα ποικίλει και μπορεί να είναι ασβεστόλιθος, φλύσχης, μάρμαρα ή οφιολιθικό. Το ανάγλυφο κυμαίνεται από επίπεδο μέχρι έντονα κεκλιμένο, με ποικίλη έκθεση και υψόμετρο από 500 - 1300 m. Η οικολογική του κατάσταση παρουσιάζεται ως καλή. Η αναγέννηση είναι ικανοποιητική ενώ ο όροφος των δέντρων εμφανίζει καλύψεις που φτάνουν το 85%, ενώ το ύψος των δέντρων συχνά ξεπερνά τα 15m.

9280 Δάση με *Quercus frainetto*

Δάση με *Fagus sylvatica* ή *Fagus moesiaca* περισσότερο θερμόφιλα από εκείνα των 41.19 και 41.1A εμφανιζόμενα στη μεταβατική ζώνη της υπερ - Μεσογειακής και της ορεινής περιοχής στη Θράκη, Μακεδονία, που χαρακτηρίζονται από την παρουσία πολυάριθμων ειδών της *Quercion frainetto*. Πρόκειται για οικοτονικό τύπο βλάστησης με μεικτά δάση οξιάς και *Quercus frainetto*.

Οικολογικές συνθήκες Απαντάται σε υπερθαλάσσιο ύψος 650-1500 μ., σε όλες τις εκθέσεις, συχνότερα όμως στις ΒΔ έως ΒΑ στα χαμηλότερα υψόμετρα, ενώ σε υψηλά υψόμετρα απαντάται και σε νότιες εκθέσεις, σε ήπιες μέχρι ισχυρές κλίσεις, σε πλαγιές, ράχες, κοιλώματα και επίπεδες θέσεις. Αναπτύσσεται σε εδάφη που εδράζονται σε ποικιλόμορφο γεωλογικό υπόστρωμα (φλύσχης, παραμεταμορφωσιγενή, όξινα πυριγενή πετρώματα, ασβεστόλιθος, μάρμαρο κ.α.).

92A0 Δάση-στοές με *Salix alba* και *Populus alba*

Παραποτάμια δάση της λεκάνης της Μεσογείου που κυριαρχούνται από *Salix alba*, *Salix* τωση στη Μεσόγειο και κεντρική Ευρασί με *Populus* spp., *Ulmus fragilis* ή άλλα σχετικά είδη (44.141). Παρόχθια δάση με πολλαπλή στρωμά spp., *Salix* spp., *Alnus* spp., *Acer* spp., *Tamarix* spp., *Juglans regia*, λιάνες. Λεύκες, *Populus alba*, *P. caspica*, *P. euphratica* (*P. diversifolia*), συνήθως κυριαρχούν στα υψηλά στρώματα, μπορεί να

απουσιάζουν ή να είναι διάσπαρτα σε ορισμένες κοινωνίες οι οποίες κυριαρχούνται από είδη των γενών που αναφέρονται προηγούμενα (44.6)

Οικολογικές συνθήκες Αυτός ο τύπος οικοτόπ εδάφη. Τα εδάφη αυτά είναι συνήθως αμμοαργιλώδη και έχουν προκύψει από αλλουβιακές αποθέσεις φερτών υλικών στη μεσαία και κοντά στη ζώνη των ποταμών. Ο τρόπος σχηματισμού των συγκεκριμένων εδαφών τα καθιστά πλούσια σε θρεπτικά συστατικά και σε συνδυασμό με την αναπτυγμένη υγρασία δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξη ταχουαξών, δενδρωδών ειδών. Το υπόστρωμα είναι συνήθως αλλουβιακές αποθέσεις, πηλώδες, αμώδες ή αμμοπηλώδες και σπάνια σε μικρά ορεινά ρέματα πετρώδες από ασβεστόλιθο, γρανίτη ή χαλίκια. Η έκθεση και η κλίση ποικίλει κατά περιοχή ενώ το υψόμετρο κυμαίνεται από 0 - 1200 m.

Σημαντικά στοιχεία-Μοναδικότητα-Σπανιότητα Τα δάση αυτά αντιπροσωπεύουν έναν χαρακτηριστικό τύπο παραποτάμιας Μεσογειακής βλάστησης. Η παρουσία τους εξαρτάται από το υπεδάφειο νερό και αναπτύσσονται σε ομαλές θέσεις που πλημμυρίζουν. Ανήκει στους τύπους βλάστησης που δέχονται έντονες πιέσεις και έχουν υποβαθμιστεί τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη.

92D0 Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio-Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)

Νότιες παρόχθιες στοές και πυκνοφυτείες (Nerio-Tamaricetea και Securinegion tinctoriae). Στοές και πυκνοφυτείες από αλμυρίκια (Tamarix), πικροδάφνες (Nerium) και λυγαριές (Vitex agnuscastus) και παρόμοιους ξυλώδεις σχηματισμούς σε ρέματα διαρκούς ή παροδικής ροής και υγροτόπους της θερμο-Μεσογειακής ζώνης και της Νοτιο-Δυτικής Ιβηρικής χερσονήσου, και των πιο υδρομορφικών τοποθεσιών εντός της Σαχαρο-Μεσογειακής και Σαχαρο-Σινδικής ζώνης. Ο σχηματισμός με Tamarix africana δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη.

Οικολογικές συνθήκες: Ο τύπος οικοτόπου 92D0 περιλαμβάνει τη βλάστηση που προκύπτει από ξυλώδεις σχηματισμούς όπως είναι τα αλμυρίκια (Tamarix), οι λυγαριές (Vitex agnus-castus) και οι πικροδάφνες (Nerium) σε υγροτόπους της θερμομεσογειακής ζώνης. Το υπόστρωμα είναι αμμοπηλώδες ή αργιλοαμμώδες συχνά αλατούχο και προέρχεται από αλλουβιακές ποτάμιες ή λιμναίες αποθέσεις.

Σημαντικά στοιχεία-Μοναδικότητα-Σπανιότητα Ο τύπος οικοτόπου περιλαμβάνει φυτοκοινότητες των θερμο-μεσογειακών παρόχθιων στοών. Δεν εξαρτώνται από τη μόνιμη παρουσία νερού και έχουν τη δυνατότητα να αναπτύσσονται σε θέσεις ξηρότερες από ότι οι οικοτόποι με Salix, Populus, Platanus. Οι σχηματισμοί με Nerium

oleander και Vitex agnus-castus εμφανίζονται συχνά στην Ελλάδα, κυρίως στη νότια και ανατολική Ελλάδα τα νησιά του Ιονίου, του Αιγαίου και την Κρήτη.

2.4. Δίκτυο Natura 2000

Στην περιοχή μελέτης χωροθετούνται σημαντικοί φυσικοί οικότοποι και οικότοποι ειδών οι οποίοι συμπεριλαμβάνονται στο δίκτυο περιοχών NATURA 2000. Το συγκεκριμένο δίκτυο αποτελεί ένα Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο περιοχών που φιλοξενούν φυσικούς τύπους οικοτόπων και οικοτόπους ειδών που είναι σημαντικοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Περιλαμβάνει δύο κατηγορίες περιοχών: «Τις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)» (Special Protection Areas-SPA) για την Ορνιθοπανίδα, όπως ορίζονται στην Οδηγία 79/409/ΕΚ, και «Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)» (Site of Community Importance-SCI), όπως ορίζονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ.

Στην Ελλάδα έως σήμερα, έχουν χαρακτηριστεί 202 ΖΕΠ όπως αναφέρονται στο ΦΕΚ 1495B/2010, και 241 ΤΚΣ, εκ των οποίων 239 έχουν επίσης χαρακτηριστεί ως «Ειδικές Ζώνες Διαχείρισης (ΕΖΔ)» (Special Areas of Conservation-SAC) με το Ν 3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α). Οι ΖΕΠ, μετά το χαρακτηρισμό τους από τα Κράτη Μέλη, εντάσσονται αυτόματα στο Δίκτυο NATURA 2000, ενώ αντίθετα για τους ΤΚΣ απαιτείται επιστημονική αξιολόγηση και διαπραγμάτευση μεταξύ των Κρατών Μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Μετά την οριστικοποίηση του καταλόγου των ΤΚΣ, τα Κράτη Μέλη υποχρεούνται να κηρύξουν τις περιοχές αυτές ως ΕΖΔ και να καθορίσουν τις προτεραιότητες για τη διατήρηση σε ικανοποιητική κατάσταση των τύπων οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος εντός αυτών.

Αναφορικά με την περιοχή μελέτης, εντοπίζονται τρεις (3) ΖΕΠ και τρεις (3) ΤΚΣ (εκ των οποίων όλες είναι χαρακτηρισμένες ως ΕΖΔ) που καταλαμβάνουν τμήμα της γεωγραφικής επικράτειας του δήμου. Από τις 20 Φεβρουαρίου 2018, σύμφωνα με το Νόμο υπ' αριθμ. 4519, οι περιοχές αυτές θα περιλαμβάνονται στη περιοχή αρμοδιότητα του συνιστώμενου Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Δυτικής Μακεδονίας με προσωρινή έδρα στη Καστοριά. Αναλυτικότερα οι περιοχές που είναι ενταγμένες στο δίκτυο είναι οι εξής:

Πίνακας 2: Περιοχές Δήμου Αμυνταίου ενταγμένες στο δίκτυο NATURA 2000

Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)			
A/A	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΚΩΔΙΚΟΣ	Έκταση (χλμ ²)
1	Όρος Βόρας	GR 1240008	794,53
2	Λίμνη Πετρών	GR 1340007	66,96
3	Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη	GR 1340008	51,93

Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ)			
A/A	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΚΩΔΙΚΟΣ	Έκταση (χλμ ²)
4	Λίμνες Βεγορίτιδα – Πετρών	GR 1340004	82,02
5	Λίμνες Χειμαδίτιδα-Ζάζαρη	GR 1340005	40,64
6	Όρος Βέρνον-Κορυφή Βίτσι	GR 1340006	125,69

Πηγή: «ΦΙΛΟΤΗΣ» Βάση δεδομένων για την Ελληνική Φύση (διαθέσιμο ηλεκτρονικά στο <https://filotis.itia.ntua.gr>), Ιδία επεξεργασία

1. Όρος Βόρας:

Αποτελεί το τρίτο ψηλότερο βουνό της Ελλάδας. Ωστόσο, το τοπίο κυριαρχείται από ήπιες πλαγιές, με εξαίρεση τα τραχιά φαράγγια του Λουτρακίου. Σύμφωνα με στοιχεία της τράπεζας δεδομένων Φιλότης, η περιοχή χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλομορφία γεωλογικού υποστρώματος που αποτελείται από γνεύση, σχιστόλιθο, ασβεστόλιθους, οπιολίθια, από τα δυτικά προς τα ανατολικά. Πρόκειται για μια αρκετά μεγάλη και απομονωμένη ορεινή και πυκνή δασική περιοχή η οποία μαζί με τις γειτονικές τοποθεσίες Τζένα-Πινόβο και Πάικο σχηματίζουν μια συνεχή ορεινή καμπύλη γύρω από την πεδιάδα της Αριδαίας. Η περιοχή κατέχει σημαντική παραγωγή ξυλείας, ειδικά σε ξύλο οξιάς, αλλά επίσης, σύμφωνα με τους επίσημους αριθμούς τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται ελαφρά αύξηση των νομαδικών αποθεμάτων. Ένα αξιοπρόσεκτο χαρακτηριστικό γνώρισμα του χώρου είναι οι πολλές κατεστραμμένες καθώς και εγκαταλελειμμένες καλλιέργειες καστανιών, κερασιών, μήλων και δημητριακών που είναι διάσπαρτα στο δάσος και αποτελούν σήμερα ένα πανέμορφο τοπίο και ένα σημαντικό βιότοπο για την άγρια φύση. Το είδος *Quercus trojana* βρίσκεται κυρίως στο δυτικό τμήμα της περιοχής και στις δυτικές πλαγιές του νομού Φλώρινας όπου σχηματίζονται πιο εκτεταμένα δάση.

Εικόνα 5: Άποψη του όρους Βόρας

Πηγή: <http://vorasfruits.com/2014/09/23/voras-oros-fr/>

Η αξία της περιοχής έγκειται στο ότι πρόκειται για μια εκτεταμένη έκταση συνεχόμενων δασών με βαθιές κοιλάδες και βοσκοτόπια που χαρακτηρίζονται από ποικιλίες ασβεστολιθικών ενδαιτημάτων. Η περιοχή είναι ανενόχλητη από την κατοίκηση του ανθρώπου και μόλις πρόσφατα κατασκευάστηκε οδικό δίκτυο. Η περιοχή έχει λείψανα δάσους *Pinus peuce*, καθώς και περιοχές με δάσος *Q. trojana*, δύο ενδαιτήματα με πολύ περιορισμένη διανομή στην Ελλάδα. Ένα μοναδικό χαρακτηριστικό είναι ο ενεργός βάλτος στην Καλή Πεδιάδα, ο οποίος είναι ο μεγαλύτερος του είδους του στην Ελλάδα και φιλοξενεί μια ποικιλία σπάνιων φυτών καθώς και μια σειρά από αρπακτικά πουλιά που χρησιμοποιούν το βάλτο σαν τόπο σίτισης. Τα δάση οξιάς της Μπλάτσα και του μαύρου δάσους είναι μεγάλης ηλικίας, με δομή και ανάπτυξη κοντά στην κορύφωση με μεγάλο αριθμό φθίνουσων, πεθαμένων και νεκρών δέντρων. Όλα τα προαναφερθέντα χαρακτηριστικά συμβάλλουν στη μεγάλη ορνιθολογική σημασία της περιοχής, ιδιαίτερα για τα αρπακτικά πουλιά. Συγκεκριμένα, οι Αιγύπτιοι γύπες φωλιάζουν, ενώ οι άλλοι τρεις γύπες (*Lammergeier*, *Griffon* και *Black Vulture*) επισκέπτονται τακτικά την περιοχή. Υπάρχει επίσης ένας καλός πληθυσμός των *Golden Eagles*, καθώς και των *Black Kites*, *Lanner Falcons*, *Peregrine Falcons*, κλπ. Επιπλέον, είναι ένα από τα λίγα μέρη στην Ελλάδα που κατέχουν πληθυσμούς του *Hazel Grouse*, ενώ οι πληθυσμοί των δρυοκολάπτων είναι επίσης πολύ υψηλοί είδη όπως ο γκρίζος, ο μαύρος και ο μεσαίος κηλιδώδης δρυοκολάπτης. Άλλα αξιοσημείωτα είδη είναι ο ημι-κολλητός μύγας, ο κόκκινος σκωτσέζος και ο *Tawny Pipit*.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί η ύπαρξη 14 σπηλαίων, τα οποία έχουν μεγάλη σημασία για την παλαιοοικολογική έρευνα καθώς και για τους πληθυσμούς των νυχτερίδων.

Η περιοχή παρέμεινε γενικά ανενόχλητη μέχρι πρόσφατα καθώς έχει κατασκευαστεί ένα οδικό δίκτυο. Παρόλο που φαινομενικά μένει ανενόχλητη, τα δάση του Καϊμάκτσαλαν απειλούνται από την παράνομη εξόρυξη δέντρων και την κατασκευή δρόμων για αναψυχή. Το χιονοδρομικό κέντρο λειτουργεί ως σημείο έλξης για τους τουρίστες, ενώ τα σχέδια για περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη της περιοχής σίγουρα θα επιβάλλουν νέες απειλές. Η διευκόλυνση της πρόσβασης σε διάφορα τουριστικά αξιοθέατα απαιτεί την κατασκευή, τη διεύρυνση και την επίστρωση νέων ή υφιστάμενων δρόμων, όπως συμβαίνει με τον δρόμο που διέρχεται από το Μέλανα Δρυμό (δάσος οξιάς). Επιπλέον, επί του παρόντος και για τα επόμενα 20 χρόνια, τέσσερα ορυχεία λειτουργούν στην περιοχή γύρω από την Όρμα και καταλαμβάνουν έκταση 17,5 Ha συνολικά, προκαλώντας σοβαρή υποβάθμιση του τοπίου και των οικοτόπων. Τα περισσότερα αρπακτικά πουλιά υποφέρουν επίσης από τη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων (για την εξόντωση των λύκων) και αυτή είναι η αιτία, μαζί με την έλλειψη τροφής, για τη συντριβή όλων των πληθυσμών των γυπών. Η παράνομη θήρα, αν και περιορισμένη, εξακολουθεί να παραμένει πρόβλημα για τους αετούς και τους γέρακες. Ο πληθυσμός του Hazel Grouse απειλείται από αυξημένες διαταραχές, ιδιαίτερα επειδή είναι ένας απομονωμένος και μικρός αριθμητικά.

2. Λίμνη Πετρών:

Πρόκειται για μια ασβεστολιθική λίμνη ανάμεσα σε γυμνά βουνά. Σημαντικό για τα πτηνά του υδροβιότοπου είναι οι εκτεταμένοι καλαμώνες που κυριαρχεί το είδος *Phragmites australis*. Επίσης, απαντώνται είδη ριζωμένης, υποθαλάσσιας και πλωτής μορφής βλάστησης (*Potamogeton* spp., *Vallisneria spiralis*, *Najas marina*, *Myriophyllum spicatum*, *Amphibium* κλπ.) κυρίως στα ρηχά νερά. Επιπλέον, υπάρχει μια περιοχή αρχαιολογικού ενδιαφέροντος κοντά στη λίμνη.

Αποτελεί μια σημαντική περιοχή για την αναπαραγωγή και τη διατήρηση των υδρόβιων πτηνών και των αρπακτικών. Τα είδη που προκαλούν ανησυχία περιλαμβάνουν τα: *Phalacrocorax pygmeus*, *Aythya nyroca*, *Haliaeetus albicilla*.

Η στάθμη του νερού έχει μειωθεί τα τελευταία χρόνια, με την ποιότητα του νερού να μεταβάλλεται από τον ευτροφισμό. Η ανάκτηση της γης για γεωργία και η αύξηση της βιομηχανικής ρύπανσης μπορούν επίσης να προστεθούν στον κατάλογο των σοβαρών απειλών για τον υγρότοπο.

Εικόνα 6: Άποψη της Λίμνης Πετρών

Πηγή: <http://www.amyntaio.gr/fysiko-perivallon/perivallon>

3 & 5. Λίμνες Χειμαδίτιδα – Ζάζαρη:

Σημαντικό για τα πτηνά των υγροτόπων είναι οι καλαμώνες που κυριαρχεί κυρίως το είδος *Phragmites australis*, το οποίο είναι σημαντικά πιο εκτεταμένο στη λίμνη Χειμαδίτιδα από ότι στα Ζάζαρη. Επίσης στα ρηχά νερά απαντώνται είδη ριζωμένης, υποθαλάσσιας και πλωτής μορφής βλάστησης.

Οι λίμνες υποστηρίζουν μεγάλο αριθμό πουλιών φωλιάσματος, πιο σημαντικό είναι το Teal *Anas crecca*, το αγριόγατο *Aystya nyroca*, το Purple Heron *Ardea purpurea* και το Little Bittern *Ixobrychus minutus*, το Marsh Harrier *Circus aeruginosus* και το Pochard *Aythya ferina*. Άλλα είδη ενδιαφέροντος περιλαμβάνουν τον χρυσό αετό *Aquila chrysaetos*, το Little and the Great Crested Grebe και το Bee-eater. Αποτελούν έναν υγρότοπο που υποστηρίζει την πανίδα πτηνών, λειτουργώντας ως τόπος φωλεοποίησης, σίτισης και ανάπαυσης για σημαντικό αριθμό πτηνών. Είναι επίσης πολύ σημαντικός για αρπακτικά και πλούσια ερπετοπανίδα.

Και οι δύο λίμνες, ειδικά η Χειμαδίτιδα, απειλούνται από τον ευτροφισμό. Η κατάσταση των λιμνών επιδεινώνεται από τη μείωση της στάθμης των υδάτων τα τελευταία χρόνια για σκοπούς άρδευσης.

Εικόνα 7: Άποψη της λίμνης Χειμαδίτιδας

Πηγή: <http://www.amyntaio.gr/fysiko-perivallon/perivallon>

Εικόνα 8: Άποψη της λίμνης Ζάζαρης

Πηγή: <http://www.amytaio.gr/fysiko-perivallon/perivallon>

4. Λίμνες Βεγορίτιδα – Πετρών:

Αποτελούν δύο ρηχές ασβεστολιθικές λίμνες ανάμεσα σε γυμνά βουνά, ενώ σημαντικό για τα πτηνά που φιλοξενούνται στους υγροβιότοπους αποτελεί η παρουσία καλαμώνων, οι οποίοι είναι πιο εκτεταμένοι στη λίμνη Πετρών. Επιπλέον, εντοπίζονται ριζωμένες, υποθαλάσσιες και επιφανειακές μορφές βλάστησης.

Αν και έχουν μειωμένη σημασία τα τελευταία χρόνια ως υγροβιότοπος, εξακολουθούν να είναι σημαντικοί ως χώροι αναπαραγωγής, σίτισης και ανάπαυσης για τα πουλιά και επίσης σημαντικό για αρπακτικά πουλιά. Όσον αφορά την πανίδα, η ποιότητα του τόπου υποδηλώνεται από την εμφάνιση των αδραντοποιημένων *Agrodiaetus admetus*, *Agrodiaetus ripartii*, *Leptidea duponcheli*, *Freyeria trrochylus*, *Strymonidia pruni*, *Pieris ergane*, που περιέχονται στο Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

Η στάθμη του νερού έχει μειωθεί και στις δύο λίμνες τα τελευταία χρόνια, με την ποιότητα του νερού να μεταβάλλεται από τον ευτροφισμό. Η ανάκτηση γης για γεωργία καθώς και η αύξηση της βιομηχανικής ρύπανσης δύναται να αποτελέσουν σοβαρές απειλές για τις δύο λίμνες.

Εικόνα 9: Άποψη της λίμνης Βεγορίτιδας

Πηγή: <http://www.amyntaio.gr/fysiko-perivallon/perivallon>

6. Όρος Βέρνον-Κορυφή Βίτσι:

Το Νυμφαίο (ένας σημαντικός οικισμός που αναπτύσσεται στους πρόποδες του συγκεκριμένου ορεινού όγκου) εξελίσσεται σήμερα σε ένα οικοτουριστικό κέντρο της περιοχής. Αρκετά ξενοδοχεία και ξενώνες έχουν χτιστεί και λειτουργούν με επιτυχία, προσελκύοντας πολλούς λάτρεις της φύσης από όλη την Ελλάδα. Εντός της περιοχής υπάρχουν πολλά εγκαταλελειμμένα χωριά και εγκαταλελειμμένα βοσκοτόπια. Αυτά δημιουργούν κατάλληλο περιβάλλον και παρέχουν επίσης φρούτα που αποτελούν τροφή για την αρκούδα. Η περιοχή έχει χρησιμοποιηθεί από στρατιωτικές δυνάμεις κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και σήμερα, η υψηλότερη κορυφή καταλαμβάνεται από ένα μεγάλο στρατιωτικό σταθμό ραντάρ. Το κλίμα είναι ηπειρωτικό, με πολύ κρύους χειμώνες.

Η σημασία του τόπου προέρχεται από το μικρό πληθυσμό αρκούδας που ζει μόνιμα εδώ. Δεδομένου ότι πρόκειται για στρατιωτικό χώρο, με μικρή δραστηριότητα στα υποαλπικά λιβάδια, διατηρώντας τη βλάστηση και την άγρια φύση. Το δάσος οξιάς είναι επίσης σημαντικό ως απορροφητικό της ρύπανσης σε σχέση με το ιδιαίτερα μολυσμένο και υποβαθμισμένο φυσικό περιβάλλον της πεδιάδας του Αμυνταίου. Όσον αφορά την πανίδα, η ποιότητα του τόπου υποδεικνύεται από την εμφάνιση του

ασπόνδουλου *Pseudochazara geyeri* που είναι το δυτικό άκρο της επέκτασης, τα ασπόνδυλα *Melitea arduina*, *Nymphalis xanthomelas*, *Colias balcanica* και η απειλούμενη *Rhopalocera* (πεταλούδα) της Ευρώπης.

Εικόνα 10: Άποψη του όρους Βέρνον

Πηγή:

<http://www.naturagraeca.com/ws/122,184,207,1,1,%CE%92%CE%AF%CF%84%CF%83%CE%B9-%CE%92%CE%AD%CF%81%CE%BD%CE%BF>

Το Συμβούλιο της Ευρώπης, περιλαμβάνει τα ασπόνδυλα *Coenonympha leander*, *Aratura iris*, τα οποία περιλαμβάνονται στο Προεδρικό Διάταγμα 67/1981. Όσον αφορά τα φυτά άγριας καλλιέργειας, η ποιότητα του τόπου υποδηλώνεται από την εμφάνιση άλλων σημαντικών ταξινομικών κατηγοριών. Μεταξύ αυτών, 2 ταξινομικά είδη είναι ελληνικά ενδημικά, 5 προστατεύονται από την κοινοτική νομοθεσία για το περιβάλλον (1992), 2 (*Festuca koritnicensis*, *Onosma heterophyllum*) περιλαμβάνονται στον κατάλογο WCMC ή / και European Red Data, 9 (*Campanula hawkinsiana*, (67/1981), 3 (*Epilobium collinum*, *Galium pseudaristatum*, *Viola velutina*) είναι σπάνια στην Ελλάδα και / ή φτάνουν στα ακραία όρια διανομής τους στη Βόρεια Ελλάδα, 18 ταξινομικά (*Bruckenthalia spiculifolia*, *Campanula spatulata* ssp. *spatulata*, *Centaurea deustiformis*, *Centaurea napulifera* ssp. *velenovskyi*, *Dianthus cruentus*, *Dianthus pinifolius* ssp. , *Dianthus tristis*, *Microstylum Erysimum*, *Euphorbia amygdaloides* ssp. *Heldreichii*, *Galium breviramosum*, *Galium oreophilum*, *Hieracium cymosum* ssp. *Heldeichianum*, *Myosotis alpestris* ssp. (*Siene wormsteinii*, *Trifolium pignanii* *Viola orphanidis*) είναι βαλκανικά ενδημικά και 2 είδη (*Geum coccineum*, *Silene roemerii*) βρίσκουν την κύρια περιοχή διανομής τους στη Βαλκανική Χερσόνησο, η οποία εκτείνεται και στην Τουρκία ή την Ιταλία. Αναφορικά με την τρωτότητα της περιοχής, γενικά οι ανθρώπινες δραστηριότητες διατηρούνται σε χαμηλά επίπεδα

εντός του χώρου, αλλά πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην οικοτουριστική ανάπτυξη, η οποία πρέπει πάντα να είναι κάτω από τη φέρουσα ικανότητα του δάσους.

2.5. Στοιχεία χλωρίδας και πανίδας

Η εξεταζόμενη περιοχή έχει ιδιαίτερη οικολογική αξία με σπάνια χλωρίδα, η οποία οφείλεται στη γεωγραφική απομόνωση των ψηλών κορυφών, στην ύπαρξη των λιμνών και των ρεμάτων και κυρίως στην ύπαρξη των οφιολιθικών πετρωμάτων. Στη λίμνη Πετρών έχουν παρατηρηθεί περισσότερα από 90 είδη πουλιών ενώ στο σύμπλεγμα των λιμνών Πετρών-Βεγορίτιδας έχουν παρατηρηθεί περισσότερα από 130 είδη, πολλά από τα οποία είναι απειλούμενα.

Πίνακας 3: Ζωοπανίδα της περιοχής μελέτης

Ζωοπανίδα		
A/A	Κοινή Ονομασία	Επιστημονική Ονομασία
1	Αρκούδα	<i>Ursus arctos</i>
2	Αγριόγιδο	<i>Rupicapra rupicapra balcanica</i>
3	Αγριογούρουνο	<i>Sus scrofa</i>
4	Αγριοκάτσικο	<i>Capra capra</i>
5	Αλεπού	<i>Vulpes vulpes</i>
6	Αρουραίος	<i>Microtus arvalis</i>
7	Ασβός	<i>Meles meles</i>
8	Βίδα	<i>Lutra lutra</i>
9	Ζαρκάδι	<i>Capreolus capreolus</i>
10	Κουνάβι	<i>Martes foina</i>
11	Λαγός	<i>Lepus europaeus</i>
12	Λύκος	<i>Canis lupus</i>
13	Νυφίτσα	<i>Mustela nivalis galinthias</i>
14	Ποντίκι	<i>Apodemus</i>
15	Σκαντζόχοιρος	<i>Erinaceus concolor</i>
16	Σκίουρος	<i>Sciurus vulgaris</i>
17	Τσακάλι	<i>Canis aureus</i>

Πηγή: «ΦΙΛΟΤΗΣ» Βάση δεδομένων για την Ελληνική Φύση (διαθέσιμο ηλεκτρονικά στο <https://filotis.itia.ntua.gr>), Ιδία επεξεργασία

Αρκούδα (*Ursus arctos*)

Εικόνα 11: Η καφέ αρκούδα

Πηγή: <http://lifeamybear.eu/sites/all/themes/lifeamybear/images/slider/slider-1.jpg>

[Πηγή στοιχείων κειμένου: ΚΑΛΛΙΣΤΩ]

Στην Ευρώπη οι δύο τελευταίοι αιώνες, στάθηκαν αρκετοί για να μειωθούν κατά 50% οι πληθυσμοί της και κατά 60% ο βιότοπός της! Η καφέ αρκούδα εξαφανίστηκε από τη Δανία πριν 5.000 χρόνια περίπου, από τη Μ. Βρετανία τον 10ο αιώνα και από τη Γερμανία, Ελβετία και Αυστρία τους 18ο, 19ο και 20ο αιώνες αντίστοιχα. Σήμερα, στην Ευρώπη η καφέ αρκούδα ζει σε μικρούς αποκομμένους πληθυσμούς και θεωρείται πλέον επίσημα είδος υπό εξαφάνιση στην δυτική, κεντρική και νότια Ευρώπη. Βασικά αίτια για αυτή την κρίσιμη κατάσταση, το κυνήγι -που απαγορεύθηκε μόλις πριν 3 δεκαετίες στην Ελλάδα - και η συνεχιζόμενη καταστροφή του βιότοπου δηλαδή του απαραίτητου φυσικού χώρου όπου η αρκούδα επιτελεί όλες τις λειτουργίες του βιολογικού της κύκλου. Η κατάσταση για το μέλλον του είδους στην δυτική και νότια Ευρώπη είναι κρίσιμη : στην Γαλλία σκοτώθηκε το 2004 από λαθροκυνηγούς η τελευταία θηλυκή αρκούδα στα δυτικά Πυρηναία με αποτέλεσμα το είδος να θεωρείται πλέον εκλιπόν. Στα Κεντρικά και Ανατολικά Πυρηναία η συστηματική και μακρόχρονη προσπάθεια για επανεισαγωγή του είδους αντιμετώπισε και πολλά προβλήματα, ωστόσο τα τελευταία χρόνια ο πληθυσμός στην περιοχή φαίνεται να ανακάμπτει σταθερά. Στην Ισπανία (Αν. Καταβρηγικά όρη) ζουν μόνο 13-20 αρκούδες ενώ στην Β. Ιταλία και συγκεκριμένα στην περιοχή του Trentino (Δολομιτικές Άλπεις) έχει ξεκινήσει εδώ και περίπου 15 χρόνια ένα μεγάλο ερευνητικό πρόγραμμα με στόχο την ενίσχυση του πληθυσμού και τη επανεισαγωγή και διάσωση του είδους. Σήμερα οι αρκούδες στην περιοχή έχουν ξεπεράσει τις 25 και οι προοπτικές ανάκαμψης του πληθυσμού αρκούδας στο Trentino είναι ενθαρρυντικές.

Στην Ελλάδα και σύμφωνα με στοιχεία που προέκυψαν από τα τρία κοινοτικά Προγράμματα LIFE "ΑΡΚΤΟΣ" (α' κ& β' φάσεις) (1994-1999) και LIFE "Γράμμος-

Ροδόπη» (2000-2002) για τη διατήρηση της αρκούδας στην χώρα μας, αλλά και το πρόγραμμα συστηματικής παρακολούθησης του πληθυσμού στην Ανατολική Πίνδο (2003-2009) με αφορμή την κατασκευή της Εγνατίας Οδού, αλλά και συμπληρωματικές έρευνες της ΜΚΟ «Αρκτούρος» με την μέθοδο της γενετικής, το ελάχιστο μέγεθος του πληθυσμού υπολογίσθηκε σε περίπου 500 άτομα (Pilidis et al 2015), με τάσεις ανάκαμψης σε ορισμένες περιοχές της Πίνδου. Η γεωγραφική κατανομή της αρκούδας με μόνιμη παρουσία του είδους καλύπτει ένα μεγάλο μέρος της οροσειράς της Πίνδου με τα παρακλάδια της καθώς και την οροσειρά της Ροδόπης σε μια συνολική έκταση περίπου 13.500 τετ. χλμ. (δηλ. ~ το 10% της επικράτειας) Οι δύο πυρήνες κατανομής δεν επικοινωνούν γεωγραφικά μεταξύ τους. Η χώρα μας φιλοξενεί το 50% του πληθυσμού καφέ αρκούδας στη δυτική και νότια Ευρώπη. Την δεκαεπενταετία 1995-2010 παρατηρήθηκαν συστηματικά περιπτώσεις επανεμφάνισης (ή επαν-αποίκησης) της αρκούδας σε περιοχές όπου είχε εξαφανιστεί εδώ και δεκαετίες και ειδικά στον ορεινό άξονα της Νότιας Πίνδου αλλά και σε άλλους ορεινούς όγκους όπως: Βόρας, Πάικο, Βέρμιο, Ανατ. Χάσια, Κάτω Όλυμπος. Για ένα μεγάλο θηλαστικό όπως η αρκούδα, η επαναποίκηση περιοχών, θεωρείται φαινόμενο απόλυτα φυσιολογικό που εξελίσσεται αργά και έχει επιστημονική βάση και εξήγηση. Προκύπτει μέσω του «μηχανισμού» της γεωγραφικής διασποράς (dispersal) και μπορεί να συνδέεται άμεσα και με τις ακόλουθες συνθήκες: μία πληθυσμιακή ανάκαμψη του είδους που μπορεί να συμβαίνει και σε τοπική κλίμακα, τις οικολογικές απαιτήσεις (ecological requirements) του είδους: η μεγάλη κινητικότητα καθώς και οι αυξημένες απαιτήσεις της σε ζωτικό χώρο και τροφή, τη γεωγραφική σύνδεση κατάλληλων συνθηκών βιότοπου (συνεχόμενο και έντονο ανάγλυφο σε συνδυασμό με σχετικά συμπαγή δασοκάλυψη υψηλά τροφικά διαθέσιμα κλπ) που ευνοούν τη διασπορά. Αν και υπό απόλυτο καθεστώς προστασίας στην Ελλάδα από το 1969 (είδος προτεραιότητας σύμφωνα με την Κοινοτική νομοθεσία Κ.Ο. 92/43 «Περί Οικοτόπων και ειδών χλωρίδας και πανίδας»), η αρκούδα απειλείται από τα δηλητηριασμένα δολώματα. Συστηματικά στοιχεία για την περίοδο 1994-2013 δείχνουν ότι οι πληθυσμοί καφέ αρκούδας στη χώρα μας επιβαρύνονται κατά μέσο όρο ετησίως με απώλειες της τάξης του 8% του ελάχιστου πληθυσμού! Η κατάσταση είναι ανησυχητική αν συγκριθεί με το ανώτατο "επιτρεπτό" όριο επιβάρυνσης ενός φυσικού πληθυσμού αρκούδας που είναι 4%. Σημαντικό είναι επίσης το γεγονός ότι μόνο στο διάστημα (1998-2013) έχουν καταγραφεί πάνω από πενήντα 50 περιστατικά θανάτωσης αρκούδων σε τροχαία δυστυχήματα στους κύριους οδικούς άξονες της βορειοδυτικής Ελλάδας (21 περιστατικά την περίοδο 2009-2013 στην Εγνατία Οδό και τους κάθετους άξονες)! Αυτό αποδεικνύει πόσο μεγάλο πρόβλημα θνητότητας

αποτελούν για την πανίδα οι μεγάλοι οδικοί άξονες ταχείας κυκλοφορίας πέραν του προβλήματος της κατάτμησης των βιοτόπων που προκαλούν.

Η αρκούδα έχει εξαιρετικά ανεπτυγμένη ακοή και όσφρηση και λιγότερο καλή όραση : βλέπει αρκετά καλά σε απόσταση 80 μέτρων αλλά δεν είναι ικανή να διακρίνει άνθρωπο στα 300 μέτρα. Το ύψος ενός ενήλικου ζώου στον τράχηλο μπορεί να φθάσει τα 1,10 μ ενώ το συνολικό μήκος από την άκρη της μουσούδας ως την πολύ μικρή ουρά κυμαίνεται από 1,70 - 2,20 μ. Τα στοιχεία από ένα δείγμα 35 αρκούδων στην Ελλάδα στις οποίες έχει τοποθετηθεί ραδιοπομπός για ερευνητικούς σκοπούς δείχνουν ότι το ενήλικο θηλυκό ζυγίζει κατά μέσο όρο 106 κιλά (από 70 έως 148 κιλά μέγιστο) ενώ το ενήλικο αρσενικό είναι συνήθως πιο μεγαλόσωμο και το βάρος του κυμαίνεται από 110 έως 280 κιλά (μέσος όρος 195 κιλά). Το βάρος της αρκούδας δεν είναι ποτέ σταθερό. Το φθινόπωρο γίνεται μέγιστο εφόσον το ζώο έχει αποθηκεύσει μεγάλες ποσότητες λίπους για να καλύψει τις ανάγκες του κατά την περίοδο του χειμέρου λήθαργου ενώ την άνοιξη έχει το ελάχιστο μίας και όλο το λίπος έχει καταναλωθεί κατά την διάρκεια του χειμέρου λήθαργου. Μία ιδιομορφία στη διάπλαση της αρκούδας είναι ότι βαδίζει πατώντας με όλο το πέλμα ειδικά στα πίσω πόδια (πελματοβάμων). Αυτό της δίνει τη δυνατότητα να σταθεί όρθια στα δύο πόδια. Η στάση αυτή, που συχνά παρεξηγείται ως επιθετική, τη βοηθά στην πιο προσεκτική ανίχνευση του γύρω χώρου και παρατηρείται πιο συχνά στα θηλυκά όταν έχουν μικρά λόγω συνεχούς εγρήγορσης που συνδέεται με ένα πολύ ανεπτυγμένο μητρικό ένστικτο. Η αρκούδα είναι πλαγιοβαδιστική, δηλ. μετακινεί τα δύο πόδια της ίδιας πλευράς σε κάθε βήμα, γεγονός που την κάνει να φαίνεται αργή και αδέξια. Στη πραγματικότητα όμως είναι πολύ ευέλικτη ενώ σε γρήγορες και ξαφνικές επιταχύνσεις μπορεί να αναπτύξει ταχύτητα μέχρι και 60 χλμ την ώρα! Έχει επίσης ιδιαίτερες δεξιότητες αναρρίχησης. Σε αυτό βοηθούν η μεγάλη μυϊκή της δύναμη και τα πολύ ανεπτυγμένα και δυνατά νύχια της. Η αρκούδα ζει γύρω στα 20 με 25 χρόνια. Ζώο με εξαιρετική ευφυΐα, θεωρείται το πιο έξυπνο θηλαστικό μετά τα πρωτεύοντα (τους πιθήκους), τον ελέφαντα και τα δελφίνια! Έχει πολύ καλή μνήμη, ικανότητα προγραμματισμού και σύνεση.

Λύκος (*Canis lupus*)

Εικόνα 12: Ο γκρίζος λύκος

Πηγή: <http://www.arcturos.gr/grifos-4/>

[Πηγή στοιχείων κειμένου: ΚΑΛΛΙΣΤΩ]

Ο λύκος έχει υπάρξει το θηλαστικό με τη μεγαλύτερη κατανομή στον κόσμο μετά τον άνθρωπο. Η κατανομή του κάλυπτε σημαντικό μέρος του Β. ημισφαιρίου εκτός από τις τροπικές περιοχές, από τον Βόρειο αρκτικό κύκλο έως τις έρημους της Σαουδικής Αραβίας. Το γεγονός αυτό αντικατοπτρίζει τη μεγάλη ευελιξία του είδους και την υψηλή προσαρμοστικότητά του σε ποικίλα περιβάλλοντα. Σήμερα, αν και η αρχική κατανομή του έχει περιορισθεί σημαντικά, είναι ακόμα αρκετά εκτεταμένη, με τους μεγαλύτερους πληθυσμούς του είδους να απαντώνται στις χώρες της ανατολικής Ευρώπης, Ευρασίας και Β. Αμερικής (Καναδάς, Αλάσκα). Η ανάκαμψη των πληθυσμών του λύκου στην Ευρώπη οφείλεται στο συνδυασμό της βελτίωσης του βιοτόπου του (αποκατάσταση των πληθυσμών άγριων σπηλοφύλων), με τη βελτίωση του νομικού καθεστώτος προστασίας του είδους και τη μεγαλύτερη ανοχή για το είδος από τον άνθρωπο. Ο λύκος είναι ένα από τα πιο προσαρμοστικά είδη μεγάλων θηλαστικών. Η προσαρμογή του σε ποικίλα περιβάλλοντα και κυρίως στον άνθρωπο και στις ποικίλες δραστηριότητές του, οφείλεται κύρια στην μεγάλη ευελιξία της συμπεριφοράς του. Οι λύκοι εκτός από τα ακραία περιβάλλοντα όπου μπορούν να ζήσουν, από τις αρκτικές μέχρι τις ερημικές περιοχές, μπορούν να επιβιώσουν σε περιοχές κοντά στον άνθρωπο και τις δραστηριότητές του. Δυο είναι οι σημαντικότεροι παράμετροι που

καθορίζουν την επιτυχία επιβίωσης: Ο βαθμός ανοχής που δείχνουν οι ανθρώπινες κοινωνίες και ο ρυθμός με τον οποίο συντελούνται οι όποιες αλλαγές στο βιότοπο του είδους. Ο λύκος εμφανίζει τροφική ευελιξία και μπορεί να επιβιώσει κυνηγώντας πολύ μεγάλα σε μέγεθος σπληφόρα όπως η άλκη ή ο βίσωνας, αλλά σε περιοχές ή περιόδους όπου τα μεγάλα σπληφόρα απουσιάζουν, στρέφεται και σε μικρότερα θηλαστικά, κτηνοτροφικά ζώα, σκουπίδια και υπολείμματα από σφαγεία και άλλες ανθρωπογενούς προέλευσης πηγές τροφής. Η επιλογή βιοτόπου από τους λύκους εξαρτάται πολύ από τη διαθεσιμότητα της τροφής. Στην Ελλάδα οι πληθυσμοί των άγριων σπληφόρων, που εν δυνάμει αποτελούν τροφή για το λύκο όπως το ζαρκάδι και ο αγριόχοιρος, βρίσκονται σε χαμηλές πυκνότητες στις περισσότερες περιοχές της κατανομής τους. Το ελάφι έχει ουσιαστικά εξαφανισθεί και το αγριόγιδο βρίσκεται σε εξαιρετικά χαμηλούς αριθμούς, σε σχέση με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, που έχουν αποκαταστήσει με κατάλληλες διαχειριστικές τεχνικές τους πληθυσμούς τους. Ο λύκος μέχρι στιγμής στην Ελλάδα, βασίζεται τροφικά στα κτηνοτροφικά ζώα, στους σκουπιδοτόπους, τρέφεται από πτώματα ζώων που προέρχονται από σφαγεία, εγκαταστάσεις με σταβλισμένα βοοειδή ή χοίρους και, όχι σπάνια, επιτίθενται σε κυνηγετικούς ή αδέσποτους σκύλους. Έτσι, είναι συνηθισμένες οι εμφανίσεις λύκων στα περίχωρα μεγάλων πόλεων στις παρυφές ή και μέσα σε χωριά, σε καλλιεργούμενες εκτάσεις και γενικά περιοχές όπου μπορούν να βρουν εύκολα τροφή.

Αγριόγιδο (*Rupicapra rupicapra balcanica*)

Εικόνα 13: Το αγριόγιδο

Πηγή: <http://www.biodiversity-info.gr/index.php/el/greek-nature-and-biodiversity/species/fauna/mammals/rupicapra-rupicapra>

[Πηγή στοιχείων κειμένου: Διαδικτυακός τόπος για τη Φύση και τη Βιοποικιλότητα (<http://www.biodiversity-info.gr/>)]

Το αγριόγιδο είναι ένα από τα απειλούμενα ζώα της βαλκανικής χερσονήσου. Ένα από τα χαρακτηριστικά του γνωρίσματα είναι τα όρθια κέρατα με κυρτές απολήξεις. Το βάρος του κυμαίνεται από 28 έως 45 κιλά και υπό φυσιολογικές συνθήκες ζει από 15 έως 20 χρόνια. Ιδανικός βιότοπος για το αγριόγιδο είναι οι απότομες δασωμένες πλαγιές που καταλήγουν σε απόκρημνες κορυφές. Το αγριόγιδο της Ελλάδας (*Rupicapra rupicapra balcanica*) θεωρείται υποείδος του αγριόγιδου (*Rupicapra rupicapra*) που απαντά στους ορεινούς όγκους της νότιας και κεντρικής Ευρώπης και στον Καύκασο. Συγκαταλέγεται στα ομορφότερα ορεσίβια θηλαστικά των βουνών της χώρας μας. Δεν ανήκει στο ίδιο είδος με το αγρίμι (αγριοκάτσικο ή κρι-κρι) της Κρήτης και δεν διασταυρώνεται με τη γίδα. Σήμερα το αγριόγιδο ζει σε επτά διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας: τη Βόρεια Πίνδο, τη Κεντρική-Νότια Πίνδο, τη Στερεά Ελλάδα, τον Όλυμπο, τη Ροδόπη, τη Τζένα-Πίνοβο και τη Νεμέρτσικα. Σε αυτές τις περιοχές το είδος συγκεντρώνει 19 πληθυσμιακές ομάδες, οι οποίες συνολικά αριθμούν περίπου 700 άτομα. Το είδος θεωρείται σπάνιο, ακόμη και στις περιοχές που

συγκεντρώνει τις υψηλότερες πληθυσμιακές πυκνότητες για τα ελληνικά δεδομένα. Οι πληθυσμοί δεν επικοινωνούν μεταξύ τους, σχεδόν, σε όλες τις περιοχές. Το αγριόγιδο τρέφεται κυρίως με διάφορα ποώδη φυτά αλλά συμπληρωματικά και με φύλλα, κλαδάκια δέντρων και λειχήνες. Ζευγαρώνει τους φθινοπωρινούς μήνες και γεννά ένα ή σπανιότερα δύο μικρά το Μάιο. Τα θηλυκά με τα μικρά τους σχηματίζουν κοπάδια. Στην Ελλάδα, τα κοπάδια αυτά αποτελούνται συνήθως από 5 ως 15 άτομα (σπάνια ως 30) ενώ σε άλλες χώρες και σε περιοχές με υψηλή πληθυσμιακή πυκνότητα δεν αποκλείεται να ξεπεράσουν και τα 100 άτομα στο ίδιο κοπάδι. Το μεγαλύτερο μέγεθος των κοπαδιών παρατηρείται στο τέλος του καλοκαιριού και στην αρχή του φθινοπώρου. Την εποχή αυτή και ως το τέλος του φθινοπώρου, απαντώνται στις ψηλότερες υψομετρικά περιοχές του βιοτόπου τους ενώ το χειμώνα κατεβαίνουν στις απόκρημνες δασωμένες πλαγιές. Μετά την άνοιξη και καθώς το χιόνι λειώνει, τα αγριόγινδα σταδιακά ανεβαίνουν ολοένα και ψηλότερα. Η αναπαραγωγική περίοδος ξεκινά τον Οκτώβριο, οπότε τα μοναχικά αρσενικά εγκαταλείπουν τις επικράτειες και ενώνονται με τις ομάδες θηλυκών και μικρών στα αλπικά λιβάδια, τις οποίες υπερασπίζονται από τυχόν αντίζηλους. Κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων με άλλα αρσενικά μπορούν να συμβούν τραυματισμοί. Τον Απρίλιο, τα έγκυα θηλυκά χωρίζουν από τα μικρά του προηγούμενου έτους και σχηματίζουν μικρές ομάδες, στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν άλλα θηλυκά και ανώριμα άτομα. Οι γέννες, συνήθως, συμπίπτουν στα τέλη Απριλίου και Ιουνίου (διάρκεια κυοφορίας 150 - 170 ημέρες). Τα θηλυκά γεννούν συνήθως 1 και σπανιότερα 2 νεογνά, σε απομονωμένα γιατάκια. Τα μικρά αναπτύσσονται γρήγορα και χαρακτηρίζονται από μεγάλη ευκινησία και δραστηριότητα.

Σε ένα υγιές οικοσύστημα, ο ρόλος του αγριόγιδου είναι πολύ σημαντικός, αφού οι πληθυσμοί του αποτελούν αξιόλογη τροφική πηγή για τα ζώα που βρίσκονται σε ανώτερη από το ίδιο θέση στην τροφική αλυσίδα, όπως είναι ο λύκος (ο κυριότερος φυσικός εχθρός του), ο λύγκας και ο χρυσαετός. Επιπλέον, τα αγριόγινδα που πεθαίνουν εξαιτίας των δυσμενών συνθηκών (κρύο και πείνα) κατά τη διάρκεια του χειμώνα παίζουν ρόλο και στη διατροφή των όρνεων.

Είναι το μοναδικό άγριο σπληφόρο που απαντάται σε μόνιμη βάση στις απόκρημνες πλαγιές, ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες στα μεγάλα υψόμετρα και πάνω από τα όρια των δασών. Το αγριόγιδο είναι ένα από τα απειλούμενα ζώα της βαλκανικής χερσονήσου. Προστατεύεται αυστηρά από την ελληνική νομοθεσία και περιλαμβάνεται στα Παραρτήματα II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, καθώς και στο Κόκκινο Βιβλίο των

Απειλούμενων Σπονδυλόζων της Ελλάδας. Τέλος, προστατεύεται από τη Σύμβαση της Βέρνης.

Βίδρα (*Lutra lutra*)

Εικόνα 14: Η βίδρα

Πηγή:

<http://www.arcturos.gr/files/1/To%20mystirio%20tis%20mikris%20arkoudas/Grifos%203/09.vidra.jpg>

[**Πηγή στοιχείων κειμένου:** Διαδικτυακός τόπος για τη Φύση και τη Βιοποικιλότητα (<http://www.biodiversity-info.gr/>)]

Η ευρασιατική βίδρα είναι θηλαστικό που ζει στα γλυκά νερά και συγγενεύει με το κουνάβι. Είναι, επίσης, γνωστή ως ευρωπαϊκή βίδρα, κοινή βίδρα, βίδρα του Παλαιού Κόσμου, αλλά και ως ενυδρίδα. Αποτελεί ένα από τα 13 είδη βίδρας που υπάρχουν στον κόσμο, εκ των οποίων 5 είδη, ανάμεσά τους και η ευρασιατική, θεωρούνται απειλούμενα με εξαφάνιση και, καθώς αποτελούν δείκτη υγείας των ορεινών υδάτων, προστατεύονται αυστηρά. Η βίδρα έχει μακρύ, ελαστικό και μυώδες κορμί, παχύ και αδιάβροχο, γκριζοκάστανο τρίχωμα που απολήγει σε δυνατή, σαρκώδη ουρά, κοντά αυτιά και ρύγχος με παχιά μουστάκια.. Τα πόδια της, κοντά, με νηκτικές μεμβράνες ανάμεσα στα δάχτυλα και το αεροδυναμικό σχήμα της, την καθιστούν δεινή κολυμβήτρια. Κολυμπά γρήγορα, κουνώντας την ουρά και το σώμα της και χρησιμοποιώντας σαν κουπιά τα πίσω πόδια της. Στη στεριά περπατά με δυσκολία και κοντοστέκεται όρθια, χρησιμοποιώντας ως στήριγμα την ουρά της. Η βίδρα απαντά σε

μια μεγάλη ποικιλία υδάτινων ενδιαιτημάτων και δείχνει ιδιαίτερη προτίμηση σε πολύ καθαρά νερά. Ζει στις όχθες των ορεινών ποταμών και των λιμνών, σε έλη με ανεπτυγμένη παρόχθια βλάστηση, καθώς και σε παράκτιες περιοχές που διαθέτουν, όμως, πρόσβαση σε γλυκό νερό, το οποίο της είναι απαραίτητο για να καθαρίζει τη γούνα της. Ζει περίπου 20 έτη, είναι νυκτόβιο και μάλλον μοναχικό ζώο. Στους ποταμούς, ο ζωτικός της χώρος είναι γραμμικός και κυμαίνεται από 5 έως 40 χιλιόμετρα, ενώ στις λίμνες και τα έλη έχει πολυγωνική δομή. Σε ακτές με πλούσιες τροφικές πηγές, ο ζωτικός της χώρος μπορεί να φθάσει έως και το 1 χιλιόμετρο. Με ιδιαίτερα ανεπτυγμένες όλες τις αισθήσεις της, είναι εξαιρετη «κυνηγός» και συγκαταλέγεται μεταξύ των ανώτερων θηρευτών των υδάτινων οικοσυστημάτων· τρέφεται κυρίως με ψάρια, που αποτελούν άνω του 80% της συνολικής της διατροφής, αλλά και με αμφίβια (βατράχια), ερπετά (νερόφιδα), ασπόνδυλα (καβούρια και έντομα), πτηνά και μικρά θηλαστικά. Έχει τη δυνατότητα να αναπαράγεται καθόλη τη διάρκεια του έτους και γεννά, συνήθως την άνοιξη, 1 έως 3 μικρά, τα οποία ζουν με τη μητέρα τους κατά το πρώτο έτος της ζωής τους. Η Ελλάδα, σύμφωνα με παλιότερες καταγραφές για το είδος, θεωρείται ότι φιλοξενεί έναν από τους μεγαλύτερους πληθυσμούς βίδρας στην Ευρώπη. Στην Κεντρική Ελλάδα εμφανίζεται διάσπαση των πληθυσμών, ενώ οι ανθρώπινες δραστηριότητες έχουν εκτοπίσει τη βίδα από πολλές περιοχές της Δυτικής Ελλάδας.

Η βίδα θεωρείται απειλούμενο είδος και προστατεύεται από την εθνική, ευρωπαϊκή και διεθνή νομοθεσία. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Σπονδυλόζων της Ελλάδας, στο Κόκκινο Βιβλίο Απειλούμενων Ειδών της Παγκόσμιας Ένωσης για την Προστασία της Φύσης (IUCN) καθώς και στα Παραρτήματα II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Επίσης, προστατεύεται σύμφωνα με το Π.Δ. 67/81, τη Σύμβαση της Βέρνης για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης (1979) και τη Σύμβαση της Ουάσιγκτον για το διεθνές εμπόριο των απειλούμενων ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας (CITES, 1973). Τέλος, περιλαμβάνεται στον Κόκκινο Κατάλογο των Παγκοσμίως Απειλούμενων Ζώων και Φυτών των Ηνωμένων Εθνών.

Τσακάλι (*Canis aureus*)

Εικόνα 15: Το τσακάλι

Πηγή:

<http://www.arcturos.gr/files/1/Το%20mystirio%20tis%20mikris%20arkoudas/Grifos%203/012.tsakali.jpg>

[Πηγή στοιχείων κειμένου: ΚΑΛΛΙΣΤΩ]

Το «χρυσό τσακάλι» (*Canis aureus*) ή αλλιώς «τσακάλι το κοινό» ανήκει στην οικογένεια των κυνοειδών και σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία έχει το δεύτερο μικρότερο πληθυσμό στην Ελλάδα μετά από αυτόν του λύκου. Αποτελεί ένα μεσαίου μεγέθους σαρκοφάγο, ωστόσο θεωρείται σπορτουριστικό ζώο στην επιλογή τροφής, με αποτέλεσμα η διατροφή του να είναι εμπλουτισμένη με φυτά και φρούτα. Το χρώμα του είναι γκριζοκίτρινο ή κοκκινωπό, με μαύρες κηλίδες στην πλάτη, κάτι που κυρίως εξαρτάται από την εποχή και την περιοχή στην οποία συναντάται. Η ουρά του είναι περίπου 30 εκ. κοκκινωπή εκτός από την άκρη της, που έχει χαρακτηριστικό μαύρο χρώμα. Η προέλευσή του παραμένει άγνωστη. Θεωρείται ότι μετακινήθηκε στα νοτιοανατολικά βαλκάνια από τους ασιατικούς πληθυσμούς. Το χρυσό τσακάλι έχει εξάπλωση στη βορειοανατολική Αφρική, στη νοτιοανατολική Ευρώπη, και στη νότια Ασία, με 13 υποείδη να έχουν ταυτοποιηθεί. Παρ'όλο που συνήθως ομαδοποιείται με τα άλλα 2 είδη τσακαλιών που συνεχίζουν να επιβιώνουν, τα *Canis mesomelas* και *Canis adustus*, γενετικοί έλεγχοι έχουν αποδείξει ότι σχετίζεται περισσότερο με άλλα συγγενικά είδη κυνοειδών όπως ο Λύκος (*Canis lupus*) και το Κογιότ (*Canis latrans*). Με μέγεθος σώματος περίπου 60-100 εκατοστά αποτελεί το μικρότερο από τα τρία

είδη τσακαλιών, ενώ είναι λίγο μεγαλύτερο από την αλεπού (*Vulpes vulpes*), που αποτελεί επίσης συγγενικό είδος.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η ορνιθοπανίδα της περιοχής. Οι σημαντικότερες Ζώνες για την Ορνιθοπανίδα (θέσεις φωλιάσματος μαζί με τις ζώνες άμεσης επιρροής και τις ζώνες με μεγάλες συγκεντρώσεις πουλιών), σε ορισμένες από τις οποίες έχουν τοποθετηθεί και παρατηρητήρια για τους φυσιολάτρες είναι: ο Κόλπος του Αγ. Παντελεήμονα, η Βραχώδης ζώνη Αγ. Παντελεήμονα – Βεγόρας (περιοχή Σαμαρόπετρας), η Περιοχή αρπακτικών Πετρών, η Περιοχή αρπακτικών Κέλλης, η Αποικία ερωδιών της λίμνης Πετρών, η Ζώνη αναπαραγωγής βαλτόπαπιας και οι θέσεις φωλιάσματος των κρικνεζιών στο Αμύνταιο.

Πίνακας 4: Ορνιθοπανίδα της περιοχής μελέτης

Ορνιθοπανίδα		
Α/Α	Κοινή Ονομασία	Επιστημονική Ονομασία
1	Αγριόγαλος	<i>Otis tarda</i>
2	Αγριόπαπια	<i>Anas sp</i>
3	Αγριοπερίστερο	<i>Columba livia</i>
4	Αηδόνη	<i>Luscinia megarlyclios</i>
5	Αλκυόνα	<i>Alcedo atthis</i>
6	Ασπροπάρης	<i>Neophron percnopterus</i>
7	Βαλτόκιρκος	<i>Circus cyaneus</i>
8	Βαλτόπαπια	<i>Aythya nyroca</i>
9	Βλάχος	<i>Emberiza hortulana</i>
10	Γιδοβυζάστρα	<i>Caprimulgus europaeus</i>
11	Γεράκι	<i>Buteo buteo</i>
12	Δεκαοχτούρα	<i>Streptopelia decaocto</i>
13	Δενδροσταρήθρα	<i>Lullula arborea</i>
14	Καρακάξα	<i>Pica pica</i>
15	Καρδερίνα	<i>Carduelis carduelis</i>
16	Κίσσα	<i>Garrulus glandarius</i>
17	Κοτσύφι	<i>Turdus merula</i>
18	Κουκουβάγια	<i>Athene noctua</i>
19	Κύκνος	<i>Cygnus olor</i>
20	Λευκοσουσουράδα	<i>Motacilla alba</i>

21	Μαυρόκοτα	<i>Fulica atra</i>
22	Μαυροπούλι	<i>Sturnus unicolor</i>
23	Μεσοτσικλιτάρα	<i>Dendrocopos medius</i>
24	Μπεκάτσα	<i>Scolopux rusticola</i>
25	Μπεκατσίνι	<i>Gallinago gallinago</i>
26	Μπούφος	<i>Bufo bufo</i>
27	Νερόκοτα	<i>Gallinula chloropus</i>
28	Νυχτερίδα	<i>Rhinolophus mehelyi</i>
29	Ορτύκι	<i>Cotumis cotumix</i>
30	Πελαργός	<i>Ciconia ciconia</i>
31	Πέρδικα	<i>Alectoris sp.</i>
32	Ποταμοσφυριχτής	<i>Charadrius dubius</i>
33	Ποταμότρυγγας	<i>Actitis hypoleucos</i>
34	Πρασινοτσικλιτάρα	<i>Picus viridis</i>
35	Ροδοπελεκάνος	<i>Pelecanus onocrotalus</i>
36	Σπίνος	<i>Fringilla coelebs</i>
37	Σπουργίτι	<i>Passer domesticus</i>
38	Σταχτοσουσουράδα	<i>Motacilla cinerea</i>
39	Σταχτοτσικλιτάρα	<i>Picus canus</i>
40	Σταχτόχηνα	<i>Anser anser anser</i>
41	Σφηκιάρης	<i>Pernis apivorus</i>
42	Τρυγόνι	<i>Streptopelia turtur</i>
43	Τσαλαπετεινός	<i>Upupa epops epops</i>
44	Φασιανός	<i>Phasianus colchicus</i>
45	Φάσσα	<i>Columba palumbus</i>
46	Φιδητής	<i>Circaetus gallicus</i>
47	Φλώρος	<i>Carduelis chloris</i>
48	Χελιδόνι	<i>Mirundo rustica</i>
49	Χρυσαιτός	<i>Aquila chrysaetos chrysaetos</i>

Πηγή: «ΦΙΛΟΤΗΣ» Βάση δεδομένων για την Ελληνική Φύση (διαθέσιμο ηλεκτρονικά στο <https://filotis.itia.ntua.gr>), ίδια επεξεργασία

Ακόμα, σε αναγνώριση της ανάγκης λήψης μέτρων για την προστασία της λαγγόνας και της νανόχηνας, που αποτελούν μοναδικά απειλούμενα είδη πανίδας, έχει ξεκινήσει το 1997 με χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ένα πρόγραμμα LIFE με τίτλο «Προστασία της λαγγόνας και της νανόχηνας στην Ελλάδα». Το πρόγραμμα

αποσκοπεί στη διατήρηση και την αύξηση του πληθυσμού των δύο ειδών στην Ελλάδα, στην αναβάθμιση των βιοτόπων τους, στην εκπόνηση ενός εθνικού σχεδίου δράσης για την προστασία των δύο ειδών και στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού για τους κινδύνους και την ανάγκη προστασίας, τόσο των δύο ειδών, όσο και των βιοτόπων τους.

Κιρκινέζι (*Falco naumanni*)

[Πηγή **στοιχείων κειμένου:** Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (<http://www.ornithologiki.gr/>)]

Το κιρκινέζι είναι ένα γεράκι που μοιάζει πολύ με το βραχοκιρκινέζο (*Falco tinnunculus*), το κοινότερο γεράκι στην Ελλάδα και την Ευρώπη, συμπεριλαμβάνεται στα παγκόσμια απειλούμενα είδη. Τις τελευταίες δεκαετίες η μείωση των πληθυσμών του είναι ραγδαία. Τον χειμώνα είναι απίθανο να τα δούμε στη χώρα μας, εκτός από εξαιρετικά σπάνιες περιπτώσεις. Νωρίς την άνοιξη, όταν επιστρέφουν από την Αφρική όπου ξεχειμώνιασαν, θα τα δούμε σε μεγάλες ομάδες σε στήλους της ΔΕΗ ή του ΟΤΕ, ή όλα μαζί σε μεμονωμένα δέντρα στον κάμπο. Μετά διασπείρονται στις θέσεις αναπαραγωγής. Η μεγάλη πλειοψηφία συγκεντρώνεται στα χωριά, όπου φωλιάζουν σε παλιά σπίτια ή αποθήκες. Πολύ λίγα εξακολουθούν να φωλιάζουν σε άγρια περιβάλλοντα, όπως σε τρύπες βράχων, σε ορθοπλαγιές, σε τρύπες δέντρων και σε παλιές φωλιές από κουρούνες.

Στο τέλος του καλοκαιριού, μετά την αυτονόμηση των νεοσσών, μαζεύονται σε μεγάλες ομάδες και κουρνιάζουν το βράδυ όλα μαζί σε συστάδες δέντρων, δίπλα ή μέσα στα χωριά στη Θεσσαλία, ή σε πάρκα όπως στην Τρίπολη ή στα Γιάννενα. Αυτή την εποχή παρατηρούνται ομάδες πολλών εκατοντάδων σε μερικές περιοχές. Μεταναστεύουν σε ευρύ μέτωπο προς την Αφρική αλλά δεν γνωρίζουμε ακόμη τους μεταναστευτικούς διαδρόμους και τον ακριβή τόπο προορισμού των πληθυσμών που αναπαράγονται στην Ελλάδα. Σε ένα μικρό ποσοστό η διατροφή του περιλαμβάνει ποντίκια και σαύρες. Ένα βασικό πρόβλημα σήμερα στη χώρα μας είναι η μείωση των ασφαλών θέσεων αναπαραγωγής. Τα παλιά πληθόκτιστα σπίτια και οι αποθήκες γκρεμίζονται. Τα κεραμίδια αντικαθίστανται από πλάκες ή σκεπές νέας μορφής που δεν αφήνουν καμιά τρύπα. Οι αλλαγές στη γεωργία με την εντατικοποίηση των καλλιεργειών, τις αρδεύσεις, τη χρήση εντομοκτόνων, την καταστροφή των φυτοφρακτών και των χέρσων εκτάσεων, έχουν περιορίσει τη διαθέσιμη τροφή για το κιρκινέζι. Τα λιβάδια και οι αγραναπαύσεις που είναι οι καλύτεροι χώροι διατροφής στον κάμπο, περιορίζονται, δίνοντας τη θέση τους σε εντατικές αρδευόμενες καλλιέργειες. Σε άλλες

περιοχές η υπερβόσκηση και η καταστροφή της βλάστησης έχει δημιουργήσει σοβαρό πρόβλημα λόγω διάβρωσης, ενώ σε λοφώδεις και ορεινές, η εγκατάλειψη της κτηνοτροφίας οδηγεί σε πύκνωση της βλάστησης, καθιστώντας ακατάλληλο το ενδιαίτημα για το είδος.

Λαγγόνα (*Phalacrocorax pygmeus*)

[Πηγή στοιχείων κειμένου: Διαδικτυακός τόπος για τη Φύση και τη Βιοποικιλότητα (<http://www.biodiversity-info.gr/>)]

Η λαγγόνα είναι υδρόβιο πουλί που συγγενεύει με τον κορμοράνο, αλλά είναι πολύ πιο μικρόσωμο από αυτόν. Πρόκειται για το μικρότερο σε μέγεθος είδος της οικογένειας των Φαλακροκορακίδων, η οποία αριθμεί συνολικά 36 είδη. Το μήκος του σώματός της φθάνει τα 45 - 55 εκατοστά και το άνοιγμα φτερών τα 80 - 90 εκατοστά. Το σώμα της έχει χρώμα μαύρο, ενώ το κεφάλι της είναι καφετί. Έχει μακριά ουρά, μικρό κεφάλι και μικρό ράμφος. Προτιμά τα ήπια κλίματα και τα χαμηλά υψόμετρα. Ζει σε υγροτόπους με στάσιμα ή χαμηλής ροής ρηχά και γλυκά νερά, ενώ, σπανιότερα, τον χειμώνα, συναντάται και σε παράκτιους υγροτόπους. Φωλιάζει κατά αποικίες, σε καλαμώνες ή σε πυκνά δένδρα, μόνη της ή με ερωδιούς, κορμοράνους, χουλιανομύτες και άλλα είδη. Τρέφεται με μικρά ψάρια και σπανιότερα με μικρά υδρόβια θηλαστικά και καρκινοειδή, τα οποία πιάνει βουτώντας στο νερό. Γεννάει την άνοιξη 3 - 6 αβγά που επωάζουν εναλλάξ και οι δύο γονείς για 27 - 30 ημέρες. Οι νεοσσοί ανεξαρτητοποιούνται σε ηλικία περίπου 70 ημερών. Η Ελλάδα αποτελεί περιοχή μεγάλης σπουδαιότητας για το είδος. Οι κυριότερες περιοχές διαχείμασης της λαγγόνας στην Ελλάδα είναι οι μεγάλοι υγρότοποι της Θράκης και της Μακεδονίας. Τον χειμώνα του 1997 μετρήθηκαν σχεδόν 39.000 άτομα σε 10 υγροτόπους στη Μακεδονία και στη Θράκη, γεγονός που αποδεικνύει τη σπουδαιότητα των υγροτόπων αυτών για τη διαχείμαση του είδους σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Ο αναπαραγόμενος πληθυσμός της λαγγόνας στη χώρα μας, φαίνεται να ξεπερνά τα 1.600 - 1.800 ζευγάρια, με σπουδαιότερες τις αποικίες που βρίσκονται στις λίμνες Μικρή Πρέσπα και Κερκίνη. Μικρότερες αναπαραγωγικές αποικίες βρίσκονται στη λίμνη Πετρών, στη λίμνη Καστοριάς, στο δέλτα Αξιού και στον Αμβρακικό κόλπο. Ως κυριότερες αιτίες μείωσης των πληθυσμών της λαγγόνας τα τελευταία έτη, εκτιμούνται οι ακόλουθες:

- Καταστροφή ή υποβάθμιση των παρόχθιων δασών
- Όχληση
- Περιορισμός των περιοχών διατροφής
- Διατάραξη υδρολογικού καθεστώτος

- Ανταγωνισμός θέσεων φωλεοποίησης με τον κορμοράνο (*Phalacrocorax carbo*)
- Ρύπανση των νερών. Σύλληψη σε δίχτυα.

Η λαγγόνα είναι απειλούμενο είδος, το οποίο προστατεύεται σύμφωνα με την εθνική, ευρωπαϊκή και διεθνή νομοθεσία. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Σπονδυλόζων της Ελλάδας και προστατεύεται σύμφωνα την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ, τη Σύμβαση της Βόννης για τη διατήρηση των μεταναστευτικών ειδών των άγριων ζώων (1979) και τη Σύμβαση της Βέρνης για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης (1979). Παρά το γεγονός ότι οι κυριότερες απειλές που αντιμετωπίζει εξακολουθούν να ισχύουν, τα μέτρα διαχείρισης και ενημέρωσης που εφαρμόστηκαν για το είδος στην Ελλάδα, κατά τη διάρκεια τριετούς προγράμματος τριών περιβαλλοντικών οργανώσεων, είχαν ως αποτέλεσμα, ο ελληνικός πληθυσμός της λαγγόνας να παρουσιάζει αυξητικές τάσεις.

Ερπετά

Τα σημαντικότερα είδη ερπετών της περιοχής είναι η Βαλτοχελώνα, η Μεσογειακή Χελώνα και ο Λαφιάτης. Η Βαλτοχελώνα εντοπίστηκε στο ρέμα Σουλού, ενώ η Μεσογειακή Χελώνα έχει ευρεία εξάπλωση σε όλη την χερσαία ζώνη. Επίσης, ευρεία εξάπλωση έχει και ο Λαφιάτης, ακόμη και στις άκρες των λιμνών. Άλλα είδη ερπετών είναι η Σμαραγδόσαυρα, η Τοιχόσαυρα, η Βαλκανόσαυρα, το Αστραπόφιδο, ο Σαπίτης ή Μαυρόφιδο, το Νερόφιδο και η Οχιά ή Αστρίτης.

Πίνακας 5: Ερπετοπανίδα της περιοχής μελέτης

Ερπετοπανίδα		
A/A	Κοινή Ονομασία	Επιστημονική Ονομασία
1	Αλβανική γουστέρα	<i>Podarcis muralis albanica</i>
2	Ασινόφιδο	<i>Coronella austriaca austriaca</i>
3	Βαλτοχελώνα	<i>Emys orbicularis</i>
4	Γιατρόφιδο	<i>Elaphe longissima longissima</i>
5	Γουστέρα του Ιονίου	<i>Podarcis taurica ionica</i>
6	Κερκυραϊκή σαύρα	<i>Algyroides nigropunctatus</i>
7	Κιτρινοβομβίνα	<i>Bombina variegata scabra</i>
8	Κονάκι	<i>Anguis fragilis colchicus</i>
9	Ονυχοχελώνα	<i>Testudo hermanni hermanni</i>
10	Οχιά	<i>Vipera ammodytes meridionalis</i>

11	Σαπίτης	Malpolon insignitus	monspessulanus
12	Χελώνα	Testudo graeca	

Πηγή: «ΦΙΛΟΤΗΣ» Βάση δεδομένων για την Ελληνική Φύση (διαθέσιμο ηλεκτρονικά στο <https://filotis.itia.ntua.gr>), Ιδία επεξεργασία

Ονυχοχελώνα (*Testudo hermanni hermanni*)

[Πηγή στοιχείων κειμένου: Διαδικτυακός τόπος για τη Φύση και τη Βιοποικιλότητα (<http://www.biodiversity-info.gr/>)]

Με χρώματα παρόμοια με της ελληνικής χελώνας (*Testudo graeca*), η μεσογειακή χελώνα διαφέρει σε μια σειρά από γνωρίσματα. Έχει διπλή υπερουραία πλάκα, κεράτινη απόφυση στην κατάληξη της ουράς και χαρακτηριστικά επάρματα μεταξύ μηρών και ουράς. Το χέλυο (καβούκι) παρουσιάζει έντονη κύρτωση στο άνω μέρος, ενώ το κάτω είναι σχεδόν επίπεδο στα θηλυκά και κυρτό στα αρσενικά, κάτι που διευκολύνει το ζευγάρωμα. Οι πλάκες του χέλους είναι κιτρινοκαφέ με μεγάλες μαύρες κηλίδες. Το μήκος του χέλους σε ευθεία γραμμή φθάνει έως τα 20 εκατοστά. Τα θηλυκά είναι μεγαλύτερα από τα αρσενικά. Είναι το μικρότερο είδος χελώνας της ξηράς, σε σύγκριση με τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά είδη. Η μεσογειακή χελώνα χρησιμοποιεί μια μεγάλη ποικιλία ενδιαιτημάτων, από το υψόμετρο της θάλασσας έως και τις ορεινές περιοχές. Προτιμά λιβάδια και αραιούς θαμνώνες, αλλά εμφανίζεται, με μεγάλες πυκνότητες, και στα δρυοδάση. Εμφανίζεται σε μεγαλύτερα υψόμετρα από τα υπόλοιπα είδη χελωνών και μπορεί να βρεθεί έως και τα 1.500 μέτρα. Δραστηριοποιείται κατά τη διάρκεια της ημέρας και η διατροφή της στηρίζεται κυρίως σε ποώδη φυτά. Περιστασιακά, καταναλώνει και ασπόνδυλα ή πτώματα. Ενδημικό είδος των Βαλκανίων εξαπλώνεται στο μεγαλύτερο μέρος της Βουλγαρίας και της Ελλάδας ενώ βόρεια φθάνει έως την Ιταλία μέσω των Δαλματικών ακτών. Εκτός Βαλκανίων. Στην Ελλάδα έχει ευρύτατη εξάπλωση στην ηπειρωτική χώρα, στην Πελοπόννησο, στην Εύβοια και στα Ιόνια νησιά.

Παρότι αποτελεί οικείο στους κατοίκους της νότιας Βαλκανικής είδος, φαίνεται να αντιμετωπίζει πλέον σοβαρές απειλές. Μακροπρόθεσμα, η καταστροφή των βιοτόπων της είναι ο μεγαλύτερος κίνδυνος και έχει ήδη οδηγήσει σε συρρίκνωση αρκετούς πληθυσμούς. Στην Ελλάδα η παράνομη συλλογή για διατήρηση σε αιχμαλωσία, καθώς και οι πυρκαγιές είναι βασικές αιτίες μείωσης των πληθυσμών της. Η μεσογειακή χελώνα προστατεύεται από την εθνική νομοθεσία. Περιλαμβάνεται,

επίσης, στο Παράρτημα II της Σύμβασης της Βέρνης και στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Τα αμφίβια της περιοχής (Πράσινος φρύνος, Χωματόφρυνος, Δενδροβάτραχος και Λιμνοβάτραχος) αποτελούν βασική πηγή τροφής για τα ερωδιόμορφα πουλιά ιδιαίτερα την άνοιξη και το καλοκαίρι, οπότε εμφανίζονται οι μεγαλύτεροι αριθμοί των γυρίνων. Επιπλέον, αποτελούν τροφή και για τη βίδα. Οι κυριότερες και κρισιμότερες ζώνες για τα αμφίβια είναι τα υγρά λιβάδια, όπου αναπαράγονται τα περισσότερα είδη σε μεγάλους πληθυσμούς, ενώ οι αγροδασικές εκτάσεις και τα λιβάδια αποτελούν το άριστο ενδιαίτημα για τα ερπετά.

Πράσινος φρύνος (*Bufo viridis*)

[Πηγή στοιχείων κειμένου: Διαδικτυακός τόπος για τη Φύση και τη Βιοποικιλότητα (<http://www.biodiversity-info.gr/>)]

Ο χρωματισμός του πράσινου φρύνου παρουσιάζει ενδιαφέρον, καθώς θυμίζει στολή παραλλαγής, με τις πράσινες κηλίδες πάνω στο ανοιχτόχρωμο μπεζ σώμα του. Η θέση και το μέγεθος των κηλίδων, διαφορετικά σε κάθε άτομο, επιτρέπουν την ταυτοποίηση ατόμων. Η περιοχή πίσω από τα μάτια και προς την ράχη εμφανίζει χαρακτηριστικά εξογκώματα, καθώς εκεί βρίσκονται οι παρώτιοι αδένες, οι οποίοι παράγουν δηλητηριώδες έκκριμα. Ο φωνητικός σάκος στα αρσενικά είναι εσωτερικός. Είναι μεσαίου μεγέθους φρύνος, σπάνια ξεπερνά τα 10 εκατοστά, ενώ τα αρσενικά είναι χαρακτηριστικά μικρότερα από τα θηλυκά. Είδος νυκτόβιο, ο πράσινος φρύνος εμφανίζεται σπάνια την ημέρα, συνήθως υπό βροχή κατά την αναπαραγωγική περίοδο. Αρκετά απεξαρτημένος από το επιφανειακό νερό, πραγματοποιεί εκτεταμένες μεταναστεύσεις την άνοιξη, από και προς τους υγροτόπους όπου αναπαράγεται. Οι αποστάσεις που διανύει μπορεί να ξεπεράσουν και τα 3 χιλιόμετρα. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η μετακίνησή του δεν γίνεται με τα χαρακτηριστικά πηδήματα των βατράχων, αλλά με αργό βάδισμα. Εκτός της αναπαραγωγικής περιόδου, χρησιμοποιεί μεγάλη ποικιλία ενδιαιτημάτων, όπως αραιά δάση, θαμνώνες, πετρώδεις και βραχώδεις ανοικτές περιοχές και, παρότι προτιμά σημεία με υγρασία, μπορεί να βρεθεί και σε πολύ ξηρές περιοχές. Συχνά, εμφανίζεται και μέσα σε χωριά, σε μεγάλους αριθμούς, όπου κυνηγά την τροφή του, κυρίως από ασπόνδυλα, κάτω από τα φύλλα των δρόμων. Στη νότια Βαλκανική, απαντά σε μεγάλο εύρος υψομέτρων, από τις πεδινές περιοχές και ορισμένα νησιά έως και την υπαλπική και τα όρια της αλπικής ζώνης στα βουνά.

Αν και δεν θεωρείται είδος απειλούμενο με εξαφάνιση, ορισμένοι πληθυσμοί του αντιμετωπίζουν έντονες πιέσεις. Σε ορισμένα νησιά και πεδινές περιοχές έχουν καταστραφεί οι υγρότοποι όπου αναπαράγεται, κάτι που έχει ως αποτέλεσμα την τοπική μείωση των πληθυσμών του. Επίσης, χιλιάδες άτομα θανατώνονται κάθε έτος στους δρόμους, λόγω των μεγάλων μετακινήσεων από και προς τις θέσεις αναπαραγωγής. Ο πράσινος φρύνος προστατεύεται από την εθνική νομοθεσία και περιλαμβάνεται στο Παράρτημα II της Σύμβασης της Βέρνης.

2.6. Ευρωπαϊκό και Εθνικό Θεσμικό Πλαίσιο για την περιβαλλοντική προστασία της περιοχής

A) Διεθνείς Συμβάσεις – Κοινοτικές Οδηγίες

Οι διεθνείς και κοινοτικές δεσμεύσεις της χώρας, που αφορούν την προστασία της φύσης στην Ελλάδα, περιλαμβάνονται στις παρακάτω συμβάσεις και οδηγίες:

- Οδηγία 79/409/ΕΕ «Για τη διατήρηση των άγριων πτηνών».
- Οδηγία 92/43/ΕΕ «Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας».
- Σύμβαση για την Βιολογική Ποικιλότητα, 1992.
- Σύμβαση για την προστασία της Μεσογείου από τη ρύπανση (Σύμβαση της Βαρκελώνης), 1976.
- Πρωτόκολλο περί των Ειδικά Προστατευόμενων Μεσογειακών Περιοχών, 1982.
- Σύμβαση για τη διατήρηση μεταναστευτικών ειδών άγριων ζώων (Σύμβαση της Βόννης), 1983.
- Σύμβαση για την διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης (Σύμβαση της Βέρνης), 1979.
- Ευρωπαϊκό Δίκτυο Βιογενετικών Πάρκων, 1976.
- Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς, 1975.
- Σύμβαση για το Διεθνές Εμπόριο των Απειλούμενων Ειδών Άγριας Πανίδας και Χλωρίδας (Σύμβαση της Ουάσιγκτον – CITES), 1973.
- Πρόγραμμα της UNESCO για τον Άνθρωπο και τη Βίοσφαιρα, 1970.

B) Εθνικό Θεσμικό Πλαίσιο

Δασική Νομοθεσία

Στην πρώτη κωδικοποίηση της δασικής νομοθεσίας που έγινε το 1929 με το Νόμο 4173/1929, περιλαμβάνονται δύο σημαντικές διατάξεις για την προστασία της φύσης, που εμπεριέχονται σε όλες τις μετέπειτα σχετικές νομοθεσίες και εξακολουθούν να ισχύουν και σήμερα.

Αναφέρεται σε εδάφη (οποιασδήποτε χρήσεως) των οποίων, σύμφωνα με το άρθρο 77 του Ν.4173/1929, «η άνευ όρων φύλαξη είναι απαραίτητη, χάριν του κρατικού και κοινού καλού». Όπως ορίζει και το άρθρο 69 του ισχύοντος «Δασικού Κώδικος» (Ν.Δ. 86/1969, ΦΕΚ 7Α), προστατευτικά δάση χαρακτηρίζονται «δάση και γαία εν γένει καλλιεργήσιμοι ή μη, των οποίων η καθόλου διαχείριση υπόκειται εις ειδικούς περιορισμούς χάριν του δημοσίου συμφέροντος» (σχετικά είναι και τα άρθρα 70, 71 και 72 του Ν.Δ. 86/1969, με τα οποία καθορίζονται οι διαδικασίες χαρακτηρισμού και διαχείρισης των προστατευτικών δασών).

Το 1937, με την έκδοση του Α.Ν. 856/1937, προβλεπόταν η ίδρυση σε ολόκληρη τη χώρα (εκτός από τα νησιά) μέχρι πέντε Εθνικών Δρυμών, ως περιοχών με ειδικό καθεστώς προστασίας που αποσκοπούν στην «προστασία της χλωρίδας, βελτίωση και αύξηση της πανίδας, διατήρηση των γεωμορφολογικών σχηματισμών, προστασία των φυσικών καλλονών, ανάπτυξη του τουρισμού και διενέργεια επιστημονικών (ιδιαίτερα φυτογεωγραφικών) και δασικών ερευνών».

Το 1969, ο Νόμος 856/1937 ενσωματώθηκε στο Δασικό Κώδικα (Ν.Δ. 86/1969, άρθρα 79, 80, 81) και, όπως τροποποιήθηκε αργότερα με το Ν.Δ. 996/1971 (ΦΕΚ 192Α) και ισχύει σήμερα, προβλέπει, εκτός των Εθνικών Δρυμών, τη δυνατότητα θέσπισης δύο ακόμα κατηγοριών προστατευόμενων περιοχών: τα Αισθητικά Δάση και τα Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης. Επί μέρους περιοχές, που δύναται να ενταχθούν σε μία από τις τρεις παραπάνω κατηγορίες, κηρύσσονται με Προεδρικό Διάταγμα μετά από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου. Εξαίρεση αποτελούν τα μεμονωμένα δένδρα ή συστάδες δένδρων που κηρύσσονται Μνημεία της Φύσης με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Αρμόδιες για την προστασία και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών, που κηρύσσονται σύμφωνα με το Ν.Δ. 996/1971, είναι οι περιφερειακές δασικές αρχές στον τόπο που βρίσκονται, σε συνεργασία με το αντίστοιχο Τμήμα της Κεντρικής υπηρεσίας του Υπουργείου Γεωργίας.

Εκτός από τις παραπάνω περιοχές, που κηρύσσονται ειδικά για την προστασία της φύσης, ο Δασικός Κώδικας παρέχει επίσης τη δυνατότητα χαρακτηρισμού ορισμένων περιοχών ως **Καταφυγίων Θηραμάτων, Ελεγχόμενων Κυνηγετικών Περιοχών** και

Εκτροφείων Θηραμάτων (άρθρο 253 του Ν.Δ. 86/1969 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 του Ν.Δ. 177/1985). Οι περιοχές αυτές αποσκοπούν στην *«προστασίαν και διάσωσιν του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας εν γένει, καθώς επίσης και προς το σκοπό της διατήρησης, ανάπτυξης και εκμετάλλευσης του θηραματικού πλούτου και της άγριας πανίδας εν γένει»*. Σημειώνεται ότι με το άρθρο 57 του Ν. 2637/98 ο όρος «Καταφύγια Θηραμάτων» αντικαταστάθηκε με τον όρο **«Καταφύγια Άγριας Ζωής»**.

Ο τρόπος ίδρυσης και λειτουργίας των άνω περιοχών αναφέρεται στο άρθρο 254 του Ν.Δ. 86/1969, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 10 του Ν.Δ. 996/1971 και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 του Ν. 177/1975. Ειδικότερα, για τα Καταφύγια Θηραμάτων αναφέρεται ότι *«5. Δι' αποφάσεως του Υπουργού Γεωργίας, δύναται να ιδρύνται μόνιμα καταφύγια θηραμάτων ... δέον να πληρούν τας προϋποθέσεις προς κάλυψιν των βασικών αναγκών του θηράματος, εις ότι αφορά εις την ησυχίαν, τροφήν και ύδωρ. Δι' ομοίας αποφάσεως καθορίζονται οι απαιτούμεναι τεχνικάί εργασίαι και τα μέτρα, αφ' ενός μεν προς βελτίωσιν και συμπλήρωσιν της βλαστήσεως, αφ' ετέρου δε προς τροποποίησιν και προσαρμογήν του περιβάλλοντος προς το αρμόζον τοιούτον δι' έκαστον διαβιούν θήραμα. ... 7. Η δίωξις εντός των καταφυγίων των επιβλαβών θηραμάτων ενεργείται παρά των δασικών οργάνων ή των φυλάκων θήρας, δι' ειδικών συνεργείων. Επιτρέπεται η σύλληψις θηράματος δι' επιστημονικούς σκοπούς ή η μεταφορά τούτων προς εμπλουτισμόν άλλης περιοχής, κατόπιν αποφάσεως του Υπουργού Γεωργίας. 8. Απαγορεύεται η θήρα παντός θηράματος εντός καταφυγίων θηραμάτων.»*.

Επίσης, και σύμφωνα με την παρ. 3.β) του ίδιου άρθρου, επιτρέπεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Γεωργίας και Οικονομικών, εντός των εκτάσεων των Καταφυγίων Θηραμάτων, των Ελεγχόμενων Κυνηγετικών Περιοχών και των Εκτροφείων Θηραμάτων, η αναγκαστική απαλλοτρίωση κτημάτων οποιασδήποτε φύσης για την εκπλήρωση του σκοπού ίδρυσής τους.

Σημειώνεται ότι ο χαρακτηρισμός περιοχών ως Καταφύγια Άγριας Ζωής είναι σήμερα αρμοδιότητα μεταβιβασμένη στον Συντονιστή της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης και κηρύσσονται με απόφασή του μετά από εισήγηση των αρμόδιων υπηρεσιών (Δ/νσεις Δασών).

Το Ν.Δ. 177/1975 εισάγει και μία ακόμα σημαντική ρύθμιση στα θέματα προστασίας της φύσης (με τις παρ. 5, 6, 7 που προστίθενται στο άρθρο 80 του Ν.Δ. 86/1969). Προβλέπει την έκδοση Π.Δ. με τα οποία *«δύναται να απαγορεύεται καθ' άπασαν την επικράτειαν η συλλογή αυτοφυών φυτών, βοτανολογικού υλικού, η σύλληψις αγρίων*

ζώων και η εξαγωγή εκ της χώρας τούτων, ως και η διεξαγωγή ερευνών άνευ αδείας της υπό του Υπουργού Γεωργίας, ειδικώς εξουσιοδοτημένης δασικής Αρχής».

Ένας άλλος ειδικός Νόμος που εκδόθηκε κατ' επιταγήν του άρθρου 24 του Συντάγματος, είναι ο Ν. 998/1979 «Περί προστασίας των δασών και των δασικών εκτάσεων της χώρας». Με το νόμο αυτό προβλέπεται, εκτός των άλλων, ότι οι προστατευόμενες περιοχές, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι υγρότοποι, τίθενται κάτω από το ειδικό προστατευτικό καθεστώς, που ισχύει για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις της χώρας (άρθρο 4 παρ. 1α). Το ίδιο ισχύει (με το άρθρο 19) και για την «εντός των δασών και των δασικών εκτάσεων αγρίαν πανίδα ως και την λοιπήν χλωρίδα» και εκδίδεται αργότερα ειδικό Διάταγμα που αναφέρεται στους όρους των διεξαγόμενων ερευνών, συλλογή κ.λπ. (εκδόθηκε το Π.Δ. 67/1981, ΦΕΚ 23Α και 43Α, «περί προστασίας της αυτοφυούς χλωρίδας και της άγριας πανίδος και καθορισμού διαδικασίας συντονισμού και ελέγχου επ' αυτών»).

Τονίζεται επίσης ότι βάσει της κείμενης Δασικής Νομοθεσίας οι δασικές εκτάσεις που έχουν καταστραφεί ή υποβαθμιστεί κηρύσσονται υποχρεωτικά ως αναδασωτέες (άρθρο 38 Ν. 998/79) και διέπονται από ιδιαίτερα αυστηρές διατάξεις. Επιπρόσθετα, η Δασική Νομοθεσία, δίνει τη δυνατότητα απαγόρευσης της βοσκής σε εκτάσεις (δημόσια ή μη δάση, μερικώς δασοσκεπείς εκτάσεις, χορτολίβαδα, κλπ) που έχουν καταστραφεί ή υποβαθμιστεί με την έκδοση ΔΑΔ.

Δεν θα γίνει μεγαλύτερη ανάλυση στη Δασική Νομοθεσία, σημειώνεται πάντως ότι τα δάση και οι δασικές εκτάσεις μόνο σε ειδικές περιπτώσεις επιτρέπεται να αλλάξουν χαρακτήρα και να δεχτούν άλλες χρήσεις ή δραστηριότητες.

Στην περιοχή μελέτης υπάρχουν και τα εξής καταφύγια Θηραμάτων (**Καταφύγια Αγρίας Ζωής**):

α) Αμπέλια Δήμου Αμυνταίου – Κ715

Περιοχή: Αμπέλια Αμυνταίου Ν. Φλώρινας

Έκταση: 32,31 χλμ²

Έτος κήρυξης: 1977 (Αριθ. Απόφ. 223535/4043/16.7.1977)

Απαγόρευση κυνηγιού: επ' αόριστον

Αρμόδιο Δασαρχείο: Φλώρινας

β) Περιοχή Καρά Ντουρού – Κ912

Περιοχή: Καρά Ντουρού Αμυνταίου Ν. Φλώρινας

Έκταση: 7,32χλμ²

Έτος κήρυξης: 1978 (Αριθ. Απόφ. 223410/3717/12.7.1978)

Απαγόρευση κυνηγιού: επ' αόριστον

Αρμόδιο Δασαρχείο: Φλώρινας

γ) Χίντσκο και Χειμαδίτιδα – Κ712

Περιοχή: Λίμνη Χειμαδίτιδα Αμυνταίου Ν. Φλώρινας

Έκταση: 44,04 χλμ²

Έτος κήρυξης: 1979-1998 (Αριθ. Απόφ. 175096/3471/10.7.1979, ΦΕΚ 713/Β/79 για το καταφύγιο στη θέση «Χίντσκο» και Αριθ. Απόφ. 3503/6.9.1998 για το καταφύγιο «Χειμαδίτιδας»)

Απαγόρευση κυνηγιού: επ' αόριστον

Αρμόδιο Δασαρχείο: Φλώρινας

Νόμος 3937/11 «Διατήρησης της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις»

Ο νόμος 3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α/31-3-2011) εκδόθηκε στο πλαίσιο των προσπαθειών της χώρας για την αντιμετώπιση της μείωσης της βιοποικιλότητας και των υποχρεώσεων της αναφορικά με την εφαρμογή της σχετικής ευρωπαϊκής νομοθεσίας και των διεθνών συμβάσεων.

Σκοπός του εν λόγω νόμου είναι η αειφόρος διαχείριση και αποτελεσματική προστασία της βιοποικιλότητας, ως πολύτιμου και αναντικατάστατου εθνικού κεφαλαίου. Ειδικότεροι στόχοι του είναι:

- η αποτελεσματική εφαρμογή του ευρωπαϊκού και διεθνούς δικαίου για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας,
- η ενσωμάτωση της διατήρησης της βιοποικιλότητας σε όλα τα επίπεδα σχεδιασμού και στις τομεακές και αναπτυξιακές πολιτικές της χώρας,
- η απόκτηση επαρκούς γνώσης για την κατάσταση των ειδών και οικοσυστημάτων,

- η βέλτιστη οργάνωση και λειτουργία του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών για την αποτελεσματική διατήρηση και διαχείριση των σημαντικών περιοχών για τη βιοποικιλότητα,
- η επίτευξη ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης της βιοποικιλότητας, ιδίως εκείνων των στοιχείων της που χαρακτηρίζονται ως σημαντικά, σπάνια ή απειλούμενα,
- η υιοθέτηση και εφαρμογή αποτελεσματικών μηχανισμών επιτήρησης της βιοποικιλότητας,
- η προώθηση της σημασίας της διατήρησης της βιοποικιλότητας και των προστατευόμενων περιοχών γενικότερα στην κοινωνία.

Μέσα από τα άρθρα του, ο νόμος 3937/2011 τροποποιεί εν μέρει και συμπληρώνει το Νόμο-πλαίσιο 1650/1986 «για την προστασία του περιβάλλοντος». Ειδικότερα, προτάσσει:

- τη συγκρότηση Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών,
- τη διατήρηση των ειδών της ελληνικής βιοποικιλότητας μέσα από τη θεσμοθέτηση εργαλείων παρακολούθησης και προστασίας, ειδικών διατάξεων για τη προστασία και διατήρηση της ενδημικής βιοποικιλότητας, αλλά και ειδικών ρυθμίσεων για τα εισβάλλοντα ξενικά είδη,
- τη διατήρηση των φυσικών οικοσυστημάτων και την πρόληψη της υποβάθμισής τους,
- την επιστημονική έρευνα και την κοινωνική ενημέρωση και συμμετοχή.

Με τον νόμο 3937/2011, το νομικό πλαίσιο της χώρας ενισχύεται και προσαρμόζεται στα σύγχρονα δεδομένα και πρότυπα καθώς, μεταξύ άλλων:

- a) χαρακτηρίζει ως ΕΖΔ τους ΤΚΣ της Ελλάδας, που περιλαμβάνονται στο παράρτημα 1 της απόφασης 2006/613/ΕΚ της Επιτροπής (L 259) (άρθρο 5, παρ. 4.1, εδάφιο α) και παραθέτει τον εθνικό κατάλογο των περιοχών που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000 (άρθρο 9, παρ. 6),
- b) εκσυγχρονίζει και εξειδικεύει το πλαίσιο για την ολοκληρωμένη προστασία του βιολογικού πλούτου της Ελλάδας και την κάλυψη των Κοινοτικών υποχρεώσεων της σε σχέση με το Δίκτυο Natura 2000, ιδίως με τα άρθρα: 2 «Ορισμοί» (όπου ορίζεται για πρώτη φορά η Ικανοποιητική Κατάσταση Διατήρησης των τύπων οικοτόπων και των ειδών σύμφωνα με τις απαιτήσεις των εντύπων αναφοράς της έκθεσης την οποία προνοεί το άρθρο 17 της Οδηγίας των Οικοτόπων), 8 «Ρυθμίσεις για την προστασία και διαχείριση των ΕΖΔ κατ' εφαρμογή της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, όπως κυρώθηκε με την Κ.Υ.Α. της

28/12/1998 (ΦΕΚ 1289 Β΄)», 9 «Ρυθμίσεις για την προστασία και διαχείριση των περιοχών του Δικτύου Natura 2000» και 17 «Επιστημονική έρευνα» και 20 «Εξουσιοδοτικές Διατάξεις».

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα στο άρθρο 8 του Ν. 3937/2011, επισημαίνεται η συμβολή του στην «καλύτερη εφαρμογή της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ» αφού βάσει της παραγράφου του 1 «Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, κατόπιν γνωμοδότησης της Επιτροπής «Φύση 2000», καθορίζονται εθνικοί στόχοι διατήρησης των τύπων οικοτόπων και των ειδών κοινοτικής σημασίας (Παραρτήματα I και II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ) που απαντώνται στην Ελληνική Επικράτεια με στόχο την επίτευξη ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησής τους στο σύνολο της εξάπλωσής τους μέχρι το 2020. Με την ίδια ή άλλες αποφάσεις ανά ΕΖΔ ή ομάδες τέτοιων, καθορίζονται επίσης στόχοι διατήρησης, με στόχο την επίτευξη ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης των τύπων οικοτόπων και των ειδών που απαντώνται σε κάθε μια περιοχή ...».

Νόμος 4519/18 «Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών και άλλες διατάξεις.»

Ο Νόμος 4519/18 «Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών και άλλες διατάξεις», αποτελεί το νόμο πλαίσιο και για τα ζητήματα που αφορούν στη λειτουργία των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (ΦΔΠΠ).

Σημαντικό στοιχείο από τον παρόντα νόμο, μαζί με την περαιτέρω θεσμοθέτηση των δραστηριοτήτων των ΦΔΠΠ, είναι η δημιουργία νέων ΦΔΠΠ, ειδικότερα για τα ην περιοχή του έργου, του Φορέα Διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών της Δυτικής Μακεδονίας. Έδρα του φορέα ορίζεται προσωρινά η Καστοριά.

Νόμος 1650/86 - Κ.Υ.Α. 69269/5387/1990

Ο Νόμος 1650/86 "Για την προστασία του περιβάλλοντος", αποτελεί το νόμο πλαίσιο και για τα ζητήματα προστασίας - διατήρησης της φύσης. Περιλαμβάνει τις διαδικασίες και τα μέσα θεσμοθέτησης, την κατηγοριοποίηση των προστατευόμενων περιοχών, καθώς και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για τη θεσμοθέτηση τους.

Σημαντικό στοιχείο στο Ν. 1650/86 (σύμφωνα με το άρθρο 21) αποτελεί η θεσμοθέτηση των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (Ε.Π.Μ.) ως εργαλείων επιλογής, οριοθέτησης και κατευθύνσεων λειτουργίας και διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών (οι διαδικασίες ανάθεσης και εκπόνησης καθώς και οι προδιαγραφές των Ε.Π.Μ. εξειδικεύονται στην Κ.Υ.Α. 69269/ 5387/1990).

Στόχοι μιας Ε.Π.Μ. είναι:

- η οριοθέτηση ζωνών προστασίας μέσα στην προστατευόμενη περιοχή,
- ο καθορισμός των όρων και των περιορισμών των χρήσεων μέσα στις ζώνες αυτές,
- η παρουσίαση συγκεκριμένων προτάσεων για την αναβάθμιση, βελτίωση, προστασία και διατήρηση των αξιόλογων στοιχείων του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος της περιοχής,
- η πρόταση για τη δημιουργία ενός "σχήματος" που θα διαχειρίζεται την περιοχή και θα μεριμνά για την προστασία της (σύσταση Ειδικής Υπηρεσίας / Φορέα Διαχείρισης).
- η νομική κατοχύρωση των παραπάνω με την έκδοση Προεδρικού Διατάγματος.

Οι περιοχές προστασίας κατηγοριοποιούνται, με βάση το άρθρο 19 του Ν. 1650/86, ως εξής:

- Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης
- Περιοχές προστασίας της φύσης
- Εθνικά πάρκα
- Προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί, προστατευόμενα τοπία και στοιχεία του τοπίου
- Περιοχές οικοανάπτυξης.

Στην περιοχή μελέτης δεν έχουν χαρακτηριστεί περιοχές προστασίας βάσει του νόμου αυτού.

Νόμος 5351/1932 «περί αρχαιοτήτων»

Ο Νόμος περί αρχαιοτήτων (Ν. 5351/1932, ΦΕΚ 275/Α/32) συμβάλλει επίσης στη διαφύλαξη της φυσικής κληρονομιάς, μια και με την εφαρμογή του επιτυγχάνεται πλέον της προστασίας των αρχαιοτήτων και η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι **ζώνες προστασίας αρχαιολογικών χώρων Α και Β**, για τις οποίες θεσπίστηκε σχετική διάταξη, και στις οποίες οι περιορισμοί ορίζονται κατά περίπτωση (Ν. 1892/90 άρθρο 91).

Επιπρόσθετα αξίζει να αναφερθεί ότι ο Νόμος περί αρχαιοτήτων, ο οποίος επεκτάθηκε και στα «μνημεία της σύγχρονης εποχής» με το συμπληρωματικό Νόμο 1469/1950, δίνει τη δυνατότητα κήρυξης ορισμένων περιοχών ως «**Τοπίων Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους**».

Την αρμοδιότητα και ευθύνη για τα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους έχει το Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Π.Δ. 161/84, ΦΕΚ 54/Α/84), ενώ το Υπουργείο Πολιτισμού έχει την αρμοδιότητα για την κήρυξη και διοίκηση των Ιστορικών Τόπων.

Στην περιοχή μελέτης έχουν θεσμοθετηθεί τέσσερα (4) Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους με αξιόλογα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά, με σημαντικά στοιχεία χλωρίδας (σπάνια, απειλούμενα και ενδημικά είδη φυτών) και με μοναδικότητα στην αισθητική του τοπίου (σημεία θέας, γεωμορφολογική σχηματισμοί).

Ειδικότερα, από το ΥΠ.ΠΟ. έχουν χαρακτηριστεί ως Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους τα κάτωθι:

- *Ο οικισμός Νυμφαίο με κωδικό AT4011024*
- *Τα χωριά Λέχοβο, Κλεισούρα, Βαρικό με κωδικό AT4011023*
- *Οι Λίμνες Ζάζαρη και Χειμαδίτιδα με κωδικό AT4011031*
- *Η Λίμνη Πετρών με κωδικό AT4011029*

3. Αποτύπωση και Αξιολόγηση Υφιστάμενης Κατάστασης Ανθρωπογενούς Περιβάλλοντος

3.1. Δημογραφικά Στοιχεία σε επίπεδο Νομού

Στη δεκαετία του '50, μετά τον εμφύλιο, άρχισε το πρώτο κύμα μετανάστευσης, με κορύφωση τη δεκαετία του '60 και του '70, όπου ο Νομός υπέστη πληθυσμιακή συρρίκνωση και έντονη αστικοποίηση με συνέπεια τη μείωση του πληθυσμιακού δυναμικού. Σημαντικό τμήμα ενεργού πληθυσμού μετανάστευσε σε χώρες με ανεπτυγμένη βιομηχανία, ενώ όσοι από τους ντόπιους δεν έφυγαν στο εξωτερικό, κατευθύνθηκαν στα μεγάλα αστικά κέντρα της Χώρας.

Σύμφωνα και με τα αποτελέσματα της τελευταίας απογραφής που διενεργήθηκε, ο πληθυσμός της Περιφερειακής Ενότητας ανέρχεται σε 51.414 κατοίκους. Φιλοξενεί το 17,52% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας (2η θέση) και το 0,475% της Χώρας. Μεταξύ του διαστήματος 2001-2011, ο πληθυσμός παρουσίασε μείωση κατά 5,24%, πενταπλάσιο ποσοστό μείωσης από το αντίστοιχο σε εθνικό επίπεδο (1,07%). Ιδιαίτερα για τη Δημοτική Κοινότητα Φλώρινας, ο πληθυσμός κατέγραψε μια σημαντική άνοδο τη δεκαετία 2001-2011, ήτοι 14,75% (2.642 άτομα).

Πίνακας 6: Πληθυσμός στην Π.Ε. Φλώρινας κατά φύλο και ομάδες ηλικιών

Πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών			
Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας (Απογραφή πληθυσμού 9ης Μαΐου 2011)			
Ομάδες ηλικιών	Αμφοτέρων των φύλων	Άρρενες	Θήλεις
	ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ		
	51.414	25.350	26.064
0-4	2.590	1.349	1.241
5-9	2.652	1.314	1.338
10-14	2.877	1.463	1.414
15-19	2.913	1.439	1.474
20-24	2.894	1.321	1.573
25-29	3.170	1.576	1.594
30-34	3.402	1.704	1.698
35-39	3.400	1.695	1.705
40-44	3.746	1.989	1.757
45-49	3.622	1.874	1.748
50-54	3.563	1.859	1.704
55-59	2.997	1.582	1.415
60-64	2.546	1.264	1.282
65-69	2.401	1.192	1.209
70-74	2.766	1.264	1.502
75-79	2.729	1.183	1.546
80-84	2.009	846	1.163
85+	1.136	435	701

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Οι εγκατεστημένοι από το εξωτερικό (ξένη υπηκοότητα) στην Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας ανέρχονται σε 599 άτομα και αποτελούν το 1,16% του συνολικού πληθυσμού. Παρακάτω παρουσιάζεται η διάρθρωση του πληθυσμού ανά διοικητική μονάδα.

Πίνακας 7: Μόνιμος πληθυσμός στην Π.Ε. Φλώρινας

Διοικητική Μονάδα	Πληθυσμός	
Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας	51.414	
Δήμος Αμυνταίου	16.973	33,01%
Δήμος Πρεσπών	1.560	3,03%
Δήμος Φλώρινας	32.881	63,96%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Αναφορικά με τον οικονομικό ενεργό πληθυσμό της Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας, η εικόνα έχει όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 3. Τα στοιχεία αφορούν τον μόνιμο πληθυσμό και όχι τον πραγματικό. Ως κύρια απασχόληση είναι αυτή του τριτογενή τομέα με έμφαση κυρίως στην παροχή υπηρεσιών, στον τομέα του εμπορίου και ακολουθεί ο πρωτογενής τομέας, λόγω του αγροτικού χαρακτήρα της περιοχής. Ο τουρισμός ανθεί κυρίως τα τελευταία χρόνια λόγω των ιδιαιτεροτήτων και συγκριτικών πλεονεκτημάτων που παρουσιάζει το φυσικό περιβάλλον της περιοχής.

Πίνακας 8: Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός, απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας

Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας και άνεργοι (Στοιχεία απογραφής Μαΐου 2011)								
Π.Ε. / Δήμοι	Οικονομικώς Ενεργοί						Οικονομικά μη ενεργοί	
	Σύνολο	Απασχολούμενοι						Άνεργοι
		Σύνολο	1ογενής τομέας	2ογενής τομέας	3ογενής τομέας	Σύνολο		
Π.Ε. Φλώρινας	19.640	15.354	3.040	3.449	8.865	4.286	31.774	
Δ. Αμυνταίου	6.248	4.853	1.280	1.349	2.224	1.395	10.725	
Ποσοστό %	31,8%	31,61%	42,1 %	39,1 %	25,1 %	32,54%	33,75%	
Δ. Πρεσπών	625	541	331	25	185	84	935	

Ποσοστό %	3,2%	3,52%	11%	0,7%	2,1%	1,95%	
Δ. Φλώρινας	12.767	9.960	1.429	2.075	6.456	2.807	20.114
Ποσοστό %	65%	64,87%	46,9 %	60,2 %	72,8 %	65,51%	

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Σχετικά με την υφιστάμενη κατάσταση, το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού είναι οικονομικά μη ενεργοί με μεγαλύτερο ποσοστό αυτό των γυναικών. Σχετικά με την ανεργία αυτή κυμαίνεται σε ένα ποσοστό της τάξεως του 21,82% ως προς τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό. Οι «νέοι» άνεργοι αποτελούν το 40% περίπου του συνόλου των ανέργων. Τα παραπάνω παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.

Πίνακας 9: Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός ανά φύλο και Διοικητική μονάδα

Διοικητική μονάδα / Φύλο	Οικονομικώς ενεργοί					Οικονομικά μη ενεργοί
	Σύνολο	Απασχολούμενοι	Άνεργοι			
			Σύνολο	Πρώην απασχολούμενοι	"Νέοι"	
Π.Ε. Φλώρινας	19.640	15.354	4.286	2.578	1.708	31.774
Άρρενες	12.482	9.926	2.556	1.676	880	12.868
Θήλεις	7.158	5.428	1.730	902	828	18.906
Δήμος Αμυνταίου	6.248 (31,8%)	4.853 (31,61%)	1.395 (32,54%)	816	579	10.725 (33,75%)
Άρρενες	4.240	3.327	913	595	318	4.368
Θήλεις	2.008	1.526	482	221	261	6.357
Δήμος Πρεσπών	625 (3,2%)	541 (3,52%)	84 (1,95%)	35	49	935 (2,95%)
Άρρενες	423	373	50	23	27	342
Θήλεις	202	168	34	12	22	593
Δήμος Φλώρινας	12.767 (65%)	9.960 (64,87%)	2.807 (65,51%)	1.727	1.080	20.114 (63,3%)
Άρρενες	7.819	6.226	1.593	1.058	535	8.158
Θήλεις	4.948	3.734	1.214	669	545	11.956

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Αναφορικά με την κατάσταση ασχολίας ανά ηλικιακή ομάδα, οι περισσότεροι άνεργοι εντοπίζονται στις μικρότερες ηλικιακές ομάδες 15-34 (37,5% στο σύνολο των ατόμων 15-34 ετών). Επιπλέον, τον υψηλότερο αριθμό απασχολησιμότητας παρουσιάζουν οι οικονομικά ενεργοί άνω των 55 ετών, καθώς συγκεντρώνουν τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας. Τα παρακάτω παρουσιάζονται πιο αναλυτικά στον Πίνακα 5.

Πίνακας 10: Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός ανά ηλικιακή ομάδα

Περιγραφή τύπου μόνιμης διαμονής/ ομάδες ηλικιών	Σύνολο	Οικονομικά ενεργοί			Οικονομικά μη ενεργοί		
		Σύνολο	Απασχολούμενοι	Άνεργοι	Σύνολο	Συνταξιούχοι	Λοιποί
Π. Ε. ΦΛΩΡΙΝΑΣ	51.414	19.640	15.354	4.286	31.774	12.795	18.979
0-14	8.119	0	0	0	8.119	0	8.119
15-34	12.379	6.723	4.200	2.523	5.656	0	5.656
35-54	14.331	10.683	9.183	1.500	3.648	572	3.076
55+	16.585	2.234	1.971	263	14.351	12.223	2.128

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 6 για τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό, η πλειοψηφία των απασχολούμενων ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των 34-54 ετών. Επιπλέον, οι απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και οι πωλητές αποτελούν την πολυπληθέστερη ομάδα επαγγέλματος (3.219 άτομα ή 20,97%) και έπονται οι ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι και αλιείς (2.805 άτομα ή 18,27%) καθώς και οι επαγγελματίες (2.482 άτομα ή 16,17%).

Πίνακας 11: Απασχολούμενοι ανά ηλικιακή ομάδα και επάγγελμα

Επάγγελμα	Σύνολο	Ομάδες ηλικιών		
		15-34	35-54	55+
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	15.354	4.200	9.183	1.971
Ανώτερα διευθυντικά και διοικητικά στελέχη	736	140	475	121
Επαγγελματίες	2.482	631	1.588	263
Τεχνικοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	983	308	584	91
Υπάλληλοι γραφείου	686	220	406	60
Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές	3.219	1.229	1.754	236
Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι και αλιείς	2.805	415	1.670	720

Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	1.848	506	1.126	216
Χειριστές βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και εξοπλισμού και συναρμολογητές (μονταδόροι)	1.358	405	825	128
Ανειδίκευτοι εργάτες, χειρωνακτές και μικροεπαγγελματίες	1.237	346	755	136

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι απασχολούμενοι κατά φύλο και θέση στο επάγγελμα για το σύνολο της Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας. Το 60,88% των απασχολούμενων είναι μισθωτοί, το 31,46% περίπου είναι αυτοαπασχολούμενοι – ελεύθεροι επαγγελματίες, το 5,06% εργοδότες και το 2,58% μέλη παραγωγικών συνεταιρισμών/βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση/άλλη περίπτωση. Μελετώντας τη θέση στο επάγγελμα ξεχωριστά για το κάθε φύλο, παρουσιάζεται σχεδόν ίδια εικόνα. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι η συμμετοχή των δύο φύλων στην εκάστοτε θέση δεν είναι ανάλογη του αριθμού τους. Για παράδειγμα, περισσότερες γυναίκες απασχολούνται ως μισθωτές σε σχέση με τους άνδρες (63,83% στο σύνολο των γυναικών), ενώ περισσότεροι άνδρες ως αυτοαπασχολούμενοι-επαγγελματίες συγκριτικά με τις γυναίκες (33,23% στο σύνολο των ανδρών).

Πίνακας 12: Απασχολούμενοι στην Π.Ε. Φλώρινας ανά φύλο και θέση στο επάγγελμα

Φύλο / Ομάδες κλάδων οικονομικής δραστηριότητας (ΣΤΑΚΟΔ - 91)	Σύνολο	Θέση στο επάγγελμα			
		Εργοδότες	Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό	Μισθωτοί	Μέλη παραγωγικών συνεταιρισμών/ Βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση/ Άλλη περίπτωση
Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας					
Αμφότερων των φύλων	15.354	778	4.831	9.349	396
Άρρενες	9.926	560	3.299	5.884	183
Θήλειες	5.428	218	1.532	3.465	213

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

3.2. Δημογραφικά Στοιχεία σε επίπεδο περιοχής μελέτης

Πληθυσμός

Ο πληθυσμός του Δήμου Αμυνταίου ανέρχεται σύμφωνα με την απογραφή του 2011, σε 16.973 άτομα και αποτελεί τον δεύτερο μεγαλύτερο πληθυσμιακά Δήμο της Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας, αντιπροσωπεύοντας το 33% του συνολικού πληθυσμού. Η πόλη του Αμυνταίου είναι το δεύτερο μεγαλύτερο αστικό κέντρο στην Περιφερειακή Ενότητα μετά τη Φλώρινα καθώς αποτελεί διοικητικό κέντρο και κέντρο εξυπηρέτησης της χωρικής ενότητας του. Με τη δημιουργία του προγράμματος Καλλικράτης για την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τη σύσταση του νέου Δήμου,, συγκεντρώνει σχεδόν όλες τις υπηρεσίες αν και σημαντικά υποβαθμισμένες σήμερα.

Πίνακας 13: Μόνιμος πληθυσμός και ποσοστιαία μεταβολή το 2011 ανά Διοικητική Ενότητα

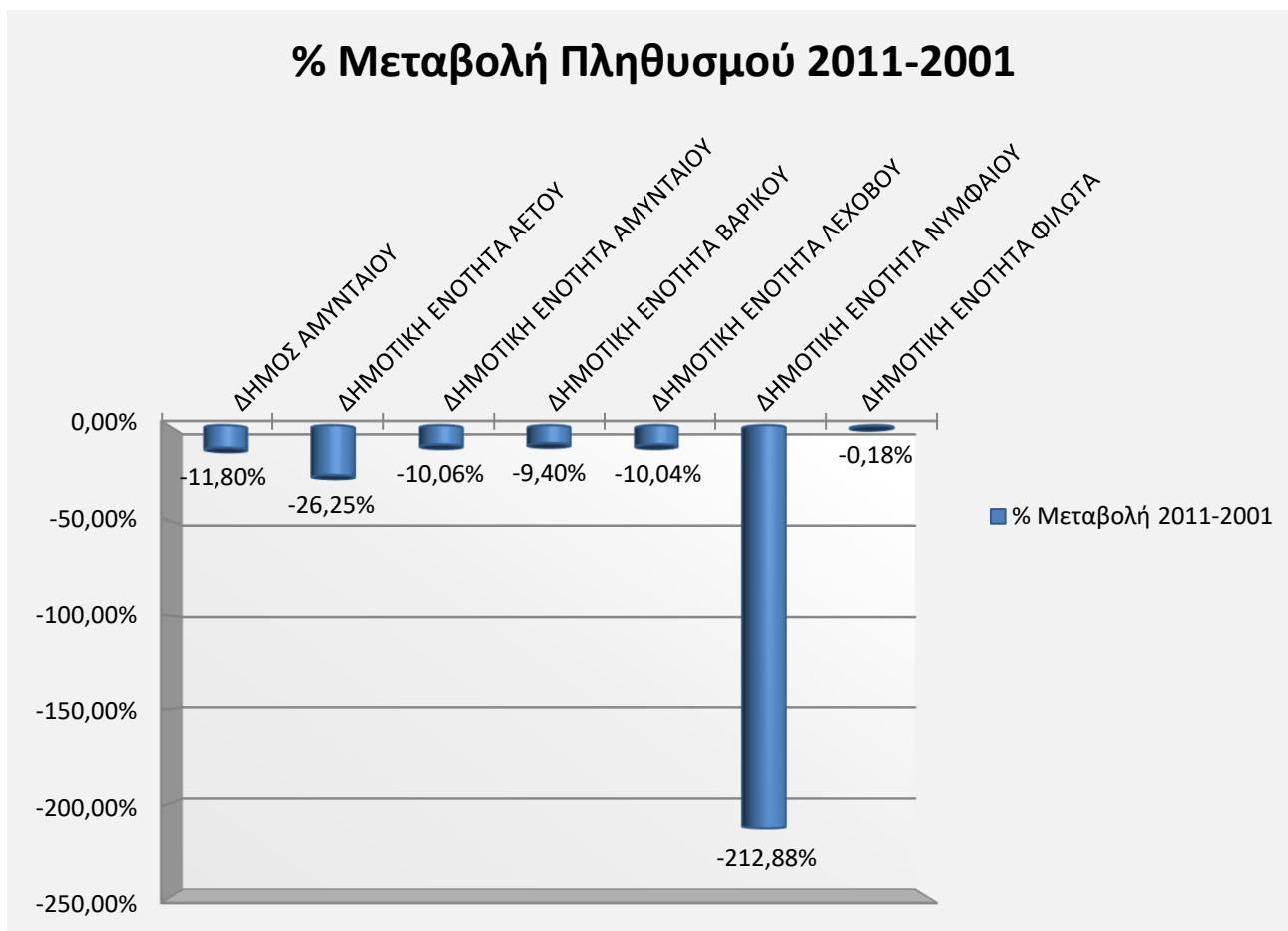
Διοικητική Μονάδα	Μόνιμος πληθυσμός 2011	% Μεταβολή 2001-2011
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	283.689	-3,74%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	51.414	-5,24%
ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ (Έδρα: Αμύνταιο, Ιστορική έδρα: Νυμφαίο)	16.973	-11,80%
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΕΤΟΥ	2.952	-26,25%
Τοπική Κοινότητα Αγραπτιδεών	120	-108,33%
Αγραπτιδιές	120	-108,33%
Τοπική Κοινότητα Αετού	759	-12,91%
Αετός	759	-12,91%
Τοπική Κοινότητα Αναργύρων	452	-10,18%
Ανάργυροι	452	-10,18%
Τοπική Κοινότητα Ασπρογείων	213	-95,31%
Ασπρόγεια	209	-79,43%
Περικοπή	4	-925,00%
Τοπική Κοινότητα Βαλτονέρων	232	-34,48%
Βαλτόνερα	232	-34,48%
Τοπική Κοινότητα Λιμνοχωρίου	257	-25,68%
Λιμνοχώρι	257	-25,68%
Τοπική Κοινότητα Πεδινού	387	-19,38%
Πεδινό	387	-19,38%
Τοπική Κοινότητα Σκλήθρου	532	-14,47%
Σκλήθρο	532	-14,47%
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	7.612	-10,06%
Δημοτική Κοινότητα Αμυνταίου	4.306	-2,35%
Αμύνταιο	3.671	0,95%
Ανάληψη	527	-19,35%
Σωτήρ	108	-31,48%
Τοπική Κοινότητα Αγίου Παντελεήμονος	984	-12,80%
Άγιος Παντελεήμων	984	-12,80%
Τοπική Κοινότητα Κέλλης	683	-17,86%
Κέλλα	683	-17,86%
Τοπική Κοινότητα Κλειδίου	66	-110,61%
Κλειδί	66	-110,61%
Τοπική Κοινότητα Ξινού Νερού	1.081	-13,69%
Ξινό Νερό	1.081	-13,69%
Τοπική Κοινότητα Πετρών	312	-42,31%
Πέτρες	312	-42,31%
Τοπική Κοινότητα Ροδώνος	93	-15,05%
Ροδώνας	93	-15,05%
Τοπική Κοινότητα Φανού	87	-57,47%
Φανός	87	-57,47%
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΑΡΙΚΟΥ	638	-9,40%
Τοπική Κοινότητα Βαρικού	638	-9,40%
Βαρικό	638	-9,40%
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΧΟΒΟΥ	1.115	-10,04%

Διοικητική Μονάδα	Μόνιμος πληθυσμός 2011	% Μεταβολή 2001-2011
Τοπική Κοινότητα Λεχόβου	1.115	-10,04%
Λέχοβο	1.115	-10,04%
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΥΜΦΑΙΟΥ	132	-212,88%
Τοπική Κοινότητα Νυμφαίου	132	-212,88%
Νυμφαίο	132	-212,88%
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΙΛΩΤΑ	4.524	-0,18%
Τοπική Κοινότητα Αντιγονείας	424	12,26%
Αντίγονος	424	12,26%
Τοπική Κοινότητα Βεγόρων	463	-3,46%
Βέγορα	463	-3,46%
Τοπική Κοινότητα Λεβαίας	919	10,12%
Λεβαία	919	10,12%
Τοπική Κοινότητα Μανιακίου	484	-8,68%
Μανιάκι	484	-8,68%
Τοπική Κοινότητα Πελαργού	325	-6,15%
Πελαργός	325	-6,15%
Τοπική Κοινότητα Φαραγγίου	137	-18,98%
Φαράγγι	137	-18,98%
Τοπική Κοινότητα Φιλώτα	1.772	-2,77%
Φιλώτας	1.772	-2,77%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της απογραφής του 2011, ο μόνιμος πληθυσμός του Δήμου Αμυνταίου σημείωσε σημαντική μείωση κατά 2.002 κατοίκους σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό του 2001 (ποσοστό 11,8%). Αντίθετα, ο πληθυσμός σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας και σε επίπεδο Περιφέρειας καταγράφει χαμηλότερα ποσοστά μείωσης (5,24% και 3,74% αντίστοιχα). Εξετάζοντας τα αποτελέσματα της απογραφής για κάθε Δημοτική Ενότητα, είναι προφανές ότι καμία δεν παρουσιάζει αύξηση του πληθυσμού της. Αντίθετα σε όλες τις Τοπικές Κοινότητες καταγράφονται μειώσεις του πληθυσμού, με πιο χαρακτηριστική την ερήμωση ουσιαστικά του οικισμού της Περικοπής έπειτα από τη δραματική μείωση του πληθυσμού του (925%). Οι μοναδικοί οικισμοί που παρουσιάζουν αύξηση του πληθυσμού τους είναι η Λεβαία, ο Αντίγονος και το Αμύνταιο.

Γράφημα 1: Ποσοστιαία μεταβολή πληθυσμού 2011-2001 στο Δήμο Αμυνταίου

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Πληθυσμιακή Πυκνότητα

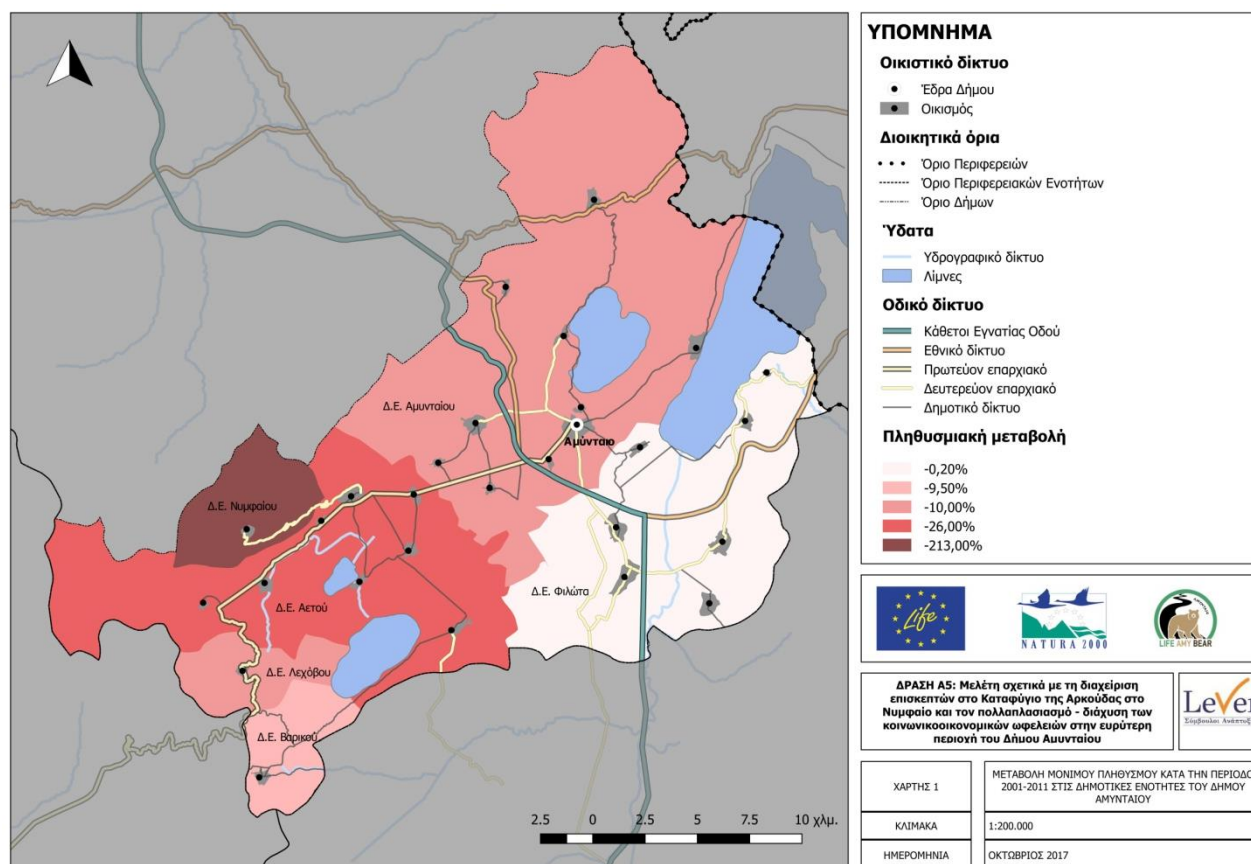
Αναφορικά με την πληθυσμιακή πυκνότητα, η Δημοτική Ενότητα Λεχόβου παρουσιάζει τη μεγαλύτερη πληθυσμιακή πυκνότητα με 48,40 κατοίκους/χλμ². Αντίθετα, η Δημοτική Ενότητα Νυμφαίου θεωρείται ως η πλέον αραιοκατοικημένη με 4,68 κατοίκους/χλμ². Αξίζει να σημειωθεί ότι γενικά παρατηρείται μια ομοιογένεια στις υπόλοιπες Δημοτικές Ενότητες, ωστόσο το ¼ περίπου του πληθυσμού του Δήμου (25,37%) κατοικεί στο 4,45% της επιφάνειάς του (Δημοτική Κοινότητα Αμυνταίου).

Πίνακας 14: Πληθυσμιακή πυκνότητα το 2011

Διοικητική Ενότητα	Μόνιμος Πληθυσμός 2011	Έκταση (χλμ ²)	Πληθυσμιακή πυκνότητα
Περιφέρεια Δ. Μακεδονίας	283.689	9.451,50	30,02
Π.Ε. Φλώρινας	51.414	1.924,56	26,71
Δήμος Αμυνταίου	16.973	589,37	28,79
Δ.Ε. Αμυνταίου	7.612	247,92	30,70
Δ.Ε. Αετού	2.952	137,44	21,47
Δ.Ε. Βαρικού	638	21,88	29,16
Δ.Ε. Λεχόβου	1.115	22,85	48,80
Δ.Ε. Νυμφαίου	132	28,21	4,68
Δ.Ε. Φιλώτα	4.524	131,07	34,51

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Χάρτης 2: Πληθυσμιακή μεταβολή στο Δήμο Αμυνταίου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ηλικιακή Κατανομή

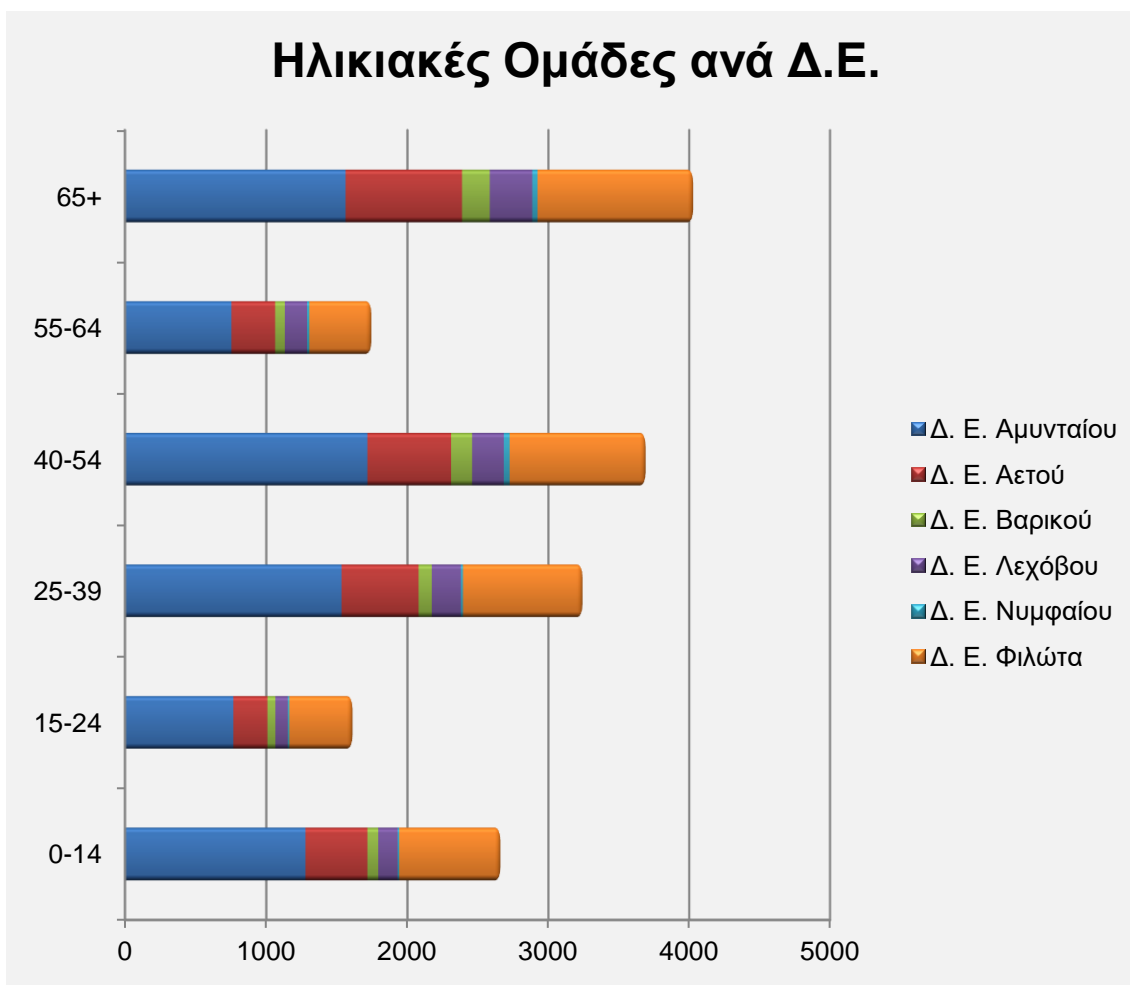
Αναφορικά με την ηλικιακή κατανομή, τα στοιχεία που παρατίθενται παρακάτω δίνουν μια σαφή ένδειξη σχετικά με το σημερινό χαρακτήρα του πληθυσμού του Δήμου (γερασμένος ή νεανικός), καθώς και για τη δυναμική στη μελλοντική του εξέλιξη. Από τα στοιχεία αυτά γίνεται εμφανές ότι ο πληθυσμός των νέων στις ηλικίες έως και 24 ετών έχει παρουσιάσει σημαντική μείωση, (12% περίπου στις ηλικίες 0-14 ετών και 66,5% στις ηλικίες 15-24 ετών). Επιπλέον, η πολυπληθέστερη ηλικιακή ομάδα στις παραγωγικές ηλικίες είναι αυτή μεταξύ 40-54 ετών (3.690 άτομα), ενώ στην απογραφή του 2001 πολυπληθέστερη ηλικιακή ομάδα αποτελούσε αυτή των 25-39 ετών.

Πίνακας 15: Ηλικιακή Κατανομή πληθυσμού το 2011

Διοικητική Ενότητα	0-14		15-24		25-39		40-54		55-64		65+	
	2011	% Διαφορά σε σχέση με το 2001	2011	% Διαφορά σε σχέση με το 2001	2011	% Διαφορά σε σχέση με το 2001	2011	% Διαφορά σε σχέση με το 2001	2011	% Διαφορά σε σχέση με το 2001	2011	% Διαφορά σε σχέση με το 2001
Σύνολο χώρας	1.569.268	-5,90%	1.180.373	-32,2%	2.359.115	-6%	2.312.581	5,6%	1.286.137	6,7%	2.108.861	13,4%
Π. Δ. Μ.	41.370	-15,54%	30.263	-33,0%	54.647	-17%	62.292	11,0%	32.791	0,6%	62.328	12,5%
Π. Ε. Φλώρινας	8.119	-10,43%	5.807	-40,4%	9.972	-15%	10.931	12,1%	5.543	-5,3%	11.041	8,8%
Δήμος Αμυνταίου	2.659	-11,58%	1.611	-66,5%	3.242	-23%	3.690	18,9%	1.745	-20,7%	4.028	33,5%
Δ. Ε. Αμυνταίου	1.278	-14,71%	767	-96,5%	1.533	-22%	1.717	20,3%	754	-5,6%	1.562	69,7%
Δ. Ε. Αετού	439	-7,97%	242	-52,9%	546	-34%	592	9,0%	309	-67,0%	825	5,9%
Δ. Ε. Βαρικού	76	-40,79%	56	-8,9%	93	-32%	149	28,9%	69	-53,6%	196	19,9%
Δ. Ε. Λεχόβου	138	-8,70%	87	-87,4%	206	-20%	225	0,9%	157	7,0%	302	14,2%
Δ. Ε. Νυμφαίου	11	-72,73%	11	-36,4%	15	-193%	42	28,6%	16	-62,5%	37	-116,2%
Δ. Ε. Φιλώτα	717	-4,74%	448	-26,3%	849	-12%	965	24,9%	440	-17,5%	1.106	15,5%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Γράφημα 2: Σύνολο ηλικιακών ομάδων ανά Δημοτική Ενότητα του Δήμου Αμυνταίου το 2011

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Η κατάσταση αυτή που έχει διαμορφωθεί καταδεικνύει τη δημογραφική δομή του Δήμου, ο πληθυσμός του οποίου παρουσιάζει έντονες τάσεις γήρανσης. Το φαινόμενο αυτό, συνάδει με τη γενικότερη δημογραφική δομή του ελληνικού πληθυσμού, ενώ έχει άμεσο αντίκτυπο στην αναπτυξιακή δυναμική του Δήμου, καθώς το χαρακτηριστικό του γερασμένου πληθυσμού διατηρείται και μελλοντικά δεδομένου του περιορισμένου μεγέθους της μικρότερης ηλικιακής ομάδας συγκριτικά με τις υπερκείμενες κατηγορίες. Τα μεγαλύτερα ποσοστά μείωσης εντοπίζονται στις Δημοτικές Ενότητες Βαρικού, Λεχόβου και Νυμφαίου.

Δημογραφικοί δείκτες

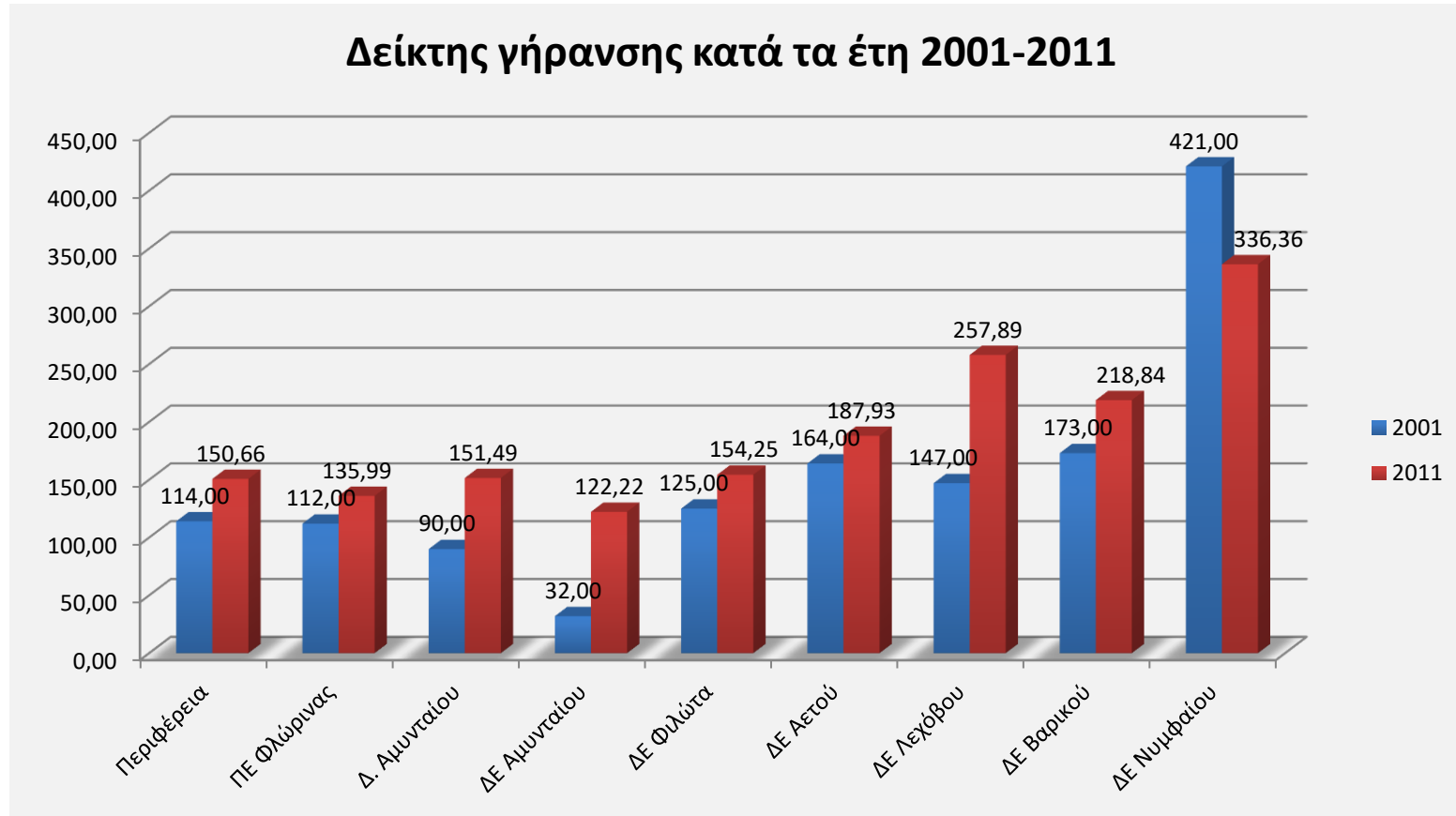
Για την πληρέστερη παρουσίαση της υφιστάμενης δημογραφικής δομής του πληθυσμού του Δήμου, επιλέχθηκε η χρήση δεικτών που θα αποτυπώνουν τα ηλικιακά δεδομένα των απογραφών του 2001 και του 2011.

Δείκτης γήρανσης

Ο πρώτος δείκτης αποτυπώνει την αναλογία των ηλικιωμένων προς τους νέους κατοίκους της περιοχής. Συνιστά ένα στοιχείο στην ανάδειξη του δημογραφικού προφίλ του Δήμου, καθώς αποτελεί το λόγο των ατόμων άνω των 65 ετών, προς τον πληθυσμό των παιδιών ηλικίας 0-14 ετών και εκφράζεται επί τις εκατό.

Με βάση το δείκτη γήρανσης που υπολογίστηκε για το Δήμο Αμυνταίου, προκύπτει ότι ο πληθυσμός του Δήμου γηράσκει με σημαντικό ρυθμό καθώς η τιμή του δείκτη αυξάνει σημαντικά την δεκαετία 2001-2011. Το φαινόμενο αυτό εντοπίζεται σε όλες σχεδόν τις Δημοτικές ενότητες εκτός από τη Δημοτική Ενότητα Νυμφαίου (στην οποία η δραματική μείωση του πληθυσμού, είχε ως αποτέλεσμα και τη μείωση σημαντικού αριθμού ηλικιωμένων άρα και τη μείωση της τιμή του δείκτη), η οποία ωστόσο το 2011 εξακολουθεί να εμφανίζει την υψηλότερη τιμή από όλες τις υπόλοιπες Δημοτικές Ενότητες. Γενικά για το Δήμο Αμυνταίου, ο δείκτης από την τιμή 90 που κατείχε το 2001 (90 άτομα άνω των 65 ετών προς ανά 100 άτομα ηλικίας 0-14 ετών) το 2011 η αντίστοιχη τιμή κυμαίνεται στο 151,5 (151,5 άτομα άνω των 65 ετών ανά 100 άτομα ηλικίας 0-14 ετών). Σε επίπεδο Δημοτικών Ενοτήτων, ο πληθυσμός στη Δημοτική Ενότητα Αμυνταίου είναι ο πιο νεανικός. Ωστόσο, παρά το μικρότερο μέγεθος της τιμής του δείκτη συγκριτικά με τις υπόλοιπες Δημοτικές Ενότητες, η Δημοτική Ενότητα Αμυνταίου παρουσίασε τη μεγαλύτερη αύξηση της τιμής του δείκτη σε απόλυτες τιμές, όπως και η Δημοτική Ενότητα Λεχόβου.

Γράφημα 3: Δείκτης γήρανσης τα έτη 2001-2011

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

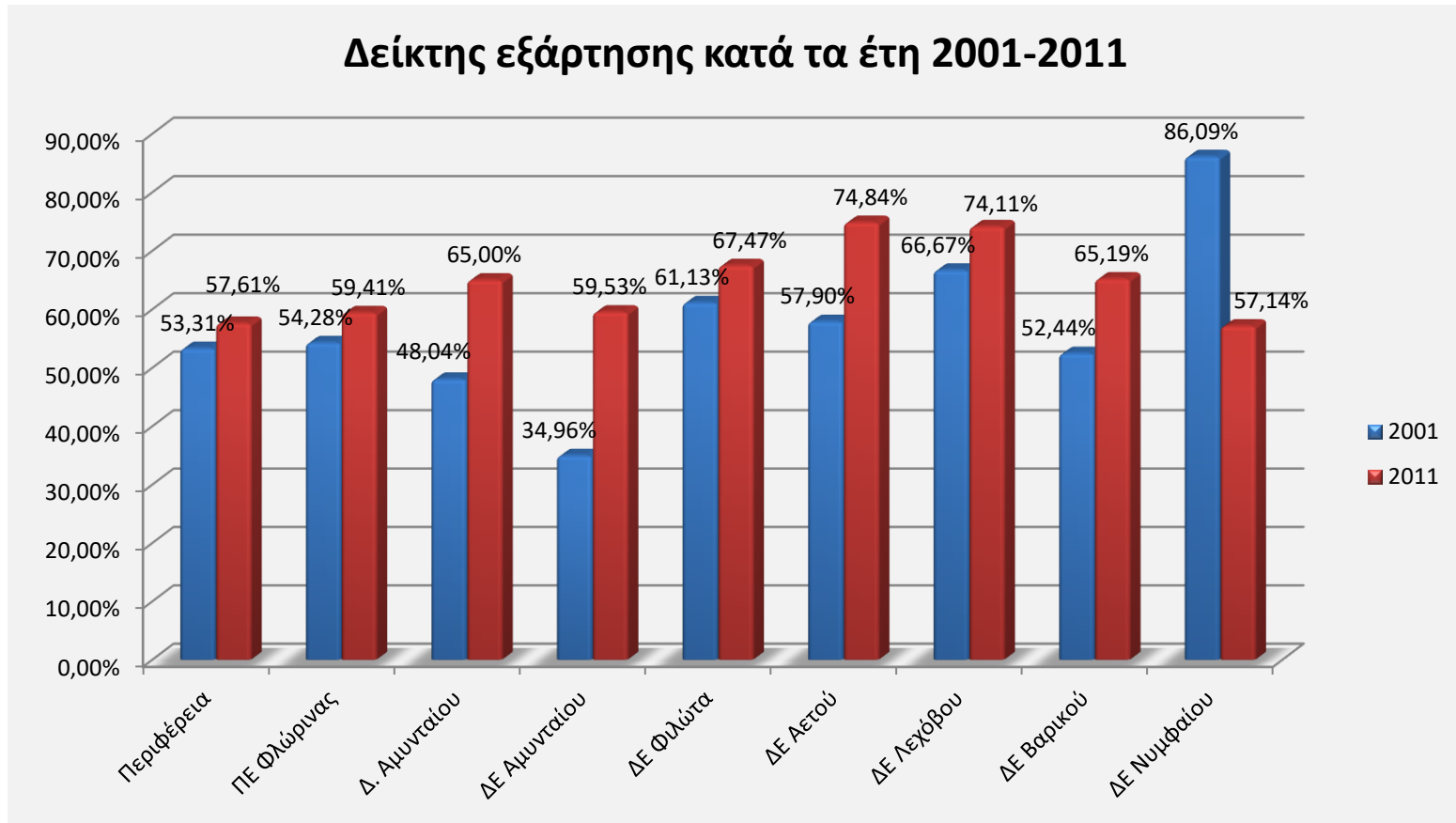
Δείκτης εξάρτησης

Ο συγκεκριμένος δείκτης παρουσιάζει την αναλογία των εξαρτημένων μελών (παιδιών και ηλικιωμένων) επί 100 ατόμων παραγωγικής ηλικίας. Αποτελεί δηλαδή το λόγο των ατόμων ηλικίας 0-14 ετών και 65 ετών και άνω, προς τον πληθυσμό των ατόμων ηλικίας 15-64 ετών (που αποτελούν ουσιαστικά τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό). Ουσιαστικά ο δείκτης αποτυπώνει την αναλογία του οικονομικά μη ενεργού πληθυσμού προς τον οικονομικά ενεργό.

Η τιμή του δείκτη για το σύνολο του Δήμου Αμυνταίου καταγράφεται ως ανοδική την τελευταία δεκαετία και αποτελεί απόρροια της γενικότερης δημογραφικής γήρανσης και συρρίκνωσης του πληθυσμού. Πιο συγκεκριμένα και βάσει των στοιχείων των δύο τελευταίων απογραφών, το 2001 η τιμή του δείκτη εξάρτησης για το σύνολο του Δήμου ανερχόταν σε 48,04 άτομα ηλικίας 0-14 ετών και 65 ετών και άνω ανά 100 άτομα ηλικίας 15-64 ετών. Σύμφωνα με την απογραφή του 2011 ωστόσο, η αναλογία αυτή μεταβάλλεται καθώς πλέον ανέρχονται 65 περίπου άτομα ηλικίας 0-14 και 65 ετών και άνω ανά 100 άτομα ηλικίας 15-64 ετών. Η μεταβολή αυτή που παρατηρείται σε όλες τις Δημοτικές Ενότητες, οφείλεται κυρίως στην αύξηση του πλήθους των ατόμων ηλικίας 65 ετών και άνω (γήρανση πληθυσμού).

Ενδοδημοτικά, η μεγαλύτερη τιμή καταγράφεται στη Δημοτική Ενότητα Αετού (74,84%) και στη Δημοτική Ενότητα Λεχόβου (74,11%). Αντίστοιχα, η μικρότερη τιμή του δείκτη εξάρτησης καταγράφεται στη Δημοτική Ενότητα Νυμφαίου (57,14%), η οποία οφείλεται κυρίως στη μείωση τόσο των ατόμων 0-14 ετών αλλά και των ατόμων 65 ετών και άνω.

Γράφημα 4: Δείκτης εξάρτησης κατά τα έτη 2001-2011

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

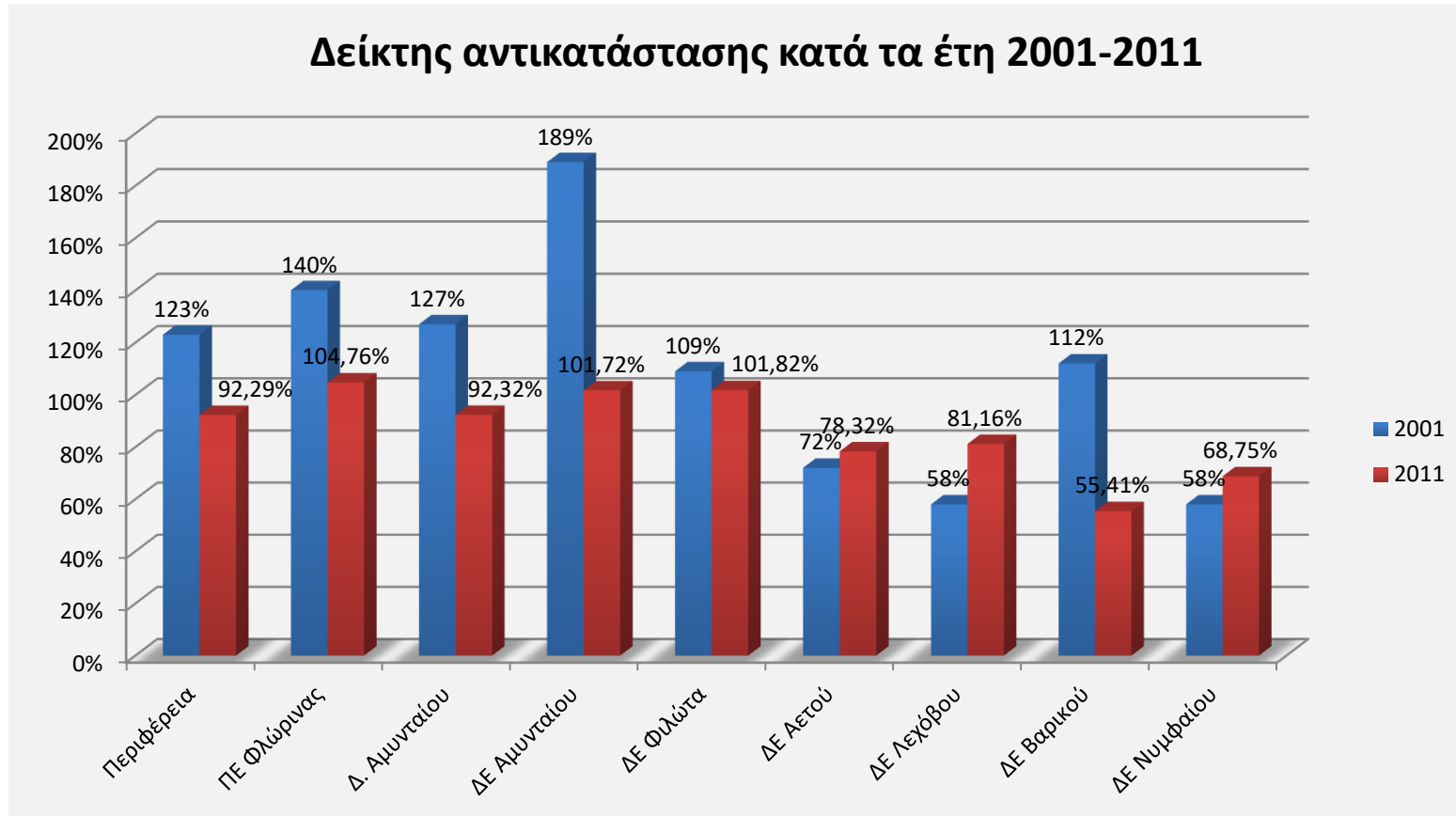
Δείκτης αντικατάστασης

Ο δείκτης αντικατάστασης εκφράζει ουσιαστικά τον ποσοστιαίο επί τοις εκατό λόγο των ατόμων ηλικίας 15 έως 24 ετών, προς τα άτομα ηλικίας 55-64 ετών. Η σχέση που εκφράζει καταδεικνύει τον αριθμό των νεοεισερχόμενων στην αγορά εργασίας (15-24 ετών) προς τον αριθμό των αποχωρούντων (55-64 ετών). Ουσιαστικά εκφράζει το μέσο αριθμό ατόμων που τα επόμενα πέντε χρόνια θα ενταχθούν στον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας και αντιστοιχούν σε 100 άτομα που στο ίδιο διάστημα θα αποχωρήσουν από τον πληθυσμό αυτό, αν ληφθεί ως όριο συνταξιοδότησης τα 65 έτη.

Η τιμή του δείκτη εμφανίζεται αρκετά μειωμένη σύμφωνα και με τα αποτελέσματα της απογραφής του 2011 για το Δήμο Αμυνταίου και για την ακρίβεια υπολογίζεται ότι περίπου 92 άτομα θα εισέρθουν την επόμενη πενταετία στην αγορά εργασίας ηλικίας μεταξύ 15-19 ετών ανά 100 άτομα που θα αποχωρήσουν. Το 2001. Η τιμή του δείκτη ανερχόταν στα 127 νεοεισερχόμενα άτομα στην αγορά εργασίας ανά 100 που θα αποχωρούσαν ηλικίας 55-64 ετών. Αξίζει να σημειωθεί ότι η τιμή του Δείκτη για το Δήμο Αμυνταίου βρίσκεται στα ίδια περίπου επίπεδα με την αντίστοιχη τιμή σε περιφερειακό επίπεδο.

Ενδοδημοτικά, η χαμηλότερη τιμή καταγράφεται στη Δημοτική Ενότητα Βαρικού (55 νεοεισερχόμενα άτομα για κάθε 100 που απομακρύνονται). Οριακά υψηλότερες τιμές από το 100, καταγράφονται στις Δημοτικές Ενότητες Αμυνταίου και Φιλώτα (101,72% και 101,82% αντίστοιχα).

Γράφημα 5: Δείκτης αντικατάστασης κατά τα έτη 2001-2011

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

3.3. Παραγωγική δομή και κλαδική διάρθρωση της περιοχής μελέτης

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται η διαμορφωμένη στο Δήμο κατάσταση των τριών Τομέων οικονομικής δραστηριότητας, με τρόπο ώστε να διευκολυνθεί η ανάλυση και η ερμηνεία των αναπτυξιακών δυνατοτήτων και προοπτικών της περιοχής μελέτης. Όπου απαιτείται, παρατίθενται συγκριτικά στοιχεία της Περιφέρειας αλλά και της επικράτειας που αποσαφηνίζουν τη διάσταση των οικονομικών μεγεθών του Δήμου ανά Κλάδο. Το κείμενο με σειρά αναφοράς δομείται στις ακόλουθες ενότητες:

- Πρωτογενής Τομέας
- Δευτερογενής Τομέας
- Τριτογενής Τομέας

Η οικονομία του Δήμου εξακολουθεί να στηρίζεται στον πρωτογενή τομέα και συγκεκριμένα στη γεωργία και κτηνοτροφία παρότι συντηρούν μόνο το 7,54% του συνολικού πληθυσμού (οικονομικά ενεργού και μη ενεργού). Ωστόσο, εξετάζοντας την απασχόληση κατά κλάδο για τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό, ο πρωτογενής τομέας απασχολεί το 20,5% των οικονομικά ενεργών, ο δευτερογενής το 21,59% και ο τριτογενής το 35,60%. Επισημαίνεται επίσης ότι η ιδιαίτερη γεωμορφολογία του Δήμου προσφέρει δυνατότητες διαφοροποίησης και ανάπτυξης δραστηριοτήτων συμβατών με τους ευρωπαϊκούς σχεδιασμούς και κατευθύνσεις, που ενδέχεται να αυξήσουν την υφιστάμενη παραγωγική δυνατότητα αφού εκ των συνθηκών, κυρίως στην ελεύθερη κτηνοτροφία, ο Δήμος είναι υποχρεωμένος να ακολουθεί τον παραδοσιακό τρόπο εκτροφής και εκμετάλλευσης. Επιπλέον χαρακτηριστικό του Δήμου, αποτελεί η παραγωγή προϊόντων με χαμηλότερη αξία και μικρότερο χρόνο συντήρησης σε σχέση με τα κτηνοτροφικά προϊόντα, τα οποία έχουν μεγαλύτερη αξία.

Παρά τις προσπάθειες επενδύσεων των τελευταίων χρόνων, στο πλαίσιο των αναπτυξιακών νόμων και ορισμένες φορές ανεξάρτητα από αυτούς αλλά και μέσα στην κρίση των τελευταίων ετών, η βασική παραγωγική δομή του Δήμου κυριαρχείται από συγκεκριμένες παραδοσιακές προτεραιότητες του πρωτογενή τομέα και τα τελευταία χρόνια από τον τομέα των υπηρεσιών. Η κυριαρχία των δύο αυτών κλάδων καθιστά την εξάρτηση της τοπικής οικονομίας από αυτούς ιδιαίτερα σημαντική, περιορίζει προσπάθειες ανάπτυξης προς άλλες κατευθύνσεις και δημιουργεί μια εικόνα του Δήμου, ως προς τις αναπτυξιακές δυνατότητες, σε τρίτους, η οποία αφήσεται των πόρων και των δυνατοτήτων της.

Σε ότι αφορά στους λοιπούς τομείς (δευτερογενής και τριτογενής), ιδιαίτερα σε κλάδους του τριτογενή τομέα, όπως το εμπόριο και ο τουρισμός, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται διαρκής, πολύ μικρής κλίμακας αύξηση του πλήθους επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, βάσει μοντέλου αυθόρμητης ανάπτυξης. Ο Δήμος εξακολουθεί να στερείται επενδυτικής στρατηγικής και αδυνατεί να υλοποιήσει ο ίδιος ή να προσελκύσει σημαντικές επενδύσεις γεγονός που αποδίδεται τόσο σε εγγενείς περιορισμούς όσο και σε εξωγενείς παράγοντες και εξαρτήσεις. Αξίζει να αναφερθεί η σχετικά πρόσφατη ένταξη του ενεργειακού συμπλέγματος στο παραγωγικό σύστημα της περιοχής.

Πρωτογενής Τομέας

Η γεωργική παραγωγή στο Δήμο, θεωρείται υψηλής ποιότητας. Η συχνή εναλλαγή ημιορεινών και πεδινών περιοχών, καθώς και μικρών υψωμάτων και λόφων, οδηγεί εκ των πραγμάτων σε μια ποικιλία καλλιεργειών, αλλά και σε μια εναλλαγή μικροενδιαιτημάτων, με αποτέλεσμα την αύξηση της βιοποικιλότητας στα οικοσυστήματα αυτού του τύπου. Το γεωφυσικό περιβάλλον του Δήμου καθορίζει το είδος, την κλίμακα και τις παραγωγικές δυνατότητες δραστηριοτήτων του πρωτογενούς τομέα της περιοχής. Η μορφολογία υπαγορεύει την εκτεταμένη παραγωγή του γεωργικού και κτηνοτροφικού τομέα. Οι πεδινές εκτάσεις χρησιμοποιούνται για την παραγωγή δημητριακών και εποχικών προϊόντων.

Ο Δήμος Αμυνταίου θεωρείται αγροτική περιοχή, καθώς οι αγροτικές εκτάσεις και τα βοσκοτόπια καταλαμβάνουν το 63,5% της συνολικής επιφάνειας του. Περίπου το 20,5% του ενεργού πληθυσμού του Δήμου δραστηριοποιείται στον πρωτογενή τομέα ενώ η γεωργία στηρίζεται στην παραδοσιακή οικογενειακή εκμετάλλευση και τον κατακερματισμό των εκτάσεων.

Οι γεωργικές εκτάσεις που περιλαμβάνουν τις αρόσιμες εκτάσεις, τις μόνιμες καλλιέργειες και τις ετερογενείς γεωργικές περιοχές, καταλαμβάνουν έκταση 245,90 στρεμμάτων δηλαδή το 41,65% της συνολικής επιφάνειας του Δήμου. Παρά την αύξηση του ποσοστού της καλλιεργούμενης γης, παρατηρείται μείωση του ποσοστού των απασχολούμενων όσο και του απόλυτου αριθμού των ατόμων που απασχολούνται στον πρωτογενή τομέα. Βέβαια από τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία δεν μπορούν να βγουν ασφαλή συμπεράσματα για το σημερινό αριθμό απασχολούμενων και να επιβεβαιωθεί κάποια πιθανή στροφή του εργατικού δυναμικού προς τον πρωτογενή τομέα.

Όσο αφορά την κατανομή των καλλιεργούμενων εκτάσεων, όπως προκύπτει από τους πίνακες που ακολουθούν, αποτελούνται κυρίως από αροτραίες ετήσιες καλλιέργειες. Σημαντικό όμως ποσοστό καταλαμβάνουν οι δένδρωδεις καλλιέργειες και οι αμπελώνες. Σημειώνεται πως παραδοσιακά στις περιοχές του Αμυνταίου υπήρχαν εκτεταμένοι αμυγδαλώνες οι οποίοι τα τελευταία χρόνια φθίνουν και ίσως θα μπορούσε να αποτελέσει σημαντική κατηγορία καλλιέργειας.

Πέρα, όμως, από αυτές τις πιο συνηθισμένες καλλιέργειες, βασικό χαρακτηριστικό της τοπικής αγροτικής παραγωγής είναι μία σειρά από προϊόντα, τα οποία χαρακτηρίζουν συγκεκριμένους οικισμούς ή και περιοχές του Δήμου Αμυνταίου. Από αυτές τις καλλιέργειες ξεχωρίζουν οι βέργες και τα φασόλια στο Βαρικό, τα σπαράγγια στον κάμπο της Βεγόρας, τα κρεμμύδια στις Πέτρες, οι πιπεριές στον Αετό, οι πατάτες στο Σκλήθρο, οι δένδροκαλλιέργειες της περιοχής του Φιλώτα. Πιο αναλυτικά, αναφορικά με τη γεωργία καταγράφονται τα εξής:

Ετήσιες καλλιέργειες

Οι σημαντικότερες ετήσιες καλλιέργειες του Δήμου Αμυνταίου αποτελούν ο μαλακός σίτος, ο σκληρός σίτος, το κριθάρι, η σίκαλη και ο αραβόσιτος. Οι ετήσιες καλλιέργειες καλύπτουν εκτάσεις 117.440 στρέμματα σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2014. Μικρότερη έκταση καλύπτουν άλλα κτηνοτροφικά φυτά όπως τα τριφύλλια. Σημαντικότερη καλλιέργεια αποτελεί ο αραβόσιτος που στο σύνολο του Δήμου καταλαμβάνει 39.125 στρέμματα δηλαδή το 39,7 % με παραγωγή 51.388 τν ετησίως περίπου. Τέλος οι καλλιέργειες κηπευτικών, αν και δεν είναι τόσο ανεπτυγμένες σε έκταση είναι αρκετά σημαντικές για την περιοχή του Δήμου. Επίσης άλλες καλλιέργειες στον Δήμο Αμυνταίου αποτελούν τα βιομηχανικά φυτά όπως τα ζαχαρότευτλα 2.296 στρ, ο ηλιόσπορος 3.648 στρ, οι πατάτες 2.335 στρ, τα βρώσιμα όσπρια 2.145 στρ, διάφορα λαχανικά 2.076 στρ. Οι καλλιέργειες αυτές εντοπίζονται σε ολόκληρο το πεδινό, ημιορεινό και ορεινό ανάγλυφο της περιοχής, διαφέροντας φυσικά σε έκταση και ένταση ανάλογα με τη γεωμορφολογία και τις υπάρχουσες εκτάσεις κάθε οικισμού.

Πίνακας 16: Καταγραφή εκτάσεων και παραγωγής ετήσιων καλλιεργειών (Στοιχεία 2014)

Διοικητική Μονάδα	Σύνολο Εκτάσεων ν	Σιτάρι				Κριθάρι		Σίκαλη		Αραβόσιτος		Λοιπά ⁽¹⁾	
		Μαλακό		Σκληρό		1	2	1	2	χωρίς συγκαλλιέργεια		1	2
		1	2	1	2					1	2		
		1	2	1	2	1	2	1	2	1	2		
Π. Ε. ΦΛΩΡΙΝΑΣ	238.094	49.71	10.326.62	28.77	7.021.97	40.45	7.548.13	50.35	10.820.77	57.60	69.601.70	10.39	2.261.53
		5	8	7	5	6	0	8	0	9	0	7	0
ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	117.440	11.16	2.877.400	27.61	6.812.91	17.16	4.425.18	15.76	3.450.480	39.12	51.388.38	6.442	1.311.82
		9		7	5	9	0	7		5	0		0

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Πίνακας 17: Καταγραφή εκτάσεων δενδρωδών καλλιεργειών (Στοιχεία 2014)

Διοικητική Μονάδα	Σύνολο εκτάσεων	Οπωροφόρα δένδρα						Δένδρα για ξηρούς και αποξηραμένους καρπούς
		Σύνολο	Μηλιές	Αχλαδιές	Ροδακινιές	Βερικοκιές	Κερασιές	Σύνολο
Π. Ε. ΦΛΩΡΙΝΑΣ	27.603	16.138	3.589	484	10.997	92	882	3.595
ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	18.009	15.284	3.131	116	10.995	92	861	2.006

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Δενδρώδεις καλλιέργειες

Οι δενδρώδεις καλλιέργειες στο Δήμο Αμυνταίου καλύπτουν έκταση 18.009 στρεμμάτων με το μεγαλύτερο ποσοστό να είναι στην Δημοτική Ενότητα Φιλώτα. Η σημαντικότερη δενδρώδης καλλιέργεια είναι η καλλιέργεια ροδάκινων είτε ως επιτραπέζια, είτε ως βιομηχανικά και ακολουθούν με σημαντική διαφορά οι μηλιές (3.131 στρ.) και τα δέντρα για ξηρούς και αποξηραμένους καρπούς (2.006 στρ.). Σημειώνεται πως το σημαντικότερο στοιχείο καταγράφεται από το υπερδιπλασιασμό των καλλιεργήσιμων δενδρωδών εκτάσεων την περίοδο 2001-2014 με τα στοιχεία του 2001 να καταγράφουν τις καλλιέργειες σε έκταση 7.814,40 στρέμματα ενώ το 2013 καταγράφονται 18.009 στρέμματα.

Αμπελοκαλλιέργεια

Η περιοχή είναι σε εθνικό και διεθνές επίπεδο γνωστή εδώ και δεκαετίες για την αμπελοκαλλιέργεια, μία κατεξοχήν παραδοσιακή παραγωγική δραστηριότητα των κατοίκων. Η αμπελοκαλλιέργεια καλύπτει περίπου 8.973 στρέμματα. Η ποιότητα, η υποδομή και η παράδοση συντελούν στο να κατέχει η καλλιέργεια της αμπέλου πρωτεύοντα ρόλο μεταξύ των άλλων καλλιεργειών συνεισφέροντας το 27% του συνόλου της ακαθάριστης προσόδου του πρωτογενούς τομέα (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019).

Η κυρίως αμπελουργική ζώνη του Δήμου βρίσκεται ανάμεσα στις λίμνες Πετρών και Βεγορίτιδα, η οποία σύμφωνα με ειδικές μελέτες χωρίζεται ουσιαστικά σε τρεις περιοχές με σημαντικές διαφορές μεταξύ τους. Η πρώτη περιοχή που βρίσκεται στο χαμηλότερο υψόμετρο στις όχθες τις λίμνης των Πετρών ενδείκνυται για την παραγωγή λευκών και ροζέ οίνων. Η δεύτερη περιοχή με το υψηλότερο υψόμετρο, με εδάφη στραγγιζόμενα και με κλίσεις, ενδείκνυται για την παραγωγή ερυθρών οίνων ποιότητας. Στην τρίτη ενδιάμεση περιοχή υπάρχει η δυνατότητα παραγωγής οίνων όλων των τύπων.

Τα αμπέλια καλλιεργούνται σε τρεις κυρίως κοινότητες του Δήμου, τον Άγιο Παντελεήμονα, το Ξινό Νερό και τις Πέτρες, καθώς και στο Αμύνταιο. Το παρόν και το μέλλον της αμπελοκαλλιέργειας διαγράφεται αισιόδοξο, εξαιτίας της προσπάθειας των τοπικών παραγόντων και φορέων που έχουν δημιουργήσει δομές και υποδομές στήριξης της παραγωγής. Ο κλάδος του κρασιού αποτελεί το μεγάλο πλεονέκτημα της περιοχής αφού παράγει προϊόντα «brand name» άριστης ποιότητας τα οποία είναι γνωστά στην αγορά με επιτυχημένες εξαγωγές. Την άποψη αυτή μπορεί να στηρίξει και η διεθνής συγκυρία (εμπόριο, κατανάλωση) όπου η κατανάλωση ποιοτικών προϊόντων κρασιού αυξάνεται συνεχώς.

Γράφημα 6: Ποσοστιαία κατανομή εκτάσεων αμπέλων για κρασί στην Π.Ε. Φλώρινας

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Γράφημα 7: Ποσοστιαία κατανομή εκτάσεων αμπέλων για κρασί στο Δήμο Αμυνταίου

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Κτηνοτροφία

Οι βασικές διαπιστώσεις για την κτηνοτροφία που απορρέουν από τα στατιστικά δεδομένα είναι ότι από τον συνολικό αριθμό κεφαλών ζώων, το βασικό είδος που

κυριαρχεί στις κτηνοτροφικές επιχειρήσεις του Δήμου Αμυνταίου είναι τα αιγοπρόβατα με 54.823 κεφαλές. Έτσι η αιγοπροβατοτροφία αναδεικνύεται σε σημαντικό παράγοντα της περιοχής του Δήμου.

Επίσης σε σημαντικούς αριθμούς υπάρχουν τα βοοειδή τα οποία θα μπορούσαν να αναπτυχθούν περαιτέρω. Τα λοιπά ζωικά είδη εκτρέφονται σε περιορισμένο αριθμό. Σε σχέση με την καταγραφή του 2001 όπου κυριαρχεί και πάλι η αιγοπροβατοτροφία, ο αριθμός των αιγοπροβάτων παρουσιάζει σημαντική αύξηση κατά 6.531 κεφαλές που αντιστοιχεί σε ποσοστό περίπου +12%, ενώ στα βοοειδή παρουσιάζεται σημαντική μείωση κατά 5.172 κεφαλές που αντιστοιχεί στο -623%, δείγμα της φθίνουσας πορείας του κλάδου.

Πίνακας 18: Καταγραφή ζωικού δυναμικού αιγοπροβάτων (στοιχεία 2014)

Διοικητικές Μονάδες	Πρόβατα			Αίγες			Χοίροι	
	Σύνολο	Οικόσιτα	Κοπαδιάρικα	Σύνολο	Οικόσιτες	Κοπαδιάρικες	Σύνολο	Από αυτούς για αναπαραγωγή
Π.Ε. ΦΛΩΡΙΝΑΣ	108.801	110	108.691	24.828	517	24.311	1.879	20
ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	54.823	-	54.823	13.209	-	13.209	502	-

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Πίνακας 19: Καταγραφή ζωικού δυναμικού βοοειδών (στοιχεία 2014)

Διοικητικές Μονάδες	Βοοειδή (Μοσχάρια, ταύροι, αγελάδες και βόδια)			
	Σύνολο	Αγελάδες Γαλακτοπαραγωγής	Βοοειδή κρεοπαραγωγής	Βοοειδή μικτής χρήσης

Π. Ε. ΦΛΩΡΙΝΑΣ ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	Άρρενα	Θήλεα	Θήλεα	Άρρενα	Θήλεα	Άρρενα	Θήλεα
	1.573	4.816	1.017	816	1.609	757	2.190
	407	423	256	84	94	323	73

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Πέραν της παραδοσιακής εκτροφής αιγοπροβάτων, σημαντική δραστηριότητα συνιστά και η εκτροφή χοίρων και πουλερικών. Εντυπωσιακή είναι η αύξηση που παρατηρείται τα τελευταία έτη στην εκτροφή χοίρων, αποδιδόμενη κυρίως στην αύξηση της τουριστικής κίνησης και τη συνεπαγόμενη αύξηση ζήτησης για κατανάλωση χοιρινού κρέατος.

Οι εκτεταμένοι ορεινοί και ημιορεινοί όγκοι του Δήμου προσφέρουν δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης ελεύθερης και ημισταβλισμένης κτηνοτροφίας (αιγοπρόβατα). Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται σημαντική αύξηση κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων που εντάσσονται σε προγράμματα βιολογικής εκτροφής και παραγωγής, με βασικούς περιορισμούς ότι οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις δεν επαρκούν για την παραγωγή των βιολογικών ζωοτροφών που απαιτούνται καθώς επίσης ότι οι περισσότεροι κτηνοτρόφοι δεν διαθέτουν ιδιόκτητες γαίες (όλοι σχεδόν οι βοσκότοποι είναι δημόσιοι ή κοινοτικοί).

Η τυροκομία αποτελεί έναν από τους κατεξοχήν σημαντικούς κλάδους της κτηνοτροφίας, καθώς στο Δήμο παράγονται 23.500 τν μαλακού τυριού, γεγονός που συνιστά την αναπτυξιακή δυναμική της συγκεκριμένης δραστηριότητας.

Μελισσοκομία

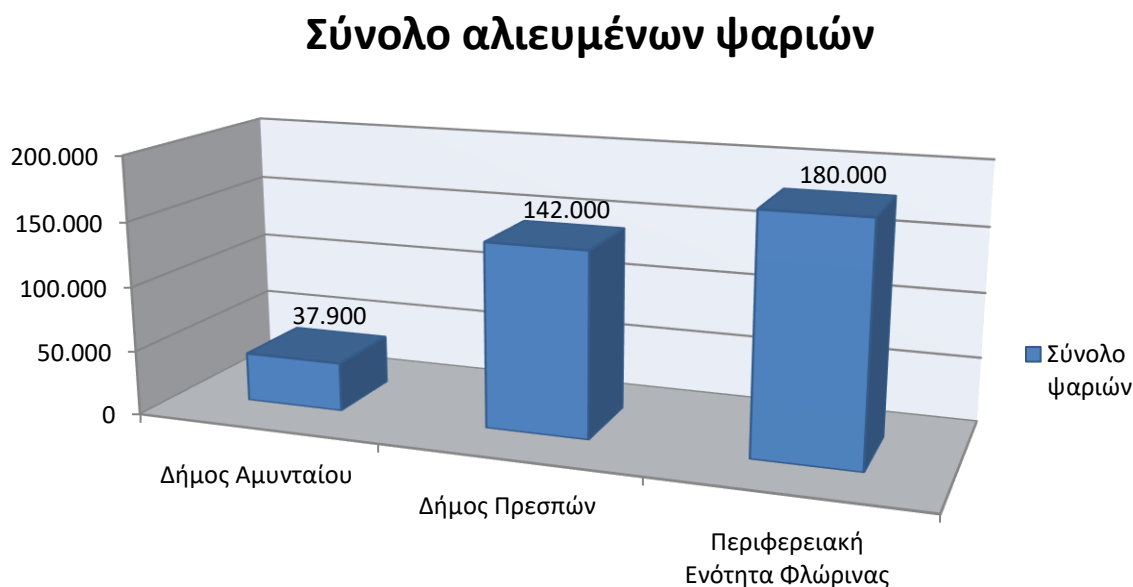
Η συγκεκριμένη δραστηριότητα δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη, ωστόσο παρουσιάζει μια διαρκή αύξηση τα τελευταία χρόνια. Στο Δήμο Αμυνταίου υπολογίζονται περίπου 24.000 κυψέλες (σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2014). Η ενασχόληση με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα θα μπορούσε να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα αύξησης του εισοδήματος και της απασχόλησης.

Αλιεία

Το ψάρεμα στους παραλίμνιους οικισμούς των λιμνών είναι μία παραδοσιακή δραστηριότητα. Στον Άγιο Παντελεήμονα και στις Πέτρες υπήρχαν πολλές οικογένειες ψαράδων που ζούσαν αποκλειστικά από την αλιεία και διοχέτευαν τα προϊόντα στην τοπική αγορά του Αμυνταίου. Η αλιεία που πραγματοποιείται σήμερα δεν επαρκεί για να ικανοποιήσει τις αυξανόμενες ανάγκες που δημιουργούσε η σύγχρονη εποχή.

Η αλιευτική παραγωγή είναι ελάχιστη, παρόλο που στην περιοχή του Αμυνταίου υπάρχουν τέσσερις λίμνες. Με την αλιεία ασχολούνται ερασιτεχνικά ή ημιεπαγγελματικά, ενώ δεν υπάρχουν συστηματικές εκτροφές (ιχθυοκαλλιέργειες). Η εκμετάλλευση των επιφανειακών νερών για ιχθυοπαραγωγή γίνεται περιστασιακά και με εμπειρικές μεθόδους. Μέχρι σήμερα δεν έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές προσπάθειες για ορθολογική αλιευτική αξιοποίηση των λιμνών. Ανασταλτικός παράγοντας για την παραγωγική εκμετάλλευση των λιμνών είναι η μόλυνση των υδάτων από τη διοχέτευση των αστικών και βιομηχανικών λυμάτων, καθώς και της γεωργικής δραστηριότητας γύρω από αυτές. Στην Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας, η αλιευτική δραστηριότητα υφίσταται μόνο στους Δήμους Αμυνταίου και Πρεσπών. Αναλυτικά, σύμφωνα με στοιχεία του 2014 η υφιστάμενη κατάσταση στην αλιεία διαμορφώνεται ως εξής:

Γράφημα 8: Σύνολο αλιευμένων ψαριών

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Στο Δήμο Αμυνταίου υφίσταται ο Αλιευτικός-Πιστωτικός συνεταιρισμός «ο Φάρος», που ιδρύθηκε το 1926, τα μέλη του οποίου στην πλειοψηφία τους ασκούν την αλιεία ερασιτεχνικά ή για συμπλήρωση εισοδήματος, ενώ δραστηριοποιούνται και αλιείς από την ευρύτερη περιοχή. Χαρακτηριστικό αποτελεί, ότι σύμφωνα με τα στοιχεία του 2014, στο Δήμο Αμυνταίου καταγράφονται 121 αλιείς και εκτροφείς αλιευμάτων κατοίκων εκ των οποίων οι 94 είναι ερασιτέχνες (77,7%).

Για την αλιεία διατίθενται μικρές βάρκες (πλάβες). Επίσης δραστηριοποιείται στην περιοχή Λιμνοχωρίου ο Αλιευτικός Συνεταιρισμός Λιμνοχωρίου, τα μέλη του οποίου ασκούν την αλιεία επαγγελματικά διαθέτοντας τις ποσότητες ψαριών που αλιεύονται στην τοπική αγορά.

Σε ότι αφορά στη δασική υλοτομία καταγράφεται μια έντονη δραστηριότητα. Από τους 447 τόνους καυσόξυλων που συγκομίσθηκαν από γεωργικές εκτάσεις στην Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας, το 66,45% καταγράφηκε στο Δήμο Αμυνταίου. Ωστόσο, ο συγκεκριμένος κλάδος έχει μικρή συμβολή στη διαμόρφωση του παραγόμενου προϊόντος και στην απασχόληση.

Δευτερογενής Τομέας

Ένας εξαιρετικά ευαίσθητος για την πορεία της περιοχής αναπτυξιακός τομέας είναι αυτός της ενέργειας. Στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας παράγεται το 80% της συνολικής ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας. Το ανατολικό τμήμα της Περιφέρειας συγκεντρώνει τους πλούσιους υδροφορείς, τα αποδοτικότερα εδάφη, αλλά και τα λιγνιτοφόρα πεδία. Στην περιοχή των λιγνιτωρυχείων το ανάγλυφο μεταβάλλεται διαρκώς εξαιτίας της κίνησης του μετώπου εξόρυξης και των αποθέσεων των στείρων, το έδαφος υποβαθμίζεται ποιοτικά και ο υδροφορέας ταπεινώνεται, αφού για την εξόρυξη είναι απαραίτητη η άντληση των υδάτων που βρίσκονται σε μικρότερο βάθος από το κοίτασμα.

Ο Δήμος Αμυνταίου αποτελεί τμήμα της τεκτονικής τάφρου Μοναστηρίου – Αμυνταίου – Πτολεμαΐδας – Σερβίων, στην οποία βρίσκονται τα μεγαλύτερα λιγνιτικά κοιτάσματα της χώρας. Τα κοιτάσματα του Αμυνταίου ξεπερνούν τους 450 εκατ. τόνους. Τα κοιτάσματα λιγνίτη της περιοχής χρησιμοποιούνται ως καύσιμη ύλη στο σταθμό ΑΗΣ Αμυνταίου – Φιλώτα που είναι εγκατεστημένος Βορειοδυτικά του οικισμού του Φιλώτα. Η εκμετάλλευση των λιγνιτωρυχείων της περιοχής υποβαθμίζει τόσο την δυνατότητα αξιοποίησης του εδάφους της περιοχής, όσο και τους υδροφόρους ορίζοντες. Η ρύπανση οφείλεται κυρίως στις εξορυκτικές δραστηριότητες της ΔΕΗ στην περιοχή αφού αυτή ανήκει στο λιγνιτικό μέτωπο της λεκάνης Πτολεμαΐδας.

Επιπλέον, παρουσιάζονται προβλήματα επιβάρυνσης της ατμόσφαιρας. Επίσης το γεγονός ότι διέρχονται οδικοί άξονες με σημαντικό κυκλοφοριακό φόρτο έχουν σαν αποτέλεσμα να υπάρχουν προβλήματα μόλυνσης και ηχορύπανσης. Όλες οι παραπάνω δραστηριότητες επιφέρουν αναπόφευκτα σημαντικές επιπτώσεις που μεταβάλλουν κύρια περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Οι επιπτώσεις αυτές αποτελούν εν δυνάμει παράγοντες που τείνουν να υποβαθμίζουν τη δυνατότητα

αξιοποίησης των εδαφών της περιοχής και μπορούν να διακριθούν σε άμεσες και έμμεσες.

Σχετικά με τους υπόλοιπους κλάδους του Δευτερογενή τομέα (μεταποιητικές δραστηριότητες και κατασκευές), αυτοί υστερούν σημαντικά σε σχέση με τους αντίστοιχους της Περιφέρειας όσο και του συνόλου της Χώρας. Οι μεταποιητικές επιχειρήσεις βρίσκονται διάσπαρτες στο Δήμο, εκτός των πολύ ορεινών περιοχών. Στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Αμυνταίου δεν υπάρχει οργανωμένη περιοχή με την έννοια του χώρου υποδοχής του μεταποιητικού τομέα, κατά συνέπεια κάθε επιχείρηση επιλέγει τον τόπο εγκατάστασης με κριτήρια κυρίως την ιδιοκτησίας οικοπέδου ή κτηρίου ή την συμφερότερη τιμή της γης.

Τόσο η γεωμορφολογία του Δήμου όσο και η απουσία επαρκών υποδομών δεν δίνουν δυνατότητα αποτελεσματικής αξιοποίησης των φυσικών και ανθρώπινων πόρων, ενώ για τους ίδιους λόγους το κόστος παραγωγής των μεταποιητικών επιχειρήσεων παραμένει αυξημένο. Οι δραστηριότητες των αμιγώς μεταποιητικών-βιοτεχνικών επιχειρήσεων αφορούν κυρίως σε επεξεργασία προϊόντων του πρωτογενούς τομέα (γεωκτηνοτροφικά και δασικά προϊόντα). Σχετικά με το μέγεθος και το είδος των μεταποιητικών επιχειρήσεων, σημειώνεται ότι αντιστοιχεί στο μέγεθος της τοπικής αγοράς. Εξαιρεση αποτελούν οι μονάδες εμφιάλωσης κρασιού, οι οποίες έχουν εμβέλεια μεγαλύτερη από την τοπική αγορά και μια μονάδα συγκέντρωσης και τυποποίησης του γάλακτος (ΦΑΓΕ).

Οι υπάρχουσες βιοτεχνικές – βιομηχανικές μονάδες ανήκουν στον κλάδο της αγροτικής βιομηχανίας (τυροκομεία) και της επεξεργασίας ξύλου (ξυλεία, επιπλοποιία). Οι μεταποιητικές επιχειρήσεις γεωργικών προϊόντων δραστηριοποιούνται κυρίως στην επεξεργασία σιτηρών και την παραγωγή αλεύρων.

Ο κλάδος τροφίμων κινείται ικανοποιητικά, γεγονός που αποδίδεται κυρίως στην ανάπτυξη των αγορών παραδοσιακών προϊόντων.

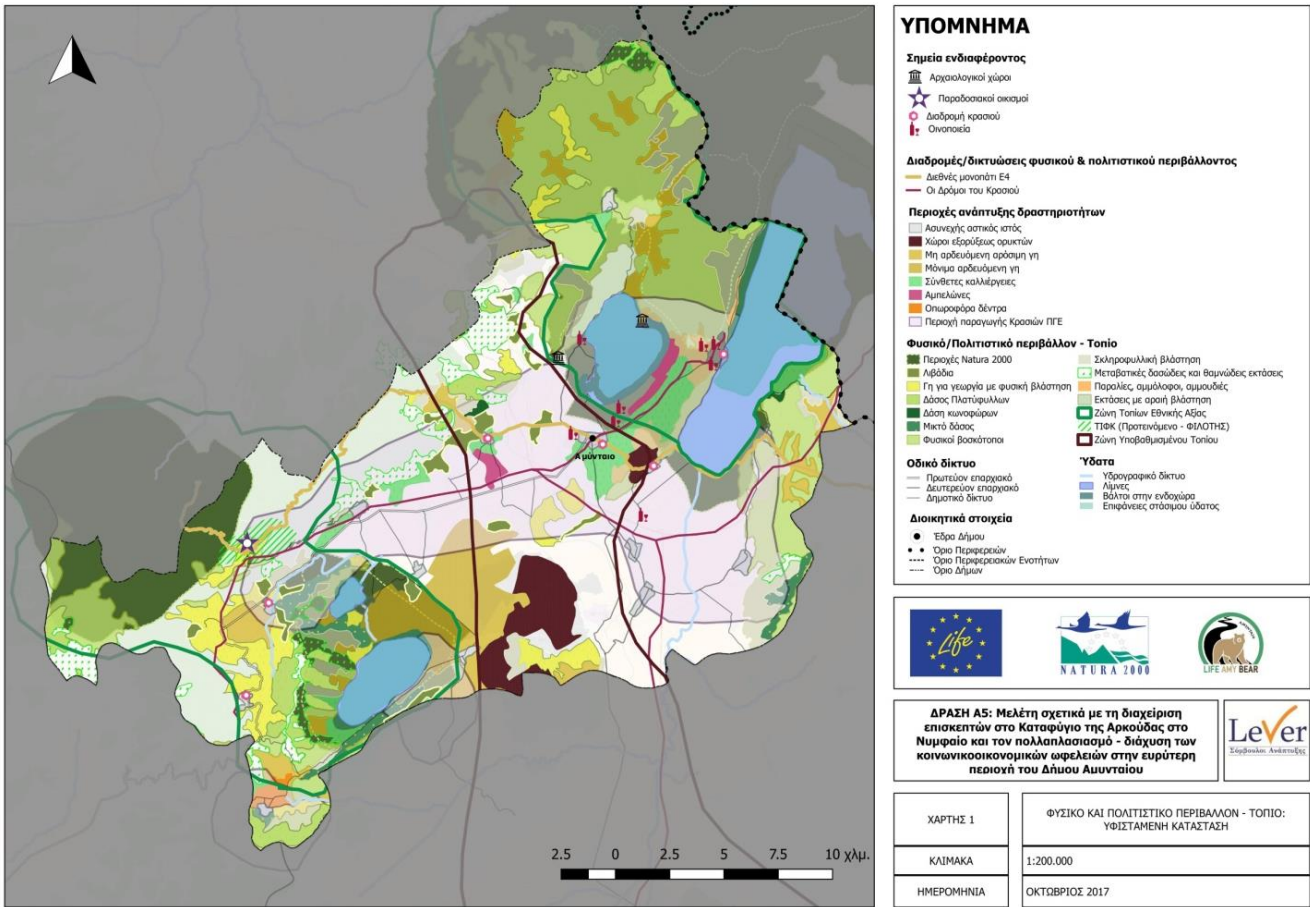
Η παραγωγή ζωικών προϊόντων (νωπού κρέατος) διοχετεύεται μέσω εμπόρων στην τοπική και περιφερειακή αγορά. Λόγω του παραδοσιακού χαρακτήρα της κτηνοτροφίας, τα παραγόμενα προϊόντα χαρακτηρίζονται για την ποιότητα και τη διατροφική τους αξία. Η σύνδεση της τοπικής αγροτικής παραγωγής με τη μεταποίηση αποδίδει τα καλύτερα αποτελέσματα για την τοπική οικονομία, αφού ενισχύει το αίσθημα ασφάλειας στους αγρότες αλλά και διασφαλίζει πρώτη ύλη σε σύγχρονες μεταποιητικές επιχειρήσεις.

Σημαντικά ενισχύει την τοπική οικονομία η παρουσία και λειτουργία της ΔΕΗ, αλλά αυτή είναι μια εξωγενής παρέμβαση την οποία δεν μπορεί να επηρεάσουν πρωτοβουλίες τοπικού επιπέδου.

Ο κλάδος του κρασιού αποτελεί το μεγάλο πλεονέκτημα της περιοχής. Ως επακόλουθο της εκτεταμένης αμπελοκαλλιέργειας στην περιοχή, τα τελευταία χρόνια ιδρύθηκαν και λειτουργούν αρκετά ιδιωτικά οινοποιεία τα οποία απορροφούν σημαντικό μέρος της παραγωγής. Η παραγωγική τους δραστηριότητα, αλλά και η διαμόρφωσή τους ως επισκέψιμοι χώροι με τη διεξαγωγή ξεναγήσεων και εκδηλώσεων γευσιγνωσίας συμβάλλουν καθοριστικά στην αναβάθμιση του αμπελοοινικού προφίλ της περιοχής σε πανελλαδικό και διεθνές επίπεδο.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η αξιοποίηση των πηγών Ξινού Νερού στην ομώνυμη Τοπική Κοινότητα. Η μονάδα εμφιάλωσης λειτουργεί με ευθύνη του Δήμου και είναι επιβεβλημένος ο εκσυγχρονισμός της. Η επιχείρηση εμφιαλώνει φυσικό μεταλλικό νερό και παράγει και εμφιαλώνει αεριούχα αναψυκτικά. Η ζήτηση για το προϊόν είναι αυξημένη επειδή έχει καθιερωθεί στην ελληνική αγορά, ως υγιεινό και εξαιρετικής ποιότητας προϊόν. Σήμερα απασχολούνται στην επιχείρηση περίπου 15 άτομα.

Χάρτης 3: Φυσικό και Πολιτιστικό Περιβάλλον - Τοπίο του Δήμου Αμυνταίου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Τριτογενής Τομέας

Ο Τριτογενής τομέας είναι με διαφορά ο πιο σημαντικός τομέας για το σύνολο του Δήμου καθώς απασχολεί το μεγαλύτερο αριθμό απασχολούμενων. Η ανάπτυξη του Τομέα στηρίζεται κυρίως στον Τουρισμό, στις Υπηρεσίες Δημόσιας Διοίκησης και στις Επιχειρήσεις Παροχής Υπηρεσιών. Η πόλη του Αμυνταίου αποτελεί το εμπορικό κέντρο και κέντρο παροχής υπηρεσιών της ευρύτερης περιοχής του Δήμου. Έχει αναδειχθεί σε κέντρο εμπορίου και υπηρεσιών λόγω της κεντρικής γεωγραφικής του θέσης αλλά και της γεινίασης του με κύριους οδικούς άξονες που επιτρέπουν την εύκολη πρόσβαση. Στην ανάδειξη αυτή σημαντικό ρόλο παίζει και η μεγάλη απόσταση από το άλλο αστικό κέντρο του νομού, την πόλη της Φλώρινας. Από τα διαθέσιμα στοιχεία του είδους των επιχειρήσεων διαπιστώνεται ότι τα καταστήματα εμπορίου και παροχής υπηρεσιών καλύπτουν τουλάχιστον τις βασικές καθημερινές ανάγκες των κατοίκων.

Ο κλάδος Εμπορίου χαρακτηρίζεται από μικρές τοπικές επιχειρήσεις και από την έλλειψη μεγάλων αλυσίδων εμπορίου καθώς και μεγάλων επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών. Το Λιανικό Εμπόριο αντιμετωπίζει τις μεγαλύτερες δυσκολίες λόγω της μικρής σχετικά αγοράς αλλά και της τάσης των κατοίκων του Νομού να προμηθεύονται αγαθά από την αγορά της Πτολεμαΐδας και της Θεσσαλονίκης, αλλά και λόγω της οικονομικής κρίσης που πλήττε την αγορά. Γενικά ο Νομός, τουλάχιστον προς το παρόν, δεν φαίνεται να αποτελεί αγορά στόχο των μεγάλων επιχειρήσεων και αλυσίδων.

Ο κλάδος της εστίασης και της παροχής καταλύματος (αν και καλύπτει σημαντικό πλήθος επιχειρήσεων) απασχολεί μόλις το 4,8% των Εργαζομένων και διαμορφώνει το 6% της αξίας πωλήσεων επιχειρήσεων του Νομού. Τέλος, οι επιχειρηματικές δραστηριότητες του κλάδου Χερσαίων Μεταφορών παράγουν αξία που προσεγγίζει το 3% της αξίας των συνολικών πωλήσεων.

Ο Τουρισμός, ως διακριτή δραστηριότητα του Τριτογενούς Τομέα, παρά το γεγονός ότι παρουσιάζει τάση ανάπτυξης (ειδικά ο αγροτουρισμός), φαίνεται να έχει μικρή συνεισφορά στη διαμόρφωση του παραγόμενου προϊόντος του Νομού (Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2006).

Η Δυτική Μακεδονία στο σύνολό της αποτελεί μία από τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της χώρας. Η απουσία θάλασσας, που αποτελεί το βασικότερο στοιχείο του επικρατέστερου μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης, τη διαφοροποιεί από τους δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς της χώρας. Εντούτοις, οι φυσικοί και πολιτισμικοί της πόροι, η γεωμορφολογία και η ποικιλομορφία της, της προσδίδουν μία ιδιαίτερη δυναμική όσον αφορά την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, στις οποίες περιλαμβάνονται δραστηριότητες φυσιολατρικού, χιονοδρομικού, πολιτισμικού, γαστρονομικού, θρησκευτικού, εκπαιδευτικού τουρισμού, τουρισμού περιπέτειας, κλπ.

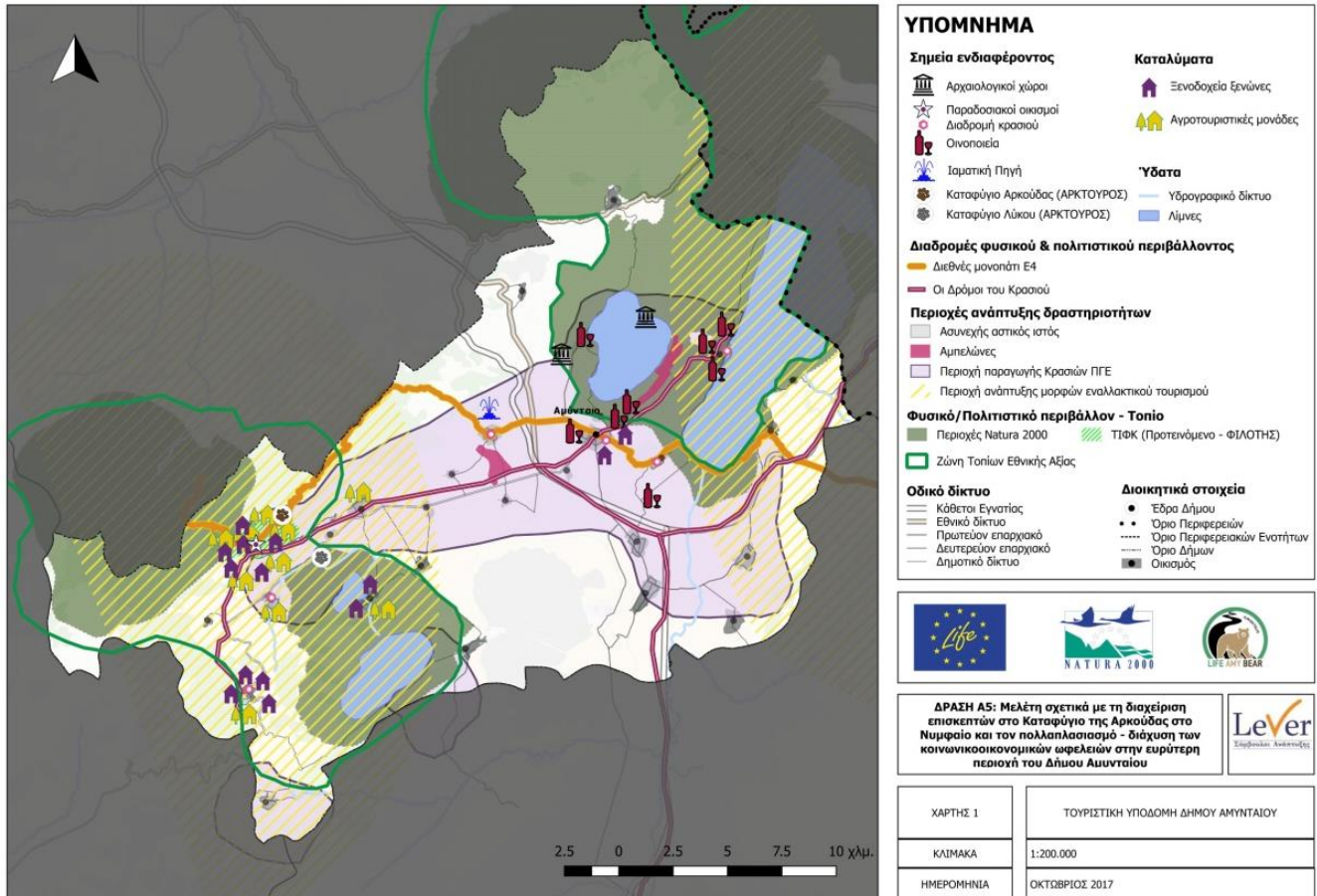
Τουρισμός

Καταλύματα

Η μειωμένη υφιστάμενη τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας αποτυπώνεται στην περιορισμένη υφιστάμενη τουριστική υποδομή. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι Δυτική Μακεδονία, όπως φαίνεται και στον πίνακα που ακολουθεί, με 126 καταλύματα (σύμφωνα με στοιχεία του 2016) κατέχει μόλις το 1,3% του συνολικού ξενοδοχειακού δυναμικού της χώρας. Σε επίπεδο δυναμικότητας δωματίων, η αντίστοιχη τιμή για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας ανέρχεται στο 0,72% της συνολικής δυναμικότητας ξενοδοχείων και ομοειδών καταλυμάτων της χώρας. Στην Π.Ε. Φλώρινας ειδικότερα,

χωροθετείται το 25% περίπου του συνολικού αριθμού ξενοδοχειακών καταλυμάτων, ενώ το δυναμικό της σε αριθμό δωματίων και αριθμό κλινών ανέρχεται στο 18% περίπου.

Χάρτης 4: Τουριστική υποδομή Δήμου Αμυνταίου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η κατανομή των καταλυμάτων και κλινών καθώς και τα ξενοδοχειακά καταλύματα ανά κατηγορία στις Περιφερειακές Ενώτητες της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας εμφανίζεται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 20: Δυναμικότητα καταλυμάτων ξενοδοχειακού τύπου ανά κατηγορία στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (2016)

Π. Ε.	5****			4****			3***			2**			1*			ΣΥΝΟΛΟ		
	Ξενοδ.	Δωμ.	Κλίνες	Ξενοδ.	Δωμ.	Κλίνες	Ξενοδ.	Δωμ.	Κλίνες	Ξενοδ.	Δωμ.	Κλίνες	Ξενοδ.	Δωμ.	Κλίνες	Ξενοδ.	Δωμάτια	Κλίνες
ΣΥΝΟΛΟ	3	61	137	18	416	879	65	1736	3659	36	644	1274	4	57	141	126	2914	6090
ΚΟΖΑΝΗΣ	1	14	32	1	28	56	19	521	1042	11	269	521	1	15	30	33	847	1681
(%)	33,3%	22,95%	23,36%	5,56%	6,73%	6,37%	29,23%	30,01%	28,48%	30,56%	41,77%	40,89%	25,00%	26,32%	21,28%	26,19%	29,07%	27,60%
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	0	0	0	2	55	104	12	344	780	8	125	257	2	30	87	24	554	1228
(%)	0%	0%	0%	11,11%	13,22%	11,83%	18,46%	19,82%	21,32%	22,22%	19,41%	20,17%	50,00%	52,63%	61,70%	19,05%	19,01%	20,16%
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	2	47	105	13	305	659	16	497	1065	7	114	215	0	0	0	38	963	2044
(%)	66,7%	77,05%	76,64%	72,22%	73,32%	74,97%	24,62%	28,63%	29,11%	19,44%	17,70%	16,88%	0,00%	0,00%	0,00%	30,16%	33,05%	33,56%
ΦΛΩΡΙΝΑΣ	0	0	0	2	28	60	18	374	772	10	136	281	1	12	24	31	550	1137
(%)	0%	0%	0%	11,11%	6,73%	6,83%	27,69%	21,54%	21,10%	27,78%	21,12%	22,06%	25,00%	21,05%	17,02%	24,60%	18,87%	18,67%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Πίνακας 21: Δυναμικότητα καταλυμάτων ξενοδοχειακού τύπου στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (2016)

Π. Ε.	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
ΣΥΝΟΛΟ	126	0	126	6090	0	6090
ΚΟΖΑΝΗΣ	33	0	33	1681	0	1681
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	24	0	24	1228	0	1228
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	38	0	38	2044	0	2044
ΦΛΩΡΙΝΑΣ	31	0	31	1137	0	1137

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Όπως φαίνεται στους πίνακες υπάρχει μία σχετική ισοκατανομή των καταλυμάτων και στις τέσσερις Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας, με αυξημένη δυναμικότητα κλινών στις Π.Ε. Κοζάνης και Καστοριάς, όπου υπάρχουν σχετικά μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, ενώ λιγότερες στην Π.Ε. Φλώρινας.

Ειδικότερα η Π.Ε. Φλώρινας υπολείπεται έναντι των άλλων, τόσο από άποψη αριθμού καταλυμάτων όσο και από άποψη δυναμικότητας. Το μεγαλύτερο μέρος των καταλυμάτων της Π.Ε. Φλώρινας εντοπίζεται σε οικισμούς κοντά στο Νυμφαίο, το οποίο αποτελεί το μαζικότερο τουριστικό πόλο του Νομού κατά τη διάρκεια της χειμερινής κυρίως περιόδου καθώς και στον Άγιο Παντελεήμονα, κοντά στη Λίμνη Βεγορίτιδα.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας υπάρχουν μόνο τρεις (3) ξενοδοχειακές μονάδες πέντε αστέρων, μία στην Κοζάνη και δύο στην Καστοριά. Το μεγαλύτερο μέρος του ξενοδοχειακού δυναμικού της Περιφέρειας είναι καταλύματα 2 και 3 αστέρων (συνολικά 101), συνολικής δυναμικότητας 4.933 κλινών που αντιστοιχεί στο 81% της συνολικής δυναμικότητας της Περιφέρειας.

Στην Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας, που αποτελεί και την ευρύτερη περιοχή ενδιαφέροντος της παρούσας μελέτης καθώς εκεί διοικητικά υπάγεται ο Δήμος Αμυνταίου, από τα 31 καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου, δύο (2) είναι 4 αστέρων, δεκαοχτώ (18) τριών αστέρων, δέκα (10) δύο αστέρων και ένα (1) ενός αστεριού.

Γενικά, η πλειοψηφία των καταλυμάτων της περιφέρειας είναι καταλύματα του τύπου «Ενοικιαζόμενα δωμάτια/Επιπλωμένα διαμερίσματα». Αυτό καταδεικνύει το είδος της τουριστικής ανάπτυξης και ζήτησης στην περιοχή, η οποία απέχει από το πρότυπο του μαζικού τουρισμού.

Τα τελευταία χρόνια, ο χιονοδρομικός τουρισμός εξελίσσεται σε ιδιαίτερα δυναμικό κλάδο για τη Δυτική Μακεδονία. Η ολοκλήρωση σημαντικού τμήματος της Εγνατίας Οδού, ο εκσυγχρονισμός και η επέκταση των χιονοδρομικών κέντρων, αλλά και η δημιουργία νέας και η ποιοτική αναβάθμιση της υφιστάμενης τουριστικής υποδομής, έχουν συμβάλει στην αύξηση της επισκεψιμότητας της περιοχής κατά τη διάρκεια της χειμερινής περιόδου.

Τουριστική Ζήτηση

Από τα στοιχεία αφίξεων – διανυκτερεύσεων στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου στις τέσσερις Περιφερειακές Ενότητες, που παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες, και συγκρινόμενα με τα αντίστοιχα στοιχεία άλλων περιφερειών της Ελλάδας, προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Το σύνολο των αφίξεων στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου της Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας για το έτος 2016 αντιστοιχεί στο 12,75% των συνολικών αφίξεων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (σύνολο Περιφέρειας **118.766** αφίξεις).
- Όσον αφορά το Δήμο Αμυνταίου, οι αφίξεις για το έτος 2016 ανέρχονται σε ποσοστό 1,27% των συνολικών αφίξεων στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.
- Αντίστοιχα, το σύνολο των διανυκτερεύσεων για το 2016 ανέρχεται σε 269.903 που αντιστοιχεί σε 0,034% των συνολικών διανυκτερεύσεων στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου της χώρας. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι η Δυτική Μακεδονία αποτελεί ως επί το πλείστο προορισμό ολιγοήμερων αποδράσεων (κυρίως Σαββατοκύριακου).
- Ειδικά για την Π.Ε. Φλώρινας, οι συνολικές διανυκτερεύσεις ανήλθαν σε 27.038 κατά το 2006, που αντιστοιχούν σε 10,01% των συνολικών διανυκτερεύσεων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Ο Δήμος Αμυνταίου καταγράφει διανυκτερεύσεις που αντιστοιχούν στο 1,13% του συνολικού αριθμού διανυκτερεύσεων στην Περιφέρεια (3.055). Παρουσιάζεται ιδιαίτερη δυναμική ως προς τις διανυκτερεύσεις αλλοδαπών έναντι του αντίστοιχου αριθμού διανυκτερεύσεων ημεδαπών. Στο γεγονός αυτό συντελεί και η εγγύτητα του Δήμου τόσο με την Αλβανία όσο και με την Π.Γ.Δ.Μ.
- Όσον αφορά τα στοιχεία πληρότητας, η Π.Ε. Φλώρινας παρουσιάζει ιδιαίτερα χαμηλή πληρότητα, με 11,3% το 2016. Η μέση πληρότητα των καταλυμάτων του Δήμου Αμυνταίου ανέρχεται στο 5% περίπου με το Δήμο Φλώρινας να παρουσιάζει τη μεγαλύτερη.

Πίνακας 22: Αφίξεις στα Καταλύματα Ξενοδοχειακού Τύπου (πλην κάμπινγκ)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ / ΔΗΜΟΣ	Αφίξεις ημεδαπών	Αφίξεις αλλοδαπών	Αφίξεις Σύνολο	Ποσοστό (%) συνολικών διαθέσιμων κλινών όπου αναφέρονται τα στοιχεία
	ΣΥΝΟΛΟ	104256	14510	118766	88
	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΖΑΝΗΣ	37747	2472	40219	89,9
	ΔΗΜΟΙ ΚΟΖΑΝΗΣ ΚΑΙ ΣΕΡΒΙΩΝ - ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ	21855	1540	23395	88,6
	ΔΗΜΟΣ ΒΟΪΟΥ	2175	223	2398	87,2
	ΔΗΜΟΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ	13717	709	14426	93
	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	2363	99	2462	88,5
	ΔΗΜΟΙ ΓΡΕΒΕΝΩΝ ΚΑΙ ΔΕΣΚΑΤΗΣ	2363	99	2462	88,5
	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	50374	10579	60953	86,9
	ΔΗΜΟΙ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΟΡΕΣΤΙΔΟΣ, ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ	50374	10579	60953	86,9
	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	13772	1360	15132	86,6
	ΔΗΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	11896	944	12840	100
	ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	1199	311	1510	83,3
	ΔΗΜΟΣ ΠΡΕΣΠΩΝ	677	105	782	62,3

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδια επεξεργασία)

Πίνακας 23: Διανυκτερεύσεις στα Καταλύματα Ξενοδοχειακού Τύπου (πλην κάμπινγκ)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Π. Ε. / ΔΗΜΟΣ	Διανυκτερεύσεις ημεδαπών	Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών	Διανυκτερεύσεις Σύνολο	Ποσοστό (%)
					συνολικών διαθέσιμων κλινών όπου αναφέρονται τα στοιχεία

ΣΥΝΟΛΟ	237401	32502	269903	88
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΖΑΝΗΣ	111628	8732	120360	89,9
ΔΗΜΟΙ ΚΟΖΑΝΗΣ ΚΑΙ ΣΕΡΒΙΩΝ - ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ	47000	4765	51765	88,6
ΔΗΜΟΣ ΒΟΪΟΥ	3789	493	4282	87,2
ΔΗΜΟΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ	60839	3474	64313	93
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	4243	160	4403	88,5
ΔΗΜΟΙ ΓΡΕΒΕΝΩΝ ΚΑΙ ΔΕΣΚΑΤΗΣ	4243	160	4403	88,5
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	97463	20639	118102	86,9
ΔΗΜΟΙ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΟΡΕΣΤΙΔΟΣ, ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ	97463	20639	118102	86,9
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	24067	2971	27038	86,6
ΔΗΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	20495	1956	22451	100
ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	2293	762	3055	83,3
ΔΗΜΟΣ ΠΡΕΣΠΩΝ	1279	253	1532	62,3

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Πίνακας 24: Πληρότητα στα Καταλύματα Ξενοδοχειακού Τύπου (πλην κάμπινγκ) της Π.Ε. Φλώρινας

	Π.Ε. / ΔΗΜΟΣ	Ποσοστό (%) πληρότητας κλινών	Ποσοστό (%) συνολικών διαθέσιμων κλινών όπου αναφέρονται τα στοιχεία
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΑΣ		49,1	80,5

ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ		17,0	87,6
	ΦΛΩΡΙΝΑΣ	11,3	85,5
	ΔΗΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	15,7	100,0
	ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	5,0	79,1
	ΔΗΜΟΣ ΠΡΕΣΠΩΝ	6,2	62,3

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω στοιχεία η Δυτική Μακεδονία (και ιδιαίτερα η Π.Ε. Φλώρινας) υπολείπεται σε τουριστική υποδομή και κίνηση έναντι των άλλων Περιφερειών της Ελλάδας, κατέχοντας χαμηλές θέσεις. Αυτό μπορεί σε μεγάλο βαθμό να αποδοθεί στην απουσία παράκτιας ζώνης και άρα στη μη δυνατότητα ανάπτυξης μαζικού τουρισμού στη βάση του προτύπου «ήλιος και θάλασσα».

Ειδικότερα για την περιοχή μελέτης, αξίζει να σημειωθεί ότι καταγράφεται σχετικά χαμηλός αριθμός τόσο αφίξεων όσο και διανυκτερεύσεων, διατηρώντας μία από τις πιο χαμηλές θέσεις στην Περιφέρεια. Εντός της Π.Ε. Φλώρινας, οι αφίξεις και οι διανυκτερεύσεις στο Δήμο Αμυνταίου συνολικά είναι χαμηλότερες από τις αντίστοιχες τιμές που αφορούν το Δήμο Φλώρινας, και υψηλότερες από τις αντίστοιχες για το Δήμο Πρεσπών. Αξίζει να σημειωθεί ότι εντός της Π.Ε. Φλώρινας, ο δήμος Αμυνταίου παρουσιάζει μια δυναμική στο «target group» των αλλοδαπών καθώς τόσο στις διανυκτερεύσεις όσο και στις αφίξεις παρουσιάζει μεγαλύτερη ποσοστιαία συμμετοχή στο σύνολο από τις αντίστοιχες τιμές για τους ημεδαπούς.

Εντούτοις, η περιοχή μελέτης διαθέτει σημαντικούς πόρους, φυσικούς, πολιτισμικούς, ιστορικούς, κλπ., οι οποίοι δεν έχουν αξιοποιηθεί επαρκώς, παρουσιάζουν όμως μία δυναμική εξέλιξης σε πόρους ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού και διαμόρφωσης ενός διακριτού τουριστικού προϊόντος τόσο για την περιοχή, όσο και για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας συνολικά.

3.4. Χρήσεις γης – Συγκρούσεις Χρήσεων Γης

Η συνολική έκταση του Δήμου Αμυνταίου ανέρχεται σε 590,4 τετραγωνικά χιλιόμετρα (δηλαδή το 0,45% της χώρας) από την οποία το 63,53% είναι γεωργική περιοχή (σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. σχετικά με την κατανομή της έκτασης της Ελλάδος στις βασικές κατηγορίες χρήσης / κάλυψης το 2000), γεγονός που καθορίζει

και την κυριότερη ασχολία των κατοίκων του Δήμου. Πιο συγκεκριμένα, η κατανομή των χρήσεων γης κατά τις βασικές κατηγορίες είναι:

- Γεωργικές περιοχές 375.100 στρέμματα (ποσοστό 63,53%) εκ των οποίων:
 - Αρόσιμη γη 179.500 στρέμματα (ποσοστό 30,4%)
 - Βοσκότοποι 128.900 στρέμματα (ποσοστό 21,83%)
 - Ετερογενείς γεωργικές περιοχές 63.200 στρέμματα (ποσοστό 10,7%)
- Δάση και ημι-φυσικές εκτάσεις 153.200 στρέμματα (ποσοστό 25,94%) εκ των οποίων:
 - Δάση 77.300 στρέμματα (ποσοστό 13,09%)
- Εκτάσεις που καλύπτονται από ύδατα 43.000 στρέμματα (ποσοστό 7,28%) εκ των οποίων:
 - Χερσαία ύδατα 30.000 στρέμματα (ποσοστό 5,08%)
- Τεχνητές περιοχές 19.100 στρέμματα (ποσοστό 3,23%) εκ των οποίων:
 - Αστική οικοδόμηση 4.900 στρέμματα (ποσοστό 0,83%)

Κυρίαρχο στοιχείο στο φυσικό περιβάλλον του Δήμου Αμυνταίου αποτελεί η πεδινή έκταση στο κεντρικό και ανατολικό τμήμα του που περιβάλλεται από τους ορεινούς όγκους του όρους Βέρνου και τις λίμνες Ζάζαρη και Χειμαδίτιδα στα δυτικά, τις λίμνες Βεγορίτιδα και Πετρών και τον ορεινό όγκο του Βόρα στα βορειοανατολικά.

Γράφημα 9: Ποσοστιαία κατανομή της έκτασης του Δήμου Αμυνταίου

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Γράφημα 10: Ποσοστιαία κατανομή έκτασης της Π.Ε. Φλώρινας

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία επεξεργασία)

Οι σημαντικότερες συγκρούσεις χρήσεων γης που εντοπίζονται είναι αποτέλεσμα της ανθρώπινης δραστηριότητας. Πιο συγκεκριμένα, οφείλονται στις εξορυκτικές δραστηριότητες που διενεργούνται από τη ΔΕΗ. Σε πολλούς οικισμούς που γεινιάζουν με το μέτωπο εξόρυξης της ΔΕΗ, παρουσιάστηκαν ρωγμές από τα ρήγματα που δημιουργούνται λόγω των αντλήσεων που διενεργεί η ΔΕΗ για την αποστράγγιση του πεδίου εξόρυξης. Η σύγκρουση χρήσεων γης με την συνύπαρξη κατοικίας, αποθηκών και κτισμάτων αγροτικών χρήσεων, συμβάλλοντας έτσι στην αρνητική εικόνα των οικισμών.

Επιπλέον, η απουσία οργανωμένων υποδοχέων παραγωγικών δραστηριοτήτων συντελεί στη μη ορθολογική διαχείριση των εκτάσεων που προορίζονται για γεωργική παραγωγή ή βοσκότοπο. Για παράδειγμα, η διατήρηση κτηνοτροφικών μονάδων εντός των ορίων των οικισμών και η ανυπαρξία καθεστώτος μεταφοράς των μονάδων σε οριοθετημένες περιοχές, συντελούν στην πρόκληση συγκρουσιακών σχέσεων στις χρήσεις γης με τη γεωργία και την οικιστική ανάπτυξη. Ειδικά για τις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις αναπτύσσονται εντός των εγκεκριμένων ορίων των οικισμών, καταγράφονται ζητήματα συγκρουσιακών σχέσεων με την οικιστική χρήση.

3.5. Οικιστικό Δίκτυο

Το οικιστικό δίκτυο της περιοχής μελέτης αποτελείται από τις εξής Δημοτικές και Τοπικές Κοινότητες:

ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ

- Αμύνταιο
- Ανάληψη
- Σωτήρ
- Άγιος Παντελεήμων
- Κέλλα
- Κλειδί
- Ξινό Νερό
- Πέτραι
- Ροδών
- Φανός

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΕΤΟΥ

- Αετός
- Αγραπιδέαι
- Ανάργυροι
- Ασπρόγεια
- Περικοπή
- Βαλτόνερα
- Λιμνοχώρι
- Πεδινό
- Σκλήθρο

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΑΡΙΚΟΥ

- Βαρικό

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΧΟΒΟΥ

- Λέχοβο

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΥΜΦΑΙΟΥ

- Νυμφαίο

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΙΛΩΤΑ

- Φιλώτας
- Αντίγονος
- Βέγορα
- Λεβαία
- Μανιάκι
- Πελαργός
- Φαράγγι

Εικόνα 16: Διοικητική διάρθρωση Καλλικρατικού Δήμου Αμυνταίου

Πηγή: http://echo.nextnet.gr/images/amyntaio_florina_xarths_dhmou_amyntaiou_enlarged.jpg

3.6. Δίκτυα Τεχνικής Υποδομής

Δίκτυα Συγκοινωνιών και Μεταφορών

Από το Δήμο Αμυνταίου, διέρχεται η σιδηροδρομική γραμμή για Φλώρινα και Κοζάνη. Το Αμύνταιο και ο σιδηροδρομικός σταθμός που βρίσκεται στο κέντρο της αστικής περιοχής, αποτελούν κόμβο για την κίνηση επιβατών και εμπορευμάτων. Η ενίσχυση και η αναβάθμιση του δικτύου και των σταθμών αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την ανάπτυξη της περιοχής.

Το εσωτερικό οδικό δίκτυο σήμερα, μετά την υλοποίηση σειράς έργων (κυρίως συγχρηματοδοτούμενων), θεωρείται γενικά ικανοποιητικό. Διακρίνεται σε κύριο (συνδέοντας απευθείας τις Τοπικές Κοινότητες με την έδρα του Δήμου), δευτερεύον,

αγροτικό και δασικό. Μέσα από την περιοχή του Δήμου διέρχεται σημαντικό τμήμα του Εθνικού και Επαρχιακού Δικτύου του νομού αλλά και της Δυτικής Μακεδονίας.

Πιο συγκεκριμένα, το Εθνικό Οδικό Δίκτυο αποτελείται από:

- Ε.Ο. Βεύη-Κόμβος Αμυνταίου-Κόμβος Παραβεγορίτιδας (νέο τμήμα)
- Ε.Ο. Κόμβος Παραβεγορίτιδας-Όρια Π. Ε. Πέλλας
- Βεύη-Κέλλη-Όρια Π.Ε. Πέλλας
- Βεύη-Αμύνταιο-Κόμβος Αμυνταίου (μέσω Κλειδιού)-διασταύρωση με επαρχιακή Οδό 20
- Κόμβος Αμυνταίου-Όρια Π.Ε. Κοζάνης (μέσω Α.Η.Σ. Αμυνταίου)

Πρωτεύον Επαρχιακό Δίκτυο:

- Αμύνταιο-Σωτήρα-Φανός-Πεδινό-Αετός-Αγραπιδιά-Σκλήθρο-Ασπρόγεια-Λέχοβο προς Βέργα (όρια Π.Ε. Καστοριάς)

Δευτερεύον Επαρχιακό Δίκτυο

- Αμύνταιο-Ξινό Νερό
- Αμύνταιο-Πέτρα
- Αετός-Νυμφαίο
- Ανάργυροι-Όρια Π.Ε. Κοζάνης
- Εθνική Οδός Φλώρινας-Κοζάνης-Φιλώτας-Αντίγονο-Μανιάκι-Φαράγγι-Όρια Π.Ε. Πέλλας
- Όρια Π.Ε. Κοζάνης-Φιλώτας-Λεβαία (Λακκιά)-Αμύνταιο

Δημοτικό Οδικό Δίκτυο

- Αμύνταιο-Άγιος Παντελεήμονας-Όρια Περιφ. Εν. Πέλλης (προς Άρνισσα)
- Αμύνταιο-Βεγόρα
- Βεγόρα-Μανιάκι
- Βεγόρα-Λεβαία
- Διασταύρωση δευτερεύοντος επαρχιακού δικτύου-Πελαργός
- Πέτρες-Κέλλη (παραλίμνιος λίμνης Πετρών)
- Διασταύρωση Εθνικού οδικού δικτύου-Κλειδί
- Διασταύρωση πρωτεύοντος επαρχιακού δικτύου-Ροδώνα
- Διασταύρωση πρωτεύοντος επαρχιακού δικτύου-Φανός
- Διασταύρωση πρωτεύοντος επαρχιακού δικτύου-Ξινό Νερό

- Ξινό Νερό-Φανός
- Πεδινό-Βαλτόνερα
- Βαλτόνερα-Διασταύρωση προς Λιμνοχώρι-Λιμνοχώρι
- Διασταύρωση προς Λιμνοχώρι-Ανάργυροι
- Διασταύρωση πρωτεύοντος επαρχιακού δικτύου(Αετός)-Βαλτόνερα
- Αετός-Λιμνοχώρι
- Διασταύρωση πρωτεύοντος επαρχιακού δικτύου-Ασπρόγεια
- Διασταύρωση πρωτεύοντος επαρχιακού δικτύου-Βαρικό
- Ανάργυροι-Βαρικό
- Βαρικό-Όρια Περιφ. Εν. Καστοριάς (προς ΙΜ Παναγίας και Κλεισούρα)
- Βαρικό-Όρια Περιφ. Εν. Κοζάνης (προς Δροσερό)

Το υφιστάμενο οδικό δίκτυο στον εξωαστικό χώρο είναι τοπικής σημασίας και παρέχει πρόσβαση στις εξωαστικές αγροτικές δραστηριότητες, που αναπτύσσονται στην περιαστική περιοχή. Έτσι υπάρχει άμεση επαφή και συνέχεια λειτουργίας των δρόμων εντός οικισμού με το περιαστικό δίκτυο το οποίο σε πολύ μεγάλο ποσοστό αποτελεί συνέχεια και επέκταση του αστικού δικτύου. Έτσι το αστικό δίκτυο συμπληρώνεται από ένα μεγάλο πλήθος αγροτικών δρόμων, στην πλειοψηφία χωματόδρομων που παρέχουν πρόσβαση στις καλλιέργειες και γενικά στις εκτός σχεδίου δραστηριότητες και ιδιοκτησίες.

Ως προς την ποιοτική κατάσταση των οδών, σε γενικές γραμμές χαρακτηρίζεται ως καλή, ωστόσο οι ασφαλοστρωμένοι δρόμοι χρήζουν συνεχούς συντήρησης λόγω των εκτεταμένων φθορών κατά την διάρκεια του χειμώνα εξαιτίας παγετού. Επίσης εκτεταμένες φθορές παρουσιάζονται στο αγροτικό και δασικό δίκτυο λόγω της συνεχούς χρήσης αλλά κυρίως λόγω των καιρικών συνθηκών που επικρατούν. Ειδικά στο δασικό δίκτυο παρουσιάζεται η ανάγκη κατασκευής αντιπλημμυρικών έργων, διευθετήσεων στην κοίτη χειμάρρων και οχετών για την διευθέτηση όμβριων υδάτων. Επίσης σημαντικό πρόβλημα παρουσιάζεται στις διασταυρώσεις των αγροτικών δρόμων με το επαρχιακό κυρίως δίκτυο αλλά και με το δημοτικό δίκτυο.

Οι αεροπορικές μεταφορές στο Δήμο Αμυνταίου καλύπτονται μερικώς από τα μικρά αεροδρόμια της Κοζάνης και της Καστοριάς και κυρίως από τον αερολιμένα Θεσσαλονίκης.

Ηλεκτρική Ενέργεια

Όλοι οι οικισμοί του Δήμου διαθέτουν πρόσβαση στο ηλεκτρικό δίκτυο, και καλύπτονται ικανοποιητικά ως προς την παροχή του ηλεκτρικού ρεύματος σε σταθερή βάση και όλο

το 24ωρο, ωστόσο παρατηρούνται συχνές πτώσεις τάσης στην περιοχή Αμυνταίου. Στην περιοχή Φιλώτα-Αμυνταίου, με την ύπαρξη του ατμοηλεκτρικού σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και παράλληλα της θερμικής ενέργειας οδήγησε σε σκέψεις για την εκμετάλλευση αυτής για την παροχή θερμότητας στους γύρω οικισμούς. Έτσι κατασκευάστηκε το δίκτυο τηλεθέρμανσης για την εξυπηρέτηση των οικισμών Φιλώτα, Λεβαίας και Αμυνταίου.

Τηλεπικοινωνίες

Τα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας εξυπηρετούν ικανοποιητικά όλους τους οικισμούς της περιοχής του Δήμου. Ο ΟΤΕ καλύπτει επαρκώς τη ζήτηση της περιοχής και γενικότερα τις ανάγκες των κατοίκων της περιοχής του Δήμου, ενώ υπάρχει δυνατότητα επέκτασης της υπάρχουσας τηλεφωνικής υποδομής.

Αποχετευτικό Δίκτυο

Στο μεγαλύτερο μέρος του Δήμου Αμυνταίου σε όλους τους οικισμούς υπάρχουν εσωτερικά δίκτυα ακαθάρτων. Στο Αμύνταιο το 55% του υφιστάμενου εσωτερικού δικτύου αποχέτευσης της πόλης του Αμυνταίου είναι χωριστικό και το υπόλοιπο 45% είναι παντοροϊκό. Στον οικισμό του Αγίου Παντελεήμονα ολοκληρώθηκε πλήρες αποχετευτικό δίκτυο ακαθάρτων που τα οδηγεί σε βιολογικό καθαρισμό με υδροχαρή φυτά (καλάμια). Στην Κέλλη το δίκτυο είναι κατασκευασμένο σε πολύ μικρό βάθος και βρίσκεται πολύ κοντά στο δίκτυο ύδρευσης, ενώ σε πολλά σημεία η αποχέτευση είναι πιο ψηλά από την ύδρευση, ενώ παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα λειτουργίας λόγω της διάβρωσης των τσιμεντοσωλήνων του δικτύου.

Επεξεργασία Λυμάτων – Στερεών Αποβλήτων

Αναφορικά με την επεξεργασία λυμάτων, στην Τοπική Κοινότητα αγίου Παντελεήμονα λειτουργεί εγκατάσταση επεξεργασίας λυμάτων. Το έργο είχε ενταχθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μακεδονίας Θράκης 2007-2013, συνολικού προϋπολογισμού 3.011.025,58 ευρώ.

Σχετικά με την επεξεργασία των στερεών αποβλήτων, Φορέας διαχείρισης των απορριμμάτων των Δήμων της Δυτικής Μακεδονίας είναι η ΔΙΑΔΥΜΑ. Αντικείμενο της σύμβασης που έχει υπογραφεί με το Δήμο Αμυνταίου αποτελεί η ενίσχυση της υπηρεσίας καθαριότητας του Δήμου Αμυνταίου από τη ΔΙΑΔΥΜΑ ΑΕ, με την παροχή υπηρεσιών μηχανικής αποκομιδής των σύμμεικτων οικιακού τύπου απορριμμάτων και ανακυκλώσιμων υλικών.

Η συχνότητα αποκομιδής είναι ανάλογη της έκτασης και της πληθυσμιακής πυκνότητας, ενώ η αποκομιδή διενεργείται τουλάχιστον δύο φορές την εβδομάδα πλην

του Νυμφαίου που διενεργείται μία φορά. Κάδοι απορριμμάτων χωρητικότητας 1.100 λίτρων υπάρχουν σε όλους τους οικισμούς και υπάρχει πρόγραμμα αντικατάστασης των μικρών κάδων με μεγαλύτερους αλλά και αντικατάσταση κάδων που έχουν υποστεί φθορές και υπάρχει προβληματική λειτουργία. Επιπλέον, προωθείται η ανακύκλωση των απορριμμάτων.

Υποδομές Ύδρευσης

Από τα προγράμματα των τριών Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης και μέσω του Προγράμματος Θησέας για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, έχουν διατεθεί οι πόροι την ολοκλήρωση των συγχρηματοδοτούμενων έργων που έχουν εκτελεστεί στο Δήμο Αμυνταίου με αντικείμενο την βελτίωση των δικτύων ύδρευσης. Η πόλη του Αμυνταίου υδροδοτείται από τέσσερις υδρογεωτρήσεις και από μία πηγή και υπερκαλύπτει τις υδρευτικές της ανάγκες. Οι υπόλοιποι οικισμοί υδροδοτούνται από γεωτρήσεις και πηγές με ικανοποιητική ποσότητα νερού. Πρόβλημα αποτελεί ο ορεινός οικισμός της Κέλλης, ο οποίος υδροδοτείται από πηγές που όμως δεν καλύπτουν τις ανάγκες. Η κατάσταση των δικτύων ύδρευσης κρίνεται σε γενικές γραμμές ικανοποιητική εκτός συγκεκριμένων περιπτώσεων όπου λόγω παλαιότητας των δικτύων παρατηρούνται προβλήματα παροχетеυτικότητας. Το μεγαλύτερο πρόβλημα των δικτύων είναι ο έλεγχός τους καθώς και η ανά πάσα στιγμή γνώση των δεδομένων τους.

3.7. Υποδομές Υγείας

Αναφορικά με την πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας στην περιοχή λειτουργεί το Κέντρο Υγείας Αμυνταίου και εξυπηρετεί όλους τους οικισμούς του Δήμου. Επιπλέον, λειτουργεί το Κέντρο Φυσικής Αποκατάστασης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, ενώ συναντώνται και αρκετά ιδιωτικά ιατρεία. Στους περισσότερους από τους υπόλοιπους οικισμούς του Δήμου δεν συναντώνται εγκαταστάσεις υγείας. Σε νοσοκομειακό επίπεδο οι ανάγκες των πολιτών καλύπτονται από το Γενικό Νοσοκομείο Φλώρινας «Ελένη Θ. Δημητρίου» και το Γενικό Νοσοκομείο Πτολεμαΐδας «Μποδοσάκειο», καθώς επίσης και από το Γενικό Νοσοκομείο Καστοριάς κυρίως για τον οικισμό Λεχόβου.

3.8. Υποδομές Εκπαίδευσης

Στην περιοχή μελέτης λειτουργούν τόσο σχολεία πρωτοβάθμιας όσο και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, λειτουργούν 16 Νηπιαγωγεία, 15 Δημοτικά Σχολεία, 5 Γυμνάσια και 4 Λύκεια.

Στις υποδομές εκπαίδευσης θα πρέπει να αναφερθεί και η σχετική υποδομή περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ερμηνείας του περιβάλλοντος που υπάρχει στην περιοχή:

Το «Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μελίτης» στο Δήμο Φλώρινας. Ιδρύθηκε το 2003 και στελεχώθηκε το 2004 ενώ στεγάζεται στην Τοπική Κοινότητα Βεύης. Το Κ.Π.Ε. δέχεται μθητές από σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για μονοήμερα και πολυήμερα προγράμματα. Οι μαθητικές ομάδες που επισκέπτονται το Κ.Π.Ε. για να παρακολουθήσουν ή να υλοποιήσουν ένα από τα προγράμματά του, προέρχονται σε ποσοστό 70% από τους νομούς εμβάλειας και σε ποσοστό 30% από την υπόλοιπη Ελλάδα. Οργανώνονται σεμινάρια – ημερίδες, με θέματα γύρω από το περιβάλλον (τοπικά, εθνικά και διεθνή). Επιπλέον, η παιδαγωγική ομάδα αποτελείται από εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

3.9. Κοινωνικές Υποδομές

Στο Δήμο Αμυνταίου λειτουργούν δώδεκα (12) Παιδικοί Σταθμοί, 4 Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.), το πρόγραμμα κατ' οίκον στήριξης ηλικιωμένων και ΑμεΑ «Βοήθεια στο Σπίτι» με την παρουσία δομών στο Αμύνταιο, στο Φιλώτα στον Αετό και στο Λέχοβο – Βαρικό. Επιπλέον, από τον Ιούνιο του 2015, η Δημοτική Κοινωφελής Επιχείρηση του Δήμου συμμετέχει ως εταίρος στην Κοινωνική Σύμπραξη της Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας για την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής για το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους (TEBA/FEAD).

3.10. Φορείς Οργανωμένης Κοινωνίας Πολιτών

Παρακάτω παρουσιάζονται οι διάφοροι φορείς που μπορεί να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην περιοχή μελέτης να την επηρεάσουν με τις αποφάσεις τους και τη δραστηριοποίησή τους.

- Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αμυνταίου
- Κτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Αιγοπροβατοτροφίας Αμυνταίου
- Ένωση Καταστημάτων Εστίασης & Διασκέδασης Δυτικής Μακεδονίας
- Ένωση Παραγωγών Βεγοράς
- Κυνηγετικός Σύλλογος Αμυνταίου
- Εμπορικός Σύλλογος Αμυνταίου
- Ένωση Ξενοδόχων Φλώρινας
- Εταιρία Λιμναίου τουρισμού Βεγορίτιδας και Πετρών
- Αγροτικός Συνεταιρισμός Αγ. Παντελεήμονα
- Σύλλογος Προστασίας Λίμνης Βεγορίτιδας
- Περιβαλλοντικός Σύλλογος Πληττομένων Βαλτονέρου
- Αστική Μη Κυβερνητική Περιβαλλοντική Οργάνωση «Αρκτούρος»

- Περιβαλλοντική Οργάνωση για την Άγρια Ζωή και τη φύση «Καλλιστώ»
- Κέντρο Περιβαλλοντικών Περιηγήσεων & Υπαίθριων Δραστηριοτήτων «Αρτεμις»
- Ένωση Σωματείων Χειροσφαίρισης Δυτικής Μακεδονίας
- Νομαρχιακός Σύλλογος Ατόμων με Αναπηρία
- Εθνικός Σύνδεσμος Αναπήρων Πολέμου
- Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών Αμυνταίου
- Ενωτικός Σύλλογος Λεχοβιτών «Προφήτης Ηλίας»
- Ε. Σ. Αμύντας Αμυνταίου
- Φιλοζωικός Σύλλογος
- Σύλλογος Ποντίων Αμυνταίου
- Στέγη Ποντίων Αμυνταίου και Περιχώρων
- Σύλλογος Καρκινοπαθών Αμυνταίου και Περιχώρων «Μαζί για τη Ζωή»
- Πολιτιστικός Σύλλογος Ξινού Νερού
- Πολιτιστικός Σύλλογος Αετού
- Εκπολιτιστικός Μορφωτικός Σύλλογος Σκλήθρου «Άγιος Γεώργιος»
- Πολιτιστικός Σύλλογος Βαρικού
- Εύξεινος Λέσχη Φιλώτα
- Σύλλογος Θρακιωτών Φιλώτα
- Πολιτιστικός Μορφωτικός Σύλλογος «Η Κρήτη»
- Πολιτιστικός Σύλλογος Πεδινού
- Πολιτιστικός Σύλλογος Βαλτονέρου
- Ποντιακός Σύλλογος Λακκιάς
- Μορφωτικός Πολιτιστικός Σύλλογος Αγραπιδιάς
- Πολιτιστικός Μορφωτικός Σύλλογος Φανού «Ζωοδόχος Πηγή»
- Λαογραφικός Πολιτιστικός Σύλλογος Πελαργού
- Μορφωτικός Πολιτιστικός Σύλλογος Κέλλης
- Ποντιακός – Μικρασιατικός Σύλλογος Βεγόρας
- Πολιτιστικός Σύλλογος «Η Αμάσεια» Μανιακίου
- Πολιτιστικός Σύλλογος Ασπρογείων
- Πολιτιστικός Σύλλογος Νυμφαίου
- Πολιτιστικός Σύλλογος Παλινοστούντων Ελληνοποντίων «Ο Καύκασος» Αμυνταίου
- Σύλλογος Γυναικών Λεβαίας
- Σύλλογος Γυναικών Αμυνταίου

- Σύλλογος Γυναικών Φιλώτα
- Σύλλογος Γυναικών Αγίου Παντελεήμονα
- Σύλλογος Γυναικών Σκλήθρου «Η Αγία Παρασκευή»
- Σύλλογος Γυναικών Αετού
- Σύλλογος Γυναικών Αναργύρων

Επιπλέον, στο Νυμφαίο του Δήμου Αμυνταίου λειτουργεί συνεδριακός χώρος του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

3.11. Ιστορικά δεδομένα

Δεν έχει καταστεί ακριβές πότε κατοικήθηκε για πρώτη φορά η περιοχή. Ιδιαίτερα σημαντικά για την προϊστορία του ευρύτερου λεκανοπεδίου του Αμυνταίου, είναι τα ευρήματα που έχουν προκύψει από τις έρευνες που διεξάγονται τα τελευταία χρόνια στο νεολιθικό λιμναίο οικισμό κοντά στο εκκλησάκι της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα. Η αρχαιολογική σκαπάνη επιβεβαιώνει ύπαρξη οικισμού στα βόρεια της λίμνης των Πετρών που ανάγεται στην εποχή του σιδήρου, ενώ στη νοτιοδυτική πλευρά της ίδιας λίμνης και σε λόφο με την επωνυμία «Γκραντίστα» άνθισε πόλη κατά τους ελληνιστικούς και ρωμαϊκούς χρόνους. Η πόλη ήλεγχε το πέρασμα από τη Λυγκιστίδα στην Εορδαία δηλαδή την δίοδο από την άνω στην κάτω Μακεδονία. Ο αρχαιολογικός χώρος έχει πρόσφατα συντηρηθεί και είναι επισκέψιμος, ενώ οι αρχαιότητες υποστηρίζονται από πλούσιο πληροφοριακό υλικό.

Σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα στην περιοχή εντοπίζονται στο Προϊστορικό Νεκροταφείο του Αγίου Παντελεήμονα. Οι τάφοι που βρέθηκαν στις ανασκαφές, χρονολογούνται από την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου (1000-500 π.Χ.). Επιπλέον, στις παρυφές του οικισμού του Φιλώτα, έχουν εντοπιστεί λείψανα εγκαταστάσεων που καλύπτουν χρονολογικά μια μεγάλη περίοδο από την εποχή του Χαλκού έως τα ελληνιστικά και ρωμαϊκά χρόνια.

Δείγματα της βυζαντινής περιόδου της περιοχής εντοπίζονται στο Καλέ του Αγίου Παντελεήμονα – Πετρών. Στο σημείο αυτό, σώζονται ερείπια οχυρώσεων και κατοικιών, τα οποία εκτείνονται μέχρι την όχθη της λίμνης καθώς και τρίκλιτης βασιλικής. Κατά τη Τουρκοκρατία, στα μέσα του 18ου αιώνα δημιουργείται ο πρώτος οργανωμένος οικιστικός πυρήνας του Αμυνταίου, όταν οικογένειες από τις γύρω ορεινές περιοχές κατέβηκαν στην εύφορη κοιλάδα δίπλα στις λίμνες. Στα τέλη του 18ου αιώνα ο Αλί πασάς των Ιωαννίνων γίνεται κύριος της περιοχής, ενώ προς το τέλος του 19ου αιώνα γίνεται τσιφλίκι του Ρεούφ πασά. Το Νυμφαίο, αποτέλεσε κέντρο της αργυροχρυσοχοΐας για την ευρύτερη περιοχή της Μακεδονίας, ενώ είναι

χαρακτηρισμένος διατηρητέος παραδοσιακός οικισμός που συνδυάζει άριστα το πολιτιστικό απόθεμα και το φυσικό περιβάλλον.

Οι κάτοικοί της περιοχής έλαβαν μέρος στον Μακεδονικό αγώνα και την είδαν να ελευθερώνεται από την προέλαση του Ελληνικού στρατού προς το Μοναστήρι το Νοέμβριο του 1912. Ο δημογραφικός χάρτης της περιοχής αλλάζει στα τέλη της δεκαετίας του 1910 οπότε οι Τούρκοι κάτοικοι αποχωρούν και αντικαθίστανται από Έλληνες του Πόντου. Καταλυτικός παράγοντας για την τύχη της περιοχής, αποτέλεσε η έλευση του σιδηροδρόμου.

Το 1892, η επέκταση της σιδηροδρομικής γραμμής Κωνσταντινούπολης – Θεσσαλονίκης μέχρι το Μοναστήρι περνά από το Αμύνταιο. Έτσι, ο σιδηρόδρομος καθιστά την πόλη ως ένα από τα μεγαλύτερα οικονομικά κέντρα της Δυτικής Μακεδονίας. Ωστόσο, η άνθηση αυτή κρατά μέχρι τα μέσα του 20ου αιώνα.

3.12. Μνημειακός πλούτος και Πολιτιστικό απόθεμα

Αξιόλογα είναι επίσης τα μοναστήρια, του Δήμου, πόλοι προσέλκυσης τουριστών στο πλαίσιο του θρησκευτικού, πολιτισμικού, περιηγητικού τουρισμού. Στα τέλη του 19ου αιώνα, χρονολογείται η λειτουργία της Μονής Ταξιάρχου Μιχαήλ στον Αετό, ενώ σήμερα στην περιοχή μελέτης λειτουργούν δύο νεότευκτα μοναστήρια. Στον Άγιο Παντελεήμονα βρίσκεται το γυναικείο Μοναστήρι των Αγίων Παντελεήμονος και Μητρός Ευβούλης, στις εγκαταστάσεις του οποίου φιλοξενείται εργαστήριο παρασκευής παραδοσιακών ζυμαρικών και πωλητήριο τοπικών προϊόντων. Επίσης, νεότευκτη είναι και η Ιερά Μονή Αγ. Γρηγορίου του Παλαμά, η οποία βρίσκεται έξω από το αντίστοιχο πλησίον της επαρχιακής οδού Αμυνταίου – Έδεσσας και για το λόγο αυτό δέχεται πολλούς προσκυνητές

Η περιοχή διακρίνεται και για το μεγάλο εύρος πολιτιστικό εκδηλώσεων. Οι δραστηριότητες που σχετίζονται με τον εθιμικό βίο των κατοίκων της περιοχής συμπίπτουν τις περισσότερες φορές με θρησκευτικές γιορτές πανελληνίας εμβέλειας, ωστόσο παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες που προκύπτουν από τα ειδικά κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά της περιοχής και από την πολιτισμική ταυτότητα των κατοίκων κάθε χωριού. Έτσι, σε όλους τους οικισμούς του Δήμου οργανώνονται λαϊκά γλέντια στις θρησκευτικές εορτές των πολιούχων Αγίων, ενώ ιδιαίτερα είναι τα έθιμα κατά τη διάρκεια του χειμώνα και ειδικότερα της περιόδου των Χριστουγέννων, με άναμμα φωτιάς σε πολλούς από τους οικισμούς του Δήμου, δρώμενα που σχετίζονται με το μαρασμό και την αναμενόμενη αναγέννηση της φύσης και των προϊόντων της γης κλπ.

Το βασικό τους κοινό γνώρισμα όλων αυτών των εθιμικών δραστηριοτήτων είναι η «αντοχή» τους στο χρόνο, αφού παραδίδονται αναλλοίωτες από γενιά σε γενιά και υποστηρίζονται από την καθολική συμμετοχή των κατοίκων λόγω της μεγάλης κοινωνικής τους σημασίας. Μάλιστα, τα τελευταία χρόνια οι διάφορες δράσεις προβολής σε τοπικό και υπερτοπικό επίπεδο από την πλευρά των φορέων της περιοχής έχουν ως αποτέλεσμα την προσέλκυση επισκεπτών εκτός της περιοχής του Αμυνταίου.

Τοπικά Πανηγύρια

Η έκφραση του θρησκευτικού συναισθήματος των κατοίκων της γίνεται φανερό με την καθολική τους συμμετοχή στα θρησκευτικά πανηγύρια με αφορμή τις γιορτές των Αγίων και των ναών σε όλους τους οικισμούς. Οι εορταστικές ιερουργίες, οι λιτανείες εικόνων και κειμηλίων, καθώς και οι παράλληλες πολιτιστικές εκδηλώσεις συνιστούν σημαντικά γεγονότα για τη ζωή των κατοίκων, τα οποία επαναλαμβάνονται κάθε χρόνο με σεβασμό στην παράδοση και στους εκκλησιαστικούς κανόνες.

Πίνακας 25: Καταγραφή πανηγύρεων στο Δήμο Αμυνταίου

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΤΟΠΟΣ	ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ - ΓΙΟΡΤΕΣ
10 Φεβρουαρίου	Μανιάκι	Αγ. Χαραλάμπους
Άνοιξη	Ξινό Νερό	Αγ. Γεωργίου
Άνοιξη	Φιλώτας	Αγ. Γεωργίου
Άνοιξη	Λεβαία	Αγ. Γεωργίου
Άνοιξη	Σκλήθρο	Ζωοδόχου Πηγής
Άνοιξη	Φανός	Ζωοδόχου Πηγής
21 Μαΐου	Αμύνταιο	Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης
Άνοιξη - καλοκαιριού	Αρχές Αμύνταιο	Αναλήψεως
Άνοιξη - καλοκαιριού	Αρχές Πελαργός	Αναλήψεως
29 Ιουνίου	Πέτρες	Απ. Πέτρου & Παύλου
30 Ιουνίου	Κλειδί	Αγ. Αποστόλων
1 Ιουλίου	Ανάργυροι	Αγ. Κοσμά & Δαμιανού Αναργύρων
20 Ιουλίου	Λέχοβο	Πρ. Ηλία
26 Ιουλίου	Ροδώνας	Αγ. Παρασκευής
26 Ιουλίου	Φιλώτας	Αγ. Παρασκευής

27 Ιουλίου	Αγ. Παντελεήμονας	Αγ. Παντελεήμονα
6 Αυγούστου	Σωήρας	Μεταμόρφωση Σωτήρος
6 Αυγούστου	Ασπρόγεια	Μεταμόρφωση Σωτήρος
15 Αυγούστου	Λιμνοχώρι	Κοίμηση της Θεοτόκου
15 Αυγούστου	Βεγόρα	Κοίμηση της Θεοτόκου
15 Αυγούστου	Αντίγονο	Κοίμηση της Θεοτόκου
26 Οκτωβρίου	Πεδινό	Αγ. Δημητρίου
8 Νοεμβρίου	Αετός	Ταξιαρχών Μιχαήλ & Γαβριήλ

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019, Α΄ Φάση Στρατηγικός Σχεδιασμός, Ιδία επεξεργασία

Θεσμοθετημένες εκδηλώσεις

Πέρα από τις δράσεις που κατά καιρούς πραγματοποιούν οι τοπικοί σύλλογοι, υπάρχουν μια σειρά από θεσμοθετημένες εκδηλώσεις που διοργανώνονται κάθε χρόνο στην περιοχή του Δήμου. Αυτές μπορούμε να τις διακρίνουμε με βάση το χαρακτήρα και το αντικείμενό τους στις παρακάτω κατηγορίες :

Τα **Αμύνταια** είναι εκδηλώσεις πολιτιστικού χαρακτήρα που γίνονται κάθε χρόνο στον Αύγουστο στα **τέλη Αυγούστου** και λαμβάνουν χώρα σε όλα τις τοπικές κοινότητες της Δημοτικής Ενότητας Αμυνταίου. Περιλαμβάνουν συναυλίες, εκθέσεις φωτογραφίας και ζωγραφικής, θεατρικές παραστάσεις και προβολές.

Η **Εμποροπανήγυρη Αμυνταίου** η οποία διοργανώνεται το πρώτο δεκαήμερο του **Οκτωβρίου** και συγκεντρώνει πλήθος μικροπωλητών και πλήθος επισκεπτών τόσο από την ευρύτερη περιοχή όσο και το σύνολο της Περιφέρειας. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται και προσέλευση από τη γειτονική ΠΓΔΜ. Αποτελεί ετήσια συνάθροιση μικροπωλητών στο Αμύνταιο και θεωρείται η μεγαλύτερη στην Δυτική Μακεδονία, σηματοδοτώντας την έναρξη της μακράς χειμερινής περιόδου στην περιοχή. Έχει καθιερωθεί πλέον ως τοπικός, αλλά και υπερτοπικός θεσμός.

Τα **τσιρί-τσιρί Βάρβαρα** που αναβιώνουν στις **αρχές Δεκεμβρίου** στο Αμύνταιο στην παραμονή της γιορτής της Αγίας Βαρβάρας. Το μοναδικό πανελλαδικά αυτό έθιμο έχει, σύμφωνα με κάποιους μελετητές, ρωμαϊκές καταβολές. Η χριστιανική εκδοχή συνδέει το άναμμα της φωτιάς τη νύχτα της 3 προς 4 Δεκεμβρίου με την Αγία Βαρβάρα, η οποία σώθηκε όταν αποπειράθηκαν να την κάψουν. Η θεσμοθετημένη οργάνωση των σχετικών εκδηλώσεων έχει τα τελευταία χρόνια λάβει έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα, αφού έχουν κινητοποιηθεί όλοι οι φορείς της περιοχής (Δήμος, Πολιτιστικοί Σύλλογοι) και με

συντονισμένο τρόπο υποστηρίζουν τόσο την προβολή των εκδηλώσεων, όσο και την υποδοχή των επισκεπτών.

Στις **27 Ιουλίου** διοργανώνεται στον Άγιο Παντελεήμονα «**Το Κουρμπάνι**». Παρά το γεγονός ότι το συγκεκριμένο πανηγύρι συνδέεται άμεσα με τη συγκεκριμένη θρησκευτική γιορτή, έχει να επιδείξει έναν ξεχωριστό χαρακτήρα λόγω των ιδιαίτερων εθιμικών δρώμενων που λαμβάνουν χώρα, αλλά και την καθολική συμμετοχή των κατοίκων. Το λαϊκό γλέντι στις πλατείες του χωριού την παραμονή και την ημέρα της γιορτής, καθώς και οι ποικίλες **εξαήμερες** εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται τα τελευταία χρόνια με πρωτοβουλία του Πολιτιστικού Συλλόγου και την αιγίδα του Δήμου (ναυταθλητικές δραστηριότητες στην πλαζ, συναυλίες, μουσικοχορευτικές παραστάσεις, αγώνες δρόμου κλπ) συνιστούν ένα από τα σημαντικότερα θερινά πολιτιστικά γεγονότα για την ευρύτερη περιοχή του Δήμου Αμυνταίου.

Το **Καρναβάλι του Ξινού Νερού** που αποτελεί το μοναδικό οργανωμένο Καρναβάλι του νομού. Οι αποκριάτικες εκδηλώσεις που διαρκούν **πέντε ημέρες** οργανώνονται κάθε χρόνο από τον Πολιτιστικό Σύλλογο και υποστηρίζονται από το Δήμο. Οι εκδηλώσεις περιλαμβάνουν παραδοσιακούς χορούς, χορό μεταμφιεσμένων, με αποκορύφωμα την παρέλαση αρμάτων και πεζοπόρων ομάδων την **τελευταία Κυριακή της Αποκριάς**.

Την **Καθαρά Δευτέρα** το πρωί, στην τοποθεσία Πεύκα γίνεται το πέταγμα του χαρταετού με τη συνοδεία λαϊκής ορχήστρας και την προσφορά τοπικών εδεσμάτων στους επισκέπτες. Οι αποκριάτικες εκδηλώσεις στο Ξινό Νερό έχουν αποκτήσει τα τελευταία χρόνια υπερτοπική σημασία, αφού ουσιαστικά πρόκειται για τις μοναδικές οργανωμένες καρναβαλικές δραστηριότητες στο Νομό Φλώρινας.

Οι μεταμφιέσεις (**νταβατσάρια**), το λαϊκό γλέντι, ο αγιασμός των υδάτων της λίμνης και η ημέρα της Μπάμπως (Μπάμπιντεν) συνιστούν την κορύφωση των εκδηλώσεων του Δωδεκαήμερου στο πλαίσιο του παραδοσιακού εθιμικού βίου και συνδέονται με τον κύκλο αναπαραγωγής της ζωής και της αγροτικής σοδειάς. Ειδικά σε έναν οικισμό όπως ο Άγιος Παντελεήμονας, όπου κυριαρχεί το υγρό στοιχείο, η ημέρα των **Θεοφανείων** είναι ξεχωριστή και τα παλιότερα παγανιστικά έθιμα ενσωματώθηκαν στον εορτασμό της ημέρας.

Το παραδοσιακό **πέταγμα του χαρταετού** με τη συνοδεία σαρακοστιανών εδεσμάτων, κρασιού και τοπικών μουσικών συγκροτημάτων έχει γίνει θεσμός εδώ και πολλά χρόνια σε πολλούς οικισμούς του Δήμου Αμυνταίου. Στην έδρα του Δήμου, το Αμύνταιο, οι εκδηλώσεις πραγματοποιούνται στον οικισμό των Εργατικών Κατοικιών

υπό την αιγίδα του Δήμου και την υποστήριξη πολλών τοπικών φορέων (στρατός, σύλλογοι, οινοποιεία κλπ) και προσελκύουν επισκέπτες από την ευρύτερη περιοχή. Παρόμοιες διοργανώσεις γίνονται στον Άγιο Παντελήμονα, στο Ξινό Νερό, στο Φαράγγι, στο Φιλώτα και στο Λέχοβο.

Οίνος και Πολιτισμός. Είναι εκδηλώσεις που γίνονται **άνοιξη-καλοκαίρι-φθινόπωρο** σε συνεργασία με την ENOAM (Ένωση Οινοπαραγωγών του Αμπελώνα της Μακεδονίας) και σχετίζονται με το κατ' εξοχήν προϊόν της περιοχής το κρασί. Στις εκδηλώσεις που γίνονται με την συμμετοχή όλων των οινοποιείων οργανώνονται σεμινάρια χωρικής οινοποίησης και μία φορά το χρόνο στα πλαίσια των εκδηλώσεων βραβεύεται το καλύτερο κρασί που έχει παραχθεί στα σπιτικά κελάρια.

Λαογραφικές Συλλογές

Η οργάνωση και οι λειτουργίες της οικονομικής, κοινωνικής, πολιτικής και θρησκευτικής της ζωής των κατοίκων της περιοχής του λεκανοπεδίου του Αμυνταίου μέσα στο πέρασμα των αιώνων, συνιστούν έναν ιδιαίτερο παραδοσιακό πολιτισμό, επηρεασμένο και από τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά, αλλά και τις επαφές των κατοίκων με τις γειτονικές περιοχές.

Η αγάπη των πολιτών για τον τόπο και το ενδιαφέρον των φορέων της κοινωνίας των πολιτών είχαν ως αποτέλεσμα τη συλλογή, διατήρηση και έκθεση από ολόκληρη σχεδόν την περιοχή του Δήμου Αμυνταίου ενός ιδιαίτερα σημαντικού λαογραφικού υλικού, τόσο σε ποσότητα όσο και σε αξία. Σε ένα πλήθος αντικειμένων κάθε είδους, εγγράφων, φωτογραφιών, σχεδίων, αναπαραστάσεων ο επισκέπτης των λαογραφικών συλλογών του λεκανοπεδίου μπορεί να αναζητήσει τα ειδικά χαρακτηριστικά του πολύχρωμου λαϊκού πολιτισμού της περιοχής και να παρακολουθήσει σημαντικά «στιγμιότυπα» της καθημερινής ζωής των κατοίκων. Οι κυριότερες Λαογραφικές Συλλογές εντοπίζονται στο Αμύνταιο, στο Νυμφαίο, στο Λέχοβο, στο Φιλώτα, στο Ροδώνα, στον Πελαργό, στο Ξινό Νερό και στις Αγραπιδιές.

3.13. Τοπικά Προϊόντα

Η παραγωγή ιδιαίτερων τοπικών προϊόντων, όπως τα **παραδοσιακά ζυμαρικά** και **γλυκά**, η **πιπεριά Φλώρινας**, τα **προϊόντα της Αμιγούς Επιχείρησης Ξινό Νερό**, η **καλαθοπλεκτική** στο Βαρικό και φυσικά η παραγωγή **σταφυλιού**, **κρασιού** και **τσίπουρου** στην ευρύτερη περιοχή του Αμυνταίου, αποδεικνύουν τις δυνατότητες της περιοχής για παραγωγή ποιοτικών προϊόντων, που στηρίζουν και στηρίζονται από την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού.

Ειδικότερα, ο κλάδος του κρασιού αποτελεί το μεγάλο πλεονέκτημα της περιοχής αφού παράγει προϊόντα 'brand name' άριστης ποιότητας τα οποία είναι γνωστά στην αγορά με επιτυχημένες εξαγωγές. Επιπλέον, ο Δήμος θα μπορούσε να γίνει γνωστός και για άλλα αγροτικά προϊόντα όπως **τυροκομικά προϊόντα** και **προϊόντα κρέατος**.

Τα τοπικά προϊόντα εκτός από τον τόνο νοσταλγίας για παλιότερες εποχές και την ανάγκη του σύγχρονου ανθρώπου να γνωρίσει στιγμές από το σχετικά πρόσφατο παρελθόν, αποτελούν εγγυημένα προϊόντα σε ότι αφορά στις πρώτες ύλες, την ποιότητα και τη διαδικασία παραγωγής τους, που πραγματοποιείται με τον πατροπαράδοτο τρόπο. Βεβαίως για την παραγωγή τους χρησιμοποιούνται σύγχρονα εργαλεία και εξοπλισμός για τη διασφάλιση της ποιότητας τους.

Σημαντικό στοιχείο για τα τοπικά προϊόντα είναι ότι τα τελευταία χρόνια διοργανώνονται τοπικές γιορτές για την προώθησή τους, με πλήθος επισκεπτών να συμμετέχουν σε αυτές. Σημαντικές είναι η Γιορτή Τσίπουρου, οι Γιορτές Οικοτουρισμού, η Γιορτή Πατάτας στο Σκλήθρο, η Γιορτή Φασολάδας στο Βαρικό και η Γιορτή της Πιπεριάς στον Αετό.

4. Ανασκόπηση προηγούμενων παρεμβάσεων

Η συγκεκριμένη ενότητα αφορά στην ανασκόπηση και αποτίμηση τόσο του σχεδιασμού και της υλοποίησης μέτρων και ενεργειών προστασίας και διαχείρισης της περιοχής του Δήμου Αμυνταίου, όσο και των αναπτυξιακών παρεμβάσεων που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων.

Κατά την περίοδο του Β΄ ΚΠΣ, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και κατ' επέκταση στην Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας και το Δήμο Αμυνταίου, δόθηκε έμφαση στα έργα υποδομών ώστε να αρθεί η απομόνωση λόγω του διασυνοριακού χαρακτήρα της περιοχής. Σύμφωνα και με την τομεακή ανάλυση που πραγματοποιήθηκε βάσει και των προτεραιοτήτων του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας, καταδεικνύεται η σημασία που δόθηκε από τους αρμόδιους φορείς σχεδιασμού στην ανάπτυξη, βελτίωση των τεχνικών υποδομών. Πιο συγκεκριμένα, δόθηκε έμφαση στην κατασκευή του ενδοπεριφερειακού και τοπικού επαρχιακού οδικού δικτύου, κατασκευάστηκε νέος σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην περιοχή της Μελίτης του Δήμου Φλώρινας (σε άμεση εγγύτητα με το Δήμο Αμυνταίου), ισχυροποιώντας περαιτέρω την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας ως ενεργειακό κέντρο της χώρας. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν εργασίες στο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο με την ανανέωση και αντικατάσταση των περισσότερων εσωτερικών γραμμών με καλώδια οπτικών ινών.

Αναφορικά με τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και του περιβάλλοντος, δόθηκε έμφαση εξίσου και στη συμπλήρωση της κτιριακής υποδομής των νοσοκομείων και των προνοιακών μονάδων της Περιφέρειας καθώς κατασκευάστηκε η νέα πτέρυγα του Γενικού Νοσοκομείου Φλώρινας, ενώ σχετικά με τις υποδομές εκπαίδευσης κατασκευάστηκαν αίθουσες διδασκαλίας τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Επίσης, στα πλαίσια του Β΄ ΚΠΣ χρηματοδοτήθηκαν δράσεις για τον πολιτισμό με κατεύθυνση την ανάδειξη, συντήρηση και αποκατάσταση μνημείων αρχαιολογικής και βυζαντινής κληρονομιάς, καθώς και λοιπών πολιτιστικών στοιχείων. Ειδικότερα έγιναν ανασκαφές αρχαιολογικών χώρων, αναστηλώσεις βυζαντινών και μεταβυζαντινών μνημείων κ.ά.

Στο ανθρωπογενές περιβάλλον συμπεριλαμβάνονται τα έργα βελτίωσης και επέκτασης των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης, καθώς και οι εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού για την προστασία των ευαίσθητων οικοσυστημάτων, που καλύπτουν σημαντικό τμήμα των συνολικών αναγκών καθώς και τα μεγάλα έργα της τηλεθέρμανσης. Το πρόβλημα των απορριμμάτων επιχειρήθηκε να επιλυθεί με την υλοποίηση σημαντικού τμήματος του πιλοτικού προγράμματος «Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Απορριμμάτων Δυτικής Μακεδονίας». Στον τομέα των ευαίσθητων

λιμναίων οικοσυστημάτων έγιναν σημαντικά βήματα για την εξυγίανση και προστασία της λίμνης Βεγορίτιδας.

Στον τομέα της απασχόλησης παρατηρήθηκε θετική συμβολή των δράσεων του Β΄ ΚΠΣ με τη δημιουργία θέσεων εργασίας κυρίως κατά τη διάρκεια υλοποίησης των έργων, αλλά και από την πραγματοποίηση των ιδιωτικών επενδύσεων και των προγραμμάτων κατάρτισης και απασχόλησης. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, το Β΄ ΚΠΣ δημιούργησε στη χρονική περίοδο του κύκλου ζωής του, ζήτηση για περισσότερα από 6.000 ανθρωποέτη εργασίας ή αλλιώς, συνέβαλε στη διατήρηση ή δημιουργία αντίστοιχου αριθμού θέσεων εργασίας διάρκειας ενός έτους. Επιπλέον, υλοποιήθηκαν δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης των ανέργων.

Κατά την περίοδο του Γ΄ ΚΠΣ, προέκυψε η ανάγκη εντατικής και αποτελεσματικής συνέχισης της προσπάθειας για την επίτευξη των στόχων που είχαν τεθεί από την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Στην κατεύθυνση της ενίσχυσης των τεχνικών υποδομών κινήθηκε και το συγκεκριμένο ΚΠΣ, με τα έργα οδοποιίας να καταλαμβάνουν μεγάλο τμήμα των χρηματοδοτήσεων. Εντός του Γ΄ ΚΠΣ αποδόθηκαν και 34 χλμ. της Εγνατίας Οδού (που ήταν υπό κατασκευή) στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Με πόρους από το Γ΄ ΚΠΣ, ανακαινίστηκε και η Σιδηροδρομική Γραμμή ΣΣ Αμυνταίου – ΣΣ Κοζάνης και ολοκληρώθηκε το πιλοτικό πρόγραμμα «Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Απορριμμάτων Δυτικής Μακεδονίας».

Επιπλέον, συνεχίστηκαν τα έργα ανάπτυξης υποδομών εκπαίδευσης στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των υποδομών και η παροχή σύγχρονης υλικοτεχνικής υποδομής. Στον τομέα του πολιτισμού υποστηρίχτηκαν δράσεις για την ανάδειξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς στις αστικές περιοχές, με στόχο τη διατήρηση – αξιοποίηση και προστασία των φυσικών και πολιτισμικών πόρων. Αναφορικά με τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την προστασία του περιβάλλοντος, δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στην ανάπτυξη – προστασία του περιβάλλοντος και τη βελτίωση ποιότητας ζωής των αστικών κέντρων και της υπαίθρου.

Στο Γ΄ ΚΠΣ συμπεριλήφθησαν και υλοποιήθηκαν δράσεις για τη βελτίωση και αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης, την ενίσχυση της απασχολησιμότητας, την κοινωνική ενσωμάτωση και την ενδυνάμωση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής υποβαθμισμένων αστικών και ημιαστικών περιοχών μικρής κλίμακας. Επίσης περιλαμβάνονταν και οριζόντιες δράσεις, γυναικείας επιχειρηματικότητας,

αναβάθμισης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού που υλοποιεί έργα των εγκεκριμένων επιχειρησιακών σχεδίων, προώθησης στην απασχόληση, στήριξης, δικτύωσης, ευαισθητοποίησης και διάχυσης για το σύνολο των υλοποιούμενων παρεμβάσεων.

Για την Περίοδο 2007-2013, το σύνολο των υποδομών προσπελασιμότητας υλοποιείται πλέον στα πλαίσια ενός Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος. Επομένως, το ΕΣΠΑ της συγκεκριμένης περιόδου, στοχεύει στην ενίσχυση της Περιφέρειας και με δεδομένο το γεγονός αυτό, διοχετεύτηκαν σημαντικά κονδύλια στο Δήμο Αμυνταίου για τη συνέχιση των δράσεων της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου, αλλά και την ενίσχυση δράσεων που έχουν ως στόχο τη βελτίωση της επιχειρηματικότητας, του τουρισμού, του πολιτισμού, μέσα από βιώσιμες δράσεις προστασίας και ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος.

Το σύνολο των παρεμβάσεων των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων συνετέλεσε στη δημιουργία μιας λογικής ευαισθητοποίησης και μέριμνας για την προστασία του περιβάλλοντος, ιδίως στους τομείς που αποβλέπουν στη διασφάλιση της δημόσιας υγείας, όμως λόγω των μεγάλων προβλημάτων στο δομημένο αλλά και στο φυσικό περιβάλλον, αλλά και των ανεπαρκών χρηματοδοτήσεων δεν έχουν επέλθει δραστικές αλλαγές στην κατάσταση του περιβάλλοντος και στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής. Στην κατεύθυνση αυτή αξίζει να σημειωθεί και η δραστηριότητα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας μέσα από την εκμετάλλευση των λιγνιτωρυχείων, με όσα ατή συνεπάγεται για την επιβάρυνση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος στο Δήμο Αμυνταίου (για παράδειγμα η αναγκαστική απαλλοτρίωση του οικισμού των Αγίων Αναργύρων στο Δήμο εξαιτίας της κατολίσθησης στο ορυχείο λιγνίτη της ΔΕΗ).

Στον τομέα των περιβαλλοντικών υποδομών (αποχέτευσης, εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων, Χ.Υ.Τ.Α.) ολοκληρώθηκαν αρκετά έργα, κατά κύριο λόγο μέσω του Ταμείου Συνοχής. Εξακολουθεί όμως να υπάρχει σοβαρό έλλειμμα τόσο στα δίκτυα αποχέτευσης και στις εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων όσο και στη σωστή διαχείριση και λειτουργία τους.

Παρά την θεσμοθέτηση τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος για τις υποδομές, κρίθηκε απαραίτητη η υλοποίηση παρεμβάσεων αναφορικά με τις υποδομές και τις υπηρεσίες προσπελασιμότητας στο μεταφορικό δίκτυο συνολικά, ενισχύοντας την δυνατότητα ανάπτυξης συνδυασμένων μεταφορών και αξιοποιώντας παράλληλα τις προοπτικές που διανοίγονται από το έργο της Εγνατίας Οδού και των κάθετων

αξόνων. Επιπρόσθετα ζητούμενα για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας τη συγκεκριμένη προγραμματική περίοδο, αποτέλεσαν η διάχυση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στους πολίτες και η μεγιστοποίηση των ωφελειών από τη χρήση των ΤΠΕ, με την προσαρμογή τους στις εκάστοτε ανάγκες των χρηστών, η αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής στην Περιφέρεια, η στρατηγική της οποίας χαρακτηρίζεται από την πολλαπλότητα παρεμβάσεων σε διαφορετικούς θεματικούς και χωρικούς τομείς, μεταξύ των οποίων το περιβάλλον, η χωρική οργάνωση και ανάπτυξη συνεργασιών, η ανάπτυξη των αστικών κέντρων και της υπαίθρου.

Στον παρακάτω Πίνακα απεικονίζονται τα ενταγμένα έργα στο ΕΣΠΑ στο Δήμο Αμυνταίου.

Πίνακας 26: Ενταγμένα έργα στην προγραμματική περίοδο 2007-2013

ΤΙΤΛΟΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	1.001.152,00
ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΙ - ΔΙΚΤΥΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΑΕΤΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	3.688.256,00
ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΝΟΤΙΟΥ ΠΛΑΤΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΠΕΤΡΩΝ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ ΝΟΜΟΥ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΦΛΩΡΙΝΑΣ (ΦΛΩΡΙΝΑ)	361.898,00
ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	488.208,00
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ 3ΟΥ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	634.345,00
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΕΞΑΜΕΝΗΣ ΥΔΡΕΥΣΗΣ - ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΝΥΜΦΑΙΟΥ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	262.046,00
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΜΕΤΡΙΚΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΠΟΛΗΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	3.683.090,00
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΙΚΤΥΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	1.464.818,00

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΕΝΟΠΙΟΙΗΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ (ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΤΠΕ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ) ΚΑΙ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ»	ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	83.396,00
ΛΙΜΝΑΙΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΔΗΜΟΥ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ ΠΕΤΡΩΝ, ΖΑΖΑΡΗΣ, ΧΕΙΜΑΔΙΤΙΔΑΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1.274.216,00
ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΛΙΜΝΑΙΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	930.155,00
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	227.435,00
ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ ΝΟΜΟΥ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	49.200,00
ΎΔΡΕΥΣΗ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	3.681.244,00
Σύνολο:		17.829.465,00 €

Πηγή: <http://anaptyxi.gov.gr/>, Ιδία επεξεργασία

Αναφορικά με την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, έχουν αναγνωριστεί οι κυριότερες αναπτυξιακές ανάγκες της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, οι οποίες επικεντρώνονται κυρίως στην αδυναμία της παραγωγικής διάρθρωσης της Περιφέρειας να απορροφήσει τους «κραδασμούς» που προκύπτουν από την παραμένουσα οικονομική κρίση. Οι χαμηλές επιδόσεις τις Περιφέρειας στους βασικούς πυλώνες, στους πυλώνες αποτελεσματικότητας και στους πυλώνες καινοτομίας, οδήγησαν στην ανάγκη εξεύρεσης ενός παραγωγικού προτύπου προσαρμοσμένου στις ανάγκες της.

Η στρατηγική της νέας περιόδου εστιάζει στην απασχόληση και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, με την κουλτούρα να αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την αποδοτική συνεργασία και την ανάπτυξη κοινών στόχων και αξιών. Στο νέο όραμα ιδιαίτερη θέση έχει η κοινωνική συνοχή με έμφαση στην καταπολέμηση της φτώχειας, ενώ διαπνέεται έντονα από την περιβαλλοντική διάσταση των δράσεων που θα επιλεγούν. Η στρατηγική εξειδικεύεται με βάση τους 11 Θεματικούς Στόχους της

Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», οι οποίοι περιλαμβάνουν συγκεκριμένες επενδυτικές προτεραιότητες που ανταποκρίνονται με βιώσιμο και ολιστικό τρόπο στις υφιστάμενες ανάγκες της Περιφέρειας.

Στον παρακάτω Πίνακα αποτυπώνονται τα ενταγμένα έργα στο Δήμο Αμυνταίου για την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο 2014-2020.

Πίνακας 27: Ενταγμένα έργα στην Προγραμματική Περίοδο 2014-2020

Πηγή: <http://anapyxi.gov.gr/>, Ιδία επεξεργασία

Τίτλος	Δικαιούχος/ Ενισχυόμενος	Προϋπολογισμός πράξεων
ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	3.053.060,00
ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	792.031,00
ΝΕΟΦΥΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ - ΤΑΡΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ ΗΛΙΑΣ	ΤΑΡΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ ΗΛΙΑΣ	49.032,00
Ενίσχυση της Αυτοαπασχόλησης Πτυχιούχων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης - ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ	ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ	25.000,00
Ενίσχυση της Αυτοαπασχόλησης Πτυχιούχων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης - ΠΙΠΕΡΙΔΟΥ ΑΡΤΕΜΙΣ	ΠΙΠΕΡΙΔΟΥ ΑΡΤΕΜΙΣ	25.000,00
Σύνολο		3.944.123,00

Από τους παραπάνω πίνακες διαπιστώνεται πως ο Δήμος Αμυνταίου έχει ενισχυθεί σημαντικά από πόρους του ΕΣΠΑ. Οι πίνακες απεικονίζουν τα έργα που έχουν ενταχθεί στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο. Τα έργα αφορούν κυρίως αναβαθμίσεις των τεχνικών δικτύων της περιοχής, βελτίωση της προσβασιμότητας και της επιχειρηματικότητας της περιοχής και ενίσχυση των υποδομών εκπαίδευσης. Γενικότερα, προωθούνται δράσεις που ενισχύουν την εικόνα της περιοχής συνολικά.

5. Ανάλυση SWOT

Στη συγκεκριμένη ενότητα παρατίθενται τα βασικά πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα, ευκαιρίες και απειλές της περιοχής μελέτης. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στο φυσικό περιβάλλον και στις δυνατότητες ανάπτυξης της λαμβάνοντας κυρίως υπόψη τα πολιτιστικά δεδομένα, την οικονομία και τον τουρισμό.

Δυνατότητες

- Αξιόλογο φυσικό περιβάλλον με πλούσια πανίδα και χλωρίδα
- Διαφοροποιημένη γεωμορφολογία της περιοχής με έντονες εναλλαγές
- Αγροτική γη υψηλής παραγωγικότητας στις πεδινές περιοχές του Δήμου
- Σημαντικής έκτασης βοσκότοποι για την υποστήριξη της κτηνοτροφίας
- Πλούσιος υδροφόρος ορίζοντας και πολλά λιμναία και ρέοντα ύδατα, τόσο στις πεδινές όσο και στις ορεινές περιοχές
- Σημαντικά αποθέματα ξυλείας για οικοδομική χρήση καθώς και παραγωγή μεταποιημένων προϊόντων υψηλής ποιότητας
- Χαρακτηρισμένος ενεργειακός Δήμος, ένας από τους πέντε (5) της Ελλάδος
- Ηλιακό-αιολικό δυναμικό, δυναμικό βιομάζας, γεωθερμία, τηλεθέρμανση εν λειτουργία, αποθέματα λιγνίτη
- Υψηλή προσφορά παραδοσιακών προϊόντων
- Σημαντικά πολιτιστικά γεγονότα
- Πλούσιο πολιτιστικό και καλλιτεχνικό πρόγραμμα του Δήμου
- Ύπαρξη σημαντικού αριθμού πολιτιστικών συλλόγων
- Αξιόλογο πολιτιστικό και φυσικό απόθεμα για την ανάπτυξη του τουρισμού
- Παραγωγή προϊόντων με «brand name»
- Η αγροτική παραγωγή συνεισφέρει στο 30% του Α.Ε.Π. του Ν. Φλώρινας
- Ισχυρή διασύνδεση τοπικής αγροτικής παραγωγής και μεταποίησης
- Ανάδειξη Αμυνταίου ως κέντρο εμπορίου και υπηρεσιών της περιοχής
- Περιθώρια ανάπτυξης ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού
- Συνεχής ανάπτυξη του τριτογενή τομέα και ιδιαίτερα του τουριστικού κλάδου
- Ικανοποιητική, διαρκώς αναπτυσσόμενη, ήπιας μορφής, τουριστική υποδομή (καταλύματα, ξενώνες, εστιατόρια, αθλητικές-ψυχαγωγικές δραστηριότητες), στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές του Νομού
- Κλιματολογικές και καιρικές συνθήκες που ευνοούν τον χειμερινό τουρισμό
- Καλή προσβασιμότητα στην περιοχή μελέτης, μέσω της Εγνατίας Οδού
- Καλή συνδεσιμότητα μεταξύ των οικισμών της περιοχής

Αδυναμίες

- Χαμηλό ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού
- Υψηλό ποσοστό ανεργίας
- Προβλήματα ρύπανσης (νιτρορύπανσης) από την εντατική χρήση της γεωργικής γης
- Έλλειψη καταγραφής και συστηματικής παρακολούθησης των φυσικών πόρων του Δήμου
- Η υπεράντληση των υδροφορέων
- Κίνδυνος απομάκρυνσης ή και εξαφάνισης ειδών από ρύπανση λόγω έλλειψης σχεδιασμού προστασίας και φύλαξης περιοχών φυσικού κάλλους
- Ανεξέλεγκτη απόρριψη απορριμμάτων σε παραλίμνιες ή δασικές εκτάσεις
- Καταπάτηση και μη αξιοποίηση δημοτικών εκτάσεων
- Απουσία θεσμοθετημένων χώρων για την εγκατάσταση βιοτεχνικών και εμπορικών επιχειρήσεων
- Απουσία οργανωμένου υποδοχέα για εγκατάσταση παραγωγικών δραστηριοτήτων
- Σημειακή ρύπανση από διάσπαρτες κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις
- Τάση εγκατάλειψης των ορεινών περιοχών του Δήμου
- Ανεπαρκείς προβολή των πολιτιστικών δρώμενων της περιοχής
- Απουσία οργανωμένης προβολής και προώθησης του τουριστικού προφίλ της περιοχής
- Περιορισμένες δραστηριότητες παροχής ταξιδιωτικών υπηρεσιών (ενημέρωση, ξεναγήσεις, περιηγήσεις, κ.α.)
- Η έλλειψη καταρτισμένου δυναμικού, συνεπεία της αυξανόμενης διαρροής του νέου σε ηλικία πληθυσμού προς τα αστικά κέντρα
- Έλλειψη φορέα για την αναγνώριση, ανάδειξη και προώθηση των προϊόντων της περιοχής
- Η μείωση του αριθμού των παραδοσιακών εκμεταλλεύσεων (γεωργικών και κτηνοτροφικών), συνεπεία της περιορισμένης ανανέωσης του αγροτικού πληθυσμού
- Περιορισμένη έως ανύπαρκτη εκπαίδευση και ενημέρωση-προσανατολισμός επαγγελματιών που παρέχουν, κύρια ή συμπληρωματικά, υπηρεσίες τουρισμού
- Πλημμελής έως ανύπαρκτη καταγραφή, παρακολούθηση και αξιολόγηση της τουριστικής κίνησης του Νομού
- Αδυναμία ανάπτυξης οικονομιών κλίμακας (μικροί κλήροι, μεγάλη διασπορά)

- Περιοδικότητα τουριστικής περιόδου
- Μεγάλος χρόνος προσέγγισης σε λιμάνια με επιπτώσεις στη φύση του εμπορίου και στις εμπορευματικές ροές
- Προβλήματα βατότητας του επαρχιακού δικτύου ιδιαίτερα τους χειμερινούς μήνες
- Υποβαθμισμένη σιδηροδρομική σύνδεση
- Προβλήματα στο δίκτυο ηλεκτρικού ρεύματος και στις τηλεπικοινωνίες τους χειμερινούς μήνες στις πιο απομακρυσμένες περιοχές
- Απουσία ολοκληρωμένου πολεοδομικού σχεδιασμού για το επίπεδο του διευρυμένου Καλλικρατικού Δήμου
- Έλλειψη ενιαίου σχεδιασμού και προγραμματισμού κοινωνικών πολιτικών στο Δήμο

Ευκαιρίες

- Θεσμοθέτηση περιοχών ως περιοχές φυσικού κάλλους
- Αποκατάσταση και αξιοποίηση χώρων παλαιών ΧΑΔΑ
- Ύπαρξη ζωνών ενδιαφέροντος και δέσμευσης για την αξιοποίηση των ορυκτών πρώτων υλών για την εξορυκτική βιομηχανία
- Αυξανόμενη ζήτηση για ποιοτικότερα προϊόντα
- Νέες μορφές ζήτησης στους τομείς της γεωργίας (ΠΟΠ, παραδοσιακά και τοπικά τρόφιμα)
- Ενεργοποίηση και συμμετοχή φορέων με ενδιαφέρον και εμπειρία σε θέματα προστασίας και ανάδειξης τοπικής χλωρίδας και πανίδας
- Δημιουργία δικτύων μονοπατιών και διαδρομών περιβαλλοντικής ευαισθησίας και εκπαίδευσης
- Πολιτικές ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης μέσω οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων ήπιας ανάπτυξης
- Προγράμματα LIFE και INTERREG
- Επανάχρηση αξιόλογων κτιρίων ή συνόλων και παροχή κινήτρων για μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες
- Αξιοποίηση του ΕΣΠΑ και των λοιπών εθνικών και Ευρωπαϊκών πόρων και προγραμμάτων για δημιουργία και εκσυγχρονισμό περιβαλλοντικών υποδομών καθώς και εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης από τις επιχειρήσεις
- Εστίαση του ΕΣΠΑ στην αναβάθμιση των αστικών και ημιαστικών περιοχών και στην ανάδειξη της φυσιογνωμίας των οικισμών και του αρχιτεκτονικού πλούτου

- Χρηματοδότηση έργων αγροτικής οδοποιίας μέσω του ΠΑΑ 2014-2020
- Αξιοποίηση των πόρων από το Νέο Αναπτυξιακό Νόμο
- Εκπαιδευτικά προγράμματα ευπαθών ομάδων και διά βίου μάθησης στο νέο ΕΣΠΑ
- Παρουσία ακαδημαϊκών φορέων (ΑΠΘ, Παν. Δυτ. Μακ.) που επιτρέπουν την ανάπτυξη συνεργασιών

Απειλές

- Προβλήματα ρύπανσης ή υποβάθμισης των φυσικών αποδεκτών αποτελούν μόνιμη απειλή
- Πιέσεις διατάραξης δασικών συστημάτων λόγω παράνομης υλοτόμησης
- Κίνδυνος από την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη των ορυχείων εξόρυξης λιγνίτη
- Κίνδυνος καταστροφής ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
- Πτώση στάθμης των λιμνών λόγω υπεράντλησης των υδροφόρων της περιοχής για ανάγκες της ΔΕΗ
- Ποιοτική επιβάρυνση λίμνης Βεγορίτιδας από τα βιομηχανικά απόβλητα του ρέματος Σουλού
- Επιδείνωση του ευτροφικού χαρακτήρα των λιμνών
- Το ενδεχόμενο αθρόας εισαγωγής νωπών γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων (βιολογικών ή μη) από τη Βαλκανική και την Ανατολική Ευρώπη
- Η καταστροφή του περιβάλλοντος από ανεξέλεγκτη καταπάτηση των παραλίμνιων εκτάσεων λόγω πρόσβασης σε προστατευμένες περιοχές
- Προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής στα περισσότερα σχολεία του Δήμου
- Ελλιπής συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών για την ανάπτυξη και εφαρμογή ενιαίας κοινωνικής πολιτικής, με σκοπό την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων
- Η μείωση της χρηματοδότησης των Δήμων από τον κρατικό προϋπολογισμό
- Υστέρηση στην απορρόφηση των κονδυλίων του ΕΣΠΑ, λόγω αδυναμιών τοπικών φορέων στο σχεδιασμό και την ωρίμανση δράσεων
- Η επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης της χώρας και η ανεπαρκής κάλυψη των φτωχότερων πολιτών από το ισχύον σύστημα κοινωνικής προστασίας
- Η πιθανότητα να αναδειχθούν νέοι ανταγωνιστικοί τουριστικοί προορισμοί σε περιοχές εγγύς των μεγάλων αστικών κέντρων της Χώρας ή εντός τη Περιφέρειας
- Η δυσκολία εφαρμογής του Καλλικράτη, όσον αφορά στην μεταβίβαση αρμοδιοτήτων στους Δήμους και του μη συναφούς θεσμικού πλαισίου, που καλούνται οι ΟΤΑ να εφαρμόσουν

- Για πολλά ζητήματα της τοπικής οικονομίας οι αποφάσεις για βιώσιμη οικονομία τοπικής κλίμακας λαμβάνονται σε επίπεδα εκτός Δήμου

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η βιβλιογραφία της μελέτης συνολικά παρατίθενται στο Τεύχος 3 «Σχέδιο Διαχείρισης Επισκεπτών»

ΜΕΡΟΣ Β' - Υπολογισμός Φέρουσας Ικανότητας και Εξειδίκευση Αναπτυξιακής Στρατηγικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα πλαίσια του Σταδίου αυτού θα πραγματοποιηθεί ο υπολογισμός της Φέρουσας Ικανότητας των περιοχών που θα οριστούν στο Δήμο Αμυνταίου, σύμφωνα και με τις μεθοδολογίες που παρέχονται από τη διεθνή βιβλιογραφία. Η εξαγωγή των συμπερασμάτων από τον αριθμό της Φέρουσας Ικανότητας είναι απαραίτητη για τη διαμόρφωση μιας αποτελεσματικής Στρατηγικής, εξειδικευμένης στην τουριστική ανάπτυξη του Δήμου και στον εμπλουτισμό του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος.

Το περιβάλλον και ο τουρισμός, αλλά και ευρύτερα η αναψυχή αποτελούν χωρίς αμφιβολία τις νέες παραμέτρους που κυριαρχούν στην εκτίμηση κάθε αναπτυξιακής πρωτοβουλίας που επιχειρείται τα τελευταία χρόνια με στόχο την ποιοτική βελτίωση της ζωής.

Η αύξηση των μεγεθών που παρατηρείται στη διάρθρωση του τουριστικού προϊόντος (ζήτηση, διακίνηση, προσφορά) πρωτίστως στο παγκόσμιο επίπεδο, αλλά και στο επίπεδο της Ελλάδας τα τελευταία χρόνια της οικονομικής κρίσης, οφείλεται σε ένα ευρύ φάσμα διαφόρων παραγόντων όπως η αύξηση του εισοδήματος, του ελεύθερου χρόνου, των μέσων μεταφορών, τη διάχυση της πληροφορίας με τη χρήση των ψηφιακών μέσων, αλλά και γενικότερα της υποβάθμισης της ποιότητας ζωής και του περιβάλλοντος ιδιαίτερα στους αστικούς χώρους. Επιπλέον, καταλυτικός θεωρείται για την παροχή ενός πετυχημένου τουριστικού προϊόντος, ο βαθμός ελκυστικότητας του φυσικού περιβάλλοντος, φαινόμενο το οποίο έχει διαπιστωθεί από έρευνες και επιβεβαιωθεί από παγκόσμιους οργανισμούς (ΠΟΤ, ΕΕ, ΟΗΕ).

Η γενικότερη κατάσταση στην παγκόσμια οικονομία, επιδρά σε μεγάλο βαθμό στον τουρισμό, καθώς η εξέλιξή του συναρτάται με το διαθέσιμο εισόδημα (και την ψυχολογική διάθεση) για αναψυχή όσο και με τις δαπάνες για επαγγελματικά ταξίδια. Αν και σε παγκόσμιο επίπεδο ο τουρισμός αναμένεται να συνεχίζει να αυξάνεται, οι διάφορες περιοχές του κόσμου αναμένεται να έχουν διαφορετική συμπεριφορά, κάποιες να αναπτύσσονται ταχύτερα τουριστικά (ιδίως οι νέοι μακρινοί προορισμοί) και κάποιες πιο αργά. Το γεγονός αυτό, καθιστά αναγκαία τη λήψη κατάλληλων μέτρων προκειμένου το παραγόμενο τουριστικό προϊόν να καταστεί ανταγωνιστικό σε σχέση με τη διεθνή αγορά, αλλά και να συνδυάζει με αειφορικό τρόπο το περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία, προκειμένου να αποφευχθούν οι αρνητικές συνέπειες, από

τη μη βιώσιμη ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας και μάλιστα να προληφθούν οι αποσυνθετικές τάσεις που αγγίζουν ακόμη και το συνολικό επίπεδο της οικονομίας.

Με έναν τέτοιο κίνδυνο ορατό και για τη Ελλάδα, της οποίας το τουριστικό προϊόν παρουσιάζει συγκεκριμένα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά (υπερβολική εξάρτηση από το πρότυπο του μαζικού τουρισμού, έντονα εποχιακός τουρισμός, κορεσμό και υπερπροσφορά καταλυμάτων, συγκρούσεις χρήσεων γης και υποβάθμιση του περιβάλλοντος), η προσπάθεια διαφύλαξης του περιβάλλοντος ιδιαίτερα του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου που έλκει και αναπτύσσει τον τουρισμό, δεν μπορεί παρά να αποτελεί προτεραιότητα για την διασφάλιση της ίδιας της τουριστικής ανάπτυξης. Το βάρος κατά συνέπεια, εντοπίζεται στη διαμόρφωση κατάλληλης πολιτικής διαχείρισης του τουριστικού προϊόντος, που να παρακολουθεί τη δυναμική της εξέλιξης της ζήτησης και παράλληλα να μεγιστοποιεί τις ωφέλειες, ενώ να ελαχιστοποιεί τις αρνητικές επιπτώσεις, κάτι βέβαια που η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη διασφαλίζει συνεπικουρούμενη από την εισαγωγή κρίσιμων εργαλείων καθοδήγησης όπως είναι αυτό της **Φέρουσας Ικανότητας** (ΦΙ). Ανάμεσα στα χρήσιμα, εργαλεία σχεδίασης της ζητούμενης πολιτικής για την περιοχή του Δήμου Αμυνταίου, είναι η σε νέες κατευθύνσεις αναζήτηση των ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων που θα εμπλουτίσουν την εμπειρία (Ελληνική και διεθνή) και θα υποβοηθήσουν τη λήψη αποφάσεων.

Έτσι, για να διορθωθεί και να εμπλουτιστεί η ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή με στόχο τη δημιουργία του νέου προϊόντος και την ενίσχυση του υφιστάμενου, θα πρέπει να ανατραπεί το σημερινό καθεστώς που κυριαρχείται από ελλείψεις προγραμματισμού, σχεδιασμού και άσκησης ελεγχόμενης αναπτυξιακής δράσης, γεγονός που έχει ως συνέπεια να κινδυνεύει η Ελλάδα (επομένως και το Αμύνταιο) ακόμη και από γειτονικούς νέους σχετικά προορισμούς να χάσει ότι με θυσίες και κόπους απέκτησε μέχρι τώρα. Η συνθετότητα της κατάστασης στην οποία έχει περιέλθει η περιοχή του Αμυνταίου αλλά και η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας γενικότερα, οφείλεται στο γεγονός ότι ο τουριστικός τομέας μπορεί να εισφέρει ως μέσο – μακροπρόθεσμη επιλογή λόγω της απουσίας του κυρίαρχου εθνικού τουριστικού δίπολου «ήλιος – θάλασσα», της χαμηλής αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων για την τουριστική ανάπτυξη και το χαμηλό ποσοστό προσφοράς και ζήτησης του τουριστικού προϊόντος της Δυτικής Μακεδονίας γενικότερα.

Η ΦΙ ως εργαλείο διαχείρισης, έχει κύρια διασύνδεση με το περιβάλλον και τους πολύτιμους πόρους του, τους οποίους καλείται να προστατέψει, αναδείξει και προβάλλει κατά έναν ασφαλή τρόπο. Αυτό θα επιδιωχθεί μέσω της αναγνώρισης των

περιορισμών που ακολούθως θα ληφθούν υπόψη από τους πρωταγωνιστές της τουριστικής ανάπτυξης (Περιφέρεια δυτικής Μακεδονίας, Π.Ε. Φλώρινας, Δήμο Αμυνταίου, ΕΟΤ, τουρίστες, πράκτορες ταξιδιών, τοπικός πληθυσμός, οργανισμούς και τοπικούς φορείς λήψης αποφάσεων) κατά την πορεία σχεδιασμού της τουριστικής ανάπτυξης.

Η υιοθέτηση της ΦΙ θα επιχειρήσει να δώσει απαντήσεις στα πιο κάτω ενδεικτικά ερωτήματα:

- Υπάρχει κάποιο περιοριστικό στοιχείο στη μεγέθυνση της τουριστικής δραστηριότητας;
- Υπάρχει δυνατότητα στους παραδοσιακούς τουριστικούς προορισμούς να επωφεληθούν από τις νέες τάσεις και το δομούμενο νέο προϊόν;
- Τι σημαίνει άραγε μια τέτοια προοπτική για τους χώρους που εμφανίζουν ιδιαιτερότητες και περιβαλλοντική ευαισθησία όπως η συγκεκριμένη περιοχή του Δήμου Αμυνταίου;

1. Εκτίμηση της Τουριστικής Φέρουσας Ικανότητας

1.1. Η προσέγγιση της Τουριστικής Φέρουσας Ικανότητας¹

Σε σχέση με την τουριστική ανάπτυξη, η φέρουσα ικανότητα ορίζεται ως ο αριθμός των χρηστών που μπορεί να δεχτεί μία τουριστική περιοχή χωρίς μόνιμη περιβαλλοντική υποβάθμιση και εξασφάλιση της ικανότητας της περιοχής να υποστηρίζει δραστηριότητες αναψυχής αλλά και χωρίς να υποβαθμίζει την εμπειρία αναψυχής των επισκεπτών. Ο ορισμός αυτός εστιάζει τον στόχο της τουριστικής ανάπτυξης στον σεβασμό των περιβαλλοντικών ορίων μιας περιοχής που καθορίζουν την «ικανότητά» της. Η ανάγκη για μία πολυδιάστατη προσέγγιση οδήγησε στην ανάπτυξη τριών διαφορετικών διακριτών προσεγγίσεων της φέρουσας ικανότητας μίας περιοχής:

- *Φυσική Περιβαλλοντική*
 - *Οικολογική*, την ικανότητα των φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων να υποστηρίζουν τουριστική ανάπτυξη. Για παράδειγμα η διαθεσιμότητα νερού ή η ευαισθησία του οικοσυστήματος επιβάλλουν περιορισμούς ως προς την δυνατότητα ανάπτυξης δραστηριοτήτων αναψυχής.
 - *Χωρική (physical)*, την ικανότητα της υποδομής και της ανωδομής να υποστηρίζουν την τουριστική ανάπτυξη. Για παράδειγμα η διαθέσιμη γη για οικιστική ανάπτυξη ή η ικανότητα του αποχετευτικού δικτύου ή του αεροδρομίου επιβάλλουν όρια που μπορούν να θεωρηθούν ως καθοριστικά για την ανάπτυξη του τουρισμού. Αντίστοιχα σε ειδικές περιπτώσεις (π.χ. θεματικά πάρκα, κλπ.) η χωρητικότητα και ικανότητα εξυπηρέτησης μπορεί να αποτελέσει «όριο» στην ανάπτυξη του τουρισμού
- *Κοινωνική Περιβαλλοντική*
 - *Ψυχολογική*, η οποία θεωρεί την ευχαρίστηση/ απόλαυση του επισκέπτη ως μέτρο/όριο για την ανάπτυξη του τουρισμού σε μια περιοχή.
 - *Πολιτιστική*, η οποία περιγράφει την ανοχή του εγχώριου πληθυσμού (συμπεριφορά, κλπ.) ή του τόπου (αισθητική τοπίου, κλπ.) στο τουρισμό. Για παράδειγμα σε ορισμένες περιπτώσεις σε ειδικούς τόπους (π.χ. θρησκευτικά κέντρα) ή περιοχές με έντονες διαφορές ως προς τα ήθη και έθιμα της τοπικής

¹ Χάρης Κοκκώσης, «Τουριστική Ανάπτυξη και Φέρουσα Ικανότητα στα Νησιά», άρθρο στο βιβλίο *Τουριστική Ανάπτυξη: Επιστημονικές Προσεγγίσεις*, επ. Πάρις Τσάρτας, εκδ. Εξάντας, 2000.

κοινωνίας με τους επισκέπτες τουρίστες ο έλεγχος του αριθμού των τουριστών-επισκεπτών είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί ως «όριο ασφαλείας»

- *Οικονομική Περιβαλλοντική, η οποία εστιάζεται στην σχέση («αντοχή») της τοπικής οικονομίας ως προς τον τουρισμό. Για παράδειγμα το εργατικό δυναμικό θα μπορούσε να θεωρηθεί ως περιοριστικό στοιχείο στη σχέση τουρισμού και τοπικής κοινωνίας.*

Η κάθε μία από τις προσεγγίσεις αυτές ορίζει και μια διαφορετική διάσταση στον καθορισμό ορίων στην τουριστική ανάπτυξη ενός τόπου εκφράζοντάς την συχνά σε όρους έντασης της χρήσης του χώρου είτε σε σχέση με τον αριθμό τουριστών είτε με την οικιστική ανάπτυξη για την εξυπηρέτηση του τουρισμού.

Το «όριο» της φέρουσας ικανότητας, εννοώντας αυτό που προσδιορίζεται από τούς πλέον περιοριστικούς παράγοντες μπορεί να προσδιοριστεί συχνά αναλυτικά με επιστημονική προσέγγιση αλλά ενέχει και έναν «κανονιστικό» χαρακτήρα καθώς περιλαμβάνει και το «επιθυμητό ή εφικτό» άρα προσδιορίζεται όχι μόνο κατόπιν ανάλυσης του χώρου αλλά και σε συνάρτηση με τους στόχους και επιδιώξεις ανάπτυξης της περιοχής.

Ειδικότερα υπάρχουν δύο προσεγγίσεις: εκτιμήσεις του «μέγιστου ανεκτού» επιπέδου χρήσης και του «επιθυμητού». Η πρώτη προσέγγιση αποτελεί ένα θεωρητικό μέγιστο και μπορεί να εκτιμηθεί με βάση πολλαπλές θεωρήσεις συνήθως σύμφωνα με τον διαθέσιμο χώρο και τους κρίσιμους πόρους στην περιοχή. Η δεύτερη προσέγγιση βασίζεται στο θεσμικό πλαίσιο και επηρεάζεται από το «επιτρεπτό» όπως ορίζεται από το κανονιστικό πλαίσιο (π.χ. πολεοδομικοί κανόνες και ρυθμίσεις) εκφράζοντας τους επιθυμητούς στόχους ως προς τη χρήση των διαθέσιμων πόρων και γενικότερα την ανάπτυξη της περιοχής. Το «επιθυμητό» προφανώς εκφράζεται μέσω διαδικασιών συναίνεσης στο πλαίσιο του δημοκρατικού προγραμματισμού. Γι' αυτόν τον λόγο η φέρουσα ικανότητα δεν είναι μόνο αντικείμενο επιστημονικής ανάλυσης αλλά και προϊόν *κοινωνικής συναίνεσης και σχεδιασμού*.

Θα πρέπει επιπλέον να σημειωθεί ότι η φέρουσα ικανότητα είναι μια δυναμική έννοια που υποδεικνύει ένα «όριο» το οποίο μπορεί να μεταβληθεί (π.χ. μέσω προσαρμογών των ανθρώπινων και φυσικών οικοσυστημάτων, μέσω παρεμβάσεων και λήψης οργανωτικών και τεχνολογικών μέτρων).

Ως εκ τούτου η έννοια της φέρουσας ικανότητας δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως απόλυτο μέγεθος αλλά στο πλαίσιο κοινωνικών, πολιτιστικών και οικονομικών

συνθηκών. Τέλος θα πρέπει να σημειωθεί ότι παράγοντες χρόνου και κλίμακας όπως π.χ. η διάρκεια παραμονής, η διάρκεια χρήσης των τουριστικών πόρων, η χωρική διασπορά της τουριστικής ανάπτυξης, κλπ. θα μπορούσαν να επηρεάσουν τα όρια της φέρουσας ικανότητας.

Για την εκτίμηση της τουριστικής φέρουσας ικανότητας θα ακολουθηθεί η διαδικασία που αναφέρθηκε στη μεθοδολογία της μελέτης για τον υπολογισμό της βιοχωρητικότητας του φυσικού και οικολογικού περιβάλλοντος.

1.2. Περιοχή μελέτης: χαρακτηριστικά

Τα χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης έχουν αναπτυχθεί εκτενώς κατά την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης. Στο σημείο αυτό παρουσιάζονται τα σημαντικότερα στοιχεία που απαιτούνται για τον υπολογισμό της Φέρουσας Ικανότητας. Τα φυσικά αποθέματα της περιοχής μας, (τα ορεινά οικοσυστήματα και η ορεινότητα και το υδάτινο στοιχείο με την παρουσία των τεσσάρων λιμνών) σε συνδυασμό με την μακράιωνη ιστορική και πολιτιστική διαδρομή της καθώς και το οινογαστρονομικό απόθεμα, ενδείκνυνται για την ανάδειξη ανταγωνιστικό προϊόν εναλλακτικού προορισμού καθώς στην περιοχή να ευδοκούν όλες **οι μορφές θεματικού τουρισμού**.

Ωστόσο, ο Δήμος Αμυνταίου παρουσιάζει καθυστέρηση ειδικότερα όσο αφορά τον τουρισμό. Η συνδυασμένη δράση παραγόντων, όπως το ημιορεινό/ορεινό του εδάφους, ο διασυνοριακός χαρακτήρας της περιοχής της Π.Ε. Φλώρινας, η εξάρτηση της τουριστικής ζήτησης από τους ημεδαπούς κατά κύριο λόγο, σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση που έχει περιορίσει σημαντικά την τουριστική ζήτηση από τους ημεδαπούς, η μη αξιοποίηση των φυσικών πόρων, η ιδιόρρυθμη εποχικότητα (τουρισμός «αργιών» ή χειμερινός), η έλλειψη υποδομών και οι περιορισμένες πηγές απασχόλησης έχουν σαν συνέπεια την προβληματικότητα της περιοχής, την ανεπαρκή αξιοποίηση των αναπτυξιακών παραγόντων που θα μπορούσαν να ωθήσουν την τοπική οικονομία, την αύξηση της έντασης του δημογραφικού προβλήματος και τη μείωση του παραγωγικού δυναμικού στην πλειοψηφία των Τοπικών Διαμερισμάτων, καθώς και την παροχή ενός συγκεκριμένου τουριστικού προϊόντος, βασισμένου στη χαμηλή διαθέσιμη δαπάνη των τουριστών/επισκεπτών και με στόχο την ικανοποίηση συγκεκριμένων απαιτήσεων των πελατών ως προς την ποιότητα και την τιμή των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Παρά την ύπαρξη μίας σειράς συγκριτικών πλεονεκτημάτων για την ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας όπως η φυσική ομορφιά της περιοχής, οι εναλλαγές των

τοπίων, η μοναδική αξία του συμπλέγματος των Λιμνών, οι αμπελώνες και τα οινοποία, η τοπική γαστρονομία και τα τοπικά προϊόντα της περιοχής (π.χ. πιπεριά), οι περιοχές απείρου φυσικού κάλλους καθώς και οι προϋποθέσεις ανάπτυξης του χειμερινού τουρισμού, η αυξανόμενη τουριστική ζήτηση δεν βρίσκει διέξοδο εξαιτίας του μικρού τουριστικού κεφαλαίου. Προκειμένου να αρθούν αρκετοί από τους περιοριστικούς παράγοντες, ο Δήμος Αμυνταίου έχει πραγματοποιήσει μια σειρά ενεργειών για την τουριστική αξιοποίηση ορισμένων στοιχείων ενώ επιπλέον έχει προχωρήσει στη δημιουργία μιας τουριστικής ταυτότητας (brand name).

Οι κύριοι τουριστικοί πόροι είναι, το άσπιλο περιβάλλον και το μεγάλο εύρος δραστηριοτήτων αναψυχής στα οποία μπορεί να επιδοθεί ο επισκέπτης, όπως οι περιπατητικές διαδρομές στο Βίτσι και στις Λίμνες, η περιήγηση στα χωριά του Νυμφαίου, του Λεχόβου, του Βαρικού, η ποδηλασία και η παρατήρηση της φύσης στις Λίμνες Χειμαδίτιδα – Ζάζαρη και Πετρών – Βεγορίτιδα με την πλούσια πανίδα (πολλά σπάνια είδη, κυρίως ορνιθοπανίδας), η επαφή με την άγρια ζωή μέσα από τα Καταφύγια του Αρκτούρου (όπως η αρκούδα και ο λύκος).

Νυμφαίο

Το χωριό Νυμφαίο αποτελεί έναν ορεινό οικισμό ο οποίος έχει χαρακτηριστεί από το ΥΠΕΧΩΔΕ ως διατηρητέος παραδοσιακός οικισμός. Βρίσκεται στο νότιο τμήμα της Π.Ε. Φλώρινας, σε απόσταση 57 χλμ. από την πόλη της Φλώρινας και 20 χλμ. από το Αμύνταιο. Μεταξύ των ταξιδιωτικών οδηγών σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, συγκαταλέγεται ως ένα από τα δέκα (10) ομορφότερα χωριά της ευρωπαϊκής ηπείρου, ενώ έχει διεκδικήσει σε διαγωνισμό της UNESCO το βραβείο Μελίνα Μερκούρη για την άριστη διαχείριση του πολιτιστικού αποθέματος και του φυσικού περιβάλλοντος. Αποτελεί ένα ιδιαίτερα εντυπωσιακό ενιαίο σύνολο παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, γεγονός που οφείλεται στα λιθόκτιστα αρχοντικά με την εντυπωσιακή εξωτερική εμφάνιση.

Το χωριό κατοικείται από τον 14^ο αιώνα, ενώ από τον 17^ο αιώνα υπήρξε περιώνυμο κέντρο αργυροχρυσοχΐας όλης της Μακεδονίας για τρεις περίπου αιώνες. Περικλείεται από δάσος οξιάς και διασχίζεται από λιθόστρωτα μονοπάτια, ενώ ο οικισμός και τμήμα της φυσικής περιοχής περιμετρικά του, έχουν ανακηρυχτεί ως Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ). Στην περιοχή έχουν δημιουργηθεί ιππικός όμιλος, ο αστικός συνεταιρισμός γυναικών «Η Νύμφη» ο οποίος παράγει και πουλά παραδοσιακά προϊόντα, παραδοσιακοί ξενώνες, εστιατόρια και η κοινοτική επιχείρηση τουριστικής ανάπτυξης.

Τα χρόνια μετά τον πόλεμο, το Νυμφαίο υφίσταται σε μεγάλο βαθμό τις επιπτώσεις της αστικοποίησης, με την εγκατάλειψη των ορεινών και απομακρυσμένων χωριών της Ελληνικής περιφέρειας. Η εντεινόμενη εγκατάλειψη των κατοίκων του οικισμού, είχε προκαλέσει αφενός ραγδαία πληθυσμιακή συρρίκνωση και αφετέρου, τη μη συντήρηση των κτιριακών συνόλων του οικισμού. Από τη δεκαετία του 1990 κι έπειτα το χωριό έχει αναγεννηθεί, εξαιτίας της πρωτοβουλίας που ανέπτυξαν ορισμένοι κάτοικοι. Η εξεύρεση χρηματοδοτήσεων και η ευαισθητοποίηση του πληθυσμού του οικισμού συνολικά, συντέλεσε στην αναστήλωση και ανακαίνιση πολλών ερειπωμένων σπιτιών και κτιρίων, στη διαμόρφωση περίτεχνων καλντεριμιών και στη δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων (ξενώνες).

Ο οικισμός πλέον, αναπτύσσεται με γρήγορους ρυθμούς αλλά και απόλυτο σεβασμό στην παράδοση και στο περιβάλλον. Ο ήπιος τουρισμός δημιούργησε νέες θέσεις εργασίας και αύξησε τις δυνατότητες απασχόλησης στην τοπική αγορά εργασίας και ώθησε στην αύξηση του οικογενειακού εισοδήματος των κατοίκων. Την ανάπτυξη του Νυμφαίου βοηθά και η σύγχρονη υποδομή σε εγκαταστάσεις ηλεκτρισμού, αποχέτευσης, ύδρευσης, λιθόστρωτοι δρόμοι κι μια σειρά από άλλα έργα όπως υπαίθριος χώρος στάθμευσης αυτοκινήτων, περιφερειακή οδός κυκλοφορίας, γήπεδα, μονοπάτια για ιππασία - περίπατο κ.ά. Οι αναπτυξιακές προοπτικές του οικισμού ώθησαν και στην ανασχεση της πληθυσμιακής μείωσής του καθώς έχουν αυξηθεί οι επαγγελματικές προοπτικές τόσο για τους ντόπιους κατοίκους, όσο και τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής.

Σύμπλεγμα Λιμνών

Ο Δήμος Αμυνταίου είναι ο μοναδικός δήμος στην Ελλάδα με τέσσερις λίμνες εξαιρετικής ομορφιάς. Πιο συγκεκριμένα η λίμνη Βεγορίτιδα, η λίμνη των Πετρών, η λίμνη Ζάζαρη και η λίμνη Χειμαδίτιδα έχουν χαρακτηριστεί ως περιοχές κοιντικού ενδιαφέροντος στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο NATURA 2000. Η συνολική επιφάνεια των λιμνών ανέρχεται στα 95 χλμ² εκ των οποίων τα 70 χλμ² καταλαμβάνει η Βεγορίτιδα. Η ευρύτερη περιοχή των λιμνών ενδείκνυται για πλήθος δραστηριοτήτων. Υδρολογικά οι τέσσερις λίμνες συνδέονται μεταξύ τους μέσω τάφρων, ρεμάτων, αγωγών και σηράγγων από τη δεκαετία του 1960. Η Ζάζαρη υπερχειλίζει στη Χειμαδίτιδα, ενώ τα υπερχειλίζοντα νερά της τελευταίας μέσω τάφρου οδηγούνται στο ρέμα του Αμύντα και στη λίμνη Πετρών. Μέσω υπόγειας σήραγγας που κατασκευάστηκε το 1962-63 τα πλεονάζοντα νερά της λίμνης Πετρών καταλήγουν στη Βεγορίτιδα, η οποία βρίσκεται στη χαμηλότερη υψομετρικά θέση.

Η Λίμνη Βεγορίτιδα, μία από τις βαθύτερες λίμνες της Ελλάδας, βρίσκεται στην Τ.Κ. Αγίου Παντελεήμονα. Αποτελεί ασφαλή τόπο διαβίωσης για πλήθος σπάνιων πουλιών και είναι πλούσια σε αλιεύματα. Είναι η μοναδική λίμνη του οροπεδίου που δεν παγώνει το χειμώνα και γίνεται καταφύγιο για χιλιάδες υδρόβια πουλιά. Οι απόκρημνες βραχώδεις εκτάσεις που περιβάλλουν τη Βεγορίτιδα την καταστούν επίσης ασφαλές καταφύγιο και χώρο φωλιάσματος για πολλά είδη αρπακτικών πουλιών. Εντάσσεται στο δίκτυο NATURA 2000 με τον κωδικό GR 1340004 συνολικά μαζί με τη λίμνη Πετρών ως «Ειδική Ζώνη Διατήρησης».

Η λίμνη Πετρών παρά τη μικρή της έκταση (μόλις 8 χλμ²), τροφοδοτεί με τα νερά της την πολύ μεγαλύτερη της Βεγορίτιδα όπως προαναφέρθηκε. Περίπου 90 είδη πουλιών βρίσκουν καταφύγιο στα νερά και τους καλαμιώνες της, κάποια από αυτά ιδιαίτερα σπάνια, όπως η λαγγόνα και ο αργυροπελεκάνος. Παραπλεύρως της δυτικής της όχθης απλώνεται ένας σπουδαίος αρχαιολογικός χώρος, η ελληνιστική πόλη των Πετρών με ίχνη κατοίκησης από το 1200 π.Χ. Εντάσσεται στο δίκτυο NATURA 2000 τόσο ως «Ειδική Ζώνη Διατήρησης» από κοινού με τη λίμνη Βεγορίτιδα, όσο και μεμονωμένη ως «Ζώνη Ειδικής Προστασίας».

Η λίμνη Ζάζαρη ή μικρολίμνη παραμένει ακόμα άγνωστη για πολλούς ταξιδιώτες, ενώ έχει χαρακτηριστεί ως ένας από τους πιο σημαντικούς υδροβιότοπους της Βορείου Ελλάδας. Αποτελεί μία αβαθή λίμνη γλυκού νερού η οποία παγώνει συχνά το χειμώνα. Στη λίμνη φωλιάζουν 141 είδη πτηνών, ανάμεσά τους αρκετά είδη ερωδιών και μερικά από τα πιο σπάνια αρπακτικά όπως ο χρυσαετός, ο θαλασσαετός και η αετογερακίνα. Στις όχθες της, σε πανοραμική τοποθεσία κοντά στην Τ.Κ. Λιμνοχωρίου, βρίσκονται τα ιαματικά λουτρά με την ονομασία «Μπάνια» όπου διασώζεται πισίνα από τα χρόνια της τουρκοκρατίας. Χαρακτηρίζεται μαζί με τη λίμνη Χειμαδίτιδα τόσο ως Ζώνες Ειδικής Προστασίας (GR 1340008) όσο και Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (GR 1340005).

Η λίμνη Χειμαδίτιδα όπως υποδηλώνει και η ονομασία της, είναι τόπος μακραίωνων χειμαδιών λόγω του ήπιου κλίματος και των υπήνεμων όρμων στα δυτικά της. Μεγάλης έκτασης, ρηχή και χωρίς παραλίμνιους οικισμούς, προσελκύει πολλά σπάνια είδη της ορνιθοπανίδας. Στις όχθες της λειτουργεί το Κέντρο Πληροφόρησης των λιμνών Ζάζαρης και Χειμαδίτιδας (Τ.Κ. Αναργύρων), όπου ο επισκέπτης μπορεί να ενημερωθεί για τη σπάνια χλωρίδα και πανίδα της περιοχής, καθώς και να παρατηρήσει τα διάφορα είδη πτηνών με ειδικά κιάλια.

Ορεινοί Όγκοι

Οι ορεινοί όγκοι οι οποίοι περικλείουν το λεκανοπέδιο της περιοχής Αμυνταίου, σε συνδυασμό με το σύμπλεγμα των λιμνών δημιουργούν ένα τοπίο μοναδικό. Το όρος Βέρνο (με την κορυφή του, το Βίτσι, στα 2.128 μέτρα) στα δυτικά της Ζάζαρης και της Χειμαδίτιδας, το Λελέκι βορείως της λίμνης των Πετρών, οι πρόποδες του Βόρα βορείως της Βεγορίτιδας, αλλά και τα μικρότερα βουνά της περιοχής, εκτός από τους εντυπωσιακούς τους σχηματισμούς και τα δάση, αποτελούν χώρους διαβίωσης πολλών σπάνιων πτηνών και θηλαστικών.

Η περιοχή αποτελεί απόλυτο προορισμό για τους λάτρεις του εναλλακτικού τουρισμού καθώς έχουν δημιουργηθεί και αναπτύσσονται συνεχώς υποδομές για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών, όπως ορειβατικές, πεζοπορικές και περιπατητικές διαδρομές εξαιρετικού κάλλους και χώροι δασικής αναψυχής.

Το Βέρνο (Βίτσι) αποτελεί σήμερα έναν από τους βιότοπους της καφέ αρκούδας. Καλύπτεται από πυκνά δάση δρυός και οξιάς ενώ σε μεγαλύτερα υψόμετρα σχηματίζονται αλπικά λιβάδια. Η περιοχή είναι γνωστή για τα ανοιξιάτικα και φθινοπωρινά μανιτάρια. Διασχίζεται από το περίφημο στους ορειβάτες Ευρωπαϊκό Μονοπάτι Μεγάλων Διαδρομών E4. Αποτελεί περιοχή ενταγμένη στο δίκτυο NATURA 2000 ως «Ειδική Ζώνη Διατήρησης (ΕΖΔ)» με κωδικό GR 1340006.

Ο Βόρας (Καϊμακτσάλαν) είναι το τρίτο ψηλότερο βουνό της Ελλάδας, μετά τον Όλυμπο και το Σμόλικα, με την κορυφή του να φθάνει τα 2.524μ. Το σύνολο του βουνού παρουσιάζει πολύ μεγάλη ποικιλία οικοτόπων, με εκτεταμένες περιοχές από συνεχόμενα δάση με μεγάλη ποικιλία δένδρων (βελανιδιές, οξιές, καστανιές, έλατα, πεύκα), βαθιές κοιλάδες, χαράδρες και βοσκότοπους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την παρουσία πάρα πολλών σημαντικών ειδών, τόσο χλωρίδας, όσο και πανίδας. Η ιδιαίτερη αξία του αποτυπώνεται από το γεγονός ότι εντάσσεται στο δίκτυο NATURA 2000 ως «Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)» με κωδικό GR 1240008.

Οινογαστρονομικό απόθεμα

Η περιοχή της Π.Ε. Φλώρινας, αλλά και συνολικά η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, διακρίνονται για την ιδιαίτερη γαστρονομική τους παράδοση, εμπνευσμένη από το φυσικό περιβάλλον και διαμορφωμένη από τα τοπικά προϊόντα της περιοχής. Εξάλλου, η διατροφή ως πολιτιστική αξία, εκφράζει σημαντικά στοιχεία της παράδοσης και της κληρονομιάς κάθε τόπου. Ειδικότερα στην περιοχή του Δήμου Αμυνταίου, η γαστρονομία, το φαγητό και η οινοποιία στηρίζονται πάνω στα ιδιαίτερα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, τα οποία έχουν καθορίσει σε μεγάλο βαθμό την

τοπική πρωτογενή παραγωγή. Ωστόσο, έχουν διαμορφωθεί από τη συνεχή επιρροή της ιστορίας, της κοινωνικής και πολιτιστικής εξέλιξης.

Τα ιδιαίτερα προϊόντα τα οποία παράγονται στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Αμυνταίου, διακρίνονται και για την ιδιαίτερη πολιτισμική μίξη που έχουν κατά καιρούς επιφέρει στην περιοχή, δεδομένου ότι έχουν διαμορφώσει και σε μεγάλο βαθμό τις πολιτιστικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται σε κάθε οικισμό. Επιπλέον, ως τουριστικός πόρος, η γαστρονομία δύναται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο είτε ως μέσο προσέλκυσης ειδικού τουρισμού, γεγονός το οποίο εντάσσεται και στο σχεδιασμό του Δήμου, (ο οποίος προωθεί τον οινοτουρισμό). Η γαστρονομία, περιλαμβάνει τόσο την κατανάλωση αγροτροφικών προϊόντων, όσο και την μαγειρική παράδοση, η οποία χαρακτηρίζεται από τις ιδιαίτερες βαλκανικές γεύσεις.

Όσον αφορά τα κρασιά της περιοχής, ιδιαίτερη σημασία έχει το κρασί του Αμυνταίου, όχι μόνο λόγω του χαρακτηρισμού τους ως Π.Ο.Π. άλλα λόγω της παραγωγής του από την ελληνική ποικιλία Ξυνόμαυρο, η οποία θεωρείται ιδιαίτερα υψηλής ποιότητας για οίνο. Η περιοχή είναι ενταγμένη στο αγροτουριστικό δίκτυο των δρόμων του κρασιού ως «διαδρομή του κρασιού των Λιμνών». Η αναγνωρισμένη ποιότητα των τοπικών Π.Ο.Π. κρασιών του Αμυνταίου, σε συνδυασμό με τη διαμόρφωση των οινοποιείων της περιοχής σε επισκέψιμους χώρους με την παράλληλη διεξαγωγή ξεναγήσεων και εκδηλώσεων γευσιγνωσίας, έχουν συμβάλει στην καθοριστική αναβάθμιση του οινοπαραγωγικού προφίλ της περιοχής, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Πέρα από τα ΠΟΠ/ΠΓΕ προϊόντα εξίσου σημαντικά θεωρούνται από άποψη γαστρονομίας τα μανιτάρια, τα λιμναία ψάρια, τα φασόλια, καθώς και οι κόκκινες πιπεριές Φλωρίνης, όνομα το οποίο έχει καθιερωθεί στην ελληνική αγορά για αυτές (ανεξαρτήτου τόπου παραγωγής). Στα αγροτικά προϊόντα ποιότητας συμπεριλαμβάνεται και η παραγωγή ροδάκινων. Τα παραδοσιακά προϊόντα ποιότητας συνδέονται και με ορισμένες από τις γιορτές και λαογραφικές εκδηλώσεις που διοργανώνονται στην περιοχή όπως αναφέρθηκε και παραπάνω. Η σημασία της γαστρονομίας για την προώθηση του τουρισμού έχει ήδη αναγνωριστεί σε περιφερειακό επίπεδο.

Λοιποί πόροι

Ο επισκέπτης μπορεί να επισκεφτεί τους Αρχαιολογικούς χώρους της περιοχής, με κυριότερο αυτόν στη Λίμνη Πετρών, τα Μεταβυζαντινά Μνημεία, τον παραδοσιακό

οικισμό του Νυμφαίου, τα επισκέψιμα οινοποιεία που αποτελούν μέρος των Δρόμων του Κρασιού, τις επιχειρήσεις που ασχολούνται με τη διοργάνωση δραστηριοτήτων στη φύση. Οι περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλους και οι τόποι με ιδιαίτερη οικολογική σημασία είναι επισκέψιμες καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, συντελώντας στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.

Αναφορικά με τις περιηγήσεις και τα μονοπάτια διαδρομών, αρχικά, είτε μεμονωμένα είτε σε οργανωμένες ομάδες, υπάρχει η δυνατότητα των περιηγήσεων από το έμπειρο προσωπικό του Αρκτούρου στα περιβαλλοντικά κέντρα ενημέρωσης της οργάνωσης. Επίσης ο Αρκτούρος, μέσα από ειδική έκδοση- οδηγό τσέπης, προτείνει συγκεκριμένα μονοπάτια στο δάσος του Νυμφαίου και πέριξ αυτού. Επιπλέον, στην ευρύτερη περιοχή υπάρχουν επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στις περιβαλλοντικές περιηγήσεις και στις υπαίθριες δραστηριότητες όπως το Κέντρο περιβαλλοντικών περιηγήσεων & υπαίθριων δραστηριοτήτων «Άρτεμις».

Για τους λάτρεις της πεζοπορίας, ιδιαίτερα ελκυστικές είναι οι προτάσεις περιπάτων στις περιοχές NATURA 2000 όπως και για τους φίλους του ποδηλάτου οι λίμνες του Δήμου τις οποίες μπορούν συνδυάσουν με ολιγόλεπτα διαλείμματα σε κάποια από τα επισκέψιμα οινοποιεία της περιοχής. Στην περιοχή συναντάται και το Ευρωπαϊκό Μονοπάτι Μεγάλων Αποστάσεων E4, το οποίο διαπερνά το Δήμο από δυτικά προς νοτιοανατολικά. Εντός των ορίων του Δήμου, το E4 εισέρχεται από τον οικισμό της παλαιάς Δροσοπηγής και διέρχεται μέσα από τον Παραδοσιακό Οικισμό της Τ.Κ. Νυμφαίου. Εν συνέχεια κατευθύνεται προς την Τ.Κ. Ξινού Νερού, καταλήγει στην Τ.Κ. Αγίου Παντελεήμονα και διασχίζοντας εν πλω την λίμνη Βεγορίτιδα φτάνει στην απέναντι όχθη της λίμνης συνεχίζοντας προς Κεντρική Μακεδονία και Λιτόχωρο.

Τα φυσικά πλεονεκτήματα του Δήμου που συνδυάζουν την πλούσια βλάστηση του με τη γλυκύτητα του κλίματος την απλότητα και την και την ανθρωπιά των κατοίκων της περιοχής είναι ικανά να μετατρέψουν την περιοχή σε ένα από τα ωραιότερα ορεινά θέρετρα.

Η υπάρχουσα τουριστική κίνηση αφορά κυρίως:

- Παραθεριστές δεύτερης κατοικίας κατά την θερινή περίοδο
- Κυνηγούς και Χιονοδρόμους κατά την χειμερινή περίοδο
- Επισκέπτες του Καταφυγίου της Αρκούδας και του λλύκου και των περιοχών φυσικού κάλλους

- Δραστηριότητες Εναλλακτικού Τουρισμού

Συγκεντρώσεις τουριστικών καταλυμάτων, με την έννοια της ύπαρξης «τουριστικών περιοχών», δεν παρατηρούνται στο νομό. Τα περισσότερα δωμάτια είναι συγκεντρωμένα στο Νυμφαίο, το Αμύνταιο και στον Άγιο Παντελεήμονα. Δεν μπορούμε, επομένως, να μιλάμε για «τουριστικές» περιοχές, με εξαίρεση ίσως εκείνη του Νυμφαίου.

Και σε αυτή την περίπτωση ο «τουρισμός» είναι περιορισμένης έκτασης, παρ' όλο που υπάρχουν οι φυσικές προϋποθέσεις (μεγάλη διάρκεια χιονιού, εξαιρετικά ενδιαφέρον φυσικό περιβάλλον).

Τα έργα υποδομής που, είτε έχουν πραγματοποιηθεί, είτε βρίσκονται υπό εξέλιξη στο Δήμο θα ευνοήσουν άμεσα ή έμμεσα την ανάπτυξη του τουρισμού. Π.χ. οι επενδύσεις στο δασικό τομέα συντελούν στην διατήρηση και αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος που αποτελεί πρωτεύον κεφάλαιο για τον Τουρισμό, ενώ οι επενδύσεις σε υποδομές (ύδρευση, οδικό δίκτυο) αίρουν τα υπάρχοντα μειονεκτήματα της μειωμένης παροχής υπηρεσιών και της απομόνωσης ορισμένων περιοχών.

1.3. Στόχοι τουριστικής ανάπτυξης

Σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Μακεδονίας τίθενται ως μία από τις κατευθυντήριες αρχές-αξίες, οι «*Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την αξιοποίηση και ανάδειξη των περιφερειακών πόρων και συγκριτικών πλεονεκτημάτων*». Στο πλαίσιο διαμόρφωσης της Στρατηγικής του Επιχειρησιακού Προγράμματος λαμβάνονται υπόψη τα κρίσιμα ζητήματα περιφερειακής ανάπτυξης τα οποία ενσωματώνουν τις κατευθυντήριες πολιτικές επιλογές της Περιφερειακής Αρχής, μία εκ των οποίων αποτελεί η εξής: «Ο Τουρισμός που ανακαλύπτει τις ιδιαιτερότητες του τόπου μας». Επιπλέον δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στα μέσα υλοποίησης της Στρατηγικής, όπως το ανθρώπινο κεφάλαιο, το κοινωνικό απόθεμα, το φυσικό και πολιτιστικό απόθεμα, οι παραγωγικές δραστηριότητες.

Το νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα του Επιχειρησιακού Προγράμματος υπαγορεύει τη στροφή σε παραγωγικούς ανταγωνιστικούς και εν δυνάμει εξωστρεφείς κλάδους όπως είναι ο τουρισμός, ο οποίος και στο πλαίσιο της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας αποτελεί τομέα προτεραιότητας. Ειδικότερα, ο τουρισμός αναμένεται να συμβάλλει πολλαπλασιαστικά στην προσπάθεια αναγέννησης της οικονομίας σε περιφερειακό επίπεδο, με ισχυρές διατομεακές συνεργασίες (ειδικότερα δε με έμφαση σε καινοτομικές παρεμβάσεις στα συμπλέγματα τουρισμού-πολιτισμού, τουρισμού-αγροδιατροφής και τουρισμού-περιβάλλοντος). Βασικό στόχο των δράσεων στον

τομέα αυτό θα αποτελέσει η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, μέσω εμπλουτισμού και αναβάθμισης του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, με αξιοποίηση του πλούσιου φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, του ιδιαίτερου αγροδιατροφικού προϊόντος (γαστρονομία, τοπικά προϊόντα) και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Σε συνδυασμό με το φυσικό περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά, εντοπίζονται περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης διαφοροποιημένων εναλλακτικών ήπιων μορφών τουρισμού (αγροτουρισμός, οινοτουρισμός, γαστρονομικός, φυσιολατρικός, αθλητικός, χειμερινός, πολιτιστικός, αρχαιολογικός, κλπ.).

Επιπλέον, η τουριστική ανάπτυξη αποτυπώνεται και στο επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Αμυνταίου για την περίοδο 2015-2019, στο οποίο πραγματοποιείται ιδιαίτερη αναφορά στις τουριστικές προοπτικές του δήμου, καθώς αποτελεί προτεραιότητά του ο σχεδιασμός και η εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος αξιοποίησης του πολιτιστικού και φυσικού αποθέματος με στόχο την τουριστική ανάπτυξη. Επιπλέον, ένα από τα κρίσιμα ζητήματα τοπικής Οικονομίας και Απασχόλησης αποτελεί ο Σχεδιασμός και εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος τουριστικής ανάπτυξης. Ο δήμος διαθέτει αναξιοποίητα αποθέματα, τόσο φυσικών πόρων όσο και ανθρώπινου δυναμικού, τα οποία μπορούν να ενταχθούν δυναμικότερα στην παραγωγική εξειδίκευση.

Τα πολύ σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε ειδικούς και αναπτυσσόμενους κλάδους του πρωτογενούς τομέα και σε ειδικές μορφές του τουρισμού μπορούν να συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας δυναμικής οικονομίας καθώς και στην αντιμετώπιση ελλειμμάτων. Επιδιώκεται η εισροή κεφαλαίων στην περιοχή, μέσα από την αλλαγή ενός διαφορετικού αναπτυξιακού προτύπου, όχι μόνο με τη μορφή δημοσίων έργων αλλά και με τη μορφή ιδιωτικών κεφαλαίων, ή ακόμα και τη σύμπραξή τους με φορείς του δημοσίου.

Η επίτευξη του Στρατηγικού Οράματος του δήμου πρόκειται να πραγματοποιηθεί μέσα από:

- Προστασία των οικοτόπων
- Ορθολογική πολεοδομική ανάπτυξη
- Υλοποίηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για την ισόρροπη ανάπτυξη και την αναβάθμιση του περιβάλλοντος και των υποβαθμισμένων περιοχών
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής με όρους βιώσιμης ανάπτυξης
- Ανάδειξη της φυσιογνωμίας της περιοχής μέσω της προστασίας, προβολής και αξιοποίησης της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.

- Στήριξη της τοπικής απασχόλησης, της επιχειρηματικότητας και καταπολέμηση της ανεργίας
- Προώθηση της αγροτικής οικονομίας

Αποτελεί διακριτό στόχο στον άξονα της Τοπικής Οικονομίας, (Γενικός Στόχος 3.1.3) ο «*Σχεδιασμός και εφαρμογή ολοκληρωμένου προγράμματος τουριστικής ανάπτυξης*» με *Ειδικούς Στόχους τους εξής:*

- Σχεδιασμός ολοκληρωμένου προγράμματος τουριστικής ανάπτυξης
- Εφαρμογή ολοκληρωμένου προγράμματος τουριστικής ανάπτυξης
- Τουριστική προβολή και δημοσιότητα
- Προώθηση κοινοπρακτικών σχημάτων τουριστικής ανάπτυξης

Στόχοι για την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού

Οι νέες συνθήκες και τάσεις που διαμορφώνονται στην παγκόσμια τουριστική αγορά παρέχουν στον ελληνικό τουρισμό τη δυνατότητα να ξεχωρίσει τα επόμενα χρόνια με επίκεντρο το μεγάλο εύρος των αυθεντικών ταξιδιωτικών εμπειριών, τον θεματικό τουρισμό, την προσέλκυση επενδύσεων υψηλής ποιότητας, την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και καινοτόμων πρακτικών και τη δυναμική προώθηση και προβολή.

Υπό τις παρούσες οικονομικές συνθήκες, καθίσταται αναγκαίος ο πελατοκεντρικός αναπροσανατολισμός προς συγκεκριμένα τμήματα τόσο της εσωτερικής αγοράς όσο και προς τη διεθνή τουριστική ζήτηση, με στόχευση συγκεκριμένων ομάδων – στόχων τουριστών με βάση το πλήθος των ώριμων «μορφών» εναλλακτικών τουριστικών προϊόντων που διαθέτει ο Δήμος Αμυνταίου και την υλοποίηση μιας ευέλικτης στρατηγικής η οποία θα απαντά στις μεταβαλλόμενες διακυμάνσεις της ζήτησης. Η ανάπτυξη επιλεκτικών μορφών εναλλακτικού τουρισμού όπως ο φυσιολατρικός, οινοτουρισμός κλπ, επιδιώκει να αναδείξει την φυσική και πολιτιστική κληρονομιά και να συμβάλει στη:

- *διεύρυνση της τουριστικής εμπειρίας.* Για το λόγο αυτό αν και θα πρέπει να επιδιωχθεί η ανάπτυξη τουριστικών κλινών σε διάφορες περιοχές για την παραμονή των επισκεπτών σε περιοχές εσωτερικά της περιφέρειας, έμφαση θα πρέπει να δοθεί, με δεδομένη και τις μικρές αποστάσεις που καλείται να διανύσει ο επισκέπτης, στη διασφάλιση των δυνατοτήτων επίσκεψης σε διάφορες περιοχές με την μορφή ημερήσιων ή γενικότερα μικρής διάρκειας εκδρομών με στόχο την

- Επαφή με το ιδιαίτερο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον των διαφόρων περιοχών
- Γνωριμία με την παράδοση, τα ήθη και τα έθιμα της περιοχής
- Γνωριμία με το τοπικά προϊόντα και τις τοπικές οικονομικές δραστηριότητες,
- Συμμετοχή στις διάφορες τοπικές εκδηλώσεις (πανηγύρια) ή δραστηριότητες (π.χ. τρύγος).

Πέρα από τη διεύρυνση της ταξιδιωτικής εμπειρίας (με στόχο την επιμήκυνση της παραμονής και την αύξηση της ταξιδιωτικής δαπάνης) η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού και άλλων επιλεκτικών μορφών στοχεύει και στην:

- *διεύρυνση της ζήτησης.* Ένα σημαντικό τμήμα των ανθρώπων που μπορεί να αναζητήσουν τις προσφερόμενες υπηρεσίες είναι δυνατό να είναι ντόπιοι. Η υλοποίηση μικρών επισκέψεων και σύντομων εκδρομών είναι εφικτή και σύμφωνη άλλωστε με τα επικρατούντα πρότυπα σε ότι αφορά στη ζήτηση και τη διάρκεια των διακοπών καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η άμβλυση της εποχικότητας και η αύξηση του επαναλαμβανόμενου τουρισμού, ενώ ο χαρακτήρας της περιοχής μεταβάλλεται από «πέρασμα», σε «προορισμό».

2. Εναλλακτικά σενάρια για την ανάπτυξη του τουρισμού, με έμφαση στην ανάπτυξη ειδικών μορφών (αγροτουρισμός, οινοτουρισμός κλπ)

2.1. Εισαγωγή

Η διατύπωση σεναρίων για την ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή μελέτης στηρίζεται στην κατανόηση των χαρακτηριστικών και των ιδιοτήτων της καθώς και των στόχων και προτεραιοτήτων της περιφέρειας και της ευρύτερης περιοχής της Π.Ε. Φλώρινας. Οι τάσεις και οι προοπτικές, οι δυνατότητες αλλά και οι περιορισμοί σε σχέση με την ανάπτυξη του υφιστάμενου τουριστικού προϊόντος θα καθορίσουν σε σημαντικό βαθμό και την ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή, ο οποίος σε μία πρώτη φάση τουλάχιστον αναπτύσσεται στο «περιθώριο» του υφιστάμενου προϊόντος.

Τα σενάρια που ακολουθούν δεν συνιστούν τάσεις, αναδεικνύουν απλώς πιθανές (ή και λιγότερο πιθανές) και επιθυμητές εξελίξεις σε σχέση με την ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή. Οι πιθανές και επιθυμητές αυτές εξελίξεις σε κάθε περίπτωση θα είναι αποτέλεσμα τάσεων και αλλαγών (απρόβλεπτων και μη) στο ευρύτερο σύστημα του Δήμου Αμυνταίου αλλά και αποτέλεσμα συγκεκριμένων πολιτικών (π.χ. για την προστασία του περιβάλλοντος) που θα υιοθετηθούν και που θα επηρεάσουν, θετικά ή αρνητικά, την ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής.

2.2. Περιγραφή σεναρίων

Περιγράφονται τρεις εναλλακτικές δυνατότητες ανάπτυξης του τουρισμού.

Σενάριο 1: Παράλληλα και συμπληρωματικά του υφιστάμενου (τουρισμός των αργιών) τουρισμού στην περιοχή. Στη περίπτωση αυτή βασικός στόχος αποτελεί η υποστήριξη της υφιστάμενης τουριστικής ανάπτυξης, γύρω από το Νυμφαίο κατά τη χειμερινή τουριστική περίοδο. Στο πλαίσιο αυτό μπορεί να πραγματοποιούνται ως μέρος της παραμονής των επισκεπτών στην περιοχή ή σε περιοχές που γειτνιάζουν (Φλώρινα, Αμύνταιο, Πτολεμαΐδα, Κοζάνη, Γρεβενά), ημερήσιες ή διήμερες εκδρομές στο Νυμφαίο, στο Λέχοβο, στο Βαρικό ή στο Λιμνοχώρι, επισκέψεις σε περιοχές Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους, στις λίμνες Χειμαδίτιδας – Ζάζαρης και Βεγορίτιδας - Πετρών, συμμετοχή σε τοπικές εκδηλώσεις, συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες, κλπ. Στην περίπτωση αυτή αξιοποιούνται για τη διανυκτέρευση των επισκεπτών πρωτίστως οι υφιστάμενες κλίνες. Επιπλέον προωθείται η δημιουργία θεματικών τουριστικών κυκλωμάτων (π.χ. σε σχέση με την γαστρονομική παράδοση της περιοχής ή το

περιβάλλον) ενώ δίνεται έμφαση στη διαχείριση των τουριστικών ροών προκειμένου να αποφευχθεί αφ' ενός ο κορεσμός των υποδομών, αφ' ετέρου η επανάληψη των γνωστών σφαλμάτων και επιπτώσεων από την ανάπτυξη του τουρισμού.

Κεντρικό ρόλο αποκτά η αλληλεπίδραση του επισκέπτη με το φυσικό και πολιτιστικό απόθεμα των περιοχών μελέτης. Για το σκοπό αυτό είναι απαραίτητη η προώθηση δράσεων σε σχέση με την προβολή των τοπικών προϊόντων, την προστασία και την ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, κλπ. Το σενάριο αυτό αξιοποιεί:

- Τις μικρές αποστάσεις μεταξύ των αστικών κέντρων και των τουριστικών φυσικών πόλων καθώς και μεταξύ της περιοχής και των γειτονικών χωρών (Αλβανία, Π.Γ.Δ.Μ.). Σε κάθε περίπτωση θα απαιτηθεί η υιοθέτηση συγκεκριμένων πολιτικών και δράσεων σε σχέση με τη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, του αγροτικού χώρου και της αγροτικής γης ειδικότερα,
- το αυξημένο επενδυτικό ενδιαφέρον των επιχειρηματιών στην περιοχή του Νυμφαίου
- την εμπειρία στην ανάπτυξη και διαχείριση του τουριστικού προϊόντος
- την υφιστάμενη υποδομή της ευρύτερης περιοχής (Εγνατία Οδός, κλπ).

Στο πλαίσιο αυτού του σεναρίου αναμένεται:

- Να δοθεί προτεραιότητα σε επενδύσεις για υποδομές προσβασιμότητας σε όσα σημεία του δικτύου μεταφορών παρουσιάζουν συμφόρηση,
- Να επιδιωχθεί η ανάπτυξη διασυνοριακών Προγραμμάτων Interreg Europe με έμφαση στον τουρισμό, τις υπηρεσίες την επιχειρηματικότητα και την εμπλοκή φορέων με υπόδειξη του δήμου Αμυνταίου
- τροφοδότηση της απασχόλησης από το τοπικό εργατικό δυναμικό,
- περιορισμένη-επιλεκτική σύνδεση με τοπικά στοιχεία και πόρους που αναγνωρίζονται και ως βασικοί τουριστικοί πόλοι. Απουσιάζει μία ολοκληρωμένη πολιτική προστασίας των πόρων και των οικοσυστημάτων της περιοχής (πχ. αρκούδας)
- Να πραγματοποιηθούν ενέργειες σύσφιξης των διασυνοριακών σχέσεων με δράσεις όπως οι αδελφοποιήσεις πόλεων

Εξαιτίας των παραπάνω δεν αναμένεται να έχουμε σημαντική αύξηση των διανυκτερεύσεων στις περιοχές αυτές και ως εκ τούτου δεν απαιτείται μεγάλη αύξηση των κλινών. Θα απαιτηθεί όμως υποδομή για την ανάδειξη του φυσικού και

πολιτιστικού αποθέματος (π.χ κέντρα πληροφόρησης). Στο πλαίσιο αυτού του σεναρίου η ανάπτυξη της υπαίθρου συμβάλει στον εμπλουτισμό και την αναβάθμιση του τουριστικού.

Σενάριο 2: Ανεξάρτητα του κυρίαρχου τουριστικού πόλου που εμφανίζεται στην περιοχή (πχ. Νυμφαίο), η ενδεχόμενη κατασκευή υδατοδρομίου στη Λίμνη Βεγορίτιδα, πρόκειται να συντελέσει στη δημιουργία ενός ακόμα τουριστικού πόλου (Λίμνες Βεγορίτιδας – Πετρών Αμύνταιο). Συνεπάγεται:

- Ανάπτυξη κλινών/δημιουργία νέων μονάδων ή καταλυμάτων
- δημιουργία σχετικών-ήπιων τουριστικών υποδομών
- δημιουργία λοιπών υποδομών (πχ οδικό ή αποχετευτικό δίκτυο κλπ.)

Πιο συγκεκριμένα, ο τουρισμός στην περιοχή αναπτύσσεται κυρίως το χειμώνα. Η ανάπτυξη-ζήτηση τροφοδοτείται σε σημαντικό βαθμό από τον μόνιμο πληθυσμό της ευρύτερης περιοχής που επιθυμεί σύντομες αποδράσεις, επαφή με το φυσικό περιβάλλον, αλλά και από ξένους επισκέπτες που επιθυμούν να γευτούν την ομορφιά της περιοχής. Η ανάπτυξη υποδομών στην προτεινόμενη περιοχή δύναται να επιμηκύνει την τουριστική περίοδο και κατά τη θερινή περίοδο, καθώς η περιοχή των Λιμνών ενδείκνυται για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων όλες τις εποχές.

Για την επίτευξη των παραπάνω θα απαιτηθούν:

- Επενδύσεις για τη δημιουργία των παραθεριστικών υποδομών στις παραλίμνιες περιοχές,
- επενδύσεις για αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών ή κατασκευή νέων (πχ. υδατοδρομίου, το οποίο να είναι βασισμένο στις ιδιαιτερότητες της περιοχής και εναρμονισμένο με τα χαρακτηριστικά του τοπικού περιβάλλοντος)
- λοιπές επενδύσεις σε τουριστικό προϊόν
- ενέργειες αποκατάσταση λιγνιτωρυχείων και αισθητικής αναβάθμισης τοπίου

Η παροχή υπηρεσιών ποιοτικά υψηλών προδιαγραφών είναι προαπαιτούμενο για την επιτυχή έκβαση του σεναρίου. Με την κατασκευή των κατάλληλων υποδομών, υπάρχει άμεσο όφελος προς το παραγόμενο τουριστικό προϊόν το οποίο αναβαθμίζεται.

Είναι βέβαιο ότι σε σχέση με το πρώτο σενάριο απαιτείται μία περισσότερο μακροχρόνια και κοστοβόρα δράση, ενώ είναι περισσότερο πιθανό τα οφέλη να έχουν μεγαλύτερη διάχυση μεταξύ των υποπεριοχών και να συμβάλουν αποφασιστικά στην

βιώσιμη ανάπτυξη της υπαίθρου και σε μία περισσότερο ισόρροπη κατανομή της τουριστικής ροής.

Το σενάριο αυτό αξιοποιεί την πλούσια φυσική και πολιτιστική κληρονομιά της υπαίθρου, την παρουσία του πρωτογενή τομέα και των σχετικών με αυτών δραστηριοτήτων, το υπάρχον ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της οινοπαραγωγής στην περιοχή, ενώ θα εκμεταλλευτεί το διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον για επαφή με τη υδάτινο στοιχείο στην περιοχή των Λιμνών κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Σενάριο 3: Ανάπτυξη μορφών του εναλλακτικού τουρισμού. Ειδικότερα, προτείνονται ο οινοτουρισμός που θα είναι συνδεδεμένος με τους Δρόμους του Κρασιού, ο Ιατρικός/ιαματικός με επίκεντρο την ιαματική πηγή στη θέση Μπάνια και το Κέντρο Ιατρικής και Φυσικής Αποκατάστασης Αμυνταίου (ΚΕ.Φ.Ι.ΑΠ.), καθώς και ο τουρισμός με εκπαιδευτικό χαρακτήρα και επίκεντρο το Καταφύγιο της Αρκούδας στο Νυμφαίο. Τα σημεία ενδιαφέροντος θα είναι:

- Οινοποιία: Επίσκεψη στους αμπελώνες, δοκιμή και αγορά κρασιού, επίσκεψη σε έναν αμπελώνα ή ένα τοπικό μουσείο που δίνει πληροφορίες σχετικά με την παράδοση του κρασιού και την ιστορία της περιοχής.
- Πολιτιστικοί πόροι: Τοπία, παραδοσιακοί οικισμοί, γεφύρια, ήθη, έθιμα, παραδόσεις, πανηγύρια, νερόμυλοι. Πιο συγκεκριμένα η νεκρόπολη στον Άγιο Παντελεήμονα, το βυζαντινό μνημείο
- Φυσικοί πόροι: Παρατήρηση περιοχών Natura, στοιχεία χλωρίδας, πανίδας, οικοσυστημάτων
- Τοπική γαστρονομία: Τοπικά προϊόντα, σπεσιαλιτέ της παραδοσιακής κουζίνας με βάση τοπικά προϊόντα
- Καταφύγια Άγριας Φύσης & Καταφύγιο Αρκούδας/Λύκου του Αρκτούρου
- Το κλειστό Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στη λίμνη Χειμαδίτιδα

Στη περίπτωση αυτού του σεναρίου βασικός στόχος αποτελεί η:

- ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου με την κατασκευή καταλυμάτων απόλυτα εναρμονισμένων με το αγροτικό περιβάλλον
- βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών των τοπικών οινοποιείων,
- διασφάλιση της απασχόλησης στους μόνιμους κατοίκους, μέσω της παροχής δυνατοτήτων απασχόλησης στους νέους της περιοχής,

- συλλογική προσπάθεια διαφόρων φορέων που εμπλέκονται στον τουρισμό, από εμπορικούς ομίλους, όπως ενώσεις παραγωγών, επαγγελματικές ενώσεις, ή άλλες ενώσεις,
- Ανάδειξη των τοπικών οικοσυστημάτων, της χλωρίδας και πανίδας, ευαισθητοποίηση των επισκεπτών σχετικά με την προστασία της άγριας φύσης.

Για την επίτευξη των παραπάνω θα απαιτηθούν:

- η χρήση του σήματος Ποιότητας που πρόκειται να ιδρυθεί από το Δήμο Αμυνταίου και διασφαλίζει ότι οι συνθήκες που δημιουργούνται από τις εμπλεκόμενες δραστηριότητες, δεν χαρακτηρίζονται ως «προβληματικές» για την αρκούδα,
- η υποστήριξη των δραστηριοτήτων του πρωτογενή και δευτερογενή (μεταποίηση) τομέα,
- η ενεργοποίηση των γυναικών και η υποστήριξη της γυναικείας απασχόλησης (γυναικείοι συνεταιρισμοί, κλπ.),
- η ανάδειξη του Πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής, με ευθύνη του δήμου (ίδρυση Φεστιβάλ, προβολή υφιστάμενων πολιτιστικών δραστηριοτήτων),
- δημιουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, Κέντρων Πληροφόρησης Επισκεπτών, Σύσταση Φορέα Διαχείρισης περιοχών NATURA 2000.

Σενάριο 4: Συνδυασμός όλων των παραπάνω Σεναρίων, έτσι ώστε να υπάρχει μια ολοκληρωμένη και ισόρροπη τουριστική ανάπτυξη με στόχο πάντα την προστασία του περιβάλλοντος και την ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων της περιοχής.

2.3. Αναζήτηση Εναλλακτικών Χωρικών Κατανομών

Λαμβάνοντας υπόψη τα μέχρι σήμερα στοιχεία τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής, το οικιστικό δίκτυο και τις ανθρώπινες δραστηριότητες που αναπτύσσονται, τέσσερις είναι οι χωρικές εκείνες κατανομές που μπορεί να συμβάλουν στην ανάπτυξη του τουρισμού. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι χωρικές ενότητες δεν ταυτίζονται με διοικητικά όρια, καθώς οι τουριστικές ροές και οι αναπτυξιακές προοπτικές, δεν αναγνωρίζονται με βάση τα όρια Δημοτικών Ενοτήτων. Επομένως, οι συγκεκριμένες χωρικές ενότητες που πρόκειται να αναζητηθούν, θα αποτελούν τμήμα μιας ή περισσότερων Δημοτικών Ενοτήτων, περιλαμβάνοντας υποενότητες των Καλλικρατικών Δήμων.

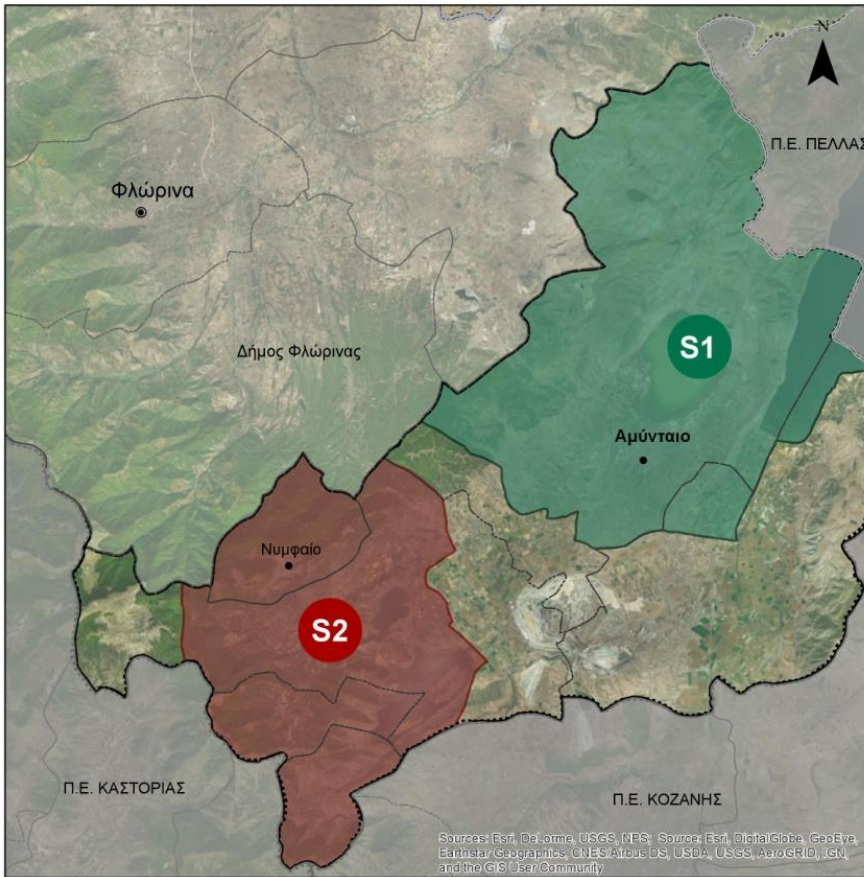
Η πρώτη χωρική ενότητα, αφορά την περιοχή που περιλαμβάνει το Αμύνταιο και τις λίμνες Βεγορίτιδα και Πετρών μαζί με τους παρακείμενους οικισμούς. ΣΤΙΣ

περιλιμνιαίες περιοχές, αναπτύσσονται σημαντικοί οικισμοί, όπως αυτοί των Πετρών και του Αγίου Παντελεήμονα. Οι συγκεκριμένοι οικισμοί χαρακτηρίζονται από τοπιακή ομορφιά, πολιτιστική κληρονομιά και τοπόσημα, και αποτελούν πυρήνες τοπικής γαστρονομίας και οινοποιίας, τα οποία θεωρούνται ως ιδιαίτερα ελκυστικά στοιχεία για την προσέλκυση επισκεπτών. Επιπλέον, συγκεντρώνουν τις στοιχειώδεις υποδομές για την αποτελεσματική εξυπηρέτηση του επισκέπτη – τουρίστα (π.χ. εστιατόρια, ξενώνες). Το Αμύνταιο, που βρίσκεται σε σχετική εγγύτητα με τους προαναφερθέντες οικισμούς, και παρέχει ένα μεγαλύτερο εύρος υπηρεσιών στους επισκέπτες από άποψη καταλυμάτων, εστιατορίων και υποδομών. Στην περιοχή βρίσκονται οι αμπελώνες και τα οινοποιία της αμπελουργικής ζώνης ΠΟΠ Αμυνταίου, στα οποία παράγονται οι φημισμένες ποικιλίες κρασιών της περιοχής. Η αμπελουργία αποτελεί δείγμα της αυξημένης αγροτικής παραγωγής της περιοχής, η οποία αναμένεται να παρουσιάσει μεγάλη συμπληρωματικότητα με τον τουρισμό.

Η **δεύτερη χωρική ενότητα** εντοπίζεται στα δυτικά του Δήμου και **περιλαμβάνει το έτερο λιμναίο σύστημα των Λιμνών Χειμαδίτιδας και Ζάζαρης, καθώς και τον παραδοσιακό οικισμό του Νυμφαίου**. Οι περιοχές αυτές, αποτελούν αναδυόμενους «αυτόνομους» πόλους ζήτησης δεδομένου του ιδιαίτερου φυσικού τοπίου και της αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας του οικισμού του Νυμφαίου. Το φυσικό περιβάλλον με τις πλούσιες μορφολογικές εναλλαγές, διακρίνεται από ιδιαιτερότητα, προσδίδοντας έναν ξεχωριστό χαρακτήρα στην περιοχή. Συγκεκριμένα στο Νυμφαίο, εντοπίζεται πληθώρα τουριστικών καταλυμάτων (ξενώνες), καθώς και καταστημάτων εστίασης, συμβάλλοντας στο να αποτελεί ο οικισμός προορισμό πολλών επισκεπτών. Εντός της περιοχής χωροθετούνται αρκετοί σημαντικοί οικισμοί όπως το Βαρικό, το Λέχοβο, ο Αετός και το Λιμνοχώρι, τους οποίους οι επισκέπτες – τουρίστες που καταφθάνουν στην περιοχή των Λιμνών, επισκέπτονται πάντα. Αξιοσημείωτη είναι και η παρουσία του καταφυγίου της αρκούδας που βρίσκεται στο Νυμφαίο και του λύκου στον Αετό. Τα καταφύγια έχουν σημαντική επισκεψιμότητα και αποτελούν αξιοθέατα της ευρύτερης περιοχής, ενώ λόγω της λειτουργίας τους από την ΜΚΟ αποτελούν πόλο προσέλκυσης εθελουριστών. Στην περιοχή του Νυμφαίου υπάρχει επίσης και το Ορεινό Κατασκηνωτικό και Εκπαιδευτικό Κέντρο της ΧΑΝΘ., που προβάλλουν τη βιοποικιλότητα της περιοχής για εκπαιδευτικούς και τουριστικούς λόγους, και προωθούν την περιβαλλοντική ευαισθησία.

Στον παρακάτω χάρτη αποτυπώνονται οι δύο χωρικές υπό-ενότητες, S1 και S2, όπως καθορίστηκαν:

Χάρτης 5: Υπό-περιοχές S1, S2 της περιοχής μελέτης

Υπόμνημα

- Οικισμοί
- Οριο Περιφερειών
- Οριο Π.Ε.
- Οριο Δήμων
- Οριο Δημοτικών Ενοτήτων
- Υπό-περιοχή S1
- Υπό-περιοχή S2

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200.000

0 1,5 3 6 9 12 Km

Χάρτης 5: Υπό-περιοχές S1, S2 της περιοχής μελέτης

ΔΡΑΣΗ Α5: Μελέτη σχετικά με τη διαχείριση επισκεπτών στο Καταφύγιο της Αρκούδας στο Νυμφαίο και τον πολλαπλασιασμό - διάγνωση των κοινωνικοοικονομικών ωφελειών στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Αμυνταίου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

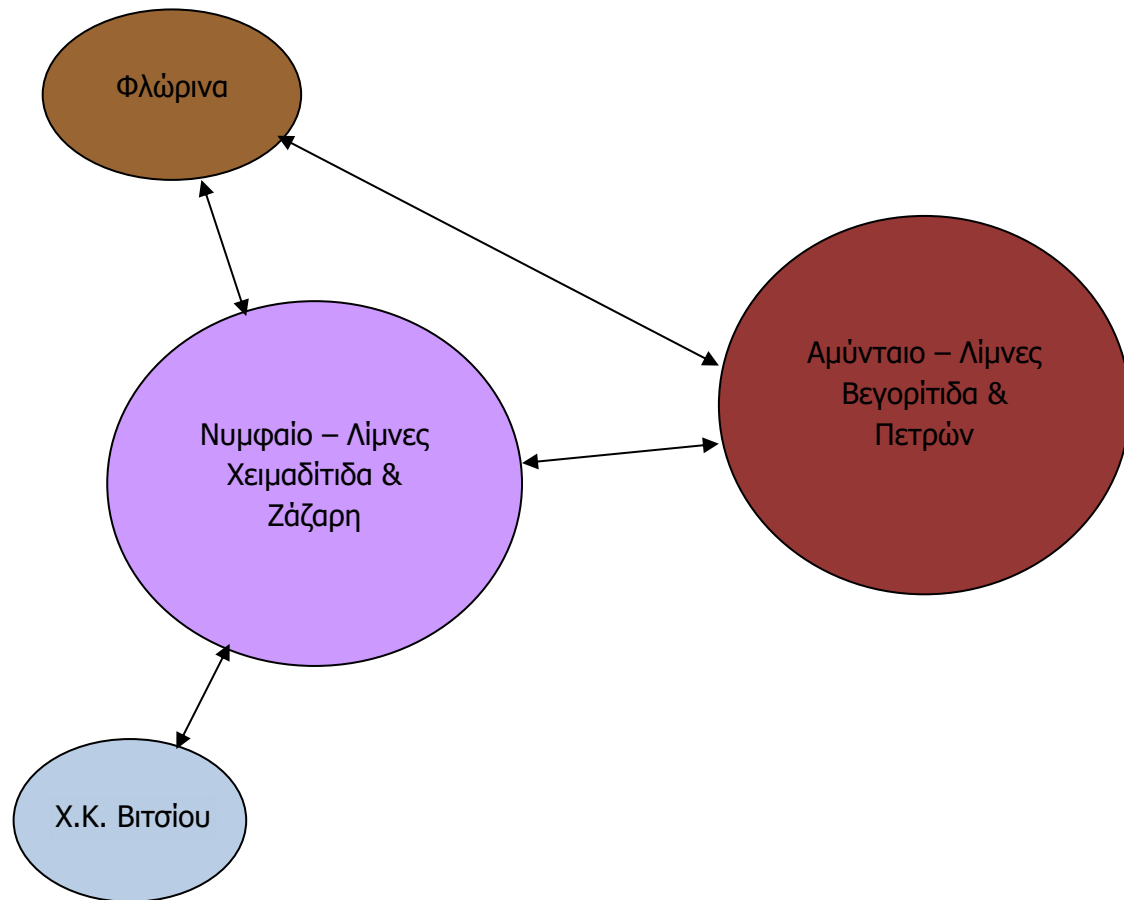
Η επιλογή των συγκεκριμένων χωρικών ενότητων, αφήνει ανέντακτο μεγάλο τμήμα του Δήμου Αμυνταίου, το οποίο κρίθηκε σκόπιμο να μην συμπεριληφθεί στις εντοπιζόμενες χωρικές ενότητες και επομένως να μη ληφθεί υπόψη στον υπολογισμό της φέρουσας τουριστικής ικανότητας. Αφενός σε μεγάλο τμήμα της Δημοτικής Ενότητας Φιλώτα και της Δημοτικής Ενότητας Αετού, εντοπίζονται ανθρωπογενείς δραστηριότητες μεγάλης έντασης που έχουν αλλοιώσει ριζικά το φυσικό περιβάλλον και το τοπίο της περιοχής (εξορυκτικές δραστηριότητες λιγνιτωρυχείων), αφετέρου δεν καταγράφονται αξιόλογες ροές επισκεπτών ή τουριστών, ώστε οι περιοχές δυνητικά να μπορούν να αξιοποιηθούν τουριστικά.

Επιπλέον, το χιονοδρομικό Κέντρο του Βισοίου αποτελεί μια επιπλέον ενότητα, η οποία αν και εκτός περιοχής μελέτης, διαπιστώνεται ότι παρουσιάζει μια περιοχή την οποία οι επισκέπτες - τουρίστες επιλέγουν να επισκεφθούν αν επιλέξουν αντίστοιχα ως προορισμό τους το νυμφαίο. Ωστόσο λόγω διοικητικών μεταβολών αλλά και σχετικά κακής προσβασιμότητας, δεν παρουσιάζει σχέσεις συσχέτισης με τη δεύτερη χωρική ενότητα.

Τέλος, η τέταρτη χωρική ενότητα είναι αυτή της Φλώρινας και των γύρω οικισμών. Αφενός, μεταξύ των προηγούμενων χωρικών ενότητων και της Φλώρινας, παρουσιάζονται σχέσεις εξάρτησης καθώς η Φλώρινα αποτελεί και πρωτεύουσα της Π.Ε. Φλώρινας και μεγαλύτερο αστικό κέντρο, αφετέρου, διακρίνεται για το φυσικό της περιβάλλον και το πλήθος ιστορικών και πολιτιστικών μνημείων που προσελκύουν πλήθος επισκεπτών – τουριστών. Ωστόσο, η συγκεκριμένη χωρική ενότητα, δεν περιλαμβάνεται στην περιοχή μελέτης και υπολογισμού της φέρουσας τουριστικής ικανότητας, αλλά αξίζει να επισημανθεί εξαιτίας των συσχετίσεων που παρουσιάζει και των λειτουργικών εξαρτήσεων.

Οι δύο πρώτες ενότητες που εντοπίστηκαν είναι επισκέψιμες καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, με περίοδο αιχμής το φθινόπωρο και το χειμώνα, χωρίς ωστόσο να παρουσιάζεται υψηλή τουριστική ζήτηση. Η παρατήρηση για εκπαιδευτικούς σκοπούς εκτείνεται σε όλο το έτος, ανάλογα και τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή. Το καταφύγιο της αρκούδας δεν βρίσκεται σε λειτουργία τη χειμερινή περίοδο, εξαιτίας του χειμέριου ύπνου. Στο παρακάτω σχήμα απεικονίζονται οι εναλλακτικές χωρικές ενότητες της περιοχής και στην επόμενη σελίδα ο αντίστοιχος χάρτης.

Σχήμα 1: Απεικόνιση χωρικών ενότητων και μεταξύ τους συνδέσεων εξάρτησης

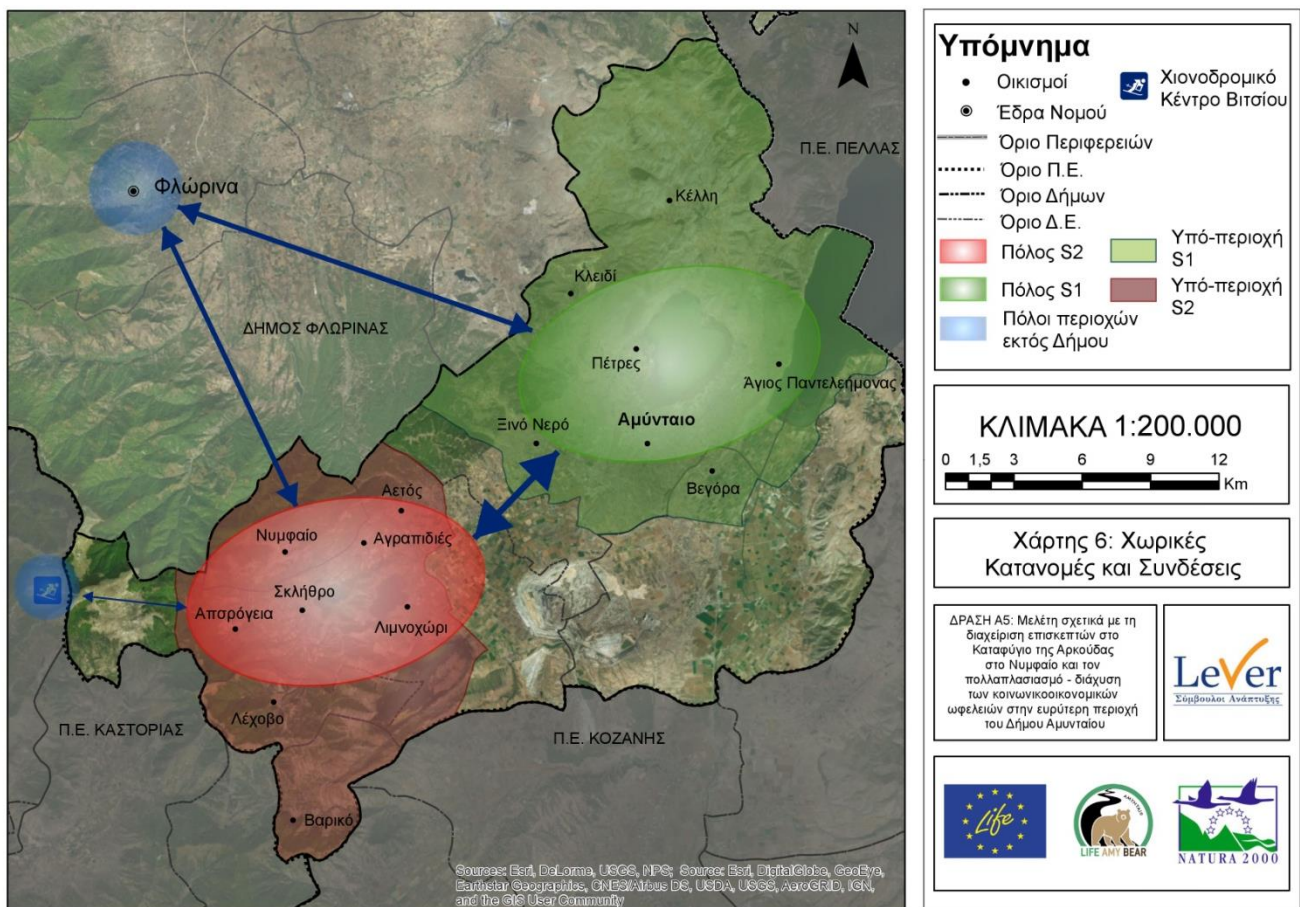
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η χωρική κατανομή της μελλοντικής τουριστικής ανάπτυξης θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι ο τουρισμός που αναπτύσσεται στην περιοχή οφείλεται κυρίως στην ύπαρξη ορισμένων φυσικών πόλων έλξης (λίμνες) αλλά και στη βιοποικιλότητα της περιοχής με πλέον αναγνωρίσιμο είδος την αρκούδα, η ανάπτυξη τυχόν νέων κλινών και υπηρεσιών θα πρέπει να γίνει σε όλη την περιοχή αλλά με γνώμονα την προστασία της βιοποικιλότητας. Σε καμιά περίπτωση δεν κρίνεται ορθός ο αποκλεισμός της προσθήκης νέων κλινών υπό ορισμένες προϋποθέσεις (π.χ. αναβάθμισης και εμπλουτισμού του παρεχόμενου προϊόντος, απόσυρση παλιών κλινών, αυξημένο επενδυτικό ενδιαφέρον, διαθεσιμότητα γης, μικρότερος κίνδυνος για περιβαλλοντική απώλεια ή υποβάθμιση) γύρω από υφιστάμενους τουριστικούς πόλους. Η ανάπτυξη των νέων δραστηριοτήτων που θα προκύψουν, θα πρέπει να λειτουργήσουν συμπληρωματικά και όχι ανταγωνιστικά με τις ήδη υφιστάμενες δραστηριότητες και δομές, με απώτερο στόχο την παροχή ενός αειφορικού και καινοτόμου τουριστικού προϊόντος με ειδικά αναπτυξιακά

χαρακτηριστικά και σημαντικά διαφοροποιημένου από το κυρίαρχο προϊόν «ήλιος και θάλασσα».

Στο χάρτη που ακολουθεί αποτυπώνονται οι χωρικές εξαρτήσεις των οικισμών που απαρτίζουν τις υποπεριοχές που προέκυψαν από την ανάλυση της Ομάδας Έργου. Οι εξαρτήσεις αυτές, εμφανίζουν συσχέτιση τόσο με τις υφιστάμενες εξαρτήσεις των χωρικών κατανομών, όσο και με το βαθμό επισκεψιμότητας και εποχικότητας/περιοδικότητας, καθώς και συμπεριφοράς των επισκεπτών.

Χάρτης 6: Χωρικές κατανομές και συνδέσεις των υπό-περιοχών

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

2.4. Επιλογή Σεναρίου, προσδιορισμός περιορισμών, απειλών / κινδύνων για την τουριστική ανάπτυξη

Το σενάριο 4 φαίνεται να αποτελεί τον καλύτερο συνδυασμό πιθανού-επιθυμητού μεταξύ των τεσσάρων σεναρίων (που παρουσιάστηκαν στην παράγραφο 2.4.2.), καθώς αναγνωρίζει τις ιδιαιτερότητες της ευρύτερης περιοχής. Από τη μία αναβαθμίζεται το υφιστάμενο τουριστικό προϊόν και από την άλλη δίδεται και ένας συμπληρωματικός χαρακτήρας σε αυτό το προϊόν με τη δυνατότητα εξειδίκευσης του τουριστικού προϊόντος σε σχέση με το κρασί και την τοπική γαστρονομία. Θα ενισχυθούν οι ήδη αναπτυγμένες δραστηριότητες, όπως ποτάμιες δράσεις, πεζοπορίες, παρακολούθηση της πανίδας/χλωρίδας, περιπατητικές διαδρομές, κλπ. και στην περιοχή των Λιμνών Πετρών – Βεγορίτιδας. Με το συγκεκριμένο σενάριο προβλέπεται η ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου, η διατήρηση του πληθυσμιακού δυναμικού και η εγρήγορση όλων των τοπικών φορέων στην προώθηση των τοπικών προϊόντων και των δυναμικών στοιχείων που αναδεικνύουν την περιοχή μελέτης.

Η ανάπτυξη του τουρισμού θα ακολουθήσει σε σημαντικό βαθμό στις προοπτικές και στους περιορισμούς της ανάπτυξης του υφιστάμενου τουριστικού προτύπου, με κάποιες αλλαγές που θα έχουν ως στόχο τον εμπλουτισμό του προκειμένου να επηρεάσει την ζήτηση. Περαιτέρω η εξάπλωση της παραθεριστικής κατοικίας και η κατασκευή καταλυμάτων σε βάρος της αγροτικής γης και του αγροτικού χώρου συνολικότερα αναμένεται να επηρεάσει σημαντικά, καθώς θα έχει πολλαπλές επιπτώσεις στη ποιότητα του περιβάλλοντος και των πόρων της περιοχής, ενώ θα αλλάξει άρδην τη δομή (οικονομική και κοινωνική) της περιοχής μελέτης. Τα παραπάνω αναμένεται να προκαλέσουν σημαντικές επιπτώσεις στην ποιότητα του περιβάλλοντος που αποτελεί και τη βάση για την ανάπτυξη του τουρισμού στην ενδοχώρα (μέσω πιέσεων για αλλαγή χρήσεων γης, μείωση της αγροτικής γης, υποβάθμιση του τοπίου, αυξανόμενες πιέσεις προς τις προστατευόμενες φυσικές περιοχές, εγκατάλειψη ή αλλοίωση του δομημένου περιβάλλοντος, κλπ.). Οι κατευθύνσεις για την εξάπλωση της παραθεριστικής κατοικίας θα πρέπει να αφορούν την κατασκευή αγροτουριστικών κυρίως μονάδων με υλικά φιλικά προς το περιβάλλον και απόλυτα εναρμονισμένων με το τοπικό περιβάλλον.

Θα πρέπει οι νέες δομές που θα δημιουργηθούν να ακολουθούν τα περιβαλλοντικά πρότυπα και τους περιβαλλοντικούς όρους, έτσι ώστε το οικοσύστημα να μην επιβαρυνθεί καθόλου. Τέλος η έλλειψη ή η ανεπάρκεια τεχνικών υποδομών, κυρίως σε σχέση με την πρόσβαση προς τμήματα της περιοχής μελέτης φαίνεται να συνιστά

ένα σημαντικό περιορισμό, ο οποίος όμως δύναται να αρθεί με την προώθηση κατάλληλων επενδύσεων για υλοποίηση έργων.

Σε ότι αφορά το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, ο γερασμένος πληθυσμός και αντίστοιχα το μικρό ποσοστό ενεργού πληθυσμού, σε ορισμένες περιοχές, φαίνεται να αποτελούν μεταξύ άλλων σημαντικούς περιορισμούς για την επίτευξη της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, στο πλαίσιο της φέρουσας ικανότητας των δύο υπό-περιοχών που έχουν επιλεγθεί. Υπό προϋποθέσεις θα μπορούσε να αναμένει κανείς στο μέλλον ανατροπή των δημογραφικών εξελίξεων, ως αποτέλεσμα των παρεμβάσεων σε σχέση με την ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου.

2.5. Περιγραφή υφιστάμενης και μελλοντικής κατάστασης για κάθε μία από τις επιλεγμένες περιοχές S1 και S2

Τα χαρακτηριστικά της περιοχής συνολικά, έχουν αναπτυχθεί εκτενώς κατά την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης. Στο σημείο αυτό, παρουσιάζονται τα σημαντικότερα στοιχεία που απαιτούνται για τον υπολογισμό της φέρουσας ικανότητας, για κάθε μία από τις ακόλουθες υπό-περιοχές στη βάση του σεναρίου 4.

- **S1: Χωρική Ενότητα Αμυνταίου – Λιμνών Βεγορίτιδας και Πετρών**

Έκταση: 236.350 στρέμματα

Δημοτικές Κοινότητες: 1

Τοπικές Κοινότητες: 7

Πληθυσμός: 7.982 κάτοικοι

Πληθυσμιακή πυκνότητα: 33 κάτοικοι/τετραγωνικό χιλιόμετρο

Απασχόληση οικονομικά ενεργού πληθυσμού σε παραγωγικούς τομείς (σε επίπεδο Δήμου):

- 20,5% (πρωτογενής τομέας)
- 21,6% (δευτερογενής τομέας)
- 35,6% (τριτογενής τομέας)

Άνεργοι: 22,32% (σε σύνολο οικονομικά ενεργών)

Συνολικές κλίνες: 61

Πολιτιστικά στοιχεία: Η περιοχή διαθέτει σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα που ανάγεται ήδη στα προϊστορικά χρόνια, με κυριότερα στοιχεία το Προϊστορικό Νεκροταφείο στον Άγιο Παντελεήμονα, την Ελληνιστική Πόλη των Πετρών, τα ερείπια τρίκλιτης Βασιλικής στο Οχυρό «Κάλε», τις αρχαιότητες στην περιοχή του Κλειδίου, ο Μεταβυζαντινός Ναός Αγίου Νικολάου Πετρών, το Λαογραφικό Μουσείο Αμυνταίου.

Περιβαλλοντικά Στοιχεία: Στην περιοχή αναπτύσσεται το λιμναίο οικοσύστημα των λιμνών Βεγορίτιδας και Πετρών, ενώ περιλαμβάνει τμήμα του οικότοπου της αρκούδας. Επιπλέον, η περιοχή των Λιμνών Βεγορίτιδας και Πετρών συγκαταλέγεται στις περιοχές του δικτύου Natura 2000.

Δραστηριότητες: Αποτελεί περιοχή για ημερήσιες πεζοπορίες, καθώς την περιοχή περιοχής διαπερνά το ευρωπαϊκό μονοπάτι μεγάλων αποστάσεων E4, παρατήρηση άγριας ορνιθοπανίδας ιδιαίτερα στο λιμναίο σύστημα (ξύλινα παρατηρητήρια στη Λίμνη Πετρών). Στην περιοχή δύναται να πραγματοποιηθούν και εκπαιδευτικές περιβαλλοντικές δραστηριότητες, άμεσα συνδεδεμένες με το Κέντρο Πληροφόρησης το οποίο λειτουργεί στον οικισμό του Αγίου Παντελεήμονα. Επιπλέον, στην ευρύτερη περιοχή εντοπίζεται έντονη αμπελοοινική δραστηριότητα, καθώς λειτουργούν και είναι επισκέψιμα για το κοινό αρκετά φημισμένα οινοποιεία, δεδομένου ότι η περιοχή εντάσσεται στο δίκτυο των δρόμων του Κρασιού. Τέλος, η περιοχή διαθέτει τουριστικά καταλύματα τύπου ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, εστιατόρια και ταβέρνες, φημισμένες για την τοπική γαστρονομία.

Γενικά η περιοχή δεν δέχεται σημαντικό αριθμό τουριστικών ροών (μικρότερες ροές συγκριτικά με την άλλη υποπεριοχή S2). Ωστόσο, για την εκτίμηση της φέρουσας τουριστικής ικανότητας πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι επιβάρυνση σε μία περιοχή μπορεί να προκύψει όχι μόνο από την τουριστική (κλίνες) και τεχνική υποδομή, αλλά και από τις διάφορες δραστηριότητες των επισκεπτών, ανεξάρτητα πόσο «ήπιες» αυτές είναι.

Το χαρακτηριστικό της περιοχής είναι η δυνατότητα επίσκεψης σχεδόν όλη τη διάρκεια του έτους, χωρίς ιδιαίτερες αυξομειώσεις στις τουριστικές ροές. Οι λίμνες αποτελούν πόλο έλξης καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, ενώ και οι πολιτιστικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις την περιοχή, λαμβάνουν χώρα όλη τη διάρκεια του έτους.

Σε κάθε περίπτωση πάντως ο σημαντικός περιορισμός στη περίπτωση αυτή φαίνεται να συνδέεται με την παρουσία τμήματος του οικότοπου της αρκούδας κυρίως στα βόρεια της περιοχής (Τοπικές Κοινότητες Κλειδίου, Κέλλης) καθώς και στα δυτικά. Η

εκτίμηση της τουριστικής φέρουσας ικανότητας ως εκ τούτου θα πρέπει να λάβει υπόψη τα παραπάνω.

Οι κύριες χρήσεις γης στην περιοχή είναι:

- η γεωργία (κυρίως ετήσιες και σύνθετες καλλιέργειες) και
- η κτηνοτροφία

Δευτερεύουσες χρήσεις γης και δραστηριότητες είναι:

- η αμπελουργία,
- η αλιεία και
- οι δραστηριότητες του τριτογενούς τομέα (αναψυχή, εμπόριο κ.λπ.)

Τα προβλήματα που εντοπίζονται στις υφιστάμενες χρήσεις και στην αναπτυξιακή προοπτική της χωρικής ενότητας, σχετίζονται κυρίως με τους εξής παράγοντες:

Το πρώτο πρόβλημα επικεντρώνεται στη μη ορθολογική διαχείριση των υδάτων των λιμνών Πετρών και Βεγορίτιδας. Όπως επισημαίνεται και στην Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη Λιμνών Βεγορίτιδας – Πετρών (2012), η έντονη βιομηχανική δραστηριότητα κυρίως για την κάλυψη των λειτουργικών αναγκών των ΑΗΣ που χωροθετούνται στην ευρύτερη περιοχή, καθώς και η μη ορθολογική άσκηση της αρδευόμενης γεωργίας στην περιοχή, έχουν συμβάλει στην πτώση της στάθμης των λιμνών (κυρίως της Βεγορίτιδας). Ωστόσο, η συγκεκριμένη λίμνη παρουσιάζει μια έντονη μεταβλητότητα ως προς το όριό της, γεγονός που συνεπάγεται και την παρουσία φυσικών αιτιών όπως φυσικές καταβόθρες, ρήγματα του πυθμένα, μείωση ατμοσφαιρικών κατακρημνισμάτων, αύξηση απωλειών λόγω εξάτμισης, που συντελούν στη μείωση των υδάτων. Επιπλέον, στη Λίμνη Πετρών έχει διαταραχθεί η υδρολογική ισορροπία, καθώς έχει πραγματοποιηθεί η κατασκευή της σήραγγας Πετρών – Βεγορίτιδας για την απόληψη υδάτων από τη Βεγορίτιδα.

Προκύπτει επομένως η ανάγκη για διατήρηση της στάθμης των λιμνών σε ένα επιθυμητό υψόμετρο, που να διασφαλίζει την ισορροπία του οικοσυστήματος, αλλά και τις συνθήκες για την άσκηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στην περιοχή, όπως η γεωργία. Προκύπτει επομένως η ανάγκη για εκπόνηση διαχειριστικού σχεδίου υδάτων της λεκάνης της Βεγορίτιδας μέσω του οποίου θα προσομοιωθεί το σύνολο του υδρολογικού – υδραυλικού συστήματος και θα διερευνηθούν μελλοντικά διαχειριστικά σενάρια καθώς και η οριοθέτηση της Λίμνης Βεγορίτιδας.

Δεύτερο πρόβλημα εντοπίζεται η ολοένα και αυξανόμενη καταγραφή κρουσμάτων αλληλεπίδρασης ανθρώπου – αρκούδας. Το γεγονός αυτό, το οποίο επιβεβαιώνεται και από τη Δράση A.1, οφείλεται κυρίως στη μεγάλη ένταση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στην περιοχή (π.χ. κατασκευή τεχνικών δικτύων, ανάπτυξη εξορुकτικών δραστηριοτήτων, παραγωγικές δραστηριότητες), αυξάνοντας έτσι την πιθανότητα τυχαίας συνάντησης ανθρώπων με αρκούδα. Ιδιαίτερα, η ανθρώπινη δραστηριότητα σε αρκετές περιπτώσεις συντελεί στην κατάτμηση του οικοτόπου της αρκούδας, όπως πχ τα τμήματα των οδικών δικτύων μεγάλων ταχυτήτων.

Στην περιοχή του Κλειδίου σύμφωνα με τη Δράση A.2, επιβεβαιώθηκε η επικινδυνότητα του σημείου για τροχαία ατυχήματα με θύματα είδη άγριας πανίδας. Η νέα εθνική οδός διέρχεται από κομβική συνδετική ζώνη για την κίνηση και ενδιαίτηση των θηλαστικών, ένα σημείο στο οποίο έχουν καταγραφεί για την περίοδο 1999-2015 δέκα (10) τροχαία ατυχήματα με θύματα αρκούδες. Άλλες παραγωγικές δραστηριότητες όπως π.χ. η χρόνια υπερ-βόσκηση χαμηλότερων υψομετρικών πλησίον του οικισμού της Κέλλης, σε συνδυασμό με εξορुकτικές δραστηριότητες, έχουν συντελέσει στην απουσία θαμνώδους και δενδρώδους βλάστησης, διαμορφώνοντας ακατάλληλες συνθήκες ενδιαίτηματος για την αρκούδα, η οποία εισέρχεται όλο και περισσότερο σε οικισμούς κλπ για την εξεύρεση τροφής. Η αλληλεπίδραση διαφαίνεται και από τις απώλειες στο κτηνοτροφικό κεφάλαιο, καθώς τη δεκαετία 2006-2016, έχουν πραγματοποιηθεί 14 αναγγελίες ζημιών που έχει προκαλέσει η αρκούδα στο ζωικό και φυτικό κεφάλαιο στις δημοτικές/Τοπικές Κοινότητες της περιοχής, με βάση και τα στοιχεία που προέρχονται από τις σχετικές ετήσιες βάσεις δεδομένων που διατηρεί ο ΕΛΓΑ και παρουσιάζονται στη Δράση A.3.

Θα πρέπει να ενταθούν τα περιοριστικά μέτρα, να περιοριστούν οι ανθρώπινες δραστηριότητες με μεγάλο αποτύπωμα στην τοπική πανίδα και χλωρίδα καθώς και να αναζητηθούν εναλλακτικές λύσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων. Οι παράγοντες αυτοί, πρέπει να ληφθούν υπόψη στο σχεδιασμό για τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής και στην εκτίμηση της τουριστικής φέρουσας ικανότητας.

- **S2: Χωρική Ενότητα Νυμφαίου – Λιμνών Χειμαδίτιδας και Ζάζαρης**

Έκταση: 151.380 στρέμματα

Τοπικές Κοινότητες: 8

Πληθυσμός: 3.604 κάτοικοι

Πληθυσμιακή πυκνότητα: 23 κάτοικοι/τετραγωνικό χιλιόμετρο

Απασχόληση σε παραγωγικούς τομείς (σε επίπεδο Δήμου):

- 20,5% (πρωτογενής τομέας)
- 21,6% (δευτερογενής τομέας)
- 35,6% (τριτογενής τομέας)

Άνεργοι: 22,32% (σε σύνολο οικονομικά ενεργών)

Συνολικές κλίνες: 138

Πολιτιστικά στοιχεία: Το πολιτιστικό απόθεμα της περιοχής επικεντρώνεται κυρίως στο Νυμφαίο, το οποίο αποτελεί κηρυγμένο διατηρητέο οικισμό. Στους υπόλοιπους οικισμούς της περιοχής, διεξάγεται πλήθος πολιτιστικών εκδηλώσεων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Περιβαλλοντικά Στοιχεία: Στην περιοχή αναπτύσσεται το λιμναίο οικοσύστημα των λιμνών Χειμαδίτιδας και Ζάζαρης, οι οποίες συγκαταλέγονται στο δίκτυο των περιοχών Natura 2000, καθώς και ένα τμήμα του ορεινού όγκου του όρους Βέρνου.

Δραστηριότητες: Οι περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλους στην περιοχή και οι τόποι με οικολογική σημασία, όπως οι λίμνες, αποτελούν πόλο έλξης για τους κατοίκους και τους επισκέπτες. Αρχικά, η δραστηριοποίηση της μη κυβερνητικής οργάνωσης «Αρκτούρος», προσφέρει τη δυνατότητα ξεναγήσεων στα περιβαλλοντικά κέντρα ενημέρωσης της οργάνωσης στις Αγραπιδιές και στο Νυμφαίο, είτε μεμονωμένα, είτε σε ομάδες. Επιπλέον, ο Αρκτούρος, μέσα από ειδική έκδοση οδηγού τσέπης, προτείνει συγκεκριμένα μονοπάτια στο δάσος του Νυμφαίου και πέριξ αυτού για περιήγηση. Η πεζοπορία αποτελεί την κυρίαρχη δραστηριότητα που ενδείκνυται και στις περιοχές NATURA 2000, όπως και η ποδηλασία στις περιλιμναίες περιοχές. Αντίστοιχα, η οργάνωση «Άρτεμις» οργανώνει δραστηριότητες με εξειδίκευση σε εκδρομές και εξορμήσεις αναψυχής στη φύση. Οι δραστηριότητες που προσφέρονται ποικίλουν και μεταξύ άλλων ενδεικτικές είναι η πεζοπορία, η ιππασία η ορειβασία, κ.ά. Την περιοχή διαπερνά το ευρωπαϊκό μονοπάτι μεγάλων αποστάσεων E4, προσφέροντας τη δυνατότητα πεζοπορίας, ενώ η παρουσία των δύο λιμνών ενδείκνυται για την παρατήρηση άγριας ορνιθοπανίδας. Τέλος, η περιοχή διαθέτει τουριστικά καταλύματα τύπου ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, ξενώνες, εστιατόρια και ταβέρνες, κυρίως με επίκεντρο το Νυμφαίο, το οποίο αποτελεί και σημαντικό τουριστικό προορισμό, κυρίως κατά τη χειμερινή περίοδο.

Γενικά η περιοχή δέχεται σημαντικότερο αριθμό τουριστικών ροών συγκριτικά με την άλλη υποπεριοχή S2. Ωστόσο, για την εκτίμηση της φέρουσας τουριστικής ικανότητας πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η επιβάρυνση σε μία περιοχή μπορεί να προκύψει όχι μόνο από την τουριστική (κλίνες) και τεχνική υποδομή, αλλά και από τις διάφορες δραστηριότητες των επισκεπτών, ανεξάρτητα πόσο «ήπιες» αυτές είναι.

Το χαρακτηριστικό της περιοχής είναι η δυνατότητα επίσκεψης σχεδόν όλη τη διάρκεια του έτους, με ιδιαίτερες αυξομειώσεις στις τουριστικές ροές, κυρίως στην Τ.Κ. νυμφαίου κατά τη χειμερινή περίοδο. Οι λίμνες αποτελούν πόλο έλξης καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, ενώ και τα καταφύγια του Αρκτούρου, αποτελούν σημαντικό πόλο έλξης εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων όλη τη διάρκεια του έτους.

Σε κάθε περίπτωση πάντως ο σημαντικός περιορισμός στη περίπτωση αυτή φαίνεται να συνδέεται με την παρουσία τμήματος του οικότοπου της αρκούδας κυρίως στα βόρεια της περιοχής (Τοπικές Κοινότητες Νυμφαίου, Αετού). Η εκτίμηση της τουριστικής φέρουσας ικανότητας ως εκ τούτου θα πρέπει να λάβει υπόψη τα παραπάνω.

Οι κύριες χρήσεις γης στην περιοχή είναι:

- η γεωργία (κυρίως ετήσιες και σύνθετες καλλιέργειες) και
- η κτηνοτροφία

Δευτερεύουσες χρήσεις γης και δραστηριότητες είναι:

- η αλιεία και
- οι δραστηριότητες του τριτογενούς τομέα (αναψυχή, τουρισμός, εμπόριο κ.λπ.)

Τα προβλήματα που εντοπίζονται στις υφιστάμενες χρήσεις σχετίζονται κυρίως με τους εξής παράγοντες:

Το πρώτο πρόβλημα επικεντρώνεται στη μεγάλη απώλεια πληθυσμιακού δυναμικού, όπως καταγράφηκε και στα αποτελέσματα της απογραφής του 2011. Οι πληθυσμιακές μεταβολές στην περιοχή, είναι ιδιαίτερα υψηλές, καθώς σε όλες τις Τ.Κ. καταγράφεται μείωση του μόνιμου πληθυσμού. Χαρακτηριστικές αρνητικές μεταβολές καταγράφονται στο Νυμφαίο, στις Αγραπιδιές, στα Ασπρόγεια και οι οποίες ξεπερνούν το 100%. Το γεγονός της δριμύτατης πληθυσμιακής συρρίκνωσης, πιθανόν οφείλεται στην εκτεταμένη αστικοποίηση, η οποία στέρησε από την περιοχή σημαντικό ποσοστό εργατικού δυναμικού. Τη συνολική κατάσταση επιβαρύνει η αύξηση του αριθμού των ατόμων ηλικίας 40-54 ετών καθώς και των ατόμων άνω των 65 ετών (γηρασμένος

πληθυσμός). Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την ταυτόχρονη μείωση των ατόμων ηλικίας 0-39 ετών σε όλες τις Τ.Κ., συνεπάγεται σημαντικές μεταβολές στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό. Μία περιοχή με μειωμένο πληθυσμό, αποτελούμενη ως επί το πλείστον από ηλικιωμένους, διαθέτει μικρότερες αναπτυξιακές προοπτικές, δημιουργώντας μια κατάσταση η οποία χρήζει λήψης κατάλληλων μέτρων και πολιτικών.

Το **δεύτερο πρόβλημα** που παρουσιάζεται στην περιοχή, σχετίζεται με τη διαφανόμενη απομείωση της δυναμικής του πρωτογενούς τομέα και της αγροτικής και κτηνοτροφικής παραγωγής γενικότερα. Σύμφωνα και με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για την περίοδο 2000-2009 (Απογραφή Γεωργίας) συνολικά τόσο για το φυτικό όσο και για το ζωικό κεφάλαιο, καταγράφονται αξιοπρόσεκτες μειώσεις στις εκτάσεις και τον αριθμό κεφαλών αντίστοιχα. Σημαντικές καλλιέργειες για την τοπική οικονομία όπως τα δημητριακά για παραγωγή καρπού, το σκληρό σιτάρι, ο αραβόσιτος για καρπό, οι δενδρώδεις καλλιέργειες, τα αμπέλια, παρουσίασαν σημαντικές μειώσεις στις εκτάσεις τους στο διάστημα των δύο Απογραφών, αποτυπώνοντας ουσιαστικά την παρακμάζουσα πορεία του αγροτικού κλάδου. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι μειώσεις στο φυτικό κεφάλαιο κυμαίνονται από 11% και αγγίζουν έως και το 730%. Ιδιαίτερα σημαντικές είναι και οι μειώσεις στο ζωικό κεφάλαιο, με τη σημαντικότερη μείωση να καταγράφεται στα βοοειδή (73% συνολικά και 65% οι αγελάδες), στα πουλερικά (355%), στις κυψέλες μελισσών (135%) καθώς και στα αιγοειδή (12%). Δεδομένου ότι η περιοχή καλύπτεται κυρίως από δασικές εκτάσεις και στηρίζει σε σημαντικό βαθμό την τοπική της οικονομία στις κτηνοτροφικές και αγροτικές δραστηριότητες, γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι η μείωση της παραγωγικής δραστηριότητας, επιφέρει σημαντικά αναπτυξιακά ζητήματα σε ολόκληρη την περιοχή, τα οποία σε συνδυασμό με την καταγεγραμμένη μείωση του ανθρώπινου δυναμικού, συντελούν στην συνολική υποβάθμιση των αναπτυξιακών της προοπτικών.

Συμπερασματικά η περιοχή παρουσιάζει τάσεις δυναμικής σε επίπεδο τουριστικής ανάπτυξης η οποία αναμένεται να συνεχιστεί με δεδομένο σχεδόν το ενδιαφέρον για δραστηριότητες στη φύση, παρατήρηση, επαφή, κλπ. Διαφαίνεται ότι υπάρχουν αξιόλογες δυνατότητες ανάπτυξης ενός διακριτού ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος σε συνδυασμό με την υπό-περιοχή S2. Θα απαιτηθεί περαιτέρω εξειδίκευση (π.χ. Σχέδιο Χαρακτηριστικών των Προστατευόμενων Περιοχών).

Η εκτίμηση της τουριστικής φέρουσας ικανότητας φαίνεται να συνδέεται πρωτίστως με την ιδιαιτερότητα-αξία του φυσικού περιβάλλοντος που αποτελεί και το βασικό

περιορισμό για την ανάπτυξη του τουρισμού στη περιοχή και τη βασική συνιστώσα για την εκτίμηση της τουριστικής φέρουσας ικανότητας.

Πίνακας 28: Συγκεντρωτικά στοιχεία για τις υπό-περιοχές S1 S2 της περιοχής μελέτης

	S1: Αμύνταιο και Λίμνες Βεγορίτιδα - Πετρών		S2: Νυμφαίο και Λίμνες Χειμαδίτιδα – Ζάζαρη	
	Αριθμός Δημοτικών/ Τοπικών Κοινοτήτων	8		8
Έκταση (τ.χλμ.)	236,35		151,38	
Πληθυσμός (2011)	7.982		3.604	
Πληθυσμιακή πυκνότητα (κάτ/τετρ.χλμ.)	34		24	
Περιοχές Natura	3		3	
Έκταση περιοχών Natura 2000 (En)	153,73 (τ.χλμ.)		97,52 (τ.χλμ.)	
En / En ολικό	61,18%		38,82%	
Περιπατητικές Διαδρομές	30 χλμ		170 χλμ	
Ποδηλατικές Διαδρομές	100 χλμ		100 χλμ	
Περίπατος με άλογο	60 χλμ		60 χλμ	
Ποτάμιες δραστηριότητες			10 χλμ	
Αναρρίχηση				
Απασχόληση Πρωτογενή τομέα (σύνολο Δήμου)	1.280	20,5%	1.280	20,5%
Απασχόληση Δευτερογενή τομέα (σύνολο Δήμου)	1.349	21,59%	1.349	21,59%
Απασχόληση Τριτογενή τομέα (σύνολο Δήμου)	2.224	35,6%	2.224	35,6%
Οικονομικά ενεργός πληθυσμός (μόνιμος πληθυσμός σε σύνολο Δήμου)	6.248	36,8%	6.248	36,8%
Μη Ενεργός πληθυσμός (μόνιμος πληθυσμός σε σύνολο Δήμου)	10.725	63,2%	10.725	63,2%
Άνεργοι (μόνιμος πληθυσμός σε σύνολο Δήμου)	1.395	22,32%	1.395	22,32%

	S1: Αμύνταιο και Λίμνες Βεγορίτιδα - Πετρών		S2: Νυμφαίο και Λίμνες Χειμαδίτιδα – Ζάζαρη	
Κλίνες	61	30,7%	138	69,3%
% κλινών / πληθυσμό	0,08%		3,8%	
% κλινών/έκταση	39,7%		141,5%	
Δάση	7,5%		39,85%	
Βοσκότοποι	41,65%		20,20%	
Αγροτική γη	33,82%		30,22%	
Κατοικημένες περιοχές	1,70%		1,12%	
Άλλες χρήσεις	15,31%		8,59%	

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

2.6. Τυπολογία Περιοχών S1 – S2

Έχοντας προσδιορίσει, σε πρώτη προσέγγιση, τις γεωγραφικές ενότητες (περιοχές) S1 και S2 από άποψη ορίων, είναι χρήσιμο να προχωρήσουμε και στον χαρακτηρισμό των περιοχών από άποψη βαθμού εξάρτησής των από τις γύρω περιοχές. Η τυπολογία των περιοχών εξειδικεύεται βάσει χωρικών ιδιαιτεροτήτων που υπάρχουν δίνοντας έμφαση για παράδειγμα στο βαθμό προσπελασιμότητας, στο βαθμό τουριστικής ανάπτυξης, στην ποιότητα των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, στην φήμη, κλπ. Ήδη στη περιγραφή των περιοχών έχουν δοθεί πληροφορίες για τα παραπάνω (βαθμό τουριστικής ανάπτυξης, ποιότητα των πόρων).

Κάθε περιοχή έχει και τη δική της τυπολογία. Η περιοχή S1 διαθέτει ένα σημαντικό αριθμό υποδομών προσβασιμότητας, καθώς εντός της περιοχής, διέρχονται τμήματα του Εθνικού Οδικού δικτύου, του Πρωτεύοντος και Δευτερεύοντος Επαρχιακού Δικτύου, καθώς και του Δημοτικού Δικτύου. Δεδομένης και της παρουσίας του αστικού κέντρου του Αμυνταίου στην περιοχή, που αποτελεί έδρα του Δήμου, η προσβασιμότητα στην περιοχή είναι σημαντικά βελτιωμένη συγκριτικά με την περιοχή S2. Στη συγκεκριμένη περιοχή δύναται να προκύψουν μεγαλύτερης έντασης παρεμβάσεις τουριστικής ανάπτυξης σε σχέση με την περιοχή S2. Η ανάπτυξη θα πρέπει να έχει ως στόχο την προστασία των τοπικών οικοσυστημάτων και της τοπικής άγριας πανίδας, καθώς και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η ανάπτυξη θα είναι

εντονότερη διότι τα πολιτιστικά και φυσικά αποθέματα είναι χωρικά συγκεντρωμένα και η πρόσβαση τους ευκολότερη. Με τον τρόπο αυτό αναδεικνύεται ολοκληρωμένα και συνδυαστικά ο πλούτος της περιοχής. Ο σχεδιασμός όμως θα πρέπει να είναι τέτοιας φύσεως, ώστε να μην αλλοιωθεί ο χαρακτήρας συνολικά της περιοχής.

Η περιοχή S2 είναι πιο απομονωμένη λόγω κυρίως του φυσικού ανάγλυφου. Οι υποδομές προσβασιμότητας περιορίζονται μόνο σε ένα τμήμα του Πρωτεύοντος Επαρχιακού Δικτύου και αποτελείται κυρίως από Δευτερεύον Επαρχιακό Δίκτυο και Δημοτικό Οδικό Δίκτυο. Πρόκειται για μια περιοχή με χαρακτηριστικά απομόνωσης (όσων αφορά την πρόσβαση). Λόγω της ύπαρξης περιοχών φυσικού ενδιαφέροντος, καταφυγίων άγριας πανίδας, αλλά και τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλους, αυτό που θα πρέπει να αποτελέσει στρατηγική ανάπτυξης για τους τοπικούς φορείς, είναι να δοθεί βάρος στο εκπαιδευτικό κομμάτι. Οι υποδομές της περιοχής θα βελτιωθούν και θα συμπληρωθούν με στόχο μια ήπια ανάπτυξη αγροτουρισμού. Φαινόμενα όπως έντονη παραθεριστική κατοικία ή έντονη ξενοδοχειακή δραστηριότητα, θα πρέπει να αποφευχθούν.

2.7. Κριτήρια για την εκτίμηση της Τουριστικής Φέρουσας Ικανότητας

Η εισαγωγή της Φ.Ι. στις πιο πάνω περιοχές είναι ανάγκη να βασιστεί σε παραδεκτά κριτήρια προσδιορισμού των ορίων / επιπέδων της, έτσι ώστε, να είναι εφικτή και η δρομολόγηση διαχρονικής πολιτικής διαχείρισης για την διόρθωση της Φ.Ι.

Τα κριτήρια έχουν σχέση γενικά με το:

- Φυσικό-Δομημένο Περιβάλλον (χαρακτηριστικά, επιπτώσεις, προστασία, κλπ.)
- Τουριστική Υποδομή (τουριστική εξάρτηση, εξειδίκευση, κλπ.)
- Τεχνική Υποδομή –Εξυπηρετήσεις (χωρητικότητα, κλπ.)
- Κοινωνία-οικονομία (επιπτώσεις, κλπ.)

Και ειδικότερα μπορεί να έχουν σχέση με:

- Περιβαλλοντική ελκυστικότητα (προσελκυστικότητα)/ (χαρακτηριστικά περιβάλλοντος)
- Υπερσυγκέντρωση δραστηριοτήτων
- Ένταση χρήσης φυσικών και πολιτιστικών πόρων
- Χρήσεις γης (ένταση/ αλλαγές)
- Βαθμός προστασίας

- Περιβαλλοντική υποβάθμιση/ Βαθμός διατάραξης οικολογικής ισορροπίας,
- Βαθμός προσπελασιμότητας (ενδοπεριφερειακές συνδέσεις)
- Χωρητικότητα / Βαθμός συμφόρησης δικτύων υποδομής
- Αστική συγκέντρωση / διάχυση
- Ποιότητα εξυπηρετήσεων (δείκτης ανέσεων)
- Απασχόληση
- Εισόδημα τουριστικών / μη τουριστικών δραστηριοτήτων
- Τουριστικές ροές
- Φήμη περιοχής
- κλπ.

Λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης και το είδος των δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται ή μπορούν να αναπτυχθούν στην περιοχή, η ομάδα μελέτης από τους δείκτες που αναφέρθηκαν στη μεθοδολογία προχώρησε στην επιλογή των πλέον κατάλληλων δεικτών και παράλληλα μπορούσαν να μετρηθούν ή υπολογιστούν εύκολα. Για τον υπολογισμό τους, είτε αυτός είναι ποσοτικός, είτε ποιοτικός διενεργήθηκαν συνεντεύξεις με τοπικούς φορείς της περιοχής, στελέχη του Δήμου Αμυνταίου και μέλη των τοπικών εταιρειών οικοτουριστικών δραστηριοτήτων και στην συνέχεια αξιολογήθηκαν για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων και την εκτίμηση της Φέρουσας Ικανότητας. Στο επόμενο υπό-κεφάλαιο παρουσιάζονται οι δείκτες που έχουν επιλεγεί και έγινε μια προσπάθεια να προσαρμοστούν σε κάθε υποπεριοχή.

2.8. Υπολογισμός Δεικτών για κάθε περιοχή

Παρακάτω παρουσιάζονται οι δείκτες (ποσοτικοί και ποιοτικοί):

Πίνακας 29: Ποιοτικοί και Ποσοτικοί Δείκτες για τις υπό-περιοχές S1 S2 της περιοχής μελέτης

A/A	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΤΙΜΗ
A. ΦΥΣΗ - ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ		
A1. Φυσικό Περιβάλλον και Βιοποικιλότητα		
A1.1	Είδος δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στα όρια ή εντός σημαντικών οικοσυστημάτων στην περιοχή μελέτης	a. Πεζοπορία b. Ορεινή Ποδηλασία c. Ποτάμιες Δραστηριότητες d. Αναρρίχηση e. Τοξοβολία f. Εναλλακτικός τουρισμός (οικολογικός, οινοτουρισμός) – Αγροτουρισμός g. Ιππασία h. Canoe i. Windsurfing
A1.2	Αριθμός ενδημικών και απειλούμενων ειδών εντός περιοχής μελέτης	
A1.3	Αριθμός ενδημικών ειδών στην περιοχή μελέτης / Αριθμός ενδημικών ειδών σε εθνικό επίπεδο	
A1.4	Μέγιστος αριθμός θηραμάτων / κυνηγό	
A1.5	Κυνηγετική περίοδος σε ημέρες	
A1.6	Αριθμός μονάδων μελισσοκομίας στην περιοχή μελέτης	N/A
A1.7	Περιοχή που επιτρέπεται η θήρα / συνολική περιοχή	
A1.8	Αριθμός κτηνοτροφικών μονάδων εντός περιοχής μελέτης	
A1.9	Περιοχή σημαντικών οικοσυστημάτων (υδροβιότοποι, δάση, κλπ.) / συνολική περιοχή (μέτρηση σε χλμ ²)	123,53 χλμ ² /387,73 χλμ ²

A1.10	Αριθμός πυροσβεστικών κρουνών σε όλο το Δήμο	89
A1.11	Αριθμός ζωνών πυροπροστασίας	
A1.12	Αριθμός τουριστών ανά χλμ ² φυσικού τοπίου	
A1.13	Αριθμός καταλυμάτων ανά χλμ ² φυσικού τοπίου	
A1.14	Αριθμός τουριστών / επιφάνεια προστατευόμενων σημαντικών οικοσυστημάτων	
A2. Πολιτιστική κληρονομιά		
A2.1	Επιφάνεια σε χλμ ² πολιτιστικών / αρχαιολογικών χώρων προς συνολική επιφάνεια σε χλμ ²	
A3. Τουριστική Υποδομή		
A3.1	Πιστοποιημένες τουριστικές υποδομές	
A3.2	Ποσοστό πληρότητας τουριστικών υποδομών	
A3.3	Τουριστικές κλίνες / μόνιμο πληθυσμό	
A3.4	Αριθμός δραστηριοτήτων που προσελκύουν τουρίστες - επισκέπτες	
A4. Ποιότητα Αέρα		
A4.1	Μέσος αριθμός ημερών ανά έτος, κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου, στις οποίες παρατηρείται υπέρβαση των ορίων ρύπανσης	0
A4.2	Μέσος αριθμός ημερών ανά έτος, κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου, στις οποίες παρατηρείται υπέρβαση των ορίων εκπομπών CO ₂	0
A5. Ηχορύπανση		
A5.1	Μέσος αριθμό ημερών ανά έτος, κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου, όπου παρατηρείται υπέρβαση των ορίων ηχορύπανσης (αριθμός εκθέσεων)	0
A6. Ενέργεια		

A6.1	Κατανάλωση ενέργειας από δραστηριότητες σχετικές με τον τουρισμό / συνολική κατανάλωση ενέργειας (Ετήσια ή / και Μηνιαία)	N/A
A7. Νερό		
A7.1	Εποχική κατανάλωση νερού / Εποχικά αποθέματα νερού	
A7.2	Κατανάλωση νερού ανά παραγωγικό τομέα (βιομηχανία, τουρισμός, πρωτογενής τομέας, κλπ.)	
A7.3	Υδατικά λύματα που υφίστανται επεξεργασία πρώτου, δεύτερου, τρίτου επιπέδου / συνολικά υδατικά λύματα	1650 m ³ /d
A7.4	Ετήσιο ποσοστό δειγμάτων νερού που βρίσκονται κάτω από το όριο ποιότητας	
A7.5	Μέση Κατανάλωση νερού ανά τουρίστα ανά ημέρα	
A7.6	Κατανάλωση νερού από δραστηριότητες σχετικές με τον τουρισμό / συνολική κατανάλωση νερού	
A7.7	Αριθμός συνολικών υδατικών λυμάτων ανά ημέρα	3.000 m ³ /d
A8. Απορρίμματα		
A8.1	Ποσότητα απορριμμάτων που ανακυκλώνεται / ποσότητα συνολικών απορριμμάτων	270/6.000 ton
A8.2	Μέση ημερήσια παραγωγή στερεών αποβλήτων σε περίοδο αιχμής / μέση ημερήσια παραγωγή στερεών αποβλήτων κατά τη διάρκεια του έτους	29/17 ton
A8.3	Μέση ημερήσια παραγωγή υγρών αποβλήτων σε περίοδο αιχμής / μέση ημερήσια παραγωγή υγρών αποβλήτων κατά τη διάρκεια του έτους	
A8.4	Ημερήσια παραγωγή στερεών αποβλήτων κατά τη διάρκεια της περιόδου αιχμής /	

	Ημερήσια δυνατότητα συλλογής στερεών αποβλήτων ή δυναμικότητα συστημάτων διάθεσης	
A8.5	Μερίδιο τουριστικών κλινών που εξυπηρετείται από συστήματα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων	
A9. Γη		
A9.1	Απώλεια δασικής γης, αγροτικής γης κατά την τελευταία δεκαετία εξαίτιας της τουριστικής ανάπτυξης	
A9.2	Αστικοποιημένη γη για τουριστικές δραστηριότητες / συνολική αστικοποιημένη γη	
A9.3	Πυκνότητα τουριστικής ανάπτυξης (Αριθμός κλινών / αριθμό αστικοποιημένης γης προς όφελος του τουρισμού)	
A10. Τοπίο		
A10.1	Περιοχή Τοπίου Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους / συνολική περιοχή (μέτρηση σε χλμ ²)	111,57 χλμ ²
A11. Μεταφορές και κινητικότητα		
A11.1	Μήκος οδικού δικτύου εντός της περιοχής	
A11.2	Μήκος περιπατητικών μονοπατιών εντός της περιοχής	
A11.3	Μήκος δασικών δρόμων εντός της περιοχής	
A11.4	Μήκος ευρωπαϊκών μονοπατιών μεγάλων αποστάσεων	
A11.5	Αριθμός δρομολογίων ΚΤΕΛ προς την ευρύτερη περιοχή μελέτης σε περίοδο τουριστικής κίνησης	
A11.6	Μέση απόσταση και χρόνος ανά τουρίστα για να φτάσει στον προορισμό του	
B. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ - ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΑ		
B1. Δημογραφία		

B1.1	Ρυθμός αύξησης πληθυσμού, ηλικιακή διάρθρωση	
B1.2	Πληθυσμιακή πυκνότητα (άτομα / km ²)	
B2. Τουριστική Κίνηση		
B2.1	Τουρίστες / κάτοικοι	
B2.2	Αριθμός τουριστικών κλινών ανά 100 κατοίκους	
B2.3	Αριθμός διανυκτερεύσεων ανά 100 κατοίκους	
B2.4	Αριθμός αφίξεων ανά 100 κατοίκους	
B2.5	Τουρίστες/ Επιφάνεια	
B3. Απασχόληση		
B3.1	Αριθμός απασχολούμενου τοπικού πληθυσμού εντός της περιοχής	
B3.2	Απασχόληση ανά παραγωγικό τομέα	20,5% στον πρωτογενή 21,59% στον δευτερογενή 35,6% στον τριτογενή
B3.3	Ποσοστό ανεργίας ή Αριθμός ανέργων κατοίκων	20,5%
B3.4	Αριθμός απασχολούμενου προσωπικού σε δραστηριότητες που σχετίζονται με τον τουρισμό εντός περιοχής / συνολικό πληθυσμό εντός περιοχής	
B3.5	Αριθμός απασχολούμενου προσωπικού σε δραστηριότητες που σχετίζονται με τον τουρισμό εντός περιοχής / συνολικό ενεργό πληθυσμό εντός περιοχής	
B3.6	Ημι-απασχόληση ή εποχιακή απασχόληση / απασχόληση κατά τη διάρκεια του έτους	
B3.7	Τουριστικές κλίνες / απασχολούμενος τοπικός πληθυσμός	
B4. Κοινωνική Συμπεριφορά		
B5. Υγεία και Ασφάλεια		

B5.1	Αριθμός υποδομών υγείας στην ευρύτερη περιοχή	1
B5.2	Μέσος αριθμός περιστατικών πρώτων βοηθειών κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου / ετήσιος μέσος όρος	N/A
B6. Ψυχολογικοί Παράγοντες		
B6.1	Ποσοστό τουριστών ικανοποιημένων από τις διακοπές τους	N/A
B6.2	Ποσοστό κατοίκων ικανοποιημένων από το υπάρχον επίπεδο τουριστικής ανάπτυξης	N/A
B6.3	Αριθμός τοπικών εγκαταστάσεων ανοικτών καθ' όλη τη διάρκεια του έτους / συνολικός αριθμός τοπικών εγκαταστάσεων	
B6.4	Αριθμός παραπόνων τουριστών	N/A
B6.5	Αριθμός παραπόνων κατοίκων	N/A
B6.6	Ποσοστό ωφελούμενων κατοίκων από τον τουρισμό (τοπικοί εργοδότες + τοπικοί εργαζόμενοι / συνολικό πληθυσμό)	
B6.7	Μετακίνηση τοπικού πληθυσμού εξαιτίας της τουριστικής ανάπτυξης	
Γ. ΠΟΛΙΤΙΚΑ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ		
Γ1. Τουριστικό Εισόδημα και Επενδύσεις		
Γ1.1	Μέσο κατά κεφαλή εισόδημα μόνιμου πληθυσμού	
Γ1.2	Κατά κεφαλή τουριστική δαπάνη κατά τη διάρκεια της παραμονής	
Γ1.3	Μέσο κατά κεφαλή εισόδημα από τον τουρισμό και τις υπηρεσίες σίτισης	
Γ2. Δημόσια Δαπάνη και Έσοδα		
Γ2.1	Δημόσια δαπάνη για συντήρηση και αύξηση της αξίας της φυσικής, πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς	N/A
Γ2.2	Δημόσια δαπάνη για Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών/ συνολική δημόσια δαπάνη	N/A

Γ2.3	Δημόσια δαπάνη για τουριστική ανάπτυξη	N/A
Γ2.4	Διαφορές στην αξία γης σε σύγκριση με τις μη τουριστικές περιοχές	N/A
Γ2.5	Συμβολή τουρισμού στο ΑΕΠ (%) της περιοχής	
Γ3. Πολιτική		
Γ3.1	Ύπαρξη σχεδίων χρήσης γης	Ναι, μόνο στην Δ.Ε. Αμυνταίου
Γ3.2	Προγράμματα και έργα αειφόρου ανάπτυξης / συνολικός αριθμός έργων	
Γ3.3	Καμπάνιες ενημέρωσης για τους τουρίστες και τον τοπικό πληθυσμό	
Γ3.4	Ύπαρξη απαραίτητων υπηρεσιών για τη στήριξη του τουρισμού	
Γ3.5	Υφιστάμενα οικονομικά και λοιπά εργαλεία για τον έλεγχο της τουριστικής ανάπτυξης	
Γ3.6	Επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό στην τοπική κοινωνία ικανό να διαχειριστεί τα προβλήματα που προκύπτουν εξαιτίας της τουριστικής ανάπτυξης	

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3. Εκτίμηση της Φέρουσας Ικανότητας

3.1. Μεθοδολογίες Εκτίμησης της Φέρουσας Ικανότητας από τη διεθνή Βιβλιογραφία

Για τον υπολογισμό της Φέρουσας Ικανότητας έχουν αναπτυχθεί διάφορες μεθοδολογίες. Η εκάστοτε μέθοδος είναι περισσότερο ή λιγότερο επιτυχημένη ανάλογα με το βαθμό στον οποίο ανταποκρίνεται στις ανάγκες της συγκεκριμένης περιοχής.

Προκύπτει, από διαφορετικούς ορισμούς που έχουν δοθεί και σύμφωνα με όσα έχουν αναφερθεί παραπάνω, ότι η φέρουσα ικανότητα αφορά τα όρια του φυσικού, κοινωνικού, οικονομικού περιβάλλοντος. Στην έννοια του κοινωνικού περιβάλλοντος περιλαμβάνονται η τοπική κοινωνία αλλά και οι επισκέπτες. Άλλοι ορισμοί τονίζουν τη σημασία της υπέρβασης της βιολογικής φέρουσας ικανότητας, άλλοι την εμπειρία των τουριστών, κ.λπ. ανάλογα με τα ενδιαφέροντα του ατόμου ή του φορέα που συντάσσει τον ορισμό. Είναι χαρακτηριστική η περίπτωση του ορισμού του Lindsay που περιορίζεται στα εθνικά πάρκα και δίνει έμφαση στις δραστηριότητες των τουριστών αγνοώντας τις τοπικές κοινωνίες. Το πρώτιστο στοιχείο ενδιαφέροντος στα πάρκα αυτά είναι η εμπειρία του ταξιδιώτη και η ποιότητα του περιβάλλοντος. Συνεπώς για μια ακόμη φορά διαπιστώνουμε ότι στον οικοτουρισμό οι επιλογές εξαρτώνται από τις τοπικές συνθήκες.

Για την εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας δεν αρκεί η καταμέτρηση του συνόλου των επισκεπτών σε έναν τόπο τον χρόνο. Πρέπει να ληφθούν υπόψη μια σειρά παραμέτρων όπως:

- Η περιοδικότητα της κίνησης
- Η συγκέντρωση της κίνησης σε ορισμένες περιοχές
- Ο μέσος όρος διάρκειας διαμονής των επισκεπτών
- Οι δραστηριότητες που ασκούνται
- Τα χαρακτηριστικά των επισκεπτών και η συμπεριφορά τους
- Ο βαθμός χρήσης της τουριστικής υποδομής – κατά πόσο έχει φτάσει στο σημείο κορεσμού.

Η μέθοδος μέτρησης της φέρουσας τουριστικής ικανότητας του Boullon

Μια μέθοδος μέτρησης της φέρουσας ικανότητας προτείνει ο Boullon (1985). Η μέθοδος αυτή βασίζεται στη χρήση ενός μαθηματικού τύπου. Διαιρείται η έκταση της περιοχής που προορίζεται να χρησιμοποιηθεί από τους τουρίστες με τον μέσο όρο της

έκτασης που χρειάζεται ένας επισκέπτης ελεύθερη από παρουσία άλλων ανθρώπων για να αισθάνεται άνετα. Ο μέσος όρος αυτός, βέβαια, διαφέρει πολύ από επισκέπτη σε επισκέπτη και από προορισμό σε προορισμό. Εάν υποθεθεί ωστόσο, ότι αυτός ο μέσος όρος μπορεί να υπολογιστεί για έναν συγκεκριμένο τόπο, τότε:

$$\text{Φέρουσα ικανότητα} = \frac{\text{Συνολική έκταση που χρησιμοποιείται από τους τουρίστες}}{\text{Μέσος όρος έκτασης που αναλογεί στον επισκέπτη}}$$

Ο συνολικός αριθμός που μπορεί να δεχτεί ο τόπος είναι:

Συνολικός αριθμός ημερήσιων επισκέψεων = Φέρουσα ικανότητα x Ρυθμός ανανέωσης επισκεπτών

Όπου:

$$\begin{array}{l} \text{Ρυθμός} \\ \text{Ανανέωσης} \\ \text{Επισκεπτών} \end{array} = \frac{\text{Συνολική διάρκεια που ο προορισμός είναι ανοιχτός σε} \\ \text{επισκέπτες}}{\text{Μέσος όρος διάρκειας επισκεπτών}}$$

Αυτή η μέθοδος αναγνωρίζει ότι υπάρχουν παράγοντες που δεν προσμετρά και που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όπως περιοχές ιδιαίτερα ευαίσθητες που μπορούν να δεχτούν πολύ μικρό αριθμό επισκεπτών, κλπ. Γενικά κανένας μαθηματικός τύπος δεν μπορεί να μετρήσει τα πάντα.

Στον καθορισμό της φέρουσας ικανότητας πρέπει να χρησιμοποιείται η κοινή λογική και οι αποφάσεις να υπαγορεύονται από πραγματικά δεδομένα και εκτιμήσεις.

Η μέθοδος προσδιορισμού της φέρουσας τουριστικής ικανότητας: Limits of Acceptable Change (LAC)

Στη μελέτη τους οι Stankey et al (1985) πρότειναν ένα σύστημα μέτρησης των ορίων των αλλοιώσεων που προξενούνται από την τουριστική δράση στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον προστατευόμενων περιοχών. Με τη μέθοδο αυτή επιχειρείται να εντοπισθούν οι κατάλληλες στρατηγικές, προκειμένου να διατηρηθούν ή να αποκατασταθούν οι επιθυμητές συνθήκες στις προστατευόμενες περιοχές.

Η μέθοδος LAC, που είναι προσαρμοσμένη στα δεδομένα των αχανών εκτάσεων των Εθνικών Πάρκων των Η.Π.Α. από τα οποία και υιοθετήθηκε, αξιολογεί τη φέρουσα ικανότητα κυρίως ως προς τις δραστηριότητες αναψυχής που μπορεί να δεχτεί ο τόπος

σε σχέση με την ποιότητα περιβάλλοντος. Κοινωνικο –οικονομικοί παράγοντες δεν προσμετρούνται στον ίδιο βαθμό. Επίσης, η μέθοδος LAC παραμένει περισσότερο μια θεωρητική ανάλυση παρά ένα πρακτικό εργαλείο. Η χρησιμότητα της μεθόδου για την Ελλάδα είναι μάλλον περιορισμένη. Το σύστημα αυτό προτείνει μια διαδικασία εννέα σταδίων προσδιορισμού της φέρουσας ικανότητας μιας δεδομένης έκτασης άγριας φύσης.

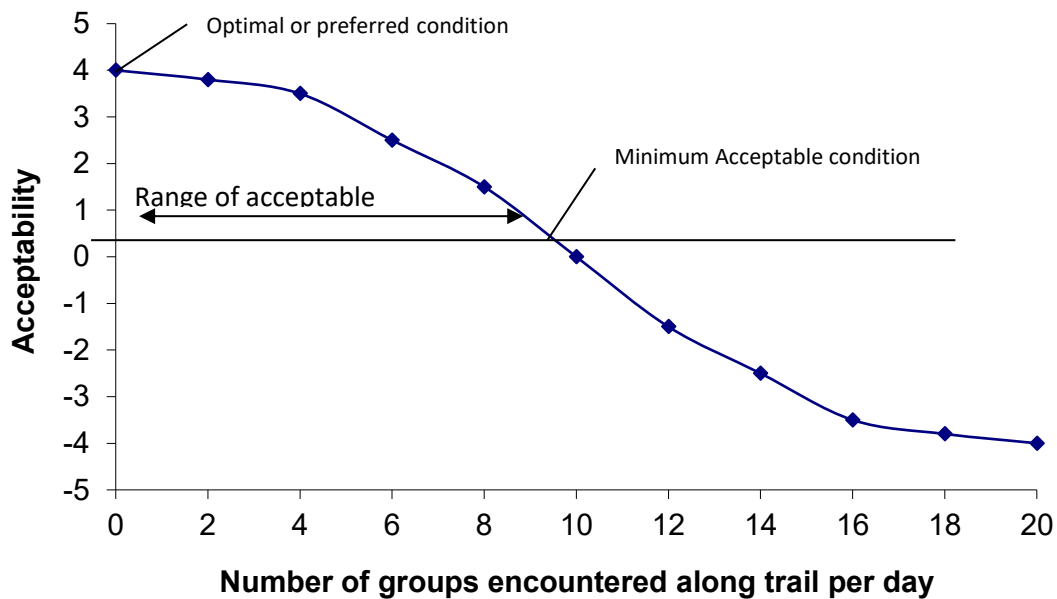
Από τις διάφορες μεθόδους προσδιορισμού της φέρουσας ικανότητας και ιδίως από την πλέον αποδεκτή, αυτή της μέτρησης των LAC, συνάγεται ότι η μέτρηση της φέρουσας ικανότητας δεν είναι κάτι απλό ούτε μπορεί εύκολα ένα μοντέλο μέτρησης να μεταφερθεί από μια περιοχή σε άλλη. Η εκάστοτε μέθοδος είναι περισσότερο ή λιγότερο επιτυχημένη ανάλογα με το βαθμό στον οποίο ανταποκρίνεται στις ανάγκες της συγκεκριμένης περιοχής.

Το καθεστώς προστασίας και η ύπαρξη φορέα διαχείρισης είναι εχέγγυα για τη σωστή λειτουργία του οικότουρισμού καθώς επίσης και ο καθορισμός σταθερών ορίων για τον έλεγχο τω επιπτώσεων από την τουριστική κίνηση και η εφαρμογή συστημάτων ζώνωσης.

Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες μελέτες (Manning and Lawson, 2003) για τον καθορισμό της φέρουσας ικανότητας μέσα στην προστατευόμενη περιοχή οι μέθοδοι βασίζονται στην καθιέρωση δεικτών για τη μέτρηση της ποιότητας του περιβάλλοντος και της εμπειρίας των επισκεπτών με την καθιέρωση ποσοτικοποιημένων σταθερών (standards). Οι τιμές των δεικτών παρακολουθούνται συνεχώς και αν παρατηρηθούν υπερβάσεις σε σχέση με τις τιμές των σταθερών λαμβάνονται άμεσα μέτρα. Αυτή η προσέγγιση είναι κεντρική στα πλαίσια διαχείρισης των σύγχρονων πάρκων και περιλαμβάνουν την προσέγγιση LAC και VERP. Σύμφωνα με τους ανωτέρω ερευνητές η διαχείριση της φέρουσας ικανότητας εμπεριέχει στοιχεία επιστημονικά και εκτίμησης τα οποία μεταφράζονται σε «informed judgments» των διαχειριστών. Αναλυτικότερα, αυτό σημαίνει ότι οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται σε συνδυασμό των επιστημονικών δεδομένων για τη σχέση μεταξύ της χρήσης του εθνικού πάρκου από τους επισκέπτες και των επιπτώσεων από αυτήν στο φυσικό περιβάλλον και της εκτίμησης από τους επισκέπτες και άλλων ενδιαφερόμενων ομάδων για το ποιες από τις επιπτώσεις αυτές είναι αποδεκτές.

Στη συνέχεια δίνεται ένα παράδειγμα της πρότυπης καμπύλης που αφορά τον κοινωνικό δείκτη ως προς τον «συνωστισμό», σύμφωνα με την ανωτέρω προσέγγιση.

Διάγραμμα 1: Πρότυπη καμπύλη φέρουσας ικανότητας σε προστατευόμενη σύμφωνα με τον δείκτη ευχαρίστησης του επισκέπτη

Πηγή: Manning and Lawson, 2003, ίδια επεξεργασία

Τέλος, αναφέρεται η μέθοδος υπολογισμού της φέρουσας ικανότητας, η οποία συνδυάζει τις ανωτέρω προσεγγίσεις. Η μέθοδος στηρίζεται στον υπολογισμό αρχικά ενός μέγιστου αριθμού που η περιοχή μπορεί να δεχτεί ανάλογα με την έκταση που επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί από τους επισκέπτες. Ο αριθμός αυτός υποπολλαπλασιάζεται με τη χρήση διαφόρων δεικτών (περιβαλλοντικών, διαχειριστικών, κ.ά.). Η μέθοδος έχει εφαρμοστεί από το Department of Water affairs and Forestry, στη Νότια Αφρική, καθώς και σε πολλές άλλες περιοχές (Methodology for Carrying Capacity Assessment). Αναλυτικότερα, σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή για την προστατευόμενη περιοχή προσδιορίζονται:

Η Χωρική Φέρουσα Ικανότητα (Physical Carrying Capacity - PCC)

Η PCC υπολογίζεται βάσει του τύπου:

$$PCC = A \times U/a \times Rf$$

Όπου: A = διαθέσιμη έκταση για χρήση επισκεπτών

U/a = έκταση που απαιτείται για κάθε επισκέπτη

Rf = rotation factor (Περίοδος που είναι ανοικτή η περιοχή για επισκέψεις/[Μέσος χρόνος χρήσης/επίσκεψη])

Η «Πραγματική» Φέρουσα Ικανότητα (Real Carrying Capacity - RCC)

Περιλαμβάνει την χωρική φέρουσα ικανότητα αφαιρουμένων των διορθωτικών παραγόντων (corrective factors) οι οποίοι προκύπτουν λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής (περιβαλλοντικές και διαχειριστικές μεταβλητές).

Υπολογίζεται βάσει του τύπου

$$RCC = PCC - Cf1 - Cf2 - \dots - Cfn$$

Όπου: Cf = ο διορθωτικός παράγοντας που εκφράζεται σε ποσοστό

$$RCC = PCC \times (100 - Cf1)\% \times (100 - Cf2)\% \times \dots \times (100 - Cfn)\%$$

$$Cf = [M1 / Mt] \times 100$$

M1 = limiting magnitude of variable

Mt = total magnitude of variable

Αποτελεσματική ή Ίσχύουσα Φέρουσα Ικανότητα (Effective or Permissible Carrying Capacity - ECC)

Ο μέγιστος αριθμός επισκεπτών που μπορεί να δεχθεί η περιοχή βάσει της υφιστάμενης ικανότητας διαχείρισης (available management capacity - MC).

Υπολογίζεται βάσει του τύπου:

$$ECC = [Infrastructure Capacity \times MC] / RCC$$

Όπου: ECC = effective carrying capacity

MC = management capacity βασιζόμενη στο προσωπικό και τον προϋπολογισμό

RCC = real carrying capacity

Επισημαίνεται, ότι η φέρουσα ικανότητα αποτελεί ένα εργαλείο για τον σχεδιασμό της διαχείρισης των επισκεπτών και ότι το βασικότερο στοιχείο είναι ο καθορισμός και η

παρακολούθηση αντίστοιχων δεικτών για την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής της διαχείρισης και της ανάπτυξης των ειδικών μορφών του τουρισμού.

3.2. Εκτίμηση της Φέρουσας Ικανότητας της περιοχής μελέτης

Όπως προαναφέρθηκε, η έννοια της Φέρουσας Ικανότητας αφορά τα όρια του φυσικού, κοινωνικού, οικονομικού περιβάλλοντος στην προστατευόμενη περιοχή. Σύμφωνα με μελέτες, η Φέρουσα Ικανότητα είναι χρήσιμη όταν εξειδικεύεται στον τόπο και τον τύπο των προβλημάτων που καλείται να λύσει.

Στην παρούσα μελέτη η εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας έγινε με την εφαρμογή των συνδυασμένων μεθόδων (Χωρική Φέρουσα Ικανότητα, Πραγματική Φέρουσα Ικανότητα, Αποτελεσματική ή Ισχύουσα Φέρουσα Ικανότητα) λαμβάνοντας υπόψη:

- Τις ιδιαιτερότητες της περιοχής μελέτης. Οι ιδιαιτερότητες σχετίζονται με α) τη διάσπαση της περιοχής σε επιμέρους τμήματα/ζώνες (Νυμφαίο, Λίμνες Χειμαδίτιδα και Ζάζαρη, Λίμνες Βεγορίτιδα και Πετρών, Αμύνταιο, Περιπατητικές διαδρομές), β) την ελλιπή διαχείριση της περιοχής, γ) την έλλειψη υποδομών για την ανάπτυξη του τουρισμού και των ειδικών μορφών του.
- Τον συντελεστή εμπειρίας / ικανοποίησης του επισκέπτη (visitor experience), που εκφράζεται με τη διαθεσιμότητα χώρου ανά επισκέπτη για να μη δημιουργείται το αίσθημα δυσφορίας / συνωστισμού κατά τη διάρκεια της διαδρομής ή της δραστηριότητας που κάνει
- Τους συντελεστές περιβαλλοντικής επίπτωσης (οικοτόπων, ορνιθοπανίδας, λοιπών ειδών πανίδας, κλπ)
- Άλλες περιοριστικές παραμέτρους της περιοχής (καιρικές συνθήκες, προσβασιμότητα)
- Τις υποδομές εξυπηρέτησης των επισκεπτών εντός των ζωνών (δυνατότητα ξενάγησης και μεταφοράς επισκεπτών, μονοπάτια, παρατηρητήρια, κέντρα πληροφόρησης)
- Την εμπειρία από την εφαρμογή μεθόδων υπολογισμού της φέρουσας ικανότητας προστατευόμενων περιοχών σε άλλες χώρες.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Φέρουσα Ικανότητα αποτελεί ένα εργαλείο και η εκτίμησή της θα πρέπει να θεωρηθεί ως ένα μόνο βήμα για τη διαχείριση του τουρισμού, καθώς

είναι ενδεικτική δεδομένου ότι τα κριτήρια και οι συνθήκες είναι ευμετάβλητα. Σύμφωνα, με τις πλέον σύγχρονες προσεγγίσεις, το βασικότερο εργαλείο είναι η παρακολούθηση της τουριστικής δραστηριότητας σε επίπεδο φυσικού, κοινωνικού και οικονομικού περιβάλλοντος των περιοχών συνολικά.

Η ομάδα μελέτης για να μπορέσει να εκτιμήσει τη φέρουσα ικανότητα των επισκεπτών της περιοχής και να δώσει αναλυτική εικόνα για την περιοχή, με βάση τις ιδιαιτερότητές της, υπολογίζει τη φέρουσα ικανότητα ανά διακριτό τμήμα της περιοχής και ανά διαδρομή ή έκταση που χρησιμοποιείται ή εν δυνάμει μπορεί να χρησιμοποιηθεί καθώς και τη συνολική φέρουσα ικανότητα.

S1: Ευρύτερη περιοχή Αμυνταίου, Λιμνών Βεγορίτιδας και Πετρών

- Επίσκεψη σε οινοποιεία της περιοχής
- Περίπατο με άλογο
- Ποδήλατο βουνού
- Πεζοπορία – Περιπατητικές Διαδρομές:
 - Ευρωπαϊκό Μονοπάτι E4
 - Βεύη – Πέτρες – Αμύνταιο – Άγιος Παντελεήμονας – Κέλλη
- Τοξοβολία
- Αναρρίχηση
- Παρατήρηση ορνιθοπανίδας
- Παραλίμνιες Δραστηριότητες:
 - Ψάρεμα στη Λίμνη Βεγορίτιδα

S2: Ευρύτερη περιοχή Νυμφαίου, Λιμνών Χειμαδίτιδας και Ζάζαρης

- Επίσκεψη στο Καταφύγιο της Αρκούδας του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ στο Νυμφαίο
- Περίπατο με άλογο
- Ποδήλατο βουνού
- Πεζοπορία – Περιπατητικές Διαδρομές:
 - Ευρωπαϊκό Μονοπάτι E4
 - Ξινό Νερό – Αετός – Νυμφαίο – Σκλήθρο – Λέχοβο
- Τοξοβολία
- Αναρρίχηση
- Παρατήρηση πουλιών
- Παραλίμνιες Δραστηριότητες:

ο Canoe στη Λίμνη Ζάζαρη

Η υποπεριοχή S2 περιλαμβάνει ήπιες δραστηριότητες και δραστηριότητες που σχετίζονται περισσότερο με την άγρια πανίδα, όπως η επίσκεψη στα Καταφύγια του Αρκτούρου, δεδομένης και της μεγαλύτερης ορεινότητας της περιοχής, αλλά και του μεγαλύτερου ποσοστού κάλυψης από δασικές περιοχές, γεγονός που αποτελεί περιοριστικό παράγοντα για την ανάπτυξη δράσεων μεγάλης έντασης. Αντίθετα, η υποπεριοχή S1 περιλαμβάνει εκτός από τις περιπατητικές διαδρομές και δραστηριότητες που σχετίζονται με την επισκεψιμότητα σε οιοποποιεία, αρχαιολογικούς χώρους κλπ.

Η φέρουσα ικανότητα (ΦΙ) προκύπτει, όπως προαναφέρθηκε από τον υπολογισμό της σε τρία επίπεδα:

- Χωρική /Φυσική ΦΙ (PCC),
- Πραγματική ΦΙ (RCC)
- Αποτελεσματική ή Ισχύουσα ΦΙ (ECC)

Κάθε επίπεδο αποτελεί διορθωτικό επίπεδο ικανότητας του προηγούμενου επιπέδου, δηλαδή, η PCC είναι πάντοτε μεγαλύτερη της RCC και η RCC μεγαλύτερη ή ίση της ECC:

$$PCC > RCC \text{ και } RCC \geq ECC$$

Στις περισσότερες περιπτώσεις η τιμή της πραγματικής και ισχύουσας φέρουσας ικανότητας είναι υποδεκαπλάσια της χωρικής/φυσικής.

Εκτίμηση της Χωρικής/Φυσικής Φέρουσας Ικανότητας (Physical Carrying Capacity - PCC)

Για τον υπολογισμό της Φέρουσας Ικανότητας θα ληφθούν υπόψη οι δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στην περιοχή και στην ουσία αποτελούν και τους χώρους εκείνους που μπορούν να δεχτούν επισκέπτες.

Υπολογίζεται βάσει του τύπου:

$$PCC = A \times U/a \times Rf$$

Όπου: A = διαθέσιμη έκταση για χρήση επισκεπτών

U/a = έκταση που απαιτείται για κάθε επισκέπτη

Rf = rotation factor (Περίοδος που είναι ανοικτή η περιοχή για επισκέψεις/
[Μέσος χρόνος χρήσης/επίσκεψη])

Διευκρινήσεις:

A: η διαθέσιμη επιφάνεια (A) προσδιορίζεται από τις ιδιαίτερες συνθήκες και τους περιορισμούς που προκύπτουν για την προστατευόμενη περιοχή για την προστασία των φυσικών πόρων της περιοχής και την ασφάλεια των επισκεπτών. Για την περιοχή μελέτης για κάθε τμήμα υπολογίσθηκε το μήκος των διαδρομών/μονοπατιών που στην παρούσα κατάσταση είναι χρησιμοποιούμενα (ή μπορούν να χρησιμοποιηθούν, ή έχουν χρησιμοποιηθεί κατά διαστήματα). Επίσης υπολογίσθηκαν οι εκτάσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν προς άσκηση κάποιας δραστηριότητας. Οι υπολογισμοί έγιναν με χρήση Γεωγραφικών Πληροφοριακών Συστημάτων.

U/a: η έκταση που απαιτείται για την άσκηση της δραστηριότητας. Στην περίπτωση των μονοπατιών – διαδρομών χρησιμοποιήθηκε η αναλογία 1 άτομο ανά 20 μέτρα μονοπατιού. Η αναλογία αυτή χρησιμοποιείται κατά μέσο όρο σε περιοχές για την εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας μονοπατιών σε προστατευόμενες περιοχές καθώς δεν δημιουργεί το αίσθημα του συνωστισμού κατά την πορεία αλλά και κατά τη στάση (για παρατήρηση της φύσης, ανάπαυση). Για τις ποτάμιες δραστηριότητες για να πληρούνται οι προϋποθέσεις ελάχιστης ασφάλειας δεχτήκαμε την αναλογία 1 βάρκα ανά 100 μέτρα. Τέλος, για τις ποδηλατικές διαδρομές χρησιμοποιήθηκε η αναλογία 1 ποδήλατο ανά 10 μέτρα. Αυτή η αναλογία προέκυψε ύστερα από διαβούλευση με ειδικούς του χώρου. Ειδικότερα, η απόσταση σε ένα μονοπάτι μεταξύ δύο ποδηλατιστών μπορεί να κυμανθεί από 5 – 7 μέτρα. Είναι μικρότερη από αυτή των πεζών γιατί πρόκειται για μια δραστηριότητα πιο ομαδική, υπάρχει ψυχολογική και συναισθηματική σύνδεση μεταξύ των ποδηλατιστών, είναι πιο ομαδική δραστηριότητα αφού συνήθως ο τρόπος οδήγησης επηρεάζεται από τον επικεφαλής, κλπ.

Rf: Η περίοδος που είναι ανοικτή η περιοχή για επισκέψεις ποικίλει ανάλογα με την περιοχή και ανάλογα με τη δραστηριότητα. Συνήθως, οι περισσότερες δραστηριότητες είναι εποχιακές, αν λάβει κανείς υπόψη και τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν ανά εποχή. Ο μέσος χρόνος χρήσης ανά επίσκεψη διαφοροποιείται ανά τμήμα/διαδρομή.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω η χωρική φέρουσα ικανότητα για τα επιμέρους τμήματα/διαδρομές είναι:

Για την περιοχή S1:

Ποδηλατικές διαδρομές:

Στην περιοχή δεν εντοπίζεται κάποια συγκεκριμένη ποδηλατική διαδρομή και η δραστηριότητα αναπτύσσεται κυρίως κατά μήκος του υφιστάμενου οδικού δικτύου ή σε ορεινά τμήματα του Δήμου (ποδηλασία βουνού):

A= 100.000 μέτρα

U/a= 0,1 (1 ποδήλατο ανά 10 μέτρα)

Rf=10 (1 ώρα μέσος χρόνος χρήσης ανά επίσκεψη, συμπεριλαμβανομένου του μέσου χρόνου της διαδρομής, στάσης για παρατήρηση, αναψυχή. Εννιά (9) μήνες το χρόνο δηλαδή 270 ημέρες και η περιοχή είναι ανοιχτή 8 ώρες τη μέρα)

Άρα:

$PCC_{\text{ποδηλασίας βουνού}} = 100.000 \text{ μέτρα} \times 0,1 \times 8 = 80.000 \text{ άτομα}$

Περιπατητικές Διαδρομές:

A. Ευρωπαϊκό Μονοπάτι E4α

A= 19.200 μέτρα (περιλαμβάνει τη διαδρομή από τη Λίμνη Βεγορίτιδα-Αμύνταιο-Ξινό Νερό-όρια Δήμου Αμυνταίου)

U/a= 0,05 (1 άτομο ανά 20 μέτρα)

Rf=1,25 (8 ώρες μέσος χρόνος χρήσης ανά επίσκεψη, συμπεριλαμβανομένου του μέσου χρόνου της διαδρομής, στάσης για παρατήρηση, αναψυχή. Η διαδρομή γίνεται ολόκληρο το χρόνο και η διάρκειά της είναι δύο μέρες, 9,5 ώρες περίπου την ημέρα και η διαδρομή είναι ανοιχτή 10 ώρες τη μέρα)

Άρα:

$PCC_{E4\alpha} = 19.200 \times 0,05 \times 1,25 = 1.200 \text{ άτομα}$

B. Περίπατο στο βουνό

A= 30.000 μέτρα

U/a= 0,05 (1 άτομο ανά 20 μέτρα)

$Rf=1,3$ (2,5 ώρες μέσος χρόνος χρήσης ανά επίσκεψη, συμπεριλαμβανομένου του μέσου χρόνου της διαδρομής, στάσης για παρατήρηση, αναψυχή. Η διαδρομή γίνεται 9 μήνες το χρόνο και η διάρκειά της είναι 6 ώρες. Η διαδρομή είναι ανοιχτή 8 ώρες τη μέρα και διαρκεί 6 ώρες περίπου τη μέρα)

Άρα

$$PCC_{\text{περίπατου στο βουνό}} = 30.000 \times 0,05 \times 1,3 = 1.950 \text{ άτομα}$$

Περίπατος με άλογο:

Στην περιοχή δίνεται η δυνατότητα για ελεύθερη ιππασία, με την πραγματοποίηση περιπάτων στο βουνό, κατά μήκος πολλών διαδρομών και μονοπατιών.

$$A = 60.000 \text{ μέτρα}$$

$$U/a = 0,2 \text{ (1 άλογο ανά 5 μέτρα)}$$

$Rf=8$ (1 ώρα μέσος χρόνος χρήσης ανά επίσκεψη, συμπεριλαμβανομένου του μέσου χρόνου της διαδρομής, στάσης για παρατήρηση, αναψυχή. Εννέα (9) μήνες το χρόνο δηλαδή 270 ημέρες και η περιοχή είναι ανοιχτή 6 ώρες τη μέρα)

Άρα:

$$PCC_{\text{περίπατου με άλογο}} = 60.000 \text{ μέτρα} \times 0,2 \times 6 = 72.000 \text{ άτομα}$$

Χωρική Φέρουσα Ικανότητα της υποπεριοχής S1

Σε επίπεδο υποπεριοχής η χωρική φέρουσα ικανότητα είναι:

$$PCC = PCC_{\text{ποδηλασίας βουνού}} + PCC_{E4a} + PCC_{\text{περίπατου στο βουνό}} + PCC_{\text{περίπατου με άλογο}} = 80.000 + 1.200 + 1.950 + 72.000 = 155.150 \text{ άτομα}$$

Για την περιοχή S2:

Ποδηλατικές διαδρομές:

Στην περιοχή δεν εντοπίζεται κάποια συγκεκριμένη ποδηλατική διαδρομή και η δραστηριότητα αναπτύσσεται κυρίως κατά μήκος του υφιστάμενου οδικού δικτύου ή σε ορεινά τμήματα του Δήμου (ποδηλασία βουνού):

$$A = 100.000 \text{ μέτρα}$$

$$U/a = 0,1 \text{ (1 ποδήλατο ανά 10 μέτρα)}$$

$R_f=10$ (1 ώρα μέσος χρόνος χρήσης ανά επίσκεψη, συμπεριλαμβανομένου του μέσου χρόνου της διαδρομής, στάσης για παρατήρηση, αναψυχή. Εννιά (9) μήνες το χρόνο δηλαδή 270 ημέρες και η περιοχή είναι ανοιχτή 8 ώρες τη μέρα)

Άρα:

$$PCC_{\text{ποδηλασίας βουνού}} = 100.000 \text{ μέτρα} \times 0,1 \times 8 = 80.000 \text{ άτομα}$$

Περιπατητικές Διαδρομές:

A. Ευρωπαϊκό Μονοπάτι E4β

$A= 4.910$ μέτρα (περιλαμβάνει τη διαδρομή από τα όρια του Δήμου Αμυνταίου-Αετό-Νυμφαίο-όρια Δήμου Αμυνταίου)

$U/a= 0,05$ (1 άτομο ανά 20 μέτρα)

$R_f=3,3$ (3 ώρες μέσος χρόνος χρήσης ανά επίσκεψη, συμπεριλαμβανομένου του μέσου χρόνου της διαδρομής, στάσης για παρατήρηση, αναψυχή. Η διαδρομή γίνεται ολόκληρο το χρόνο και η διαδρομή είναι ανοιχτή 10 ώρες τη μέρα)

Άρα:

$$PCC_{E4\beta} = 4.910 \times 0,05 \times 3,3 = 810 \text{ άτομα}$$

B. Περίπατο στο βουνό

$A= 170.000$ μέτρα

$U/a= 0,05$ (1 άτομο ανά 20 μέτρα)

$R_f=1,3$ (2,5 ώρες μέσος χρόνος χρήσης ανά επίσκεψη, συμπεριλαμβανομένου του μέσου χρόνου της διαδρομής, στάσης για παρατήρηση, αναψυχή. Η διαδρομή γίνεται 9 μήνες το χρόνο και η διάρκειά της είναι 6 ώρες. Η διαδρομή είναι ανοιχτή 8 ώρες τη μέρα και διαρκεί 6 ώρες περίπου τη μέρα)

Άρα

$$PCC_{\text{περίπατου στο βουνό}} = 170.000 \times 0,05 \times 1,3 = 11.050 \text{ άτομα}$$

Περίπατος με άλογο:

Στην περιοχή δίνεται η δυνατότητα για ελεύθερη ιππασία, με την πραγματοποίηση περιπάτων στο βουνό, κατά μήκος πολλών διαδρομών και μονοπατιών.

A= 60.000 μέτρα

U/a= 0,2 (1 άλογο ανά 5 μέτρα)

Rf=8 (1 ώρα μέσος χρόνος χρήσης ανά επίσκεψη, συμπεριλαμβανομένου του μέσου χρόνου της διαδρομής, στάσης για παρατήρηση, αναψυχή. Εννέα (9) μήνες το χρόνο δηλαδή 270 ημέρες και η περιοχή είναι ανοιχτή 6 ώρες τη μέρα)

Άρα:

PCC_{περίπατου με άλογο} =60.000 μέτρα x 0,2 x 6 =72.000 άτομα

Λιμναίες Δραστηριότητες

Canoe στη Λίμνη Ζάζαρη:

Για την εκτίμηση τις φέρουσας ικανότητας σε τέτοιου είδους δραστηριότητες δεν υπάρχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές σύμφωνα με την υπάρχουσα βιβλιογραφία. Για το σκοπό αυτό γίνονται ορισμένες παραδοχές σύμφωνα με την εμπειρία των ατόμων που ασκούν τέτοιες δραστηριότητες:

- Η απόσταση μεταξύ των βαρκών στο canoe ορίστηκε στα 10 μέτρα για να υπάρχει ασφάλεια κατά την πορεία
- Ο μέγιστος αριθμός ατόμων ανά βάρκα είναι 6 άτομα

A= 10.000 μέτρα στη λίμνη Ζάζαρη

U/a= 0,1 (1 βάρκα ανά 10 μέτρα)

Rf=0,125 (1 ώρα μέσος χρόνος χρήσης ανά επίσκεψη, συμπεριλαμβανομένου του μέσου χρόνου της διαδρομής, στάσης για παρατήρηση, αναψυχή. Η περιοχή είναι διαθέσιμη 9 μήνες το χρόνο για 8 ώρες τη μέρα)

PCC_{canoe} =10.000 μέτρα x 0,1 x 8 =8.000 άτομα

Λοιπές Δραστηριότητες

Στην περιοχή γίνονται και άλλες δραστηριότητες πλην των παραπάνω όπως Τοξοβολία, Αναρρίχηση σε τεχνητό πύργο, Παρατήρηση πουλιών, Μάζεμα μανιταριών, οι οποίες πραγματοποιούνται συμπληρωματικά με τις προηγούμενες δραστηριότητες και για χρονικό διάστημα 3-4 μηνών. Λόγω έλλειψης σημαντικών στοιχείων η χωρική φέρουσα ικανότητα εκτιμάται βάση παραδοχής στα 5.000 επιπλέον άτομα.

Χωρική Φέρουσα Ικανότητα της υποπεριοχής S2

Σε επίπεδο υποπεριοχής η χωρική φέρουσα ικανότητα είναι:

$$PCC = PCC_{\text{Ποδηλασίας βουνού}} + PCC_{E4b} + PCC_{\text{Περίπατου στο βουνό}} + PCC_{\text{Περίπατου με άλογο}} + PCC_{\text{canoe}} + PCC_{\text{λοιπά}} = 80.000 + 810 + 11.050 + 72.000 + 8.000 + 5.000 = 176.860 \text{ άτομα}$$

Συνολικά η χωρική φέρουσα ικανότητα για όλη την περιοχή είναι:

$$PCC = 332.010 \text{ άτομα}$$

Εκτίμηση της «Πραγματικής» Φέρουσας Ικανότητας (Real Carrying Capacity - RCC)

Περιλαμβάνει τη χωρική φέρουσα ικανότητα αφαιρουμένων των διορθωτικών παραγόντων (corrective factors), οι οποίοι προκύπτουν λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής (περιβαλλοντικές και διαχειριστικές μεταβλητές).

Υπολογίσθηκε βάσει του τύπου

$$RCC = PCC - Cf1 - Cf2 - \dots - Cfn$$

Όπου: Cf = ο διορθωτικός παράγοντας που εκφράζεται σε ποσοστό

$$RCC = PCC \times (100 - Cf1)\% \times (100 - Cf2)\% \times \dots \times (100 - Cfn)\%$$

$$Cf = [M1 / Mt] \times 100$$

M1 = limiting magnitude of variable (περιοριστικό μέγεθος μεταβλητής)

Mt = total magnitude of variable (συνολικό μέγεθος μεταβλητής)

Στον πίνακα που ακολουθεί δίνεται η εκτίμηση της RCC ανά υπό-περιοχή και δραστηριότητα.

Πίνακας 30: Εκτίμηση της RCC ανά υπό-περιοχή και δραστηριότητα

	Cfs (%)	(100-Cfs) /100	Cfw (%)	(100-Cfw) /100	Cfb (%)	(100-Cfb) /100	Cfbear (%)	(100-Cfbear) /100	RCC
Υποπεριοχή S1									
Ποδηλατικές διαδρομές	9,86	0,9014	33,3	0,667	0	0,75	75	0,25	27.056
E4α	9,86	0,9014	33,3	0,667	25	0,75	25	0,75	406
Περίπατος στο βουνό	9,86	0,9014	33,3	0,667	25	0,75	25	0,75	660
Περίπατος με άλογο	9,86	0,9014	33,3	0,667	25	0,75	25	0,75	24.345
Σύνολο									52.467
Υποπεριοχή S2									
Ποδηλατικές διαδρομές	9,86	0,9014	33,3	0,667	0	0,75	75	0,25	27.056
E4β	9,86	0,9014	33,3	0,667	25	0,75	25	0,75	274
Περίπατος στο βουνό	9,86	0,9014	33,3	0,667	25	0,75	25	0,75	3.737
Περίπατος με άλογο	9,86	0,9014	33,3	0,667	25	0,75	25	0,75	24.345
Canyoning στη Λίμνη Ζάζαρη	9,86	0,9014	22,2	0,778	25	0,75	25	0,75	3.156
Λοιπά									5.000
Σύνολο									63.568

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

RCC της περιοχής μελέτης: = 116.035 άτομα

Ως διορθωτικοί παράγοντες (Cfs) ελήφθησαν δύο κύριες κατηγορίες: Φυσικοί παράγοντες και Παράγοντες όχλησης στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος (προστατευταίων αντικειμένων).

Φυσικοί παράγοντες

Cfs = ο διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω πολύ έντονης ηλιοφάνειας και υψηλών θερμοκρασιών

Cfw = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω κακών καιρικών συνθηκών (έντονοι άνεμοι, χαμηλή θερμοκρασία, βροχοπτώσεις, χιονοπτώσεις)

Παράγοντες όχλησης στοιχείων φυσικού περιβάλλοντος (προστατευταίων αντικειμένων)

Επελέγησαν α) ο παράγοντας όχλησης της ορνιθοπανίδας (Cfb), β) ο παράγοντας όχλησης της αρκούδας (Cfbear), που δέχονται την επίπτωση από την τουριστική δραστηριότητα.

Για τον υπολογισμό του κάθε παράγοντα η προσέγγιση έγινε σε κάθε τμήμα χωριστά.

S1: Ευρύτερη Περιοχή Αμυνταίου & Λιμνών Βεγορίτιδας - Πετρών

Ποδηλατικές Διαδρομές: Η περιοχή είναι επισκέψιμη εννέα (9) μήνες το χρόνο

Φυσικοί παράγοντες

Cfs = ο διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω πολύ έντονης ηλιοφάνειας και υψηλών θερμοκρασιών

Για τον υπολογισμό του παράγοντα έγινε η ακόλουθη παραδοχή:

Ώρες υψηλής θερμοκρασίας στη διάρκεια της ημέρας: 12.00 – 16.00= 4ώρες/ημέρα για χρονική περίοδο 3 μηνών (Ιούνιος-Αύγουστος)

3 μήνεςx30 ημέρες=90 ημέρες

Άρα:

$M1 = 90 \times 4 = 360$ ώρες/χρόνο

$Mt = 365 \times 10 = 3650$

$Cfs = (M1 \times 100) / Mt = 9,86\%$

Cfw = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω κακών καιρικών συνθηκών (έντονοι άνεμοι, χαμηλή θερμοκρασία, βροχοπτώσεις, χιονοπτώσεις)

Η διάρκεια των κακών καιρικών συνθηκών που έχουν επίπτωση στην προσβασιμότητα της περιοχής υπολογίσθηκε κατά μέσο όρο σε 3 μήνες, άρα:

$$M1 = 3 \text{ μήνες/χρόνο}$$

$$Mt = 9 \text{ μήνες (συνολικός αριθμός μηνών χρήσης της περιοχής)}$$

$$Cfw = (M1 \times 100) / Mt = 33,3\%$$

Παράγοντες όχλησης στοιχείων φυσικού περιβάλλοντος (προστατευταίων αντικειμένων)

Cfb = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της ορνιθοπανίδας που είναι πολύ σημαντική για την περιοχή (κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγής ή/και φωλεοποίησης)

$$M1 = 3 \text{ μήνες/χρόνο}$$

$$Mt = 12 \text{ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο)}$$

$$Cfb = (M1 \times 100) / Mt = 25\%$$

Cfbear = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της αρκούδας (κατά την περίοδο του χειμέριου ύπνου).

Θα περιοριστεί ο παράγοντας μόνο την περίοδο του χειμέριου ύπνου. Επομένως:

$$M1 = 3 \text{ μήνες /χρόνο}$$

$$Mt = 12 \text{ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο που η δραστηριότητα είναι διαθέσιμη)}$$

$$Cfbear = (M1 \times 100) / Mt = 25\%$$

Ευρωπαϊκό Μονοπάτι E4a

Φυσικοί παράγοντες

Cfs = ο διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω πολύ έντονης ηλιοφάνειας και υψηλών θερμοκρασιών

Για τον υπολογισμό του παράγοντα έγινε η ακόλουθη παραδοχή:

Ώρες υψηλής θερμοκρασίας στη διάρκεια της ημέρας: 12.00 – 16.00= 4ώρες/ημέρα για χρονική περίοδο 3 μηνών (Ιούνιος-Αύγουστος)

$$3 \text{ μήνες} \times 30 \text{ ημέρες} = 90 \text{ ημέρες}$$

Άρα:

$$M1 = 90 \times 4 = 360 \text{ ώρες/χρόνο}$$

$$Mt = 365 \times 10 = 3650$$

$$Cfs = (M1 \times 100) / Mt = 9,86\%$$

Cfw = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω κακών καιρικών συνθηκών (έντονοι άνεμοι, χαμηλή θερμοκρασία, βροχοπτώσεις, χιονοπτώσεις)

Η διάρκεια των κακών καιρικών συνθηκών που έχουν επίπτωση στην προσβασιμότητα της περιοχής υπολογίσθηκε κατά μέσο όρο σε 3 μήνες, άρα:

$$M1 = 3 \text{ μήνες/χρόνο}$$

$$Mt = 12 \text{ μήνες (συνολικός αριθμός μηνών χρήσης της περιοχής)}$$

$$Cfw = (M1 \times 100) / Mt = 25\%$$

Παράγοντες όχλησης στοιχείων φυσικού περιβάλλοντος (προστατευταίων αντικειμένων)

Cfb = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της ορνιθοπανίδας που είναι πολύ σημαντική για την περιοχή (κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγής ή/και φωλεοποίησης) και των λοιπών ειδών πανίδας.

$$M1 = 3 \text{ μήνες/χρόνο}$$

$$Mt = 12 \text{ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο)}$$

$$Cfb = (M1 \times 100) / Mt = 25\%$$

Cfbear = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της αρκούδας (κατά την περίοδο του χειμέριου ύπνου).

Θα περιοριστεί ο παράγοντας μόνο την περίοδο τ του χειμέριου ύπνου. Επομένως:

$$M1 = 3 \text{ μήνες /χρόνο}$$

$$Mt = 12 \text{ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο που η δραστηριότητα είναι διαθέσιμη)}$$

$$Cfbear = (M1 \times 100) / Mt = 25\%$$

Περίπατος στο βουνό

Φυσικοί παράγοντες

Cfs = ο διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω πολύ έντονης ηλιοφάνειας και υψηλών θερμοκρασιών

Για τον υπολογισμό του παράγοντα έγινε η ακόλουθη παραδοχή:

Ώρες υψηλής θερμοκρασίας στη διάρκεια της ημέρας: 12.00 – 16.00= 4ώρες/ημέρα
για χρονική περίοδο 3 μηνών (Ιούνιος-Αύγουστος)

3 μήνεςx30 ημέρες=90 ημέρες

Άρα:

$$M1 = 90 \times 4 = 360 \text{ ώρες/χρόνο}$$

$$Mt = 365 \times 10 = 3650$$

$$Cfs = (M1 \times 100) / Mt = 9,86\%$$

Cfw = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω κακών καιρικών συνθηκών (έντονοι άνεμοι, χαμηλή θερμοκρασία, βροχοπτώσεις, χιονοπτώσεις)

Η διάρκεια των κακών καιρικών συνθηκών που έχουν επίπτωση στην προσβασιμότητα της περιοχής υπολογίσθηκε κατά μέσο όρο σε 3 μήνες, άρα:

$$M1 = 3 \text{ μήνες/χρόνο}$$

$$Mt = 9 \text{ μήνες (συνολικός αριθμός μηνών χρήσης της περιοχής)}$$

$$Cfw = (M1 \times 100) / Mt = 33,3\%$$

Παράγοντες όχλησης στοιχείων φυσικού περιβάλλοντος (προστατευταίων αντικειμένων)

Cfb = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της ορνιθοπανίδας που είναι πολύ σημαντική για την περιοχή (κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγής ή/και φωλεοποίησης) και των λοιπών ειδών πανίδας.

$$M1 = 3 \text{ μήνες/χρόνο}$$

$$Mt = 12 \text{ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο)}$$

$$Cfb = (M1 \times 100) / Mt = 25\%$$

Cfbear = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της αρκούδας (κατά την περίοδο του χειμέριου ύπνου).

Θα περιοριστεί ο παράγοντας μόνο την περίοδο του χειμέριου ύπνου. Επομένως:

$$M1 = 3 \text{ μήνες /χρόνο}$$

$$Mt = 12 \text{ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο που η δραστηριότητα είναι διαθέσιμη)}$$

$$Cfbear = (M1 \times 100) / Mt = 25\%$$

Περίπατος με άλογο

Φυσικοί παράγοντες

Cfs = ο διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω πολύ έντονης ηλιοφάνειας και υψηλών θερμοκρασιών

Για τον υπολογισμό του παράγοντα έγινε η ακόλουθη παραδοχή:

Ώρες υψηλής θερμοκρασίας στη διάρκεια της ημέρας: 12.00 – 16.00= 4ώρες/ημέρα για χρονική περίοδο 3 μηνών (Ιούνιος-Αύγουστος)

3 μήνεςx30 ημέρες=90 ημέρες

Άρα:

$M1 = 90 \times 4 = 360$ ώρες/χρόνο

$Mt = 365 \times 10 = 3650$

$Cfs = (M1 \times 100) / Mt = 9,86\%$

Cfw = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω κακών καιρικών συνθηκών (έντονοι άνεμοι, χαμηλή θερμοκρασία, βροχοπτώσεις, χιονοπτώσεις)

Η διάρκεια των κακών καιρικών συνθηκών που έχουν επίπτωση στην προσβασιμότητα της περιοχής υπολογίσθηκε κατά μέσο όρο σε 3 μήνες, άρα:

$M1 = 3$ μήνες/χρόνο

$Mt = 9$ μήνες (συνολικός αριθμός μηνών χρήσης της περιοχής)

$Cfw = (M1 \times 100) / Mt = 33,3\%$

Παράγοντες όχλησης στοιχείων φυσικού περιβάλλοντος (προστατευταίων αντικειμένων)

Cfb = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της ορνιθοπανίδας που είναι πολύ σημαντική για την περιοχή (κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγής ή/και φωλεοποίησης) και των λοιπών ειδών πανίδας.

$M1 = 3$ μήνες/χρόνο

$Mt = 9$ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο)

$Cfb = (M1 \times 100) / Mt = 33,3\%$

Cfbear = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της αρκούδας (κατά την περίοδο του χειμέριου ύπνου).

Θα περιοριστεί ο παράγοντας μόνο την περίοδο του χειμέριου ύπνου. Επομένως:

$$M1 = 3 \text{ μήνες /χρόνο}$$

$$Mt = 12 \text{ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο που η δραστηριότητα είναι διαθέσιμη)}$$

$$Cfbear = (M1 \times 100) / Mt = 25\%$$

Ξεναγήσεις σε οινοποιεία της περιοχής

Φυσικοί παράγοντες

Cfs = ο διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω πολύ έντονης ηλιοφάνειας και υψηλών θερμοκρασιών

Για τον υπολογισμό του παράγοντα έγινε η ακόλουθη παραδοχή:

Ώρες υψηλής θερμοκρασίας στη διάρκεια της ημέρας: 12.00 – 16.00= 4ώρες/ημέρα για χρονική περίοδο 3 μηνών (Ιούνιος-Αύγουστος)

$$3 \text{ μήνες} \times 30 \text{ ημέρες} = 90 \text{ ημέρες}$$

Άρα:

$$M1 = 90 \times 4 = 360 \text{ ώρες/χρόνο}$$

$$Mt = 365 \times 10 = 3650$$

$$Cfs = (M1 \times 100) / Mt = 9,86\%$$

Cfw = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω κακών καιρικών συνθηκών (έντονοι άνεμοι, χαμηλή θερμοκρασία, βροχοπτώσεις, χιονοπτώσεις)

Η διάρκεια των κακών καιρικών συνθηκών που έχουν επίπτωση στην προσβασιμότητα της περιοχής υπολογίσθηκε κατά μέσο όρο σε 2 μήνες, άρα:

$$M1 = 2 \text{ μήνες/χρόνο}$$

$$Mt = 12 \text{ μήνες (συνολικός αριθμός μηνών χρήσης της περιοχής)}$$

$$Cfw = (M1 \times 100) / Mt = 16,6\%$$

Παράγοντες όχλησης στοιχείων φυσικού περιβάλλοντος (προστατευταίων αντικειμένων)

Cfb = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της ορνιθοπανίδας που είναι πολύ σημαντική για την περιοχή (κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγής ή/και φωλεοποίησης) και των λοιπών ειδών πανίδας.

$$M1 = 3 \text{ μήνες/χρόνο}$$

$$Mt = 9 \text{ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο)}$$

$$Cfb = (M1 \times 100) / Mt = 33,3\%$$

Cfbear = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της αρκούδας (κατά την περίοδο του χειμέριου ύπνου).

Θα περιοριστεί ο παράγοντας μόνο την περίοδο του χειμέριου ύπνου. Επομένως:

$$M1 = 3 \text{ μήνες /χρόνο}$$

$$Mt = 12 \text{ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο που η δραστηριότητα είναι διαθέσιμη)}$$

$$Cfbear = (M1 \times 100) / Mt = 25\%$$

S2: Ευρύτερη Περιοχή Νυμφαίου & Λιμνών Χειμαδίτιδας- Ζάζαρης

Ποδηλατικές Διαδρομές: Η περιοχή είναι επισκέψιμη εννέα (9) μήνες το χρόνο

Φυσικοί παράγοντες

Cfs = ο διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω πολύ έντονης ηλιοφάνειας και υψηλών θερμοκρασιών

Για τον υπολογισμό του παράγοντα έγινε η ακόλουθη παραδοχή:

Ώρες υψηλής θερμοκρασίας στη διάρκεια της ημέρας: 12.00 – 16.00= 4ώρες/ημέρα για χρονική περίοδο 3 μηνών (Ιούνιος-Αύγουστος)

$$3 \text{ μήνες} \times 30 \text{ ημέρες} = 90 \text{ ημέρες}$$

Άρα:

$$M1 = 90 \times 4 = 360 \text{ ώρες/χρόνο}$$

$$Mt = 365 \times 10 = 3650$$

$$Cfs = (M1 \times 100) / Mt = 9,86\%$$

Cfw = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω κακών καιρικών συνθηκών (έντονοι άνεμοι, χαμηλή θερμοκρασία, βροχοπτώσεις, χιονοπτώσεις)

Η διάρκεια των κακών καιρικών συνθηκών που έχουν επίπτωση στην προσβασιμότητα της περιοχής υπολογίσθηκε κατά μέσο όρο σε 3 μήνες, άρα:

$$M1 = 3 \text{ μήνες/χρόνο}$$

$$Mt = 9 \text{ μήνες (συνολικός αριθμός μηνών χρήσης της περιοχής)}$$

$$C_{fw} = (M1 \times 100) / M_t = 33,3\%$$

Παράγοντες όχλησης στοιχείων φυσικού περιβάλλοντος (προστατευταίων αντικειμένων)

Cfb = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της ορνιθοπανίδας που είναι πολύ σημαντική για την περιοχή (κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγής ή/και φωλεοποίησης)

$$M1 = 3 \text{ μήνες/χρόνο}$$

$$M_t = 12 \text{ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο)}$$

$$C_{fb} = (M1 \times 100) / M_t = 25\%$$

Cfbear = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της αρκούδας (κατά την περίοδο του χειμέριου ύπνου).

Θα περιοριστεί ο παράγοντας μόνο την περίοδο του χειμέριου ύπνου. Επομένως:

$$M1 = 3 \text{ μήνες /χρόνο}$$

$$M_t = 12 \text{ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο που η δραστηριότητα είναι διαθέσιμη)}$$

$$C_{fbear} = (M1 \times 100) / M_t = 25\%$$

Ευρωπαϊκό Μονοπάτι E4β

Φυσικοί παράγοντες

Cfs = ο διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω πολύ έντονης ηλιοφάνειας και υψηλών θερμοκρασιών

Για τον υπολογισμό του παράγοντα έγινε η ακόλουθη παραδοχή:

Ώρες υψηλής θερμοκρασίας στη διάρκεια της ημέρας: 12.00 – 16.00= 4ώρες/ημέρα για χρονική περίοδο 3 μηνών (Ιούνιος-Αύγουστος)

$$3 \text{ μήνες} \times 30 \text{ ημέρες} = 90 \text{ ημέρες}$$

Άρα:

$$M1 = 90 \times 4 = 360 \text{ ώρες/χρόνο}$$

$$M_t = 365 \times 10 = 3650$$

$$C_{fs} = (M1 \times 100) / M_t = 9,86\%$$

Cfw = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω κακών καιρικών συνθηκών (έντονοι άνεμοι, χαμηλή θερμοκρασία, βροχοπτώσεις, χιονοπτώσεις)

Η διάρκεια των κακών καιρικών συνθηκών που έχουν επίπτωση στην προσβασιμότητα της περιοχής υπολογίσθηκε κατά μέσο όρο σε 3 μήνες, άρα:

$$M1 = 3 \text{ μήνες/χρόνο}$$

$$M_t = 12 \text{ μήνες (συνολικός αριθμός μηνών χρήσης της περιοχής)}$$

$$Cfw = (M1 \times 100) / M_t = 25\%$$

Παράγοντες όχλησης στοιχείων φυσικού περιβάλλοντος (προστατευταίων αντικειμένων)

Cfb = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της ορνιθοπανίδας που είναι πολύ σημαντική για την περιοχή (κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγής ή/και φωλεοποίησης) και των λοιπών ειδών πανίδας.

$$M1 = 3 \text{ μήνες/χρόνο}$$

$$M_t = 12 \text{ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο)}$$

$$Cfb = (M1 \times 100) / M_t = 25\%$$

Cfbear = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της αρκούδας (κατά την περίοδο του χειμέριου ύπνου).

Θα περιοριστεί ο παράγοντας μόνο την περίοδο τ του χειμέριου ύπνου. Επομένως:

$$M1 = 3 \text{ μήνες /χρόνο}$$

$$M_t = 12 \text{ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο που η δραστηριότητα είναι διαθέσιμη)}$$

$$Cfbear = (M1 \times 100) / M_t = 25\%$$

Περίπατος στο βουνό

Φυσικοί παράγοντες

Cfs = ο διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω πολύ έντονης ηλιοφάνειας και υψηλών θερμοκρασιών

Για τον υπολογισμό του παράγοντα έγινε η ακόλουθη παραδοχή:

Ώρες υψηλής θερμοκρασίας στη διάρκεια της ημέρας: 12.00 – 16.00= 4 ώρες/ημέρα για χρονική περίοδο 3 μηνών (Ιούνιος-Αύγουστος)

$$3 \text{ μήνες} \times 30 \text{ ημέρες} = 90 \text{ ημέρες}$$

Άρα:

$$M1 = 90 \times 4 = 360 \text{ ώρες/χρόνο}$$

$$Mt = 365 \times 10 = 3650$$

$$Cfs = (M1 \times 100) / Mt = 9,86\%$$

Cfw = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω κακών καιρικών συνθηκών (έντονοι άνεμοι, χαμηλή θερμοκρασία, βροχοπτώσεις, χιονοπτώσεις)

Η διάρκεια των κακών καιρικών συνθηκών που έχουν επίπτωση στην προσβασιμότητα της περιοχής υπολογίσθηκε κατά μέσο όρο σε 3 μήνες, άρα:

$$M1 = 3 \text{ μήνες/χρόνο}$$

$$Mt = 9 \text{ μήνες (συνολικός αριθμός μηνών χρήσης της περιοχής)}$$

$$Cfw = (M1 \times 100) / Mt = 33,3\%$$

Παράγοντες όχλησης στοιχείων φυσικού περιβάλλοντος (προστατευταίων αντικειμένων)

Cfb = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της ορνιθοπανίδας που είναι πολύ σημαντική για την περιοχή (κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγής ή/και φωλεοποίησης) και των λοιπών ειδών πανίδας.

$$M1 = 3 \text{ μήνες/χρόνο}$$

$$Mt = 12 \text{ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο)}$$

$$Cfb = (M1 \times 100) / Mt = 25\%$$

Cfbear = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της αρκούδας (κατά την περίοδο του χειμέριου ύπνου).

Θα περιοριστεί ο παράγοντας μόνο την περίοδο του χειμέριου ύπνου. Επομένως:

$$M1 = 3 \text{ μήνες /χρόνο}$$

$$Mt = 12 \text{ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο που η δραστηριότητα είναι διαθέσιμη)}$$

$$Cfbear = (M1 \times 100) / Mt = 25\%$$

Περίπατος με άλογο

Φυσικοί παράγοντες

Cfs = ο διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω πολύ έντονης ηλιοφάνειας και υψηλών θερμοκρασιών

Για τον υπολογισμό του παράγοντα έγινε η ακόλουθη παραδοχή:

Ώρες υψηλής θερμοκρασίας στη διάρκεια της ημέρας: 12.00 – 16.00= 4ώρες/ημέρα για χρονική περίοδο 3 μηνών (Ιούνιος-Αύγουστος)

3 μήνεςx30 ημέρες=90 ημέρες

Άρα:

$M1 = 90 \times 4 = 360$ ώρες/χρόνο

$Mt = 365 \times 10 = 3650$

$Cfs = (M1 \times 100) / Mt = 9,86\%$

Cfw = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω κακών καιρικών συνθηκών (έντονοι άνεμοι, χαμηλή θερμοκρασία, βροχοπτώσεις, χιονοπτώσεις)

Η διάρκεια των κακών καιρικών συνθηκών που έχουν επίπτωση στην προσβασιμότητα της περιοχής υπολογίσθηκε κατά μέσο όρο σε 3 μήνες, άρα:

$M1 = 3$ μήνες/χρόνο

$Mt = 9$ μήνες (συνολικός αριθμός μηνών χρήσης της περιοχής)

$Cfw = (M1 \times 100) / Mt = 33,3\%$

Παράγοντες όχλησης στοιχείων φυσικού περιβάλλοντος (προστατευταίων αντικειμένων)

Cfb = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της ορνιθοπανίδας που είναι πολύ σημαντική για την περιοχή (κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγής ή/και φωλεοποίησης) και των λοιπών ειδών πανίδας.

$M1 = 3$ μήνες/χρόνο

$Mt = 9$ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο)

$Cfb = (M1 \times 100) / Mt = 33,3\%$

Cfbear = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της αρκούδας (κατά την περίοδο του χειμέριου ύπνου).

Θα περιοριστεί ο παράγοντας μόνο την περίοδο του χειμέριου ύπνου. Επομένως:

$M1 = 3$ μήνες /χρόνο

$Mt = 12$ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο που η δραστηριότητα είναι διαθέσιμη)

$Cfbear = (M1 \times 100) / Mt = 25\%$

Canyoning στη Λίμνη Ζάζαρη

Φυσικοί παράγοντες

Cfs = ο διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω πολύ έντονης ηλιοφάνειας και υψηλών θερμοκρασιών

Για τον υπολογισμό του παράγοντα έγινε η ακόλουθη παραδοχή:

Ώρες υψηλής θερμοκρασίας στη διάρκεια της ημέρας: 12.00 – 16.00= 4ώρες/ημέρα για χρονική περίοδο 3 μηνών (Ιούνιος-Αύγουστος)

3 μήνεςx30 ημέρες=90 ημέρες

Άρα:

$M1 = 90 \times 4 = 360$ ώρες/χρόνο

$Mt = 365 \times 10 = 3650$

$Cfs = (M1 \times 100) / Mt = 9,86\%$

Cfw = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με τη δυσκολία επίσκεψης λόγω κακών καιρικών συνθηκών (έντονοι άνεμοι, χαμηλή θερμοκρασία, βροχοπτώσεις, χιονοπτώσεις)

Η διάρκεια των κακών καιρικών συνθηκών που έχουν επίπτωση στην δραστηριότητα υπολογίστηκε κατά μέσο όρο σε 2 μήνες, άρα:

$M1 = 2$ μήνες/χρόνο

$Mt = 9$ μήνες (συνολικός αριθμός μηνών χρήσης της περιοχής)

$Cfw = (M1 \times 100) / Mt = 22,2\%$

Παράγοντες όχλησης στοιχείων φυσικού περιβάλλοντος (προστατευταίων αντικειμένων)

Cfb = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της ορνιθοπανίδας που είναι πολύ σημαντική για την περιοχή (κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγής ή/και φωλεοποίησης) και των λοιπών ειδών πανίδας.

$M1 = 3$ μήνες/χρόνο

$Mt = 12$ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο)

$Cfb = (M1 \times 100) / Mt = 25\%$

Cfbear = διορθωτικός παράγοντας σχετικά με την όχληση της αρκούδας (κατά την περίοδο της χειμερίας νάρκης).

Θα περιοριστεί ο παράγοντας μόνο την περίοδο του χειμέριου ύπνου. Επομένως:

$$M1 = 3 \text{ μήνες /χρόνο}$$

$$M_t = 12 \text{ μήνες (Αρ. μηνών/χρόνο που η δραστηριότητα είναι διαθέσιμη)}$$

$$C_{fbear} = (M1 \times 100) / M_t = 25\%$$

Αποτελεσματική ή Ισχύουσα Φέρουσα Ικανότητα (Effective or Permissible Carrying Capacity) (ECC)

Για τον υπολογισμό της ισχύουσας ή αποτελεσματικής φέρουσας ικανότητας, δηλαδή τον μέγιστο αριθμό επισκεπτών που μπορεί να δεχθεί η περιοχή βάσει της υφιστάμενης ικανότητας διαχείρισης, διαφοροποιήθηκε ο τρόπος προσέγγισης από την προτεινόμενη μεθοδολογία. Χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από την προσωπική συνέντευξη σε μέλος του Κέντρου Περιβαλλοντικών Περιηγήσεων και Υπαίθριων Δραστηριοτήτων της περιοχής και συγκεκριμένα τον κ. Βογλίδη. Έγινε προσπάθεια υπολογισμού της ECC ανά τμήμα/διαδρομή αλλά λόγω της έλλειψης υποδομών, οργανωμένου φορέα που να καταγράφει με ακρίβεια τον αριθμό επισκεπτών αλλά και λόγω της ανεπαρκούς καταγραφής στοιχείων από αρκετούς ιδιοκτήτες ξενοδοχειακών καταλυμάτων της περιοχής, η τιμή της ECC σχεδόν μηδενίζεται. Για τον λόγο αυτό αποφασίστηκε από την ομάδα μελέτης η προσέγγιση σε επίπεδο περιοχών και αξιοποιήθηκαν τα εξής:

- Στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. αναφορικά με τις ετήσιες διανυκτερεύσεις και αφίξεις στα ξενοδοχειακά καταλύματα του Δήμου Αμυνταίου.
- Στοιχεία επισκεψιμότητας στο Κέντρο Περιβαλλοντικών Περιηγήσεων και Υπαίθριων Δραστηριοτήτων.
- Στοιχεία επισκεψιμότητας σε οινόποιείο της περιοχής που πραγματοποιεί ξεναγήσεις σε χώρους του.
- Στοιχεία επισκεψιμότητας στα Καταφύγια της Αρκούδας και του Λύκου της περιβαλλοντικής οργάνωσης ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ.

Με βάση και τα προαναφερθέντα στοιχεία, τα οποία αντιστοιχούν περίπου στους επισκέπτες που δέχτηκε συνολικά ο Δήμος την προηγούμενη χρονιά και συμμετείχαν στις δραστηριότητες που λαμβάνουν μέρος στην περιοχή (οι οποίες αφορούν τόσο το φυσικό περιβάλλον όσο και τον οινοτουρισμό), η περιοχή με τα σημερινά δεδομένα μπορεί να διαχειριστεί περίπου **70.000 άτομα το χρόνο**.

Αναφορικά με τις υποδομές που διαθέτει η περιοχή περιορίζεται στα ακόλουθα:

- Δύο Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (στη Λίμνη Χειμαδίτιδα και στη Λίμνη Βεγορίτιδα) τα οποία ωστόσο είναι αναξιοποίητα και μη στελεχωμένα, επομένως δεν βρίσκονται σε λειτουργία την τελευταία χρονική περίοδο
- Δύο καταφύγια της περιβαλλοντικής οργάνωσης ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ (αρκούδας και λύκου)
- 1 Κέντρο Περιβαλλοντικών Περιηγήσεων και Υπαίθριων Δραστηριοτήτων (Άρτεμις Ο.Ε.)

Η ECC είναι το 60,32% της RCC δηλαδή, η φέρουσα ικανότητα της περιοχής, βάσει της διαχειριστικής ικανότητας αυτής στη σημερινή κατάσταση. Επίσης, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι τόσο η PCC όσο και η RCC υπολογίσθηκαν στο σύνολο των διαδρομών/τμημάτων της περιοχής μελέτης και η ECC σε στατιστικά στοιχεία και στοιχεία επισκεψιμότητας.

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι με βάσει τα τρία επίπεδα της φέρουσας ικανότητας, δηλ. η περιοχή, παρουσιάζει μεγάλες δυνατότητες υποδοχής επισκεπτών, οι οποίες περιορίζονται σημαντικά από την έλλειψη υποδομών, κινήτρων, επενδυτικών κεφαλαίων και προσωπικού.

Πίνακας 31: Συγκεντρωτικός Πίνακας αποτελεσμάτων Φέρουσας Ικανότητας για το σύνολο των υπό-περιοχών

Φέρουσα Ικανότητα /επίπεδο	PCC	RCC	ECC
Άτομα	332.010	116.035	70.000

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Αναλυτικότερα τα βασικότερα συμπεράσματα για κάθε υποπεριοχή παρουσιάζονται παρακάτω:

S1: Ευρύτερη περιοχή Αμυνταίου και Λιμνών Βεγορίτιδας & Πετρών: Εμφανίζει περισσότερα στοιχεία του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος (αρχαιολογικοί χώροι, πολιτιστικοί χώροι, οινοποιεία) και συνεπώς το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν της διαθέτει πιο «τυποποιημένα» χαρακτηριστικά. Σε σχέση με την άλλη περιοχή ωστόσο υπολείπεται όσον αφορά την τουριστική συγκέντρωση (συγκεντρώνει σε απόλυτο αριθμό τις λιγότερες κλίνες), μικρότερη τουριστική εξάρτηση (κλίνες/πληθυσμό) καθώς και χαμηλή τουριστική εξειδίκευση (κλίνες/ενεργό πληθυσμό). Διαθέτει φυσικούς

πόρους με ιδιαίτερη αξία (λιμναίο οικοσύστημα, διαφορετικότητα ειδών βιοποικιλότητας, είδη άγριας πανίδας όπως η αρκούδα κ.ά.). Αναλογικά με την άλλη περιοχή, οι περιοχές NATURA 2000 στην περιοχή S1 καταλαμβάνουν μεγαλύτερη έκταση έναντι των περιοχών NATURA στην S2, παρότι ο αριθμός των NATURA είναι ισοκατανεμημένος στις δύο περιοχές. Επιπλέον, η περιοχή παρουσιάζει και αυξημένο ενδιαφέρον από πλευράς πολιτιστικού αποθέματος, καθώς χωροθετούνται αρκετά κτιριακά σύνολα αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος, διακρίνεται ένα σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα με νερόμυλους, κλπ. ενώ είναι περισσότερο αστικοποιημένη από την υποπεριοχή S2. Οι ιδιαίτερες πιέσεις που υφίσταται απορρέουν από την εξορυκτική δραστηριότητα και τη γεωργία.

Η φέρουσα ικανότητα του συστήματος, μολονότι δεν υπάρχει ακόμα αναφορά² για προβλήματα-επιπτώσεις, γεγονός που υποδηλώνει έμμεσα ότι δεν υπάρχει πρόβλημα υπέρβασης της θα πρέπει να προσεχθεί σε σχέση με:

- Την Περιβαλλοντική ΦΙ και συγκεκριμένα:
 - Τη διατήρηση των οικοσυστημάτων και των οικοτόπων προτεραιότητας (περιοχές NATURA 2000)
 - Τις πιέσεις που ασκούνται στον οικότοπο της αρκούδας
- Την Πολιτιστική ΦΙ αναφορικά με:
 - Διείσδυση τουριστικής ανάπτυξης (σχέση κλινών/ τοπικό πληθυσμό)
 - Μη αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων
- Την Οικονομική ΦΙ και ειδικότερα:
 - Απασχόληση-εργατικό δυναμικό
 - Μείωση του νεανικού πληθυσμού στην περιοχή – αύξηση γηρασμένου

S2: Ευρύτερη περιοχή Νυμφαίου και Λιμνών Χειμαδίτιδας & Ζάζαρης: Εμφανίζει μεγαλύτερη συγκριτικά πάντα με την S1 τουριστική εξάρτηση και εξειδίκευση εξαιτίας κυρίως της παρουσίας του οικισμού του Νυμφαίου. Παρά το γεγονός ότι χαρακτηρίζεται από δραματική μείωση του πληθυσμού, μειωμένο ενεργό πληθυσμό

² Η απουσία αναφορών και γενικότερα στοιχείων για τυχόν περιβαλλοντικές επιπτώσεις δεν σημαίνει απαραίτητα και την απουσία προβλημάτων.

και έντονη γήρανση, συγκεντρώνει μεγαλύτερο αριθμό κλινών. Το οικολογικό απόθεμα της υπό-περιοχής, συμπυκνώνεται στο λιμναίο οικοσύστημα Χεμαδίτιδας-Ζάζαρης και στον ορεινό όγκο του Βέρνου με πλούσιο φυσικό περιβάλλον και σπάνια προστατευόμενα είδη πανίδας και χλωρίδας (πχ αρκούδα, λύκος κ.ά.). Η παρουσία του Νυμφαίου, εκτός από καταλύτης στην τουριστική ανάπτυξη της περιοχής, συνεισφέρει και στην πολιτιστική αξία, καθώς αποτελεί κηρυγμένο παραδοσιακό οικισμό, ενώ η δραστηριοποίηση της περιβαλλοντικής οργάνωσης ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ στην περιοχή, την καθιστά πόλο εκπαιδευτικού και ερευνητικού ενδιαφέροντος. Αποτελεί την περιοχή που συγκεντρώνει το υψηλότερο ποσοστό της Φέρουσας Ικανότητας, καθώς ο τουριστικός πόλος του Νυμφαίου, αλλά και τα Καταφύγια της αρκούδας και του λύκου, προσελκύουν κάθε χρόνο πολλούς επισκέπτες, δημιουργώντας αρκετές φορές την αίσθηση «κορεσμού» στις υφιστάμενες υποδομές του οικισμού του Νυμφαίου, ωστόσο δεν παρατηρούνται δείγματα υπέρβασής της. Η έντονη σημειακή τουριστική ανάπτυξη, έρχεται σε αντίθεση με το σύνολο της υπόλοιπης υπό-περιοχής S2, η οποία υπολείπεται σημαντικά σε τουριστικές ροές. Η φέρουσα ικανότητα του συστήματος, θα πρέπει να προσεχθεί σε σχέση με:

- Την Περιβαλλοντική ΦΙ και πιο συγκεκριμένα:
 - Τη διατήρηση των οικοσυστημάτων/οικοτόπων
 - Την θεσμοθέτηση χρήσεων γης
- Την Οικονομική ΦΙ και ειδικότερα:
 - Απασχόληση & εργατικό δυναμικό
 - Ανάσχεση μείωσης του μόνιμου πληθυσμού,
 - Παροχή κινήτρων και επενδυτικών κεφαλαίων για οικονομική δραστηριότητα

Γενικότερα, και στις δύο υπό-περιοχές θα πρέπει να **ενθαρρυνθεί**

- Σε σχέση με την Περιβαλλοντική ΦΙ
 - Η προστασία των οικοσυστημάτων/οικοτόπων με την παράλληλη εγκατάσταση συστημάτων παρακολούθησης της άγριας πανίδας για τη βελτίωση της συμβίωσης ανθρώπου και αρκούδας.
 - Η εκπόνηση ειδικής μελέτης για περάσματα για την άγρια πανίδα, σε συνεργασία του Φορέα Διαχείρισης των περιοχών NATURA 2000, του

Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών και της Εγνατίας Οδού Α.Ε. η οποία θα προδιαγράψει πρωτίστως στην υπό-περιοχή S1, τα περάσματα άγριας πανίδας και τα σημεία στα οποία θα πρέπει να κατασκευαστούν.

- Η ενημέρωση των κατοίκων και των επισκεπτών για την ιδιαίτερα αξία της περιοχής συνολικά

➤ Σε σχέση με την Πολιτιστική / Οικονομική ΦΙ

- θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην κατάρτιση του τοπικού δυναμικού προκειμένου να προετοιμαστεί με τα κατάλληλα εφόδια και να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις παροχής των διαφόρων υπηρεσιών και παράλληλα, να αποφευχθεί η αξιοποίηση του (έμπειρου) εργατικού δυναμικού από άλλες περιοχές. Ζητούμενο αποτελεί η αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων της περιοχής και περαιτέρω η συγκράτηση του πληθυσμού στις περιοχές αυτές ή δυνατόν και η αύξηση του μόνιμου πληθυσμού και άρα η αύξηση του ενεργού πληθυσμού, καθώς η περιοχή χαρακτηρίζεται από δραματική μείωση του πληθυσμού.
- Διοργάνωση Εκδηλώσεων με γειτονικούς δήμους των Βαλκανίων όπου φιλοξενούν πληθυσμούς αρκούδας, ώστε να υπάρχει ανταλλαγή νοοτροπίας, ηθών και εθίμων σχετικά με την αλληλεπίδραση του ανθρώπου και της αρκούδας στις περιοχές αυτές.
- Συνδυασμένη ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής και του φυσικού της περιβάλλοντος

Ενώ θα πρέπει να **αποφευχθεί**

➤ Σε σχέση με την Περιβαλλοντική ΦΙ

- Η αλλαγή των χρήσεων γης απουσία ενός ολοκληρωμένου σχεδίου για την πολεοδομική οργάνωση της περιοχής μελέτης που θα θίγει την οικολογική αξία και ισορροπία των οικοσυστημάτων.

3.3. Ενέργειες για την Εφαρμογή της Φέρουσας Ικανότητας

- Υιοθέτηση **Συστήματος Παρακολούθησης και Αξιολόγησης** για την ΦΙ στη βάση των δεικτών που έχουν προσδιοριστεί και νέων δεικτών που θα επιλεγούν
- Υιοθέτηση της Μελέτης από τους φορείς της περιοχής μελέτης
- Επανεκτίμηση και αναθεώρηση των πορισμάτων ανά τακτά χρονικά διαστήματα, ώστε να λαμβάνονται υπόψη δεδομένα, όπως η τρέχουσα οικονομική κατάσταση
- Αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της Φέρουσας Ικανότητας για την κατάρτιση μίας ολοκληρωμένης πολιτικής παρέμβασης για την ύπαιθρο και την προστασία των τοπικών οικοσυστημάτων
- Εκπόνηση Ειδικής Μελέτης για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των τουριστικών ροών. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να αντιμετωπίζονται θέματα σε σχέση με υποδομές, την εξυπηρέτηση των επισκεπτών (απασχολούμενο προσωπικό), την ενδεχόμενη αλληλεπίδραση των δραστηριοτήτων με την αρκούδα κλπ.
- Ενεργή συμμετοχή στη λήψη των αποφάσεων του νέου Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Δυτικής Μακεδονίας

4. Εξειδίκευση της Αναπτυξιακής Στρατηγικής του Δήμου στον τομέα του τουρισμού

Στα πλαίσια της ενότητας αυτής θα προταθεί ένα εύρος δράσεων βασιζόμενες στα αποτελέσματα από τον υπολογισμό της Φέρουσας Ικανότητας για κάθε υπό-περιοχή της περιοχής μελέτης, οποίες στην πορεία θα αξιολογηθούν κατάλληλα ως προς το βαθμό σπουδαιότητας και καταλληλότητας. Στην ουσία οι δράσεις αυτές αποτελούν και τη Στρατηγική Τουριστικής Ανάπτυξης της περιοχής. Το σύστημα αξιολόγησης των δράσεων στηρίζεται σε τέσσερις (4) βασικούς παράγοντες:

- Οι υπό-περιοχές (S1 και S2) που προέκυψαν κατά το προηγούμενο στάδιο της μελέτης, βάσει της αξιολόγησης μιας σειράς ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων,
- Οι δράσεις που περιλαμβάνονται στο ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας 2014-2020 και στο Επιχειρησιακό Σχέδιο του Δήμου Αμυνταίου. Επιπλέον, στον κατάλογο των δράσεων διατυπώνονται προτάσεις της ομάδας έργου οι οποίες κατά κύριο λόγο αποτελούν εξειδίκευση των επιμέρους δράσεων των παραπάνω στρατηγικών σχεδίων. Οι δράσεις οι οποίες θα αξιολογηθούν ανά υπό-περιοχή με τη βοήθεια των επιλεγμένων κριτηρίων διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες: Αυτές που σχετίζονται άμεσα με τον τουριστικό τομέα, και αφορούν στη δημιουργία υποδομών για την προώθηση του τουρισμού υπαίθρου και την προώθηση του τουριστικού προϊόντος και αυτές που σχετίζονται έμμεσα με τον τουριστικό τομέα και αφορούν έργα ανάπτυξης και αναζωογόνησης της υπαίθρου.
- Τις κατευθύνσεις που αποτυπώνονται στη μελέτη του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου «Καποδιστριακού» Δήμου Αμυνταίου και στο «Σχέδιο Προγράμματος Τουριστικής Προβολής Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2018».
- Τα κριτήρια αξιολόγησης των δράσεων, τα οποία έχουν ομαδοποιηθεί σε τρεις κατηγορίες, Περιβάλλον, Κοινωνία, Οικονομία, αποτυπώνοντας τόσο την υφιστάμενη κατάσταση σε κάθε περιοχή μελέτης όσο και την αναμενόμενη επίδραση των δράσεων σε κάθε υπό-περιοχή.

4.1. Καθορισμός ενδεικτικών κατηγοριών Δράσεων για τις υπό-περιοχές

Από άποψη υλοποίησης, οι δράσεις διακρίνονται με βάση τον τελικό τους δικαιούχο, και πιο συγκεκριμένα σε αυτές που ως τελικό δικαιούχο έχουν το δημόσιο και αυτές που αφορούν τον ιδιωτικό τομέα. Ο κατάλογος προτεινόμενων δράσεων που προέκυψε, αποτελεί προϊόν της αξιολογικής σύνθεσης των προτεινόμενων δράσεων που καταγράφονται στα κείμενα των υπερκείμενων πλαισίων χωρικού σχεδιασμού και αναπτυξιακού προγραμματισμού, και των προτάσεων της Ομάδας Έργου. Συνολικά, οι προτεινόμενες δράσεις παρουσιάζονται κάτωθι:

A. Δράσεις άμεσα συσχετιζόμενες με τον Τουριστικό Τομέα

A.1 Τελικοί Δικαιούχοι Δημόσιοι Φορείς

Δράση 1: Δημόσιες υποδομές για την προώθηση του τουρισμού υπαίθρου

- 1.1 Μονοπάτια και Διαδρομές Πεζοπορίας
- 1.2 Χάραξη/Σήμανση μονοπατιών και βελτίωση συνθηκών ασφαλείας
- 1.3 Διαδρομές στον άξονα του «Δρόμου του Κρασιού»
- 1.4 Επαναλειτουργία και στελέχωση των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
- 1.5 Δημιουργία θεματικών μουσείων
- 1.6 Ανακαίνιση/Αποκατάσταση κτιρίων με απόδοσή τους σε χρήσεις πολιτισμού
- 1.7 Αξιοποίηση κτιριακού αποθέματος για τη μετατροπή τους σε τουριστικά καταλύματα
- 1.8 Υποδομές για την παρατήρηση της ορνιθοπανίδας (δημιουργία νέων περιμετρικά των Λιμνών και συντήρηση των υφιστάμενων)
- 1.9 Προστασία του οικότοπου της αρκούδας (πχ περάσματα άγριας πανίδας, οδοσήμανση, περιφράξεις κλπ). Η παρούσα δραστηριότητα θα μπορούσε να απευθύνεται εξίσου και σε ιδιώτες με γνώμονα την προστασία των ιδιοκτησιών τους.
- 1.10 Εκσυγχρονισμός και αξιοποίηση του Κέντρου Αποθεραπείας Φυσικής Κοινωνικής Αποκατάστασης (ΚΑΦΚΑ Αμυνταίου), με δυνατότητες και προδιαγραφές για τη στήριξη του ιατρικού τουρισμού

1.11 Ίδρυση, εγκατάσταση, εξοπλισμός και λειτουργία Γραφείου Τουρισμού/Τουριστικής Ανάπτυξης του Δήμου Αμυνταίου

Δράση 2: Προβολή και προώθηση του τουριστικού προϊόντος

2.1 Εκπόνηση ειδικών μελετών για την ανάπτυξη του τουρισμού υπαίθρου

2.1.1 Εκπόνηση και υλοποίηση Marketing Plan για την προώθηση των τοπικών προϊόντων και των υπηρεσιών της υπαίθρου

2.2 Ενέργειες Επικοινωνίας και Εκπαίδευσης

2.2.1 Προγράμματα φιλοξενίας - Συμμετοχή εξειδικευμένων δημοσιογράφων, τουριστικών γραφείων/πρακτόρων για αναζήτηση ενδιαφερόμενων από νέες τουριστικές αγορές

2.2.2 Εκδηλώσεις προβολής σε επαγγελματίες και καταναλωτές

2.2.3 Συμμετοχή σε εξειδικευμένες εκθέσεις (π.χ. ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ)

2.2.4 Ενίσχυση με στελεχιακό δυναμικό της Διεύθυνσης Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Υπηρεσιών για την εφαρμογή ενεργειών τουριστικής ανάπτυξης του Δήμου Αμυνταίου

2.2.5 Σεμινάρια και εξειδικευμένες εκπαιδευτικές παρουσιάσεις σε θέματα περιβάλλοντος, διαχείρισης της συνύπαρξης ανθρώπου/ανθρώπινων δραστηριοτήτων και άγριας πανίδας, πολιτιστικής ταυτότητας, τουριστικής συνείδησης, κλπ.

2.3 Ενέργειες Πληροφόρησης

2.3.1 Δημιουργία ιστοσελίδας θεματικού περιεχομένου για την προβολή των ελκυστικών στοιχείων της υπαίθρου, τις ενασχολήσεις, τα τοπικά προϊόντα κλπ.

A.2 Τελικοί Δικαιούχοι Ιδιωτικοί Φορείς

Δράση 3: Δημιουργία υποδομών φιλοξενίας (κατά προτίμηση) σε παραδοσιακά κτίρια, και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων (ξενώνες, ξενοδοχεία)

Δράση 4: Δημιουργία νέων επιχειρήσεων ή/και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων επιχειρήσεων του τομέα της εστίασης (εστιατόρια, ταβέρνες, παραδοσιακά καφενεία)

Ιδιαίτερα για τις Δράσεις 3 και 4 θα εξετασθούν οι ακόλουθες κατηγορίες ενισχύσεων:

- I. Συντήρηση, αποκατάσταση και προμήθεια εξοπλισμού για λειτουργία επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε κτιριακό απόθεμα παραδοσιακής «μακεδονίτικης» αρχιτεκτονικής
- II. Βελτίωση, αναβάθμιση, επέκταση και προμήθεια εξοπλισμού των υφιστάμενων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται ήδη σε παραδοσιακά κτίρια
- III. Βελτίωση, αναβάθμιση, επέκταση και προμήθεια εξοπλισμού υφιστάμενων επιχειρήσεων σε μη παραδοσιακά κτίρια
- IV. Αιτήσεις για παραχώρηση χορηγίας μπορούν να υποβάλλονται και για:
 - a. Χρήση μη παραδοσιακών κτιρίων και
 - b. ανέγερση νέων κτισμάτων για νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες. Σε αυτές όμως θα πρέπει να δίνεται χαμηλότερη προτεραιότητα σε σχέση με τα παραδοσιακά κτίρια

Δράση 5: Ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον τομέα του τουρισμού, σχετικών με τα οικοσυστήματα της περιοχής (Λίμνες, ορεινοί όγκοι), τον πολιτισμό, την οινοποιία, τη λαϊκή τέχνη και παράδοση, την τοπική γαστρονομία, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια:

- Επιχειρήσεις μεταποίησης τοπικών προϊόντων
- Πωλητήρια τοπικών προϊόντων
- Πολυλειτουργικά αγροκτήματα
- Εκθεσιακά κέντρα
- Πολιτιστικά κέντρα
- Χώροι πολλαπλών χρήσεων
- Εταιρίες υπαίθριων δραστηριοτήτων
- Εργαστήρια/Σύλλογοι τοπικών παραδοσιακών προϊόντων και ειδών χειροτεχνίας

Δράση 6: Ανάπτυξη υποδομών αγροτουρισμού (επισκέψιμοι χώροι με θεματικό χαρακτήρα)

Ενδεικτικά, παράδειγμα επισκέψιμου χώρου με θεματικό-αγροτικό χαρακτήρα αποτελούν τα επισκέψιμα αγροκτήματα, τα πολυλειτουργικά αγροκτήματα (ΦΕΚ 1145B/3-4-2017) και οι επισκέψιμες μεταποιητικές μονάδες (οινοποιεία, ελαιολιβεύματα, εργαστήρια παραγωγής τοπικών προϊόντων κλπ.)

Η λογική των επισκέψιμων αγροκτημάτων στηρίζεται στην προώθηση καινοτόμων και φιλικών προς το περιβάλλον αγροτικών πρακτικών (βιολογικές μέθοδοι παραγωγής), στην αξιοποίηση κατά το βέλτιστον της αγροτικής παράγωγής (λειτουργία επισκέψιμων μεταποιητικών μονάδων) και στην εισαγωγή στοιχείων αγροτουρισμού με στόχο την ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος.

Τα επισκέψιμα αγροκτήματα πέραν του τουριστικού χαρακτήρα και των οικονομικών σκοπών τους, έχουν και εκπαιδευτική διάσταση, δεδομένου ότι προωθούν τη γνωριμία του επισκέπτη με τον αγροτικό χώρο, τον τρόπο ζωής και τις γεωργοκτηνοτροφικές δραστηριότητες, και την ευαισθητοποίησή του σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και της αγροτικής παράδοσης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Πολυλειτουργικό Αγρόκτημα, το οποίο σύμφωνα με το ΦΕΚ 1145B/3-4-2017 ορίζεται ως εξής: Σύμφωνα με τον ν. 4235/2014 είναι η αγροτική εκμετάλλευση, η οποία διαθέτει, τουλάχιστον: α) καλλιεργήσιμη έκταση β) φυτικό ή ζωικό κεφάλαιο και γ) χώρο εστίασης ή δυνατότητα εκπαίδευσης ή δυνατότητα επίδειξης και παρακολούθησης της παραγωγικής διαδικασίας ή οικοτεχνική μεταποίηση και λειτουργεί με έμφαση στις τοπικές παραγωγικές δυνατότητες κάθε περιοχής.

Κάθε πολυλειτουργικό αγρόκτημα μπορεί προαιρετικά να χαρακτηρίζεται από έναν ή περισσότερους από τους ακόλουθους προσανατολισμούς που υποδηλώνει/-ουν τον/τους τομέα/-εις κύριας δραστηριοποίησής του: α) Γεωργικό (φυτικής ή ζωικής κατεύθυνσης), εφόσον δραστηριοποιείται κυρίως στην αγροτική δραστηριότητα και στην οικοτεχνία, β) Καινοτόμο, εφόσον δραστηριοποιείται κυρίως στην εφαρμογή καινοτόμων πρακτικών και τεχνικών, γ) Περιβαλλοντικό, εφόσον δραστηριοποιείται κυρίως σε φιλοπεριβαλλοντικές δράσεις και δράσεις διατήρησης της βιοποικιλότητας, δ) Πολιτιστικό/ πολιτισμικό, εφόσον δραστηριοποιείται κυρίως στη γνωριμία με την ιστορία, τον πολιτισμό και τις παραδόσεις της ευρύτερης περιοχής και ε) Γαστρονομικό, εφόσον δραστηριοποιείται κυρίως στην ανάδειξη της τοπικής κουζίνας ή της Μεσογειακής διατροφής.

Πιο συγκεκριμένα, Επιδεικτικός Αγρός θεωρείται το πολυλειτουργικό αγρόκτημα, το οποίο εντάσσει στη λειτουργία του μεμονωμένα ή συνδυαστικά δράσεις μεταφοράς γνώσης, καινοτομίας, εκπαίδευσης, επίδειξης μεθόδων και τεχνικών της πρωτογενούς παραγωγικής διαδικασίας και μεταποίησης.

Δράση 7: Δημιουργία δικτύου ομοειδών και συμπληρωματικών επιχειρήσεων

Η λειτουργία των τουριστικών και μη επιχειρήσεων στο πλαίσιο ενός δικτύου:

- Επιτρέπει το διάλογο και τη συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων,
- Ενθαρρύνει την αποδοτικότερη λειτουργία και παραγωγικότητα των επιχειρήσεων λόγω της συλλογικής δράσης,
- Ενισχύει την ανταγωνιστικότητά τους,
- Δίνει τη δυνατότητα μεταφοράς της τεχνογνωσίας.
- Εξασφαλίζει κοινές προδιαγραφές ποιότητας και αισθητικής σε όλους τους χώρους που φέρουν το σήμα του,
- Δίνει τη δυνατότητα εμφάνισης οικονομιών κλίμακας,
- Ενισχύει την προοπτική άντλησης συγχρηματοδοτήσεων από διάφορες πηγές

Χαρακτηριστικά παραδείγματα δικτύων στα οποία δύναται να ενταχθούν οι επιχειρήσεις και οι παραγωγοί του Δήμου Αμυνταίου, αποτελούν:

1. Η Αγροδιατροφική Σύμπραξη Δυτικής Μακεδονίας, η οποία συστάθηκε το 2016, με απώτερο στόχο την υποστήριξη του αγροδιατροφικού τομέα. Σκοπός της Εταιρείας, σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Σχέδιο «Καλάθι Προϊόντων Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας», θα είναι η τεκμηρίωση, υποστήριξη, προβολή, προστασία, ανάδειξη και προώθηση των προϊόντων που παράγονται στη Δυτική Μακεδονία και είναι ενταγμένα στο «καλάθι αγροτικών προϊόντων της Περιφέρειας».

Για την επίτευξη του σκοπού και των στόχων της Εταιρείας θα υλοποιούνται, μεταξύ των άλλων, ενημερωτικές εκδηλώσεις, διαλέξεις, εκθέσεις, συμμετοχή σε εκθέσεις, σεμινάρια, έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων, εκδόσεων και ανακοινώσεων,

συμμετοχή σε χρηματοδοτικά προγράμματα κ.α. Βασικό εργαλείο επικοινωνίας θα αποτελέσει το διαδίκτυο.

Επιπλέον, στους παραγωγούς που συμμετέχουν στην Αγροδιατροφική Σύμπραξη, θα χορηγείται «σήμα», το οποίο θα αναρτάται υποχρεωτικά στις επιχειρήσεις που θα συμμετέχουν και θα κάνουν χρήση των υπηρεσιών της Εταιρείας. Με παρόμοιο τρόπο το σήμα θα τοποθετείται ως διακριτικό στην ετικέτα των προϊόντων της περιοχής. Το σήμα και το λογότυπο θα σχεδιαστούν από ειδικούς και θα υιοθετηθούν κατόπιν διαγωνισμού, από Ειδική Επιτροπή που θα ορίσει η Αγροδιατροφική Σύμπραξη. Στόχος της παρούσας ενέργειας, αποτελεί η ανάδειξη των προϊόντων, βάσει των χαρακτηριστικών και της αξίας τους, τα οποία θα πρέπει να πιστοποιηθούν σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα ή/και το Περιφερειακό σήμα, γεγονός που θα συμβάλλει στην άμεση αύξηση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Με την απόκτηση των σημάτων οι επιχειρήσεις θα γίνουν περισσότερο ανταγωνιστικές καθώς θα μπορούν να αυξήσουν τις πωλήσεις τους, να προωθήσουν τα προϊόντα τους στο εξωτερικό, να ενισχύσουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών, να τεκμηριώσουν τη διασφάλιση της υγιεινής παραγωγής και ασφάλειας των προϊόντων τους.

B. Δράσεις έμμεσα συσχετιζόμενες με τον Τουριστικό Τομέα

B1.Τελικοί Δικαιούχοι Δημόσιοι Φορείς

Δράση 1: Έργα ανάπλασης και αναζωογόνησης των περιοχών της υπαίθρου

- 1.1 Εκπόνηση και υλοποίηση αναπτυξιακών σχεδίων
- 1.2 Αποκατάσταση και προστασία δημόσιων χώρων
 - 1.2.1 Πλατείες/ Οργανωμένοι Χώροι Πρασίνου
 - 1.2.2 Πεζοδρόμια
 - 1.2.5 Αναβάθμιση / επισκευή δρόμων του δημοτικού και τοπικού οδικού δικτύου
 - 1.2.6 Δημιουργία ευρύτερου δικτύου ποδηλατοδρόμων
 - 1.2.7 Δημιουργία υδατοδρομίου στη Λίμνη Βεγορίτιδα στη θέση Άγιος Παντελεήμονας

4.2. Αξιολόγηση των Δράσεων

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η βέλτιστη συνάφεια των προτεινόμενων δράσεων με τη Στρατηγική για τη ανάπτυξη του τουρισμού στο Δήμο Αμυνταίου και να επιτευχθεί η εφαρμογή των κατάλληλων ενεργειών που θα διαμορφώσουν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για μια αειφορική τουριστική ανάπτυξη, επιχειρήθηκε από την ομάδα μελέτης η αξιολόγηση με τη εφαρμογή συγκεκριμένης μεθοδολογίας. Για τον ακριβή προσδιορισμό των συντελεστών βαρύτητας των κριτηρίων πραγματοποιήθηκε συνάντηση με στελέχη του Δήμου, ώστε να υπάρχει η μέγιστη δυνατή συνάφεια. Η αξιολόγηση αυτή των δράσεων και ο καθορισμός των συνδυασμών δράσεων – υπό-περιοχών στηρίζεται σε μία σειρά κριτηρίων, τα οποία εμπίπτουν στους τρεις πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης (**Περιβάλλον, Κοινωνία, Οικονομία**), εκφράζοντας παράλληλα την περιβαλλοντική ευθύνη, την κοινωνική δικαιοσύνη και την οικονομική βιωσιμότητα. Κάθε κατηγορία διακρίνεται σε επιμέρους κριτήρια που ποσοτικοποιούνται βάσει των διαθέσιμων στοιχείων που έχουν επισημανθεί στην ανάλυση και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης.

Τα επιμέρους αυτά κριτήρια διακρίνονται περαιτέρω σε δύο υποκατηγορίες με στόχο αφενός την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης και των περιοριστικών παραγόντων που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη διαδικασία επιλογής των δράσεων για κάθε υπό-περιοχή, και αφετέρου τα αναμενόμενα οφέλη που θα προκύψουν από την υλοποίηση της σχεδιαζόμενης πολιτικής. Το βασικό θεωρητικό υπόβαθρο της μεθοδολογίας, στηρίζεται στο γεγονός ότι χρειάζεται μία μέθοδος όπου να μπορούν να ποσοτικοποιηθούν οι παραπάνω παράγοντες της βιώσιμης ανάπτυξης, ώστε να δημιουργηθούν συγκρίσιμα αποτελέσματα για περαιτέρω επεξεργασία.

Στη συνέχεια ακολουθεί αναλυτική αναφορά της προτεινόμενης μεθοδολογίας κατασκευής των δεικτών και των πινάκων διπλής εισόδου με περιγραφή των δεδομένων που θα χρησιμοποιηθούν καθώς και του τρόπου επεξεργασίας τους μέσω των οποίων θα προκύψουν τα επιθυμητά αποτελέσματα και συμπεράσματα. Συγκεκριμένα, η θεωρητική εφαρμογή της μεθοδολογίας αναπτύσσεται ανά στάδιο, όπου δημιουργούνται συγκεκριμένοι πίνακες και τρόπος προσέγγισης του θέματος. Αρχικά, αναλύεται ο τρόπος βαθμολόγησης των κριτηρίων, καθώς και ποια κριτήρια περιλαμβάνονται σε κάθε κατηγορία.

4.3. Παρουσίαση των κριτηρίων αξιολόγησης

Η **κατηγορία κριτηρίων του Περιβάλλοντος** περιλαμβάνει κριτήρια τα οποία αφορούν το φυσικό, το δομημένο και το πολιτισμικό περιβάλλον καλύπτοντας όλο το επίπεδο έρευνας της συγκεκριμένης κατηγορίας. Η κατηγορία κριτηρίων της Κοινωνίας περιλαμβάνει τα δημογραφικά κριτήρια και η κατηγορία κριτηρίων της Οικονομίας περιλαμβάνει συγκεκριμένα κριτήρια οικονομικής δραστηριότητας, απασχόλησης και προσέλκυσης επενδύσεων. Σύμφωνα με τις παραπάνω προδιαγραφές, πραγματοποιείται η ποσοτικοποίηση τόσο των τριών κατηγοριών, όσο και των επιμέρους κριτηρίων τους.

Οι τρεις (3) κατηγορίες κριτηρίων (περιβαλλοντικά, κοινωνικά, οικονομικά) είναι **ισοβαρείς**, έχουν τον ίδιο βαθμό σπουδαιότητας, δεδομένου ότι εκφράζουν άμεσα και εξίσου σημαντικά τους 3 πυλώνες της αειφορικής ανάπτυξης: Περιβαλλοντική ευθύνη, κοινωνική δικαιοσύνη, οικονομική βιωσιμότητα. Η ίση σπουδαιότητα των τριών (3) κατηγοριών κριτηρίων αποτυπώνεται στον Πίνακα Διπλής Εισόδου, ο οποίος χρησιμοποιήθηκε για την αξιολόγηση κάθε κατηγορίας δράσης ανά υπό-περιοχή, όπου κάθε κατηγορία συγκεντρώνει βαθμολογία εκατό τοις εκατό. Κάθε κατηγορία διακρίνεται σε επιμέρους κριτήρια που λαμβάνουν τιμές βάσει των διαθέσιμων στοιχείων.

Η κατηγορία «Περιβάλλον», όπως έχει προαναφερθεί διακρίνεται σε:

- A. Φυσικό
- B. Πολιτισμικό
- Γ. Δομημένο

Το άθροισμα της βαθμολογίας των τριών αυτών υποκατηγοριών μας δίνει το εκατό τοις εκατό της κατηγορίας «Περιβάλλον».

Από άποψη βαθμού σπουδαιότητας, το φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον αποτελούν σημαντικότερους προσδιοριστικούς παράγοντες της δυναμικής μιας περιοχής για την ανάπτυξη του τουρισμού, και κυρίως του εναλλακτικού τουρισμού, όπως επισημάνθηκε και σε συνάντηση της ομάδας μελέτης με το Δήμο Αμυνταίου. Για το λόγο αυτό η κάθε κατηγορία συγκεντρώνει το 36% της συνολικής βαθμολογίας της κατηγορίας «Περιβάλλον».

Το δομημένο περιβάλλον από την άλλη συγκεντρώνει το 28% της συνολικής βαθμολογίας. Ο χαμηλότερος βαθμός σπουδαιότητας οφείλεται στο γεγονός ότι το δομημένο περιβάλλον αποτελεί σημαντικό παράγοντα στην αξιολόγηση μιας περιοχής περισσότερο από άποψη ωριμότητας, παρά δυνατότητας ανάπτυξης τουριστικών

δραστηριοτήτων.

Για παράδειγμα, μία περιοχή αξιόλογου φυσικού κάλους και πολιτισμικού αποθέματος, μπορεί να αποτελέσει πεδίο ενδιαφέροντος για την ανάπτυξη τουρισμού ειδικών ενδιαφερόντων, ακόμη και αν υστερεί από άποψη υποδομών. Επιπλέον, το δομημένο περιβάλλον αποτελεί έναν παράγοντα που μπορεί ευκολότερα να επηρεαστεί μέσω κατάλληλων ανθρωπίνων παρεμβάσεων.

Κάθε υποκατηγορία κριτηρίων αποτελείται από κριτήρια τα αποτελούν συγκεκριμένους δείκτες. **Οι δείκτες αυτοί βαθμολογούνται σύμφωνα με τον βαθμό σπουδαιότητας που κατέχει ο κάθε ένας στην βασική κατηγορία όπου ανήκει, και αποτυπώνουν τόσο την υφιστάμενη κατάσταση όσο και τη συμβολή της δράσης στο φυσικό και κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον της περιοχής.**

Η υποκατηγορία κριτηρίων *Φυσικού Περιβάλλοντος* περιλαμβάνει τρία (3) κριτήρια τα οποία κατέχουν το ίδιο επίπεδο σπουδαιότητας με αποτέλεσμα το καθένα να κατέχει ποσοστό 12% στο σύνολο της συγκεκριμένης υποκατηγορίας.

Αντίστοιχα, η υποκατηγορία *Πολιτισμικού Περιβάλλοντος* αποτελείται από τέσσερα (4) ίσης σπουδαιότητας κριτήρια.

Η υποκατηγορία κριτηρίων *Δομημένου Περιβάλλοντος* διακρίνεται σε έξι (6) κριτήρια. Τα κριτήρια τα οποία συνδέονται άμεσα με την τουριστική ανάπτυξη κατέχουν υψηλότερο βαθμό σπουδαιότητας (καθένα 5%).

Τα κριτήρια αυτά είναι:

- Υφιστάμενη τουριστική υποδομή
- Απόσταση από τα αστικά κέντρα (Αμύνταιο) και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς (Νυμφαίο)
- Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)
- Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος

Αντίθετα, αυτά που αφορούν στις βασικές υποδομές κατέχουν το καθένα ποσοστό 4% στο σύνολο της υποκατηγορίας.

Τα κριτήρια που αφορούν στις βασικές υποδομές είναι:

- Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)
- Ύπαρξη κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή

Αναλυτικότερα έχουμε τον παρακάτω συνοπτικό πίνακα με καταγραφή της κατηγορίας του Περιβάλλοντος, των επιμέρους υποκατηγοριών και κριτηρίων με τον αντίστοιχο βαθμό σπουδαιότητας τους:

Πίνακας 32: Περιβαλλοντικά Κριτήρια

Α. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ
ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	36%
Ποιότητα φυσικών πόρων-Ύπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης	12,00%
Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών	12,00%
Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	12,00%
ΔΟΜΗΜΕΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	28%
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)	4,00%
Ύπαρξη κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή	4,00%
Υφιστάμενη τουριστική υποδομή	5,00%
Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς	5,00%
Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)	5,00%
Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος	5,00%
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	36%
Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού	9,00%

Α. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ
Διατήρηση πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον	9,00%
Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις)	9,00%
Συμβολή στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων του τοπικού πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων	9,00%
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η κατηγορία των Κοινωνικών Κριτηρίων περιλαμβάνει έξι (6) κριτήρια, τα πέντε εκ των οποίων κατέχουν τον ίδιο βαθμό σπουδαιότητας (17%). Στο κριτήριο «Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού» δόθηκε χαμηλότερος βαθμός σπουδαιότητας (15%) σε σχέση με τα άλλα κοινωνικά κριτήρια, δεδομένου ότι το ποσοστό καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού στην ευρύτερη περιοχή είναι χαμηλό, και δεν εμφανίζονται σημαντικές αποκλίσεις από περιοχή σε περιοχή. Δεδομένης της σχετικής ομοιομορφίας των τιμών του συγκεκριμένου δείκτη σε ολόκληρη την περιοχή μελέτης, το κριτήριο αυτό δεν επηρεάζει εξίσου σημαντικά την αξιολόγηση, και για το λόγο αυτό δόθηκε μικρότερος βαθμός σπουδαιότητας.

Το άθροισμα των επιμέρους βαθμών σπουδαιότητας κάθε κριτηρίου μας δίνει το εκατό της εκατό της κύριας κατηγορίας της Κοινωνίας. Αναλυτικότερα έχουμε τον παρακάτω συνοπτικό πίνακα με καταγραφή της κατηγορίας της Κοινωνίας και των επιμέρους με τον αντίστοιχο βαθμό σπουδαιότητας τους:

Πίνακας 33: Κοινωνικά Κριτήρια

Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ
Συγκέντρωση πληθυσμού	17,00%
Ενεργός πληθυσμός	17,00%
Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	15,00%

Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου	17,00%
Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό	17,00%
Συμβολή στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα	17,00%
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στην κατηγορία των **Οικονομικών κριτηρίων**, όπου περιλαμβάνονται κριτήρια οικονομικής δραστηριότητας, απασχόλησης και ενίσχυσης επενδύσεων όλα τα επιμέρους κριτήρια έχουν χαρακτηριστεί ως εξίσου σημαντικά με τον ίδιο βαθμό σπουδαιότητας 20% στο σύνολο της συγκεκριμένης κατηγορίας.

Το άθροισμα των επιμέρους βαθμών σπουδαιότητας κάθε κριτηρίου μας δίνει το εκατό της εκατό της κύριας κατηγορίας της Οικονομίας. Αναλυτικότερα έχουμε τον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 34: Οικονομικά Κριτήρια

Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ
Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής	20,00%
Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	20,00%
Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου αγροτουριστικού προϊόντος	20,00%
Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων	20,00%
Συμβολή στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης	20,00%
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Rf	100,00%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Τα παραπάνω κριτήρια χρησιμοποιήθηκαν, στο πλαίσιο των πινάκων διπλής εισόδου,

για την αξιολόγηση κάθε μιας από τις 7 δράσεις σε κάθε μία από τις υπό-περιοχές.

Για τον περιορισμό της υποκειμενικότητας στην απόδοση βαρύτητας σε κάθε κριτήριο και για την εξασφάλιση της συγκρισιμότητας των πινάκων, καθιερώθηκε κοινό ποσοστό βαρύτητας των κριτηρίων για κάθε υπο-περιοχή και για κάθε δράση.

Αντίστοιχα, αυτό που μεταβάλλεται είναι η τιμή που παίρνει κάθε κριτήριο (η τιμαριθμοποίησή του), για την οποία λήφθηκε υπόψη, η υφιστάμενη κατάσταση στην περιοχή, η φύση της δράσης και η αναμενόμενη συμβολή της στην κάθε υπό-περιοχή, τα αποτελέσματα και οι κατευθύνσεις της μελέτης φέρουσας ικανότητας.

Επισημαίνεται ότι για τον ορισμό του βαθμού σπουδαιότητας των κριτηρίων λήφθηκε υπόψη από την ομάδα μελέτης η φυσιογνωμία της περιοχής όπως προέκυψε από την αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης, βιβλιογραφικές αναφορές και τυχόν αποτελέσματα αντίστοιχων μελετών σε παρόμοιες περιοχές ενώ η οριστικοποίησή τους έγινε μέσα από συναντήσεις με τους υπόλοιπους εταίρους και την ομάδα εργασίας του Δήμου Αμυνταίου.

4.4. Αντιστοίχιση υπό-περιοχών και προτεινόμενων Δράσεων

Στο στάδιο αυτό, συντάσσονται πίνακες, με συνεχείς εκδόσεις, στους οποίους περιλαμβάνονται όλοι οι δυνατοί συνδυασμοί υποπεριοχής και δράσης. Αν λοιπόν υπάρχουν n υποπεριοχές και k δράσεις θα συνταχθούν συνολικά $n \times k$ πίνακες. Σε κάθε πίνακα αξιολογούνται οι κατηγορίες κριτηρίων, με περαιτέρω ανάλυση και επεξεργασία των επιμέρους κριτηρίων.

Κάθε επιμέρους κριτήριο ποσοτικοποιείται με τη χρήση συγκεκριμένου δείκτη. Οι δείκτες αυτοί βαθμολογούνται σύμφωνα με το βαθμό σπουδαιότητας που κατέχει ο κάθε ένας και ο οποίος προέκυψε από εκτιμήσεις των ειδικών της ομάδας μελέτης λαμβάνοντας υπόψη όπου είναι εφικτό και ανάλογους δείκτες της βιβλιογραφίας όσο από διαβούλευση με τους υπόλοιπους εταίρους και την ομάδα εργασίας του Δήμου Αμυνταίου. Το άθροισμα των επιμέρους βαθμών σπουδαιότητας κάθε δείκτη πρέπει να δίνει το εκατό της εκατό του αντίστοιχου βασικού κριτηρίου.

Για την πλήρη κατανόηση της μεθοδολογίας, παρατίθεται ένα παράδειγμα, όπως θα καθοριστεί η πρώτη κατηγορία κριτηρίων αξιολόγησης, με τους αντίστοιχους επιμέρους δείκτες και τον αντίστοιχο βαθμό σπουδαιότητας, εκφρασμένο σε ποσοστό:

Πίνακας 35: Παράδειγμα αξιολόγησης κριτηρίων

ΒΑΣΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ Α	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ
1 Επιμέρους Κριτήριο	50,00%
2 Επιμέρους Κριτήριο	50,00%
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	100,00%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σε συνέχεια οι επιμέρους δείκτες τιμαριθμοποιούνται με κλίμακα Χαμηλή, Μεσαία και Υψηλή και με αντίστοιχη βαθμολογία. Το ένα και δύο (1,2) για την χαμηλή κλίμακα, όπου ένα το χαμηλότερο και δύο το υψηλότερο δυνατό επίπεδο της χαμηλής κλίμακας, το τρία και τέσσερα (3,4) για την μεσαία κλίμακα, όπου τρία το χαμηλότερο και τέσσερα το υψηλότερο δυνατό επίπεδο της μεσαίας κλίμακας και τέλος το πέντε (5) για την υψηλή κλίμακα.

Καταγράφοντας τα στοιχεία όπως ισχύουν σε κάθε υποπεριοχή και σταθμίζοντας τα σε κάθε δράση, προκύπτει η εκάστοτε τιμαριθμοποίηση από το ένα έως το πέντε για κάθε επιμέρους δείκτη. Η τελική βαθμολογία κάθε επιμέρους δείκτη προκύπτει από το γινόμενο του βαθμού σπουδαιότητας επί την τιμαριθμοποίηση του, ενώ το συνολικό άθροισμα των επιμέρους δεικτών του κάθε κριτηρίου μας δίνει την συνολική τιμή αυτού. Το επιμέρους συνολικό άθροισμα κάθε κατηγορίας κριτηρίων συμβολίζεται ως R_f . Για μεγαλύτερη ευκολία συμβολίζουμε την κάθε υποπεριοχή με S_i και η κάθε δράση συμβολίζεται με D_j . Κατά την τελική βαθμολογία προκύπτει το συνολικό αριθμητικό σύνολο των βασικών κατηγοριών κριτηρίων το TR_j^i , σύμφωνα με τον τύπο που ακολουθεί:

$$TR_j^i = \sum R^{ij}_f$$

Εικόνα 17: Παράδειγμα Συνδυασμού Δράσεων και υπό-περιοχών

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ Si					
ΔΡΑΣΗ Dj					
ΒΑΣΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ A	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
1 Επιμέρους Κριτήριο	50,00%				0,00
2 Επιμέρους Κριτήριο	50,00%				0,00
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R1	100,00%				0,00
ΒΑΣΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ B					
ΒΑΣΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ B	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
1 Επιμέρους Κριτήριο	60,00%				0,00
2 Επιμέρους Κριτήριο	40,00%				0,00
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				0,00
ΒΑΣΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ Γ					
ΒΑΣΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ Γ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
1 Επιμέρους Κριτήριο	40,00%				0,00
2 Επιμέρους Κριτήριο	40,00%				0,00
3 Επιμέρους Κριτήριο	20,00%				0,00
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Rf	100,00%				0,00
TR_j		Σ R^{ij}_j			0,00

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Αναλυτικότερα παρατίθεται ένα παράδειγμα, για την κατανόηση της υλοποίησης της πρώτης φάσης αξιολόγησης.

Το άθροισμα των τιμών της κάθε κατηγορίας κριτηρίου (περιβαλλοντικού, κοινωνικού, οικονομικού) μας δίνει τη συνολική βαθμολογία της υπο-περιοχής για τη συγκεκριμένη δράση. Ο μέγιστος βαθμός που μπορεί να συγκεντρώσει η κάθε δράση είναι 15 (3 κατηγορίες κριτηρίων Χ 5 ο μέγιστος βαθμός της κάθε κατηγορίας κριτηρίου).

Σύμφωνα με την παραπάνω Εικόνα, ο Πίνακας θα καταρτισθεί τόσες φορές όσοι είναι και οι συνδυασμοί υποπεριοχών / δράσεων (δηλαδή δύο, καθώς τόσες είναι οι υπό-περιοχές που καθορίστηκαν στο Δήμο Αμυνταίου).

Κατά τη **βαθμολογία** του κάθε κριτηρίου **λαμβάνονται υπόψη δύο βασικές παράμετροι:**

- Ο **βαθμός εκπλήρωσης του κριτηρίου** στη συγκεκριμένη περιοχή
- Ο **βαθμός συνάφειας του κριτηρίου** με την κάθε δράση και η **επίδραση της δράσης** σε κάθε εξεταζόμενη υπό-περιοχή

Η πρώτη παράμετρος συνδέεται κυρίως με την υφιστάμενη κατάσταση της εκάστοτε υπό-περιοχής από άποψη περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών μεγεθών και δυναμικής της για την ανάπτυξη του τουρισμού. Για τον προσδιορισμό του βαθμού εκπλήρωσης του κριτηρίου στη συγκεκριμένη υπό-περιοχή χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία από την Ανάλυση της Υφιστάμενης Κατάστασης.

Η δεύτερη παράμετρος εξυπηρετεί τη διαδικασία αξιολόγησης, δεδομένου ότι κάθε κριτήριο δεν έχει την ίδια βαρύτητα για κάθε δράση. Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα, προκειμένου να διατηρηθεί μία ομοιομορφία που να επιτρέπει τη σύγκριση των πινάκων μεταξύ τους, καθορίστηκε κοινός συντελεστής βαρύτητας κριτηρίων για όλες τις δράσεις και διαφοροποίηση της βαθμολογίας του κάθε κριτηρίου (1-5) λαμβάνοντας υπόψη τόσο την επίδραση της υφιστάμενης κατάστασης της κάθε υπό-περιοχής στην επιλεξιμότητα και προτεραιότητα της κάθε δράσης, όσο και την επίδραση της δράσης στα περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά μεγέθη της υπό-περιοχής.

Δέκα (10) από τα συνολικά 24 κριτήρια, βαθμολογήθηκαν μόνο ως προς το βαθμό εκπλήρωσή τους στην κάθε υπό-περιοχή. Έγινε δηλαδή αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης της κάθε υπό-περιοχής ως προς τα συγκεκριμένα κριτήρια και με τη χρήση αυστηρά ποσοτικών στοιχείων.

Τα κριτήρια αυτά είναι:

- **Ποιότητα φυσικών πόρων-Ύπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης**
- **Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών**
- **Ύπαρξη κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή**
- **Υφιστάμενη τουριστική υποδομή**
- **Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς**
- **Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού**
- **Διατήρηση πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον**
- **Συγκέντρωση πληθυσμού**
- **Ενεργός πληθυσμός**
- **Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού**

Για τη βαθμολόγηση των παραπάνω κριτηρίων χρησιμοποιήθηκαν **μόνο** ποσοτικά και λοιπά στοιχεία τα οποία προέκυψαν από την αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης. Αναλυτικότερη περιγραφή για τον τρόπο βαθμολόγησης των παραπάνω κριτηρίων παρατίθεται στην επόμενη ενότητα.

4.5. Εξειδίκευση του τρόπου βαθμολόγησης-ποσοτικοποίησης των κριτηρίων

Η ομάδα μελέτης, για την βαθμολόγηση του κάθε κριτηρίου ανά δράση και υπό-περιοχή, χρησιμοποίησε ως μέσο διασφάλισης της αντικειμενικότητας της βαθμολόγησης:

- Τα αποτελέσματα και τις κατευθύνσεις της μελέτης Φέρουσας Ικανότητας
- Τα ποσοτικά και λοιπά στοιχεία της αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης
- Τη διεθνή βιβλιογραφία σχετικά με τις μεθόδους αξιολόγησης σχεδίων τουριστικής ανάπτυξης .

Για την ποσοτικοποίηση των κριτηρίων που αφορούν στα αναμενόμενα αποτελέσματα κάθε δράσης, λήφθηκε υπόψη:

1. Η συνάφεια κριτηρίου-δράσης
2. Η Φέρουσα Ικανότητα της κάθε Περιοχής
3. Η διεθνής βιβλιογραφία και η εμπειρία της ομάδας έργου σε θέματα σχεδιασμού και αξιολόγησης σχεδίων τουριστικής ανάπτυξης.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί δεδομένου ότι:

A) Κάθε υπό-περιοχή, έχει τα δικά της ιδιαίτερα φυσικά, πολιτιστικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά και διαφορετική φέρουσα ικανότητα όσον αφορά στην ανάπτυξη του τουρισμού

B) Και κάθε δράση επιδρά διαφορετικά σε κάθε υπό-περιοχή,

δεν μπορεί να καθορισθεί μία αυστηρή μεθοδολογία ποσοτικοποίησης των κριτηρίων.

Βάσει των παραπάνω δεδομένων, οι ακόλουθοι κανόνες βαθμολόγησης κριτηρίων είναι γενικοί και εφαρμόζονται κατά περίπτωση.

A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

A1. Ποιότητα φυσικών πόρων-Υπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης

Το κριτήριο εμπίπτει στην κατηγορία «Φυσικό Περιβάλλον» και αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογήθηκε με βάση τα ποσοτικά στοιχεία τα βάσης δεδομένων. Πιο συγκεκριμένα, για τη βαθμολόγηση του κριτηρίου αντλήθηκαν τα εξής στοιχεία:

1. Κοντινές δασικές περιοχές
2. Χαραγμένα Μονοπάτια Φύσης
3. Φυσικά Μνημεία (λίμνες, ποτάμια κλπ.)
4. Αναρριχητικά πεδία

Τα στοιχεία αυτά διερευνήθηκαν για κάθε υπό-περιοχή.

Ειδικές παρατηρήσεις

Το παραπάνω σύστημα βαθμολόγησης κατατάσσει τις υπό-περιοχές από άποψη ύπαρξης φυσικών πόρων, και δεν λαμβάνει υπόψη το βαθμό συνάφειας του κριτηρίου με τη δράση. Αποτελεί απλώς αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης ως προς το φυσικό περιβάλλον.

A2. Ευαισθησία Οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών

Το κριτήριο εμπίπτει στην κατηγορία «Φυσικό Περιβάλλον» και αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Όπως και στην περίπτωση του προηγούμενου κριτηρίου, και στο συγκεκριμένο, γίνεται προσπάθεια αξιολόγησης με βάση αυστηρά ποσοτικά στοιχεία. Το στοιχείο που αντλήθηκε από τη βάση δεδομένων για την αξιολόγηση του συγκεκριμένου κριτηρίου είναι το εξής:

1. Πλησιέστερες προστατευόμενες περιοχές

Περιοχή στην οποία εμπεριέχονται προστατευόμενες περιοχές βαθμολογείται με το μέγιστο (βάσει και του αριθμού των περιοχών) και ακολούθως εξετάζεται η εγγύτητα από προστατευόμενη περιοχή. Περιοχή στην οποία δεν περιλαμβάνεται προστατευόμενη περιοχή ή δεν βρίσκεται πλησίον προστατευόμενης περιοχής βαθμολογείται με μηδέν.

Ειδικές παρατηρήσεις

Και σε αυτήν τη περίπτωση το συγκεκριμένο κριτήριο αποτυπώνει την υφιστάμενη κατάσταση και δε λαμβάνει υπόψη τη συνάφεια του κριτηρίου με τη δράση.

A3. Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος.

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στο φυσικό περιβάλλον των υπό-περιοχών.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στο φυσικό περιβάλλον της κάθε υπό-περιοχής.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

Πίνακας 36: Βαθμολόγηση κριτηρίου A3

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Έντονη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος της κάθε υπό-περιοχής.	5
Σημαντική συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος της κάθε υπό-περιοχής.	4
Μέτρια συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος της κάθε υπό-περιοχής.	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος της κάθε υπό-περιοχής.	2
Ελάχιστη (ή οριακά αρνητική) αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος της κάθε υπό-περιοχής.	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

A4. Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγεία, εκπαίδευση, κλπ.)

Το κριτήριο αυτό εμπίπτει στην κατηγορία «Δομημένο περιβάλλον» και αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Σύμφωνα με τον γενικό κανόνα το εν λόγω κριτήριο βαθμολογείται ως εξής:

Πίνακας 37: Βαθμολόγηση κριτηρίου A4

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Πληρότητα βασικών και κοινωνικών υποδομών	5
Σχετική επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών	4
Μέτρια ποιότητα βασικών και κοινωνικών υποδομών	3
Ύπαρξη σημαντικών προβλημάτων και ελλείψεων στις βασικές και κοινωνικές υποδομές	2
Έντονα προβληματική και ιδιαίτερα χαμηλής ποιότητας βασικές και κοινωνικές υποδομές	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ειδικές παρατηρήσεις

Η βαθμολογία του συγκεκριμένου κριτηρίου ωστόσο, εξαρτάται και από τη φύση της δράσης που αξιολογείται κάθε φορά, αξιολογώντας τη δυνατότητα συνδυασμού μίας υπο-περιοχής στην οποία παρατηρούνται έντονα προβλήματα υποδομής (δηλ. επίπεδο 1) με τη δράση. Ισχύει ότι: «Ένα κριτήριο, εφαρμοζόμενο στη διαδικασία αξιολόγησης για μία συγκεκριμένη περιοχή, μπορεί να δράσει με εναλλακτικούς τρόπους, είτε θετικά είτε ανασταλτικά, ανάλογα με τη φύση της δράσης».

A5. Ύπαρξη κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή

Το κριτήριο αυτό εμπίπτει στην κατηγορία «Δομημένο περιβάλλον» και αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται βάσει της ύπαρξης κτιριακής υποδομής (εγκαταλελειμμένα, παραδοσιακά κτίρια, κτίρια διαθέσιμα για αλλαγή χρήσης) η οποία θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή.

Ενδεικτικά γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

Πίνακας 38: Βαθμολόγηση κριτηρίου A5

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Συγκέντρωση μεγάλου αριθμού κτιρίων, κυρίως παραδοσιακών, διαθέσιμων προς τουριστική αξιοποίηση	5

Ύπαρξη διάσπαρτων, εγκαταλελειμμένων και παραδοσιακών κτιρίων τα οποία θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν τουριστικά	4
Ύπαρξη εγκαταλελειμμένων κυρίως κτιρίων, μέρος των οποίων θα μπορούσε να αξιοποιηθεί τουριστικά	3
Ύπαρξη περιορισμένου αριθμού κτιρίων, λίγα εκ των οποίων θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν τουριστικά	2
Ύπαρξη ελάχιστων κτιρίων διαθέσιμων προς τουριστική αξιοποίηση	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

A6. Υφιστάμενη τουριστική υποδομή

Το κριτήριο αυτό εμπίπτει στην κατηγορία «Δομημένο περιβάλλον» και αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογήθηκε με βάση αυστηρά ποσοτικά και όχι ποιοτικά στοιχεία. Η διαδικασία αξιολόγησης έχει ως εξής:

Επιλέχθηκαν τα στοιχεία για τα οποία υπήρχε ποσοτική μέτρηση.

Τα στοιχεία αυτά είναι τα εξής:

1. Αριθμός κλινών
2. Αριθμός χώρων εστίασης και αναψυχής.

A7. Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς

Το κριτήριο αυτό εμπίπτει στην κατηγορία «Δομημένο περιβάλλον» και αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Για τη βαθμολόγηση του κριτηρίου λαμβάνεται υπόψη κατ' αρχήν η ύπαρξη εντός των υπό-περιοχών αστικού κέντρου (για την περίπτωση του Δήμου Αμυνταίου το Αμύνταιο) και ήδη ανεπτυγμένου τουριστικού προορισμού (στην περίπτωση του Δήμου ο οικισμός του Νυμφαίου) και εν συνέχεια εξετάζεται η παρουσία τουλάχιστον ενός από τα δύο

και αν όχι η απόσταση από αυτά καθώς και τα αστικά κέντρα και τουριστικούς προορισμούς γειτονικών δήμων (Φλώρινα, Καστοριά).

Πίνακας 39: Βαθμολόγηση κριτηρίου Α7

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Ύπαρξη αστικού κέντρου και τουριστικού προορισμού εντός της κάθε υπό-περιοχής	5
Ύπαρξη αστικού κέντρου ή τουριστικού προορισμού εντός της κάθε υπό-περιοχής	4
Έως 20km από 1 αστικό κέντρο ή τουριστικό προορισμό	3
Από 20-25 km από 1 αστικό κέντρο ή/και τουριστικό προορισμό ή από 25-40km από 2 αστικά κέντρα ή/και τουριστικούς προορισμούς	2
Από 26-35 km από 1 αστικό κέντρο ή/και τουριστικό προορισμό ή από 35-50km από 2 αστικά κέντρα ή /και τουριστικούς προορισμούς	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Α8. Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης τουριστικής υποδομής)

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στο δομημένο περιβάλλον της κάθε υπό-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στην αξιοποίηση της υφιστάμενης κτιριακής και τουριστικής υποδομής της κάθε υπό-περιοχής.

Ενδεικτικά γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

Πίνακας 40: Βαθμολόγηση κριτηρίου Α8

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Έντονη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αξιοποίηση της υφιστάμενης κτιριακής και τουριστικής υποδομής της κάθε υπό-περιοχής.	5
Σημαντική αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αξιοποίηση της υφιστάμενης κτιριακής και τουριστικής υποδομής της κάθε υπό-περιοχής.	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αξιοποίηση της υφιστάμενης κτιριακής και τουριστικής υποδομής της κάθε υπό-περιοχής.	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αξιοποίηση της υφιστάμενης κτιριακής και τουριστικής υποδομής της κάθε υπό-περιοχής.	2
Ελάχιστη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αξιοποίηση της υφιστάμενης κτιριακής και τουριστικής υποδομής της κάθε υπό-περιοχής.	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

A9. Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου τοπικού τουριστικού προϊόντος

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στο υφιστάμενο τουριστικό προϊόν της κάθε υπό-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στο τουριστικό προϊόν της κάθε υπο-περιοχής.

Ενδεικτικά γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

Πίνακας 41: Βαθμολόγηση κριτηρίου Α9

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Έντονη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος της κάθε υπό-περιοχής.	5

Σημαντική αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος της κάθε υπό-περιοχής.	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος της κάθε υπό-περιοχής.	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος της κάθε υπό-περιοχής.	2
Ουδέτερη ή οριακά αρνητική αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος της κάθε υπό-περιοχής.	1

Πηγή: Ϊδία επεξεργασία

A10. Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού

Το κριτήριο αυτό εμπίπτει στην κατηγορία «Πολιτισμικό περιβάλλον» και αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται βάσει της συγκέντρωσης αξιόλογων πολιτισμικών πόρων, οι οποίοι θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν προς όφελος της ανάπτυξης δραστηριοτήτων εναλλακτικού τουρισμού, στο σύνολο της κάθε υπο-περιοχής.

Το κριτήριο βαθμολογήθηκε με βάση τα εξής ποσοτικά στοιχεία τα οποία αντλήθηκαν από τη βάση δεδομένων:

1. Πολιτισμικοί πόροι (παραδοσιακοί οικισμοί, παραδοσιακά κτίρια, κλπ.)
2. Εκκλησίες – Μοναστήρια
3. Μουσεία
4. Αρχαιολογικοί χώροι

A.11 Διατήρηση πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον

Το κριτήριο αυτό εμπίπτει στην κατηγορία «Πολιτισμικό περιβάλλον» και αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται βάσει του διαθέσιμου πολιτισμικού πλούτου, ήθη, έθιμα, παραδόσεις, ο οποίος θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για την προσέλκυση του τουριστικού ενδιαφέροντος,

Ενδεικτικά γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

Πίνακας 42: Βαθμολόγηση κριτηρίου A11

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Διατήρηση ιδιαίτερα αξιόλογου πολιτισμικού αποθέματος ικανό να αποτελέσει το συγκριτικό πλεονέκτημα της κάθε υπό-περιοχής ως τουριστικός προορισμός.	5
Διατήρηση αξιόλογου πολιτισμικού αποθέματος σε συγκεκριμένους πυρήνες της κάθε υπό-περιοχής.	4
Διατήρηση μερικών στοιχείων του πολιτισμικού πλούτου σε διάσπαρτες κοινότητες της κάθε υπό-περιοχής.	3
Διατήρηση πολύ περιορισμένου αριθμού στοιχείων του πολιτισμικού πλούτου της κάθε υπό-περιοχής.	2
Μη διατήρηση-ύπαρξη αξιόλογου πολιτισμικού αποθέματος στην κάθε υπό-περιοχή.	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

A12. Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις).

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στο πολιτισμικό απόθεμα της υπό-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στην προστασία και ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς της κάθε υπό-περιοχής.

Ενδεικτικά γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

Πίνακας 43: Βαθμολόγηση κριτηρίου A12

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Έντονη αναμενόμενη συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς της κάθε υπό-περιοχής.	5

Σημαντική αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία και ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς της κάθε υπό-περιοχής.	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία και ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς της κάθε υπό-περιοχής.	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία και ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς της κάθε υπό-περιοχής.	2
Ουδέτερη ή οριακά αρνητική αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία και ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς της κάθε υπό-περιοχής.	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

A.13 Συμβολή στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων του πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων.

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στο υλικό πολιτισμικό απόθεμα της κάθε υπό-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων του πολιτισμού της κάθε υπό-περιοχής.

Ενδεικτικά γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

Πίνακας 44: Βαθμολόγηση κριτηρίου A13

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Έντονη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων του πολιτισμού.	5
Σημαντική αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων του πολιτισμού.	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων του πολιτισμού.	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων του πολιτισμού.	2
Ουδέτερη ή οριακά αρνητική αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων του πολιτισμού.	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

B. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

B1. Συγκέντρωση πληθυσμού

Αποτελεί κριτήριο αποτίμησης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης, σε σχέση με τα δημογραφικά δεδομένα της κάθε υπο-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση τη συγκέντρωση πληθυσμού στο σύνολο της υπο-περιοχής. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η διάκριση (πολύ υψηλή, υψηλή, κλπ.) γίνεται βάσει των πληθυσμιακών δεδομένων μιας τυπικής κοινότητας.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

Πίνακας 45: Βαθμολόγηση κριτηρίου B1

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Ιδιαίτερα υψηλή συγκέντρωση πληθυσμού	5
Υψηλή συγκέντρωση πληθυσμού	4
Μέτρια συγκέντρωση πληθυσμού	3
Χαμηλή συγκέντρωση πληθυσμού	2
Ιδιαίτερα χαμηλή συγκέντρωση πληθυσμού	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

B2. Ενεργός Πληθυσμός

Αποτελεί κριτήριο αποτίμησης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης, σε σχέση με τα δημογραφικά δεδομένα της κάθε υπό-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση το ποσοστό του ενεργού πληθυσμού στο σύνολο της κάθε υπό-περιοχής.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

Πίνακας 46: Βαθμολόγηση κριτηρίου B2

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά ενεργού πληθυσμού	5
Υψηλά ποσοστά ενεργού πληθυσμού	4
Μέτρια ποσοστά ενεργού πληθυσμού	3
Χαμηλά ποσοστά ενεργού πληθυσμού.	2
Ιδιαίτερα χαμηλά ποσοστά ενεργού πληθυσμού	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

B3. Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού

Αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης, σε σχέση με τα δημογραφικά δεδομένα της κάθε υπό-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού στο σύνολο της κάθε υπό-περιοχής.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

Πίνακας 47: Βαθμολόγηση κριτηρίου B3

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Ιδιαίτερα υψηλή συγκέντρωση επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	5
Υψηλή συγκέντρωση επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	4
Μέτρια συγκέντρωση επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	3
Χαμηλή συγκέντρωση επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	2
Ιδιαίτερα χαμηλή συγκέντρωση επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

B4. Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στα δημογραφικά δεδομένα της κάθε υπό-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στην μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της κάθε υπό-περιοχής.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

Πίνακας 48: Βαθμολόγηση κριτηρίου B4

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Έντονη αναμενόμενη συμβολή δράσης στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπό-περιοχής.	5
Σημαντική αναμενόμενη συμβολή δράσης στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπό-περιοχής.	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπό-περιοχής.	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπό-περιοχής.	2
Ουδέτερη αναμενόμενη συμβολή δράσης στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπό-περιοχής.	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

B5. Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στα κοινωνικά δεδομένα της κάθε υπό-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό της κάθε υπό-περιοχής.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

Πίνακας 49: Βαθμολόγηση κριτηρίου B5

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Έντονη αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δημιουργία νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό.	5
Σημαντική αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δημιουργία νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό.	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δημιουργία νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό.	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δημιουργία νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό.	2
Ουδέτερη αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δημιουργία νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό.	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ειδικές παρατηρήσεις

Η ποσοτικοποίηση του συγκεκριμένου κριτηρίου είναι εφικτή σύμφωνα με το παραπάνω σύστημα βαθμολόγησης, η τελική βαθμολογία όμως του κριτηρίου επηρεάζεται από τη συνάφεια μεταξύ του κριτηρίου και της δράσης που αξιολογείται κάθε φορά.

Η δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων αποτελεί ευρύτερο στόχο της στρατηγικής και άρα των δράσεων του Συμπληρώματος Προγραμματισμού, όμως ανάλογα με τη φύση της δράσης ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται είτε άμεσα είτε έμμεσα. Για τις δράσεις που έχουν ως άμεσο στόχο τη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων το κριτήριο βαθμολογείται υψηλότερα ενώ για τις δράσεις που στοχεύουν έμμεσα προς αυτό, το κριτήριο βαθμολογείται χαμηλότερα.

B6. Συμβολή στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στα κοινωνικά δεδομένα της κάθε υπό-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

Πίνακας 50: Βαθμολόγηση κριτηρίου B6

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Έντονη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα.	5
Σημαντική αναμενόμενη συμβολή δράσης στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα.	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα.	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα.	2
Ουδέτερη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα.	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ειδικές παρατηρήσεις

Η μεθοδολογία βαθμολόγησης του συγκεκριμένου κριτηρίου είναι όμοια με αυτή του κριτηρίου 5 της κατηγορίας «Κοινωνικά Κριτήρια».

Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Γ1. Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της δράσης ως προς τη συμβατότητά της με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται στην κάθε υπό-περιοχή.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την εκτιμώμενη συμβατότητα της κάθε αξιολογούμενης δράσης με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται στην κάθε υπό-περιοχή.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

Πίνακας 51: Βαθμολόγηση κριτηρίου Γ1

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Ιδιαίτερα ισχυρή συμβατότητα δράσεις με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της κάθε υπό-περιοχής	5
Ισχυρή συμβατότητα δράσεις με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της κάθε υπό-περιοχής	4
Μέτρια συμβατότητα δράσεις με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της κάθε υπό-περιοχής	3
Ασθενής συμβατότητα δράσεις με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της κάθε υπό-περιοχής	2
Ιδιαίτερα ασθενής συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της κάθε υπό-περιοχής	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ειδικές παρατηρήσεις

Για την ποσοτικοποίηση του κριτηρίου γίνεται χρήση του παραπάνω συστήματος βαθμολόγησης. Και σε αυτή την περίπτωση, η τελική βαθμολογία του κριτηρίου ως προς τη δράση προσδιορίζεται:

- Από το βαθμό συνάφειας κριτηρίου δράσης
- Τα ιδιαίτερα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά και τη φέρουσα ικανότητα της κάθε υπό-περιοχής μελέτης.

Γ2. Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της δράσης ως προς τη συμβολή στην απασχόληση στον τουριστικό κλάδο.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση το ποσοστό απασχόλησης του υπάρχοντος ανθρώπινου δυναμικού, στο σύνολο της κάθε υπό-περιοχής, στον τουριστικό τομέα.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

Πίνακας 52: Βαθμολόγηση κριτηρίου Γ2

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Ιδιαίτερα υψηλή συμβολή στην απασχόληση στον τουριστικό τομέα	5
Υψηλή συμβολή στην απασχόληση στον τουριστικό τομέα	4
Μέτρια συμβολή στην απασχόληση στον τουριστικό τομέα	3
Περιορισμένη συμβολή στην απασχόληση στον τουριστικό τομέα	2
Ιδιαίτερα περιορισμένη συμβολή στην απασχόληση στον τουριστικό τομέα	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Γ3. Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος.

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στο οικονομικό περιβάλλον της κάθε υπό-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων (π.χ. αγροτική παραγωγή) με τον τουρισμό, για την παροχή ενός ολοκληρωμένου προϊόντος εναλλακτικού τουρισμού.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

Πίνακας 53: Βαθμολόγηση κριτηρίου Γ3

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Ιδιαίτερα ισχυρή αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δυνατότητα συνδυασμού του τουρισμού με τις υφιστάμενες οικονομικές δραστηριότητες στην κάθε υπό-περιοχή	5
Ισχυρή αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δυνατότητα συνδυασμού του τουρισμού με τις υφιστάμενες οικονομικές δραστηριότητες στην κάθε υπό-περιοχή	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δυνατότητα συνδυασμού του τουρισμού με τις υφιστάμενες οικονομικές δραστηριότητες στην κάθε υπό-περιοχή	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δυνατότητα συνδυασμού του τουρισμού με τις υφιστάμενες οικονομικές δραστηριότητες στην κάθε υπό-περιοχή	2
Ιδιαίτερα περιορισμένη/Ουδέτερη αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δυνατότητα συνδυασμού του τουρισμού με τις υφιστάμενες οικονομικές δραστηριότητες στην κάθε υπό-περιοχή	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Γ4. Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στο οικονομικό περιβάλλον της κάθε υπό-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στην προσέλκυση επενδύσεων σε κάθε υπό-περιοχή.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

Πίνακας 54: Βαθμολόγηση κριτηρίου Γ4

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Ιδιαίτερα ισχυρή αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προσέλκυση επενδύσεων	5
Ισχυρή αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προσέλκυση επενδύσεων	4

Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προσέλκυση επενδύσεων	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προσέλκυση επενδύσεων	2
Ιδιαίτερα περιορισμένη/Ουδέτερη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προσέλκυση επενδύσεων	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ειδικές παρατηρήσεις

Για την ποσοτικοποίηση του συγκεκριμένου κριτηρίου δεν αρκεί η χρήση του παραπάνω συστήματος βαθμολόγησης. Οι δράσεις π.χ. που αφορούν στη δημιουργία υποδομών φιλοξενίας, χώρων εστίασης, στην ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, σαφώς μπορούν να οδηγήσουν σε προσέλκυση νέων επενδύσεων, αλλά η παραδοχή αυτή δεν αρκεί για τον προσδιορισμό του βαθμού προτεραιότητας της δράσης.

Για να καταστεί αυτό δυνατό θα πρέπει:

- ✓ Να ληφθούν υπόψη τα συμπεράσματα και οι κατευθύνσεις της Φέρουσας Ικανότητας για το σύνολο της περιοχής
- ✓ Τα στοιχεία σχετικά με την υπάρχουσα τουριστική υποδομή, τη συγκέντρωση ενεργού πληθυσμού, την ελκυστικότητα της περιοχής από άποψη φυσικών και πολιτιστικών πόρων, κλπ. καθώς και οι βαθμολογίες των αντίστοιχων κριτηρίων.
- ✓ Η συνάφεια κριτηρίου-δράσης, δεδομένου ότι όλες οι δράσεις δεν είναι προσανατολισμένες στην προσέλκυση επενδύσεων.

Γ5. Συμβολή στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στο οικονομικό περιβάλλον της κάθε υπό-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης σε κάθε υπό-περιοχή.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

Πίνακας 55: Βαθμολόγηση κριτηρίου Γ5

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Ιδιαίτερα ισχυρή αναμενόμενη συμβολή δράσης στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτό-απασχόλησης	5
Ισχυρή αναμενόμενη συμβολή δράσης στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτό-απασχόλησης	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτό-απασχόλησης	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτό-απασχόλησης	2
Ιδιαίτερα περιορισμένη/Ουδέτερη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτό-απασχόλησης	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ειδικές παρατηρήσεις

Η μεθοδολογία ποσοτικοποίησης του συγκεκριμένου κριτηρίου συνάδει με αυτή του κριτηρίου 3 της κατηγορίας «Οικονομικά Κριτήρια».

Για την ποσοτικοποίηση θα πρέπει να ληφθεί υπόψη:

- Τα αποτελέσματα και οι κατευθύνσεις της Φέρουσας Ικανότητας
- Τα στοιχεία σχετικά με τα χαρακτηριστικά και τη φυσιογνωμία της υπο-περιοχής
- Η φύση της δράσης και ο βαθμός συνάφειάς της με το κριτήριο.

Συμπεράσματα Εξειδίκευσης

Οι πίνακες βαθμολόγησης των κριτηρίων οι οποίοι συντάχθηκαν για κάθε ένα από τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διαδικασία αξιολόγησης αποτελούν γενικούς κανόνες οι οποίοι θα μπορούσαν να εφαρμοστούν με ακρίβεια εφόσον η διαδικασία αξιολόγησης αφορούσε την αξιολόγηση της περιοχής βάσει καθενός από τα 24 κριτήρια (τόσο ποσοτική όσο και ποιοτική).

Δεδομένου ότι η αξιολόγηση, για την πλειοψηφία των κριτηρίων, αφορά το συνδυασμό δράσης-υπό-περιοχών, για τον προσδιορισμό της τελικής βαθμολογίας κάθε κριτηρίου θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθοι ειδικοί κανόνες:

1. Ένα κριτήριο, εφαρμοζόμενο στη διαδικασία αξιολόγησης για μία συγκεκριμένη περιοχή, μπορεί να δράσει με εναλλακτικούς τρόπους, είτε θετικά είτε ανασταλτικά, ανάλογα με τη φύση της δράσης
2. Η βαθμολογία ενός κριτηρίου επηρεάζεται από το βαθμό συνάφειας κριτηρίου – δράσης
3. Στην τελική βαθμολογία ενός κριτηρίου θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα αποτελέσματα της Φέρουσας Ικανότητας για κάθε περιοχή, τα διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τα φυσικά, πολιτισμικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά της κάθε υπό-περιοχής, τη διεθνή βιβλιογραφία και εμπειρία.

Βάσει των παραπάνω, η μεθοδολογία ποσοτικοποίησης των κριτηρίων αποτελεί μία **συνδυαστική δραστηριότητα** η οποία λαμβάνει υπόψη τόσο τις γενικές όσο και τις ειδικές παραμέτρους και ενσωματώνει την εμπειρία και τεχνογνωσία της ομάδας έργου.

4.6. Ιεράρχηση των Δράσεων και καθορισμός Προτεραιοτήτων στις υπό-περιοχές S1-S2

Για την ιεράρχηση των δράσεων και τον καθορισμό της προτεραιότητας της κάθε δράσης ανά υπό-περιοχή, δημιουργήθηκε ένας πίνακας για κάθε υπό-περιοχή όπου συγκεντρώνεται η συνολική βαθμολογία της κάθε δράσης, όπως αυτή προέκυψε σύμφωνα με την προηγούμενη διαδικασία. Παρακάτω παρουσιάζονται οι πίνακες βαθμολόγησης των δράσεων στις δύο υπό-περιοχές της περιοχής μελέτης, όπου προτεραιοποιούνται και οι αντίστοιχες δράσεις.

S1: Ευρύτερη περιοχή Αμυνταίου & Λιμνών Βεγορίτιδας - Πετρών

Η βαθμολογία των δράσεων για τη συγκεκριμένη υπό-περιοχή όπως προέκυψε από τους πίνακες συνδυασμού δράσεων - υπό-περιοχής παρατίθεται στον παρακάτω πίνακα αξιολόγησης:

Πίνακας 56: Βαθμολογία Δράσεων υπό-περιοχής S1

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S1
Ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον τομέα του τουρισμού, σχετικών με τα οικοσυστήματα της περιοχής (Λίμνες, ορεινοί όγκοι), τον πολιτισμό, την οινοποιία, τη λαϊκή τέχνη και παράδοση, την τοπική γαστρονομία, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια	8,82
Ανάπτυξη υποδομών αγροτουρισμού (επισκέψιμοι χώροι με θεματικό χαρακτήρα)	8,61
Δημόσιες Υποδομές για την Προώθηση του Τουρισμού Υπαίθρου	8,37
Δημιουργία δικτύου ομοειδών και συμπληρωματικών επιχειρήσεων	8,28
Δημιουργία νέων επιχειρήσεων ή/και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων επιχειρήσεων του τομέα της εστίασης (εστιατόρια, ταβέρνες, παραδοσιακά καφενεία)	8,17
Δημιουργία υποδομών φιλοξενίας (κατά προτίμηση) σε παραδοσιακά κτίρια, και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων (ξενώνες, ξενοδοχεία)	8,04
Προβολή και Προώθηση του Αγροτουριστικού Προϊόντος	7,08

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Βάσει των στοιχείων του παραπάνω πίνακα, οι δράσεις ιεραρχούνται ως εξής:

Πίνακας 57: Ιεράρχηση Δράσεων υπό-περιοχής S1

		ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S1		
A/A	ΔΡΑΣΗ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ		
			ΧΑΜΗΛΗ 0 - 5	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ
1	Προβολή και Προώθηση του Τουριστικού Προϊόντος	7,08	ΜΕΣΑΙΑ ΧΑΜΗΛΗ	
2	Δημιουργία υποδομών φιλοξενίας (κατά προτίμηση) σε παραδοσιακά	8,04	5 - 7,5	

		ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S1		
A/A	ΔΡΑΣΗ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ		
	κτίρια, και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων (ξενώνες, ξενοδοχεία)			
3	Δημιουργία νέων επιχειρήσεων ή/και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων επιχειρήσεων του τομέα της εστίασης (εστιατόρια, ταβέρνες, παραδοσιακά καφενεία)	8,17	ΜΕΣΑΙΑ ΥΨΗΛΗ 7,5 - 10	
4	Δημιουργία δικτύου ομοειδών και συμπληρωματικών επιχειρήσεων	8,28		
5	Δημόσιες Υποδομές για την Προώθηση του Τουρισμού Υπαίθρου	8,37		
6	Ανάπτυξη υποδομών αγροτουρισμού (επισκέψιμοι χώροι με θεματικό χαρακτήρα)	8,61		
7	Ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον τομέα του τουρισμού, σχετικών με τα οικοσυστήματα της περιοχής (Λίμνες, ορεινοί όγκοι), τον πολιτισμό, την οινοποίηση, τη λαϊκή τέχνη και παράδοση, την τοπική γαστρονομία, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια	8,82		
			ΥΨΗΛΗ 10 - 15	

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η περιοχή δεν παρουσιάζει έντονη εξάρτηση από τον τουρισμό, παρά τις προϋποθέσεις που παρουσιάζει, τόσο του ανθρωπογενούς όσο και του φυσικού περιβάλλοντος. Στην περιοχή βρίσκεται το Λιμναίο οικοσύστημα των Λιμνών Βεγορίτιδας και Πετρών, ενώ ιδιαίτερα σημαντική είναι και η αμπελοοινική δραστηριότητα, με το πλήθος των οινοποιείων που δραστηριοποιούνται. Προτεραιότητα αποτελεί η υλοποίηση παρεμβάσεων για τη διαφοροποίηση και τον εμπλουτισμό του υφιστάμενου τουριστικού προϊόντος, τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, και την ανάδειξη των ιδιαίτερων στοιχείων της περιοχής όπου τη διακρίνουν από τις υπόλοιπες περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας και της Βόρειας Ελλάδας γενικότερα. Δεδομένης της υψηλής έντασης των απαιτούμενων

παρεμβάσεων, η πλειοψηφία των προτεινόμενων δράσεων κατατάσσεται στη βαθμίδα της μεσαίας έως υψηλής προτεραιότητας.

Μεσαία – Χαμηλή Προτεραιότητα

ΔΡΑΣΗ 2: Προβολή και προώθηση του τουριστικού προϊόντος

Ο Δήμος Αμυνταίου έχει ήδη προχωρήσει σε ενέργειες τουριστικής προβολής και προώθηση των φυσικών, πολιτιστικών και αθρωπογενών στοιχείων και πόρων που διαθέτει, προκειμένου να προβάλλει το τουριστικό του προϊόν. Ωστόσο, καθώς δεν αποτελεί έναν ανεπτυγμένο και αναγνωρίσιμο τουριστικό προορισμό, απαιτείται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ολοκληρωμένων δράσεων προβολής και προώθησης των διαφόρων πτυχών της περιοχής και του τουριστικού της προϊόντος, τόσο στην εσωτερική όσο και την εξωτερική αγορά, για την επίτευξη του βέλτιστου αποτελέσματος.

Η παρούσα Δράση βρίσκεται και σε συνάφεια με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Αμυνταίου, καθώς στη Β΄ Φάση, προβλέπεται ο σχεδιασμός και η εφαρμογή ολοκληρωμένου προγράμματος τουριστικής ανάπτυξης. Για το λόγο αυτό, η πρόταση της ομάδας μελέτης επικεντρώνεται στην υλοποίηση Δράσεων ενίσχυσης της προβολής του Δήμου Αμυνταίου ως τουριστικού προορισμού και Δράσεων διείσδυσης σε εξειδικευμένες τουριστικές αγορές με ειδική κάθε φορά στόχευση για ολόκληρη την περιοχή S1 – S2.

Η σκοπιμότητα της συγκεκριμένης δράσης εστιάζεται τόσο στην υλοποίηση ενεργειών προσέλκυσης τουριστών μέσα από την κατάλληλη στόχευση, όσο στον προγραμματισμό και την υλοποίηση δράσεων για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού.

Για παράδειγμα, οι προτεινόμενες δράσεις θα μπορούσαν να αφορούν:

1. Στη διοργάνωση ειδικών σεμιναρίων και εξειδικευμένων παρουσιάσεων σε θέματα περιβάλλοντος, διαχείρισης πολιτιστικού αποθέματος και φυσικού περιβάλλοντος, πολιτιστικής ταυτότητας, αλληλεπίδρασης ανθρώπου και αρκούδας, κλπ.
2. Στο σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων φιλοξενίας σχολείων από χώρες-μέλη της Ε.Ε., στις υφιστάμενες υποδομές, στο πλαίσιο προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης
3. Συμμετοχή σε εξειδικευμένες εκθέσεις

Μεσαία – Υψηλή Προτεραιότητα

ΔΡΑΣΗ 3. Δημιουργία υποδομών φιλοξενίας (κατά προτίμηση) σε παραδοσιακά κτίρια, και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων (ξενώνες, ξενοδοχεία)

Στην περιοχή δεν υπάρχουν αρκετά καταλύματα, καθώς ούτε η τουριστική ζήτηση είναι ιδιαίτερα υψηλή, ούτε υπάρχει μεγάλος αριθμός αφίξεων τουριστών που να επιθυμούν τη διανυκτέρευση σε κάποιο κατάλυμα. Ωστόσο, με την ενίσχυση και προβολή του τουριστικού προϊόντος της περιοχής, υπολογίζεται ότι θα δοθεί η ώθηση για την ανάπτυξη νέων υποδομών φιλοξενίας και καταλυμάτων ή και αναβάθμιση των ήδη εγκατεστημένων, κυρίως στην περιοχή του Αμυνταίου. Η έμφαση θα πρέπει να δοθεί στον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών των υφιστάμενων υποδομών φιλοξενίας, και όχι τόσο στην αύξηση του αριθμού τους, ώστε να μην επιβαρυνθεί η περιοχή του Αμυνταίου από πιθανή διόγκωση των τουριστικών ροών.

Ακολούθως, κατά προτεραιότητα θα πρέπει να διερευνηθούν οι παρακάτω κατηγορίες ενισχύσεων:

α) Βελτίωση, αναβάθμιση, μετατροπές, επεκτάσεις και εξοπλισμός υφιστάμενων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε μη παραδοσιακές οικοδομές εξαιρούμενης της αύξησης κλινών.

β) Βελτίωση, αναβάθμιση, μετατροπές, επεκτάσεις και εξοπλισμός υφιστάμενων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε παραδοσιακές οικοδομές.

Τα προγράμματα LEADER, ο νέος Αναπτυξιακός Νόμος και προσκλήσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητας Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας (ΕΠΑνΕΚ), μπορούν να χρηματοδοτήσουν τέτοιες δράσεις.

ΔΡΑΣΗ 4: Δημιουργία νέων επιχειρήσεων ή/και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων επιχειρήσεων του τομέα της εστίασης (εστιατόρια, ταβέρνες, παραδοσιακά καφενεία)

Ο τομέας της εστίασης διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην υπό-περιοχή, καθώς η S1 διαθέτει σημαντικό αριθμό γνωστών εστιατορίων όπου οι επισκέπτες μπορούν να δοκιμάσουν την τοπική γαστρονομία και τα τοπικά προϊόντα. Επομένως, θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στον εκσυγχρονισμό των καταστημάτων εστίασης και στη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών τους (επίπλωση, εξωτερική όψη, χρήση

τοπικών προϊόντων και συνταγών, χρήση Τοπικού Σήματος «Καφέ Αρκούδας» κλπ.). Ως αποτέλεσμα, οι αναγκαίες επενδύσεις και ενισχύσεις, θα πρέπει να πραγματοποιηθούν στην κατεύθυνση της βελτίωσης, αναβάθμισης, μετατροπών, επεκτάσεων και εξοπλισμού υφιστάμενων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε παραδοσιακά και μη, κτίρια.

Τα προγράμματα LEADER, ο νέος Αναπτυξιακός Νόμος και προσκλήσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητας Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας (ΕΠΑνΕΚ), μπορούν να χρηματοδοτήσουν τέτοιες δράσεις.

ΔΡΑΣΗ 7: Δημιουργία δικτύου ομοειδών και συμπληρωματικών επιχειρήσεων

Αποτελεί δράση μεσαίας προς υψηλής προτεραιότητας στην τρίτη βαθμίδα, καθώς η S1 αποτελεί μια περιοχή με δυναμική παραγωγή προϊόντων, τα οποία χρειάζονται την προβολή μέσα από δικτύωση προκειμένου να αποκτήσουν προστιθέμενη αξία. Η υψηλή της θέση δικαιολογείται και από την προοπτική δικτύωσης των υφιστάμενων επιχειρήσεων με την υλοποίηση του Σήματος της «Καφέ Αρκούδας».

Η συγκεκριμένη Δράση βρίσκεται σε συνάφεια με την Δράση Α.4 του έργου «Μελέτη για την αξιοποίηση, πιστοποίηση και προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών φιλικών προς την αρκούδα», η οποία –μεταξύ άλλων– προβλέπει τη δημιουργία ενός δικτύου στηριζόμενο στη φιλοσοφία ενός Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας από το Δήμο και την ανάγκη καθορισμού κοινών προδιαγραφών λειτουργίας των επιχειρήσεων που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με το τουριστικό κύκλωμα, και την αγροδιατροφική παραγωγή, ώστε να διασφαλίζεται από τη μία η μικρότερη δυνατή επιβάρυνση του οικοτόπου της αρκούδας και γενικότερα το φυσικό περιβάλλον της περιοχής και από την άλλη η κοινωνικοοικονομική ζωή των κοινοτήτων.

ΔΡΑΣΗ 6: Ανάπτυξη υποδομών αγροτουρισμού (επισκέψιμοι χώροι με θεματικό χαρακτήρα)

Η S1, δεδομένου και του ομαλότερου ανάγλυφου που παρουσιάζει, αλλά και των καλλιεργήσιμων εκτάσεων που διαθέτει, καθίσταται καταλληλότερη για ήπιας μορφής διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος. Συνεπώς, προτείνεται η διερεύνηση της δυνατότητας αξιοποίησης των υφιστάμενων αγροτικών εκμεταλλεύσεων της περιοχής και η μετατροπή τους σε επισκέψιμους χώρους οι οποίοι θα μπορούν, κατά περίπτωση, να συνδυάζουν υποδομές διανυκτέρευσης (με τη μορφή μικρών αγροτουριστικών καταλυμάτων) και αναψυχής, στις οποίες θα παρέχονται υπηρεσίες

εφάμιλλες με τον αγροτικό χαρακτήρα της περιοχής, προωθώντας παράλληλα και τα τοπικά αγροτικά προϊόντα.

Επιπλέον, προτείνεται η ενίσχυση αγροτικών εκμεταλλεύσεων βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, όπου οι επισκέπτες πέραν της δυνατότητας διανυκτέρευσης θα μπορούν να δοκιμάζουν βιολογικά και τοπικά προϊόντα, να ενημερώνονται για τις βιολογικές μεθόδους καλλιέργειας και να συμμετέχουν στις αγροτικές εργασίες. Η δράση από τη μία συνάδει με την ανάγκη διαφύλαξης του φυσικού αποθέματος της περιοχής, συμβάλει δε στη διαφοροποίηση της απασχόλησης στον αγροτικό τομέα και στην δημιουργία ενός διακριτού εναλλακτικού προϊόντος για την περιοχή.

Η δυνατότητα χρηματοδότησης αντίστοιχων δράσεων από προγράμματα όπως το LEADER και ΠΑΑ, ενισχύουν την προτεραιότητα της συγκεκριμένης Δράσης.

ΔΡΑΣΗ 1: Δημόσιες Υποδομές για την Προώθηση του Τουρισμού Υπαίθρου

Οι δημόσιες υποδομές που προτείνονται αφορούν κυρίως στην προώθηση της οικολογικής σημασίας της περιοχής με ενέργειες που εντάσσονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

- 1.1 Μονοπάτια και Διαδρομές Πεζοπορίας
- 1.2 Χάραξη/Σήμανση μονοπατιών και βελτίωση συνθηκών ασφαλείας
- 1.3 Διαδρομές στον άξονα του «Δρόμου του Κρασιού»
- 1.4 Επαναλειτουργία και στελέχωση των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
- 1.5 Δημιουργία θεματικών μουσείων
- 1.6 Ανακαίνιση/Αποκατάσταση κτιρίων με απόδοσή τους σε χρήσεις πολιτισμού
- 1.7 Αξιοποίηση κτιριακού αποθέματος για τη μετατροπή τους σε τουριστικά καταλύματα
- 1.8 Υποδομές για την παρατήρηση της ορνιθοπανίδας (δημιουργία νέων περιμετρικά των Λιμνών και συντήρηση των υφιστάμενων)
- 1.9 Προστασία του οικότοπου της αρκούδας (πχ περάσματα άγριας πανίδας, οδοσήμανση, περιφράξεις κλπ). Η παρούσα δραστηριότητα θα μπορούσε να απευθύνεται εξίσου και σε ιδιώτες με γνώμονα την προστασία των ιδιοκτησιών τους.

1.10 Εκσυγχρονισμός και αξιοποίηση του Κέντρου Αποθεραπείας Φυσικής Κοινωνικής Αποκατάστασης (ΚΑΦΚΑ Αμυνταίου), με δυνατότητες και προδιαγραφές για τη στήριξη του ιατρικού τουρισμού (Διαδρομή Προαγωγής Υγείας)

1.11 Ίδρυση, εγκατάσταση, εξοπλισμός και λειτουργία Γραφείου/Τμήματος Τουριστικής Ανάπτυξης του Δήμου Αμυνταίου

Προτεραιότητα αποτελεί η διαμόρφωση θεματικών διαδρομών και η βελτίωση των συνθηκών ασφαλείας και εμπειρίας του επισκέπτη. Ορισμένες από τις διαδρομές υφίστανται ήδη, ενώ άλλες δεν είναι οργανωμένες χωρικά, ή χρήζουν συντήρησης και βελτίωσης σε πολλά σημεία. Επίσης, το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στη Λίμνη Βεγορίτιδα δε λειτουργεί, και δε δίνεται η δυνατότητα σε επισκέπτες να γνωρίσουν περισσότερα στοιχεία για το Λιμναίο οικοσύστημα των λιμνών Βεγορίτιδας και Πετρών. Στο πλαίσιο της δράσης αυτής προτείνεται η διαμόρφωση προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για τα σχολεία όχι μόνο των κοντινών περιοχών αλλά και ολόκληρης της Περιφέρειας, καθώς και για ενήλικες, φοιτητές, οικολογικές οργανώσεις, αλλά και μεμονωμένους, περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένους επισκέπτες, οι οποίοι θα έρχονται σε επαφή με το δασώδη οικοσύστημα, τις λίμνες, τη βιοποικιλότητα, την αρκούδα, τους οικισμούς και τα μνημεία της περιοχής.

Η κατασκευή υποδομών για την παρατήρηση της ορνιθοπανίδας, την προστασία του οικοτόπου της αρκούδας, τη δημιουργία θεματικών μουσείων πχ. Μουσείου Αμπελοοινικής) ή και ο εκσυγχρονισμός του Κέντρου Αποθεραπείας Φυσικής Κοινωνικής Αποκατάστασης Αμυνταίου, αποτελούν παρεμβάσεις προς την επιθυμητή κατεύθυνση, με απώτερο στόχο την διαφοροποίηση από άλλους τουριστικούς προορισμούς, τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος και τη βιώσιμη τουριστική αξιοποίηση.

Η αναζήτηση χρηματοδοτήσεων σε Προγράμματα όπως το ΕΣΠΑ, ο Αναπτυξιακός νόμος, οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις για τις Λίμνες, το πρόγραμμα LEADER και το ΠΑΑ, ενισχύουν τη σπουδαιότητα τέτοιου είδους παρεμβάσεων.

ΔΡΑΣΗ 5: Ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον τομέα του τουρισμού, σχετικών με τα οικοσυστήματα της περιοχής (Λίμνες, ορεινοί όγκοι), τον πολιτισμό, την οινοποιία, τη λαϊκή τέχνη και παράδοση, την τοπική γαστρονομία, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια

Δεδομένου ότι στην περιοχή δεν υπάρχει έντονη εξάρτηση από τον τουριστικό τομέα, η ενίσχυση νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων προσανατολισμένων στο τοπικό δυναμικό, τους περιορισμούς και το χαρακτήρα της περιοχής, αφενός θα συμβάλει στον εμπλουτισμό του υφιστάμενου τουριστικού προϊόντος και στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και αφετέρου στην εξασφάλιση μιας βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Η αναγκαιότητα ανάπτυξης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στους τομείς που παρουσιάζουν δυναμική στην περιοχή (αμπελοοινική, τοπική γαστρονομία, λαϊκή τέχνη και παράδοση, φύση και βιοποικιλότητα, πολιτισμός-ήθη και έθιμα), θα αναδείξει περαιτέρω τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής, εξασφαλίζοντας οικονομική δραστηριότητα στο τοπικό πληθυσμιακό δυναμικό και θα συμβάλλει στην ομαλή συμβίωση ανθρώπου και άγριας πανίδας, καθώς οι προωθούμενες μορφές τουριστικής ανάπτυξης δεν αντιλαμβάνονται το φυσικό περιβάλλον ως περιοριστικό παράγοντα της ανάπτυξής τους, αλλά ως απαραίτητο στοιχείο της δραστηριότητάς τους. Για όλους αυτούς τους λόγους, η συγκεκριμένη Δράση αποτελεί και εκείνη με την πλέον βαρύνουσα σημασία συγκριτικά και με τις υπόλοιπες.

Τέτοιου είδους συμπληρωματικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες μπορούν να αφορούν:

- Επιχειρήσεις μεταποίησης τοπικών προϊόντων
- Πωλητήρια τοπικών προϊόντων
- Πολυλειτουργικά αγροκτήματα
- Εκθεσιακά κέντρα
- Πολιτιστικά κέντρα
- Χώροι πολλαπλών χρήσεων
- Εταιρίες υπαίθριων δραστηριοτήτων
- Εργαστήρια/Σύλλογοι τοπικών παραδοσιακών προϊόντων και ειδών χειροτεχνίας

Για την υλοποίηση αντίστοιχων παρεμβάσεων, κρίνεται σκόπιμο να αναζητηθούν χρηματοδοτικές ενισχύσεις από προγράμματα όπως το ΕΣΠΑ, LEADER και ΠΑΑ.

Ευρύτερη περιοχή Νυμφαίου & Λιμνών Χειμαδίτιδας - Ζάζαρης

Η βαθμολογία των δράσεων για τη συγκεκριμένη υπό-περιοχή όπως προέκυψε από τους πίνακες συνδυασμού δράσεων - υπό-περιοχής παρατίθεται στον παρακάτω πίνακα αξιολόγησης:

Πίνακας 58: Βαθμολογία Δράσεων υπό-περιοχής S2

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S2
Ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον τομέα του τουρισμού, σχετικών με τα οικοσυστήματα της περιοχής (Λίμνες, ορεινοί όγκοι), τον πολιτισμό, την οινοποιία, τη λαϊκή τέχνη και παράδοση, την τοπική γαστρονομία, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια	8,18
Ανάπτυξη υποδομών αγροτουρισμού (επισκέψιμοι χώροι με θεματικό χαρακτήρα)	7,97
Δημόσιες Υποδομές για την Προώθηση του Τουρισμού Υπαίθρου	7,76
Δημιουργία δικτύου ομοειδών και συμπληρωματικών επιχειρήσεων	7,53
Δημιουργία νέων επιχειρήσεων ή/και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων επιχειρήσεων του τομέα της εστίασης (εστιατόρια, ταβέρνες, παραδοσιακά καφενεία)	7,45
Δημιουργία υποδομών φιλοξενίας (κατά προτίμηση) σε παραδοσιακά κτίρια, και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων (ξενώνες, ξενοδοχεία)	7,40
Προβολή και Προώθηση του Αγροτουριστικού Προϊόντος	6,44

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Βάσει των στοιχείων του παραπάνω πίνακα, οι προτεινόμενες Δράσεις για την υπό-περιοχή S2, ιεραρχούνται ως εξής:

Πίνακας 59: Ιεράρχηση Δράσεων υπό-περιοχής S2

		ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S2		
A/A	ΔΡΑΣΗ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ		
			ΧΑΜΗΛΗ 0 - 5	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ
1	Προβολή και Προώθηση του Τουριστικού Προϊόντος	6,44	ΜΕΣΑΙΑ	
2	Δημιουργία υποδομών φιλοξενίας (κατά προτίμηση) σε παραδοσιακά κτίρια, και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων (ξενώνες, ξενοδοχεία)	7,40	ΧΑΜΗΛΗ 5 - 7,5	

		ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S2		
A/A	ΔΡΑΣΗ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ		
3	Δημιουργία νέων επιχειρήσεων ή/και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων επιχειρήσεων του τομέα της εστίασης (εστιατόρια, ταβέρνες, παραδοσιακά καφενεία)	7,45		
4	Δημιουργία δικτύου ομοειδών και συμπληρωματικών επιχειρήσεων	7,53	ΜΕΣΑΙΑ ΥΨΗΛΗ 7,5 - 10	
5	Δημόσιες Υποδομές για την Προώθηση του Τουρισμού Υπαίθρου	7,76		
6	Ανάπτυξη υποδομών αγροτουρισμού (επισκέψιμοι χώροι με θεματικό χαρακτήρα)	7,97		
7	Ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον τομέα του τουρισμού, σχετικών με τα οικοσυστήματα της περιοχής (Λίμνες, ορεινοί όγκοι), τον πολιτισμό, την οينوποιία, τη λαϊκή τέχνη και παράδοση, την τοπική γαστρονομία, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια	8,18		
			ΥΨΗΛΗ 10 - 15	

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η υπό-περιοχή S2 χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη τουριστική εξάρτηση συγκριτικά με την S1 (εξαιτίας της παρουσίας του Νυμφαίου), από την εξαιρετικά χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού και το ορεινό του ανάγλυφο. Εντούτοις, παρουσιάζει αξιόλογο περιβαλλοντικό απόθεμα, δεδομένου του ορεινού όγκου του Βισίου στον οποίο συναντά κανείς τον οικότοπο της αρκούδας και του λιμναίου οικοσυστήματος (Λίμνες Χειμαδίτιδας και Ζάζαρης). Οι παρεμβάσεις τουριστικής ανάπτυξης στην περιοχή κατατάχθηκαν στη μεσαία χαμηλή και μεσαία υψηλή προτεραιότητα. Οι περισσότερες αναφέρονται στη μεσαία υψηλή προτεραιότητα, γεγονός που αναμενόταν και από τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τη μελέτη φέρουσας ικανότητας.

Οι δράσεις που προτείνονται για την περιοχή, με αύξουσα σειρά προτεραιότητας είναι οι εξής:

Μεσαία – Χαμηλή Προτεραιότητα

ΔΡΑΣΗ 6: Προβολή και Προώθηση του Τουριστικού Προϊόντος

Ο Δήμος Αμυνταίου έχει ήδη προχωρήσει σε ενέργειες τουριστικής προβολής και προώθηση των φυσικών, πολιτιστικών και αθρωπογενών στοιχείων και πόρων που διαθέτει, προκειμένου να προβάλλει το τουριστικό του προϊόν. Ωστόσο, καθώς δεν αποτελεί έναν ανεπτυγμένο και αναγνωρίσιμο τουριστικό προορισμό, απαιτείται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ολοκληρωμένων δράσεων προβολής και προώθησης των διαφόρων πτυχών της περιοχής και του τουριστικού της προϊόντος, τόσο στην εσωτερική όσο και την εξωτερική αγορά, για την επίτευξη του βέλτιστου αποτελέσματος.

Η παρούσα Δράση βρίσκεται και σε συνάφεια με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Αμυνταίου, καθώς στη Β΄ Φάση, προβλέπεται ο σχεδιασμός και η εφαρμογή ολοκληρωμένου προγράμματος τουριστικής ανάπτυξης. Για το λόγο αυτό, η πρόταση της ομάδας μελέτης επικεντρώνεται στην υλοποίηση Δράσεων ενίσχυσης της προβολής του Δήμου Αμυνταίου ως τουριστικού προορισμού και Δράσεων διεξόδου σε εξειδικευμένες τουριστικές αγορές με ειδική κάθε φορά στόχευση για ολόκληρη την περιοχή S1 – S2. Αξίζει να σημειωθεί ότι, καθώς η υπό-περιοχή S2 παρουσιάζει εντονότερη τουριστική εξάρτηση δεδομένης και της παρουσίας του οικισμού του Νυμφαίου, οι δράσεις θα πρέπει να είναι κατάλληλα διαρθρωμένες και να απευθύνονται σε ένα στοχευμένο κοινό, ώστε να καταστεί δυνατή η διάχυση της τουριστικής κίνησης σε όλη την υπό-περιοχή και καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Η σκοπιμότητα της συγκεκριμένης δράσης για την υπό-περιοχή εστιάζεται όχι τόσο στην υλοποίηση ενεργειών προσέλκυσης τουριστών, όσο στον προγραμματισμό και την υλοποίηση δράσεων για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού.

Για παράδειγμα, οι προτεινόμενες δράσεις θα μπορούσαν να αφορούν:

1. Στη διοργάνωση ειδικών σεμιναρίων και εξειδικευμένων παρουσιάσεων σε θέματα περιβάλλοντος, διαχείρισης πολιτιστικού αποθέματος και φυσικού περιβάλλοντος, πολιτιστικής ταυτότητας, αλληλεπίδρασης ανθρώπου και αρκούδας, κλπ.
2. Στο σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων φιλοξενίας σχολείων από χώρες-μέλη της Ε.Ε., στις υφιστάμενες υποδομές, στο πλαίσιο προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης
3. Συμμετοχή σε εξειδικευμένες εκθέσεις

ΔΡΑΣΗ 3. Δημιουργία υποδομών φιλοξενίας (κατά προτίμηση) σε παραδοσιακά κτίρια, και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων (ξενώνες, ξενοδοχεία)

Ομοίως προτεραιότητα στον τομέα των υποδομών φιλοξενίας δίνεται στον εκσυγχρονισμό και στην αναβάθμιση υφιστάμενων καταλυμάτων, βάσει των ακόλουθων κατηγοριών ενισχύσεων και όχι στη δημιουργία νέων, καθώς ειδικά η περιοχή του Νυμφαίου, διαθέτει ένα σημαντικό αριθμό καταλυμάτων, όπως αναλύθηκε και από την εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας:

α) Βελτίωση, αναβάθμιση, μετατροπές, επεκτάσεις και εξοπλισμός υφιστάμενων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε μη παραδοσιακά κτίρια εξαιρουμένης της αύξησης κλινών (για την περιοχή του Νυμφαίου).

β) Βελτίωση, αναβάθμιση, μετατροπές, επεκτάσεις και εξοπλισμός υφιστάμενων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε παραδοσιακά κτίρια, και με αύξηση των κλινών (για τους υπόλοιπους οικισμούς της περιοχής όπως το Λιμνοχώρι, το Λέχοβο, το Βαρικό).

γ) Συντήρηση, αποκατάσταση και εξοπλισμός για λειτουργία επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε παραδοσιακά κτίρια.

Σε μια επόμενη φάση, προτείνεται η δημιουργία μικρών αγροτουριστικών καταλυμάτων στο δασώδες τμήμα της περιοχής (τηρώντας τη νομοθεσία), το οποίο λόγω του δύσβατου χαρακτήρα δεν προσφέρεται για μονοήμερες αποδράσεις. Οι υποδομές αυτές μπορούν να συνδεθούν με θεματικές διαδρομές φυσιολατρικού, πολιτιστικού, θρησκευτικού και αθλητικού περιεχομένου, και το υφιστάμενο Ορεινό Εκπαιδευτικό Κέντρο της ΧΑΝΘ στο Νυμφαίο, συνθέτοντας έτσι ένα πιο ολοκληρωμένο και ελκυστικό τουριστικό προϊόν.

Τα προγράμματα LEADER και ΠΑΑ μπορεί να χρηματοδοτήσουν αντίστοιχες δράσεις.

ΔΡΑΣΗ 4. Δημιουργία νέων επιχειρήσεων ή/και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων επιχειρήσεων του τομέα της εστίασης (εστιατόρια, ταβέρνες, παραδοσιακά καφενεία)

Στον τομέα της εστίασης (εστιατόρια, ταβέρνες, παραδοσιακά καφενεία) προτεραιότητα αποτελεί η δημιουργία υποδομών μέσω της αξιοποίησης υπαρχόντων παραδοσιακών και εγκαταλελειμμένων κτιρίων που θα αξιοποιούν και θα προβάλουν την τοπική κουζίνα και τα τοπικά προϊόντα, με γνώμονα ωστόσο την όσο κατά το

δυνατό εφικτή δημιουργία υποδομών στους υπόλοιπους οικισμούς εκτός του Νυμφαίου, ώστε να αποφευχθούν φαινόμενα κορεσμού.

Κατά προτεραιότητα θα πρέπει να διερευνηθούν οι ακόλουθες κατηγορίες ενισχύσεων:

α) Συντήρηση, αποκατάσταση και εξοπλισμός για λειτουργία επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε παραδοσιακά κτίρια

β) Βελτίωση, αναβάθμιση, μετατροπές, επεκτάσεις και εξοπλισμός υφιστάμενων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε παραδοσιακά κτίρια.

γ) Αιτήσεις για παραχώρηση χορηγίας μπορούν να υποβάλλονται και για: ι)χρησιμοποίηση μη παραδοσιακών κτιρίων και ιι)ανέγερση νέων κτισμάτων για νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες. Σ' αυτές όμως θα δίνεται χαμηλότερη προτεραιότητα σε σχέση με τα παραδοσιακά κτίρια. Τα προγράμματα LEADER και ΠΑΑ και το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητας Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας, αποτελούν δυνητικά χρηματοδοτικά εργαλεία προς αξιοποίηση.

Μεσαία – Υψηλή Προτεραιότητα

ΔΡΑΣΗ 7: Δημιουργία δικτύου ομοειδών και συμπληρωματικών επιχειρήσεων

Η συγκεκριμένη Δράση βρίσκεται σε συνάφεια με την Δράση Α.4 του έργου «Μελέτη για την αξιοποίηση, πιστοποίηση και προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών φιλικών προς την αρκούδα», η οποία –μεταξύ άλλων– προβλέπει τη δημιουργία ενός δικτύου στηριζόμενο στη φιλοσοφία ενός Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας από το Δήμο και την ανάγκη καθορισμού κοινών προδιαγραφών λειτουργίας των επιχειρήσεων που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με το τουριστικό κύκλωμα, και την αγροδιατροφική παραγωγή, ώστε να διασφαλίζεται από τη μία η μικρότερη δυνατή επιβάρυνση του οικοτόπου της αρκούδας και γενικότερα το φυσικό περιβάλλον της περιοχής και από την άλλη η κοινωνικοοικονομική ζωή των κοινοτήτων.

Η υπό-περιοχή S2, παρουσιάζει μία σχετική ομοιογένεια όσον αφορά τον τύπο τόσο του υφιστάμενου όσο και του εν δυνάμει τουριστικού προϊόντος. Οι ιδιαιτερότητες των επιχειρήσεων της υπό-περιοχής δρουν συμπληρωματικά και η σύνδεσή τους μέσω της δημιουργίας ενός τοπικού δικτύου και της εφαρμογής ενός Τοπικού Σήματος Ποιότητας θα συμβάλει στην προσφορά ενός ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος, με ισχυρή προστιθέμενη αξία.

ΔΡΑΣΗ 1: Δημόσιες Υποδομές για την Προώθηση του Τουρισμού Υπαίθρου

Όπως έχει επισημανθεί και από την αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης, η υπό-περιοχή S2, χαρακτηρίζεται από την αρνητική πορεία που καταγράφουν οι δημογραφικοί δείκτες, αλλά και το σύνολο του πληθυσμού γενικά, με άμεσες προεκτάσεις και στην τοπική οικονομία. Για το λόγο αυτό, η παρούσα Δράση αποτελεί βασική προτεραιότητα για την αναζωογόνηση της περιοχής, μέσα από την υλοποίηση παρεμβάσεων για την ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού με πολύ προσεκτικούς χειρισμούς. Η περιοχή διαθέτει αξιόλογους φυσικούς και οικολογικούς πόρους, οι οποίοι μπορεί να αξιοποιηθούν περαιτέρω για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Προτείνεται η σύνδεση της υπό-περιοχής S2 με την υπό-περιοχή S1, στο πλαίσιο κοινών θεματικών διαδρομών.

Στις προτεινόμενες δημόσιες υποδομές εντάσσονται:

1.1 Περιπατητικές διαδρομές

1.2 Θεματικές διαδρομές

1.3 Άλλες υποδομές, όπως θεματικό μουσείο, χώροι αναψυχής, parking στις εισόδους αξιόλογων οικισμών ώστε να αποτρέπεται η χρήση ΙΧ εντός του ιστού και να δίνεται προτεραιότητα στην πεζή μετακίνηση, μεγιστοποιώντας τα οφέλη για τον επισκέπτη (πχ Νυμφαίο).

1.4 Χάραξη/Σήμανση μονοπατιών και βελτίωση συνθηκών ασφαλείας

1.5 Επαναλειτουργία και στελέχωση των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

1.6 Δημιουργία θεματικών μουσείων

1.7 Ανακαίνιση/Αποκατάσταση κτιρίων με απόδοσή τους σε χρήσεις πολιτισμού

1.8 Αξιοποίηση κτιριακού αποθέματος για τη μετατροπή τους σε τουριστικά καταλύματα

1.9 Υποδομές για την παρατήρηση της ορνιθοπανίδας (δημιουργία νέων περιμετρικά των Λιμνών και συντήρηση των υφιστάμενων)

1.10 Προστασία του οικότοπου της αρκούδας (πχ περάσματα άγριας πανίδας, οδοσήμανση, περιφράξεις κλπ). Η παρούσα δραστηριότητα θα μπορούσε να απευθύνεται εξίσου και σε ιδιώτες με γνώμονα την προστασία των ιδιοκτησιών τους.

Προτεραιότητα αποτελεί η διαμόρφωση θεματικών διαδρομών και η βελτίωση των συνθηκών ασφαλείας και εμπειρίας του επισκέπτη. Ορισμένες από τις διαδρομές υφίστανται ήδη, ενώ άλλες δεν είναι οργανωμένες χωρικά, ή χρήζουν συντήρησης και βελτίωσης σε πολλά σημεία. Επίσης, το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στη Λίμνη Χειμαδίτιδα δε λειτουργεί, και δε δίνεται η δυνατότητα σε επισκέπτες να γνωρίσουν περισσότερα στοιχεία για το Λιμναίο οικοσύστημα των λιμνών Χειμαδίτιδας και Ζάζαρης. Στο πλαίσιο της δράσης αυτής προτείνεται η διαμόρφωση προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για τα σχολεία όχι μόνο των κοντινών περιοχών αλλά και ολόκληρης της Περιφέρειας, καθώς και για ενήλικες, φοιτητές, οικολογικές οργανώσεις, αλλά και μεμονωμένους, περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένους επισκέπτες, οι οποίοι θα έρχονται σε επαφή με το δασώδη οικοσύστημα, τις λίμνες, τη βιοποικιλότητα, την αρκούδα, τους οικισμούς και τα μνημεία της περιοχής. Ταυτόχρονα, εντός του Κέντρου Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, δύναται να λειτουργήσει και Κέντρο Τουριστικής Προβολής του Δήμου, που θα συνεργάζεται με τους κατάλληλους φορείς (Περιφέρεια, κλαδικοί φορείς) και θα συμμετέχει σε εξειδικευμένες εκθέσεις για την προώθηση και προβολή του Δήμου.

Η κατασκευή υποδομών για την παρατήρηση της ορνιθοπανίδας, την προστασία του οικοτόπου της αρκούδας και η επανάχρηση του εγκαταλελειμμένου κτιριακού αποθέματος, αποτελούν παρεμβάσεις προς την επιθυμητή κατεύθυνση, με απώτερο στόχο την διαφοροποίηση από άλλους τουριστικούς προορισμούς, τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος και τη βιώσιμη τουριστική αξιοποίηση.

Η αναζήτηση χρηματοδοτήσεων σε Προγράμματα όπως το ΕΣΠΑ, ο Αναπτυξιακός νόμος, οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις για τις Λίμνες, το πρόγραμμα LEADER και το ΠΑΑ, ενισχύουν τη σπουδαιότητα τέτοιου είδους παρεμβάσεων.

ΔΡΑΣΗ 2. Ανάπτυξη υποδομών αγροτουρισμού (επισκέψιμοι χώροι με θεματικό χαρακτήρα)

Στο πλαίσιο της διαπίστωσης της ανάγκης για ήπιας μορφής παρεμβάσεις τουριστικής ανάπτυξης στην περιοχή, προτείνεται η διερεύνηση της δυνατότητας αξιοποίησης των υφιστάμενων αγροτικών εκμεταλλεύσεων της περιοχής και η μετατροπή τους σε επισκέψιμους χώρους οι οποίοι θα μπορούν, κατά περίπτωση, να συνδυάζουν υποδομές διανυκτέρευσης (με τη μορφή μικρών αγροτουριστικών καταλυμάτων ή πολυλειτουργικών αγροκτημάτων) και αναψυχής, στις οποίες θα παρέχονται υπηρεσίες εφάμιλλες με τον αγροτικό χαρακτήρα της περιοχής, προωθώντας παράλληλα και τα τοπικά αγροτικά προϊόντα.

Επιπλέον, προτείνεται η ενίσχυση αγροτικών εκμεταλλεύσεων βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, όπου οι επισκέπτες πέραν της δυνατότητας διανυκτέρευσης θα μπορούν να δοκιμάζουν βιολογικά και τοπικά προϊόντα, να ενημερώνονται για τις βιολογικές μεθόδους καλλιέργειας και να συμμετέχουν στις αγροτικές εργασίες. Η δράση από τη μία συνάδει με την ανάγκη διαφύλαξης του φυσικού αποθέματος της περιοχής, συμβάλει δε στη διαφοροποίηση της απασχόλησης στον αγροτικό τομέα και στην δημιουργία ενός διακριτού εναλλακτικού τουριστικού προϊόντος για την περιοχή.

Η δυνατότητα χρηματοδότησης αντίστοιχων δράσεων από προγράμματα όπως το LEADER και ΠΑΑ, ενισχύουν την προτεραιότητα της συγκεκριμένης Δράσης.

ΔΡΑΣΗ 5: Ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον τομέα του τουρισμού, σχετικών με τα οικοσυστήματα της περιοχής (Λίμνες, ορεινοί όγκοι), τον πολιτισμό, την οινοποιία, τη λαϊκή τέχνη και παράδοση, την τοπική γαστρονομία, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια

Δεδομένου ότι στην περιοχή υπάρχει έντονη εξάρτηση από τον τουριστικό τομέα, η ενίσχυση νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων προσανατολισμένων στο τοπικό δυναμικό, τους περιορισμούς και το χαρακτήρα της περιοχής, αφενός θα συμβάλει στον εμπλουτισμό του υφιστάμενου τουριστικού προϊόντος και στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και αφετέρου στην εξασφάλιση μιας βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Η αναγκαιότητα ανάπτυξης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στους τομείς σχετικούς με τη φύση και την πολιτισμική παράδοση της περιοχής, αποσκοπεί στην τόνωση της κοινωνικοοικονομικής ζωής των κατοίκων, την προσέλκυση επενδύσεων και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος. Για όλους αυτούς τους λόγους, η συγκεκριμένη Δράση αποτελεί και εκείνη με την πλέον βαρύνουσα σημασία συγκριτικά και με τις υπόλοιπες.

Τέτοιου είδους συμπληρωματικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες μπορούν να αφορούν:

- Επιχειρήσεις μεταποίησης τοπικών προϊόντων
- Πωλητήρια τοπικών προϊόντων
- Πολυλειτουργικά αγροκτήματα
- Εκθεσιακά κέντρα
- Πολιτιστικά κέντρα

- Χώροι πολλαπλών χρήσεων
- Εταιρίες υπαίθριων δραστηριοτήτων για ανάπτυξη περιηγητικών δραστηριοτήτων και τη διοργάνωση εκδηλώσεων συμβάλλοντας στην αξιοποίηση της τοπικής παραγωγής και στην ενίσχυση της δημιουργίας ενός διακριτού αγροτουριστικού προϊόντος
- Εργαστήρια/Σύλλογοι τοπικών παραδοσιακών προϊόντων και ειδών χειροτεχνίας

Για την υλοποίηση αντίστοιχων παρεμβάσεων, κρίνεται σκόπιμο να αναζητηθούν χρηματοδοτικές ενισχύσεις από προγράμματα όπως το ΕΣΠΑ, LEADER και ΠΑΑ.

4.7. Προϋποθέσεις Εφαρμογής Δράσεων

Έπειτα και από την προτεραιοποίηση και ιεράρχηση των προτεινόμενων δράσεων, η ομάδα μελέτης έκρινε σκόπιμη την επισήμανση των απαραίτητων προϋποθέσεων και των πρόδρομων ενεργειών που οφείλουν να έχουν ήδη υλοποιηθεί, προκειμένου να διευκολυνθούν οι εμπλεκόμενοι φορείς και ο Δήμος Αμυνταίου στην υλοποίηση των προτεινόμενων παρεμβάσεων. Αναλυτικά παρουσιάζονται με βάση την εκάστοτε Δράση, οι απαραίτητες προϋποθέσεις εφαρμογής τους.

Αρχικά, μία σημαντική προϋπόθεση για την αποτελεσματική τουριστική ανάπτυξη του Δήμου Αμυνταίου, είναι η εκπόνηση ενός Στρατηγικού Πλάνου Ανάπτυξης Τουριστικού Προορισμού, το οποίο προτείνεται από την ομάδα μελέτης ως μια αναγκαία ενέργεια. Σκοπός του Στρατηγικού Πλάνου αποτελεί η διερεύνηση των χαρακτηριστικών του Δήμου και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που μπορούν να τον αναδείξουν σε αξιόλογο προορισμό τόσο στην ελληνική όσο και στη διεθνή αγορά, για τα επόμενα χρόνια. Η υλοποίηση ενός Στρατηγικού Πλάνου, θα δράσει οριζόντια, λειτουργώντας υποστηρικτικά στην εφαρμογή όλων των προτεινόμενων Δράσεων.

Τα αναμενόμενα οφέλη που θα προκύψουν για το Δήμο είναι ο προσδιορισμός μιας μοναδικής ταυτότητας της εξεταζόμενης περιοχής, που θα περιλαμβάνει

- Μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους
- Απόκτηση εμπορικής αξίας
- Αφοσίωση επισκεπτών στον προορισμό
- Μικρότερη τρωτότητα στις ενέργειες μάρκετινγκ των ανταγωνιστών
- Μικρότερη τρωτότητα στις κρίσεις μάρκετινγκ
- Μεγαλύτερη συνεργασία και υποστήριξη από εμπορικούς εταίρους

- Βάση για το συντονισμό των προσπαθειών του ιδιωτικού τομέα
- Αυξημένη αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας μάρκετινγκ

Η υλοποίηση παρεμβάσεων που εμπίπτουν στη Δράση «*Δημόσιες Υποδομές για την Προώθηση του Τουρισμού Υπαίθρου*» και που αφορούν στην δημιουργία περιπατητικών και θεματικών διαδρομών, Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, θεματικών μουσείων, εκθεσιακών χώρων, χάραξη και σήμανση μονοπατιών μελέτης της φύσης, προϋποθέτουν την εκπλήρωση κριτηρίων και την υλοποίηση ενεργειών όπως:

1. Εκπόνηση Σχεδίου Εξειδίκευσης των προτεινόμενων νέων διαδρομών (εάν υπάρχουν) ανά επιλεγμένη υπό-περιοχή
2. Λήψη μέτρων για την προστασία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων και την αποφυγή υπερβολικής εκμετάλλευσης του χώρου και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του
3. Κινητοποίηση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας για την αξιοποίηση και ανάδειξη των διαδρομών αυτών (π.χ. ενίσχυση της σύστασης εταιριών υπαίθριων δραστηριοτήτων για την προώθηση πακέτων θεματικού τουρισμού).

Η υλοποίηση των ενεργειών που εμπίπτουν στη Δράση «*Προβολή και Προώθηση του Τουριστικού Προϊόντος*» προϋποθέτει:

1. Την εκπόνηση ενός Στρατηγικού Πλάνου Ανάπτυξης Τουριστικού Προορισμού στο οποίο θα καθορίζονται οι επιθυμητές αγορές και τα μέσα προσέγγισης αυτών, καθώς και ο ολοκληρωμένος καθορισμός των ενεργειών marketing σε επίπεδο Δήμου.
3. Την ύπαρξη τουριστικών υποδομών ικανών να υποστηρίξουν τις ενέργειες προβολής και προώθησης. Για το λόγο αυτό προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί καταρχήν στην αναβάθμιση της **ποιότητας** και στον εμπλουτισμό του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος.
4. Την κινητοποίηση πρωτοβουλιών εκ μέρους τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα, με τη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων (Περιφέρεια, Επιμελητήριο, Εμπορικός Σύλλογος).

Για την υλοποίηση των δράσεων «*Δημιουργία υποδομών φιλοξενίας (κατά προτίμηση) σε παραδοσιακά κτίρια, και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων (ξενώνες, ξενοδοχεία)*» και «*Δημιουργία νέων επιχειρήσεων ή/και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων επιχειρήσεων του*

τομέα της εστίασης (εστιατόρια, ταβέρνες, παραδοσιακά καφενεία)» θα πρέπει καταρχήν να εξετασθούν οι ακόλουθες κατηγορίες ενισχύσεων:

α) Συντήρηση, αποκατάσταση, επίπλωση και εξοπλισμός για μετατροπή και λειτουργία παραδοσιακών κτιρίων

β) Βελτίωση /αναβάθμιση /μετατροπές /επεκτάσεις και αντικατάσταση της επίπλωσης και του εξοπλισμού επιχειρήσεων σε παραδοσιακά κτίρια

γ) Βελτίωση /αναβάθμιση /μετατροπές/επεκτάσεις και αντικατάσταση της επίπλωσης και του εξοπλισμού επιχειρήσεων σε μη παραδοσιακά κτίρια εξαιρούμενης αύξησης κλινών

δ) Ανέγερση νέων κτισμάτων (αιτήσεις μπορούν να υποβάλλονται αλλά σε αυτές θα δίνεται χαμηλότερη προτεραιότητα σε σχέση με τις παραδοσιακές κατοικίες).

Επιπλέον θα πρέπει να υλοποιηθούν οι ακόλουθες ενέργειες:

1. Πλήρης καταγραφή των εγκαταλελειμμένων κτιρίων, σε επίπεδο οικισμών, και διερεύνηση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος, για τον καθορισμό του διαθέσιμου προς αξιοποίηση κτιριακού αποθέματος

2. Οι νέες και υφιστάμενες επιχειρήσεις που θα ενισχυθούν θα πρέπει να εναρμονιστούν με τη φιλοσοφία της λειτουργίας του δικτύου οπότε οι εργασίες εγκατάστασης και εκσυγχρονισμού θα πρέπει να πραγματοποιηθούν βάσει των προδιαγραφών ποιότητας που θα προκύψουν από τη σχετική Δράση A4 του έργου.

Για την υλοποίηση της δράσης «*Ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον τομέα του τουρισμού, σχετικών με τα οικοσυστήματα της περιοχής (Λίμνες, ορεινοί όγκοι), τον πολιτισμό, την οινοποιία, τη λαϊκή τέχνη και παράδοση, την τοπική γαστρονομία, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια*» θα πρέπει να εξετασθούν οι ακόλουθες συνθήκες:

1. Κριτήριο για τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων αποτελεί η ύπαρξη ιδιαίτερων χαρακτηριστικών, όπως φυσικός και πολιτισμικός πλούτος, τοπική παράδοση που μπορούν να αξιοποιηθούν προς όφελος της δημιουργίας νέων επαγγελματικών διεξόδων

2. Πλήρης καταγραφή των εγκαταλελειμμένων κτιρίων, σε επίπεδο οικισμού, και διερεύνηση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος, για τον καθορισμό του διαθέσιμου προς αξιοποίηση κτιριακού αποθέματος

3. Κατάρτιση του διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού για την ανάπτυξη νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων

4. Λήψη μέτρων για την προστασία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, της άγριας πανίδας και την αποφυγή υπερβολικής εκμετάλλευσης του χώρου και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του

Για την υλοποίηση της δράσης «*Ανάπτυξη υποδομών αγροτουρισμού (επισκέψιμοι χώροι με θεματικό χαρακτήρα)*», εκτός από την απαραίτητη συνθήκη της δυνατότητας ανάπτυξης αγροτικών και αγροτουριστικών δραστηριοτήτων στην περιοχή, θα πρέπει να πληρούνται και οι ακόλουθες προϋποθέσεις εφαρμογής:

2. Λήψη μέτρων για τη διαφύλαξη και βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος,

3. Ενημέρωση των αγροτών και δυνητικών δικαιούχων για τα οφέλη από την ανάπτυξη αγροτουριστικών δραστηριοτήτων, με στόχο την κινητοποίηση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας

4. Κατάρτιση των αγροτών σε θέματα αγροτουρισμού, βιολογικών μεθόδων παραγωγής, δυνατοτήτων καθετοποίησης της παραγωγής, πιστοποίησης προϊόντων, κλπ.

Βασικές προϋποθέσεις για την υλοποίηση της δράσης «*Δημιουργία δικτύου ομοειδών και συμπληρωματικών επιχειρήσεων*» είναι:

1 Η ενημέρωση των τοπικών επιχειρηματικών για τον τρόπο λειτουργίας και τα αναμενόμενα οφέλη από την ένταξή τους στο Σήμα Ποιότητας της Καφέ Αρκούδας ή την Αγροδιατροφική Σύμπραξη Δυτικής Μακεδονίας

2 Η εκπαίδευση του προσωπικού του Δήμου που θα αναλάβει την πιστοποίηση των επιχειρήσεων που θα συμμετέχουν στο Σήμα.

3 Η τροποποίηση του ΟΕΥ του Δήμου για να περιγραφεί η αρμοδιότητα των αντίστοιχων στελεχών του Δήμου που θα πιστοποιούν τις επιχειρήσεις που συμμετέχουν στο Σήμα.

4 Η παροχή κινήτρων προς τους τοπικούς επιχειρηματίες για την υλοποίηση παρεμβάσεων βελτίωσης των προϊόντων και υπηρεσιών τους. Δε θα πρέπει οι τουριστικές επιχειρήσεις να παρουσιάζουν έντονες αποκλίσεις από άποψη αρχιτεκτονικής και αισθητικής, αλλά και ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών. Οι επιχειρήσεις οι οποίες δεν πληρούν τις απαραίτητες προδιαγραφές, όπως αυτές θα καθοριστούν στα πλαίσια του επιχειρηματικού σχεδίου και θα εφαρμοστούν από τον φορέα διαχείρισης του δικτύου, θα πρέπει να προβούν σε ενέργειες βελτίωσης και

εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεών τους, ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα τόσο των ίδιων όσο και του τοπικού τουριστικού προϊόντος.

Μία βασική προϋπόθεση η οποία αποτελεί κοινή συνθήκη για όλες τις δράσεις, είναι η δημιουργία και λειτουργία Γραφείου/Τμήματος Τουριστικής Ανάπτυξης του Δήμου Αμυνταίου, το οποίο θα αναλάβει τη διαχείριση του αναπτυξιακού σχεδιασμού και την εκπλήρωση των ειδικών προϋποθέσεων κάθε παρέμβασης ώστε να καταστεί δυνατή η υλοποίησή τους από τους τελικούς δικαιούχους (δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η βιβλιογραφία της μελέτης συνολικά παρατίθενται στο Τεύχος 3 «Σχέδιο Διαχείρισης Επισκεπτών»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Αξιολόγηση και Βαθμολόγηση Κριτηρίων για κάθε Δράση στις υπό-περιοχές S1,S2

Για την αξιολόγηση των κατηγοριών Δράσεων χρησιμοποιούνται επιλεγμένοι πίνακες διπλής εισόδου, οι οποίοι ακολουθούν τη συγκεκριμένη μεθοδολογία που αναφέρθηκε στο Κεφάλαιο 5. Παρακάτω, παρουσιάζονται οι Πίνακες διπλής εισόδου για την αξιολόγηση κάθε κατηγορίας Δράσης ανά υπό-περιοχή S1 και S2.

Υπό-περιοχή S1:

Πίνακας 60: Αξιολόγηση Δράσης 1

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S1 - Περιοχή Αμυνταίου και λιμνών Βεγορίτιδας, Πετρών ΔΡΑΣΗ 1: Δημόσιες Υποδομές για την Προώθηση του Τουρισμού Υπαίθρου					
Α. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Ποιότητα φυσικών πόρων- Ύπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης	12,00%		4		0,48
Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών	12,00%	5			0,60
Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	12,00%		4		0,48
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)	4,00%			2	0,08
Ύπαρξη κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή	4,00%		3		0,12
Υφιστάμενη τουριστική υποδομή	5,00%		3		0,15
Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς	5,00%		4		0,20
Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)	5,00%		4		0,20

Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος	5,00%		4		0,20
Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού	9,00%		4		0,36
Διατήρηση πολιτισμικών ιδιομορφιών (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον	9,00%		4		0,36
Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις)	9,00%		3		0,27
Συμβολή στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων	9,00%		3		0,27
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				3,77
Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συγκέντρωση πληθυσμού	17,00%		3		0,51
Ενεργός πληθυσμός	17,00%		3		0,51
Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	15,00%			2	0,30
Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου	17,00%			2	0,34
Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό	17,00%			1	0,17
Συμβολή στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα	17,00%			1	0,17
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				2,00
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής	20,00%		4		0,80
Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	20,00%			2	0,40

Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου αγροτουριστικού προϊόντος	20,00%		3		0,60
Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων	20,00%			2	0,40
Συμβολή στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης	20,00%			2	0,40
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Rf	100,00%				2,60
TR_j					Σ R^{i,j}_f
					8,37

Πίνακας 61: Αξιολόγηση Δράσης 2

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S1 - Περιοχή Αμυνταίου και λιμνών Βεγορίτιδας, Πετρών ΔΡΑΣΗ 2: Προβολή και Προώθηση του Τουριστικού Προϊόντος					
A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Ποιότητα φυσικών πόρων- Ύπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης	12,00%		4		0,48
Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών	12,00%	5			0,60
Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	12,00%		4		0,48
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)	4,00%			1	0,04
Ύπαρξη κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή	4,00%		3		0,12
Υφιστάμενη τουριστική υποδομή	5,00%		3		0,15
Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς	5,00%		4		0,20

Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)	5,00%			1	0,05
Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος	5,00%			2	0,10
Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού	9,00%		4		0,36
Διατήρηση πολιτισμικών ιδιοτεροτήτων (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον	9,00%		4		0,36
Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις)	9,00%		3		0,27
Συμβολή στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων	9,00%		3		0,27
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				3,48
Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συγκέντρωση πληθυσμού	17,00%		3		0,51
Ενεργός πληθυσμός	17,00%		3		0,51
Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	15,00%			2	0,30
Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου	17,00%			2	0,34
Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό	17,00%			1	0,17
Συμβολή στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα	17,00%			1	0,17
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				2,00
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής	20,00%			2	0,40
Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	20,00%			2	0,40

Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου αγροτουριστικού προϊόντος	20,00%			2	0,40
Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων	20,00%			1	0,20
Συμβολή στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης	20,00%			1	0,20
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R_f	100,00%				1,60
TR'_j					ΣR^{ij}_f
					7,08

Πίνακας 62: Αξιολόγηση Δράσης 3

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S1 - Περιοχή Αμυνταίου και λιμνών Βεγορίτιδας, Πετρών ΔΡΑΣΗ 3: Δημιουργία υποδομών φιλοξενίας, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων (ξενώνες, ξενοδοχεία)					
A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Ποιότητα φυσικών πόρων- Ύπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης	12,00%		4		0,48
Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών	12,00%	5			0,60
Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	12,00%			1	0,12
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)	4,00%			2	0,08
Ύπαρξη κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή	4,00%		3		0,12
Υφιστάμενη τουριστική υποδομή	5,00%		3		0,15
Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς	5,00%		4		0,20

Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)	5,00%		3		0,15
Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος	5,00%		3		0,15
Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού	9,00%		4		0,36
Διατήρηση πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον	9,00%		4		0,36
Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις)	9,00%			1	0,09
Συμβολή στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων	9,00%			2	0,18
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				3,04
Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συγκέντρωση πληθυσμού	17,00%		3		0,51
Ενεργός πληθυσμός	17,00%		3		0,51
Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	15,00%			2	0,30
Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου	17,00%			2	0,34
Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό	17,00%			1	0,17
Συμβολή στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα	17,00%			1	0,17
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				2,00
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής	20,00%		4		0,80

Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	20,00%		3		0,60
Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου αγροτουριστικού προϊόντος	20,00%			2	0,40
Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων	20,00%		3		0,60
Συμβολή στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης	20,00%		3		0,60
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Rf	100,00%				3,00
TR^j					8,04
			Σ R^{ij}_f		

Πίνακας 63: Αξιολόγηση Δράσης 4

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S1 - Περιοχή Αμυνταίου και λιμνών Βεγορίτιδας, Πετρών ΔΡΑΣΗ 4: Δημιουργία νέων επιχειρήσεων ή/και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων επιχειρήσεων του τομέα της εστίασης (εστιατόρια, ταβέρνες, παραδοσιακά καφενεία)					
A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Ποιότητα φυσικών πόρων- Ύπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης	12,00%		4		0,48
Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών	12,00%	5			0,60
Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	12,00%			1	0,12
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)	4,00%		3		0,12
Ύπαρξη κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή	4,00%		3		0,12
Υφιστάμενη τουριστική υποδομή	5,00%		3		0,15
Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς	5,00%		4		0,20

Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)	5,00%		3		0,15
Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος	5,00%		3		0,15
Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού	9,00%		4		0,36
Διατήρηση πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον	9,00%		4		0,36
Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις)	9,00%			1	0,09
Συμβολή στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων	9,00%		3		0,27
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				3,17
Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συγκέντρωση πληθυσμού	17,00%		3		0,51
Ενεργός πληθυσμός	17,00%		3		0,51
Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	15,00%			2	0,30
Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου	17,00%			2	0,34
Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό	17,00%			1	0,17
Συμβολή στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα	17,00%			1	0,17
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				2,00
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής	20,00%		4		0,80
Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	20,00%		3		0,60

Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου αγροτουριστικού προϊόντος	20,00%		2	0,40
Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων	20,00%		3	0,60
Συμβολή στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης	20,00%		3	0,60
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Rf	100,00%			3,00
TR_j			Σ R^h_f	8,17

Πίνακας 64: Αξιολόγηση Δράσης 5

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S1 - Περιοχή Αμυνταίου και λιμνών Βεγορίτιδας, Πετρών ΔΡΑΣΗ 5: Ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον τομέα του τουρισμού, σχετικών με τα οικοσυστήματα της περιοχής (Λίμνες, ορεινοί όγκοι), τον πολιτισμό, την οινοποιία, τη λαϊκή τέχνη και παράδοση, την τοπική γαστρονομία, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια					
A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Ποιότητα φυσικών πόρων- Ύπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης	12,00%		4		0,48
Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών	12,00%	5			0,60
Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	12,00%			2	0,24
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)	4,00%			2	0,08
Ύπαρξη κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή	4,00%		3		0,12
Υφιστάμενη τουριστική υποδομή	5,00%		3		0,15
Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς	5,00%		4		0,20

Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)	5,00%			1	0,05
Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος	5,00%		4		0,20
Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού	9,00%		4		0,36
Διατήρηση πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον	9,00%		4		0,36
Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις)	9,00%			2	0,18
Συμβολή στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων	9,00%			1	0,09
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				3,11
Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συγκέντρωση πληθυσμού	17,00%		3		0,51
Ενεργός πληθυσμός	17,00%		3		0,51
Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	15,00%			2	0,30
Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου	17,00%		3		0,51
Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό	17,00%			2	0,34
Συμβολή στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα	17,00%			2	0,34
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				2,51
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής	20,00%		4		0,80
Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	20,00%		3		0,60

Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου αγροτουριστικού προϊόντος	20,00%		2	0,40
Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων	20,00%		3	0,60
Συμβολή στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης	20,00%		4	0,80
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R_f	100,00%			3,20
TR^i_j			$\Sigma R^{i,j}_f$	8,82

Πίνακας 65: Αξιολόγηση Δράσης 6

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S1 - Περιοχή Αμυνταίου και λιμνών Βεγορίτιδας, Πετρών ΔΡΑΣΗ 6: Ανάπτυξη υποδομών αγροτουρισμού (επισκέψιμοι χώροι με θεματικό περιεχόμενο)					
A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Ποιότητα φυσικών πόρων- Ύπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης	12,00%		4		0,48
Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών	12,00%	5			0,60
Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	12,00%			2	0,24
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)	4,00%		3		0,12
Ύπαρξη κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή	4,00%		3		0,12
Υφιστάμενη τουριστική υποδομή	5,00%		3		0,15
Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς	5,00%		4		0,20
Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση	5,00%			1	0,05

υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)					
Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος	5,00%		3		0,15
Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού	9,00%		4		0,36
Διατήρηση πολιτισμικών ιδιομορφιών (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον	9,00%		4		0,36
Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις)	9,00%			2	0,18
Συμβολή στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων	9,00%			1	0,09
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				3,10
Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συγκέντρωση πληθυσμού	17,00%		3		0,51
Ενεργός πληθυσμός	17,00%		3		0,51
Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	15,00%			2	0,30
Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου	17,00%		3		0,51
Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό	17,00%			2	0,34
Συμβολή στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα	17,00%			2	0,34
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				2,51
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής	20,00%		4		0,80
Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	20,00%		3		0,60

Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου αγροτουριστικού προϊόντος	20,00%		2	0,40
Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων	20,00%		3	0,60
Συμβολή στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης	20,00%		3	0,60
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Rf	100,00%			3,00
TR_j				8,61

Πίνακας 66: Αξιολόγηση Δράσης 7

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S1 - Περιοχή Αμυνταίου και λιμνών Βεγορίτιδας, Πετρών ΔΡΑΣΗ 7: Δημιουργία δικτύου ομοειδών και συμπληρωματικών επιχειρήσεων					
A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Ποιότητα φυσικών πόρων- Έγερση σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης	12,00%		4		0,48
Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών	12,00%	5			0,60
Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	12,00%			2	0,24
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)	4,00%			1	0,04
Έγερση κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή	4,00%		3		0,12
Υφιστάμενη τουριστική υποδομή	5,00%		3		0,15
Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς	5,00%		4		0,20

Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)	5,00%			1	0,05
Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος	5,00%			2	0,10
Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού	9,00%		4		0,36
Διατήρηση πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον	9,00%		4		0,36
Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις)	9,00%			2	0,18
Συμβολή στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων	9,00%			1	0,09
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				2,97
Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συγκέντρωση πληθυσμού	17,00%		3		0,51
Ενεργός πληθυσμός	17,00%		3		0,51
Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	15,00%			2	0,30
Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου	17,00%			2	0,34
Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό	17,00%		3		0,51
Συμβολή στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα	17,00%			2	0,34
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				2,51
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής	20,00%		3		0,60

Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	20,00%		3		0,60
Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου αγροτουριστικού προϊόντος	20,00%		3		0,60
Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων	20,00%		3		0,60
Συμβολή στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης	20,00%			2	0,40
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R_f	100,00%				2,80
TR'_j			$\Sigma R^{i,j}_f$		8,28

Υπό-περιοχή S2:

Πίνακας 67: Αξιολόγηση Δράσης 1

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S2 - Περιοχή Νυμφαίου και λιμνών Χειμαδίτιδας, Ζάζαρης ΔΡΑΣΗ 1: Δημόσιες Υποδομές για την Προώθηση του Τουρισμού Υπαίθρου					
Α. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Ποιότητα φυσικών πόρων- Έγερση σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης	12,00%	5			0,60
Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών	12,00%	5			0,60
Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	12,00%		4		0,48
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)	4,00%			2	0,08
Έγερση κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή	4,00%			2	0,08
Υφιστάμενη τουριστική υποδομή	5,00%		4		0,20

Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς	5,00%		4		0,20
Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)	5,00%			2	0,10
Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος	5,00%		4		0,20
Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού	9,00%		3		0,27
Διατήρηση πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον	9,00%		4		0,36
Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις)	9,00%			2	0,18
Συμβολή στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων	9,00%			2	0,18
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				3,53
Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συγκέντρωση πληθυσμού	17,00%			1	0,17
Ενεργός πληθυσμός	17,00%			1	0,17
Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	15,00%			2	0,30
Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου	17,00%			2	0,34
Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό	17,00%			1	0,17
Συμβολή στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα	17,00%			1	0,17
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				1,32
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	

Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής	20,00%		4		0,80
Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	20,00%			2	0,40
Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου αγροτουριστικού προϊόντος	20,00%		3		0,60
Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων	20,00%			2	0,40
Συμβολή στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης	20,00%			2	0,40
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Rf	100,00%				2,60
TR_j					Σ R^{ij}_f
					7,45

Πίνακας 68: Αξιολόγηση Δράσης 2

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S2 - Περιοχή Νυμφαίου και λιμνών Χειμαδίτιδας, Ζάζαρης ΔΡΑΣΗ 2: Προβολή και Προώθηση του Τουριστικού Προϊόντος					
A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Ποιότητα φυσικών πόρων- Έγερση σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης	12,00%	5			0,60
Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών	12,00%	5			0,60
Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	12,00%		4		0,48
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)	4,00%			1	0,04
Έγερση κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή	4,00%			2	0,08
Υφιστάμενη τουριστική υποδομή	5,00%		4		0,20

Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς	5,00%		4		0,20
Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)	5,00%			1	0,05
Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος	5,00%			2	0,10
Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού	9,00%		3		0,27
Διατήρηση πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον	9,00%		4		0,36
Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις)	9,00%		3		0,27
Συμβολή στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων	9,00%		3		0,27
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				3,52
Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συγκέντρωση πληθυσμού	17,00%			1	0,17
Ενεργός πληθυσμός	17,00%			1	0,17
Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	15,00%			2	0,30
Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου	17,00%			2	0,34
Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό	17,00%			1	0,17
Συμβολή στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα	17,00%			1	0,17
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				1,32
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ		ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ

	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	5	4,3	2,1	
Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής	20,00%			2	0,40
Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	20,00%			2	0,40
Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου αγροτουριστικού προϊόντος	20,00%			2	0,40
Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων	20,00%			1	0,20
Συμβολή στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης	20,00%			1	0,20
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Rf	100,00%				1,60
TR_j		Σ R^{ij}_f			6,44

Πίνακας 69: Αξιολόγηση Δράσης 3

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S2 - Περιοχή Νυμφαίου και λιμνών Χειμαδίτιδας, Ζάζαρης					
ΔΡΑΣΗ 3: Δημιουργία υποδομών φιλοξενίας, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων (ξενώνες, ξενοδοχεία)					
A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Ποιότητα φυσικών πόρων- Έγερση σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης	12,00%	5			0,60
Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών	12,00%	5			0,60
Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	12,00%			1	0,12
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)	4,00%			2	0,08
Έγερση κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή	4,00%			2	0,08

Υφιστάμενη τουριστική υποδομή	5,00%		4		0,20
Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς	5,00%		4		0,20
Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)	5,00%		3		0,15
Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος	5,00%		3		0,15
Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού	9,00%		3		0,27
Διατήρηση πολιτισμικών ιδιοτεροτήτων (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον	9,00%		4		0,36
Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις)	9,00%			1	0,09
Συμβολή στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων	9,00%			2	0,18
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				3,08
B. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συγκέντρωση πληθυσμού	17,00%			1	0,17
Ενεργός πληθυσμός	17,00%			1	0,17
Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	15,00%			2	0,30
Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου	17,00%			2	0,34
Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό	17,00%			1	0,17
Συμβολή στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα	17,00%			1	0,17
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				1,32
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ		ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ

	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	5	4,3	2,1		
Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής	20,00%		4		0,80	
Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	20,00%		3		0,60	
Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου αγροτουριστικού προϊόντος	20,00%			2	0,40	
Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων	20,00%		3		0,60	
Συμβολή στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης	20,00%		3		0,60	
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R_f	100,00%				3,00	
TR_i					Σ R^{i,j}_f	7,40

Πίνακας 70: Αξιολόγηση Δράσης 4

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S2 - Περιοχή Νυμφαίου και λιμνών Χειμαδίτιδας, Ζάζαρης ΔΡΑΣΗ 4: Δημιουργία νέων επιχειρήσεων ή/και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων επιχειρήσεων του τομέα της εστίασης (εστιατόρια, ταβέρνες, παραδοσιακά καφενεία)					
Α. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Ποιότητα φυσικών πόρων- Ύπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης	12,00%	5			0,60
Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών	12,00%	5			0,60
Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	12,00%			1	0,12
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)	4,00%		3		0,12
Ύπαρξη κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή	4,00%			2	0,08

Υφιστάμενη τουριστική υποδομή	5,00%		4		0,20
Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς	5,00%		4		0,20
Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)	5,00%		3		0,15
Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος	5,00%		3		0,15
Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού	9,00%		3		0,27
Διατήρηση πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον	9,00%		4		0,36
Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις)	9,00%			1	0,09
Συμβολή στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων	9,00%		3		0,27
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				3,21
Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συγκέντρωση πληθυσμού	17,00%			1	0,17
Ενεργός πληθυσμός	17,00%			1	0,17
Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	15,00%			2	0,30
Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου	17,00%			2	0,34
Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό	17,00%			1	0,17
Συμβολή στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα	17,00%			1	0,17
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				1,32
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ		ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ

	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	5	4,3	2,1	
Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής	20,00%		4		0,80
Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	20,00%		3		0,60
Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου αγροτουριστικού προϊόντος	20,00%			2	0,40
Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων	20,00%		3		0,60
Συμβολή στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης	20,00%		3		0,60
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R_f	100,00%				3,00
TR_j					7,53

Πίνακας 71: Αξιολόγηση Δράσης 5

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S2 - Περιοχή Νυμφαίου και λιμνών Χειμαδίτιδας, Ζάζαρης					
ΔΡΑΣΗ 5: Ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον τομέα του τουρισμού, σχετικών με τα οικοσυστήματα της περιοχής (Λίμνες, ορεινοί όγκοι), τον πολιτισμό, την οινοποιία, τη λαϊκή τέχνη και παράδοση, την τοπική γαστρονομία, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια					
A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Ποιότητα φυσικών πόρων- Ύπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης	12,00%	5			0,60
Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών	12,00%	5			0,60
Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	12,00%			2	0,24
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)	4,00%			2	0,08
Ύπαρξη κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή	4,00%			2	0,08

Υφιστάμενη τουριστική υποδομή	5,00%		4		0,20
Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς	5,00%		4		0,20
Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)	5,00%			1	0,05
Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος	5,00%		4		0,20
Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού	9,00%		3		0,27
Διατήρηση πολιτισμικών ιδιομορφιών (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον	9,00%		4		0,36
Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις)	9,00%			2	0,18
Συμβολή στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων	9,00%			1	0,09
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				3,15
Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συγκέντρωση πληθυσμού	17,00%			1	0,17
Ενεργός πληθυσμός	17,00%			1	0,17
Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	15,00%			2	0,30
Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου	17,00%		3		0,51
Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό	17,00%			2	0,34
Συμβολή στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα	17,00%			2	0,34
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				1,83
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ		ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ

	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	5	4,3	2,1	
Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής	20,00%		4		0,80
Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	20,00%		3		0,60
Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου αγροτουριστικού προϊόντος	20,00%			2	0,40
Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων	20,00%		3		0,60
Συμβολή στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης	20,00%		4		0,80
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Rf	100,00%				3,20
TR_j	Σ R^{i,j}_f				8,18

Πίνακας 72: Αξιολόγηση Δράσης 6

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S2 - Περιοχή Νυμφαίου και λιμνών Χειμαδίτιδας, Ζάζαρης ΔΡΑΣΗ 6: Ανάπτυξη υποδομών αγροτουρισμού (επισκέψιμοι χώροι με θεματικό περιεχόμενο)					
A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Ποιότητα φυσικών πόρων- Ύπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης	12,00%	5			0,60
Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών	12,00%	5			0,60
Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	12,00%			2	0,24
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)	4,00%		3		0,12
Ύπαρξη κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή	4,00%			2	0,08
Υφιστάμενη τουριστική υποδομή	5,00%		4		0,20

Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς	5,00%		4		0,20
Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)	5,00%			1	0,05
Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος	5,00%		3		0,15
Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού	9,00%		3		0,27
Διατήρηση πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον	9,00%		4		0,36
Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις)	9,00%			2	0,18
Συμβολή στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων	9,00%			1	0,09
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				3,14
Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συγκέντρωση πληθυσμού	17,00%			1	0,17
Ενεργός πληθυσμός	17,00%			1	0,17
Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	15,00%			2	0,30
Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου	17,00%		3		0,51
Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό	17,00%			2	0,34
Συμβολή στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα	17,00%			2	0,34
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				1,83
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	

Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής	20,00%		4		0,80
Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	20,00%		3		0,60
Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου αγροτουριστικού προϊόντος	20,00%			2	0,40
Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων	20,00%		3		0,60
Συμβολή στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης	20,00%		3		0,60
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Rf	100,00%				3,00
TR_j					Σ R^{ij}_f
					7,97

Πίνακας 73: Αξιολόγηση Δράσης 7

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S2 - Περιοχή Νυμφαίου και λιμνών Χειμαδίτιδας, Ζάζαρης ΔΡΑΣΗ 7: Δημιουργία δικτύου ομοειδών και συμπληρωματικών επιχειρήσεων					
A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Ποιότητα φυσικών πόρων- Έγερση σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης	12,00%	5			0,60
Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών	12,00%	5			0,60
Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	12,00%			2	0,24
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)	4,00%			1	0,04
Έγερση κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή	4,00%		3	2	0,20
Υφιστάμενη τουριστική υποδομή	5,00%		4		0,20

Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς	5,00%		4		0,20
Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)	5,00%			1	0,05
Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος	5,00%			2	0,10
Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού	9,00%		3		0,27
Διατήρηση πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον	9,00%		4		0,36
Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις)	9,00%			2	0,18
Συμβολή στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων	9,00%			1	0,09
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				3,13
Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
Συγκέντρωση πληθυσμού	17,00%			1	0,17
Ενεργός πληθυσμός	17,00%			1	0,17
Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	15,00%			2	0,30
Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου	17,00%			2	0,34
Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό	17,00%		3		0,51
Συμβολή στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα	17,00%			2	0,34
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				1,83
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ		ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ

	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	5	4,3	2,1	
Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής	20,00%		3		0,60
Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	20,00%		3		0,60
Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου αγροτουριστικού προϊόντος	20,00%		3		0,60
Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων	20,00%		3		0,60
Συμβολή στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης	20,00%			2	0,40
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R_f	100,00%				2,80
TR^i_j	$\Sigma R^{i,j}_f$				7,76

ΜΕΡΟΣ Γ' - Σχέδιο Διαχείρισης Επισκεπτών

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ως Σχέδιο Διαχείρισης, σύμφωνα με τον Bines (1999) δύναται να θεωρηθεί ένα διανεμημένο και εγκεκριμένο κείμενο, το οποίο περιγράφει μια περιοχή, τα προβλήματα και τις ευκαιρίες για διαχείριση καθώς και τις εργασίες που πρέπει να πραγματοποιηθούν σε συγκεκριμένη περίοδο, για να επιτευχθούν οι σκοποί του σχεδίου που έχουν τεθεί. Το Σχέδιο Διαχείρισης αποτελεί το κύριο εργαλείο για την ορθολογική τουριστική διαχείριση μιας περιοχής. Διευθετεί τις υφιστάμενες ροές επισκεπτών, καταγράφει τις πάσης φύσεως εργασίες που δυνητικά μπορούν να επιβαρύνουν μια συγκεκριμένη περιοχή, προτείνει συγκεκριμένα μέτρα για τη βελτίωση των λειτουργικών προβλημάτων της περιοχής, προκειμένου να εξασφαλιστούν οι προϋποθέσεις, ώστε κάτοικοι και επισκέπτες να απολαμβάνουν και να κατανοούν τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά, με γνώμονα την αειφορία και τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και των πολιτιστικών στοιχείων.

Η ελληνική νομοθεσία, προβλέπει τη διαχείριση των Προστατευόμενων Περιοχών και κυρίως των Εθνικών Πάρκων, καθορίζοντας με τις κατάλληλες ΚΥΑ, τις ζώνες προστασίας, τις χρήσεις και τους όρους σε κάθε Πάρκο. Με το Νόμο 1999 περί Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, ιδρύθηκαν οι ανεξάρτητοι και αποτελούμενοι από πολλούς παράγοντες Διαχειριστικοί Φορείς, οι οποίοι φέρουν τη συνολική ευθύνη για τη διατήρηση της φύσης. Είναι αρμόδιοι για πλήθος δραστηριοτήτων και κυρίως για τη σύνταξη και εφαρμογή σχεδίων διαχείρισης, αποσκοπώντας τόσο στην προστασία των περιοχών, όσο και στην βέλτιστη διευθέτηση των τουριστικών επισκέψεων. Σύμφωνα με το Νόμο 4519 (ΦΕΚ 25Α/20/02/2018) όπως επισημάνθηκε και στο Στάδιο 1, ιδρύθηκε Φορέας Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Δυτικής Μακεδονίας και στον οποίο ανήκει η αρμοδιότητα για την εκπόνηση Σχεδίου Διαχείρισης, καταγράφοντας τις κατευθύνσεις και τις προτεραιότητες για την εφαρμογή των έργων, δράσεων και μέτρων που απαιτούνται για την αποτελεσματικότερη προστασία και διαχείριση των περιοχών NATURA.

Άρρηκτα συνδεδεμένη με τη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών είναι η έννοια της **φέρουσας ικανότητας**. Η μελέτη της φέρουσας ικανότητας έχει ως στόχο τον προσδιορισμό του οριακού αριθμού των επισκεπτών που μπορεί να δεχθεί ένας προορισμός, πέραν του οποίου μπορούν να προκληθούν αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και υποβάθμιση της τουριστικής εμπειρίας. Η φέρουσα ικανότητα μιας περιοχής, αν και είναι ιδιαίτερα δύσκολη στην εκτίμησή της, αποτελεί μία ιδιαίτερα επίκαιρη έννοια συνδεδεμένη με τη αειφορία. Εμπεριέχει κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές παραμέτρους, ενώ προαπαιτεί την ύπαρξη σαφώς καθορισμένων στόχων διαχείρισης και ενός αποτελεσματικού πλαισίου παρακολούθησης και λήψης αποφάσεων.

Δεδομένου του γεγονότος ότι ο αριθμός των επισκεπτών δεν θεωρείται πλέον ο αρμόδιος υπεύθυνος για ανεπιθύμητες επιπτώσεις στο περιβάλλον (φυσικό, κοινωνικό, οικονομικό και στην ποιότητα εμπειρίας των επισκεπτών αλλά θεωρούνται ο τρόπος που αυτοί διαχέονται στο χώρο και το χρόνο, η συμπεριφορά τους, ο τρόπος που μετακινούνται στην περιοχή και γενικά οι όροι με τους οποίους διεξάγεται ο τουρισμός, προκειμένου να

τηρηθούν τα στοιχεία που προκύπτουν από τη μελέτη της φέρουσας ικανότητας, αποτελεί μονόδρομος η εφαρμογή ενός «συστήματος» ή Σχεδίου Διαχείρισης των επισκεπτών. Το σχέδιο διαχείρισης επισκεπτών εξασφαλίζει την ομαλή ροή τους, τον έλεγχο της οικοτουριστικής κίνησης, την τήρηση της φέρουσας ικανότητας, την αποφυγή όχλησης στον οικότοπο της αρκούδας, καθώς και την παροχή της βέλτιστης ποιότητας αναφορικά με την εμπειρία του επισκέπτη και την ερμηνεία του οικοσυστήματος.

Η ύπαρξη ενός αποτελεσματικού Σχεδίου Διαχείρισης μπορεί να συμβάλει στην εξασφάλιση, προστασία και διατήρηση της ποιότητας τόσο των περιβαλλοντικών ή/και πολιτισμικών στοιχείων της περιοχής μελέτης, όσο και της εμπειρίας του επισκέπτη, καθώς αρκετές φορές, ο αντίκτυπος των επισκεπτών, σε συνδυασμό με την εύθραυστη κατάσταση των οικοσυστημάτων, βλάπτει ορισμένες από τις ιδιαίτερες ιδιότητες της περιοχής. Το παρόν σχέδιο αποσκοπεί στο να παρουσιάσει μια καλά τεκμηριωμένη εκτίμηση των θεμάτων και των ευκαιριών διαχείρισης των επισκεπτών στο Δήμο Αμυνταίου. Προβάλλει μια σειρά ενεργειών για την αντιμετώπιση των ζητημάτων και ευκαιριών για εξέταση από τη Δημοτική Αρχή έτσι ώστε η απόλαυση της περιήγησης στην περιοχή του Δήμου από τους υπάρχοντες και τους νέους επισκέπτες, να μπορεί να συμβαδίζει με τη διατήρηση της φυσικής ομορφιάς του και τις ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων και των επιχειρήσεων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι κυρίαρχος στόχος του υπό εκπόνηση Σχεδίου Διαχείρισης Επισκεπτών στο Δήμο Αμυνταίου, αποτελεί η διάχυση των τουριστικών ροών στο σύνολο των περιοχών που έχουν οριστεί στο προηγούμενο Στάδιο, προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα συνωστισμού στην περιοχή του Νυμφαίου και του Καταφυγίου της αρκούδας που εδράζεται στον οικισμό.

Συνολικά, η ύπαρξη ενός αποτελεσματικού Σχεδίου δύναται να συμβάλει στην εξασφάλιση, προστασία και διατήρηση της ποιότητας τόσο των περιβαλλοντικών ή/και πολιτισμικών στοιχείων της περιοχής μελέτης, όσο και της εμπειρίας του επισκέπτη. Αντίστοιχα, τα πιθανά οφέλη που αναμένεται να προκύψουν από τη διαμόρφωση και υλοποίηση ενός αποτελεσματικού Σχεδίου Διαχείρισης Επισκεπτών μπορούν να διακριθούν είτε σε γενικά οφέλη που αφορούν το σύνολο των φορέων, την τοπική κοινωνία και τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος και σε συγκεκριμένα οφέλη για τον φορέα Διαχείρισης.

Τα κύρια οφέλη περιλαμβάνουν:

- Βιώσιμη διαχείριση και παρακολούθηση των βασικών περιβαλλοντικών, πολιτισμικών και κοινωνικών αξιών της περιοχής.
- Θετικός οικονομικός αντίκτυπος της τουριστικής ζήτησης στην τοπική κοινωνία
- Άμεσα και έμμεσα οικονομικά οφέλη μέσω της προσέλκυσης χρηματοδοτικών πόρων για τη διαχείριση της περιοχής από εισροές που προέρχονται κυρίως από τις δαπάνες των επισκεπτών

- Καλύτερη τουριστική εμπειρία και επαφή των επισκεπτών με τη μοναδικότητα και αξία της περιοχής, καλύτερη κατανόηση της περιοχής, των χαρακτηριστικών και της ιδιαιτερότητάς της
- Επίτευξη καλύτερης επικοινωνίας μεταξύ ομάδων χρηστών και τοπικής κοινωνίας
- Αύξηση συμμετοχικότητας και υπευθυνότητας των μελών της τοπικής κοινωνίας μέσω της συμμετοχής στις διαδικασίες σχεδιασμού και διαχείρισης με τη χρήση εργαλείων όπως³:
 - Αναγνώριση και ανάλυση ενδιαφερόμενων ομάδων (Stakeholder identification and analysis)
 - Δημιουργία και δράση ομάδων εστίασης (focus groups)
 - Προσαρμόσιμη διαχείριση (adaptive management)

³ Οι κάτοικοι των προστατευόμενων περιοχών στις οποίες επιδιώκεται η ανάπτυξη ή η ρύθμιση του τουρισμού είναι η ομάδων μετόχων των οποίων η συμμετοχή στις διαδικασίες σχεδιασμού είναι άκρως απαραίτητη. Όπως αναφέρει η Wight (1999) « οι κάτοικοι των προστατευόμενων περιοχών αντιλαμβάνονται τη φύση με αρκετά διαφορετικό τρόπο από ότι οι επισκέπτες». Οι κάτοικοι των περιοχών αυτών είναι φορείς της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου και πολλές φορές γνωρίζουν στοιχεία για το φυσικό περιβάλλον τα οποία είναι άγνωστα στην επιστημονική κοινότητα ή το ευρύ κοινό. Ιδιαίτερα σε περιοχές όπου η συμβίωση ανθρώπου και περιβάλλοντος υπήρξε αρμονική, οι κάτοικοι μπορούν να προσφέρουν την πείρα τους σε θέματα διαχείρισης οικοσυστημάτων.

1. Περιεχόμενο Σχεδίου Διαχείρισης

1.1. Καθορισμός των Φάσεων του προτεινόμενου Σχεδίου

Η κατάρτιση του σχεδίου διαχείρισης – διακίνησης επισκεπτών αποτελεί μία διαδικασία, η οποία περιλαμβάνει διάφορα στάδια σχεδιασμού και κατά την οποία λαμβάνονται ως αναγκαίες εισροές για τον σχεδιασμό του κάθε σταδίου, απαραίτητες πληροφορίες καταγραφής και αξιολόγησης της περιοχής (οικολογική σημασία της περιοχής, κοινωνική και οικονομική κατάσταση, επιθυμητό επίπεδο οικολογικής ανάπτυξης) και η φέρουσα ικανότητα της περιοχής. Σημαντική και πολλές φορές απαραίτητη είναι η διαδικασία της διαβούλευσης με τοπικούς φορείς που διασφαλίζει την ευρύτερη αποδοχή του σχεδίου από την τοπική κοινωνία και τους εμπλεκόμενους φορείς.

Η κατάρτιση του σχεδίου διαχείρισης της παρούσας μελέτης βασίζεται σε έξι (6) Γενικές Αρχές (ΕΚΒΥ, Οδηγίες Εκπόνησης Σχεδίων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, 2004):

- Διεπιστημονικότητα
- Ορθολογισμός και τεκμηρίωση
- Σαφήνεια και συμβατότητα σκοπών
- Ιεράρχηση προτεραιοτήτων
- Κοινωνική αποδοχή
- Διαφάνεια

και πραγματοποιείται σε έξι (6) φάσεις, οι οποίες αποτελούν και το περιεχόμενο του παρόντος σχεδίου, σύμφωνα επίσης με τις Οδηγίες Εκπόνησης Σχεδίων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (ΕΚΒΥ, 2004):

Φάση 1: Περιγραφή της περιοχής μελέτης

Η πρώτη φάση αναλύθηκε στα κεφάλαια 1.1.-1.3 του 1^{ου} Τεύχους στα πλαίσια εκτίμησης της φέρουσας ικανότητας.

Φάση 2: Αξιολόγηση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος

Κατά τη διεξαγωγή της έρευνας για την εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας υλοποιήθηκαν και οι απαιτήσεις της φάσης αυτού, στα κεφάλαια 1.2-1.3 του 1^{ου} Τεύχους.

Φάση 3: Επιλογή των σκοπών της διαχείρισης

Η 3^η Φάση περιλαμβάνει τον καθορισμό του γενικού και των ειδικών σκοπών του σχεδίου. Το στάδιο αυτό αναλύεται στο κεφ. 1.2 του παρόντος τεύχους.

Φάση 4: Επιλογή των μέτρων που είναι απαραίτητα για την επίτευξη των σκοπών διαχείρισης

Στην 4^η Φάση καθορίζονται οι ακόλουθοι βασικοί άξονες ανάπτυξης του σχεδίου για την επίτευξη των ειδικών σκοπών και του γενικού σκοπού.

- Κατευθύνσεις για την υποδοχή, ενημέρωση, παρακολούθηση και διακίνηση των επισκεπτών που σχετίζεται άμεσα με την επίτευξη του γενικού σκοπού και των ειδικών σκοπών.
- Καθορισμός α) των κύριων διαδρομών και β) των ομάδων στόχων των επισκεπτών.
- Υποδομές ερμηνείας, πληροφόρησης και ανάδειξης και δράσεις /ενέργειες ενημέρωσης, πληροφόρησης, ευαισθητοποίησης.
- Υποδομές και εξοπλισμός πληροφόρησης για την ομαλή συμβίωση ανθρώπου και αρκούδας και την προστασία της άγριας πανίδας (μέτρα προστασίας, ηλεκτροφόρες περιφράξεις, προειδοποιητικές πινακίδες, ειδικοί κάδοι απορριμμάτων).

Φάση 5: Περιγραφή προγράμματος παρακολούθησης

Στο σχέδιο διαχείρισης περιγράφεται το πρόγραμμα παρακολούθησης των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στην περιοχή το οποίο αποτελεί εργαλείο της διαχείρισης και παρέχει τον τρόπο εκτίμησης του αποτελέσματος της διαχείρισης, το κατά πόσο δηλαδή η διαχείριση που ασκείται επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα και αναλύεται στο κεφάλαιο 1.4 που ακολουθεί παρακάτω.

Φάση 6: Προγραμματισμός εργασιών

Ένα ολοκληρωμένο σχέδιο διαχείρισης επισκεπτών πρέπει κατά το σχεδιασμό του να λαμβάνει υπόψη την εφικτότητα εφαρμογής του με βάση τους υφιστάμενους και προγραμματιζόμενους αντίστοιχους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους. Για το σκοπό αυτό η συνεργασία με το Δήμο Αμυνταίου και το νεοσύστατο Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Δυτικής Μακεδονίας, όπως και με τους άλλους τοπικούς φορείς που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη λήψη αποφάσεων θεωρείται καταλυτική.

1.2. Επιλογή των σκοπών της διαχείρισης

Ο καθορισμός των σκοπών του σχεδίου βασίσθηκε α) στους σκοπούς της προστασίας του περιβάλλοντος της περιοχής μελέτης, β) στην αξιολόγηση του προστατευταίου αντικειμένου (οικότοπος αρκούδας, περιοχές Natura 2000) και γ) στην αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης (η οποία προηγήθηκε στο Στάδιο 1) ως προς τον τύπο, το βαθμό και την ένταση άσκησης της τουριστικής δραστηριότητας, τις υποδομές διακίνησης και διαχείρισης των επισκεπτών (Υποδομές, Οικοξεναγοί), τις δυνατότητες ενημέρωσης – πληροφόρησης, τις υποδομές ανάπτυξης μορφών εναλλακτικού τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή (οικοτουρισμός, τουρισμός υπαίθρου, αγροτουρισμός κλπ.).

Στο Στάδιο της εκτίμησης της φέρουσας ικανότητας αναλύονται και αξιολογούνται μεταξύ άλλων τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος, των δραστηριοτήτων και των υφιστάμενων υποδομών διακίνησης – διαχείρισης επισκεπτών.

Σύμφωνα, με την παραπάνω ανάλυση η περιοχή διαθέτει έναν από τους σημαντικότερους οικοτόπους αρκούδας στην Ελλάδα. Παράλληλα, διαθέτει πλούσια πανίδα και χλωρίδα και επομένως το φυσικό περιβάλλον δύναται να αποτελέσει πόλο έλξης για τους επισκέπτες. Αξιοσημείωτη είναι η παρουσία του λιμναίου οικοσυστήματος, με τις τέσσερις λίμνες (Βεγορίτιδα, Πετρών, Χειμαδίτιδα και Ζάζαρη) να κυριαρχούν στην περιοχή και να προσελκύουν ένα σημαντικό αριθμό επισκεπτών. Παράλληλα, οι διάφορες πολιτιστικές δραστηριότητες και τα πανηγύρια κατά τη θερινή και χειμερινή περίοδο απευθύνονται σε μια συγκεκριμένη κατηγορία επισκεπτών.

Η τουριστική δραστηριότητα ασκείται τόσο τη χειμερινή περίοδο όσο και τη θερινή. Ταυτόχρονα, υπάρχουν στοιχεία του Φυσικού Περιβάλλοντος που προσελκύουν επισκέπτες καθόλη τη διάρκεια του έτους. Ωστόσο, η απουσία ολοκληρωμένου προγράμματος παρακολούθησης ποιοτικών και ποσοτικών παραμέτρων, η έλλειψη προωθητικών μέτρων για την ανάδειξη της περιοχής ως τουριστικό προορισμό και όχι μόνο, εγείρει ζητήματα ως προς τη χρήση της περιοχής από τους επισκέπτες, τον έλεγχο της χρήσης και τις επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον.

Οι υποδομές και οι υπηρεσίες για τη διακίνηση και διαχείριση των επισκεπτών και την ανάδειξη στην περιοχή μελέτης είναι ανεπαρκείς (ανεπαρκής σήμανση, απουσία πινακίδων ερμηνείας, συμπεριφοράς, πρόσφατη σύσταση του Φορέα Διαχείρισης που συνεπάγεται τη μη ολοκληρωμένη στελέχωσή του και την ανεπάρκεια πόρων, ανεπαρκής προβολή, κ.λπ.). Ουσιαστικά η διακίνηση των επισκεπτών γίνεται από μία εταιρεία (κέντρο) Περιβαλλοντικών Περιηγήσεων και Υπαίθριων Δραστηριοτήτων που χάρη στην εμπειρία του προσωπικού της, οι προσφερόμενες δραστηριότητες δεν θέτουν σε κίνδυνο την τοπική πανίδα και χλωρίδα και δεν δημιουργούν σοβαρό αντίκτυπο στο οικοσύστημα της περιοχής. Η εμπειρία των μελών του κέντρου έχει ληφθεί υπόψη εξίσου και στον υπολογισμό της φέρουσας ικανότητας και θεωρείται σκόπιμο να ληφθεί υπόψη από τα αρχικά βήματα του σχεδιασμού διαχείρισης.

Επιπλέον, σύμφωνα με τα στοιχεία των υποδομών διαμονής, προκύπτει ότι γενικά χωροθετούνται αρκετά καταλύματα εντός των οικισμών, αρκετά από τα οποία έχουν αξιοποιήσει πόρους από συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα για την επισκευή ή

κατασκευή τους (π.χ. LEADER+ κ.ά.). Επίσης, παρατηρείται ανάπτυξη παραδοσιακών δραστηριοτήτων στην ευρύτερη περιοχή (δεδομένης και της παρουσίας πολλών πολιτιστικών συλλόγων), αλλά σε μικρό βαθμό και σίγουρα χρήζουν περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης.

Συνοψίζοντας, θα μπορούσαμε να επισημάνουμε ότι οι βασικές αδυναμίες που εντοπίστηκαν αφορούν στη μη πληρότητα της οικοτουριστικής εμπειρίας που προσφέρεται στον επισκέπτη, στην ανεπαρκή ενημέρωση – πληροφόρηση – ευαισθητοποίηση του επισκέπτη, στη μερική παρακολούθηση της τουριστικής κίνησης, στην απουσία παρακολούθησης των στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος, στην έλλειψη υποδομών ερμηνείας και ανάδειξης περιβάλλοντος, στην κατάσταση των μονοπατιών που χρησιμοποιούνται ως διαδρομές, κ.α.

Οι ανωτέρω διαπιστώσεις αποτελούν το διαγνωστικό στάδιο για τον καθορισμό των σκοπών, των αξόνων του σχεδίου διακίνησης-διαχείρισης και των προτεραιοτήτων για έργα, δράσεις και ενέργειες.

Ο γενικός σκοπός του σχεδίου διαχείρισης-διακίνησης επισκεπτών είναι να προτείνει έναν ολοκληρωμένο σχεδιασμό των αναγκαίων υποδομών, παρεμβάσεων και ενεργειών λειτουργίας, ώστε ο τουρισμός να συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος, να προσδώσει τον χαρακτήρα του οικοτουρισμού στην περιοχή καθιστώντας τον ως ένα από τα μέσα κοινωνικής, οικολογικής και οικονομικής αναζωογόνησης της ευρύτερης περιοχής αλλά και της βιωσιμότητας του Φορέα Διαχείρισης.

Οι ειδικοί σκοποί του σχεδίου είναι:

- 1) Ο έλεγχος της χρήσης της προστατευόμενης περιοχής από τους επισκέπτες με σκοπό τη μείωση των επιπτώσεων στο φυσικό περιβάλλον, σύμφωνα με τη φέρουσα ικανότητα και τις επιτρεπόμενες δραστηριότητες που προβλέπονται στις ζώνες προστασίας από το σχέδιο της ΚΥΑ,
- 2) Η μεγιστοποίηση της δυνατότητας πληροφόρησης, ευαισθητοποίησης, περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και αναψυχής του επισκέπτη
- 3) Η διασφάλιση της ικανοποίησης και της ασφάλειας του επισκέπτη
- 4) Ο καθορισμός ζωνών ανάπτυξης δραστηριοτήτων
- 5) Η διάχυση των επισκεπτών στον χώρο και στον χρόνο
- 6) Η διαμόρφωση συστήματος παρακολούθησης της τουριστικής δραστηριότητας
- 7) Η κατάρτιση των στελεχών του Φορέα Διαχείρισης, των εμπλεκόμενων υπηρεσιών

- 8) Η κατάρτιση της τοπικής κοινωνίας στην έννοια και τα επί μέρους θέματα που σχετίζονται με τον οικότουρισμό (οικοκαταλύματα, τοπικά προϊόντα, κ.ά.)
- 9) Ενίσχυση και προβολή των τοπικών προϊόντων
- 10) Οικονομική συμβολή στην κάλυψη εξόδων του Φορέα Διαχείρισης για την ανάπτυξη του οικότουρισμού

2. Επιλογή των μέτρων που είναι απαραίτητα για την επίτευξη των σκοπών διαχείρισης

2.1. Καθορισμός ομάδων – στόχων επισκεπτών

Με τον προσδιορισμό των διαφόρων ομάδων - στόχων επισκεπτών, είναι δυνατόν να καλυφθούν με ολοκληρωμένο τρόπο και ανάλογα με τα ενδιαφέροντα της κάθε ομάδας, οι διαφορετικές απαιτήσεις για ενημέρωση, πληροφόρηση των επισκεπτών, έτσι ώστε μετά το τέλος της επίσκεψης να ενδυναμώνεται στον επισκέπτη η περιβαλλοντική συνείδηση, η διάθεση επιστροφής και εξερεύνησης άλλων ζωνών της προστατευόμενης περιοχής και να λειτουργεί ως πολλαπλασιαστής για την ανάδειξη της περιοχής. Με τον καθορισμό των Ομάδων – Στόχων είναι δυνατόν να γνωρίζει κανείς εκ των προτέρων τις απαιτήσεις και ανάγκες τους και το πώς αυτές μπορούν να τους προσφερθούν. Ο διαχωρισμός έγινε κυρίως με το σκοπό της επίσκεψης στην περιοχή. Αν πρόκειται για εκπαιδευτικούς λόγους ή για λόγους αναψυχής.

Οι ομάδες αυτές είναι:

- **Μαθητές Α Βάθμιας και Β Βάθμιας εκπαίδευσης**

Θα αποτελούν ένα από τους κύριους όγκους των επισκεπτών της προστατευόμενης περιοχής, μέσω προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, ή/και με τη μορφή σχολικών εκδρομών. Οι ομάδες μαθητών θα προέρχονται όχι μόνο από το Δήμο Αμυνταίου αλλά και από το σύνολο του Νομού Φλώρινας, γειτονικών Δήμων εντός και εκτός των ελληνικών συνόρων, αλλά συχνά θα έρχονται και σχολεία από όλη την Ελλάδα που θα πραγματοποιούν πολυήμερες εκδρομές. Για να επιτευχθεί όμως θα πρέπει να υπάρχει ένα είδος συνεργασιών όχι μόνο της τοπικής κοινωνίας, αλλά και της κεντρικής κυβέρνησης με συνεργασίες των αντίστοιχων Υπουργείων (Παιδείας, ΥΠΕΚΑ) και Περιφερειών. Η ομάδα αυτή αποτελεί μια από τις σημαντικές ομάδες στόχους του σχεδίου, για τη διαμόρφωση της ενημερωμένης κοινωνίας των πολιτών με περιβαλλοντική συνείδηση.

- **Οργανωμένες ομάδες επισκεπτών - groups (σύνεδροι, τοπικοί φορείς, κυνηγοί, σύλλογοι, τουριστικά πρακτορεία)**

Η ομάδα αυτή περιλαμβάνει, διάφορες οργανωμένες ομάδες επισκεπτών με ποικίλα ενδιαφέροντα, που συνήθως επισκέπτονται την περιοχή για ολιγόωρες ξεναγήσεις ή μισής ημέρας ή εφόσον το απαιτεί η δραστηριότητα περισσότερες ημέρες (μέχρι 2 ημέρες). Στις υπό-περιοχές S1 και S2, με την εφαρμογή κατάλληλων μέτρων, όπως αυτά περιγράφονται στο παρόν τεύχος, δίνεται η δυνατότητα σε οργανωμένες ομάδες τουριστών από τουριστικά γραφεία να επισκεφθούν την περιοχή. Αποτελεί μια από τις ομάδες στόχους του σχεδίου και είναι επιθυμητή η ενδυνάμωση της ομάδας αυτής με ενέργειες προβολής της περιοχής, ειδικές συμφωνίες του Δήμου με ελληνικά και διεθνή πρακτορεία που εξειδικεύονται στον οικοτουρισμό / τουρισμό υπαίθρου και άλλες σημαντικές ενέργειες.

Μια άλλη ομάδα που αξίζει να συμπεριληφθεί, είναι και οι κυνηγοί, σημαντικός αριθμός των οποίων επισκέπτεται την περιοχή εξαιτίας της πλούσιας άγριας πανίδας που

καταγράφεται. Οι κυνηγοί επιδίδονται στη θήρα ορνιθοπανίδας ή άγριων θηλαστικών, κυρίως για τη λήψη τροφής, την αναψυχή αλλά και το εμπορικό κέρδος. Ως ασχολία, το κυνήγι αποτελεί και ένα μέσο για τον έλεγχο του αριθμού των ζώων, που δυνητικά μπορεί να επιφέρουν προβλήματα από τον υπερπληθυσμό τους, βοηθώντας στη σύγχρονη διαχείριση της άγριας ζωής, και συμβάλλοντας στη διατήρηση ενός πληθυσμού υγείων ζώων μέσα σε μια οικολογική βιώσιμη χωρητικότητα, που επιτρέπει ένα περιβάλλον, όταν οι φυσικοί τρόποι ελέγχου αυτού του πληθυσμού, δηλαδή τα σαρκοφάγα, λείπουν. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση πρέπει να διασφαλίζεται η ορθή εφαρμογή της συγκεκριμένης ασχολίας, ώστε να μην απειλείται ο πληθυσμός της τοπικής πανίδας και ορνιθοπανίδας. Για το λόγο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να υπάρχει συνεχής έλεγχος για την τήρηση της εποχικότητας, καθώς απαγορεύεται το κυνήγι την περίοδο αναπαραγωγής των ζώων ή την άνοιξη.

Γενικά σε κάθε υπό-περιοχή είναι επιθυμητό, ο μεγαλύτερος όγκος των επισκεπτών να αποτελείται από οργανωμένες ομάδες που με την καθοδήγηση έμπειρου οικοξεναγού, να επισκέπτονται τις διάφορες περιοχές προκαλώντας την ελάχιστη όχληση στην άγρια ζωή, με γνώμονα την επίτευξη μιας αειφορικής τουριστικής ανάπτυξης.

- **Οργανωμένες ομάδες επισκεπτών με περιβαλλοντικά ενδιαφέροντα (εθελοντές, μέλη οικολογικών οργανώσεων) – Περιβαλλοντικός τουρισμός**

Αποτελεί μια από τις ομάδες στόχους του σχεδίου, καθώς η ανεπτυγμένη οικολογική συνείδηση των επισκεπτών της ομάδας αυτής, μπορεί να προσφέρει σημαντικά οφέλη στις δραστηριότητες προστασίας και ανάδειξης της περιοχής. Η παρουσία ιδιαίτερων χαρακτηριστικών άγριας χλωρίδας και πανίδας σε συνδυασμό με τη δραστηριοποίηση ΜΚΟ στην περιοχή, όπως η «Καλλιστώ» και ο «Αρκτούρος», καθώς και του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Υπαίθριων Δραστηριοτήτων «Άρτεμις» μπορεί να συμβάλλει αποτελεσματικά στην προώθηση και προβολή της περιοχής.

- **Φοιτητές, Σπουδαστές**

Η ομάδα αυτή περιλαμβάνει τις οργανωμένες εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια σχετικών κύκλων μαθημάτων και συναφών επιστημονικών αντικειμένων. Ο βιότοπος της αρκούδας καθώς και οι οικότοποι, όπως έχουν καθοριστεί στο υπό-κεφάλαιο 1.2.3 του 1^{ου} Τεύχους ήδη αποτελούν πεδία επιστημονικών ερευνών με σκοπό της διατήρησή τους και ανάδειξή τους. Η ενίσχυση αυτής της ομάδας μπορεί εκτός των άλλων να πραγματοποιηθεί με ένα ειδικό πρόγραμμα επιστημονικής συνεργασίας του Δήμου των ΜΚΟ (Καλλιστώ και Αρκτούρος) με την Πανεπιστημιακή κοινότητα. Η παρουσία του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου στο Νυμφαίο με τη λειτουργία Συνεδριακού Κέντρου στο κτίριο της «Νικείου Σχολής» μπορεί να λειτουργήσει επικουρικά στο επιστημονικό έργο με τη διεξαγωγή σχετικών συνεδρίων/συμποσίων.

- **Μεμονωμένοι επισκέπτες**

Αφορά τις επισκέψεις μεμονωμένων ατόμων, παρεών, οικογενειών, χομπίστες, κ.α. για την πραγματοποίηση ενός ευρέος φάσματος υπαίθριων και μη δραστηριοτήτων, κυρίως

αναψυχής. Η δημιουργία από το Δήμο, ηλεκτρονικού και έντυπου υλικού προβολής και ενημέρωσης, καθώς και ορισμένα μέτρα βελτίωσης της προσβασιμότητας στις περιοχές S1 και S2 μπορούν να αυξήσουν τον αριθμό των επισκεπτών της ομάδας αυτής. Ένας από τους στόχους του Σχεδίου αποτελεί η διάχυση της συγκεκριμένης ομάδας επισκεπτών στο σύνολο των υπό-περιοχών και όχι και η σημειακή παραμονή τους σε ήδη ανεπτυγμένους προορισμούς (πχ Νυμφαίο).

- **Φυσιολάτρες**

Οι φυσιολάτρες αντιλαμβάνονται ως ξεχωριστή ομάδα από την προηγούμενη, διότι αποτελούν επισκέπτες που έχουν αποκλειστικό στόχο την παρατήρηση της φύσης και όχι την άσκηση κάποιου είδους αναψυχής. Για την προσέλκυση αυτής της κατηγορίας επισκεπτών θα πρέπει να αξιοποιηθούν υφιστάμενες και να δημιουργηθούν νέες οικοτουριστικές υποδομές που θα δίνουν τη δυνατότητα στους φυσιολάτρες να ξεναγηθούν μόνοι τους στην περιοχή. Οι υφιστάμενες υποδομές παρατήρησης ορνιθοπανίδας χωροθετούνται κυρίως περιμετρικά των λιμνών Βεγορίτιδας και Πετρών, ενώ αντίστοιχα στις λίμνες Χειμαδίτιδα και Ζάζαρη δεν λειτουργεί καμία ανάλογη υποδομή. Επιπλέον, υπάρχουν δύο (2) Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης τα οποία είναι υποστελεχωμένα και λειτουργούν κατά περίπτωση. Επίσης, η απουσία κατάλληλης σήμανσης και πληροφόρησης στην περιοχή αποτρέπει την προσέλκυση αυτής της ομάδας επισκεπτών. Σημαντικός παράγοντας αποτροπής αποτελεί και η περιβαλλοντική υποβάθμιση λόγω των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων και κυρίως της ανεξέλεγκτης απόθεσης απορριμμάτων. Με την ολοκλήρωση των προτεινόμενων μέτρων αναμένεται η δυνατότητα αξιοποίησης της περιοχής χωρίς κάποιον έμπειρο οικοξεναγό.

- **Οινοτουρισμός και Γαστρονομικός Τουρισμός**

Η υπό-περιοχή S1 αποτελεί τμήμα του δικτύου των «Δρόμων του Κρασιού», με την παρουσία σημαντικών οινοποιείων που δραστηριοποιούνται αρκετές δεκαετίες (πχ ΕΑΣ Αμυνταίου, Μπουτάρη, Άλφα κ.ά.). Η αναγνωρισμένη ποιότητα του «Ξινόμαυρου Αμυνταίου» σε συνδυασμό με τη διαμόρφωση των τοπικών οινοποιείων σε επισκέψιμους χώρους με τη διεξαγωγή ξεναγήσεων και εκδηλώσεων γευσιγνωσίας, έχουν συμβάλλει καθοριστικά στην αναβάθμιση του οινοπαραγωγικού προφίλ της περιοχής, σε πανελλαδικό και διεθνές επίπεδο, με τον αριθμό των επισκεπτών τόσο από το εσωτερικό της περιοχής όσο και από το εξωτερικό, να αυξάνονται διαρκώς. Η οινογευστική εμπειρία, δύναται να αποκτήσει μεγαλύτερες προοπτικές ανάπτυξης στην περιοχή, σε συνδυασμό την αξιοποίηση της τοπικής γαστρονομίας, η οποία φημίζεται για τις ιδιαίτερες γεύσεις της και τα σημαντικά τοπικά προϊόντα που παράγονται. Η ενεργή συμμετοχή του Δήμου, με τη λήψη κατάλληλων μέτρων για ενίσχυση του δικτύου των οινοπαραγωγών, την ενίσχυση της εξωστρέφειάς τους, την προβολή και προώθηση των τοπικών του προϊόντων, δύναται να εντείνει το ήδη αναπτυσσόμενο ρεύμα τουριστών στον συγκεκριμένο κλάδο.

- **Τουρισμός υγείας (ασθενείς, ΑΜΕΑ)**

Η λειτουργία του Κέντρου Ιατρικής και Φυσικής Αποκατάστασης Αμυνταίου (ΚΕ.Φ.Ι.ΑΠ.) στην υπό-περιοχή S1, με τις κατάλληλες ενέργειες αξιοποίησης του, δύναται να αποτελέσει

πόλο έλξης για αρκετούς ασθενείς, καθώς χαρακτηρίζεται από μεγάλη δυναμικότητα κλινών. Σε συνδυασμό με το κλίμα της περιοχής που βοηθά στην αποθεραπεία και στην αποκατάσταση, την άμεση επαφή του ασθενή με το φυσικό περιβάλλον, καθώς και τις άρτιες υλικοτεχνικές υποδομές, η περιοχή διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα για την προσέλκυση των αντίστοιχων ομάδων στόχου. Ο δήμος, σε συνδυασμό με το Υπουργείο Υγείας, θα πρέπει να λάβει τις απαραίτητες ενέργειες και μέτρα προκειμένου να προβάλλει το έργο που συντελείται στο Κέντρο, να συμβάλλει στην αποτελεσματική στελέχωσή του με το κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό και να συμμετέχει σε αντίστοιχες θεματικές εκδηλώσεις του τουρισμού υγείας, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, ώστε να επιτευχθούν οι κατάλληλες δικτυώσεις και να προσελκύσει όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό ασθενών/τουριστών.

2.2. Καθορισμός Δικτύου Διαδρομών

Ο καθορισμός και η διαμόρφωση εισόδων στις περιοχές S1 και S2 μπορεί να αποτελεί σημαντικό εργαλείο στον έλεγχο της προστατευόμενης περιοχής, στην εφαρμογή του σχεδίου διαχείρισης επισκεπτών και στην ορθή παρακολούθησή του, στην ενημέρωση των επισκεπτών για τις διαδρομές που μπορούν να επιλέξουν και τις δραστηριότητες που μπορούν να αναπτύξουν, στην καλύτερη διάχυση της κίνησης στο χώρο, έτσι ώστε να τηρείται η φέρουσα ικανότητα της κάθε περιοχής (όπως αυτή προέκυψε και παρουσιάζεται στο 2^ο Τεύχος), στην εμπέδωση της πληροφορίας ότι οι δραστηριότητες των επισκεπτών πραγματοποιούνται μέσα σε μια προστατευόμενη περιοχή που διέπεται από κανόνες ορθής συμπεριφοράς. Το τελευταίο είναι το σημαντικότερο και για το λόγο αυτό θα πρέπει να δίδεται στον επισκέπτη η εντύπωση πως μπαίνει σε μια προστατευόμενη περιοχή. Είναι θέμα των τοπικών φορέων να καθορίσουν ελεγχόμενες εισόδους τόσο για τις περιπατητικές και άλλες δραστηριότητες, αλλά και για αυτούς που εισέρχονται στην περιοχή οδικά.

Η περιοχή με τα σημερινά όρια της δεν διαθέτει πλήρως διαμορφωμένες και ελεγχόμενες εισόδους μέσω των οποίων θα επιτυγχάνεται ο έλεγχος, η διάχυση και η πληροφόρηση των επισκεπτών.

Τα έργα που θα πρέπει να συμπεριληφθούν στο σχεδιασμό για την ολοκλήρωση αυτών των διαδρομών, περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τα παρακάτω:

- διαμόρφωση εισόδου (έναρξης της περιβαλλοντικής διαδρομής)
- διαμόρφωση θέσεων θέας
- συντήρηση μονοπατιών
- κατασκευή πινακίδων σε επιλεγμένες θέσεις της περιοχής. Οι πινακίδες διακρίνονται σε α) πινακίδες ερμηνείας περιβάλλοντος, β) πινακίδες κατεύθυνσης και συμπεριφοράς, γ) πινακίδες κατεύθυνσης και δ) πινακίδες υποδοχής
- κατασκευή παρατηρητηρίων (επίγεια ή υπέργεια)

- κατασκευή υπαίθριων καθιστικών
- διαμόρφωση χώρου αναψυχής στα σημεία εκκίνησης των διαδρομών όπου θα περιλαμβάνει ακόμα χώρο στάθμευσης για επιβατικά αυτοκίνητα ή τουριστικά λεωφορεία.

Οι εισοδοί στην περιοχή μπορεί να ταυτίζονται με την αφετηρία των διαδρομών όταν πρόκειται για μονοπάτια, ενώ στο οδικό δίκτυο μόλις εισέρχονται στα όρια των περιοχών S1 και S2. Δε χρειάζεται οι εισοδοί στην περιοχή να είναι υψηλού προϋπολογισμού. Θα μπορεί να χρησιμοποιηθούν υλικά της περιοχής (πέτρα και ξύλο) που θα αναδεικνύουν και την αρχιτεκτονική της και θα εντάσσονται αρμονικά στο φυσικό περιβάλλον. Με τον τρόπο αυτό θα μπορεί να γίνεται έλεγχος των επισκεπτών σε όλη την περιοχή.

Ο επισκέπτης που θέλει να εξερευνήσει τις δύο καθορισμένες περιοχές καλείται να λαμβάνει τις απαραίτητες πληροφορίες για την προσβασιμότητα των διαδρομών (ανάλογα με την εποχή) και την επιλογή αυτών από τους ειδικούς οικοξεναγούς πριν επιχειρήσει να ανακαλύψει μόνος του τις περιοχές. Πληροφορίες θα μπορεί να αντλεί και από τα Κέντρα Πληροφόρησης που θα δημιουργηθούν.

Οι διαδρομές χαρακτηρίζονται ως διαδρομές περιήγησης - παρατήρησης της φύσης, διαδρομές περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ο συνδυασμός αυτών. Ο βαθμός δυσκολίας σε κάθε διαδρομή δεν διαφέρει ιδιαίτερα, καθώς δεν υπάρχουν υψομετρικές διαφορές και δύσβατα μονοπάτια που θα διαφοροποιούσαν τις διαδρομές. Αυτό που διαφοροποιεί τις διαδρομές είναι η διάρκεια πραγματοποίησής τους, όμως αυτό εξαρτάται από τα ενδιαφέροντα των επισκεπτών.

Στη συνέχεια για κάθε διαδρομή δίνονται το φύλλο περιγραφής της διαδρομής με τα στοιχεία που την χαρακτηρίζουν, το μήκος, τον τρόπο μετάβασης, οι ομάδες επισκεπτών που απευθύνεται και τα σημαντικότερα σημεία ενδιαφέροντος.

A. Ευρωπαϊκό μονοπάτι μεγάλων αποστάσεων E4

Μήκος: 19,2 χιλιόμετρα (υποπεριοχή S1) και 4,9 (υποπεριοχή S2). Συνολικά 24,1 χλμ.

Διάρκεια: 9,5 ώρες (υποπεριοχή S1) και 3 ώρες (υποπεριοχή S2). Συνολικά 12,5 ώρες

Τύπος διαδρομής: Περιήγησης – Παρατήρησης της φύσης

Βαθμός δυσκολίας: Εύκολη - Μέτρια

Τρόπος μετακίνησης: Πεζοπορία

Ομάδες επισκεπτών:

- Οργανωμένες ομάδες επισκεπτών - groups (σύνεδροι, τοπικοί φορείς, σύλλογοι, τουριστικά πρακτορεία)

- Οργανωμένες ομάδες επισκεπτών με περιβαλλοντικά ενδιαφέροντα (εθελοντές, μέλη οικολογικών οργανώσεων) – Περιβαλλοντικός τουρισμός
- Φοιτητές, Σπουδαστές
- Μεμονωμένοι επισκέπτες
- Φυσιολάτρες

Περιγραφή διαδρομής: Δροσοπηγή - Νυμφαίο - Ξινό Νερό - Αμύνταιο - Λίμνη Βεγορίτιδα

Σημεία Ενδιαφέροντος: Όλη η διαδρομή χαρακτηρίζεται από πλούσιο φυσικό περιβάλλον. Διασχίζει κανείς το βιότοπο της αρκούδας, πυκνά δάση οξιάς και δρυών καθώς και άλλους σημαντικούς οικοτόπους. Επίσης, υπάρχει μια πληθώρα σπάνιων ειδών πανίδας και χλωρίδας προς παρατήρηση. Επίσης, περνάει από τον παραδοσιακό οικισμό του Νυμφαίου με τα πλακόστρωτα δρομάκια και την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική αξία.

B. Δίκτυο Μονοπατιών στο Βουνό

Συνολικό Μήκος: 200 χιλιόμετρα

Διάρκεια μεμονωμένων διαδρομών: 3-6 ώρες

Τύπος διαδρομής: Περιήγησης – Παρατήρησης της φύσης / Σε μερικά σημεία έχει περιβαλλοντικό εκπαιδευτικό ενδιαφέρον

Βαθμός δυσκολίας: Εύκολη – Μέτρια – Δύσκολη (ανάλογα με τις απαιτήσεις των επισκεπτών)

Τρόπος μετακίνησης: Πεζοπορία

Ομάδες επισκεπτών:

- *Οργανωμένες ομάδες επισκεπτών - groups (σύνεδροι, τοπικοί φορείς, σύλλογοι, τουριστικά πρακτορεία)*
- *Οργανωμένες ομάδες επισκεπτών με περιβαλλοντικά ενδιαφέροντα (εθελοντές, μέλη οικολογικών οργανώσεων) – Περιβαλλοντικός τουρισμός*
- Φοιτητές, Σπουδαστές
- Μεμονωμένοι επισκέπτες
- Φυσιολάτρες

Περιγραφή διαδρομής: Το μεγαλύτερο μήκος του δικτύου των μονοπατιών βρίσκεται στην υπό-περιοχή S2, δεδομένου του ορεινού της περιοχής και των έντονων γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών της.

Σημεία Ενδιαφέροντος: Το σύνολο της διαδρομής χαρακτηρίζεται από πλούσιο φυσικό περιβάλλον. Διασχίζει κανείς το βιότοπο της αρκούδας, πυκνά δάση οξιάς και δρυών καθώς και άλλους σημαντικούς οικοτόπους. Επίσης, υπάρχει μια πληθώρα σπάνιων ειδών πανίδας και χλωρίδας προς παρατήρηση. Επιπλέον, δίνει τη δυνατότητα στους περιηγητές να επισκεφθούν αξιόλογους οικισμούς της περιοχής που διακρίνονται για τα ιδιαίτερα τοπιολογικά χαρακτηριστικά (Ξινό Νερό, Νυμφαίο, Λιμνοχώρι, Λέχοβο).

Γ. Μονοπάτια ερμηνείας περιβάλλοντος και Περιβαλλοντικής ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης

Γ.1 Θεματικό μονοπάτι για το είδος της καφέ αρκούδας

Μήκος: 3,8 χιλιόμετρα

Διάρκεια: 1,5 ώρα

Τύπος διαδρομής: Περιήγησης – Εκπαίδευσης

Βαθμός δυσκολίας: Εύκολη

Τρόπος μετακίνησης: Πεζοπορία

Ομάδες επισκεπτών:

- *Μαθητές Α Βάθμιας και Β Βάθμιας εκπαίδευσης*
- *Φοιτητές, Σπουδαστές*

Περιγραφή διαδρομής: Η διαδρομή αυτή προτάθηκε στο πλαίσιο της Δράσης E5 του έργου LIFE AMYBEAR από την ΜΚΟ «Καλλιστώ», εταίρο του έργου. Το μονοπάτι ξεκινά από την πλατεία του χωριού Ασπρογείων και καταλήγει στον Προφήτη Ηλία Λεχόβου ενώ μια εναλλακτική διαδρομή έχει χαραχθεί για τους μαθητές και τους επισκέπτες που επιθυμούν να καταλήξουν τη διαδρομή τους στο χωριό του Λεχόβου. Η διαδρομή καλύπτει τέσσερις (4) θεματικές:

- i. Θεματική “Η αγροτική παραγωγή”
- ii. Θεματική “Η Καφέ Αρκούδα”
- iii. Θεματική “Τα δάση της περιοχής”
- iv. Θεματική “Η τοπική κοινωνία”

Οι περιηγητές ενημερώνονται από τη μια μεριά για την άγρια ζωή κι από την άλλη για τις τοπικές κοινότητες και τις παραγωγικές τους δραστηριότητες. Καλούνται να σκεφτούν πάνω στους περίπλοκους τρόπους με τους οποίους οι ανθρώπινες δραστηριότητες

αλληλεπιδρούν με την άγρια ζωή και να προτείνουν λύσεις που θα αμβλύνουν τις συγκρούσεις και θα προάγουν τη συνύπαρξη.

Σημεία Ενδιαφέροντος: Το παραδοσιακό ύφος του οικισμού των Ασπρογείων με τους πλακόστρωτους και λιθόστρωτους δρόμους, η φυσική βλάστηση και το αγροτικό στοιχείο, πυκνό δάσος ώριμων φυλλοβόλων δέντρων και οξιάς και το εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία όπου πραγματοποιούνται εκδηλώσεις την ημέρα γιορτής της εκκλησίας.

Γ.2 Θεματικό μονοπάτι για το Δίκτυο Natura2000. Η παραλίμνια διαδρομή στη λίμνη των Πετρών

Μήκος: 6,1 χιλιόμετρα

Διάρκεια: 4 ώρες

Τύπος διαδρομής: Περιήγησης – Εκπαίδευσης

Βαθμός δυσκολίας: Εύκολη

Τρόπος μετακίνησης: Πεζοπορία

Ομάδες επισκεπτών:

- *Μαθητές Α Βάθμιας και Β Βάθμιας εκπαίδευσης*
- *Φοιτητές, Σπουδαστές*

Περιγραφή διαδρομής: Η διαδρομή αυτή προτάθηκε στο πλαίσιο της Δράσης Ε5 του έργου LIFE AMYBEAR από την ΜΚΟ «Καλλιστώ», εταίρο του έργου. Το μονοπάτι ξεκινά 3,5 χλμ. μετά το χωριό των Πετρών στο δρόμο προς την Κέλλη. Σε εκείνο το σημείο στα δεξιά του δρόμου ξεκινά ο χωματόδρομος που οδηγεί μέσα από μία παραλίμνια διαδρομή στη λίμνη των Πετρών. Η διαδρομή είναι κυκλική και έχει κοινό ως σημείο της έναρξης και λήξης ενώ μια εναλλακτική διαδρομή έχει χαραχθεί για τους μαθητές και τους επισκέπτες που επιθυμούν να καταλήξουν τη διαδρομή τους στο χωριό του Αγίου Παντελεήμονα.

Οι θεματικές της συγκεκριμένης διαδρομής είναι οι εξής:

- i. Το δίκτυο Natura2000: Η συγκεκριμένη θεματική αναφέρεται στο ειδικό καθεστώς προστασίας της περιοχής.
- ii. Η διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών και οι τοπικές κοινωνίες: Αναφορά στη σχέση της περιοχής με το νομοθετικό πλαίσιο που συνοδεύει τις αναγνωρισμένες περιοχές Natura2000.
- iii. Τα πουλιά της λίμνης: Παρουσίαση της ορνιθοπανίδας και όχι μόνο της περιοχής.
- iv. Οι λίμνες της Μακεδονίας: Παρουσίαση της ιστορικής – γεωλογικής και οικολογικής εξέλιξης των λιμνών της Μακεδονίας και της λίμνης των Πετρών.

- ν. Οι καλλιέργειες της περιοχής: Αναγνώριση των καλλιεργειών της περιοχής και παρουσίας των αγροτικών οικοσυστημάτων και της αγροτικής βιοποικιλότητας για το τοπίο, την άγρια ζωή και τον άνθρωπο.

Σημεία Ενδιαφέροντος: Παραλίμνια διαδρομή, παρατηρητήριο, σημείο θέασης, αρχαιολογικά ευρήματα.

Δ. Ποδηλατικές διαδρομές

Μήκος: 200 χιλιόμετρα

Μέση διάρκεια μεμονωμένης διαδρομής: 5 ώρες

Τύπος διαδρομής: Περιήγησης – Παρατήρησης της φύσης

Βαθμός δυσκολίας: Εύκολη – Μέτρια – Δύσκολη (ανάλογα με τις απαιτήσεις των επισκεπτών)

Τρόπος μετακίνησης: Ποδήλατο

Ομάδες επισκεπτών:

- *Οργανωμένες ομάδες επισκεπτών - groups (σύνεδροι, τοπικοί φορείς, σύλλογοι, τουριστικά πρακτορεία)*
- *Οργανωμένες ομάδες επισκεπτών με περιβαλλοντικά ενδιαφέροντα (εθελοντές, μέλη οικολογικών οργανώσεων) – Περιβαλλοντικός τουρισμός*
- *Μεμονωμένοι επισκέπτες*
- *Φυσιολάτρες*

Περιγραφή διαδρομής: το προτεινόμενο δίκτυο ποδηλασίας βουνού εκτείνεται σε ένα μεγάλο τμήμα της λεκάνης του Δήμου Αμυνταίου καλύπτοντας μια έκταση από τους παραλίμνιους δρόμους των λιμνών έως και τις δασικές εκτάσεις του Νυμφαίου.

Σημεία Ενδιαφέροντος: Φυσικό Περιβάλλον, Όμορφες διαδρομές μέσα σε χωματόδρομους, δάση οξιάς και δρυς, παραλίμνιες διαδρομές

Ε. Canoe στη λίμνη Ζάζαρη

Μήκος: 10 χιλιόμετρα

Μέση διάρκεια: 1 ώρα

Τύπος διαδρομής: Περιήγησης – Παρατήρησης της φύσης / Οрниθοπανίδα

Βαθμός δυσκολίας: Εύκολη – Μέτρια

Τρόπος μετακίνησης: Canoe

Ομάδες επισκεπτών:

- *Οργανωμένες ομάδες επισκεπτών - groups (σύνεδροι, τοπικοί φορείς, σύλλογοι, τουριστικά πρακτορεία)*
- *Οργανωμένες ομάδες επισκεπτών με περιβαλλοντικά ενδιαφέροντα (εθελοντές, μέλη οικολογικών οργανώσεων) – Περιβαλλοντικός τουρισμός*
- *Μεμονωμένοι επισκέπτες*
- *Φυσιολάτρες*

Περιγραφή διαδρομής: Η λίμνη Ζάζαρη ενδείκνυται για μονοπάτια με Canoe έξι θέσεων, λόγω του μικρού μεγέθους της και των χαμηλής έντασης ανέμων που πνέουν στην περιοχή.

Σημεία Ενδιαφέροντος: Στη λίμνη Ζάζαρη φωλιάζουν 141 είδη πτηνών ανάμεσά τους μερικά από τα πιο σπάνια αρπακτικά όπως ο χρυσαετός και η αετογερακίνα, ενώ στις όχθες της λίμνης αναπτύσσεται και ο οικισμός του Λιμνοχωρίου μέσα σε ένα καταπράσινο περιβάλλον.

ΣΤ. Περίπατος με άλογο

Μήκος: 120 χιλιόμετρα (60 χλμ στην S1 και 60 χλμ. στην S2)

Μέση διάρκεια: 1 ώρα

Τύπος διαδρομής: Περιήγησης – Παρατήρησης της φύσης - Αναψυχής

Βαθμός δυσκολίας: Εύκολη – Μέτρια

Τρόπος μετακίνησης: Άλογο

Ομάδες επισκεπτών:

- *Μαθητές Α Βάθμιας και Β Βάθμιας εκπαίδευσης*
- *Οργανωμένες ομάδες επισκεπτών - groups (σύνεδροι, τοπικοί φορείς, σύλλογοι, τουριστικά πρακτορεία)*
- *Οργανωμένες ομάδες επισκεπτών με περιβαλλοντικά ενδιαφέροντα (εθελοντές, μέλη οικολογικών οργανώσεων) – Περιβαλλοντικός τουρισμός*
- *Μεμονωμένοι επισκέπτες*

Περιγραφή διαδρομής: Οι διαδρομές με άλογο προσφέρουν μια ξεχωριστή εμπειρία στον επισκέπτη καθώς του παρέχεται η δυνατότητα να περιηγηθεί στα ορεινά του Δήμου, με τα

πλούσια δάση, τη σημαντική χλωρίδα και πανίδα. Οι διαδρομές πραγματοποιούνται κυρίως μεταξύ των οικισμών, με αφετηρία το Σκλήθρο, προς κάθε κατεύθυνση.

Σημεία Ενδιαφέροντος: Φυσικό τοπίο, δάση

Z. Οινοτουριστικό Μονοπάτι

Μήκος: 20 χιλιόμετρα

Τύπος διαδρομής: Περιήγησης – Παρατήρησης της φύσης - Αναψυχής

Τρόπος μετακίνησης: Οδικώς

Ομάδες επισκεπτών:

- *Οργανωμένες ομάδες επισκεπτών - groups (σύνεδροι, τοπικοί φορείς, σύλλογοι, τουριστικά πρακτορεία)*
- *Μεμονωμένοι επισκέπτες (κυρίως οινογνώστες)*

Περιγραφή διαδρομής: Οινοτουριστική Διαδρομή «Ξινό Νέρό – Πέτρες – Αμύνταιο – Αγ. Παντελεήμονας» στο πλαίσιο του Δικτύου «Οι Δρόμοι του κρασιού των Λιμνών». Η διαδρομή διέρχεται από συνεργαζόμενα και μη μέλη των «Δρόμων του Κρασιού της Βορείου Ελλάδος» όπου οι επισκέπτες θα μπορούν να γνωρίσουν τους χώρους των οινοποιείων και τους αμπελώνες μέσα από ξεναγήσεις και εκδηλώσεις γευσιγνωσίας (πχ. γιορτές κρασιού), να γευτούν τις παραγόμενες ποικιλίες και την τοπική γαστρονομία και να συμμετέχουν στις διαδικασίες συγκομιδής και επεξεργασίας.

Σημεία Ενδιαφέροντος: Αμπελοοινική παράδοση, Αμπελώνες, Οινοποιεία

H. Περιπατητική Διαδρομή Προαγωγής Υγείας

Μήκος: 6 χιλιόμετρα

Τύπος διαδρομής: Περιήγησης – Αναψυχής

Τρόπος μετακίνησης: Πεζοπορία

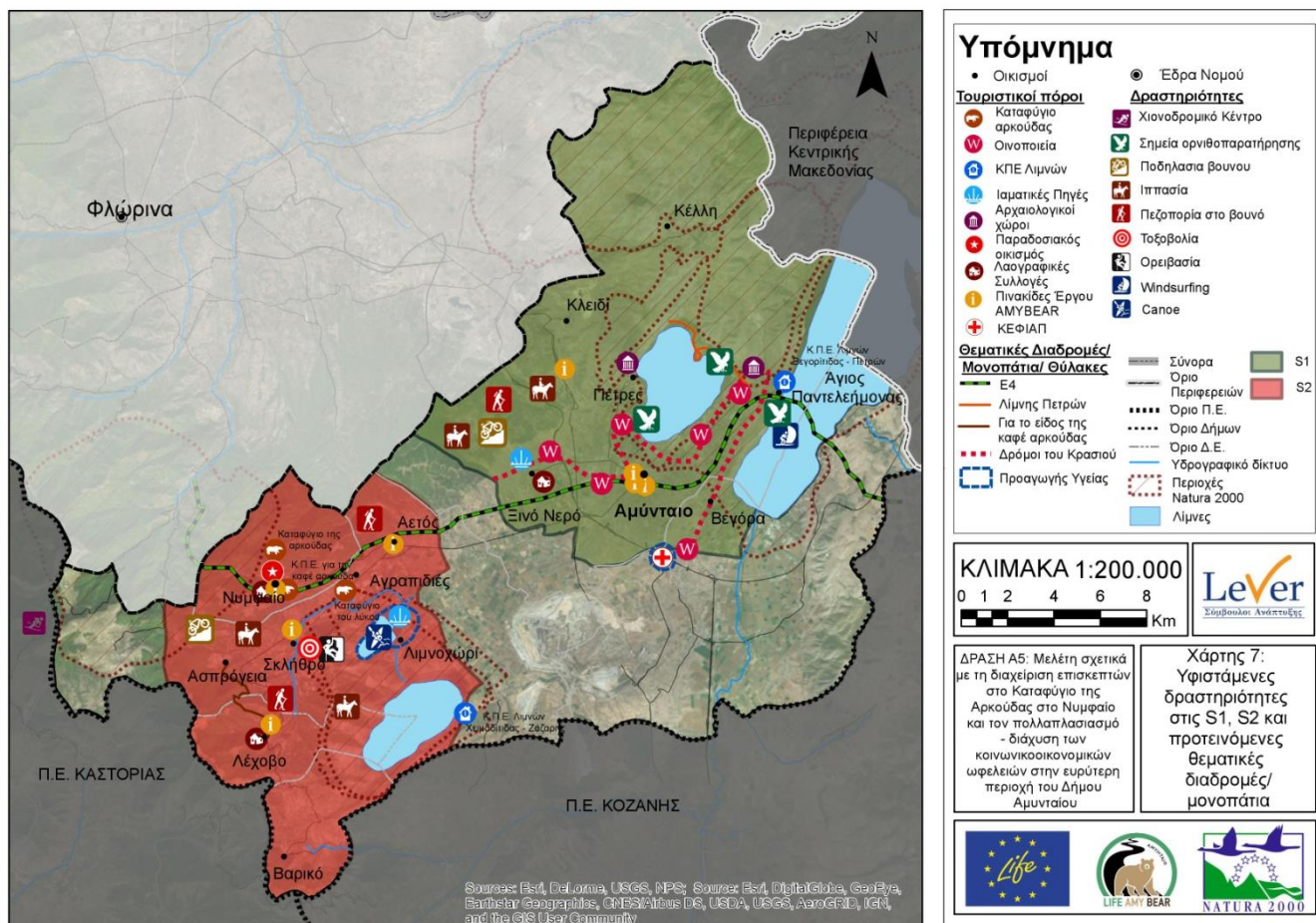
Ομάδες επισκεπτών:

- *Μαθητές Α Βάθμιας και Β Βάθμιας εκπαίδευσης (συμπεριλαμβανομένων και ΑμΕΑ)*
- *Οργανωμένες ομάδες επισκεπτών - groups (σύνεδροι, τοπικοί φορείς, σύλλογοι, τουριστικά πρακτορεία) (συμπεριλαμβανομένων και ΑμΕΑ)*
- *Μεμονωμένοι επισκέπτες (συμπεριλαμβανομένων και ΑμΕΑ)*

Περιγραφή διαδρομής: Διαδρομή περιπάτου περιμετρικά της λίμνης Ζάζαρη, ειδικά διαμορφωμένη και για άτομα με ειδικές ανάγκες. Διέρχεται από τον οικισμό του Λιμνοχωρίου.

Σημεία Ενδιαφέροντος: Λίμνη Ζάζαρη, Ιδιαίτερη орνιθοπανίδα και παραλίμνιο τοπίο

Χάρτης 7: Υφιστάμενες και προτεινόμενες δραστηριότητες, θεματικές διαδρομές και μονοπάτια στην περιοχή μελέτης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

2.3. Πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας για την εφαρμογή του σχεδίου

Για την εφαρμογή του σχεδίου διακίνησης – διαχείρισης επισκεπτών η αναγκαία προϋπόθεση είναι, απουσίας Φορέα Διαχείρισης, ο Δήμος να έχει την ευθύνη της εφαρμογής και παρακολούθησης. Η δημιουργία και στελέχωση ενός Γραφείου Τουριστικής Ανάπτυξης θα συνέβαλε θετικά προς την κατεύθυνση της αειφόρας τουριστικής ανάπτυξης του Δήμου μέσω της εκπόνησης και εφαρμογής σχεδίων και προγραμμάτων τουριστικής αξιοποίησης, προβολής, ανάδειξης και ανάπτυξης του Δήμου. .

Πρόγραμμα δράσεων

Ο Δήμος στο πλαίσιο της εφαρμογής του σχεδίου και της επίτευξης του γενικού και των ειδικών σκοπών του, θα πρέπει να καταρτίσει αρχικά Σχέδιο Δράσης για την Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη στο πλαίσιο του ετήσιου Τεχνικού Προγράμματος και Σχεδίου Δράσης του και στη συνέχεια να το εφαρμόσει. Το Σχέδιο Δράσης θα πρέπει να ανανεώνεται ετησίως, ώστε να γίνεται έλεγχος της πορείας υλοποίησής του.

Στο Σχέδιο Δράσης Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης θα περιγράφονται και θα αναλύονται τα εξής:

- οι θεματικές ενότητες,
- τα στάδια εφαρμογής,
- οι εργασίες υλοποίησης των σταδίων,
- οι υπεύθυνοι των θεματικών εννοιών με τις αντίστοιχες ομάδες έργου,
- το χρονοδιάγραμμα,
- οι προπαρασκευαστικές ενέργειες,
- ο προϋπολογισμός,
- τα μέσα και ο εξοπλισμός που θα χρησιμοποιηθούν ή απαιτηθούν.

Με βάση το Σχέδιο Δράσης θα γίνει η οργάνωση και η προετοιμασία για την εφαρμογή του σχεδίου διακίνησης-διαχείρισης και ανάπτυξης.

Περίοδοι επίσκεψης - Ωράριο λειτουργίας – Μετακίνηση επισκεπτών

Οι ιδιαιτερότητες της περιοχής ως προς τα γεωμορφολογικά της γνωρίσματα και τις κλιματικές συνθήκες που επικρατούν, θέτουν μερικούς περιορισμούς ως προς τις περιόδους επισκεψιμότητας για το σύνολο των ομάδων επισκεπτών και της λειτουργίας των υποδομών υποδοχής και ενημέρωσης, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την ασφάλεια των επισκεπτών. Οι λίγοι περιορισμοί, όπως αναλύονται στην εκτίμηση της πραγματικής φέρουσας της περιοχής, σχετίζονται με:

- τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες τη χειμερινή περίοδο και ιδιαίτερα των έντονων ανέμων και χιονοπτώσεων.
- τις καιρικές συνθήκες για τις λοιπές δραστηριότητες (ποτάμια, ποδηλασία, αναρρίχηση)
- τις περιόδους αναπαραγωγής της αρκούδας
- την περίοδο του χειμέριου ύπνου της αρκούδας

- τις προστατευόμενες περιοχές όπου καταγράφονται σημαντικά είδη ορνιθοπανίδας και η επίσκεψη θα πρέπει να ακολουθεί κάποιους κανόνες
- τις τιμές της φέρουσας ικανότητας για κάθε διαδρομή

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω προτείνεται ως περίοδος επισκεψιμότητας όλος ο χρόνος αλλά θα υπάρχουν κάποιοι περιορισμοί σε μερικές δραστηριότητες και διαδρομές, οι οποίες αφορούν:

- το διάστημα του χειμéricου ύπνου των αρκούδων και αναπαραγωγικής περιόδου των σημαντικών ειδών ορνιθοπανίδας θα πρέπει να ενισχύονται τα μέτρα επόπτευσης ώστε να αποφεύγεται η μεγάλη συγκέντρωση ατόμων στις διαδρομές που γειτνιάζουν άμεσα με τα ενδιαιτήματα των αναπαραγόμενων/φωλεαζώντων ειδών και με την κατάλληλη ενημέρωση των επισκεπτών να μειώνονται οι οχλήσεις.
- την ενημέρωση των επισκεπτών για τις επιτρεπόμενες δραστηριότητες στην περιοχή και τους κανόνες συμπεριφοράς (κανονισμός λειτουργίας, κώδικας ορθής συμπεριφοράς, κ.λπ.)
- την παρακολούθηση της τουριστικής δραστηριότητας σε σχέση με τη φέρουσα ικανότητα των διαδρομών και την παρέμβαση των υπευθύνων σε περιπτώσεις υπέρβασης.

Το ωράριο επισκεψιμότητας των περιοχών εξαρτάται από τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται και μπορούν να καλύπτουν ολόκληρο το 24ωρο. Ωστόσο το ωράριο λειτουργίας των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που βρίσκονται στη Λίμνη Χειμαδίτιδα και στη Λίμνη Βεγορίτιδα, ενδείκνυται να είναι:

- 09:00 έως τις 18:00 για τους μήνες Ιανουάριο – Ιούνιο και Οκτώβριο-Δεκέμβριο
- 08:00 έως τις 20:00 τον Ιούλιο, Αύγουστο και Σεπτέμβριο εφαρμογή διακεκομμένου ωραρίου δηλ. διακοπή περίπου τριών ωρών τις μεσημβρινές ώρες που η αυξημένη θερμοκρασία οδηγεί τους ανθρώπους στη μείωση των μετακινήσεων και της δραστηριοποίησής τους. Τις μεσημβρινές ώρες θα μπορούσε να λειτουργεί κάποιο είδος τηλεφωνικού κέντρου.

Οι βασικές υποδομές ενημέρωσης (Κέντρα Πληροφόρησης), θα πρέπει να λειτουργούν σε όλη τη διάρκεια του έτους για την προέγκυση επισκεπτών και την περιβαλλοντική εκπαίδευση. Προτείνεται κατά τους θερινούς μήνες αύξηση των ωρών λειτουργίας και εφαρμογή διακεκομμένου ωραρίου με διακοπή περίπου τριών ωρών τις μεσημβρινές ώρες. Κατά τους χειμερινούς μήνες το ωράριο μπορεί να είναι συνεχές από το πρωί μέχρι νωρίς το απόγευμα. Επίσης, θα πρέπει να είναι ανοιχτές για το κοινό έξι ημέρες την εβδομάδα. Η

ημέρα που θα είναι κλειστό, όπως συμβαίνει σε πολλά Κέντρα Πληροφόρησης ή Μουσεία, μπορεί να είναι η Δευτέρα. Σε κάθε περίπτωση προτείνεται να είναι μία καθημερινή ημέρα της εβδομάδας, ώστε να δίνεται η δυνατότητα της επίσκεψης στις οργανωμένες ομάδες επισκεπτών και στους μεμονωμένους επισκέπτες τα Σαββατοκύριακα.

Επίσης, σημαντικό είναι τα Κέντρα Ενημέρωσης να είναι σε κομβικά σημεία, εμφανή από το κεντρικό οδικό δίκτυο.

Εργαλεία οικονομικής ενίσχυσης της προστασίας από τον οικότουρισμό

Η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της περιοχής συμβάλλει στην ορθή διαχείριση και διατήρηση των προστατευόμενων περιοχών του Δήμου αλλά και των καθορισμένων από την παρούσα μελέτη υπό-περιοχών S1 και S2. Τα έσοδα από την τουριστική δραστηριότητα μπορεί να είναι άμεσα, την πώληση αναμνηστικών αντικειμένων, οδηγών, την εθελοντική εισφορά κ.ά. ή / και έμμεσα με την ειδική φορολόγηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που στηρίζονται στις προστατευόμενες περιοχές και το βιότοπο της αρκούδας οι οποίες θα λαμβάνουν και το αντίστοιχο σήμα ποιότητας και πιστοποίησης. Στο πλαίσιο του έργου LIFE AMYBEAR έχει αναπτυχθεί ειδική μελέτη που αφορά στην πιστοποίηση των επιχειρήσεων (Μελέτη στο πλαίσιο της Δράσης Α.4 με τίτλο «Study on valorization, certification and promotion of bear friendly products and services»).

Με βάση τα ανωτέρω, προτείνονται ενδεικτικά οι ακόλουθοι τρόποι επιστροφής εσόδων από τον τουρισμό στο Δήμο για την κάλυψη λειτουργικών αναγκών, συντήρησης των υποδομών διακίνησης και ενημέρωσης και άλλων δραστηριοτήτων του για τον τουρισμό (εκδόσεις ενημερωτικού υλικού, προβολή κλπ.).

- *Εισιτήριο*

Κάποιο συμβολικό αντίτιμο μπορεί να υπάρχει κατά τη χρήση/επίσκεψη στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, κυρίως για την κάλυψη των αναγκών τους (καθώς οι πόροι του Δήμου είναι μειωμένοι), είτε για τη συμμετοχή σε εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται σε αυτό είτε, για τη χρήση ξεναγού για τις προτεινόμενες δραστηριότητες. Προτείνεται η τιμή του αντιτίμου να διαφοροποιείται ανάλογα με τις ομάδες επισκεπτών που παρουσιάστηκαν σε προηγούμενο υποκεφάλαιο. Η χαμηλότερη τιμή αντιστοιχεί στους μαθητές Α' βάρθμιας και Β' βάρθμιας εκπαίδευσης και σε φοιτητές/σπουδαστές, ενώ για τα ΑΜΕΑ προτείνεται η δωρεάν είσοδος. Η λειτουργία άλλων Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην ευρύτερη περιοχή, μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα κυρίως στην τιμολογιακή τους πολιτική. Επίσης, θα πρέπει να συνεκτιμηθεί και η οικονομική συγκυρία που επικρατεί στην χώρα.

- *Πώληση ειδών*

Μπορεί να δημιουργηθεί στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, πωλητήριο το οποίο θα περιλαμβάνει επιπλέον έντυπο υλικό του Δήμου (βιβλία, χάρτες, οδηγούς παρατήρησης) προς τους επισκέπτες, αναμνηστικά είδη (κάρτες, μπλουζάκια, καπέλα, μολύβια κ.ά.). Τέτοια είδη μπορούν επίσης να διανέμονται και από επιλεγμένες συνεργαζόμενες επιχειρήσεις με το ειδικό σήμα πιστοποίησης. Συμπληρωματικά, θα μπορούσαν να

πωλούνται και σε εκθέσεις (εθνικές και διεθνής) μέσω κάποιου περιπτέρου του Δήμου. Επίσης, υλικό θα μπορούσε να υπάρχει και στα ξενοδοχεία – καταλύματα της περιοχής, ώστε ο επισκέπτης να τα προμηθεύεται από εκεί, αλλά ταυτόχρονα θα αποτελεί και ένα είδος διαφήμισης για την προσέλκυση επισκεπτών.

- *Σήμα Ποιότητας της «Καφέ Αρκούδας»*

Από το Δήμο δίνεται το Σήμα Ποιότητας της «Καφέ Αρκούδας» σε εγκεκριμένα προϊόντα και υπηρεσίες προσδίδοντας τους συγκριτικό πλεονέκτημα και αναγνωρισιμότητα σε σχέση με άλλα προϊόντα και υπηρεσίες καθώς το σήμα ταυτίζεται με την ποιότητα και δίνει την ταυτότητα αναμνηστικού στο προϊόν. Μέρος των εσόδων από τη διάθεση αυτών των προϊόντων και υπηρεσιών μπορεί να επιστρέφεται στο Δήμο, ανάλογα με τη συμφωνία που θα έχει γίνει. Τέτοια προϊόντα θα μπορούσαν να είναι τα τοπικά προϊόντα που καλλιεργούνται στην περιοχή.

Ενέργειες για τη διατήρηση της καθαριότητας της περιοχής

Το θέμα των απορριμμάτων είναι πολύ σοβαρό για τις προστατευόμενες περιοχές. Ο στόχος του σχεδίου διακίνησης είναι μέσα από τις ενέργειες ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης των επισκεπτών, να αυξηθεί ο βαθμός ευαισθητοποίησης του επισκέπτη ώστε να φροντίζει ο ίδιος για την εξάλειψη του φαινομένου. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται μέσω των ακόλουθων μέτρων:

- Σήμανση (πινακίδες συμπεριφοράς) με την οποία θα αποτρέπεται η ρίψη απορριμμάτων
- Τοποθέτηση κάδων σε συγκεκριμένα σημεία των διαδρομών τις οποίες θα μπορούν να προσεγγίσουν τα απορριμματοφόρα (οδικώς προσβάσιμα σημεία θέασης και σημείων ξεκούρασης, σημεία εντός των οικισμών από τους οποίους διέρχονται οι περιπατητικές διαδρομές) του Δήμου και αποφυγή τοποθέτησης κάδων στο σύνολο της διαδρομής (σε σημεία απομακρυσμένα και εντός δασικών περιοχών) γιατί πολλές φορές ενθαρρύνουν την απόρριψη σκουπιδιών από τους επισκέπτες και αποτελούν σημεία μόλυνσης του περιβάλλοντος. Προτείνεται οι κάδοι αυτοί να είναι ειδικοί κάδοι, απαραβίαστοι από αρκούδες για την αποφυγή προσέλκυσης αρκούδων.
- Διερεύνηση δυνατότητας επιβολής προστίμου στους επισκέπτες που ρίπτουν σκουπίδια στο περιβάλλον και πέρα των κάδων απορριμμάτων.
- Οδηγός ορθής συμπεριφοράς (του καλού επισκέπτη) στις προστατευόμενες περιοχές του Δήμου αλλά και γενικότερα στο σύνολο του Δήμου, ιδίως στις υπό-περιοχές S1 και S2. Ο Κανονισμός αυτός θα μπορεί να μοιράζεται στους επισκέπτες σε

συγκεκριμένα σημεία στο Δήμο, όπως στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, στα Κέντρα Πληροφόρησης, στις συνεργαζόμενες επιχειρήσεις, στο Δημαρχείο.

Για την άμεση αντιμετώπιση του προβλήματος έως ότου επιτευχθεί ο στόχος του σχεδίου, προτείνεται η απομάκρυνση των απορριμμάτων και η μεταφορά τους ανά τακτά χρονικά διαστήματα κατά μήκος των διαδρομών καθώς όπου μένουν εκτεθειμένα απορρίμματα, είναι πολύ πιθανό να συνεχισθεί η απόρριψη στο σημείο αυτό και από άλλους επισκέπτες. Τα διαστήματα αποκομιδής εξαρτώνται από την περίοδο προσέλευσης των επισκεπτών και το βαθμό της έντασης του προβλήματος. Συνίσταται η αναθεώρηση του σχεδίου διαχείρισης απορριμμάτων με την έναρξη της εφαρμογής του σχεδίου διαχείρισης ώστε να ληφθούν υπόψη οι περίοδοι έντονης τουριστικής ζήτησης, καθώς και η αύξηση της επισκεψιμότητας στις περιοχές των διαδρομών που προτάθηκαν παραπάνω.

2.4. Προδιαγραφές υλικού ενημέρωσης – πληροφόρησης των επισκεπτών

Το υλικό ενημέρωσης που θα παρέχει ο Δήμος πρέπει να είναι λειτουργικό, ολοκληρωμένο και αποτελεσματικό εργαλείο, έχοντας ως στόχο την πληροφόρηση, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των επισκεπτών αλλά και της τοπικής κοινωνίας και παράλληλη προβολή του τουριστικού προϊόντος. Το υλικό ενημέρωσης δεν πρέπει να είναι κουραστικό στον αναγνώστη αλλά θα πρέπει με ευχάριστο τρόπο να περνάει τα μηνύματα που χρειάζεται (χρήση θεματικών χαρτών, παροχή οπτικοποιημένης πληροφορίας κλπ.).

Πρόταση δημιουργίας έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού ενημέρωσης

Η πληροφόρηση, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των ομάδων επισκεπτών σε θέματα που αφορούν στην περιβαλλοντική, φυσική, ιστορική, παραδοσιακή – πολιτιστική αξία της περιοχής μελέτης αλλά και στην ανάγκη προστασίας και σεβασμού του ευρύτερου φυσικού περιβάλλοντος και του βιότοπου της αρκούδας, μπορεί να βασιστεί σε μεγάλο βαθμό στην παραγωγή και την κατάλληλη χρήση και διανομή ποικίλου υλικού ενημέρωσης. Το υλικό αυτό θα πρέπει να είναι λειτουργικό και να μην κουράζει τον επισκέπτη και να δρα ως εφαλτήριο για τις εξορμήσεις του στη φύση.

Οι ομάδες των επισκεπτών διακρίνονται μορφωτικά, γνωστικά και ηλικιακά. Μία ξεχωριστή ομάδα επισκεπτών με ιδιαίτερες ανάγκες είναι αυτή των ΑμΕΑ. Διαφορετικές είναι οι αναζητήσεις και οι φιλοδοξίες της κάθε ομάδας στόχου της περιοχής. Η πρώτη ομάδα αφορά σε μαθητές του Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου, ενώ η δεύτερη σε φοιτητές, εκπαιδευτικούς και όλες τις ομάδες ενηλίκων ευρύτερα (π.χ. τουριστικούς πράκτορες, συλλόγους κ.λπ.). Ο διαχωρισμός γίνεται και εξαιτίας των δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στην περιοχή που όπως αποδείχτηκε από την ανάλυσή τους ο διαχωρισμός γίνεται κυρίως βάσει αυτών των τριών κατηγοριών ομάδων:

ΟΜΑΔΑ Α

- Μαθητές Δημοτικού και Γυμνασίου
- Μαθητές Λυκείου

ΟΜΑΔΑ Β

- ΑμΕΑ

ΟΜΑΔΑ Γ

- Εκπαιδευτικοί Α Βάθμιας και Β Βάθμιας Εκπαίδευσης
- Φοιτητές
- Ποικίλες ομάδες ενηλίκων:
- Τουρίστες
- Γονείς με παιδιά
- Τουριστικοί πράκτορες και οργανωμένα ταξιδιωτικά γραφεία
- Δημοσιογράφοι
- Τοπική Κοινωνία
- Σύλλογοι, Ιδιωτικοί φορείς
- Μη Κυβερνητικές Περιβαλλοντικές Οργανώσεις
- Δημόσιοι Φορείς κ.ά.

Στο προτεινόμενο υλικό ενημέρωσης θα γίνεται αναφορά:

- στα περιβαλλοντικά, φυσικά και γεωλογικά στοιχεία της περιοχής και στη σημασία διατήρησης και προστασίας της
- στα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της περιοχής (πανηγύρια, γεφύρια, μνημεία, κλπ)
- στα ιστορικά στοιχεία
- στα τοπικά προϊόντα και στις τοπικές γεύσεις
- στις προτεινόμενες δραστηριότητες που μπορούν να αναπτύξουν οι επισκέπτες ανάλογα με το χρόνο παραμονής τους και τα ενδιαφέροντά τους, π.χ. ξεναγήσεις, ποδηλασία, περιπατητικές διαδρομές
- στις οικονομικές δραστηριότητες που ασκούνται στην περιοχή
- στις θετικές συνέπειες του οικοτουρισμού και των συναφών δραστηριοτήτων, έναντι των συμβατικών μορφών τουρισμού
- στο ρόλο της τοπικής κοινωνίας και των εμπλεκόμενων φορέων για την ανάδειξη της περιοχής.

Επιπλέον, το ενημερωτικό θα μπορούσε να είναι σε έντυπη αλλά και ηλεκτρονική μορφή. Το προτεινόμενο ηλεκτρονικό ενημερωτικό υλικό είναι εύκολο στη χρήση του, προσαρμοσμένο στις ανάγκες αλλά και τις σχετικές χρηστικές γνώσεις της κάθε ομάδας κοινού.

Αναλυτική περιγραφή υλικού ενημέρωσης

Οι πληροφορίες και το υλικό που θα συλλεγεί, εκπονηθεί και αναπτυχθεί για την ολοκλήρωση του υλικού ενημέρωσης, θα στοχεύει στην πολύπλευρη και ολοκληρωμένη γνωριμία του ελληνικής και ξένης προέλευσης κοινού, με την περιοχή του Δήμου Αμυνταίου.

Ιστοσελίδα

Αναβάθμιση και ενημέρωση της ιστοσελίδας του Δήμου με στόχο την ανάδειξη και προβολή του Δήμου ως οικοτουριστικό προορισμό με παράλληλη προώθηση της ολοκληρωμένης και ορθής διαχείρισής του. Βασικές ενότητες που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στην ιστοσελίδα είναι:

- Παρουσίαση του Δήμου και του ρόλου του στην προώθηση του τουρισμού –
- Φυσικό περιβάλλον (βιοτικά και αβιοτικά γνωρίσματα)
- Περιβαλλοντική νομοθεσία για την περιοχή
- Τοπίο, κλίμα, γεωγραφική θέση
- Ιστορικά και πολιτιστικά στοιχεία για την περιοχή
- Ανθρώπινες δραστηριότητες
- Ενημέρωση για το Σήμα Ποιότητας της «Καφέ Αρκούδας»
- Παρουσίαση των υποδομών ερμηνείας περιβάλλοντος και των δραστηριοτήτων τους (προγράμματα ξεναγήσεων, εκδηλώσεις κ.ά.)
- Χάρτες (ευρύτερης περιοχής, διαδρομών στη φύση, οδικού δικτύου κ.ά.)
- Κατάλογος υποδομών εστίασης, διανυκτέρευσης (ξενώνες, εστιατόρια κ.ά.)
- Χρήσιμα τηλέφωνα, διευθύνσεις, δικτυακοί τόποι
- Πλούσιο φωτογραφικό αρχείο της περιοχής και των δραστηριοτήτων
- Ανακοινώσεις και ειδήσεις
- Συνδέσεις με δικτυακούς τόπους τοπικών οικοξεναγήσεων,
- Συνδέσεις με το πρόγραμμα LIFE AMYBEAR και τις ιστοσελίδες των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στην περιοχή

Προτείνεται η ιστοσελίδα να περιλαμβάνει και παιχνίδι προσομοίωσης σχετικά με τη διαχείριση της περιοχής, το οποίο θα μπορέσει να αποτελέσει ένα εξ αποστάσεως εργαλείο κατάρτισης, ιδιαίτερα για την Α Ομάδα Κοινού.

Φωτογραφικό Λεύκωμα

Το Λεύκωμα θα περιέχει αντιπροσωπευτικές έγχρωμες και ασπρόμαυρες φωτογραφίες από τη χλωρίδα, τη βλάστηση, την πανίδα, το τοπίο, τις ανθρώπινες δραστηριότητες και τις υποδομές ερμηνείας περιβάλλοντος. Θα περιέχει κατατοπιστικές λεζάντες για κάθε εικόνα, καθώς επίσης και σύντομο ενημερωτικό κείμενο, κυρίως εισαγωγικό, για την κάθε ενότητα.

Βιβλίο «Ο Οικότοπος της Αρκούδας στο Δήμο Αμυνταίου» - Ημερολόγιο

Το βιβλίο θα έχει ως στόχο να τονιστεί την περιβαλλοντική αξία της περιοχής, λόγω της ιδιαιτερότητάς της και του οικοτόπου της αρκούδας. Λεπτομερής θα είναι η αναφορά στους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους, η περιγραφή των οικισμών που εμφανίζονται στην περιοχή. Θα παρουσιάζονται οι ανθρώπινες δραστηριότητες και το υφιστάμενο οικοτουριστικό προϊόν του (εγκαταστάσεις υποδομής και διαμονής, υποδομές μετακίνησης προς και μέσα στον προορισμό, δυνατότητα παροχής υπηρεσιών ενημέρωσης, πληροφόρησης, ξενάγησης και αναψυχής). Θα είναι χωρισμένο σε μορφή ημερολογίου, έτσι ώστε ο επισκέπτης να γνωρίζει εκ των προτέρων τι θα κάνει, που θα μένει, τι γεύσεις υπάρχουν σε κάθε εποχή, ποιες δραστηριότητες ενδείκνυνται για ΑμΕΑ. Το βιβλίο θα είναι χρήσιμο στο σχετικό επαγγελματία, τον εκπαιδευτή, τον πεζοπόρο και το δημοσιογράφο και άλλες ομάδες επισκεπτών.

Πολυσέλιδα έντυπα και χάρτες

- Έντυπο εκπαιδευτικού χαρακτήρα που θα απευθύνεται κυρίως σε μαθητές. Ενδεικτικά θα περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τους τύπους οικοσυστημάτων στο Δήμο Αμυνταίου, τη χλωρίδα, τη βλάστηση, την πανίδα, το τοπίο, τις ανθρώπινες δραστηριότητες, τις υποδομές ερμηνείας περιβάλλοντος και γενικά τη γνωριμία των μαθητών με τη φύση. Το έντυπο θα συνοδεύεται και από σχετικό χάρτη.
- Έντυπο οικοτουριστικών διαδρομών στην προστατευόμενη περιοχή που θα χρησιμεύει ως Οδηγός Επισκέπτη. Το έντυπο θα συνοδεύεται και από σχετικό χάρτη.
- Έντυπο για το καθεστώς προστασίας της προστατευόμενης περιοχής και οδηγός συμπεριφοράς επισκέπτη. Το έντυπο θα συνοδεύεται και από σχετικό χάρτη.

Τα έντυπα αυτά θα αναφέρονται στο σύνολο του Δήμου με έμφαση στις υπό-περιοχές S1 και S2. Τα έντυπα θα συνοδεύονται από σχετικό χάρτη και θα περιλαμβάνουν επιπλέον χρήσιμες διευθύνσεις και τηλέφωνα επικοινωνίας.

Ενημερωτικά φυλλάδια και χάρτες

Τα ενημερωτικά φυλλάδια θα έχουν ως στόχο:

A) να προβάλουν συνοπτικά και με εύληπτο τρόπο το οικοτουριστικό προϊόν της περιοχής (υποδομές ερμηνείας περιβάλλοντος, σχεδιασμένα οικοτουριστικά μονοπάτια, διαδρομές, περιληπτική περιγραφή βλάστησης, πανίδας και ορνιθοπανίδας). Το φυλλάδιο θα έχει περισσότερο τουριστικό χαρακτήρα.

B) να ενημερώσουν την τοπική κοινωνία και τους επισκέπτες για το βιότοπο της αρκούδας, να αναδείξουν την ασφαλή συμβίωση της με τον άνθρωπο και να ενημερώσουν σχετικά με τα μέτρα προστασίας που πρέπει να λαμβάνονται σε επίπεδο φορέων και ατομικό για τη μείωση της αλληλεπίδρασης τους με την αρκούδα. Το φυλλάδιο θα έχει ενημερωτικό χαρακτήρα και θα αφορά τόσο στους επισκέπτες, όσο και την τοπική κοινωνία.

Πακέτα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Η θεματολογία των εκπαιδευτικών πακέτων θα σχετίζεται άμεσα με τη χλωρίδα, την πανίδα και βέβαια την οικότουριστική σημασία και την ευρύτερη οικολογική αξία της περιοχής του Δήμου Αμυνταίου και ιδίως των Λιμνών και των υπο-περιοχών S1 και S2. Τα εκπαιδευτικά πακέτα θα παρέχονται στην παρούσα φάση από τους τοπικούς οικοξεναγούς, καθώς τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης δεν λειτουργούν στο Δήμο. Με την αναγκαία στελέχωση και εξοπλισμό τους (που επισημάνθηκε και στην αναπτυξιακή στρατηγική του Δήμου), ο ρόλος της παροχής των πακέτων θα αποδοθεί στα δύο Κέντρα του Δήμου, σε συνεργασία με τους τοπικούς οικοξεναγούς.

Θα απευθύνονται σε μαθητές Α' βάθμιας και Β' βάθμιας εκπαίδευσης και θα περιλαμβάνουν ξεναγήσεις, υπαίθριες δραστηριότητες, εκπαιδευτικές προβολές και ενημερώσεις ή και συνδυασμό αυτών και μπορεί να είναι ολιγόωρα είτε ολιγόημερα και να συνδυάζονται με ολιγόημερες σχολικές εκδρομές. Στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών πακέτων θα διανέμεται το ανάλογο έντυπο υλικό που θα συμπεριλαμβάνει πολυσέλιδο έντυπο για μαθητές, ενημερωτικά φυλλάδια, φύλλα εργασίας για τους μαθητές (παιχνίδια, προτάσεις για κατασκευές και πειράματα, ζωγραφική κ.ά.), οπτικοακουστικό υλικό. Για τους διδάσκοντες μπορεί να παρέχεται επιπλέον, τεύχος με ενημερωτικό κείμενο για την προστατευόμενη περιοχή και οδηγίες χρήσης του εκπαιδευτικού πακέτου με αναφορά στη διάρκεια των δράσεων, το μέρος υλοποίησής τους, στη διαθεματική προσέγγιση του περιεχομένου σε σχέση με άλλα μαθήματα ανά τάξη κ.ά.

Λοιπό υλικό ενημέρωσης και προβολής:

Το ακόλουθο υλικό εξυπηρετεί ευρύτερους στόχους προβολής της προστατευόμενης περιοχής και μπορεί να αποτελέσει υλικό «εφόρμησης» στο πλαίσιο της ευαισθητοποίησης των ομάδων κοινού. Παράλληλα, θα χρησιμοποιείται για τις λειτουργικές ανάγκες του Δήμου Αμυνταίου, των κέντρων πληροφόρησης και ενημέρωσης και του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (εκδηλώσεις, ξεναγήσεις, εκθέσεις, δράσεις Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, αποστολή πληροφοριακού / διαφημιστικού υλικού κ.ά.).

- Banner
- Αφίσες
- Ντοσιέ/folder
- Μπλοκ σημειώσεων
- Κάρτες (cartes-postales)
- Σελιδοδείκτες
- Σχεδιασμός μακέτας καταχωρήσεων στον τύπο (press kit)

3. Σύστημα Παρακολούθησης της Τουριστικής Δραστηριότητας και της Φέρουσας Ικανότητας

3.1. Δομή και πλαίσιο οργάνωσης ενός Μηχανισμού/Συστήματος Παρακολούθησης

Για την υλοποίηση των σκοπών του Σχεδίου Διαχείρισης, όπως αυτοί καταγράφηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, είναι απαραίτητο να προγραμματιστούν και να εφαρμοστούν μία σειρά από Δράσεις οι οποίες, ανάλογα με την περίπτωση, βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, η κάθε μία ξεχωριστά, αλλά και όλες μαζί, θα συντελέσουν στην ολοκληρωμένη εφαρμογή του Σχεδίου Διαχείρισης. Μία από τις πρώτες ενέργειες αφορούν τη σύσταση ενός μηχανισμού ή συστήματος παρακολούθησης της τουριστικής δραστηριότητας και θα αφορά σε πρώτη φάση τις υπό-περιοχές S1 και S2 που καθορίστηκαν στην παρούσα μελέτη.

Ωστόσο, υπάρχει μία σειρά βασικών ενεργειών, οι οποίες πρέπει να ολοκληρωθούν σε μία πρώτη φάση, πριν ξεκινήσει η εφαρμογή του συστήματος παρακολούθησης. Οι ενέργειες αυτές είναι κυρίως διοικητικές και οικονομικές και αποσκοπούν στο να συγκροτηθούν έγκαιρα και σωστά οι μηχανισμοί που θα υλοποιήσουν, αλλά και θα εποπτεύσουν την εφαρμογή του συστήματος παρακολούθησης (**Επιτροπή Παρακολούθησης**), ενώ σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι ενέργειες συλλογής και καταγραφής στοιχείων και δεδομένων σχετικών με τον τουρισμό, ώστε να καθοριστούν τιμές βάσης που θα επιτρέπουν στην αποτελεσματικότερη παρακολούθηση της Τουριστικής Δραστηριότητας.

Σημαντικός ρόλος στη συνολική επιτυχία του Σχεδίου Διαχείρισης αποδίδεται στον αποτελεσματικό συντονισμό των φορέων, που εμπλέκονται στην υλοποίηση των συγκεκριμένων ενεργειών, ειδικότερα στην κατεύθυνση της συλλογής των στοιχείων, δεδομένου του εύρους των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται. Η συλλογή των κατάλληλων δεδομένων και στοιχείων επισκεψιμότητας, παραμονής, αφίξεων κ.ά. αφενός παρέχει μια ολοκληρωμένη εικόνα της υφιστάμενης τουριστικής δραστηριότητας η οποία τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή δεν είναι ξεκάθαρη, αφετέρου εξασφαλίζει μια ρεαλιστική στοχοθεσία. Το σύστημα παρακολούθησης θα αφορά:

- στην παρακολούθηση των επιπτώσεων από τους επισκέπτες στο φυσικό περιβάλλον και την τοπική οικονομία/κοινωνία
- στην παρακολούθηση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών (εμπειρία του επισκέπτη)

Για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του συστήματος παρακολούθησης, προτείνεται η σύσταση μιας Επιτροπής Παρακολούθησης, η οποία θα αναλάβει την εποπτεία, την ευθύνη και τον έλεγχο του συστήματος, λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα ώστε να μην παρατηρούνται τυχόν αποκλίσεις.

Οι υπό-περιοχές αυτές ήδη προσελκύουν το ενδιαφέρον σημαντικού αριθμού επισκεπτών. Το ενδιαφέρον αυτό εκφράζεται με ένα ετήσιο ρεύμα επισκεπτών οι οποίοι διαθέτουν

χρήμα, χρόνο και διάθεση για αναψυχή, περιήγηση και εξερεύνηση αυτών των υπό-περιοχών. Παράλληλα, ο τουρισμός, σε περιοχές με φυσικό πλούτο και ιδιαίτερη περιβαλλοντική αξία, έχει οικολογικές, κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές επιπτώσεις.

Η φέρουσα ικανότητα ενός οικοσυστήματος, ως προς την τουριστική δραστηριότητα, αποτελεί ένα εργαλείο το οποίο χρησιμοποιεί τα ακόλουθα συστήματα/μοντέλα για την παρακολούθηση και διαχείριση των επισκεπτών:

- α) Σύστημα Ορίων Αποδεκτών Αλλαγών (LAC, Limits of Acceptable change)
- β) Σύστημα Διαχείρισης επιπτώσεων επισκεπτών (VIM, Visitor Impact Management)
- γ) Εμπειρία του επισκέπτη και προστασία των πόρων (VERP, Visitor Experience and Resource Protection)

Και τα τρία συστήματα στηρίζονται στον καθορισμό των βασικών δεικτών παρακολούθησης (βιολογικοί-φυσικοί, κοινωνικοί, διαχειριστικοί) και στον καθορισμό των ορίων (standards) των αλλαγών των τιμών των δεικτών. Επιπλέον, η **διαδικασία παρακολούθησης** βασίζεται στα εξής βήματα, τα οποία θα πρέπει περιοδικά να αναθεωρούνται και να αναπροσαρμόζονται από την Επιτροπή Παρακολούθησης:

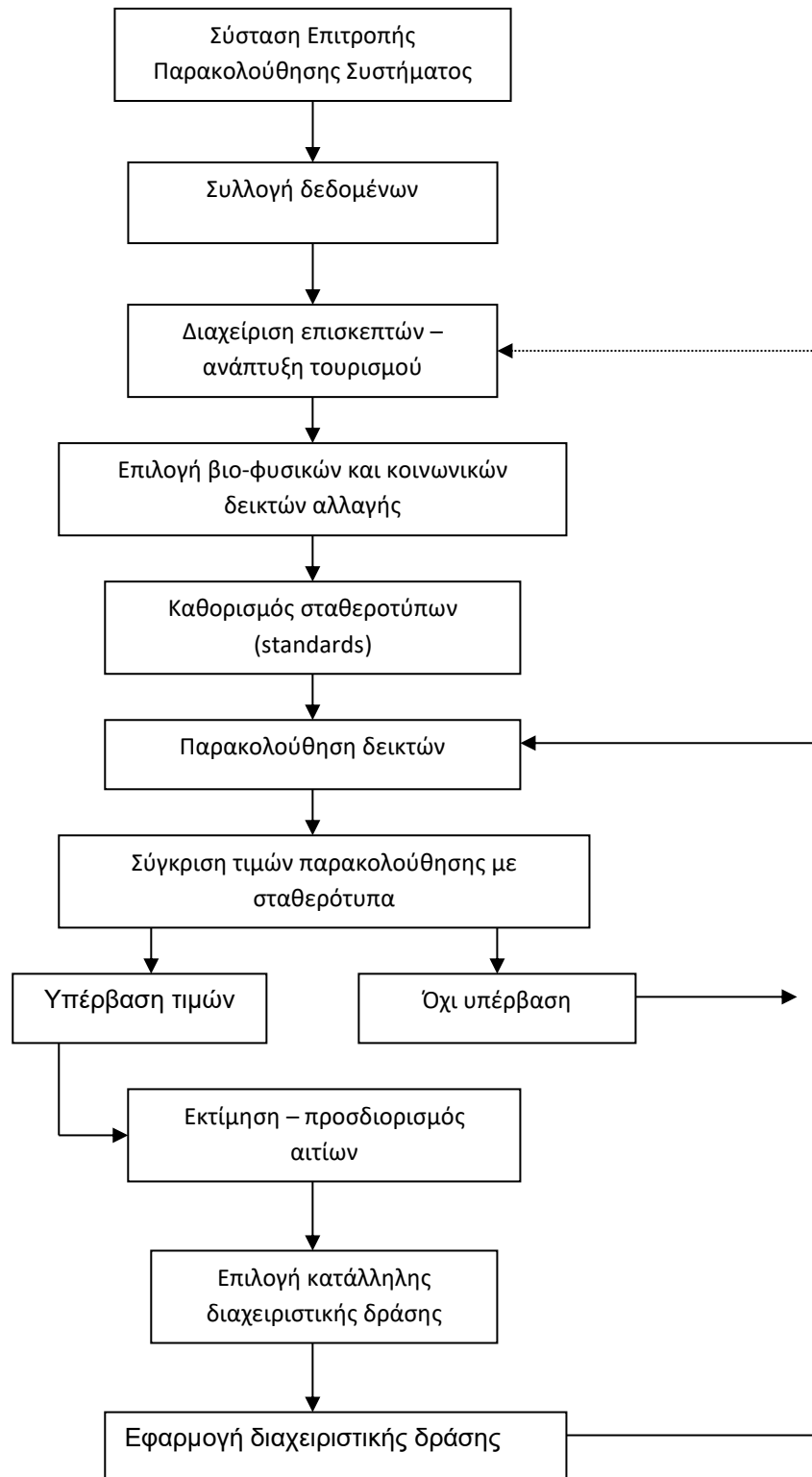
1. Σαφής καθορισμός των στόχων του προγράμματος παρακολούθησης από την αρχή.
2. Προσδιορισμός των παραγόντων που προκαλούν δυσμενείς μεταβολές, δηλαδή που καθιστούν απειλές στη συνολική πορεία έκβασης του Σχεδίου.
3. Σχεδιασμός ενός θεωρητικού μοντέλου που αποτυπώνει τις σχέσεις μεταξύ απειλών και αποκρίσεων του βιοτικού περιβάλλοντος.
4. Επιλογή των δεικτών που θα καταμετρηθούν. Τα βασικά κριτήρια επιλογής των **δεικτών** είναι αφ' ενός να απεικονίζουν συγκεκριμένες οικολογικές διεργασίες και αφετέρου να αντανακλούν μεταβολές στο μέγεθος των απειλών που εξασκούνται στις υπό μελέτη περιοχές. Επίσης, οι δείκτες πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικοί του ευρύτερου συστήματος στο οποίο ανήκουν, είτε δομικά, είτε λειτουργικά και να είναι μετρήσιμοι, η δε μέθοδος μέτρησής τους να είναι απλή και όσο το δυνατόν λιγότερο δαπανηρή.
5. Σχεδιασμός της μεθόδου καταγραφής /καταμέτρησης και πραγματοποίησης των δειγματοληψιών - σύνταξη πρωτοκόλλων εργασίας πεδίου/ συλλογής δεδομένων.
6. Καθορισμός του **μεγέθους** της μεταβολής της δείκτη που θα σημάνει την αναγκαιότητα να γίνει μια διαχειριστική παρέμβαση. Για το λόγο αυτό θα πρέπει οπωσδήποτε να συλλεχθούν δεδομένα πριν την έναρξη του προγράμματος παρακολούθησης για τουλάχιστον ένα έτος (**Πρόγραμμα παρακολούθησης**

Αναφοράς/baseline monitoring). Ένα τέτοιο πρόγραμμα έχει ως στόχο να αποκτηθεί μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα του προστατευταίου αντικειμένου.

7. Εξασφάλιση της θεσμοθετημένης σύνδεσης μεταξύ των ευρημάτων του προγράμματος παρακολούθησης και των κέντρων λήψης αποφάσεων.

Η Επιτροπή Παρακολούθησης θα συσταθεί από μέλη του Δήμου Αμυνταίου, και θα ανήκει στο Τμήμα/Γραφείο Τουριστικής Ανάπτυξης. Στο παρακάτω σχεδιάγραμμα αποτυπώνεται η δομή του μηχανισμού/συστήματος παρακολούθησης και ο προτεινόμενος τρόπος λειτουργίας του.

Διάγραμμα 2: Διαδικασία διαχείρισης-παρακολούθησης επισκεπτών και τουριστικής δραστηριότητας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.2. Λειτουργία Παρακολούθησης

Μηχανισμού/Συστήματος

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, το πρόγραμμα παρακολούθησης της τουριστικής δραστηριότητας στην προστατευόμενη περιοχή διαμορφώνεται ως ακολούθως:

A. Προσδιορισμός του αντικειμένου διαχείρισης

Το αντικείμενο της διαχείρισης είναι η χρήση των υπό-περιοχών από τους επισκέπτες που πιθανόν να συμβάλλει σε ενδεχόμενη όχληση της τοπικής άγριας πανίδας και χλωρίδας της περιοχής μελέτης καθώς και η ανάπτυξη του τουρισμού.

B. Σκοποί της παρακολούθησης

Η διασφάλιση της διατήρησης του οικολογικού/περιβαλλοντικού χαρακτήρα της περιοχής σε σχέση με την ανάπτυξη του τουρισμού.

Ειδικότερα η παρακολούθηση αποσκοπεί:

- Η μείωση των επιπτώσεων από τη χρήση των επισκεπτών
- Η ικανοποίηση και ασφάλεια των επισκεπτών
- Η ανάπτυξη του τουρισμού υπαίθρου/εναλλακτικών μορφών τουρισμού

Γ. Επιλογή των δεικτών – Μεθοδολογία (τεχνικές) παρακολούθησης

Σύμφωνα με το αντικείμενο της διαχείρισης και το σκοπό της παρακολούθησης οι δείκτες που προτείνονται για την παρακολούθηση και οι τεχνικές παρακολούθησής τους περιγράφονται στη συνέχεια. Αρχικά παρουσιάζονται οι δείκτες, οι τιμές των οποίων θα βασιστούν στη συλλογή στοιχείων και δεδομένων που αποτελεί και την πρώτη ενέργεια για την υλοποίηση του συστήματος παρακολούθησης:

- **Δείκτης: Αριθμός επισκεπτών στις υπό-περιοχές S1, S2**

Αφορά στην καταμέτρηση της επισκεψιμότητας δηλαδή τον αριθμό των επισκεπτών, τη διάρκεια παραμονής τους, τις δραστηριότητες που αναπτύσσουν, τον προορισμό τους, τα χαρακτηριστικά των επισκεπτών. Ο δείκτης αυτός καθώς και οι τεχνικές καταμέτρησης / αναφοράς αναφέρονται στην έκδοση της IUCN «Guidelines for public use measurements and reporting at Parks and Protected Areas» (Hornback and Eagles, 1999).

Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της IUCN το πρόγραμμα καταγραφής / αναφοράς (Reporting program) μπορεί να γίνει σε πέντε διαδοχικά επίπεδα [Αρχικό (Επίπεδο I), το Βασικό (Επίπεδο II), το Μέσο (Επίπεδο III), το Ανεπτυγμένο (Επίπεδο IV), το Προχωρημένο (Επίπεδο V)], ανάλογα με το προσωπικό του Δήμου Αμυνταίου.

Το σύστημα καταμέτρησης παραμέτρων μπορεί να γίνεται με συνδυασμό μεθόδων που μπορεί να επιλέξει η Επιτροπή Παρακολούθησης. Η πιο διαδεδομένη είναι η μη αυτοματοποιημένη μέθοδος, η οποία και προτείνεται από τα μέλη την ομάδα μελέτης, καθώς πρόκειται για την άμεση, μη αυτοματοποιημένη καταγραφή με τη χρήση εντύπων. Η καταγραφή θα πραγματοποιείται τόσο από προσωπικό του Δήμου όσο και από συνεργαζόμενους κλαδικούς φορείς, υπηρεσίες, επιχειρήσεις, τουριστικά πρακτορεία, ΜΚΟ

κ.ά. Επισημαίνεται και σε αυτό το σημείο η αναγκαιότητα συνεργασίας όλων των εμπλεκόμενων φορέων της περιοχής, καθώς ο τουρισμός αφενός αποτελεί μια πολυθεματική και πολυδιάστατη δραστηριότητα, αφετέρου, οι προωθούμενες μορφές τουριστικής ανάπτυξης από την παρούσα μελέτη, είναι συμβατές με το υφιστάμενο παραγωγικό πρότυπο (πρωτογενής παραγωγή, περιβαλλοντική εκπαίδευση, μεταποίηση).

Το έντυπο που δύναται να χρησιμοποιηθεί για τη συμπλήρωση, θα αποτελείται από ένα ερωτηματολόγιο και η συμπλήρωσή του θα πραγματοποιείται είτε από τον επισκέπτη (πχ θα παρέχεται από το προσωπικό σε καταλύματα, εστιατόρια κλπ) είτε με τη μορφή συνέντευξης από τον υπεύθυνο υποδοχής ή τον ξεναγό όταν πρόκειται για οργανωμένο γκρουπ.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από δύο μέρη και θα πρέπει να παρέχεται σε τρεις (3) επιπλέον γλώσσες πέρα από την ελληνική (αγγλικά και άλλες δύο). Το 1^ο μέρος αφορά στην καταγραφή του εν λόγω δείκτη σε περίπτωση που θα καταγράφεται για πρώτη φορά η επίσκεψη σε οποιαδήποτε από τις δύο υπό-περιοχές. Αντίστοιχα, το 2^ο μέρος θα συμπληρώνεται σε περίπτωση που επισκέπτης έχει ξαναβρεθεί για επίσκεψη σε οποιαδήποτε από τις δύο υπό-περιοχές. Αντίστοιχα, και στα δύο φύλλα θα περιλαμβάνεται τμήμα που θα αφορά στην καταγραφή της ικανοποίησης του επισκέπτη, το οποίο αναλύεται στο δείκτη «Εμπειρία επισκέπτη». Το φύλλο του ερωτηματολογίου σε ελληνική γλώσσα με τα αντίστοιχα προς συμπλήρωση πεδία, παρουσιάζονται στο Παράρτημα. Κατά την υλοποίηση του Σχεδίου, θα πρέπει να παρέχεται μεταφρασμένο και στις υπόλοιπες γλώσσες.

▪ Δείκτης: Εμπειρία επισκέπτη

Η μέτρηση της ικανοποίησης των επισκεπτών ως προς τις παρεχόμενες υπηρεσίες και διευκολύνσεις, αποτελεί ένα σημαντικό δείκτη σύμφωνα. Η παρακολούθηση του δείκτη δίνει τη δυνατότητα να κατανοήσει ο Δήμος τις συνέπειες των παρεμβάσεων του στους επισκέπτες. Οι ικανοποιούμενοι επισκέπτες συνεισφέρουν οικονομικά στη διατήρηση της περιοχής (οικονομική συνεισφορά στην τοπική οικονομία, αγοράζουν προϊόντα, πολλαπλασιαστικά οφέλη, συνεισφορά στην προβολή της περιοχής, επισκέπτονται πολλές φορές την περιοχή). Η πληροφορία που συγκεντρώνεται από τη μελέτη του δείκτη δείχνει αν οποιαδήποτε από τις περιοχές παρουσιάζει προβλήματα σε διάφορα επίπεδα (κατάσταση μονοπατιών, παροχή υπηρεσιών ως προς την πληροφόρηση-ενημέρωση, κατάσταση και ποιότητα των καταλυμάτων, των εστιατορίων, κατάσταση προσβασιμότητας κ.ά.).

Η μέτρηση του δείκτη γίνεται με τη συμπλήρωση του προαναφερθέντος ερωτηματολογίου με τη διαδικασία που προαναφέρθηκε. Οι άξονες των ερωτήσεων περιστρέφονται σε ζητήματα σχετικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες (ενημέρωση, ξενάγηση, μεταφορά, καθαριότητα, φιλικότητα προσωπικού, εξυπηρέτηση, κλπ.) και των διευκολύνσεων (προσβασιμότητα μονοπατιών, υποδομές ενημέρωσης, παρατήρησης της φύσης, ανάπαυσης, σήμανση) και δίνεται κλίμακα αξιολόγησης από το 1 (πολύ καλή) έως το 5 (καθόλου ικανοποιητική).

Η ανάλυση των δεδομένων και η αξιολόγησή τους δίνουν τη δυνατότητα στην Επιτροπή Παρακολούθησης αφενός να αποκτήσει μια ξεκάθαρη εικόνα σχετικά με το παρεχόμενο τουριστικό προϊόν, αφετέρου να είναι σε θέση να αξιολογεί έγκαιρα τις παρεμβάσεις του και να πραγματοποιεί τις κατάλληλες διορθωτικές ενέργειες, όπου κρίνεται απαραίτητο.

▪ **Δείκτες επιπτώσεων στο φυσικό περιβάλλον**

Αφορά στην παρακολούθηση δεικτών που επιτρέπουν την εκτίμηση των επιπτώσεων της τουριστικής δραστηριότητας εντός των υπό-περιοχών, καθώς τμήματά τους εντάσσονται στο δίκτυο NATURA 2000, στην κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων και των ειδών. Ειδικότερα, περιλαμβάνονται οι ακόλουθοι δείκτες επιπτώσεων στο φυσικό περιβάλλον:

○ **Υπο-δείκτης: Οικοτόποι που επηρεάζονται από την τουριστική δραστηριότητα**

Για την εκτίμηση των επιπτώσεων της οικοτουριστικής δραστηριότητας εντός της περιοχής στους τύπους οικοτόπων θα πρέπει να γίνεται η παρακολούθηση του οικοτόπου της αρκούδας που βρίσκεται εντός του Δήμου, σε άμεση εγγύτητα με πολλές περιοχές και χώρους άσκησης δραστηριοτήτων.

○ **Υπο-δείκτης: Είδη πανίδας που επηρεάζονται από την οικοτουριστική δραστηριότητα**

Αφορά στην παρακολούθηση των σημαντικών ειδών ορνιθοπανίδας και άγριας πανίδας που επηρεάζονται από την τουριστική δραστηριότητα. Όπως έχει αναφερθεί η περιοχή είναι πολύ σημαντική λόγω της αρκούδας που είναι είδος προτεραιότητας για την περιοχή. Αρκετές από τις διαδρομές, τις τουριστικές υποδομές, τα μονοπάτια βρίσκονται πολύ κοντά στα ενδιαφέροντα των ειδών αυτών και η όχληση από την άσκηση της τουριστικής δραστηριότητας (διέλευση αυτοκινήτων, μεγάλη συγκέντρωση ατόμων) ιδιαίτερα κατά την περίοδο αναπαραγωγής ή νάρκης/ύπνου, μπορεί να επιδρά αρνητικά. Για την αποτελεσματική παρακολούθηση των σημαντικών ειδών ορνιθοπανίδας και άλλων ειδών πανίδας απαραίτητη θα είναι και η συνεργασία του νεοϊδρυθέντος Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Δυτικής Μακεδονίας.

▪ **Δείκτες τουριστικής ανάπτυξης**

○ **Καταλύματα**

Αφορά στη συγκέντρωση στοιχείων σχετικά με την πληρότητα των καταλυμάτων για τους επισκέπτες της προστατευόμενης περιοχής, τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών σύμφωνα με τα τουριστικά πρότυπα, τη δημιουργία οικοκαταλυμάτων. Στα καταλύματα της περιοχής θα πρέπει να υπάρχουν πληροφοριακά έντυπα και έντυπα ερωτηματολόγια σχετικά με την ικανοποίηση των επισκεπτών και την εμπειρία τους από την επίσκεψη και διαμονή στην περιοχή.

○ **Τοπικά προϊόντα**

Αφορά στην παρακολούθηση των πιστοποιημένων προϊόντων και των επιχειρήσεων/παραγωγών/ενώσεων παραγωγών που θα πιστοποιούνται με το «Σήμα της Καφέ Αρκούδας».

Δ. Συλλογή – Επεξεργασία – Αξιολόγηση Δράσεων

Η συλλογή των δεδομένων θα πρέπει να ξεκινήσει μόνο όταν έχουν οριστικοποιηθεί τα έντυπα καταγραφής (ερωτηματολόγια), έχει συσταθεί και στελεχωθεί ο Φορέας Διαχείρισης και έχει συσταθεί η Επιτροπή Παρακολούθησης από το Δήμο Αμυνταίου. Τα συγκεντρωμένα φύλλα των ερωτηματολογίων θα πρέπει να ψηφιοποιούνται, με μέριμνα για την ανακύκλωση των εντύπων που ήδη έχουν χρησιμοποιηθεί στην καταγραφή, να δημιουργούνται ψηφιακά αντίγραφα και να φυλάσσονται σε ειδικές θέσεις.

Η καταγραφή-καταμέτρηση των στοιχείων της παρακολούθησης αποτελεί το πρώτο μέρος, με μέριμνα για την ορθή στατιστική επεξεργασία. Το επόμενο στάδιο είναι η καταχώρηση των δεδομένων σε Βάση Δεδομένων και η διαχείριση τους.

4. Προγραμματισμός εργασιών

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται οι ελάχιστα απαιτούμενες υποδομές/παρεμβάσεις για την κάλυψη των αναγκών του σχεδίου διακίνησης-διαχείρισης των επισκεπτών, ώστε να μπορέσει ο Δήμος Αμυνταίου να προχωρήσει στην ωρίμανση και υλοποίησή τους.

Στις προτεινόμενες υπό-περιοχές S1 και S2 εντοπίζονται σημαντικές ελλείψεις στις υποδομές διακίνησης, υποδοχής, ενημέρωσης και ερμηνείας περιβάλλοντος. Όλα τα έργα και οι υποδομές, θα πρέπει να σχεδιάζονται κατά τρόπο τέτοιο, ώστε να εντάσσονται ομαλά στο περιβάλλον, ενώ κύρια υλικά κατασκευής τους θα πρέπει να είναι το ξύλο και η πέτρα και όπου είναι εφικτό θα χρησιμοποιηθούν τοπικής προέλευσης υλικά. Αν και τα υλικά που επιλέγονται είναι ανθεκτικά τόσο στον χρόνο όσο και στις δυσμενείς περιβαλλοντικές συνθήκες, ωστόσο απαραίτητο θεωρείται να πραγματοποιείται σε ετήσια βάση καταγραφή όλων των απαραίτητων ενεργειών συντήρησης, βελτίωσης και τυχόν αντικατάστασης των υποδομών, ώστε οι ενέργειές αυτές να υλοποιηθούν εγκαίρως για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών.

Παρ' όλο που θα προβλεφθεί σήμανση με την οποία θα αποτρέπεται η ρίψη απορριμμάτων, θεωρείται πολύ πιθανό κάποιοι επισκέπτες να την αγνοήσουν. Όπου μένουν εκτεθειμένα απορρίμματα, είναι πολύ πιθανό να συνεχισθεί η απόρριψη στο σημείο αυτό και από άλλους επισκέπτες. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να απομακρύνονται όλα τα απορρίμματα ανά τακτά χρονικά διαστήματα από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Δασών και για τον σκοπό αυτό μπορούν να αξιοποιηθούν επιπλέον και ομάδες εθελοντών ή και μέλη των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στην περιοχή (πχ ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ, ΚΑΛΛΙΣΤΩ).

Υποδομές Ερμηνείας Περιβάλλοντος και Διακίνησης Επισκεπτών

Σήμανση

Οι πινακίδες είναι από τις τυπικές μορφές επικοινωνίας και μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε διάφορες περιπτώσεις κατά τις οποίες επιτελούν διαφορετικούς σκοπούς. Οι δείκτες ορίων μονοπατιών έχουν ως σκοπό την ενημέρωση των επισκεπτών για τη διαδρομή των μονοπατιών, να υποδείξουν τυχόν αλλαγή κατεύθυνσης και να επισημάνουν την ύπαρξη κινδύνου ή μιας ιδιαίτερης διαδρομής.

Για την ορθότερη επιλογή του καταλληλότερου τύπου αλλά και της θέσης τοποθέτησης των πινακίδων και των ορίων των διαδρομών, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι εξής παράγοντες:

- οι επί μέρους ανάγκες πληροφόρησης των επισκεπτών,
- το είδος και ο αριθμός των διαδρομών
- ο βαθμός της παρεχόμενης πληροφορίας σχετικά με το δίκτυο, τη δραστηριότητα, τον αριθμό ενδιαιτημάτων, τις περιοχές NATURA 2000, την άγρια πανίδα (αρκούδα, λύκος)
- οι ανθρωπογενείς δραστηριότητες που αποτελούν πόλο έλξης (πχ σημαντικά

οινοποιεία της περιοχής, χαρακτηριστικά τοπικά προϊόντα τοπικής γαστρονομίας κ.ά.)

- ο αριθμός των πινακίδων να κρατηθεί στα μικρότερα δυνατά επίπεδα,
- το γεγονός ότι θα πρέπει να εξασφαλίζεται ο σεβασμός και η προσοχή των επισκεπτών στα μηνύματα που θα αναγράφονται στις πινακίδες,
- το είδος και ο αριθμός επισκεπτών,
- η ανθεκτικότητα των υλικών,
- η αποφυγή οπτικών οχλήσεων στο τοπίο,
- η εναρμόνιση στο φυσικό περιβάλλον και στο δομημένο περιβάλλον που προστατεύεται (πχ παραδοσιακός οικισμός Νυμφαίου) και ως εκ τούτου η χρήση συγκεκριμένων υλικών όπως ξύλο,
- οι πινακίδες να βρίσκονται σε εμφανή σημεία, ώστε να μπορεί να διαβαστεί το μήνυμα, αλλά ταυτόχρονα να μην αποτελούν κυρίαρχο στοιχείο του τοπίου.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, επιλέχθηκαν οι τα ακόλουθα **είδη πινακίδων**:

- 1) Πινακίδες υποδοχής,
- 2) Πινακίδες πληροφόρησης
- 3) Πινακίδες ερμηνείας περιβάλλοντος
- 4) Πινακίδες κατεύθυνσης

Οι κάθε τύπου πινακίδες θα είναι ομοιόμορφες μεταξύ τους ώστε να είναι εύληπτες και αναγνωρίσιμες από όλους τους επισκέπτες. Κάθε ένας από τους παραπάνω τύπους, πέρα από τα ήδη αναφερόμενα κριτήρια, ακολουθούν ξεχωριστές προδιαγραφές, καθώς εξυπηρετούν διακριτούς και διαφορετικούς στόχους. Ωστόσο, σε ορισμένα σημεία μπορεί να γίνει χρήση συνδυασμού πινακίδων, ώστε να μειωθεί ο συνολικός αριθμός τους και κατά συνέπεια η υπερφόρτωση της περιοχής με αυτές.

1) Οι **πινακίδες υποδοχής** μπορούν να τοποθετηθούν σε κομβικά σημεία των υπό-περιοχών S1 και S2 όπου θα υπάρχουν οικοτουριστικές υποδομές και οι οποίες θα λειτουργούν και ως σημεία έναρξης κύριων διαδρομών (περιπατητικών και οδικών). Αυτές μπορούν να βρίσκονται στους οικισμούς από τις οποίες ξεκινούν ή διέρχονται οι προτεινόμενες από το σχέδιο διαχείρισης διαδρομές ή σε σημεία όπου πραγματοποιούνται υπαίθριες δραστηριότητες. Οι πληροφορίες που θα φέρουν οι πινακίδες υποδοχής θα απευθύνονται στον επισκέπτη και θα δίνουν βασικές πληροφορίες για την περιοχή, όπως το περιβάλλον της περιοχής, το αν η περιοχή εμπίπτει εντός της έκτασης του οικότοπου της αρκούδας, την υφιστάμενη υποδομή για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών (καταλύματα, εστίαση κλπ), καθώς και το τι επιτρέπεται ή απαγορεύεται στην περιοχή (περίοδος θήρας πχ).

2) Οι **πινακίδες πληροφόρησης** πρέπει να χρησιμοποιούνται σε πολύ συγκεκριμένες θέσεις, και μόνο όταν είναι απολύτως απαραίτητες. Οι πινακίδες θα τοποθετούνται σε θέσεις όπου απαιτείται κάποια συγκεκριμένη ενημέρωση (χάρτης της περιοχής κ.α.).

Επίσης, στις πινακίδες αυτές θα δίδονται και οδηγίες για τη συμπεριφορά των επισκεπτών υπό μορφή συμβόλων («απαγορεύεται η κοπή λουλουδιών», «μη εισέρχεσθε με αυτοκίνητο στον οικισμό», «απαγορεύεται η απόρριψη απορριμμάτων» κλπ.).

3) Οι **πινακίδες ερμηνείας περιβάλλοντος** θα τοποθετούνται σε σημεία όπου υπάρχει προς παρατήρηση κάποιο ενδιαφέρον στοιχείο του περιβάλλοντος, κάποιο είδος χλωρίδας ή πανίδας ή ακόμα κάποια θέση παρατήρησης ή θέας. Ιδιαίτερα για τις υπό-περιοχές S1 και S2, ο πλούτος του φυσικού περιβάλλοντος, τα σημαντικά είδη άγριας πανίδας και χλωρίδας, καθώς το λιμναίο οικοσύστημα, αποτελούν ενδιαφέροντα στοιχεία για τα οποία θα πρέπει να παρέχεται η κατάλληλη πληροφορία στους επισκέπτες. Επιπλέον, λόγω και της ύπαρξης των λιμνών και της ορνιθοπανίδας που εντοπίζεται στην περιοχή, οι θέσεις παρατήρησης αποτελούν άλλο ένα στοιχείο προς παροχή κατάλληλης πληροφόρησης.

4) Οι **πινακίδες κατεύθυνσης** παίζουν βασικό ρόλο στην διαχείριση και διακίνηση των επισκεπτών. Σκοπός των πινακίδων αυτών είναι να κατευθύνουν τον επισκέπτη μέσα στα όρια της περιοχής. Του δίνουν δηλαδή οδηγίες για την πορεία που πρέπει να ακολουθήσει για να βρεθεί στο σημείο που θέλει. Οι πινακίδες κατεύθυνσης πρέπει να περιλαμβάνουν ένα ή περισσότερα τόξα κατεύθυνσης και τον τελικό προορισμό, είτε λεκτικά, είτε συμβολικά. Επίσης, θα πρέπει να αναγράφεται και η χιλιομετρική απόσταση από τον συγκεκριμένο προορισμό. Οι πινακίδες αυτές μπορούν να έχουν πολλές μορφές, ανάλογα με τις ανάγκες. Τέτοιες πινακίδες θα τοποθετηθούν σε σημεία όπου υπάρχουν απλές ή πολύπλοκες διασταυρώσεις ή σε άλλα σημεία όπου θα κριθεί απαραίτητο. Γενικά, ο αριθμός των πινακίδων αυτών θα πρέπει να συγκρατηθεί στον χαμηλότερο δυνατό.

Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι καθώς το Σχέδιο Διαχείρισης Επισκεπτών εκπονείται εντός του έργου LIFE AMYBEAR, θα πραγματοποιηθεί και η τοποθέτηση **πινακίδων έργου**, οι οποίες δεν εντάχθηκαν στα είδη των πινακίδων που θα τοποθετηθούν για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών, καθώς αποτελούν αντικείμενο της Δράσης Ε4. Ωστόσο, οι πινακίδες έργου θα τοποθετηθούν σε αρκετά σημεία του Δήμου Αμυνταίου γενικά, τα οποία βρίσκονται εντός των δύο υπό-περιοχών S1 και S2 και θα παρέχουν την απαραίτητη πληροφορία σχετικά με τους στόχους του έργου, το εταιρικό σχήμα, τον προϋπολογισμό καθώς και τις δράσεις που πραγματοποιήθηκαν.

Ο στόχος της τοποθέτησης των πινακίδων έργου, επικεντρώνεται στο διαρκή αντίκτυπο του έργου στην περιοχή. Παράλληλα, δίνεται η δυνατότητα στους επισκέπτες και στα μέλη των ομάδων στόχου –όπως καθορίστηκαν– να ενημερωθούν για τις προσπάθειες ομαλής συμβίωσης ανθρώπου και αρκούδας, για την παρουσία ενός σημαντικού είδους της άγριας πανίδας στην Ελλάδα συνολικά, αλλά και για την περιβαλλοντική διάσταση της πολιτικής του Δήμου Αμυνταίου, ο οποίος αποτελεί και εταίρο του έργου.

Άλλες ενέργειες, υποδομές, προμήθειες και εξοπλισμοί

Απαραίτητο στοιχείο για την προσέλκυση αλλά και εξυπηρέτηση των επισκεπτών είναι η παροχή σε αυτούς κατάλληλα διαμορφωμένων **θέσεων παρατήρησης και ανάπαυσης**. Περιμετρικά των λιμνών Πετρών και Βεγορίτιδας ήδη έχουν διαμορφωθεί ορισμένες θέσεις παρατήρησης της άγριας ορνιθοπανίδας, ωστόσο χρειάζεται μια εντατική προσπάθεια διαμόρφωσης περαιτέρω σημείων, τόσο στις δύο συγκεκριμένες λίμνες, όσο και στις δύο

υπόλοιπες (Χειμαδίτιδα και Ζάζαρη). Επιπλέον, στα μονοπάτια που πραγματοποιούνται περιηγήσεις, η διαμόρφωση στεγασμένων θέσεων αναψυχής (κιόσκι) για την ταυτόχρονη παροχή σκίασης στους επισκέπτες ή θέσεων παρατήρησης/θέασης, θα συμβάλλει ακόμα περαιτέρω στην παροχή ενός ποιοτικότερου τουριστικού προϊόντος και στην αυξανόμενη εμπειρία του επισκέπτη.

Εικόνα 18: Χαρακτηριστικά παραδείγματα από κιόσκια που έχουν κατασκευαστεί σε περιοχές θέασης και δασικές περιοχές στην Ελλάδα

Πηγή: Εικόνα αριστερά <https://www.periigites.gr/articles/110/5,6,15,7,24,26,8,49/skiti.html> Εικόνα δεξιά <http://www.adventure.com/index.php/prosopa/se-proto-prosopo/item/3989-to-agapimeno-mou-monopati-dasos-seix-sou>

Η επιλογή των θέσεων πρέπει να γίνεται με τρόπο ώστε να εξυπηρετούνται οι ακόλουθοι στόχοι:

- δημιουργία κινήτρων στον επισκέπτη για στάση,
- να μην δημιουργείται όχληση στην πανίδα και να μην υποβαθμίζονται στοιχεία του τοπίου και της βλάστησης,
- οι θέσεις να διακρίνονται για την ποιότητα θέας που παρέχουν,
- οι θέσεις να προσφέρονται για ξενάγηση και εκπαίδευση.

Για τους παραπάνω λόγους, πρέπει να γίνει προσεκτική χωροθέτηση των θέσεων, ενώ και εδώ τα κυρίαρχα υλικά κατασκευής των υποδομών, θα πρέπει να είναι το ξύλο και η πέτρα. Προτείνεται ο καθαρισμός των περιοχών εκατέρωθεν των προτεινόμενων διαδρομών για την προστασία και την ανάδειξη της αισθητικής του τοπίου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

1. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ (2015). ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ, ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ.
2. Άρης Ίκκος, Ε. Λ. (2015). Διεθνείς αφίξεις στην Ελλάδα 2013 & 2014 - καταγραφή βάσει διοικητικών στοιχείων. Αθήνα: SETE Intelligence.
3. ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ ΑΘΗΝΑ, Μ. Ε. (2012). ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ, ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ. Υ.Π.Ε.Κ.Α.
4. Δ. Προκοπίου, Β. Τ. Οικοτουρισμός και Τουριστική Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών: Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ στην περιοχή του Όρους Βέρνον.
5. Δημήτριος, Κ. Γ. (2008). Η ανάλυση της ελκυστικότητας του τουριστικού προορισμού ορεινών περιοχών, η περίπτωση της Κοινότητας Νυμφαίου Νομού Φλώρινας. Μυτιλήνη: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ, ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.
6. Δημήτριος, Κ. Γ. (2009). Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός, η Εφαρμογή και τα Αποτελέσματα ενός Ολοκληρωμένου Σχεδίου Ανάπτυξης μιας Ορεινής Κοινότητας στην Ελλάδα: Νυμφαίο Ν. Φλώρινας. Φλώρινα.
7. ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ (2015). ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ 2015-2019. ΑΜΥΝΤΑΙΟ.
8. Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (2017). Σχέδιο Δράσης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας για τη Βιοποικιλότητα. (2017).
9. ΙΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (2008). ΟΔΗΓΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ, Αθήνα.
10. Ι.Κ.Ε., Β. Σ. (2017). ΣΧΕΔΙΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ. ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ.
11. ΚΑΚΟΥΡΟΣ Π., Β. Τ. (2004). Οδηγίες Εκπόνησης Σχεδίων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών. Θέρμη: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ.
12. Μιχαηλίδη, Γ. Μ. (2003). ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ. ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.
13. Μιχάλης Προδρόμου, Ν. Μ. (2016). ΟΔΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΣΤΗ ΜΕΤΑΛΙΓΝΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ. WWF.

14. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (2015). ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2015-2019 ΜΕΡΟΣ Α: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ.
15. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (2012). ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ «ΚΑΛΑΘΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ».
16. ΣΒΟΡΩΝΟΥ, Ε. (2003). Μέθοδοι Διαχείρισης του Οικοτουρισμού και του Τουρισμού σε Προστατευόμενες Περιοχές. Αθήνα: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ.
17. Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Κερκίνης (2014). Μελέτη Διαχείρισης Επισκεπτών στο Εθνικό Πάρκο Λίμνης Κερκίνης. Θεσσαλονίκη.
18. PINDOS / GREVENA LIFE07 NAT/GR/000291 (2008). Μελέτη Φέρουσας Ικανότητας και Σχέδιο Διαχείρισης Επισκεπτών, στο πλαίσιο της Δράσης Α6: Εκτίμηση της Φέρουσας Ικανότητας και Εκπόνηση Σχεδίου Διαχείρισης Χρηστών – Επισκεπτών σε κρίσιμες περιοχές του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου.
19. Γραφείο Προγραμματισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας (2005). Μελέτη Υπολογισμού της Φέρουσας Ικανότητας και Εκτίμησης Δυνατότητας Ανάπτυξης Ολοκληρωμένου Τουριστικού Προϊόντος για τις Περιοχές της Υπαίθρου, Λευκωσία.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Coccosis H. et al. (2001). DEFINING, MEASURING AND EVALUATING CARRYING CAPACITY IN EUROPEAN TOURISM DESTINATIONS: Final Report. Environmental Planning Laboratory. University of the Aegean. Athens

HOUSE, P. W. (1974). The Carrying Capacity of a Region: A Planning Model. Washington, D.C.: U.S. Environmental Protection Agency.

Jie Fan, Y. W. Risk forewarning of regional development sustainability based on a natural resources and environmental carrying index in China. AGU PUBLICATIONS.

Lane, M. (2010). The carrying capacity imperative: Assessing regional carrying capacity methodologies for sustainable land-use planning. Elsevier Ltd.

Lein, J. K. (2014). Toward a Remote Sensing Solution for Regional Sustainability Assessment and Monitoring. Department of Geography, Ohio University.

PERRIN S. MEYER, J. H. (1999). Carrying Capacity: A Model with Logistically Varying Limits.

STELLA KOSTOPOULOU, I. K. (2005). A Tourism Carrying Capacity Indicator for Protected Areas.

Διαδικτυακοί Τόποι

- <http://ec.europa.eu/eurostat>
- <http://www.amyntaio.gr/>
- <http://www.arcturos.gr/>
- <http://www.callisto.gr/>

- <http://www.e-demography.gr/>
- <http://www.ekby.gr/>
- <http://geodata.gov.gr/>
- <https://filotis.itia.ntua.gr/>
- <https://www.statistics.gr/>

Διαδικτυακοί Τόποι

1. ΦΕΚ 60Α/31-03-2011, Ν. υπ. Αριθ. 3937 «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις».
2. ΦΕΚ 1408Β/10-06/2013, «Έγκριση του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου Αμυνταίου Π.Ε. Φλώρινας»
3. ΦΕΚ 1145Β/03-04-2017, ΚΥΑ αριθ. 543/34450/2017 «Πολυλειτουργικά Αγροκτήματα»
4. ΦΕΚ 3367Β/27-09-2017 «Τροποποίηση του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου Αμυνταίου της Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας»
5. ΦΕΚ 25Α/20-02-2018 «Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών και άλλες διατάξεις»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο προς συμπλήρωση από τους επισκέπτες της περιοχής

Παρακάτω παρουσιάζεται το Ερωτηματολόγιο που θα απευθύνεται για συμπλήρωση στους επισκέπτες της περιοχής ή τους υπεύθυνους (όταν πρόκειται για οργανωμένες ομάδες) και θα συμβάλλει στην παρακολούθηση του Σχεδίου Διαχείρισης.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Α' ΜΕΡΟΣ

(ΜΟΝΟ για όσους επισκέπτονται ΠΡΩΤΗ φορά την περιοχή)

Ημερομηνία συμπλήρωσης ερωτηματολογίου

Φύλο

Ηλικία:

0-14

15-24

25-34

35-59

60+

Οικογενειακή κατάσταση:

Άγαμος/η

Έγγαμος/η

Εθνικότητα

Τόπος μόνιμης διαμονής

Επίπεδο μόρφωσης

Επάγγελμα

Μεταφορικό μέσο:

Ι.Χ.

Λεωφορείο (Οργανωμένα group)

Άλλο

1. Με πόσα άτομα ήρθατε ;

2. Που κατευθύνεστε;

3. Διάρκεια επίσκεψης

Έως 6 ώρες:

1 ημέρα (Παραπάνω από 6 ώρες εντός
της ίδιας ημέρας χωρίς διανυκτέρευση):

2 ημέρες (μία διανυκτέρευση):

Περισσότερες μέρες (πόσες;)

4. Πού ακριβώς θα μείνετε (συμπληρώστε παραπάνω
αν πρόκειται να διανυκτερεύσετε σε περισσότερα
από ένα μέρη εντός της περιοχής);

5. Ο κύριος λόγος της επίσκεψής σας είναι:

δραστηριότητες στη φύση οποσία-γευσιγνωσία παρατήρηση φύσης

επίσκεψη αρχαιολογικών – θρησκευτικών – πολιτιστικών χώρων/εκδηλώσεων έρευνα

Αθλητική δραστηριότητα

Άλλοι λόγοι (ποιοι)

6. Από πού πληροφορηθήκατε για την περιοχή,

Συγγενείς, γνωστοί

Πληροφοριακό έντυπο, Εκδηλώσεις, Εκθέσεις

Διαδίκτυο, Τηλεόραση, Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης

Άλλο (τι).....

7. Η σήμανση για να κινηθείτε στην περιοχή ήταν κατατοπιστική και ευδιάκριτη;

Ναι Όχι

8. Η χρήση ψηφιακής εφαρμογής με όλες τις κατάλληλες πληροφορίες (πρόσβαση, εστίαση,
διαμονή, δραστηριότητες, σημαντικά αξιοθέατα, πληροφορίες για την άγρια πανίδα και
χλωρίδα) πιστεύετε θα διευκόλυne την επίσκεψή σας;

Ναι Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Β' ΜΕΡΟΣ

(ΜΟΝΟ αν έχετε επισκεφτεί ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟ ΜΙΑ φορές την περιοχή)

1. Πόσες φορές έχετε επισκεφθεί ξανά την περιοχή;

1-5 6-10 πάνω από 10

2. Πόσες φορές έχετε επισκεφθεί άλλες περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας;

1-3 4-6 πάνω από 6

B1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

B1.1. Κατά τη διαμονή στην περιοχή ποιους χώρους επισκεφθήκατε (ονομασία χώρων);

Περιοχές οικολογικού ενδιαφέροντος

*Περιοχές αρχαιολογικού ενδιαφέροντος
και μουσεία*

Οινοποιεία και τοπικά εστιατόρια/ταβέρνες

*Τοπικές εκδηλώσεις και ιδιωτικοί
χώροι αναψυχής/εστίασης/διαμονής*

Άλλο:

B1.2. Είστε ευχαριστημένοι από τις εγκαταστάσεις διαμονής;

Ναι Όχι

Παρατηρήσεις – Σχόλια

B1.3. Είστε ευχαριστημένοι από τις εγκαταστάσεις εστίασης;

Ναι Όχι

Παρατηρήσεις – Σχόλια

B1.4. Πιστεύετε ότι το οδικό δίκτυο και η σήμανση των δρόμων/μονοπατιών είναι επαρκής;

Ναι Όχι

Παρατηρήσεις Σχόλια

B2. ΕΙΔΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

B2.1. Είστε ικανοποιημένοι από τη σήμανση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος;

Ναι Όχι

Προτάσεις

Ναι Όχι

B2.3. Αν ναι, σας ενόχλησε ο συνωστισμός;

Ναι Όχι

B2.4. Πιστεύετε ότι οι εγκαταστάσεις εναρμονίζονται με το περιβάλλον;

Ναι Όχι

B2.5. Πιστεύετε ότι η κατάσταση διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος είναι:

καλή μέτρια κακή

B2.6. Θα ενδιαφερόσασταν για κάποιο πρόγραμμα περιβαλλοντικών διαδρομών;

Ναι Όχι

B2.7. Παρακαλούμε αξιολογήστε την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών από 1 έως 5 (1 = Πολύ καλή, 2 = Καλή, 3 = Μέτρια, 4 = Κακή, 5 = Πολύ κακή)

- Ενημέρωση
- Ξενάγηση
- Μεταφορά
- Καθαριότητα
- Φιλικότητα προσωπικού
- Εξυπηρέτηση

Παρατηρήσεις

B2.8. Παρακαλούμε αξιολογήστε την ποιότητα των παρεχόμενων διευκολύνσεων και υποδομών από 1 έως 5 (1 = Πολύ καλή, 2 = Καλή, 3 = Μέτρια, 4 = Κακή, 5 = Πολύ κακή)

- Προσβασιμότητα μονοπατιών
- Υποδομές ενημέρωσης
- Υποδομές παρατήρησης της φύσης
- Υποδομές ανάπαυσης
- Σήμανση
- Υποδομές καθαριότητας

Παρατηρήσεις

B2.9. Παρακαλούμε αξιολογήστε την σημαντικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών από 1 έως 5 (1 = Πολύ σημαντική, 2 = Σημαντική, 3 = Ουδέτερη, 4 = Όχι σημαντική, 5 = Καθόλου σημαντική)

- Ενημέρωση
- Ξενάγηση

Μεταφορά

Καθαριότητα

Φιλικότητα προσωπικού

Εξυπηρέτηση

Παρατηρήσεις

B2.11. Τι πρέπει κατά τη γνώμη σας να βελτιωθεί ώστε η επίσκεψή σας στην περιοχή να σας δίνει μεγαλύτερη ευχαρίστηση; (Δώστε μέχρι 3 απαντήσεις με ιεράρχηση 1^η, 2^η, 3^η)

- Περισσότεροι δρόμοι/ μονοπάτια.....
- Βελτίωση υφιστάμενου δικτύου μονοπατιών.....
- Ανάδειξη περισσότερων θεματικών διαδρομών.....
- Προσωπικό για πληροφόρηση – ξενάγηση.....
- Πινακίδες σήμανσης και ενημέρωσης.....
- Έντυπο/Ψηφιακό υλικό πληροφόρησης.....
- Λειτουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.....
- Παροχή ευκολιών (νερό, προσβασιμότητα Κέντρου Υγείας κλπ).....
- Καλύτερες προσφερόμενες υπηρεσίες αναψυχής/εστίασης/διαμονής.....
- Περαιτέρω ανάδειξη φυσικού περιβάλλοντος.....
- Κάτι άλλο (αναφέρατε).....

Σχόλια/Παρατηρήσεις: